God advokatskik

Domssamling og kommentarer

Jakob S. Arrevad og Katrine W. Gottlieb

5. udgave 2026

Tidligere udgivet elektronisk (4. udgave): tilgængelig på Jurabog: https://jura.ku.dk/jurabog/pdf/domsoversigter/god_advokatskik_domssamling_2019.pdf

Denne udgave udgives af ARREVAD|GOTTLIEB ADVOKATFIRMA og gøres tilgængelig som e-bog på Jurabog, da Jurabog er i overensstemmelse med tankegangen bag det arbejde, der er lagt i denne domssamling med kommentarer – indholdet skal være tilgængeligt for alle og forhåbentlig bidrage til at begrænse antallet af overtrædelser af god advokatskik.

Forfattere: Jakob S. Arrevad & Katrine W. Gottlieb

Forlag: ARREVAD|GOTTLIEB

ISBN 978-87-971815-2-2

© Jakob S. Arrevad & Katrine W. Gottlieb 2026

God Advokatskik fastlægges af Advokatnævnet under kontrol af domstolene, og gældende ret er den ret, der anvendes af domstolene,

- *men det forhindrer ikke, at retstilstanden kan diskuteres.*

Indholdsfortegnelse:

Indhold

Indholdsfortegnelse: 3
Forord 2026 7
1. Advokatsamfundets disciplinærsystem 10
- reaktions- og sanktionsmuligheder 10
1.1 Advokatens generelle forpligtelser 10
1.1.1 Generalklausulen i retsplejelovens § 126 – god advokatskik 10
1.1.2 Pligt til at uddanne advokatfuldmægtige – og sig selv 10
1.2 Advokatnævnet 11
1.2.1 Advokatnævnets enekompetence i disciplinærsager 12
1.2.2 Begrænsning i Advokatnævnets kompetence 13
1.3 Advokatnævnets klagesagsbehandling 23
1.3.1 Hvem kan klage - retlig interesse 24
1.3.2 Et års klagefrist 28
1.3.3 Forhåndsafvisning 32
1.3.4 Vejledning 34
1.3.5 Sagens forberedelse 34
1.3.6 Kontradiktion, høring, klagepunkter mv. 35
1.3.7 Mægling og mediation 40
1.3.8 Samtale med kontaktperson – kollegiale samtaler 41
1.3.9 Forældelse af disciplinæransvar 42
1.4 Sagsbehandlingsregler og indsigelser herom 43
1.4.1 Advokatnævnets medlemmers habilitet 43
1.4.2 Advokatnævnets behandling af sager om midlertidig frakendelse 46
1.4.3 Møder, offentlighed mv. 46
1.4.4 Krav til sagsfremstilling 48
1.4.5 Krav til begrundelse 48
1.4.6 Bevisbyrde 51
1.4.7 Klagevejledning 52
1.4.8 Sagsbehandlingstid 52
1.4.9 Advokatnævnets medlemmers tavshedspligt 53
1.4.10 Advokatnævnets integritet 55
1.4.11 Genoptagelse 56
1.5 Særligt om salærklager 58
1.5.1 Advokatens pligter når salæret sættes ned 58
1.5.2 Undgå dobbeltbehandling – salærafgørelser for domstolene 60
1.6 Særligt om adfærdsklager (disciplinærsager) 63
1.7 Advokatnævnets sanktionsmuligheder 64
1.7.1 "Konverteringstabel" 70
1.7.2 Advarsel (nu afskaffet) 71
1.7.3 Irettesættelse 71
1.7.4 Bøder indtil 600.000 kr. 72
1.7.5 Formildende og skærpende omstændigheder 72
1.7.6 Gentagelsesvirkning 74
1.7.7 Kumulation 75

1.7.8 Straffelovens § 89 – princippet 75
1.7.9 "Serieforbrydere" 77
1.7.10 Tvangsbøder 81
1.7.11 Bøder for manglende betaling af bøder 82
1.7.12 Betingede og midlertidige frakendelser 82
1.7.13 "Ikke svarer" sager 84
1.7.14 Offentliggørelse af kendelse med navn 86
1.7.15 Offentliggørelse af Advokatrådet af uefterrettelige firmaer /person – hvidvask. 88
1.8 Domstolsprøvelse af afgørelser i disciplinærsager 90
1.8.1 Fældende afgørelser 92
1.8.2 Søgsmålsfrist 96
1.8.3 Opsættende virkning og pligt til at opfylde Advokatnævnets kendelser 96
1.8.4 Frifindende afgørelser 97
1.8.5 Klagers formelle indsigelser mod behandlingen 98
1.9 Frakendelse og domstolsprøvelse heraf 100
1.9.1 Tillægsbøde: 103
1.9.2 Opsættende virkning: 103
19.3 Frakendelse på grund af strafbare forhold 104
19.4 Generhvervelse 106
2. Retsplejelovens § 126. Regeldannelsen og De Advokatetiske Reglers anvendelse og status - AER 1 og 2. 108
2.1 Retsplejelovens § 126 108
2.2 Regeldannelsen – advokatrettens retskildelære 111
2.3 Ændringer i AER 112
2.4 De Advokatetiske regler 2022 112
2.5 Anvendelse og status 125
3. Advokatens stilling og forpligtelser. 128
3.1. Uafhængighed 131
3.2 Advokaten kan som hovedregel sige nej – retsplejelovens § 125 133
3.3 Advokat er et brand, der er beskyttet - og skal beskyttes 133
3.4 Efteruddannelse for at bevare brandet 134
3.5 Hvidvaskloven skal overholdes 136
3.6 Retsplejelovens regler om god advokatskik og tilsyn) 138
4. Modtagelse af sager 139
4.1 Advokatopdraget, advokatens mandat, etablering af klientforholdet 139
4.2 Advokatens bemyndigelse 150
4.2.1 Uopfordret henvendelse – klientfiskeri 153
4.3 Markedsføringstiltag 156
4.4 Advokaten savner fornøden kompetence 157
4.5 Manglende fremme af sagen - smøl 158
4.6 Forsvarer med fyldte ordrebøger 161
5. Interessekonflikter AER 7-14 163
5.1 Konfliktsituationer 169
5.2 Grundlæggende hensyn 186
5.3 Eksempler på konfliktsituationer 193
5.4 Kan regler 219

5.5 Neutrale – voldgiftsdommere, mediatorer og lignende....225
5.6 Advokater arbejdende i fællesskab....226
5.7 Smitte ved flytning fra et firma til et andet....233
5.8. Forsvarere for flere, forsvarere fra samme advokatfirma, kontorfællesskab eller kæde mv. – smitte....236
5.9 Samtykke....248
5.10 Udtræden ved interessekonflikter....250
5.11 Retningslinjer for håndtering af interessekonflikter....251
6. Fortrolighed– tavshedspligt - AER 15-20 252
6.1 Undtagelser....254
6.2 Hvem har beskyttelsen efter retsplejelovens § 170....260
6.3 Angreb på tavshedspligten....264
6.4 Forholdet til tredjemand....272
6.5 Specielt for forsvarer og bistandsadvokater....274
7. Almene oplysningspligter – AER 21-26....275
7.1 Pligtmæssige oplysninger....275
7.2 Retshjælp mv. – "billigste løsning"....277
8. Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold – AER 27-29 289
9. Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold – AER 30-38 291
9.1 Forbruger....294
9.2 "i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift" – Artikel 30....294
9.3 Manglende opdragsoplysniger....294
9.4 Manglende prisoplysninger....298
9.5 "de med bistanden forbundne omkostninger" – Artikel 30....300
10. Sagens udførelse – AER 39-44.... 302
10.1 Grænser for advokatens varetagelse af klientinteresser – generelt..308
10.2 Ofte forekommende eksempler....318
10.3 Modvirke at der tilkaldes advokat....392
10.4 Direkte henvendelse til kollegas klient....393
10.5 Optagelse af telefonsamtaler....397
11. Særligt om advokaters skatterådgivning – AER 45-47.... 398
12. Særligt om advokaters procesførelse – 48-51....400
12.1 Respekt for retten....400
12.2 Respekt for det kontradiktoriske princip....403
12.3. Henvendelse til vidner....410
12.4. Advokatens respekt for forligsforhandlinger (AER 19)....413
13. Særligt om advokatundersøgelser – AER 52-53 416
14. Vederlag – AER 54-67.... 420
14.1 Rimeligt honorar....420
14.2 Vederlagets fastsættelse....423
15. Sagens ophør – AER 68-70 435
15.1 Ingen pligt til at påtage sig en sag....435
15.2 Salær ved udtræden som følge af interessekonflikt....437
15.3. Opbevaring af sagsakter....438
16. Navn og forretningskendetegn – AER 71-72 441
17. Fuldmægtige – advokatens ansvar - AER 73 443
18. Advokatrådets tilsyn 446

18.1 Tilsyn – manglende deltagelse 447
18.2 Tilsidesættelser af lovgivningskrav i hvidvaskloven 447
19. Klientmidler 457
19.1 Betroede midler 457
19.1.1 Brugen af klientkontoen 459
19.2 Klienttilsvarskonto 460
19.3 Indsættelse på klientkonti 460
19.4 Daglig bogføring og daglig regulering 461
19.4.1 Månedlig kontrol 461
19.5 Hævninger fra klientkonti 463
19.6 Renter 463
19.7 Tilsyn - Årlig klientkontoerklæring 465
19.7.1 Manglende klientkontoerklæring 465
19.7.2 Ikke deltagelse i tilsynsbesøg 466
19.7.3 Ikke deltagelse i kollegiale samtaler 466
19.7.4 Ikke deltagelse i revisorundersøgelse 467
19.8 Samtykke til hævning af klientkontomidler 467
20. Ansvarsforsikring, garanti og advokatens erstatningsansvar 468
20.1 Ansvarsforsikring og garanti 468
20.2 Bidrag til Advokatsamfundet 469
20.3 Erstatningsansvar ctr. tilsidesættelse af god advokatskik 469
20.4 Erstatningsansvar 472
21. Litteraturliste 475
22. Afgørelsesregister 480

Forord 2026

Rammerne for god advokatskik afstikkes af Advokatnævnet i nævnets kendelser, der i et vist omfang offentliggøres på www.advokatnævnet.dk, hvor der er et særskilt afsnit for Advokatnævnets kendelses og en afgørelsessamling.

På denne hjemmeside er der, ud over oplysninger om Advokatnævnets organisation, også klageskemaer, oplysning om behandling af klager, Advokatnævnets regler, Advokatnævnets årsberetning, artikler, og som anført, visse kendelser.

Et væsentligt supplement til Advokatnævnets kendelser er domstolsafgørelser i det – trods alt – beskedne antal sager, der indbringes for domstolene. Domstolsafgørelser er et vigtigt led i skabelsen af rammerne for "god advokatskik", selv om det grundlæggende er Advokatnævnet, der fastlægger, hvad der er god advokatskik.

En del kendelser og domme offentliggøres på grund af sanktionens størrelse med navns nævnelse på ovennævnte hjemmeside, og de er således med til at oplyse om god advokatskik.

Advokatnævnets årsberetning indeholdt tidligere oplysninger om nogle af de afgørelser, der var prøvet ved domstolene, men nu er kun de relativt få domstolsafgørelser, der bliver offentliggjort i Advokatnævnets afgørelsessamling og de, der bliver trykt i Ugeskrift for Retsvæsen eller tilfældigt omtalt i fagpressen, tilgængelige. Enkelte kan dog også findes på Domstolsportalen. Vi prøver at finde så mange som muligt.

Især er frifindende afgørelser både fra Advokatnævnet og tidligere fra domstolene kun sporadisk tilgængelige, hvilket er et retskildeproblem, da det tilladelige område og grænsen til det uacceptable som følge heraf er ubeskrevet. Det giver en skævvridning i advokatretten. Denne samling kan ikke rette op på manglende frifindende afgørelser generelt, men den bidrager, da de frifindende domstolsafgørelser for de sidste mere end 20 år er er medtaget. Domstolene fastlægger grænserne for god advokatskik, og det fremgår af afgørelserne i de tilfælde, hvor Advokatnævnets kendelser ændres eller ophæves.

Denne samling af domme indeholder henvisninger til i forvejen trykte domme, men frem for alt alle de utrykte domme, der er afsagt siden 2000. Dette materiale er suppleret med enkelte tidligere afgørelser fra Ugeskrift for Retsvæsen samt henvisninger til problemstillingernes behandling i Advokaten mv. Enkelte Advokatnævnskendelser, der ikke har været forelagt domstolene, er også omtalt. Da tiden går og nye kommer til, er der i nærværende udgave sket en sammentrækning. Alle domme er nævnt, men for en stor del er dette for ældre domme i petit eller i noter, og der er lagt mere vægt på beskrivelse af dommenes resultat, og sanktionsniveauet er nu så indarbejdet, at sanktionerne kun medtages i enkelte tilfælde. Da der løbende er sket justering af bødeniveauet, er der, hvor sanktionen medtages, foretaget en teoretisk justering af de over årene fastsatte bøder. Disse teoretiske angivelser er om nødvendigt anført i [skarpe parenteser], og er medtaget for at bibringe læseren et vist sammenligningsgrundlag. Den anvendte "konverteringstabel" er anført under afsnittet 1.7.1.

Hvis der er ønske om udvidet beskrivelse af tidligere domme, må vi henvise til tidligere udgaver af samlingen.

Da der er tale om referater af de afsagte domme, vil der, som ved lignende forkortelser, indgå et subjektivt element. Beskrivelsen af, hvad domstolene er blevet forelagt over årene, og hvorledes de har truffet afgørelser, kan dog forhåbentlig vejlede om, hvad god advokatskik er, eller hvornår grænserne overskrides, og der foreligger en tilsidesættelse af god advokatskik.

De sammenkædende tekster er udtryk for fortolkning af god advokatskik og de dertil knyttede spørgsmål. Det er ikke tanken at foretage en udtømmende fremstilling af god advokatskik.

Der må - også på de områder, hvor der ikke er domstolsafgørelser - henvises til anden speciallitteratur, herunder navnlig: Axel H. Pedersens: "Indledning til Advokatgerningen" (1962-63) Henrik Bitsch: "God Advokatskik" 2. udg. (2002), Mads Bryde Andersen: "Advokatretten" (2005), og Jon Stokholm: Anmeldelse Mads Bryde Andersen: Advokatretten, Juristen 2006, nr. 4, side 151, Martin Lavesen og Lars Økjær Jørgensen i "De Advokat Etiske Regler" (3. udg. 2022) og samme: "Advokatetik – ret og rammer" (3. udg. 2022). Senest til "Advokatretten" 2. udgave (2022) ved Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Pedersen.

Hjælp kan også hentes i udtalelser fra Advokatrådets Responsumudvalg, der er nedsat i medfør af § 26 i Vedtægten for Det Danske Advokatsamfund[1]. Det skal dog noteres, at der ikke altid er fuld overensstemmelse mellem responsumudvalgets tilkendegivelser og Advokatnævnets/domstolenes praksis.

Da der i en række af afgørelserne behandles flere forskellige spørgsmål – både processuelle, og materielle – kan samme dom være refereret flere steder i denne domssamling, men referaterne er i en række tilfælde indskrænket til alene at omtale det, der er relevant for det behandlede emne.

Samlingen kan – efter samtidig studie af afgørelserne fra Advokatnævnet på nettet – måske afværge sager; enten generelt ved at advokaterne bliver mindet om, at man ikke må gå videre end rimeligt hensyn til klienten tilsiger, eller mere specifikt ved, at Advokatnævnets afgørelser tages til efterretning.

Domssamlingens formelle/processuelle afgørelser burde under alle omstændigheder inspirere de advokater, der indbringer afgørelser for domstolene, til at koncentrere sig om realiteten. De formelle eller processuelle indsigelser er utallige, og det er på sin vis forunderligt, at der i mange tilfælde anvendes så mange kræfter på disse formelle og processuelle indsigelser og så relativt få på realiteten. Der er en uens gruppe af advokater, der genbruger samme vidtløftige sagsførelse, og et skræmmende eksempel er afgørelsen i **U.2019.996 V**, der indeholder et "righoldigt" udvalg af indsigelser, som retten – når man endelig når så langt – tilsidesætter. Nogle domme af den type er udeladt.

Over så lang en årrække, som domssamlingen dækker, er det klart, at en del afgørelser bliver af mindre interesse, og er det tilfældet, er de kun medtaget som en henvisning og uden

[1] Responsumudvalget har offentliggjort "Udvalgte afgørelser" i Advokat 1/2020 side 52 og "Udvalgte afgørelser fra 2020" på Advokatsamfundets hjemmeside, på hvilken der yderligere er gengivet få sager.

egentligt referat. Det gælder også nogle afgørelser, der blot er en bekræftelse på retstilstanden, men for at sikre, at referencerne bevares, er alle afgørelser nævnt.

Under tilblivelsen har advokat Katrine W. Gottlieb over årene deltaget aktivt, og hun har en afgørende indflydelse på det endelige resultat. Nu er hun medforfatter.

Men - mange har over årene givet bidrag, og de er alle en del af "produktet". Det er netop vigtigt, at alle (mange) tager aktiv stilling til det at være advokat.

Domssamlingen er - så vidt muligt - ajourført til 17. august 2026.

København, august 2026

JAKOB S. ARREVAD|KATRINE W. GOTTLIEB

1. Advokatsamfundets disciplinærsystem - reaktions- og sanktionsmuligheder[2]

1.1 Advokatens generelle forpligtelser

1.1.1 Generalklausulen i retsplejelovens § 126 – god advokatskik

Det skal indledningsvis noteres, at det som udgangspunkt i retsplejelovens § 125 er angivet:

> *"En advokat er kun i de tilfælde, hvor loven indeholder særlige bestemmelser derom, forpligtet til at påtage sig udførelsen af en retssag."*

Advokaten har således lovgivningsmæssigt sin uafhængighed, men denne uafhængighed, visse privilegier, og et begrænset "selvdømme" modsvares af en række etiske forpligtelser, hvor generalklausulen i retsplejelovens § 126 er den centrale:

> *"Stk. 1. En advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Advokaten skal herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger. Sagerne skal fremmes med fornøden hurtighed.*
> *Stk. 2. En advokat må ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt."*

Hertil knytter sig:

> *"Stk. 4. En advokat må ikke uden for sin advokatvirksomhed i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat."*

Denne bestemmelse anvendes relativt sjældent af Advokatnævnet og har som følge heraf kun givet anledning til få sager.[3]

1.1.2 Pligt til at uddanne advokatfuldmægtige – og sig selv

Hvis advokaten ansætter en advokatfuldmægtig, følger en pligt til uddannelse. Det anføres først i retsplejelovens § 126, stk. 3, om advokatfuldmægtige:

> *"Stk. 3. En advokat skal medvirke til, at en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten, kan deltage i den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling, jf. § 119, stk. 2, nr. 5. Advokaten skal afholde*

[2] Ole Hasselgaards artikel i Advokaten 01/2025 "Om Advokatnævnet og nyere praksis" side 54ff kan med fordel læses som introduktion til emnet.
[3] Se yderligere 1.2.2.3

udgifterne til den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling."[4]

Og herefter i retsplejelovens § 126, stk. 5, om både advokaten selv og advokatfuldmægtigen:

"Stk. 5. Enhver advokat og advokatfuldmægtig skal løbende deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet. En advokat skal afholde udgifterne hertil for en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom."

Reglerne om uddannelse af advokatfuldmægtige[5] og reglerne om advokatens egen efteruddannelse findes på Advokatsamfundets hjemmeside.

Manglende overholdelse af reglerne om efteruddannelse er en tilsidesættelse af god advokatskik og sanktioneres.

I en "enlig svale" blev spørgsmålet om omkostningerne til "stk. 3, uddannelsen" behandlet:

Højesteret fastslog i **U.2011.819 H**, at principalens betaling af omkostningerne til kurser mv. under advokatuddannelsen "ikke gyldigt kan fraviges ved aftale mellem parterne"[6]

Det turde være en selvfølge, men det skal alligevel anføres, at fuldmægtigen også skal have den fornødne frihed til at gennemføre de obligatoriske uddannelsesdele. Det kunne teoretisk være prøvet under ovennævnte sag, men blev det ikke.

Reglerne i retsplejeloven om uddannelse af nye advokater skal ses i sammenhæng med AER artikel 73, hvor der bl.a. suppleres med, at det påhviler principalen *"at sikre, at fuldmægtigen får en til erhvervelse af advokatbeskikkelse forsvarlig praktisk uddannelse, herunder indsigt i og forståelse for de advokatetiske reglers betydning"*.

1.2 Advokatnævnet

Advokatnævnet er et uafhængigt klagenævn, der er nedsat ved lov. Advokatnævnet er oprettet af Advokatsamfundet i medfør af retsplejelovens § 144, stk. 1, som har følgende ordlyd:

"Advokatsamfundet opretter et Advokatnævn. Advokatnævnet består af en formand og 2 næstformænd, der alle skal være dommere, samt af 18 andre medlemmer. Formanden og næstformændene udpeges af Højesterets præsident. Af de øvrige medlemmer vælges 9 af Advokatsamfundet blandt advokater, der ikke er medlemmer af Advokatrådet, og 9, der ikke må være advokater, udpeges af justitsministeren. Justitsministerens udpegning af

[4] Civilstyrelsen har fra 1. maj 2025 krævet mere detaljerede principalerklæringer specielt i relation til fuldmægtigens kendskab til retssagsbehandling. Nærmere om kravene findes på Civilstyrelsens hjemmeside og for så vidt angår de materielle krav findes yderligere på Advokatsamfundets hjemmeside.
[5] Se Jørgensen, Lars Økjær: "Fuldmægtige – ret og pligt for advokaten" – Advokaten 04/2020 side 50 ff.
[6] Sagen var ikke forudgående behandlet i Advokatnævnet.

medlemmer og stedfortrædere herfor sker efter indstilling fra sådanne myndigheder, organisationer og lign., således at det sikres, at der til nævnet udpeges medlemmer og stedfortrædere herfor, der har kendskab til både private klienters, erhvervsklienters og offentlige klienters interesser. Medlemmer og stedfortrædere herfor udpeges for en periode af 4 år og har ret til at blive genudpeget for en periode på yderligere 2 år. Der er herefter ikke mulighed for genudpegning. "

Advokatnævnet behandler klager over advokaters adfærd og advokaters salærfastsættelse, jf. retsplejelovens kapitel 15 a og 15 b.

Advokatnævnet udøver, når det behandler disciplinærsager, offentlige forvaltning. Det betyder, at Advokatnævnet er omfattet af offentlighedslovens og forvaltningslovens regler.

Ved behandling af salærklager, er Advokatnævnet at betragte som et sagkyndigt kollegialt fagligt nævn, jf. **U.1997.238 Ø**, der dog i sit arbejde i stort omfang er underlagt tilsvarende regler, som i forvaltningsloven.

1.2.1 Advokatnævnets enekompetence i disciplinærsager

Advokatnævnet har enekompetence til bedømmelse af, om der foreligger en tilsidesættelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 126, der eventuelt skal sanktioneres. Der er en grænseflade til bedømmelse af advokaters adfærd i retten eller i retlige sammenhænge, hvor retten har en særlig tilsynspligt eller særlig retsledende bemyndigelse. Det gælder om kuratorer, bobestyrer og om forsvarer, og som udgangspunkt når advokater optræder i retten.

Spørgsmålet om enekompetencen blev behandlet i følgende sag, der ikke først var behandlet af Advokatnævnet, men anlagt direkte ved Sø- og Handelsretten:

U.2009.1 SH
I en sag anlagt af to klienter, K, mod et advokatfirma Y og advokat A, blev der nedlagt en anerkendelsespåstand om, at Y og A skulle anerkende at have krænket dagældende AER primært pkt. 3.2.1 til 3.2.6 om interessekonflikt i udformningen af AER fra 17. januar 2002, idet advokat A fra advokatfirma Y bistod K i arbejdet med køb af en virksomhed på trods af, at andre advokater fra advokatfirma Y allerede bistod med samme opgave.
Sø- & Handelsretten fandt, *"at formålet med bestemmelserne i Retsplejeloven om advokatmyndighedernes selvdømme, har været at tillægge dem en enekompetence på de områder, hvor der skal ske en bedømmelse af de faglige standarder."* Retten afviste derfor anerkendelsespåstanden.
På samme grundlag var nedlagt en erstatningspåstand. Retten fandt her, at advokat A's *"adfærd var stærkt kritisabel og i strid med de pligter, der påhviler en advokat til varetagelse af advokatfirmaets klientinteresser"*.
Men da der bl.a. ikke var kritik af advokatfirmaets arbejde, og da dobbeltrepræsentationen ikke var årsag til, at sagsøgerne ikke blev købere, var der ikke påvist et hæveberettiget forhold eller et tab. Advokat A og advokatfirma Y blev med disse bemærkninger frifundet.
"Under hensyn til den adfærd, der er udvist" fandt retten dog, *"at det har medvirket til, at der kunne rejses tvivl om forløbet, hvorfor hver part bærer egne omkostninger"*.

Tilsvarende blev fastslået i **Helsingør Byrets dom af 14. maj 2009 – BS-1-469/2008,** hvor advokaten gjorde gældende, at den inkassosag klagen drejede sig om var hævet og forligt i retten, og at Advokatnævnet og senere domstolen derfor ikke kunne tage stilling til, hvorvidt advokaten havde overholdt inkassolovens § 10. Retten fastslog, at såvel Advokatnævnet som den efterfølgende domstol, uafhængigt af det anførte, kunne træffe afgørelse om, hvorvidt der var handlet i strid med god advokat skik, jf. retsplejelovens § 126.

I **Østre Landsrets dom af 21. november 2022 i sag BS-33806/2021** blev det stadfæstet, at en advokats adfærd efter ophør af en beskikkelse som værge (han havde ikke sendt økonomiske oplysninger og bilag) henhørte under Advokatnævnets kompetence. Advokatnævnet havde i sin kendelse lagt til grund, at kompetencen til at behandle klager over værgen under værgemålet tilkom Statsforvaltningen med Civilstyrelsen som klagemyndighed.

1.2.2 Begrænsning i Advokatnævnets kompetence

Umiddelbart er kompetencen for Advokatnævnet efter retsplejelovens bestemmelser let forståelig; det er en kompetence til at bedømme advokaters adfærd (god advokatskik), og kompetencen til at udtale sig om advokaters vederlag, men praksis viser, at der er afgrænsningsproblemer både i relation til disciplinærsager og salærsager.

Kompetencespørgsmål opstår, når spørgsmål henhører under domstolene, advokaters hverv som voldgiftsdommere og mediatorer (neutrale), dirigenter på generalforsamlinger og i relation til medarbejdere. Advokatnævnets holdning til disse kompetenceproblemer er ikke entydig.

1.2.2.1 Kuratorer og bobestyrer

Der opstår naturligt et brydningsfelt, hvis to myndigheder kan have kompetencen til at påtale "fejl og mangler", og det fører til følgende hovedsondring:

Hvis der indgives en klage over kuratorer og bobestyrere, og klagen vedrører den pågældendes forvaltning af eller dispositioner i det pågældende hverv, henvises klagen til vedkommende skifteret.

Hvis klagen ikke vedrører den pågældendes forvaltnings- eller forretningsmæssige dispositioner i relation til forvaltning af hvervet, er det Advokatnævnet, der træffer afgørelse.[7]

[7] Højesteret tog i **U.2014.3309H**, stilling til, at Advokatnævnets afvisning af at behandle en sag under henvisning til, at den vedrørte en kurator og henhørte under skifteretten, kunne indbringes for domstolene i medfør af Grundlovens § 63.
Højesteret anførte: "Advokatnævnet er en offentlig myndighed, og Højesteret finder, at et sådant spørgsmål om Advokatnævnets kompetence kan prøves under en retssag anlagt af en klager mod Advokatnævnet, jf. Grundlovens § 63. Det forhold, at domstolsprøvelse af Advokatnævnets realitetsafgørelser alene tilkommer den berørte advokat, jf. retsplejelovens § 147 d og § 147 e, afskærer ikke denne prøvelse." Højesteret hjemviste sagen til realitetsbehandling ved byretten. Sagen blev aldrig prøvet i realiteten, da den ene sagsøger var opløst og den anden ikke part, jf. **Københavns Byrets dom af 7. september 2015 i sag BS 46D-2257/2012**. Afgørelsen blev ikke

Afgrænsningen kan være svær[8]. Det skal erindres, at der kan være andre interesser end de, der lige er knyttet til en skiftesamling eller anden skiftebehandling. Der er andre kreditorer, der måske ikke lige er repræsenteret, eller umiddelbart bliver bekendt med dispositionerne.

I **Advokatråds udtalelse af 27. maj 2009 i sag 04-014503-09-0380** behandledes et spørgsmål om, hvorvidt en af to kuratorer kunne fortsætte som kurator efter en fusion, der gjorde, at den ene kurator og en partner fik en interessekonflikt, når han og partneren blot udtrådte af de sager, der konkret forårsagede interessekonflikten, og de pågældende sager blev overdraget til medkurator. Advokatrådet udtalte, at *"spørgsmålet om kuratorvalg må forkastes eller kurator må frasige sig sit hverv helt eller delvist som følge af en interessekonflikt er ved konkursloven **eksklusivt** henlagt til skifteretten*".

Det er nok rigtigt et langt stykke af vejen, men Advokatrådet antog videre, at når blot kurator orienterede skifteretten, så havde advokaten gjort sin pligt i forhold til retsplejelovens § 126, stk. 1.[9]

Det er tvivlsomt, om Advokatnævnet og domstolene ville være enige, hvis det blev sat på spidsen af modparterne i de sager, som kurator overdrog til medkurator. Kan der ikke sive oplysninger fra den ene kurator til den anden? Hvordan ser det ud for omverdenen, at man i et konkursbo kan lave en opdeling?

Udtalelsen forekommer i strid med følgende afgørelser, hvor Advokatnævnet (i hvert fald for en del) forfægtede det modsatte synspunkt[10], og hvor domstolenes konklusion klart går imod Advokatrådets ovennævnte udtalelse:

Østre Landsrets dom af 1. april 2003 i sag B-2149-01 tog stilling til, hvorvidt Advokatnævnet havde kompetence, selvom advokaten tillige var kurator og dermed var underlagt skifterettens kompetence.
Under en konkursbehandling fandt advokat A1 ud af, at der tidligere var foretaget udlæg i nogle af det konkursramte selskabs effekter, og at disse befandt sig hos advokat A2. Trods diverse opfordringer om udlevering og indkaldelse af advokat A2 til skifteretten med krav om udlevering, udleverede advokat A2 fortsat ikke de pågældende effekter. Advokat A2 mente at have krav på omkostninger i forbindelse med opbevaring af effekterne. Advokat A1 anmeldte herefter advokat A2 til politiet for tyveri og underslæb. Politiet traf beslutning om ikke at indlede efterforskning i sagen.
Advokatnævnet fastslog, at advokat A1 havde tilsidesat god advokatskik ved at indgive politianmeldelse, selvom advokat A2 havde meddelt, at han var indstillet på at udlevere de pågældende effekter.

---

anket. Følgetonen fortsatte dog allerede i **Københavns Byrets dom 22. december 2015, BS 39B-4656/2014**, hvor der igen skete afvisning, men landsretten ændrede dette og hjemviste igen sagen, jf. **U.2017.2408Ø.**
Københavns Byrets dom af 10. juni 2014 i sag BS 8C-4229/2013 – bedømte Advokatnævnets afvisning af 20. september 2013 i en anden sag umiddelbart før og var kommet til et andet resultat end Højesteret. Påstanden og behandlingen afveg på visse punkter fra **U.2014.3309H**, men det havde nok været rigtigt at udsætte byretssagen på Højesterets afgørelse.

[8] Emnet er behandlet af Martin Korp Jensen: "Sagen henhører under skifteretten … eller gør den?" Advokaten 06/2016 side 38 ff., Kirstine Mejer-Warnich: "Klage over en bobestyrer" Advokaten 08/2018 side 42 f. og Kirstine Mejer-Warnich:"Behandling af klager over kuratorer i Advokatnævnet" Advokaten 03/2023 side 55 ff.

[9] Jf. om inhabilitet bl.a.: Kim Sommer Jensen: "Habilitetskravene til kurator" U.1997B.205, og Bang Pedersen, Ulrik Rammeskow m.fl., "Konkurs" (3. udgave, 2023), side 104, Lindencrone Petersen og Serring, Udvalgte spørgsmål om habilitet for rekonstruktører og kuratorer, ET.2021.067, side 2 ff., Kuld Hansen og Lindencrone Petersen, Insolvensprocesret, 5. udgave,2023, side 270,

[10] Martin Korp Jensen: "Sagen henhører under skifteretten … eller gør den?" Advokaten 06/2016 side 38 ff.

Landsretten slog fast, at Advokatnævnet er kompetent til at tage stilling til de advokatetiske regler, uanset om advokaten tillige er kurator.
Derudover stadfæstede landsretten Advokatnævnets afgørelse i realiteten.

U.2006.3230 Ø
Landsretten stadfæstede skifterettens afvisning af at behandle A's klage, da klage over en bobestyrers adfærd henhørte under advokatmyndighederne.
A skulle ifølge D's testamente arve en række af D's personlige ejendele. Efter at D afgik ved døden, blev boet efter D behandlet ved bobestyrer.
Landsretten fastslog, at en klage over, at bobestyrer uberettiget havde tilbageholdt og uberettiget havde forestået kopiering af de effekter, som A skulle arve, var en klage over bobestyrerens adfærd og derfor henhørte under advokatmyndighederne.[11]

Problemet opstår, da interessekonflikt både er et retligt problem (ved udnævnelse og bestridelse af opgaven) og en advokatetisk problemstilling.[12]

Det bør være sådan, at domstolene ser på retssystemets synsvinkler, men at en sådan vurdering ikke nødvendigvis er sammenfaldende med den advokatetiske vurdering eller ikke udelukker en sådan. De to forskellige vurderinger kan falde forskelligt ud – men det adskiller sig ikke fra f.eks. erstatningssøgsmål og etisk vurdering i relation til retsplejelovens § 126 i relation til den samme advokats behandling af samme spørgsmål, jf. f.eks. **U.2009.1 SH.**

Det kan også forekomme lidt atypisk, at det skulle være skifteretterne, der fastsatte indholdet af god advokatskik, men kun reagerer, hvis der er en "klar og væsentlig" tilsidesættelse, jf. **U.1995.88 Ø**, hvor landsretten udtaler: "*Skifteretten bør undlade at antage en advokat som midlertidig bestyrer, jf. konkurslovens § 107, og bør forkaste valg af advokat som kurator, hvis advokatens påtagelse af disse hverv må antages at indebære en klar og væsentlig overtrædelse af retsplejelovens § 126, stk. 1, om god advokatskik*".

1.2.2.2 Forsvarer

For forsvarere opstår også spørgsmålet, om bedømmelse af forsvareres dispositioner hører under advokatmyndighederne – da de som alle andre advokater er underlagt retsplejelovens § 126 om god advokatskik – eller om det er et domstolsanliggende, hvis der kan rejses kritik af det, som forsvarerne måtte gøre.[13]

Efter vores opfattelse er det heller ikke her et "enten eller". Selv om retten måtte nå frem til, at der i de specielle relationer, hvor der skal bedømmes forsvarere, ikke er et problem, kan der sagtens være et problem i relation til god advokatskik.

[11] Tilsvarende afgørelse i **FM 2015.222**, Vestre Landsret stadfæstede skifterettens afgørelse om, at adfærdsklager hørte under advokatmyndighederne.
[12] I **U.2008.500H**, hvor indklagede var tilsyn i en betalingsstandsning, og hvor sagen vedrørte betaling/godkendelse af et honorar, gjorde advokaten for nævnet gældende, at sagen henhørte under skifterettens kompetence. Nævnet tog ikke specifikt stilling til denne indsigelse og foretog en realitetsbedømmelse.
[13] Der er mange faldgruber, som det bl.a. fremgår af Elsebeth Rasmussens artikler i Lf.Medd.105/1996, 18/2006 og 64/2012 og "God Advokatskik for Forsvarer (2. udg. 2025) ved Jakob S. Arrevad, Luise Høj & Katrine W. Gottlieb.

Problemstillingen opstår oftest i relation til interessekonflikter, og der henvises til afsnit 14.6.3.[14]

Fremgangsmåden i forhold til forsvarere er, at der sker en indberetning "op gennem systemet" til Rigsadvokaten, der så skiller vandene. Er resultatet, at der ønskes en disciplinærsag, forelægges sagen for Advokatsamfundet, der herefter tager stilling til, om der af Advokatrådet skal rejses en sag. Det er en langsommelig fremgangsmåde, der bl.a. medfører det uheldige, at sagerne rejses meget sent. Som anført i relation til klagefrist i 1.3.2 har Advokatnævnet bestemt, at fristen i sådanne sager, hvor Advokatrådet som tilsynsmyndighed rejser sagen, regnes fra det tidspunkt, hvor sagen modtages af Advokatrådet fra Rigsadvokaten.

1.2.2.3 Når advokaten ikke optræder som advokat § 126, stk. 4

"En advokat må ikke uden for sin advokatvirksomhed i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat", jf. retsplejelovens § 126, stk. 4.

Bestemmelsens afgrænsning i forhold til § 126, stk. 1, er ikke ganske klar, og bestemmelsen ses sjældent anvendt i praksis, da forholdene på grund af bl.a. advokatens anvendelse af titel, brevpapir eller lign. henføres til § 126, stk. 1. Bestemmelsen i § 126, stk. 4, tjener dog til en påmindelse om, at det særlige tillidshverv, som advokater besidder, fordrer, at en ret betydelig omtanke bør udvises – også uden for de relationer, som udgør det centrale for advokatens hverv.

Det er værd at bemærke, at bestemmelsen alene relaterer sig til "forhold af økonomisk art" og således ikke søger at begrænse de mere "private aspekter" af advokaters adfærd uden for deres advokatvirksomhed og hertil naturligt relaterede adfærd. Grænsedragningen er dog svær, da de fleste af advokatens (og andres) handlinger på den ene eller den anden måde kan henføres til økonomiske forhold.

Østre Landsret dom af 22. december 2008 i sag B-1223-08
Sagen drejede sig om advokat A's udtalelser om en klager under en sag ved Advokatnævnet. Advokat A hævdede under byretssagen, at det var ham personligt, der var indklaget, og at han derfor ikke optrådte som advokat. Påstanden var åbenbart urigtig, og der blev både af Københavns Byret og Østre Landsret truffet afgørelse efter retsplejelovens § 126, stk. 1.

Den ledende dom er **U.1988.699 H**. Det skal fra den noteres, at domstolene altid kan vælge at henføre forholdet til den del af retsplejelovens § 126, som domstolene finder rigtig.

[14] I en **Advokatrådsudtalelse af 18. juni 2009 i sag 04-014206-09-058**, der omtales nærmere i 14.6.3, er spørgsmålet, om der foreligger inhabilitet, når to advokater fra samme kontor repræsenterer flere sigtede i samme sagskompleks, behandlet. Udtalelsen er mindre bombastisk end ovennævnte udtalelse i relation til en kurators forhold, jf. 1.5.4. I **Advokatnævnets plenumafgørelse 2014.11.28 i sag 2013-1002**, behandler Advokatnævnet kompetencespørgsmålet i en lidt anden sammenhæng, jf. 19.2, og fastslår – bl.a. på baggrund af Højesterets kendelser i 2013/2014, at spørgsmålet henhører under domstolene i tilfælde af, at det konkret af retten er fundet, at der ikke er en interessekonflikt. Kompetencespørgsmålet bliver igen – i samme sagskompleks - behandlet i **Advokatnævnets kendelse af 28. juni 2017 i sag 2016-1749**, hvor Advokatnævnet om kompetencespørgsmålet anfører: " Den omstændighed, at det er retten, der i medfør af retsplejelovens § 734 beskikker en offentlig forsvarer, og det forhold, at det i retsplejelovens § 734, stk. 2, er bestemt, at forsvaret kan udføres af én person, når der er flere sigtede, hvis de sigtedes interesser under sagen ikke er modstridende, er ikke ensbetydende med, at Advokatnævnet ikke har kompetence til at behandle en klage over, at en advokat anmoder om beskikkelse under omstændigheder, hvor advokaten befinder sig i en interessekonflikt eller nærliggende risiko herfor."

Afgørelsen lægger grunden til praksis på området.

At henførelse primært sker til retsplejelovens § 126, stk. 1, underbygges af de følgende afgørelser.[15]

Københavns Byrets dom af 5. februar 2009 i sag BS 36A-5373/2008
Sagen vedrørte advokat A's adfærd i forbindelse med en forældremyndighedssag. Advokat A boede med klager (K's) tidligere kæreste med hvem K havde et barn. K var tillagt forældremyndigheden over barnet, men moderen ønskede forældremyndigheden tillagt sig og anlagde sag herom.
I en række henvendelser til statsamtet anvendte advokat A sin advokattitel og oplyste, at han repræsenterede barnets moder i sagen.
Endvidere rettede advokat A henvendelse til skattemyndighederne vedrørende K's bil. Henvendelsen skete på advokat A's brevpapir og indeholdt en anmeldelse af K for mulig momsunddragelse ved at anvende en firmabil til privatkørsel. I samme brev anførte advokat A, at han havde meldt forholdet til politiet (dette sidste forhold fandtes dog ikke dokumenteret under sagen).
Til støtte for sin frifindelsespåstand gjorde advokat A under sagen for Advokatnævnet bl.a. gældende, at *"der ikke består og aldrig har bestået noget advokat/klientforhold mellem klageren og indklagede"*
Vedrørende forældremyndighedssagen fandt Advokatnævnet, at advokat A *"... ved anvendelsen af sit advokatbrevpapir og sin advokattitel i henvendelser til statsamtet m.v. må have fremstået, som om han optrådte i sin egenskab af advokat, og derfor finder nævnet, at forholdet falder inden for Retsplejelovens § 126, stk. 1."*
Ligeledes fandt Advokatnævnet vedrørende brevet til skattemyndighederne, at *"forholdet efter en helhedsbedømmelse – herunder at indklagede benyttede sit advokatbrevpapir – falder inden for Retsplejelovens § 126, stk. 1."*
Vedrørende forældremyndighedssagen fandt Advokatnævnet ikke, at der i advokat A's henvendelser til myndighederne forelå en tilsidesættelse af god advokatskik. Derimod fandtes advokat A's henvendelse til skattemyndighederne "chikanøs", hvilket udgjorde en tilsidesættelse af god advokatskik.
Ved Advokatnævnets kendelse blev advokat A tildelt en bøde på 5.000 kr. [der er en ½ "normalbøde" – baggrunden for fastsættelsen fremgår ikke].
Byretten stadfæstede afgørelsen med følgende bemærkninger:
"Da sagsøgeren anvendte sit advokatbrevpapir ved sin anmeldelse af sin kærestes tidligere ægtefælle, er hans adfærd omfattet af Retsplejelovens § 126, stk. 1." Byretten henviste endvidere til **U.1988.699 H**.
Byretten understregede, at advokat A *"... naturligvis [er] berettiget til – også på sit advokatbrevpapir – at anmelde formodede uretmæssige forhold til de relevante myndigheder."* Da advokat A's henvendelse til skattemyndighederne imidlertid skete som udslag af advokat A's involvering i den verserende forældremyndighedssag, samt under anvendelse af "upåkrævede" formuleringer, måtte henvendelsen betragtes som chikanøs, hvorfor advokat A havde tilsidesat god advokatskik.

[15] Der kan også henvises til **Københavns Byrets dom af 3. april 2017 i sag BS 46D-137/2016**, hvor en advokat for moderen, i en strid, der vedrørte familieforhold, anvendte sit brevpapir og sin advokattitel. Bedømmelsen skete herefter efter retsplejelovens § 126, stk. 1.

Københavns Byrets dom af 13. februar 2009 i sag BS 38A-4505/2007
Advokat A1 var ved Advokatnævnets kendelse af 20. juni 2007 blevet pålagt en bøde på 10.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik ved at

(a) indgive konkursbegæring mod sin tidligere samlever på ufuldstændigt grundlag, samt
(b) rette henvendelser direkte til sin tidligere samlever K, uanset at dennes advokat A2 udtrykkeligt havde anmodet om, at Advokat A1 undlod at fremsende korrespondance til K.

Efter ophør af deres samliv, forhandlede advokat A1 og K om advokat A1's overtagelse af K's ideelle anpart af deres fælles ejendom. Fra tidspunktet for samlivsophævelsen og frem til og med junitermin 2005 betalte parterne halvdelen af terminsydelserne hver.
Advokat A2, som repræsenterede K, meddelte i september 2005 til kreditforeningen, at K ikke så sig i stand til at betale terminsydelser på ejendommen. Kopi heraf tilgik advokat A1.
Ved e-mail af 3. oktober 2005 afsendt fra Advokat A1's arbejdsmail tilkendegav advokat A1, at han anså K's manglende betaling af terminsydelse for misligholdelse, og at han imødeså betaling inden 10 dage, idet han i modsat fald ville indgive konkursbegæring. På baggrund heraf, deponerede K terminsydelserne, hvilket Advokat A2 orienterede Advokat A1 om.
Efter yderligere korrespondance, herunder e-mail af 14. oktober 2005 fra Advokat A2 til Advokat A1 med henstilling om, at al korrespondance skete til Advokat A2 og ikke K, indgav Advokat A1 en konkursbegæring. Begæringen var ikke udfærdiget på sædvanligt advokatbrevpapir, men var underskrevet af Advokat A1 og vedlagt en check udstedt af det advokatfirma, hvor advokat A1 arbejdede. Advokat A1 fortsatte henvendelserne til K.
Advokatnævnet henførte klagen under retsplejeloven § 126, stk. 1. Advokatnævnet lagde herved vægt på, at konkursbegæringen indeholdt reference til et sagsnummer og en sekretær, at den vedlagte check var udstedt af advokatfirmaet med henvisning til det sagsnummer, som fremgik af begæringen, og at Advokat A1 ved konkursbegæringens tilbagekaldelse underskrev sig som advokat.
Henvendelserne til K blev også anset for en tilsidesættelse af god advokatskik.
Advokat A1 gjorde under byretssagen med henvisning til sit tidligere samliv med K og deres jævnlige møder i forbindelse med deres fælles børn bl.a. gældende, at *"det er en illusion at opretholde advokatetiske regler i den forbindelse – da vi jævnligt talte om sagen, når vi alligevel var sammen..."*
Byretten tiltrådte af de grunde, som var anført af Advokatnævnet, at sagen var omfattet af retsplejeloven § 126, stk. 1, og stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

Der kan også henvises til **Københavns Byrets dom af 5. januar 2015 i sag BS 36A-2886/2013**, hvor Advokat A1 opsagde sit lejemål hos Advokat A2, og det kom der en økonomisk strid ud af. Under A1's partsforklaring og i proceduren kaldte Advokat A2 Advokat A1 for "en løgner", "en gemen løgner", "en simpel løgner og "den værste løgner". Selvom Advokat A2 var udlejer optrådte han også som advokat, og forholdet blev med rette bedømt efter stk. 1.

I **Københavns Byrets dom af 18. oktober 2017 i sag BS 36A-2319/2016** var der slagsmål i "jagtkonsortiet". Der blev indgivet politianmeldelser og diverse beskyldninger. Da politianmeldelserne var indgivet af Advokat A's fuldmægtig med henvisning til advokatkontorets e-mail mv. anså retten forholdet for omfattet af § 126, stk. 1.

U.2018.1919 V

Advokat A, der også var leder af en retshjælp, modtog dokumenter fra en rådsøgende. De blev sendt til hans advokatkontor, han bekræftede modtagelsen, men fragik senere at have dokumenterne, og da han blev foreholdt bekræftelsen på modtagelsen, kunne han ikke finde dem. Han fandt dem først, da der blev klaget. På grund af gentagelse blev bøden 20.000 kr. Hovedspørgsmålet var, om han som leder af retshjælpen var omfattet af advokatreglerne. Det var han, da han bl.a. havde brugt sin advokattitel.

Lidt mindre dramatisk afgørelse er en advokatnævnskendelse[16], hvor den indklagede både arbejdede i en landbrugsorganisation og som advokat. Det var ikke klart for klienten, at han alene entrerede med landbrugsorganisationen, og forholdet blev bedømt ud fra stk. 1. Da det bl.a. drejede sig om en interessekonflikt, var det af betydning, om bedømmelsen skulle ske efter stk. 1, hvor der kunne sanktioneres, eller stk. 4, hvor der efter ordlyden kræves noget mere.

Der findes enkelte Advokatnævnsafgørelser, hvor en tilsyneladende etisk dadelværdig optræden er vurderet at falde uden for "forretningsforhold" eller "andre forhold af økonomisk art", men da de således er frifindende, er de ikke forelagt domstolene.

Som eksempler på områder, hvor § 126, stk. 4, kunne tænkes at finde anvendelse, er de følgende, hvor hvervet ikke er knyttet specielt til advokattitlen.

1.2.2.4 Voldgiftsdommere, mediatorer, bestyrelsesmedlemmer – og lignende

For voldgiftsdommere, mediatorer, bestyrelsesmedlemmer, dirigenter på generalforsamlinger og lignende hverv, hvor en del advokater optræder, men hvor hvervet lige så godt kan udføres af andre end advokater, kan bedømmelsen ende med at blive placeret under § 126, stk. 4. Dette betyder, at det kun er lovens § 126, stk. 4, der skal vurderes og ikke god advokatskik som helhed. Det kan i visse situationer betyde, at reglerne om f.eks. interessekonflikter ikke finder anvendelse.[17]

I Adv.kom.2011 [18]er anført:

> ”Ved bestyrelsesarbejde og medlemskab af råd, nævn mv., erhverver advokater – som andre bestyrelsesmedlemmer – ofte kendskab til fortrolige forhold. Advokatrådet har overvejet konsekvensen heraf og rækkevidden af tidligere AER 12.4”.
> ...
> For [...][bl.a.] bestyrelsesarbejde [...]”gælder, at overvejelserne ikke har ført til ændringer i AER. Det er en selvfølge, at den konkrete udmøntning af de advokatetiske normer her, som i øvrigt, fastlægges af Advokatnævnet under

[16] **Advokatnævnets kendelse af 23. juni 2016 i sag 2015-4161**. Afgørelsen blev indbragt for retten, men sagen blev hævet.
[17] Advokatrådet udsendte i 2008 en rapport om ”Advokater i bestyrelser” gentaget i 2013, hvor det anføres: ”Vejledningen er udarbejdet med inspiration fra Advokatrådets vejledning fra 2008 med samme titel, idet der er taget hensyn til de seneste års udvikling. Nu gentaget i ” Vejledning om advokater i bestyrelser” (juni 2023).Danske Advokater her behandlet emnet i en rapport: ”Interessekonflikter i advokaters bestyrelsesarbejde”. "Advokatetik i bestyrelseslokalet" er omtalt i Advokaten 08/2016 side 17.
[18] Advokatrådets kommentar til ændringen i de vejledende regler for god advokatskik (AER) fra 2011, der omtales yderligere senere.

> kontrol af domstolene. Det er efter Advokatrådets opfattelse imidlertid vigtigt, at der på disse områder sikres en overordnet sammenhæng mellem konsekvent iagttagelse af relevante advokatetiske hensyn på den ene side, og på den anden side en sikring af advokatbranchens muligheder for at udvikle og modernisere rammerne for, at advokater kan fungere som attraktive *og uafhængige* rådgivere inden for traditionelle advokatrådgivningsopgaver. Fremtidig praksis bør følges løbende, så Advokatrådet har mulighed for – også over for Advokatnævnet – at påpege, hvis praksis udvikler sig i uhensigtsmæssig retning i forhold til branchens vilkår".[19]

For neutrale – voldgiftsdommere, mediatorer og tilsvarende – skal reglen i AER artikel 9 dog overholdes:

> *"En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn o. lign., mæglingsmand eller mediator for flere parter, hvis advokaten tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med sagen. En advokat må ikke efter at have virket som dommer, voldgiftsdommer, medlem af klagenævn o. lign., mæglingsmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen."*

Reglens placering i AER er egentlig mærkværdig. AER gælder advokaterhvervet, og voldgiftsdommere, mæglere og mediatorer er netop ikke specielle advokaterhverv. Reglen er dog fornuftig, og den præciserer vel egentlig kun interessekonfliktsituationer, der udspringer af advokatopgaver enten før eller efter optræden som neutral.

1.2.2.4.1 Dirigenter

Der er også en kompetencemæssig svær afgrænsning til tilfælde, hvor en advokat optræder som dirigent. Udgangspunktet er her, at det er et hverv, som ikke bestrides specifikt som advokat og dispositioner kan særskilt anfægtes efter selskabslovens § 109.

Advokatnævnet har i to afgørelser[20], hvor der blev foretaget kritisable dispositioner, dog anført:

> "Advokatnævnet bemærker indledningsvis, at spørgsmålet om de tre generalforsamlingers lovlighed henhører under domstolene, hvorfor nævnet ikke tager stilling hertil. Nævnet er derimod kompetent til at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt der er sket tilsidesættelse af god advokatskik, hvorfor nævnet realitetsbehandler klagerne."

I en anden sag frifandt Advokatnævnet[21], hvor der kunne påpeges egentlige fejl. Der var klaget over:

[19] Se igen: Danske Advokaters rapport: "Interessekonflikter i advokaters bestyrelsesarbejde"
[20] **Advokatnævnets kendelser af 29. november 2016 i sagsnr. 2016-1974 og 2016-1975**
[21] Advokatnævnets frifindende afgørelse af **22. december 2016 i sag 2016-1636**

"1) på en ekstraordinær generalforsamling i egenskab af dirigent
a) at have afgivet urigtige oplysninger,
b) at have truffet beslutning om gennemførelse af generalforsamlingen, selv om indkaldelsen ikke var lovlig,
c) at have undladt at påse fuldmagters gyldighed trods opfordring hertil,
d) uretmæssigt at have tilsidesat visse kapitalejeres taleret,
e) at have befundet sig i en interessekonflikt, idet han som dirigent optrådte både som advokat for bestyrelse og majoritetsanpartshavere."

Advokatnævnet valgte her at foretage en egentlig vurdering af advokatens adfærd i relation til god advokatskik[22]

Dirigenthvervet er dog underlagt almindelig bedømmelse, når en advokat som dirigent tager stilling til spørgsmål, der vedrører advokaten selv. Her bevæger vi os ind i en åbenbar interessekonflikt, jf. afsnit 5, der ikke kan afværges ved en henvisning til dirigenthvervet.

I **Retten i Aarhus dom af 25. maj 2021 i sag BS-53859/2019** blev der på generalforsamling taget stilling til et punkt om undersøgelser af muligt ansvar mod den advokat, der var dirigent. Det var åbenbart, at han optrådte som advokat, og det var åbenbart, at han havde en egeninteresse i afgørelsen, og det var tilsidesættelse af retsplejelovens § 126, stk. 1.

1.2.2.5 Retsmæglere

Samme kompetencemæssige problemstilling kunne forventes i relations til retsmæglere, men i en **Advokatnævnskendelse af 30. maj 2013 i sag 2012-2763** vurderer Advokatnævnet en retsmæglers (advokat) adfærd. Dette skyldes de forudsætninger, der fremgår af betænkning nr. 1481/2006, side 157.

1.2.2.6 Over for medarbejdere

Et specielt kompetenceproblem er refereret i **U.2011.819 H**, hvor et af mange stridspunkter var rigtigheden af en principalerklæring. Det er i dommen oplyst: "*Advokatnævnets sekretariat meddelte den 28. september 2007 DJØF, at Advokatnævnet havde besluttet at afvise den indgivne klage, da det faldt uden for rammerne for Advokatnævnets virke at afgøre, om principalerklæringen var afgivet i overensstemmelse med de faktiske ansættelsesforhold*".

1.2.2.7 Erstatningskrav mod advokaten

Hvis advokaten handler i strid med klientens instrukser, og dette medfører et tab for klienten, f.eks. fordi klienten bliver bundet over for tredjemand efter fuldmagtsreglerne, skal advokaten erstatte tabet, jf. DL 1-9-13.

[22] Vedrørende problemstillingen kan også henvises til **Advokatnævnets kendelse af 19. september 2016 i sagsnr. 2015-4386 og 4387** og nedenfor omtalte afgørelser: **Kolding Rets dom af 28. april 2014 i sag BS 16-2046/2013** og **Odense Rets dom af 7. oktober 2009 i sag BS 6-933/2009**

En del klager er begrundet i et ønske om at få erstattet et formuetab, som klienten mener, at advokaten er ansvarlig for. Hvis klagen alene går på erstatning, vil Advokatnævnet afvise sagen med bemærkninger om, at afgørelsen af erstatningsspørgsmål henhører under domstolene.

Vedrørende erstatning for advokatens professionelle fejl henvises til speciallitteraturen og særskilte afgørelser herom, og yderligere under afsnit 20.3.

Det skal noteres, at der er en pligt til at anmelde erstatningskrav til forsikringsselskab:

U.2007.111 H[23] **:** Advokat A havde rådgivet en andelsboligforening om ophævelse af en handel med en andelsbolig, hvilket senere ved dom fandtes uberettiget. Da advokat A ikke havde forklaret foreningen om risikoen ved at hæve lejemålet, anlagde nogle andelshavere sag om erstatning. Advokat A orienterede sit ansvarsforsikringsselskab om sagen, men anmeldte ikke kravet. Efterfølgende gav han afkald på forsikringsdækning. Selvom advokat A – efter eget udsagn – var økonomisk "overordentlig velfunderet", havde advokat A pligt til at anmelde krav, der var omfattet af forsikringen. Den manglende anmeldelse var i sig selv en tilsidesættelse af god advokatskik.
Det samlede forløb – herunder specielt, at der blev givet afkald på forsikringsdækning uden tilsvarende sikkerhed, og at anmeldelse blev undladt trods gentagne opfordringer – blev bedømt som skærpende omstændigheder, og sanktionen blev fastsat til 10.000 kr. [svarende til 20.000 kr. i dag].

Tilsvarende:

Retten i Hjørrings dom af 12. marts 2012 i sag BS 4-694/2011: Sagen vedrører god advokatskik i forbindelse med anmeldelse af sager til advokatens forsikringsselskab.
Advokat A havde repræsenteret en klient i forbindelse med en erstatningssag, efter at klienten havde været ude for en ulykke i 2002. I forbindelse med ulykken tilbød modpartens forsikringsselskab 8 % i godtgørelse for varige mén og 5 % for erhvervsevnetab. Da parterne ikke kunne nå til enighed om erhvervsevnetabet, blev sagen indbragt for Arbejdsskadestyrelsen.
I samme periode blev indledt en social sag med henblik på fleksjob til klienten. A meddelte den 9. oktober 2006 modpartens forsikringsselskab, at sagen ikke var afsluttet. I maj 2010 begærede A sagen genoptaget.
Modpartens forsikringsselskab afviste at genoptage sagen, da lovgivningens betingelser for genoptagelse ikke var opfyldt. Klienten skiftede herefter advokat, som straks opfordrede A til at anmelde sagen til sit forsikringsselskab, idet A havde pådraget sig et erstatningsansvar ved ikke at fastholde over for forsikringsselskabet, at sagen var verserende.
A undlod at anmelde sagen, med den begrundelse, at der ikke var pligt til at anmelde sagen på det daværende tidspunkt. Klientens nye advokat indbragte A for Advokatnævnet, der udtalte, at et erstatningskrav ikke var åbenbart grundløst, hvorfor A straks skulle have anmeldt sagen til sit forsikringsselskab. A havde dermed handlet i strid med god advokatskik. Bøden blev fastsat til 10.000 kr. Kendelsen blev stadfæstet af byretten.

[23] Dommen er omtalt af Pia Birkegaard: "Pligt til at anmelde erstatningskrav til ansvarsforsikring" i Advokaten nr. 9/2006 side 46-47. Tilsvarende afgørelse **Retten i Aarhus dom af 8. marts 2018 i sag BS 72-916-2017**.

Tilsidesættelse af god advokatskik kan også være ansvarspådragende – uafhængigt af det disciplinære ansvar for god advokatskik, jf. **U.2009.1 SH**, men det er en særskilt bedømmelse.

1.2.2.8 Spørgsmål der behandles ved domstolene

Hvis kernen i den klage, der indbringes for Advokatnævnet, samtidig er kernen i en sag, der behandles ved domstolene, vil Advokatnævnet afvise at behandle klagen.

Det gælder for eksempel i relation til salærer, der er fastsat af retten, at disse vurderer Advokatnævnet ikke, jf. f.eks. **Advokatnævnets plenumafgørelse 2014.11.28 sag 2013-1002**, der er yderligere omtalt nedenfor under 9.5.

1.3 Advokatnævnets klagesagsbehandling[24]

Reglerne findes samlet i retsplejelovens §§ 144-147 f.

De nærmere regler om klagesagsbehandlingen er udbygget ved Bekendtgørelse nr. 1630 af 19/12/2024 om Advokatnævnets virksomhed ved behandling af klager over advokater m.v. (herefter "Bekendtgørelsen").

Disse regler suppleres yderligere af Forretningsorden for Advokatnævnet ("Forretningsordenen"), Retningslinjer for offentliggørelse af Advokatnævnets afgørelser med oplysning om advokatens navn (”Offentliggørelsesreglerne”), Vejledning for personligt mødende i sager ved Advokatnævnet (”Mødevejledning”), Vejledning om digital klagesagsbehandling (”Digitalvejledning”) og Vejledning til forsvarer og anklager i sager med påstand om frakendelse (”Frakendelsesvejledningen”) . Disse regler kan alle hentes på Advokatnævnets hjemmeside.

Ved retsplejelovens § 144, stk. 3, er der hjemmel til, at Justitsministeriet kan fastsætte regler om gebyr for indgivelse af klager, og det er nu indført ved Bekendtgørelsens § 9, stk. 2.:

> *”Stk. 2. Med klagen eller klagers begæring om genoptagelse, jf. § 24, skal følge et gebyr på 500 kr. Gebyret skal betales for hver advokat, der klages over, og dækker både klage over en advokats adfærd og samme advokats salær. Nævnets sekretariat kan fastsætte en frist for betaling af gebyret. Behandlingen af en klage eller en anmodning om genoptagelse påbegyndes ikke, før gebyret er betalt. Sekretariatet kan afvise klagen, hvis betaling af gebyret ikke er sket ved fristens udløb.*
> *Stk. 3. For klager eller anmodninger om genoptagelse indbragt af offentlige myndigheder, domstolene eller Advokatrådet betales ikke gebyr.*
> *Stk. 4. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold, hvis klagen afvises på grund af formelle mangler, eller hvis begæringen om genoptagelse imødekommes. Endvidere tilbagebetales gebyret, hvis klagen trækkes tilbage, inden Advokatnævnet træffer afgørelse.”*

[24] De tidligere ”kredsbestyrelser” er afskaffet fra 2025, men optræder stadig i visse afgørelser. Omtalen der er bibeholdt.

1.3.1 Hvem kan klage - retlig interesse

Det skal indledningsvis noteres, at Advokatrådet som tilsynsmyndighed kan klage, og det kan ske på baggrund af egne undersøgelser ved tilsyn og modtagne underretninger som f.eks. efter reglerne i retsplejelovens § 144 a.

1.3.1.1 Retlig interesse disciplinærsager

Klageren skal have retlig interesse i det forhold, der klages over.

Det kan en modpart også have, f.eks. ved overskridelse af grænserne for varetagelse af klientens interesser ved ytringer, jf. særskilt afsnit herom 10.2.1. Det kan også være et ministerium, der klager på vegne af en medarbejder, jf. **U.2009.1815 H**, der også bidrager på dette område.[25] Et yderligere eksempel herpå er:

Østre Landsrets dom af 1. marts 2007 i sag B-1005-06
Advokat A bistod en klient i forbindelse med ansøgning om tilladelse til opførelse af en altan. Klientens nabo gav angiveligt samtykke til projektet. Ansøgningen blev imidlertid afvist af kommunen og efterfølgende opstod der stridigheder mellem naboerne. Klienten ansøgte på ny om tilladelse, men under nabohøringen kom det frem, at naboen havde indsigelser mod opførelsen af altanen. Advokat A anmodede om revurdering af afvisningen, men kommunen afviste på ny etablering af altanen. Advokaten anmodede derefter om genoptagelse af ansøgningen og anførte i forbindelse hermed, at ejerne af nabogrunden havde givet samtykke til altanen. Kommunen imødekom anmodningen om genoptagelse.
Naboen klagede efterfølgende til Advokatnævnet og gjorde gældende, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik, ved mod bedre vidende, i brevet til kommunen at have anført, at naboen havde samtykket til opførelse af altanen.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at skrive til kommunen, at naboen havde givet samtykke uden på ny at have forelagt spørgsmålet for klageren. Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.].
Landsretten fandt, at da Advokat A havde været klar over, at de to naboer var uenige og trods dette havde anført, at naboen havde givet sit samtykke, havde Advokat A tilsidesat god advokatskik. Landsretten fandt ikke anledning til at ændre sanktionen.

En adfærdsklage kan afvises, hvis den på forhånd må skønnes åbenbar grundløs, eller hvis den efter dens beskaffenhed ikke kan påkendes af Advokatnævnet, jf. også nedenfor under 1.3.3.

Det vil kun i særlige tilfælde[26] være muligt at begrunde en afvisning med henvisning til, at klagen er åbenbar grundløs. Begrundelsen for afvisningen må søges i sagens akter, herunder den indklagede advokats redegørelse.

[25] Interessen må dog være knyttet til den klagende og ikke som en slags "politimyndighed", f.eks. over for andres interessekonflikter.
[26] Der findes dog en lang række klager, der må betegnes som "kværulantklager".

Klagens beskaffenhed kan medføre, at sagen afvises fra nævnsbehandling. Afvisning med henvisning til klagens beskaffenhed sker typisk i tilfælde, hvor sagens afgørelse henhører under domstolene, f.eks. hvis kompetencen henhører under skifteretten for så vidt angår klager over bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 96, eller hvis en behandling vil kræve en bevisførelse, der ikke kan gennemføres ved Advokatnævnet, men må ske ved domstolene.[27]

I retsplejelovens § 147 b, stk. 3, er anført:

> *"Advokatnævnet kan afvise at behandle klager fra personer, der ikke har retlig interesse i det forhold, klagen angår, samt klager, der på forhånd må skønnes åbenbart grundløse."*

Og i Bekendtgørelsen § 9 anføres om den retlige interesse:

> *"Enhver, der har en retlig interesse heri, kan indbringe en sag for Advokatnævnet. Endvidere kan Advokatrådet indbringe en sag for nævnet…*
> *…*
> *Stk. 5. Skønnes en sag, der er indbragt for nævnet, at kunne medføre frakendelse efter Retsplejelovens § 147 c, stk. 8 eller 9, kan sagen forelægges Advokatrådet til afgørelse af, om Advokatrådet vil indtræde i sagen.*
> *Stk. 6. Såfremt der for nævnet indbringes en disciplinærklage over en advokat eller en klage over en person, der er nævnt i retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, og den pågældende i forvejen er underlagt en afgørelse om betinget frakendelse, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 3 eller 4, skal nævnet forelægge sagen for Advokatrådet til afgørelse af, om Advokatrådet vil indtræde i sagen."*

Retten i Lyngbys dom af 21. april 2009 i sag nr. BS 150-2355/2007.
Advokat A1 gjorde gældende, at Advokat A2 ikke havde retlig interesse i at indbringe sagen for Advokatnævnet. Advokatnævnet fastholdt under retssagen, at advokat A2 havde en retlig interesse i sagen, idet advokat A2 var den part, der udbetalte det beløb, som advokat A1 nægtede at tilbagebetale, og som udgjorde tvisten i sagen. Byretten fandt ligeledes, at advokat A2 havde en retlig interesse i sagen.

Københavns Byrets dom af 27. april 2009 i sag BS 3863/2008.
Advokat A1 gjorde gældende, at advokat A2 ikke havde fuldmagt til at repræsentere de personer, på hvis vegne advokat A2 havde klaget over advokat A1 til Advokatnævnet. Byretten gav ikke advokat A1 medhold heri, idet der forelå skrivelser fra såvel advokat A2 som dennes klient, der godtgjorde, at der eksisterede en fuldmagt til at føre klagesagen for Advokatnævnet. Bøden var på 10.000 kr., og anke blev afvist, da der ikke var søgt tilladelse til anke.

Den følgende sag er også omtalt under advokatens opdrag, men vedrører også spørgsmålet om retlig interesse i klagen

[27] Denne grund til afvisning er velbegrundet. Det kan føre til ukorrekte afgørelser, hvis der er "for meget bevistvivl. Et eksempel er **Retten i Lyngbys dom af 23. januar 2019 i sag BS-21147/2018**, hvor Advokatnævnets afgørelse – efter bevisførelse – blev ophævet.

Randers Byrets dom af 28. september 2009 i sag nr. BS 7-1094/2008 - Advokatnævnets afgørelse af 21. maj 2008
Advokatnævnet idømte advokat A1 10.000 kr. i bøde for tilsidesættelse af god advokatskik, da Advokat A1 ikke havde besvaret breve fra modpartens advokat A2 og yderligere havde foranlediget køber K, der var repræsenteret af A2, til at underskrive et skøde uden A2´s godkendelse.
Advokat A1 indbragte afgørelsen for retten med den indsigelse, at A2 aldrig havde fået fuldmagt fra klager K til at indgive en klage på dennes vegne. Retten i Randers tog denne indsigelse til følge, da retten fandt, at A2 ikke havde fået fuldmagt fra K til at klage, og da A2 ikke havde klaget på egne vegne.
Advokatnævnets kendelse blev herefter **ophævet.**

Det kunne måske være "ordnet" i forbindelse med sagens forberedelse.

Måske modsat:

Københavns Byrets dom af 20. oktober 2009 i sag nr. BS 37A-2840/2008
Advokat A1 bistod sin klient, Selskab Z, med gennemførelse af ejendomsoverdragelser og byggeprojekter samt stiftelse af andelsboligforeninger. Klagen over advokat A1 blev indgivet af advokat A2 på vegne af Selskabet Z, som dog siden gik konkurs. Advokatnævnet fortsatte behandlingen af adfærdsklagen mod advokat A1 på vegne af den tidligere ejer og direktør for det konkursramte selskab.
Advokat A1 bestred, at klager havde retlig interesse i klagesagen, da adfærdsklagen relaterede sig til selskabernes forhold og ikke direktørens person. Retten afviste indsigelsen.

Og en anden vinkel:

Retten i Holbæks dom af 6. juli 2010 i sag BS 6-1474/2009
Sagen er refereret nedenfor om ytringer. Advokaten havde for Advokatnævnet bl.a. fremsat den indsigelse, at sønnen til en ældre mand ikke kunne klage. Nævnet anså sønnen for klageberettiget. Spørgsmålet var trods alt ikke indbragt for retten.

Det må nok være sådan, at klagesystemet behandler henvendelser fra de involverede (klienter eller disses advokater) og fra "nærtstående", der enten bliver berørt eller handler på vegne af en involveret klient.

Et særligt problem kan opstå, hvis klageren ophører med at have rådighed over sagen - f.eks. hvis klager dør, eller hvis klager er et selskab, der går konkurs.

Den der handler på vegne af boet, kan fortsætte sagen. Hvis den, der behandler boet, derimod ikke ønsker at "indtræde", anser Advokatnævnet sig for kompetent til at afgøre sagen, hvis den ved f.eks. konkursen er færdigforberedt. Problemstillingen forelå i **Københavns Byrets dom af 13. oktober 2017 i sag BS 44C-8225/2016**, hvor retten tiltrådte Advokatnævnets kompetence i en sådan situation.

I visse situationer har handlingen sådanne umiddelbare konsekvenser for tredjemand, at Advokatnævnet anser sig for kompetent, således i **Retten i Aalborgs dom af 18. oktober**

2013 i sag nr. BS 10-54/2013[28], hvor advokaten udsendte meddelelse til klientens kreditorer om, at salgssummen for en virksomhed skulle indbetales til en bank, der havde pant. Advokaten angav, at pantsætningerne ikke var omstødelige, hvilket viste sig at være forkert. Advokatnævnet fastsatte en bøde for grov tilsidesættelse på 50.000 kr. Ud fra en konkret vurdering og som en førstegangsforseelse – som dog er grov – blev bøden af retten nedsat til 20.000 kr. Det er i realiteten et ansvarsspørgsmål, som Advokatnævnet ikke skulle have behandlet.

1.3.1.2. Retlig interesse i salærklager

En salærklage skal også – som andre klager – indgives af en person, der har "retlig interesse" i sagen. Det vil typisk være klienten selv eller en advokat, som indgiver klagen på klientens vegne, hvilket selvfølgelig har samme virkning, hvis advokaten har den fornødne fuldmagt.

Det kan også i særlige situationer være modparten. Eksempelvis i inkassosager, hvor der kan klages over inkassoomkostninger.

I **Østre Landsrets dom af 5. september 2006 i sag B-1228-04** påstod Advokat A bl.a., at klienten ikke var klageberettiget, da et honorar var betalt af klientens onkel, samt at tilbagebetalingspligten vedrørende et for meget opkrævet honorar ikke påhvilede den ansatte advokat A, men principalen samt, at der i øvrigt var begået diverse andre sagsbehandlingsfejl, hvorfor kendelsen skulle ophæves. Heri fik advokat A ikke medhold.

Selvom en person har en økonomisk interesse i sagen, betragtes dette ikke nødvendigvis som "retlig interesse" i sagen.

I retshjælpsforsikringssager har advokaten et direkte krav mod forsikringsselskabet, og advokaten vil derfor som udgangspunkt være afskåret fra at gøre sit salærkrav gældende hos forsikringstager (klienten). Advokaten vil dog kunne kræve selvrisiko og eventuelle beløb ud over forsikringsdækningens maksimum dækket ved forsikringstager (klienten), men det er afhængig af det konkrete aftalegrundlag og oplysninger til klienten. Både forsikringsselskabet og forsikringstager (klienten) kan klage over salæret til Advokatnævnet.

Hvis et salær skal erstattes af klientens modpart, og hvis denne modpart er uenig i salæret størrelse, vil det være afhængigt af de konkrete omstændigheder, om der kan klages til Advokatnævnet (over salærberegningen som sådan eller som disciplinærsag), eller om modparten vil være tvunget til at anlægge sag herom ved de almindelige domstole. Der foreligger ikke domstolsafgørelser, der nærmere belyser dette kompetencespørgsmål direkte, men problemstillingen var en del af en langvarig salærsag, der blev afgjort i 2013:

Vestre Landsrets dom af 12. april 2013 i sag V.L B-3032
Sagen omhandlede en inkassation for et pengeinstitut, der havde opsagt nogle låneforhold, og advokaten sendte kravet til fogedretten på ca. 17 millioner kr. I fogedrekvisitionen var det anført: "salær, jf. landsretspræsidenternes salærtakster inkl. moms kr. 323.830,00". Fogedsagen blev afværget af debitor, der direkte med kreditor forhandlede en tilbagekaldelse mod betaling af 2.371.820,85 kr. I dette beløb var forskellige restancer på det

[28] **Kendelsen, der har j.nr. 2011-3700**, er ikke gengivet i dommen.

i fogedretten forfulgte krav og andre lån samt "Salær til [advokat], 220.000 kr. plus moms … 275.000,00 kr.". Det anførte salær var aftalt direkte mellem pengeinstituttet og advokaten for arbejde med samtlige kreditorers krav mod debitor.
Debitor klagede over salæret.
Advokatnævnet behandlede sagen[29] og fandt, at salæret skulle bedømmes i relation til den indgivne fogedrekvisition [der var ikke oplysninger om andet arbejde] og udtalte, at salæret for dette skulle være passende, og at denne vurdering skulle foretages uafhængig af landsretspræsidenternes takster. Det var ikke oplyst over for Advokatnævnet, hvad kreditor havde betalt til advokaten, og det blev lagt til grund, at debitor var blevet afkrævet ovennævnte 323.830 kr. Advokatnævnet fandt, at et rimeligt salær for indgivelse af fogedrekvisitionen kunne fastsættes til 10.000 kr. plus moms og udtalte: *"Nævnet pålægger indklagede at betale det eventuelt for meget modtagne salær tilbage* ***til klager*** *inden 4 uger."*.
Advokaten indbragte sagen for retten med påstand om, at debitor/klager ikke havde noget tilbagebetalingskrav. Debitor krævede tilbagebetalt de 270.000 kr. minus 12.500 kr. eller 262.500 kr.
Retten lagde til grund, at debitor havde forhandlet direkte med pengeinstituttet, og at advokaten over for pengeinstituttet havde opgjort et salær på 270.000 kr., som kreditor accepterede og afkrævede debitor. Retten fandt, at advokaten ikke havde udvist en adfærd, der kunne begrunde, at debitor kunne rette kravet mod advokaten. Debitor måtte rette sit krav mod pengeinstituttet. Vestre Landsret stadfæstede byrettens dom.

Københavns Byrets dom af 14. april 2021 i sag BS-38259/2019 tog stilling til spørgsmålet om retlig interesse. Advokat A havde været advokat for Selskab S, der havde bl.a. Selskab B og personerne X og Y som mindretalsaktionærer. Advokat A bistod S med en større skattesag og afregnede over for selskabet, der løbende betalte, udgiftsførte omkostningen, der var indeholdt i de på generalforsamling godkendte regnskaber. De tre mindretalsaktionærer klagede over det beregnede salær, men Advokatnævnet afviste, hvilket blev stadfæstet af retten.
I Advokatnævnets afvisningsafgørelse er det anført:

> ”Det følger af Advokatnævnets praksis, at medlemmer af foreninger, f.eks. andelsboligforeninger eller ejerforeninger, ikke har den fornødne retlige interesse i at klage over et salær, som en advokat har beregnet sig for rådgivningen af foreningen ved dennes bestyrelse. Hvis der skal indgives klage, må denne indgives af foreningen ved dennes bestyrelse, og hvis bestyrelsen ikke umiddelbart kan overtales til at indgive klagen, må medlemmet søge et flertal på en generalforsamling for at pålægge bestyrelsen at indgive klagen. Tilsvarende gælder klager fra anpartshavere eller aktionærer, hvor fakturaen er udstedt til et kapitalselskab.

Det er en klar og brugbar anvisning.

1.3.2 Et års klagefrist

Der har altid været frister for indbringelse af sager for Advokatnævnet – fristen har tidligere været henholdsvis 3 og 6 måneder.

[29] **Advokatnævnets kendelse (2008-01-0909)** er omtalt i Advokaten 04/2009 s. 50.

Retsplejelovens § 146 (salærklager):

> *"Klager over vederlag, som en advokat, et fællesskab af advokater, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, har forlangt for sit arbejde, kan af den, som har retlig interesse heri, indbringes for Advokatnævnet. Nævnet kan godkende vederlagets størrelse eller bestemme, at vederlaget skal nedsættes eller bortfalde.*
> *Stk. 2. Klager skal indgives inden 1 år efter, at klageren er blevet bekendt med kravet om vederlag. Fristen regnes fra den endelige afregning af den pågældende sag. Advokatnævnet kan behandle en klage, der er indgivet senere, når fristoverskridelsen er rimeligt begrundet.*
> *Stk. 3. Advokatnævnet kan af egen drift eller på begæring beslutte at genoptage behandlingen af en klage, hvis særlige grunde taler herfor, herunder særlig hvis der fremkommer nye, væsentlige oplysninger, der forventes at kunne føre til et andet resultat.*
> *Stk. 4. En begæring om genoptagelse af en klage skal indgives, inden 1 år efter at parten er blevet meddelt nævnets afgørelse. Nævnet kan behandle en begæring om genoptagelse, der er indgivet senere, når fristoverskridelsen er rimeligt begrundet.*
> *Stk. 5. Advokatnævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed."*

Retsplejelovens § 147 b (disciplinærsager):

> *"Klager over, at en advokat, et fællesskab af advokater, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, har tilsidesat pligter, der følger af denne lov eller af forskrifter fastsat i medfør af denne lov, kan indbringes for Advokatnævnet.*
> *Stk. 2. Klager skal indgives inden 1 år efter, at klageren er blevet bekendt med det forhold, som klagen vedrører. Nævnet kan dog behandle en klage, der er indgivet senere, når fristoverskridelsen findes rimeligt begrundet.*
> *Stk. 3. Advokatnævnet kan afvise at behandle klager fra personer, der ikke har retlig interesse i det forhold, klagen angår, samt klager, der på forhånd må skønnes åbenbart grundløse.*
> *Stk. 4. Advokatnævnet kan af egen drift eller på begæring beslutte at genoptage behandlingen af en klage, hvis særlige grunde taler herfor, herunder særlig hvis der fremkommer nye, væsentlige oplysninger, der forventes at kunne føre til et andet resultat.*
> *Stk. 5. En begæring om genoptagelse af en klage skal indgives, inden 1 år efter at parten er blevet meddelt nævnets afgørelse. Nævnet kan behandle en begæring om genoptagelse, der er indgivet senere, når fristoverskridelsen er rimeligt begrundet.*
> *Stk. 6. Advokatnævnet kan lade parter og vidner afhøre ved byretten på det sted, hvor de bor."*

Disse regler suppleres af Bekendtgørelsens § 11, stk. 2:

> *"Stk. 2. Fristen for at indgive klage er et år. Ved klager over en advokats adfærd regnes fristen fra det tidspunkt, hvor klageren er blevet bekendt med det forhold, som klagen vedrører. Ved klager over en advokats salær regnes fristen fra det tidspunkt, hvor klageren er blevet bekendt med den endelige afregning i den pågældende sag."*

"Kattelemmen" om behandling trods fristoverskridelse gentages i Bekendtgørelsens § 11, stk. 3:

> *"Stk. 3. Advokatnævnet kan behandle en klage, der er indgivet for sent, når fristoverskridelsen findes rimeligt begrundet."*

Klage skal, som det fremgår, være indgivet inden 1 år efter, at klageren er blevet bekendt med det forhold, som klagen vedrører. Advokatnævnet kan dog behandle klager, selvom 1 års fristen er overskredet, hvis "fristoverskridelsen findes rimeligt begrundet". Det er fristoverskridelsen, der skal være rimeligt begrundet, og ikke klagen som sådan.

Domstolene kan behandle spørgsmålet, om en fristoverskridelse indebærer, at sagen ikke kan behandles, men der gives Advokatnævnet en ret vidtgående skønsbeføjelse.

U.1997.359 H Landsretten havde afgjort et spørgsmål om fristoverskridelse med: " Det er ved ordene »... når det findes rimeligt begrundet« i retsplejelovens § 147 b, stk. 2, angivet, at Advokatnævnet og nævnsformanden, når han handler på nævnets vegne i medfør af § 8, stk. 4,[30] i Bekendtgørelse om Advokatnævnets virksomhed har en vid, skønsmæssig adgang til at beslutte at tage en for sent indgivet klage under behandling. Der er intet grundlag for at antage, at nævnets formand ved beslutningen om at tage klagen under behandling har tilsidesat forvaltningsretlige grundsætninger, herunder lighedsgrundsætninger, eller i øvrigt har udøvet skønnet på en sådan måde, at afgørelsen bør tilsidesættes. Højesteret anførte mere konkret, at det langvarige kendskab til tilsidesættelsen (nok 6 år) ikke medførte en fristoverskridelse, "da den påståede krænkelse [...] fortsat bestod på det tidspunkt, da klagen blev indgivet, [...] og det var allerede af denne grund berettiget, at nævnsformanden traf afgørelse om, at også denne del af klagen skulle realitetsbehandles".

Dette synspunkt er herefter anvendt,

Vestre landsret tog bl.a. i dom af 20. december 2018 i sag BS-3977/2018 stilling til Advokatnævnets afgørelse af dispensation fra klagefristen, og anførte:

> ”Advokatnævnet dispenserede ved sin afgørelse af 23. juni 2016 for eventuelle for sent indgivne klagepunkter og behandlede klagen i sin helhed, da det ikke kunne udelukkes, at [klager] først efter hovedforhandlingen havde fået det fulde kendskab til de forhold, der blev klaget over.
> Der er ved retsplejelovens § 147 b, stk.2, 2. pkt., givet Advokatnævnet en skønsmæssig adgang til at beslutte at tage for sent indgivne klager under behandling, hvis fristoverskridelsen findes rimeligt begrundet.

[30] Bestemmelsen er ændret, så det nu er Advokatnævnet, der træffer afgørelsen.

> Landsretten finder, at der ikke er grundlag for at antage, at Advokatnævnet i forbindelse med afgørelsen om behandling af adfærdsklagen i sin helhed har tilsidesat forvaltningsretlige grundsætninger eller i øvrigt udøvet et skøn på sådan måde, at afgørelsen herom bør tilsidesættes."

Følgende afgørelser må ses i lyset af de nævnte afgørelser. Der må væsentlige tungtvejende grunde til at tilsidesætte Advokatnævnets skønsmæssige afgørelser om realitetsbehandling.

I **U.2006.429 H** blev det lagt til grund, at klager tidligst 3 måneder før klagens indgivelse var blevet bekendt med de forhold, som gav anledning til klagen, herunder at flere af forholdene stadig bestod, da klagen blev indgivet, hvorfor klagefristen var overholdt. Samme konklusion i **U.2010.975 V.**[31]

Retten i Lyngbys dom af 27. februar 2020 i sag BS-48826/2018 omhandlede manglende prisoplysninger. Retten fastslog, at pligten til at give relevante oplysninger foreligger ved indledningen (i april 2012), men da forbrugeren først i januar 2017 fik oplyst "de meget væsentlige konsekvenser af retssagens omkostninger", så anså retten fristoverskridelsen frem til klagen, den 18. august 2017, der altså var på godt fire år, for rimelig begrundet.

De advokater, der gør indsigelser om fristoverskridelse, skal være opmærksom på, at der dels er den ovennævnte skønsmæssige hjemmel, men også det nævnte moment, der blev fremhævet af Højesteret i **U.1997.359 H:** "... den påståede, mulige krænkelse ... fortsat bestod på det tidspunkt, da klagen blev indgivet,"

Dette afspejles i flere afgørelser.

I Advokatnævnets **kendelse af 30. november 2010 i sag 2010-02-0138 (plenumafgørelse)** har Advokatnævnet på sin vis udvidet klagefristen, når klager i kraft af tilsynsforpligtelsen er Advokatrådet. Sagen vedrører uberettiget videregivelse af materiale modtaget af en bistandsadvokat A fra politiet, jf. retsplejelovens § 741 c. Sagen blev anmeldt til Statsadvokaten af forsvareren, der ønskede en undersøgelse af politiets og bistandsadvokatens håndtering af sagsakterne, den 10. september 2008. Statsadvokaten anmodede 27. november 2008 politiet om en redegørelse og om en undersøgelse af A's håndtering af sagsakter. A blev afhørt som sigtet, den 23. januar 2009. Den 4. maj 2009 indstillede Statsadvokaten, at der blev rejst tiltale, men 25. maj 2009 meddelte Rigsadvokaten, at Rigsadvokaten ikke fandt fuldt tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale, og samme dag orienteredes Advokatrådet. Advokatrådet rejste sagen for nævnet 26. januar 2010, dvs. mere end 1 år og 4 måneder efter den første henvendelse fra forsvareren.
Advokat A påstod afvisning på grund af for sen indgivelse af klagen. Et flertal på 13 udtalte:

> "*Ifølge Retsplejelovens § 143, stk. 2, 2 pkt. og § 16, stk. 1, 2 pkt., i bekendtgørelse af 17. januar 2008 om Advokatnævnets og kredsbestyrelsernes virksomhed ved behandling af klager over advokater m.v. har Advokatrådet en selvstændig kompetence til at indbringe sager for Advokatnævnet. Vi finder*

[31] Også i **Østre Landsrets dom af 8. september 2000 i sag B-3597-99** blev klagen realitetsbehandlet, selvom den dagældende 3 måneders frist var overskredet, og det godkendte landsretten.

derfor, at der ikke er grundlag for at fastslå, at fristen for at indbringe sagen for nævnet regnes fra andet tidspunkt end det, hvor Advokatrådet blev bekendt med det forhold, som klagen vedrører.
Advokatrådet blev underrettet om sagen ved Rigsadvokatens brev af 25. maj 2009, og klage blev indgivet den 26. januar 2010. Vi finder herefter, at klagen er rettidig og stemmer for at realitetsbehandle sagen."

Det er overordnet en uting, at der kan gå længe, før anklagemyndigheden orienterer Advokatrådet, men resultatet bygger på, at Advokatrådet har en lovbestemt tilsynsforpligtelse.

I sag **Retten på Frederiksbergs dom af 24. juni 2013 i sag BS-Z-3195/2011** havde anklagemyndigheden i august 2008 fået underretning om det forhold, der senere begrundede klagen, der imidlertid først blev forelagt Advokatrådet af Rigsadvokaten 17. marts 2009. Advokatrådet indbragte sagen for Advokatnævnet 11. december 2009. Retten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse i relation til etårsfristen og fandt, at der ikke forelå en fristoverskridelse.[32]

Der findes enkelte specielle afgørelser, hvor retten har konstateret fristoverskridelse:

I **Østre Landsrets dom af 15. september 2006 i sag B-2943-04** var der usikkerhed. En noget uklar kendelse blev ophævet vedrørende følgende to forhold: I det ene forhold fandt landsretten, at en repræsentation var ophørt mere end 6 måneder før klagen, og at der ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, at klagen skulle have været taget under behandling. I det andet forhold fandt landsretten, at kendelsen var så uklar, at det ikke kunne fastslås med sikkerhed, at ikke også dette klagepunkt var forældet efter 6 måneders reglen. En "præcisering" fra Advokatnævnet tilvejebragt under sagen blev af landsretten anset for et nyt klagepunkt, hvorfor Advokatnævnet burde have taget stilling til, om Advokatnævnet i medfør af forvaltningsretlige regler og grundsætninger har hjemmel til ved genoptagelse at ændre/udvide til skade for indklagede. Landsretten tog ikke stilling til dette spørgsmål.

Retten tog håndfast på 1 års fristen i **Retten i Hernings dom af 5. oktober 2009 i sag nr. BS 3-1263/2008,** hvor retten ophævede Advokatnævnets kendelse, da klagen var indgivet over et år efter, at klagerne var blevet bekendt med det forhold, som klagen vedrørte. Afgørelsen vedrører kendskabet til en konkret deklaration, og klager havde kendt denne i ca. 1,5 år, da klagen blev indgivet. Med udgangspunkt i **U.1997.359 H** kunne resultatet have været anderledes, men det kræver en egentlig begrundelse fra Advokatnævnet. En sådan var ikke givet i **Retten i Lyngbys dom af 27. marts 2014 i sag BS 150-1606/2013**, og klagen var nok indgivet 1 år og 2 dage efter det tidspunkt, hvor klager beviseligt havde fået viden – og havde truet advokaten med at klage.

1.3.3 Forhåndsafvisning

[32] Spørgsmålet var også fremme **i Retten i Roskildes dom af 14. september 2016 i sag BS 5A-1429/2015**. **I Retten i Aarhus dom af 20. april 2022 i sag BS-34260/020** var tilsidesættelsen i 2017, men sagen blev først forelagt Advokatrådet i januar 2019. Advokatrådet klagede ved anklageskrift af 21. november 2019 – og altså indenfor 1 års fristen, og det var rettidigt.

Sekretariatet afviser selvstændigt klager, der er indgivet for sent, Hvis en klage skønnes at være åbenbar grundløs, eller efter sin beskaffenhed ikke kan påkendes af Advokatnævnet, kan klagen afvises i medfør af Bekendtgørelsens § 10.

Beslutninger om afvisning på grund af klagens beskaffenhed, på grund af manglende retlig interesse og åbenbare grundløse klager, afvises efter Bekendtgørelsens § 10, der er sålydende:

> *"Advokatnævnet kan afvise en klage, der er indgivet for sent, når fristoverskridelsen ikke findes rimeligt begrundet, og en klage fra en person, der ikke har retlig interesse i det forhold, klagen angår. Det samme gælder en klage, der efter dens beskaffenhed ikke kan påkendes af nævnet. Ethvert nævnsmedlem kan anmode om behandling af sagen på et møde.*
> *Stk. 2. Advokatnævnet kan afvise en klage, der skønnes åbenbart grundløs. Det samme gælder en begæring om at genoptage behandlingen af en klage, hvis der ikke er særlige grunde, der taler herfor. Ethvert nævnsmedlem kan anmode om behandling af sagen på et møde."*

Bestemmelsen suppleres af § 19, stk. 3:

> *"Stk. 3. Sekretariatet kan i en sag, der skønnes at blive afvist af nævnet i henhold til § 10 eller § 19, stk. 6, undlade at anmode advokaten om en udtalelse og indstille til nævnet, at klagen afvises."*

En afvisning – eller anmodning om dispensation – forelægges for Advokatnævnet. Det vil være et medlem af Advokatnævnets formandskab, der behandler afvisningssagen (dvs. en dommer) og indstiller til Advokatnævnet.

Højesteret fastslog i **U.2014.3309 H**, at når Advokatnævnet afviser at behandle en klage – konkret under henvisning til, at den vedrører en kurator og henhører under skifterettens kompetence – kan spørgsmålet om Advokatnævnets afvisning indbringes for domstolene i medfør af Grundlovens § 63. Højesteret anførte:

> "*Advokatnævnet er en offentlig myndighed, og Højesteret finder, at et sådant spørgsmål om Advokatnævnets kompetence kan prøves under en retssag anlagt af en klager mod Advokatnævnet, jf. grundlovens § 63. Det forhold, at domstolsprøvelse af Advokatnævnets realitetsafgørelser alene tilkommer den berørte advokat, jf. Retsplejelovens § 147 d og § 147 e, afskærer ikke denne prøvelse.*"

Højesteret hjemviste sagen til realitetsbehandling ved byretten, og retsstillingen er herefter, at den klager, der har en retlig interesse, kan anlægge sag ved domstolene vedrørende prøvelse af spørgsmål om kompetence[33].

[33] Når det gælder selve afgørelsen i en disciplinærsag, er forholdet reguleret for så vidt angå indbringelse af retsplejelovens § 147 d. For så vidt angår selve afgørelsen i en salærsag, kan denne ikke indbringes for domstolene i en sag mod Advokatnævnet, jf. også udtalelsen i **U.2003.1320H**, hvor der henvises til retsplejelovens § 147 d, stk. 1, jf. § 147 c, stk. 1 og 2.

Advokatnævnet kan ikke træffe afgørelse om salær, der skal godkendes eller fastsættes af andre myndigheder eksempelvis i henhold til konkursloven. Det samme gælder for salær, der af domstolene tillægges advokater i beskikkede sager. Disse sager afvises med henvisning til "klagens beskaffenhed".

En speciel situation forelå i den følgende sag, hvor Advokatnævnet afviste at behandle sagen under henvisning til, at det drejede sig om salær fastsat af retten. Afgørelsen blev ophævet og sagen hjemvist:

Retten i Horsens dom af 20. september 2010 i sag BS 150-160/2010
Advokatnævnet havde afvist en klage fra advokat A over, at modparten i en retssag skulle have givet urigtige oplysninger til brug for fastsættelse af omkostninger, der blev pålagt A i medfør af retsplejelovens § 312. Afvisningen skete med den begrundelse, at omkostningsfastsættelsen henhørte under den ret, der havde truffet afgørelse.
Retten lagde til grund, at klagen ikke gik på at ændre de omkostninger, der var pålagt, men på at få prøvet, om de til retten meddelte oplysninger, var urigtige ("procesbedrageri") således, at den advokat, der havde givet oplysningerne, derved havde tilsidesat god advokatskik. Det fandt retten var omfattet af Advokatnævnets kompetence og hjemviste sagen til realitetsbehandling.

Afgørelsen viser den fine balance, der er i disse kompetencespørgsmål

1.3.4 Vejledning

Bekendtgørelsens § 11, stk. 1,

> *"Advokatnævnets sekretariat vejleder om reglerne for nævnets behandling af klager."*

Det sker ved fremsendelse af en generel vejledning til både klager og advokat. Vejledningen findes på Advokatnævnets hjemmeside.

1.3.5 Sagens forberedelse

Sekretariatet forbereder alle sager, jf. Bekendtgørelsens § 13:

> *"Sekretariatet bistår Advokatnævnet ved forberedelse af sager, der skal behandles af nævnet.*
> *Stk. 2. Sekretariatet sørger for, at de nødvendige oplysninger til sagens behandling foreligger, og at de nødvendige undersøgelser er foretaget."*

Sekretariatet sender en kopi af klagen til den indklagede advokat, og beder advokaten om at fremkomme med sine bemærkninger. Advokatens bemærkninger fremsendes herefter til klager, der har mulighed for at komme med flere bemærkninger.

Skriftvekslingen består typisk af klage, svarskrift, replik og duplik, med sædvanlig høring af parterne om alle indlæg.

Det er væsentligt, at alle oplysninger bliver medtaget, da fejlagtige faktiske oplysninger kan føre til forkerte resultater som i den følgende sag:

U.2005.2632Ø.
Advokat A gjorde gældende, at oplysningerne, der lå til grund for en afgørelse i Advokatnævnet, var forkerte.
Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse blevet idømt en bøde for tilsidesættelse af god advokatskik i forbindelse med en retssag i forbindelse med omregning af et domsbeløb fra DM til EURO. Det var ved kendelsens afsigelse lagt til grund, at det var advokat A, der havde anmodet om omregning af domsbeløbet fra DM til EURO. Da det under sagen ved Østre Landsret kom frem, at det var retten, der havde påpeget, at DM var udgået, og at domsbeløbet derfor skulle omregnes, samt at advokaterne havde været enige om kursen, blev kendelsen ophævet og hjemvist til fornyet behandling.
Ved Advokatnævnets efterfølgende kendelse af 4. oktober 2005 blev advokat A herefter frifundet, idet advokat A alene havde kontrolleret omregningen, men hverken foretaget den eller anmodet derom.

En del advokater tager ikke denne forberedelse tilstrækkelig alvorligt. Advokaten er professionel og kan oplyse sagen for Advokatnævnet, og de bør medvirke til at sikre en rigtig afgørelse. Det er for alle at foretrække, at det faktiske grundlag bliver klart oplyst under nævnsbehandlingen.

1.3.6 Kontradiktion, høring, klagepunkter mv.

Advokatnævnet er, når der behandles klager over advokaters adfærd, en forvaltningsmyndighed, og forvaltningslovens regler finder anvendelse.

Det er anført i Bekendtgørelsens § 13, stk. 3**:**

> *"Stk. 3. Sekretariatet kan i en sag, der skønnes at blive afvist af nævnet i henhold til § 10 eller § 19, stk. 6, undlade at anmode advokaten om en udtalelse og indstille til nævnet, at klagen afvises."*

Bekendtgørelsens § 14:

> *"Hvis sagen skønnes egnet hertil, kan sekretariatet opfordre parterne til at søge sagen forligt og deltage i mægling eller mediation, og sekretariatet kan inddrage ekstern bistand til mæglingen eller mediationen."*

Bekendtgørelsens § 15:

> *"Advokater er forpligtede til at forsyne Advokatnævnet med dokumenter og oplysninger, som nævnet finder er af betydning for afgørelsen af en sag.*

> *Advokater er forpligtede til at fremkomme med udtalelser og at give møde for nævnet for at afgive forklaring om forhold, som nævnet finder er af betydning for afgørelsen af sagen.*
>
> *Stk. 2. Advokatens forpligtelse efter stk. 1 begrænses i overensstemmelse med retsplejelovens regler om vidnefritagelse.*
>
> *Stk. 3. Hvis der er konkret mistanke om, at en advokat har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder advokatens forpligtelse efter stk. 1 ikke, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, der søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse."*

Det kontradiktoriske princip omhandler en parts adgang til – både inden for retsplejen og forvaltningsretten – at gøre sig bekendt med og ytre sig over for det af modparten fremførte og sagens omstændigheder generelt. Dette har givet anledning til:

U.2007.2238H
Indklagede advokat A gjorde bl.a. gældende, at Advokatnævnets kendelse var en nullitet, da den tog stilling til forhold, der ikke var nævnt i klagen. Landsretten fandt efter en konkret bedømmelse, at de forhold, der indgik i afgørelsen, var omfattet af klagen.
Advokat A gjorde endvidere gældende, at Advokatnævnets afgørelse skulle ophæves eller hjemvises, da han ikke havde haft mulighed for at forholde sig til alle klagepunkter. Landsretten fandt, at advokat A havde haft fornøden mulighed for at varetage sine interesser i forbindelse med Advokatnævnets behandling af sagen.
Højesteret stadfæstede.

Da der er tale om et nævn, der skal bedømme klager fra personer, der ikke nødvendigvis har en juridisk baggrund, stilles der ikke strenge krav til klagens formulering. Advokatnævnet kræver dog, at klagepunktet kan udledes af den indsendte klage. I en dom fra Retten i Randers, der endelig bliver afgjort ved **Vester Landsrets dom af 17. september 2020 i sag BS-48985/2019** er givet dette klare udsagn:

> ”Sagsøgeren har generelt gjort gældende, at Advokatnævnet ikke kan tage stilling til forhold, som ikke konkret er omfattet af den klage, der er indgivet.
> Retten tiltræder, at Advokatnævnet, som et kollegialt nævn er berettiget til at behandle den indklagede advokats samlede indsats ud fra det materiale, klagen frembringer, herunder medtage andre aspekter ved f.eks. en inkassoproces end de konkret påpegede, hvis disse efter nævnets opfattelse er problematiske i henseende til god advokatskik.[34].

Advokatnævnet kan derimod ikke selvstændigt tage punkter op, som bliver klarlagt ved behandlingen.

Problemstillingen kan belyses ved to afgørelser fra andre nævn. **U.1999.1756Ø** vedrørende en afgørelse fra Revisornævnet og **U.2010.1214Ø** vedrørende en afgørelse fra

[34] Problemstillingen blev ikke særskilt forfulgt for landsretten. Hvis Advokatnævnet udvider klagen – eller mislæser klagen – kan det ende med en frifindelse hos domstolen, og sådan skal det være, jf. **Retten i Aarhus dom af 15. marts 2018 i sag BS 463/2017**, hvor Advokatnævnets afgørelse blev ophævet, da det, der var sanktioneret, ikke var omfattet af klagen.

Disciplinærnævnet for Ejendomsmæglere. I førstnævnte fandt flertallet, at der var kompetence i den konkrete situation, men hjemviste klagen til yderligere behandling af det omstridte punkt. I sidstnævnte afgørelse var det punkt, der blev sanktioneret, ikke omfattet af klagen, og nævnet havde derfor ikke kompetence.

I **U.1999.1756Ø** gav retten følgende klare "vejledning":

> "*1. Efter det forvaltningsretlige officialprincip påhviler det disciplinærnævnet at søge de oplysninger tilvejebragt, der er fornødne for at afgøre en indkommet klagesag.*
> *2. Nævnet er endvidere berettiget og i hvert fald til en vis grad forpligtet til at vurdere indkomne klageskrivelser med henblik på at udfinde meningen med klager, der forekommer uklare.*
> *3. Nævnet må i den forbindelse til brug for sin afgørelse af egen drift kunne omformulere klagepunkter, således at en klage forstås i overensstemmelse med, hvad der må antages at have været klagerens hensigt.*
> *4. Nævnet har imidlertid ikke hjemmel til af egen drift at indlede en disciplinærsag, idet nævnets kompetence er begrænset til at behandle klager fra personer, der har en konkret, retlig interesse i klagesagens udfald. Det følger heraf, at nævnet handler uden for sin kompetence, såfremt det under en klagesag inddrager spørgsmål, der klart ikke er omfattet af klagen.*"

Flertallet tilføjede yderligere to punkter:

> "*5. En afgørende forudsætning for, at disciplinærnævnet kan pådømme et spørgsmål, må af retssikkerhedsmæssige grunde imidlertid være, at indklagede udtrykkeligt og utvivlsomt blev gjort bekendt med, at spørgsmålet nu var omfattet af klagesagen som et selvstændigt klagepunkt, og*
> *6. får en opfordring til at forsvare sig herimod.*"

Det sidste punkt skal måske håndhæves med nogen modifikation, jf. domme nedenfor, men det er selvklart en fremgangsmåde, der er klart at foretrække.

Der kan henvises til **Vestre Landsrets dom af 9. januar 2006 i sag B-210-05.** Landsretten hjemviste ikke til fornyet behandling, da det måtte lægges til grund, at advokat A forud for Advokatnævnets afgørelse var blevet hørt om begge sagens klagepunkter, og **Vestre Landsrets dom af 27. januar 2006 i sag B-2547-04,** hvor Advokat A havde haft lejlighed til at kommentere og uddybe nævnets afgørelsesgrundlag, hvilket han gjorde, og da advokat A ikke efterfølgende havde anført væsentlige nye faktiske oplysninger, var der ikke grundlag for indsigelser. **Østre Landsrets dom af 28. april 2011 i sag 3. afd. B-3086-10** behandlede bl.a. en indsigelse fra en advokat, der havde modtaget flere opfordringer fra Advokatnævnets sekretariat om at reagere, inden der blev truffet afgørelse. Da advokaten ikke udnyttede disse, var der ikke tale om en sagsbehandlingsfejl – advokaten havde haft (rig!) lejlighed til at varetage sine interesser. Dommen omhandlede også spørgsmålet om forholdet mellem klage og afgørelse, og retten fastslog, at når et spørgsmål er nævnt af klager, kan det behandles.[35]

[35] **Retten i Koldings dom af 18. november 2013 i sag BS 5-145/2013** er på linje hermed – der var indgivet en klage på blanket for salærklage, hvor der stod: "*Jeg synes ikke noget om salæret, men om hele sagen*". Retten fandt ikke at sagens behandling som disciplinærsag kunne føre til ophævelse.

En noget speciel situation forelå i **Østre Landsrets dom af 24. september 2004 i sag B-1917-03.** Landsretten fandt ikke, at der var begået fejl ved ikke at indkalde A til møde angående adfærdsklagen, da A var blevet gjort opmærksom på muligheden for personligt møde, og da det ikke fandtes bevist, at A under telefonsamtalen havde fået afslag på anmodning om at give møde. Endvidere fandt landsretten det ikke bevist, at kendelsen var afsagt på utilstrækkeligt grundlag, eller at der var mangler ved den medfølgende begrundelse.

Der kan også henvises til **U.2012.2205V.** Det blev gjort gældende, at der ikke var givet mulighed for kontradiktion i relation til klagers andet indlæg (forberedelsen blev sluttet) og visse andre indsigelser mod behandlingen. Retten anførte, at det følger af vejledningen for behandling af sager ved Advokatnævnet, at "sekretariatet selv afgør, om der skal indhentes yderligere bemærkninger", at klagers brev ikke "tilførte noget nyt". Det var derfor sekretariatets vurdering, at der ikke skulle indhentes yderligere bemærkninger fra indklagede, hvilket ikke var i strid med retsplejelovens kapitel 15 b. Retten var enig i den foretagne vurdering. Retten var herudover enig med Advokatnævnet i, at den indgivne klage indeholdt de klagepunkter, som Advokatnævnet tog stilling til. Efter en samlet vurdering var der derfor ikke *"begået fejl vedrørende sagsbehandlingen af klagesagen, der [kunne] begrunde en ophævelse af Advokatnævnets kendelse"*.

Der findes en lang række sager, hvor den indklagede advokat fokuserer på indsigelser mod behandlingen, i stedet for at forholde sig til sagens realitet. Formelle indsigelser er selvklart acceptable, men det burde for advokater nok være realiteten, der var fremherskende.

I **Østre Landsrets dom af 20. juni 2019 i sag B-2121-17** omgjorde landsretten byrettens afgørelse om hjemvisning i relation til høring om det punkt, som Advokatnævnet fandt der var sket tilsidesættelse i, med følgende præmis: *"Landsretten finder ikke grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnets afgørelse, hvorefter der ved inkassosagens begyndelse skal indhentes en kopi af rykkerskrivelser eller andet med inkassovarsel, der er sendt til skyldneren. Indstævnte har ikke bestridt, at man inden påbegyndelsen af inkasso undlod at indhente sådanne kopier. Det lægges derfor til grund, at forholdet vedrørende høring ikke har haft konkret betydning for nævnets kendelse af 31. marts 2016, og kendelsen kan ikke anses for ugyldig."*

Hvis det ikke kan godtgøres, at indklagede advokat er gjort bekendt med samtlige klagepunkter, kan Advokatnævnets afgørelse ophæves og hjemvises, jf.:

U.2004.982H
Højesteret tog stilling til, om en af Advokatnævnet truffet afgørelse skulle ophæves og hjemvises til fornyet behandling, idet der var tvivl om, hvorvidt det have stået klart for advokat A, hvilke punkter der havde indgået i klagesagen.
Advokat A havde, i en sag om samlivsophævelse, på vegne af sin klient som led i korrespondance, truet advokat A1, der repræsenterede modparten, med at indgive politianmeldelse for et økonomisk udokumenteret erstatningskrav. Advokat A1 indbragte over for Advokatnævnet en klage over advokat A for en række forhold, herunder den fremsatte trussel om politianmeldelse. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved denne trussel og pålagde advokat A en bøde.

Advokat A indbragte Advokatnævnets afgørelse for landsretten – der dengang var første instans - med påstand om ophævelse, og gjorde bl.a. gældende, at han ikke var blevet gjort bekendt med, at truslen om politianmeldelse indgik som punkt i klagesagen. Han nedlagde herudover påstand om, Advokatnævnet skulle anerkende, at det havde overtrådt sin tavshedspligt ved i kendelsen at anføre, at bøden var fastsat under hensyn til, at han tidligere var ikendt bøde for tilsidesættelse af god advokatskik. Landsretten frifandt Advokatnævnet for anerkendelsespåstanden.
Da Østre Landsret ikke fandt det bevist, at det var blevet gjort klart for advokat A, at den fremsatte trussel om politianmeldelse indgik i klagesagen, blev Advokatnævnets afgørelse ophævet, og sagen hjemvist til fornyet behandling.
Advokat A indbragte herefter sagen for Højesteret, hvor advokat A, gentog sin påstand om ophævelse, subsidiært påstod han landsrettens dom ophævet og sagen hjemvist til fornyet behandling ved landsretten.
Højesteret stadfæstede Østre Landsrets afgørelse om hjemvisning.

En særlig situation forelå i **Østre Landsrets dom af 1. oktober 2007 i sag B-3501.** Advokatnævnet havde afsluttet skriftvekslingen og optaget sagen til afgørelse. Indklagede meddelte imidlertid inden afgørelsen, at han ville fremkomme med yderligere indlæg. Sagen er noget speciel i sit fulde faktum. I en salærklage havde Advokatnævnet anset sagen for bortfaldet, idet advokat A' rettidige klage over kredsbestyrelsens salærafgørelse ikke var blevet fulgt op af en uddybende påstand, inden for den frist Advokatnævnet havde fastsat. Advokatnævnet anså derfor klager for at have frafaldet sin påklage af kredsbestyrelsens afgørelse. Advokat A påstod, at Advokatnævnets afvisning af at behandle klagen var uberettiget. Landsretten udtalte, at Advokatnævnet var forpligtet til at behandle klagen, uanset at Advokatnævnet i to breve havde gjort advokat A opmærksom på, at han skulle fremkomme med bemærkninger, og i det sidste brev angav en frist for at fremkomme med bemærkninger, idet kredsbestyrelsens afgørelse ellers ville blive stadfæstet. Advokatnævnet blev tilpligtet at behandle klagen, da Advokatnævnet endnu ikke havde truffet afgørelse ved modtagelse af advokat A' fax efter fristen.

Til hovedreglen knytter sig:

U.2012.2205V[36]
Sagen vedrører god advokatskik i forbindelse med (volumen-) inkassosager, herunder pligten til at sikre, om en fordring er bestridt, og brugen af trusler om registrering i RKI el.lign. registre.
Advokat A bistod postordrevirksomheden K med inddrivelse af krav. K havde oversendt et krav på forbrugeren B på 114,97 kr. til inddrivelse hos advokat A.
A sendte en inkassoskrivelse til B, hvoraf fremgik, at B måtte påregne at blive indberettet til RKI, og at RKI var tilgængelige for *"banker, kreditforeninger, offentlige myndigheder og erhvervsvirksomheder [..] og de må forvente at mange af disse i givet fald ikke længere vil betragte dem som kreditværdig."*
B indbragte kort efter A for Advokatnævnet, med følgende klagepunkt *"At [A] sender en inkasso med ubegrundede beskyldninger om skyld og truer med retsforfølgelse og indberetning til RKI – helt uden at kende sagens sammenhæng."*

[36] Næsten tilsvarende situation forelå i **Østre Landsrets dom af 5. marts 2021 i sag BS-49974/2019**, hvor landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse også vedr. inkasso og manglende korrekt varsel samt trusler. Klagen var bredt formuleret "ved ikke at have håndteret sagen på behørig vis og ved at have fremsat trusler for at opnå betaling"

Advokatnævnet omformulerede klagen til: *"at indklagede har tilsidesat god advokatskik ved at tage en bestridt fordring til inkasso og true med retsforfølgning og indberetning til RKI."*
Advokatnævnet sendte herefter klagen til A, med henblik på at A kunne fremkomme med sine bemærkninger.
Advokatnævnets brev til A var vedlagt Advokatnævnets vejledning om behandling af klagesager. Det fremgik af vejledningen, at *"Klager får en kopi af advokatens bemærkninger og får mulighed for selv af komme med flere bemærkninger i sagen. Advokaten får eventuelt mulighed for at komme med sine afsluttende bemærkninger."*
A's bemærkninger blev videresendt til B, der fremkom med bemærkninger hertil. Advokatnævnet gav ikke A mulighed for at respondere på B's bemærkninger, men traf en afgørelse på det foreliggende grundlag.
A havde for byretten gjort gældende, at Advokatnævnet havde begået sagsbehandlingsfejl ved ikke at have givet A mulighed for at fremkomme med bemærkninger til B's "replik", og ved at have omformuleret B's påstand. Byretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse med den begrundelse, at retten var enig med Advokatnævnet i, at der ikke var behov for yderligere bemærkninger fra A, og fordi Advokatnævnets omformulering af klagen alene var sproglig og uden retligt indhold. Landsretten stadfæstede byrettens afgørelse.

1.3.7 Mægling og mediation[37]

Advokatnævnet iværksatte fra 1. marts 2015 et pilotprojekt med mægling og mediation i udvalgte klagesager indgivet til Advokatnævnet.

> "*I første omgang tilbydes som udgangspunkt mægling og mediation i sager, hvor der er klaget over et advokatsalær, og i kollegiale klager, det vil sige hvor en advokat klager over en kollega. Der er tale om et pilotprojekt, som i første omgang forventes at løbe i et år. Advokatsamfundet udvælger og tager kontakt til parterne i de klagesager, som vurderes egnet til at blive løst ved mægling og mediation, umiddelbart efter, at klagen er modtaget i Advokatnævnets Sekretariat. Det er frivilligt for parterne, om de vil deltage eller ej, og en part kan på ethvert tidspunkt udtræde af ordningen. En del af sagerne vil blive behandlet lokalt i advokatkredsene ved medlemmer af den lokale kredsbestyrelse, og en del vil blive varetaget af medarbejdere i Advokatsamfundet.*
> *Baggrunden for pilotprojektet er ønsket om en hurtigere og smidigere behandling af klagesagerne, da det er erfaringen, at parterne bruger færre – både økonomiske og følelsesmæssige – ressourcer i sager, hvor parterne er i dialog med hinanden.*"[38]

I 2019 er ordningen blevet permanent. Advokatnævnet har oplyst:

> *"De løbende erfaringer og evalueringer med et pilotprojekt viser, at klagerne og de indklagede udtrykker tilfredshed med tilbuddet om mægling og mediation og den praktiske gennemførelse. Sagsbehandlingstiden i de*

[37] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: Mediation – ret & rammer (3. udgave 2022)
[38] Charlotte Bruun Windahl: "Mægling og mediation i klagesager – en status" Advokaten 08/2016 side 39.

klagesager, som er afsluttet i forlængelse af mægling og mediation, er væsentlig kortere end den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i den omhandlede periode sammenlignet med øvrige klagesager, der blev behandlet af Advokatnævnet.

Tilbuddet om mægling og mediation vil fortsætte på samme måde som hidtil, og blive tilbudt i udvalgte salærklager og kollegiale adfærdsklager."

1.3.8 Samtale med kontaktperson – kollegiale samtaler

Med indførelse af kontaktpersoner i stedet for kredsbestyrelsesmedlemmer er der nu med udgangspunkt i retsplejelovens regler i § 143, og følgende udarbejdet Bekendtgørelse 2024-12-19 nr. 1632 om indkaldelse af advokater m.v. til en samtale med Advokatrådets kontaktpersoner:

§ 1
Advokatrådet kan beslutte, at en advokat eller en af de personer, der i medfør af retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab (partnere), skal indkaldes til en samtale med Advokatrådets kontaktpersoner, hvis det må antages, at den pågældende har tilsidesat de pligter, som stillingen medfører.
Stk. 2.
Samtalen afholdes af Advokatrådets kontaktpersoner fra en anden retskreds end den, hvor advokaten har sin virksomhed.
Stk. 3.
Der skal i samtalen deltage mindst to af Advokatrådets kontaktpersoner samt en medarbejder fra Advokatrådets sekretariat.
§ 2
Advokatrådet kan indkalde en advokat eller partner til en samtale med Advokatrådets kontaktpersoner, uanset at der allerede verserer en sag i Advokatnævnet mod den pågældende.
§ 3
Indkaldelse af en advokat eller partner til en samtale i medfør af § 1 skal ske med mindst 7 dages varsel. Indkaldelsen skal indeholde en begrundelse for Advokatrådets beslutning om at afholde samtalen.
Stk. 2.
Samtalen finder sted i advokatvirksomhedens kontorlokaler, medmindre Advokatrådets kontaktpersoner i samråd med Advokatrådet træffer anden beslutning.
Stk. 3.
Den indkaldte kan tage en bisidder med til samtalen.
§ 4
Den, der er indkaldt til en samtale i medfør af § 1, har pligt til at deltage i samtalen på det sted og på det tidspunkt, der er fastsat af Advokatrådet og Advokatrådets kontaktpersoner. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende på grund af sygdom eller andre særlige omstændigheder må anses for at have lovligt forfald. Advokatrådet kan kræve dokumentation, f.eks. i form af en

lægeerklæring, for, at den pågældendes udeblivelse fra samtalen skyldes lovligt forfald.
§ 5
I forbindelse med en samtale efter § 1 kan Advokatrådets kontaktpersoner og medarbejderen fra Advokatrådets sekretariat bl.a. indgå aftale med den pågældende advokat eller partner om ændringer i den pågældendes forretningsgange, hvis det findes hensigtsmæssigt for at undgå, at den pågældende tilsidesætter pligterne som advokat m.v.
§ 6
Efter samtalen udfærdiger Advokatrådets kontaktpersoner et udkast til rapport, som fremsendes til den advokat eller partner, som har deltaget i samtalen, med en frist til at fremkomme med bemærkninger. Når Advokatrådets kontaktpersoner har modtaget den pågældendes eventuelle bemærkninger, udfærdiges en endelig rapport, som fremsendes til Advokatrådet.
Stk. 2.
Rapporten skal indeholde kontaktpersonernes indstilling om det videre forløb, herunder om der er behov for en revisorundersøgelse, og om der er grundlag for at indbringe sagen for Advokatnævnet.
§ 7
Advokatrådet afholder rimelige rejse- og opholdsudgifter for de personer, der deltager som Advokatrådets kontaktpersoner.
§ 8
Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2025.

1.3.9 Forældelse af disciplinæransvar

Som det fremgår ovenfor, kan sager indbringes af Advokatrådet som tilsynsmyndighed efter 1 års fristen, hvis forholdet ikke har været kendt af Advokatrådet.

Et andet spørgsmål er, om der gælder en forældelsesregel i forhold til forseelser. I Karnovs note til retsplejelovens § 147 b, stk. 2, er det anført: *"Strfl's forældelsesregler gælder ikke for disciplinære straffe, jf. Adv. 1971 82 og 87."*[39] Det angives ikke, om der overhovedet gælder en forældelsesfrist. Rækkevidden af de anførte kendelser skal bedømmes ud fra, at det er Advokatnævnskendelser fra før ændringen af klagesystemet, dvs. fra de dage, da Advokatnævnet var en funktion under Advokatrådet, og kun bestod af advokater. Det var ikke en offentlig myndighed som nu.

Det har formodningen imod sig, at Advokatnævnet uafhængig af tidspunktet for en forseelse, skulle kunne ikende bøder. Det mest nærliggende var at bruge principperne i straffeloven, som Advokatnævnet i øvrigt anvender. Da Advokatrådet er tilsynsmyndighed, er der også et hensyn at tage til gennemførelse af dette tilsyn, men samme synsvinkel kan jo tages i relation til politi/anklagemyndighed. Spørgsmålet er uafklaret.

[39] Det er **Advokatnævnets kendelser af 27. oktober 1970 (j.nr. 307/1968)** og **Advokatnævnets kendelse 15. juli 1970 (j. nr. 17/1970)**

Advokatnævnet har i en kendelse[40] af 13. september 2016 kort behandlet spørgsmålet. Det anføres i kendelsen, at "der ikke ved lov er fastsat nogen frist for, hvornår Advokatnævnet kan påkende et forhold, der er begået af en advokat", og det anføres yderligere: *"Advokatnævnet finder, at der ikke gælder en ulovbestemt forældelsesfrist – herunder eventuelt en analogi fra andre til dels lignende fagområders forældelsesfrist"*[41]

Klagepunkter i den konkrete sag i 2016 var i hvert fald for en del tilbage fra 2007. Den var indbragt af en medarbejder over for Advokatrådet i 2013, og Advokatrådet rejste sag i 2014. Spørgsmålet var således forældelsesmæssigt; var det muligt at sanktionere handlinger, der var mere end 5 år gamle, da de anmeldes til tilsynsmyndigheden? Advokater skal udvise god skik, og en forældelse gør selvfølgelig ikke handlinger acceptable – men der er fortsat uafklaret?[42]

1.4 Sagsbehandlingsregler og indsigelser herom

I dette afsnit behandles de regler, der gælder for Advokatnævnets behandling af klager og de indsigelser, der ses fremført under domstolenes prøvelse af Advokatnævnets kendelser. Referaterne af de enkelte domme er koncentreret om de formelle/processuelle spørgsmål. Samme dom optræder derfor senere vedrørende den materielle problemstilling, der har været behandlet.

I **Retten i Aarhus dom af 21. juni 2022 i Sag BS-45078/2021**– i en sag, hvor Advokatnævnets kendelser i øvrigt blev stadfæstet – gik advokaten så langt som at kræve godtgørelse for tort, på grund af det besvær klagerne havde medført for ham. Det fik han ikke.

Der ofres, som anført i indledningen, mange kræfter på domstolsbehandling af de formelle/processuelle spørgsmål, så pladsmæssigt breder de sig i denne fremstilling på realitetens – god advokatskiks - bekostning, men de er en væsentlig bestanddel af advokaters sagsførelse i disse sager.[43]

De mange indsigelser mod sagsbehandlingen i denne realisation behandles i det følgende.

1.4.1 Advokatnævnets medlemmers habilitet

Der er ved retsplejelovens § 147 h indført regler om valgbarhed til bl.a. Advokatnævnet:

> *"Sager om en advokats valgbarhed til Advokatrådet og Advokatnævnet kan af Advokatrådet indbringes for Advokatnævnet.*

[40] **Sag 2014-1152**.
[41] Der var under sagen bl.a. henvist til, at der i Revisorlovens § 46, stk. 1, hvor der er en 5-årig regel.
[42] Sagen blev af personlige grunde ikke indbragt for retten – så den er heller ikke (fuldt) opklaret.
[43] Eksempelvis er der i følgende afgørelse gjort indsigelser mod, at der ikke inden klage er gennemført kollegialt samråd, jf. tidligere AER 5.1. Det var en "bør" regel, og en regel, der ikke blev håndhævet af Advokatnævnet. Spørgsmålet og konsekvensen blev behandlet i **Retten i Viborgs dom af 9. september 2009 i sag BS 1-1140/2008** og i **Københavns Byrets dom af 26. maj 2011 i sag BS 38A-6094/2010**. Det er – på trods af det anbefalelsesværdige i at søge en mindelig løsning – nok at gå for langt i prøvelsen. Bestemmelsen er ophævet, men det er nu engang at foretrække, hvis kolleger kan tale sammen og ikke involverer hele det kollegiale system og domstolene.

Stk. 2. Er en advokat ved kendelse inden for de seneste 5 år blevet pålagt en bøde på over 20.000 kr., men under 60.000 kr., jf. § 147 c, stk. 1, kan Advokatnævnet fratage advokaten valgbarheden, hvis de udviste forhold i almindeligt omdømme gør den pågældende uværdig til at være medlem af Advokatrådet eller Advokatnævnet.
Stk. 3. Frakendelse af valgbarheden gælder for den aktuelle valgperiode for henholdsvis Advokatrådet og Advokatnævnet.
Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om Advokatnævnets behandling af sager om valgbarhed."

Og § 147 i:

Advokatnævnets afgørelse efter § 147 h, stk. 2, kan indbringes for retten af advokaten. Retten kan stadfæste eller ophæve afgørelsen.
Stk. 2. Indbringelse skal ske, inden 4 uger efter at afgørelsen er meddelt den pågældende.
Stk. 3. Afgørelsen indbringes, ved at advokaten anlægger sag mod Advokatnævnet i den borgerlige retsplejes former. Sagen anlægges ved den ret, i hvis kreds advokaten har kontor.
Stk. 4. Anmodning om sagsanlæg har ikke opsættende virkning, medmindre retten undtagelsesvis beslutter dette. Anke har ikke opsættende virkning.

Det følger af Bekendtgørelsens § 8:

"Stk. 1. Intet medlem af Advokatnævnet må deltage i behandlingen af en sag, hvis
1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
2) vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn eller andre nærtstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
3) vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald, eller 4) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.
Stk. 2. Ethvert medlem skal straks underrette nævnets formand, hvis der foreligger forhold som nævnt i stk. 1. Nævnet træffer den endelige administrative afgørelse af, om et medlem kan deltage i en sags behandling. I behandlingen og afgørelsen af dette spørgsmål deltager det pågældende medlem ikke."

I **U.1999.2125Ø** var en dommer, der havde medvirket under sagen i byretten i forbindelse med fastsættelse af salær ved fri proces, ikke inhabil ved behandling af klagesagen for Advokatnævnet vedrørende den del af et salær i en ægteskabssag, der ikke var omfattet af fri proces. Det er tvivlsomt, om Advokatnævnet ville have tilladt fremgangsmåden i dag.

I **U.2007.971H** tog landsretten stilling til, hvorvidt en dommer var inhabil fordi vedkommende tidligere havde behandlet en klagesag over vedkommendes advokat. Dette

fandtes ikke at være tilfældet, da det ikke var en omstændighed, der var egnet til at vække tvivl om hans upartiskhed. Spørgsmålet forelå ikke for Højesteret, men landsrettens afgørelse fremgår af referatet.

Det er en afgørelse, der svarer til, hvad der har været gældende i afgørelsessystemet i årevis. Selv om man er "recidivist", kan man ikke forvente en ny sagsbehandler hver gang.

I **U.2009.1815H** blev der taget stilling til afdelingsformanden (den ene næstformand) i Advokatnævnets habilitet. Sagen drejede sig om trusler mod en medarbejder i Indenrigsministeriet i forbindelse med en sag om udrejsefrist for en person, der havde søgt om opholdstilladelse. Advokaten gjorde gældende, at afdelingsformanden, dommer S, var inhabil, da S havde været formand i en række sager i Flygtningenævnet, hvor advokaten havde mødt. Advokaten henviste til sin opfattelse af fortolkningen af forarbejderne til flygtningekonventionen, som han havde anført flere gange i Flygtningenævnet. Han fandt det stødende, hvis S skulle deltage i behandlingen af den pågældende sag, som efter advokatens opfattelse angik et stort antal ulovligheder i administrationen af udlændingeforvaltningen. Han gjorde gældende, at der i udlændingeadministrationen begås mange ulovligheder, og hvis han havde ret i sin antagelse af fortolkning af forarbejderne, kunne det medføre, at der ville blive rettet personligt ansvar mod de personer, der havde deltaget i forvaltningen, herunder S.
Under formandskab af Advokatnævnets anden næstformand blev der truffet afgørelse om habilitetsspørgsmålet: *"Nævnsformand S funktion som næstformand i Flygtningenævnet har ingen sammenhæng med den for Advokatnævnet til afgørelse foreliggende sag, i hvis udfald afdelingsformand S ikke har nogen individuel interesse. Idet der i øvrigt ikke foreligger omstændigheder, der er egnede til at vække tvivl om afdelingsformand S' upartiskhed, ej heller bebudelse af et eventuelt personligt erstatningsansvar, bestemmes, at afdelingsformand S ikke skal vige sit sæde under denne sags behandling".* Landsretten stadfæstede af de anførte grunde, og Advokaten frafaldt påstanden om inhabilitet for Højesteret.

Der kan vedrørende habilitet også henvises til domspraksis på andre beslægtede områder, f.eks. **U.1999.828H**, **U.2000.1134H**, **U.2011.3374/3H** og **U.2012.3522H** med de til dommene hørende notehenvisninger.

Vedr. formandens kompetence foreligger følgende afgørelser: **Retten i Horsens dom af 20. september 2010 i sag BS 150-160/2010** Advokat A var idømt bøde på 50.000 kr. af Advokatnævnet. Sanktionsfastsættelse var sket under henvisning til, at der var 11 tidligere afgørelser – hvoraf én dog ikke indgik i bedømmelsen, da sagen var verserende ved retten. Dette blev, efter indsigelser fra B, af formanden rettet til, at der var 11 tidligere sager, men at 4 nærmere angivne ikke indgik i sanktionsfastsættelsen, da de verserede ved domstolene. Retten fandt, at grundlaget for den vurdering, der var foretaget af Advokatnævnet, hvor 10 afgørelser indgik i sanktionsfastsættelsen, ikke kunne ændres af formanden, således som sket. Afgørelsen blev ophævet og efter omstændighederne hjemvist til fornyet behandling i Advokatnævnet.[44]

[44] Endelig foreligger der nu en afgørelse om en suppleant for Advokatnævnets formands medvirken til bedømmelse af en indbragt advokatnævnskendelse. Da bl.a. afgørelsen angik Advokatrådets sagsbehandling (sagsbehandlingstid), blev der truffet afgørelse om, at de pågældende højesteretsdommere var inhabile, jf. **U.2016.217/1H**.

1.4.2 Advokatnævnets behandling af sager om midlertidig frakendelse

Efter indførelse af mulighed for midlertidig frakendelse er der nu i bekendtgørelsen § 18 en særregel om behandling af sådanne sager:

> *"Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en frakendelsessag efter retsplejelovens § 147 c, stk. 8 eller 9, træffe afgørelse om midlertidig frakendelse, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 5 og 6.*
> *Stk. 2. Den indklagede, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 8 eller 9, skal inden for 7 dage fra modtagelsen af Advokatrådets anklageskrift fra Advokatnævnet vælge en forsvarer. Såfremt den indklagede ikke vælger en forsvarer inden for denne frist, udpeger Advokatnævnet en forsvarer for den pågældende.*
> *Stk. 3. Den indklagede, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 8 eller 9, kan kun skifte forsvarer, hvis Advokatnævnet skønner, at dette ikke vil forsinke afgørelsen om midlertidig frakendelse.*
> *Stk. 4. Den indklagede, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 8 eller 9, skal inden for 3 uger efter valg eller udpegning af forsvarer komme med sine bemærkninger til Advokatrådets anklageskrift om midlertidig frakendelse. Hvis Advokatnævnet ikke modtager bemærkninger inden for fristen, træffes afgørelsen på det foreliggende grundlag. Adgangen til at komme med yderligere indlæg om spørgsmålet om midlertidig frakendelse afskæres, jf. dog stk. 6.*
> *Stk. 5. Advokatnævnets formand kan beslutte, at der undtagelsesvist er adgang til at give personligt fremmøde.*
> *Stk. 6. Såfremt Advokatnævnet vurderer, at der ikke kan træffes afgørelse på det foreliggende grundlag, kan nævnet tillade, at der foretages yderligere høring eller fristudsættelse. Advokatnævnet kan i forbindelse hermed fastsætte en ufravigelig frist for indlæg.*
> *Stk. 7. Advokatnævnet træffer så vidt muligt afgørelse senest 2 uger efter, at det fuldstændige materiale er tilvejebragt.*
> *Stk. 8. Afgørelsen om midlertidig frakendelse træffes så vidt muligt af en samlet afdeling i nævnet bestående af 7 medlemmer. De pågældende medlemmer kan ikke deltage i behandlingen af den efterfølgende frakendelsessag."*

1.4.3 Møder, offentlighed mv.

Bekendtgørelsens § 20:

> *"Advokatnævnet behandler sagerne på møder eller på skriftligt eller elektronisk grundlag.*
> *Stk. 2. Vedkommende formand kan af egen drift eller efter anmodning fra sagens parter indkalde sagens parter til at give møde for nævnet og afgive forklaring. Nævnet fastsætter tidspunktet herfor.*

Stk. 3. I disciplinærsager har parterne ret til at give møde for nævnet, medmindre der er tale om en sag i medfør af § 10.[45]*."*

Bekendtgørelsens § 21:

"Stk. 1. Advokatnævnets møder er ikke offentlige.
Stk. 2. I en disciplinærsag kan den indklagede advokat kræve, at offentligheden får adgang til at overvære sagens behandling, i det omfang dette ikke vil kunne tilføje nogen unødig krænkelse. Nævnet kan endvidere tillade adgang for offentligheden, når en sag findes at have offentlig interesse, og offentlighedens adgang ikke vil kunne tilføje nogen en unødig krænkelse. Nævnets votering er ikke offentlig."

Sagerne behandles på grundlag af parternes skriftlige indlæg og fremsendte bilag. Sagens parter har ret til at give møde for Advokatnævnet efter anmodning og udtale sig, før deres sag behandles. Parterne forlader i så tilfælde mødet, inden afgørelsen træffes.

Det er desværre ofte således, i hvert fald i de sager der senere indbringes for domstolene, at sagsbehandlingen fra den indklagede advokat ligger en del fra det niveau, som man kunne forvente af en professionel. Der er ofte tale om følelsesladede indlæg, hvor der ikke gives en samlet fremstilling og/eller suppleres med relevant dokumentation. Konsekvensen heraf fremtræder i en lang række af domstolsafgørelser, hvor nye synspunkter og nyt materiale inddrages.

Dette anføres ikke for at forøge det personlige fremmøde, men for at gøre opmærksom på, at det – for alle parter – i mange tilfælde ville være at foretrække, at den involverede advokat afstod fra selv at føre sagen og overlod dette til en kollega – som det i øvrigt ofte sker, når sagen indbringes for domstolene.

Formanden for Advokatnævnet kan tillade, at andre end sagens parter indkaldes for at give forklaring, og formanden kan desuden beslutte, at parterne eller vidner skal afhøres i byretten, hvor vidnereglerne i retsplejeloven finder anvendelse. Dette er dog ikke praksis.

Manglende underretning om tidspunktet for sagens behandling i Advokatnævnet kan ikke føre til, at Advokatnævnets afgørelse er ugyldig, hvis den indklagede advokat ikke har taget forbehold for at komme med yderligere indlæg.

Vestre Landsrets dom af 19. juni 2000 i sag B-1668-99.

Advokat A indbragte Advokatnævnets kendelse for landsretten med påstand om, at kendelsen skulle erklæres ugyldig. Han gjorde bl.a. gældende, at kendelsen var ugyldig, fordi han ikke var blevet underrettet om tidspunktet for sagens behandling i Advokatnævnet med deraf følgende manglende mulighed for personligt fremmøde.
Landsretten afviste, at manglende oplysning om behandlingstidspunktet kunne medføre ugyldighed, idet advokat A ikke havde taget forbehold for at komme med yderligere indlæg.[46]

[45] Afvisningssager
[46] Tilsvarende var fremme i **Retten i Viborgs dom af 9. september 2009 i sag BS 1-1140/2008**. Synspunktet blev gentaget i **Retten i Roskildes dom af 24. november 2016 BS-8A-274/2015** i relation til behandling af en sag, der var genoptaget, og hvor advokaten

1.4.4 Krav til sagsfremstilling

Advokatnævnets afgørelser skal indeholde en fyldestgørende sagsfremstilling. I en afgørelse vedrørende omkostninger fremgår:

Københavns Byrets dom af 5. januar 2011 i sag BS 43C-7502/2009.
Ved fastsættelse af omkostningerne har retten bl.a. lagt vægt på, at sagsfremstillingen i Advokatnævnets kendelse ikke var fyldestgørende. Da begrundelsen må læses i sammenhæng med sagsfremstillingen, var der på grund af disse mangler anledning for advokat A til at indbringe sagen for retten, hvorfor der alene blev fastsat delvise omkostninger til Advokatnævnet, der i øvrigt fik fuldt medhold.[47]

1.4.5 Krav til begrundelse

Det fremgår af Bekendtgørelsens § 24, at Advokatnævnets afgørelser skal være skriftlige og ledsaget af en begrundelse, samt oplysninger om eventuel dissens og mulighed for domstolsprøvelse.

Bekendtgørelsens § 24:

> *"Advokatnævnets afgørelser skal være skriftlige og ledsaget af en begrundelse.*
> *Stk. 2. En afgørelse skal indeholde oplysninger om en eventuel dissens under afstemningen, dog uden angivelse af vedkommende medlemmers navne. Samtidig angives stemmefordelingen.*
> *Stk. 3. Nævnets afgørelser i disciplinærsager og i sager om valgbarhed skal indeholde oplysning om adgangen til domstolsprøvelse og fristen herfor.*
> *Stk. 4. Nævnets afgørelser sendes til sagens parter. Nævnets kendelser sendes desuden til Advokatrådet. Nævnets afgørelse i disciplinærsager, hvor advokaten pålægges en sanktion, sendes endvidere til Civilstyrelsen."*

Advokatnævnets afgørelser skal således indeholde en redegørelse for de hovedsynspunkter, der begrunder afgørelsen.

Som udgangspunkt indtager domstolene den pragmatiske holdning, at advokaten godt ved, hvad sagen drejer sig om, er i stand til at læse den samlede kendelse, og dermed også kan forstå begrundelsen for resultatet.[48]

Fra praksis kan nævnes **Vestre Landsrets dom af 2. november 2004 i sag B-3031-03,** hvor landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse, og herunder afgjorde, at det

ikke var bekendt med, at sagen var genoptaget (pga. tekniske genoptagelsesspørgsmål). Retten fandt ikke, at der var tale om en sådan sagsbehandlingsfejl, at det kunne føre til ugyldighed.

[47] Se også Cecilie Holt; "Sagsomkostninger ved unødig procesførelse", Advokaten 05/13 side 237. Se også **U.2010.1214Ø**.

[48] Se dog en omkostningsafgørelse under 14.4. - **Københavns Byrets dom af 5. januar 2011 i sag BS 43C-7502/2009**.

faktum, at der i den oprindelige begrundelse var anført "bopælsret" i stedet for "brugsret", ikke havde betydning i forhold til ikendelse af bøden.[49]

Det forhold, at samtlige anbringender ikke omtales i kendelsen, fører ikke nødvendigvis til, at afgørelsen er ugyldig, jf. en lidt speciel sag, **Østre Landsrets dom af 15. september 2006 i sag B-1334-05.** Også i **Københavns Byrets dom af 14. juli 2008 i sag BS 41B-6553/2007** - fastslog retten, at der ikke var grundlag for at antage, at Advokatnævnet havde afsagt kendelse på ufuldstændigt grundlag eller, at kendelsens begrundelse var utilstrækkelig.

I **U.2008.500H** var der tvivl om, hvorvidt nogle faktiske forhold var lagt til grund af Advokatnævnet, da det ikke fremgik af begrundelsen. Landsretten udtalte, at det ikke kunne føre til sagens hjemvisning, da landsretten, som sagen var forelagt og belyst, havde et fyldestgørende grundlag for at tage stilling til Advokatnævnets afgørelse. Spørgsmålet forelå ikke specifikt for Højesteret

Det tillægges dog en vis betydning, at advokaten har haft lejlighed til at kommentere og uddybe Advokatnævnets afgørelsesgrundlag, jf. **Vestre Landsrets dom af 27. januar 2006 i sag B-2547-04**. De bemærkninger, der var årsag til klagen, var gengivet i kendelsen, og der var henvist til disse i Advokatnævnets begrundelse. Tilsvarende i **Vestre Landsrets dom af 8. juni 2007 i sag B-1606-06,** hvor Advokat A gjorde gældende, at Advokatnævnets kendelse var ugyldig, da begrundelsen ikke opfyldte betingelserne i forvaltningslovens § 24 samt § 19, stk. 1, i Bekendtgørelse om Advokatnævnets virksomhed (nu § 24). Landsretten udtalte hertil, at Advokat A forud for sagens behandling i Advokatnævnet havde modtaget skrivelser, hvoraf klagen udtrykkeligt fremgik, samt at Advokat A havde taget stilling til de fremsatte klagepunkter forud for klagesagens behandling i Advokatnævnet. Henset hertil, og idet en læsning af Advokatnævnets kendelse ikke efterlod rimelig tvivl om, hvad der blev truffet afgørelse om, var der ikke sådanne mangler ved kendelsen, at den kunne kendes ugyldig.

En tilstrækkelig begrundelse kan være, at Advokatnævnet *"finder de foreliggende omstændigheder skærpende"*, jf. **U.2007.111H**.

Det er anderledes, hvis retten finder, at der kan være reel tvivl om grundlaget for den konkrete afgørelse:

U.1999.2125Ø
Klient K klagede til advokatmyndighederne over Advokat A's krav på salær for en del af en ægteskabssag, der ikke var omfattet af den fri proces. Advokatnævnet nedsatte salæret.
Advokat A påstod bl.a., at Advokatnævnets afgørelse var ugyldig, da afgørelsen ikke var ledsaget af en fyldestgørende begrundelse.
Advokatnævnets afgørelse om nedsættelsen af salæret var alene begrundet med bemærkninger om, at nedsættelsen skete *"af hensyn til sagens karakter"*.
Advokatnævnets afgørelse oplyste ikke på fyldestgørende måde, hvilke hovedhensyn der lå bag afgørelsen. Da der derfor ikke kunne ses bort fra muligheden for, at den mangelfulde begrundelse havde haft indflydelse på klagesagens udfald, blev advokat A's påstand, om afgørelsens ugyldighed på grund af manglende begrundelse, taget til følge.

[49] Se også **Vestre Landsrets dom af 19. juni 2000 i sag B-1668-99**.

Østre Landsrets dom af 15. september 2006 i sag B-2943-04
Landsretten fandt vedrørende formaliteten, at Advokatnævnets kendelse på visse punkter måtte anses for værende så uklar, at det ikke kunne fastslås med sikkerhed, om klagepunkter var forældet efter den dagældende 6 måneders regel.
For så vidt angik et andet forhold bemærkede landsretten, at Advokatnævnet i kendelse af 20. september 2005, hvor sagen var blevet genbehandlet, havde anført, at der var tale om en præcisering i forhold til den tidligere kendelse af 17. september 2004, men at forholdet ikke var nævnt i kendelsen af 17. september 2004.
Landsretten fandt på den baggrund, at der var tale om et nyt selvstændigt kritikpunkt, og at Advokatnævnet i kendelsen burde have taget stilling til, om der var tilstrækkelig hjemmel i forvaltningsretlige regler og grundsætninger til at genoptage sagen. Kendelsen blev ophævet.[50]

Retten i Næstveds dom af 5. oktober 2007 i sag BS 1-332/2007.
Advokat A havde bistået klienten i forbindelse med en bodeling og overdragelse af halvpart af ægtefællernes faste ejendom. I den forbindelse skulle klienten frigøres for medhæftelse af et banklån. Nævnet fandt, *"at advokaten var forpligtet til at sikre, at hans klient blev friholdt for sin medhæftelse til et banklån, som klientens ægtefælle skulle overtage i henhold til indgået bodelingsoverenskomst"*.
Advokat A påstod ophævelse af Advokatnævnets afgørelse, idet afgørelsen ikke opfyldte begrundelseskravet i forvaltningslovens § 24 eller § 19 i Bekendtgørelse om Advokatnævnets virksomhed (nu § 24).
Retten fandt, at kendelsen ikke opfyldte begrundelseskravet, da det ikke var advokaten, der var forpligtet til at sikre, at klienten blev friholdt – det var kreditor. Da det ikke kunne udelukkes, at den forkerte begrundelse havde haft indflydelse på sagens udfald, fandtes kendelsen ugyldig.

Der var i ovennævnte sag enighed om, at den sproglige udformning af afgørelsen ikke var hensigtsmæssig, men der var formentlig ingen, herunder heller ikke den indklagede advokat, der var i tvivl om, hvori tilsidesættelsen af god advokatskik bestod, jf. ovenfor **Vestre Landsrets dom af 8. juni 2007 i sag B-1606-06**. Advokatnævnet besluttede dog ikke at anke afgørelsen.

I **Retten i Odense rets dom af 7. oktober 2009 i sag BS 6-933/2009,** der er omtalt under afsnit 14.1.1 om interessekonflikter påpegede advokaten en række meningsforstyrrende fejl i kendelsens faktum og angreb begrundelsen, der lød: "*Advokatnævnet finder, at indklagede ved at have repræsenteret direktør A som selskabet under de foreliggende omstændigheder har befundet sig i en interessekonflikt.*" Retten fandt ikke de upræcise gengivelser afgørende, og da Advokatnævnet i sin kendelse beskrev de omstændigheder [altså de upræcise], der havde ført til kendelsen, var den fyldestgørende begrundet.

I **Lyngby rets dom af 3. juni 2011 i sag BS 150-2593/2009** udtales om en fejl i det faktuelle, der indgik i begrundelsen: "*Efter rettens vurdering er den pågældende mangel konkret uvæsentlig, hvorfor den ikke i sig selv kan føre til en tilsidesættelse af den del af kendelsen*".

[50] Det må forventes, at sådan usikkerhed søges undgået i fremtiden.

Retten i Koldings dom af 11. oktober 2023 i sag BS-28232/2022 Advokatnævnet bedømte Advokat A's adfærd som administrator af en ejendoms adgang til forskellige fællesarealer, hvor der i en længere e-mailkorrespondance var truet med hindring for en beboer. Advokatnævnet havde i begrundelsen kun henvist til en af de omhandlede mails, og Advokat A påstod ophævelse og hjemvisning. Retten anførte:
"Retten lægger til grund, at mailen af 2. marts 2021 indeholder hindring af klagers adgang til carport, redskabsrum og grønne fællesarealer, som Advokatnævnet har nævnt i sin præmis ved sagens afgørelse, men ikke henvist til.
Retten finder ikke, at den omstændighed, at Advokatnævnet i sin begrundelse alene har henvist til mailen 3. maj 2021 kan medføre, at nævnets afgørelse om tilsidesættelse af god advokatskik er truffet på et åbenbart urigtig grundlag, der kan føre til ophævelse og hjemvisning, da nævnet har været i besiddelse af begge mails, hvoraf det af mail af 2. marts 2021 fremgår trussel om hindring af adgang til carport, redskabsrum og grønne fællesarealer."

Der skal dog stadig være en mening med det, jf. **U.2001.477V,** hvor kredsbestyrelsen havde nedsat advokat A's salær fra 69.975 kr. med tillæg af moms til 50.000 kr. med tillæg af moms og pålagt A at tilbagebetale klienten differencen med nærmere angivne renter. A påklagede ikke kendelsen til Advokatnævnet, men anlagde sag mod klienten med påstand om, at denne skulle anerkende ikke at have noget tilbagebetalingskrav. Landsretten anførte, at det var tvivlsomt, om kredsbestyrelsens kendelse var tilstrækkeligt begrundet, men fandt, at dette var uden betydning for afgørelsen af sagen, der var indbragt for domstolene efter retsplejelovens § 147 a, 2. pkt.

1.4.6 Bevisbyrde

Bevisbyrde er behandlet af Tine Rønde: "Bevisbyrden ved klager over tilsidesættelse af god advokatskik"[51].

Det anføres:

> *"Når Advokatnævnet behandler en klage over, at en advokat har tilsidesat god advokatskik, er det som udgangspunkt klageren, der har bevisbyrden for, at advokaten har tilsidesat sine pligter. På baggrund af de oplysninger, som fremlægges under sagsforløbet, kan bevisbyrden imidlertid vende i løbet af sagen"*

Det vil ofte være således, at denne bevisbyrde vender ret hurtigt. Klienten kan ikke løfte bevisbyrden for, hvad advokaten ikke har gjort – det er den professionelle, der må kunne bevise, at de nødvendige professionelle handlinger er udført.

Det er nævnets praksis at afvise sager, hvor der kræves særlig bevisførelse.

[51] Advokaten 1/2015 side 42. Advokatnævnet har bl.a. i 2015 ved to kendelser pålagt advokaten bevisbyrden for, at der var ydet rådgivning til klienten. Det drejede sig om ankevejledning og spørgsmålet om at hæve en retssag. Advokatnævnet vil forventeligt i sådanne og lignende sager – f.eks. spørgsmål om afbrydelse af forældelse – pålægge advokaten bevisbyrden for, at der er sket fornøden rådgivning. Samme i kendelse omtalt i Advokaten 3/2019 side 38 om ankevejledning og **Retten i Hillerøds dom af 28. marts 2018 i sag BS 49-709/2017** om testamentsregler.

1.4.7 Klagevejledning

Advokatnævnet har udarbejdet klagevejledning om behandling af klager over advokater og klageformularer. De findes på Advokatnævnets hjemmeside.

Bekendtgørelsens § 12:

> *"Advokatnævnets sekretariatsopgaver varetages af Advokatsamfundets sekretariat.*
> *Stk. 2. Nævnet udarbejder en vejledning om behandling af sager med personligt fremmøde og en vejledning om sager om frakendelse. Vejledningerne offentliggøres på nævnets hjemmeside."*

1.4.8 Sagsbehandlingstid

Advokatnævnet er som andre offentlige myndigheder forpligtet til at afgøre sager inden for rimelig tid.

Vurderingen af den rimelige sagsbehandlingstid afhænger af sagens kompleksitet og hvor stor en del af sagsbehandlingstiden, der kan tilskrives parterne, og om der har været døde perioder i Advokatnævnets behandling.

En lang sagsbehandlingstid kan få betydning for sanktionsfastsættelsen, jf. princippet i højesteretsafgørelsen **U.2012.2310H**. Dommen er grundlaget for en række afgørelser, hvor sanktionen i nogle tilfælde blev nedsat efter princippet i dagældende straffelovs § 82, nr. 13.[52] Spørgsmålet er afklaret i relation til behandlingstider på omkring to år ved Højesterets dom af 16. december 2015 gengivet i **U.2016.1221H**. Det anføres i dommen:

> *"Den samlede sagsbehandlingstid ved Advokatnævnet var på ca. 22 måneder fra klagens modtagelse den 30. august 2010 til afsigelsen af kendelsen den 3. juli 2012. Sagen var ikke ukompliceret, og parterne havde forskellig opfattelse af sagens faktum. Efter partshøringen, der blev afsluttet i oktober 2010, gennemførte nævnets sekretariat en juridisk sagsbehandling og udarbejdede en indstilling til nævnet, som derefter behandlede sagen mundtligt og afsagde kendelse. Højesteret lægger til grund, at der har været en ikke ubetydelig periode uden aktivitet, der bl.a. skyldtes en midlertidig ophobning i nævnet af verserende sager som følge af personalemangel og reorganisering af arbejdet i nævnets sekretariat.*

[52] I en tidligere afgørelse **Retten i Viborgs dom af 9. september 2009 i sag BS 1-1140/2008** blev sanktionen nedsat på grund af den til behandling medgåede tid. Begrundelsen **fra U.2012.2310H** anvendes i **Retten i Koldings dom af 18. november 2013 i sag BS 5-145/2013.** I **Retten i Lyngbys dom af 27. marts 2014 i sag BS 150-1606/2013**, var klagen modtaget 1. august 2011 – og i realiteten færdigforberedt af advokaten (og klager) kort tid derefter – der blev bl.a. på den baggrund ikke fastsat nogen tillægsbøde. I **Retten i Koldings dom af 20. november 2014 i sag BS 4-754/2014– Advokatnævnets kendelse af 7. april 2014** i en sag, der var indbragt 27. februar 2012, blev sanktionen også nedsat med henvisning til princippet i straffelovens § 82, nr. 13.
Modsat: **Retten på Frederiksbergs dom af 24. juni 2013 i sag BS-Z-3195/2011** lod ikke en sagsbehandlingstid på 3 år få indflydelse på udmålingen.

Efter en samlet bedømmelse og i betragtning af de hensyn, der begrunder reglerne om god advokatskik og sanktion ved tilsidesættelse, finder Højesteret ikke tilstrækkeligt grundlag for at nedsætte bøden som følge af den meget lange sagsbehandlingstid, jf. princippet i straffelovens § 82, nr. 13.
Højesteret finder endvidere, at den samlede sagsbehandlingstid ved Advokatnævnet og domstolene ikke indebærer en krænkelse af artikel 6, stk. 1, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention."

I **U.2019.996V** blev der af Advokatnævnet givet rabat på grund af en sagsbehandlingstid på samlet 4 år indtil Advokatnævnet afsagde kendelse, men retten gav ikke yderligere rabat.

Et flertal i Folketinget har – angiveligt som led i "implementering af initiativer i aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023"– afskaffet den hidtidige regel og erstattet den med § 82, stk.2:

"Ved straffens fastsættelse kan det endvidere indgå som formildende omstændighed, at straffesagen mod gerningsmanden ikke er afgjort inden for en rimelig tid, uden at det kan bebrejdes gerningsmanden. Sagsbehandlingstiden kommer dog kun i betragtning som formildende omstændighed, hvis dette er nødvendigt på grund af kravet i artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om behandling af sagen inden for en rimelig frist." og tilsvarende i § 83 3. pkt.[53]

Da God Advokatskik og behandlingen i Advokatnævnet næppe har noget med *"politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023"* at gøre, må man håbe, at Advokatnævnet fortsætter den hidtidige praksis.

1.4.9 Advokatnævnets medlemmers tavshedspligt

Medlemmerne af Advokatnævnet har tavshedspligt efter de generelle regler om tavshedspligt, men nu også efter retsplejelovens § 143 b. Følgende afgørelse er en lidt speciel udgave af spørgsmål om tavshedspligt:

U.2004.982H
Højesteret tog stilling til, om en af Advokatnævnet truffet afgørelse skulle ophæves og hjemvises til fornyet behandling, idet der var tvivl om, hvorvidt det have stået klart for advokat A, hvilke punkter der havde indgået i klagesagen.
I den forbindelse havde advokat A også fremført det anbringende, at Advokatnævnet havde tilsidesat sin tavshedspligt ved i sin afgørelse at henvise til, at advokat A tidligere var ikendt bøde for tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket bøden var fastsat under hensyn til.
Østre Landsret afviste, at Advokatnævnet skulle have tilsidesat sin tavshedspligt ved at henvise til tidligere trufne afgørelser vedrørende advokat A.
Advokat A indbragte herefter sagen for Højesteret, der stadfæstede – men uden særskilt stillingtagen til dette noget specielle spørgsmål om tavshedspligt.

[53] Jf. Lov 2021-12-28 nr. 2601 med forarbejder.

Følgende afgørelse angår også en atypisk problemstilling om tavshedspligten, her i relation til Advokatsamfundet som tilsynsmyndighed. Advokat A var af Advokatnævnet frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed og begærede denne afgørelse indbragt for retten. Det fremgik af Advokatnævnets kendelse, at Advokatrådet den 31. oktober 2017 modtog en henvendelse fra B, der udtrykte bekymring over A's ageren som administrator for en fond, og at Advokatrådet herefter iværksatte en revisorundersøgelse hos A. Under sagens behandling i byretten, jf. **U.2024.5457Ø**, fremsatte A følgende editionsbegæring: »Det Danske Advokatsamfund pålægges at fremlægge kopi af skrivelse af 31. oktober 2017 fra B (…) til samfundet[54]. Det Danske Advokatsamfund argumenterede imod editionsbegæringen:

> "Det følger af retsplejelovens § 143, stk. 2, at Advokatrådet fører tilsyn med alle advokater og advokatfuldmægtige. Finder Advokatrådet, at en advokat ikke har handlet i overensstemmelse med de pligter, stillingen som advokat medfører, kan det indklage den pågældende for Advokatnævnet.
> Advokatrådet er herunder underlagt en lovbestemt tavshedspligt med hensyn til de oplysninger, som Advokatrådet modtager som led i dets lovpligtige tilsynsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 143 b. Det betyder, at oplysninger, som rådet bliver bekendt med - eller kommer i besiddelse af - som led i tilsynet med advokater, er fortrolige. Dette gælder også kommunikation med eventuelle personer, der retter henvendelse til rådet med oplysninger om advokaters mulige tilsidesættelser af advokatpligterne og Advokatrådets konkrete sagsbehandling, herunder den juridiske vurdering af disciplinære forhold.
> Det bemærkes i den forbindelse, at rådet løbende modtager oplysninger fra bl.a. offentlige myndigheder, advokater, borgere og andre til brug for overvejelse af, om der skal indledes en disciplinærsag ved Advokatnævnet, jf. også retsplejelovens § 143 a, ligesom rådet også har en whistleblowerordning, hvorved personer anonymt kan indberette overtrædelser eller potentielle overtrædelser af advokatpligterne med henblik på rådets vurdering af samme, jf. § 144 a.
> Når Advokatrådet modtager oplysninger til brug for vurderingen af, om der er sket en tilsidesættelse af god advokatskik i henhold til retsplejelovens § 126, stk. 1, herunder om der er grundlag for at indlede en disciplinærsag ved Advokatnævnet mod advokaten, er disse oplysninger således fortrolige. Advokatrådet vurderer i den forbindelse også, hvilke oplysninger der skal indgå i disciplinærsagen for nævnet, hvorefter Advokatnævnet som bekendt tager stilling til, om der ud fra de fremlagte oplysninger - og den efterfølgende skriftveksling mellem sagens parter, herunder den indklagede advokat, er tilstrækkeligt grundlag for at pålægge en sanktion.
> Såfremt advokater, der er pålagt en kendelse ved Advokatnævnet, herunder ultimativt en frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 8, i forbindelse med en eventuel senere indbringelsessag for domstolene - ved editionskendelse - kan få indsigt i disse fortrolige forhold (bl.a. Advokatrådets korrespondance med tredjepersoner, der underretter rådet om mulige overtrædelser, herunder ofte anonymt eller i fortrolighed, samt oplysninger om rådets interne sagsbehandling), vil dette

[54] Advokat A fremsatte også yderligere anmodninger om tredjemandsedition, der tog sigte på en undersøgelsesmæssigt præget gennemgang af dokumenter m.v. Det lå uden for formålet med reglerne om tredjemandsedition og blev ikke taget til følge.

> stride imod de helt grundlæggende hensyn vedrørende tavshedspligten, der gælder for rådets tilsynsvirksomhed.
> Det er således Advokatsamfundets klare opfattelse, at de oplysninger, som er nævnt i sagsøgtes processkrift er fortrolige og ikke bør tilpligtes udleveret til brug for behandlingen af den konkrete sag."

Både byret og landsret traf imidlertid afgørelse om editionspålæg – landsretten med følgende begrundelse:

> "B's henvendelse af 31. oktober 2017 til Advokatsamfundet er omtalt i sagsfremstillingen i Advokatnævnets kendelse og i Civilstyrelsens stævning, og landsretten tiltræder allerede af den grund, at betingelserne for at pålægge Advokatsamfundet at fremlægge denne har været opfyldt. Fortrolighedshensyn kan ikke føre til et andet resultat."

1.4.10 Advokatnævnets integritet

Det sker, at advokater i frustration over Advokatnævnets kendelser på forskellig vis søger at chikanere nævnets medlemmer og sekretariatsmedarbejdere. En måde er at søge dem indkaldt til at afgive vidneforklaring.

De pågældende overser for det første, at en sådan forklaring skal være relevant, jf. retsplejelovens § 341 , for det andet, at de pågældende har tavshedspligt, jf. ovenfor om retsplejelovens § 143 b og for det tredje, at der er en speciel fremgangsmåde anvist i retsplejelovens § 169. Begæringer om vidneførsel af nævnsmedlemmer og medarbejdere tages derfor normalt ikke til følge, jf. følgende eksempler:

Østre Landsrets kendelse af 17. januar 2003 i sag B-1046-02.
Advokat A ønskede afhøring af formanden for henholdsvis kredsbestyrelsen og Advokatnævnet for at få belyst *"hvilken erfaring – eller mangel på samme, der ligger bag koncipistens formulering af kendelsen"*.
Østre Landsret afslog begæringen om vidneførsel med henvisning til retsplejelovens § 341, idet bevisførelsen skønnedes at være uden betydning for det pågældende spørgsmål.

Østre Landsrets kendelse af 17. juni 2019 i sag BS-7302/2019.
Advokat A havde kæret og anmodet om, at der foretages afhøring af formanden for Advokatnævnet, højesteretsdommer D. Advokatnævnet protesterede mod, at D afhøres, da der vil være tale om en bevisførelse, som er uden betydning for sagen, jf. retsplejelovens § 341. Advokatnævnet har i den forbindelse anført, at Advokat A ikke har oplyst, hvad der er temaet for en eventuel afhøring af D, og at en sådan afhøring under alle omstændigheder ikke vil være relevant i forhold til det tema, sagen angår. Hertil kommer, at D ikke har deltaget i Advokatnævnets behandling af sagen og derfor ikke har medvirket til at træffe afgørelse i sagen.
Landsretten finder – henset til det anførte om sagens centrale tema samt de øvrige spørgsmål, sagen angår – at en afhøring af højesteretsdommer D og […] vil være åbenbart uden betydning for sagen, hvorfor anmodningerne om afhøring afvises, jf. retsplejelovens § 587, stk. 5, jf. § 417, stk. 1, 2. pkt.

Østre Landsrets kendelse af 9. juli 2021 i sag BS-33059/2020.

Advokat A oplyste, at han ønskede at afhøre formand for Advokatnævnet, højesteretsdommer D og medarbejder i Advokatnævnet M som vidner under hovedforhandlingen
Advokatnævnet protesterede mod afhøringen, idet det blev gjort gældende, at der var tale om helt overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341. Advokatnævnet anførte yderligere, at nævnet er et kollektivt nævn sammensat efter retsplejelovens regler og betjenes administrativt af et sekretariat, der har en sekretariatsleder. En generel afhøring af en formand for et sammensat nævn om behandling af bevisspørgsmål og konkret afhøring af bevisovervejelser hos det enkelte medlem i relation til en konkret sag er uden enhver betydning for sagen, og tilsvarende gør sig gældende vedrørende afhøring af en embedsmand om dennes deltagelse i behandling af "en eller flere" sager. Begge har i øvrigt tavshedspligt dels om voteringen i Advokatnævnet, dels om arbejdet i nævnet og er omfattet af reglerne i retsplejelovens § 169.
Landsretten fandt, at den ønskede vidneførsel var uden betydning for sagen, jf. retsplejelovens § 341. Advokat A fik ikke tilladelse til at føre D og M som vidner.[55]

Under dette emne kan også medtages **TfK2007.467/2SK**, hvor der var klaget over en advokat, A der var formand for en kredsbestyrelse og dommer D, der var nævnsafdelingsformand.
Klagen fremgår kun indirekte. Den Særlige Klageret udtalte bl.a.:

> *"Allerede fordi advokat A ikke er dommer, afvises klagen over ham.*
> *For så vidt angår klagen over dommer D som nævnsafdelingsformand i Advokatnævnet er klagefristen ikke overholdt vedrørende klagen over beslutningen af 17. januar 2006 om afvisning af K's klage over advokat C. Herefter, og da der ikke ses at foreligge omstændigheder, der giver Klageretten grundlag for at bortse fra overskridelse af klagefristen, afvises denne del af klagen over dommer D.*
> *Klageretten finder ikke grundlag for at fastslå, at dommer D ved sin beslutning af 24. oktober 2006 om at afvise K's klage til Advokatnævnet over advokat C har handlet utilbørligt eller usømmeligt over for K. Herefter, og da Klageretten ikke har kompetence til at bedømme rigtigheden eller hensigtsmæssigheden af en dommers processuelle behandling af en sag eller de afgørelser, der træffes af en dommer, afvises også denne del af klagen."*

1.4.11 Genoptagelse

Advokatnævnet kan i medfør af § 25 i Bekendtgørelse nr. 1630 af 19/12/2024 om Advokatnævnets virksomhed beslutte genoptagelse.

Det er en almindelig skønsmæssig beføjelse, der skal anvendes under de almindelige forvaltningsretlige regler. Der er således ikke krav på genoptagelse.

I **U.2003.1320H** angav Højesteret, at genoptagelse kan kræves, men at det må kræve en forvaltningsmæssig mangel og herunder manglende stillingtagen til kvalificerede nye oplysninger. I afgørelsen anførers:

[55] Der blev på vegne Advokatnævnet udover de citerede afgørelser bl.a. henvist til afgørelserne: **U.1984.941H**, **TBB2000.320Ø**, **U.2012.2356H** og **U.2017.2581H**

”Advokat A modtog i november 1999 revisionsfirmaets erklæring af 8. november 1999, men begærede desuagtet først klagesagen mod advokat A2 genoptaget for Advokatnævnet i januar 2001. Højesteret finder, at advokat A allerede som følge heraf ikke kan kræve Advokatnævnets sag genoptaget.”[56]

[56] Samme begrundelse anvendes i **Retten i Koldings dom af 17. februar 2020 i BS-45588/2018**.

1.5 Særligt om salærklager

En salærklage er en klage over det vederlag, som en advokat eller et advokatselskab har krævet for sit arbejde. Hvis sagen ikke er afregnet, kan Advokatnævnet ikke foretage en egentlig prøvelse, og sagen afvises eller det anføres, at salæret bortfalder. Konsekvenserne af afvisning respektive bortfald er forskellig, som det fremgår af det følgende afsnit 1.5.1.

Selve det, at der ikke er afregnet, kan så være en disciplinær forseelse.

Selvom en advokat har anmodet Advokatrådet om et responsum vedrørende et af advokaten beregnet salær, er klienten ikke afskåret fra at indgive en salærklage til Advokatnævnet. Hvis klienten indgiver en salærklage, skal Advokatrådet standse behandlingen af responsumsagen.

Salærspørgsmål, der er afgjort af domstolene, kan ikke indbringes for Advokatnævnet.[57]

1.5.1 Advokatens pligter når salæret sættes ned

Advokatnævnets afgørelser i salærsager kan ikke anvendes som fundament i fogedretten. De er således ikke eksigible. Spørgsmålet har været drøftet, men er ikke indført.

En advokat har dog, som modstykke til, at afgørelsen ikke er eksigibel, efter reglerne om god advokatskik en selvstændig pligt til enten 1) at opfylde en afsagt kendelse, eller 2) at forfølge sit krav ved at anlægge sag mod klienten ved domstolene.

U.1991.479/2Ø.
Advokatnævnet kunne i forbindelse med disciplinærsag efter retsplejelovens kapitel 15b pålægge advokaten at refundere salær og indvundne klientkontorenter.
I forbindelse med en sag om nogle forkøbsrettigheder til og køb af fast ejendom, havde advokat A og klient X indgået en aftale, hvorefter klient X deponerede 200.000 kr. hos advokat A til sikkerhed for gennemførsel af sagen. Aftalen indeholdt en bestemmelse om, at såfremt den pågældende handel ikke kunne gennemføres, skulle det deponerede beløb tilbagebetales til klient X uden renter og med fradrag af eventuelt afholdte udgifter.
Denne aftale havde Advokatnævnet fundet var i strid med god advokatskik og havde tildelt advokat A en irettesættelse. Endvidere pålagde Advokatnævnet advokat A at tilbagebetale klient X indvundne renter, samt det beregnede salær.
Advokat A indbragte ikke Advokatnævnets disciplinærafgørelse for retten inden for 4 ugers fristen.
Klient X indbragte derimod Advokat A for byretten for at inddrive sit krav.
Byretten fastslog, at det var udelukket at efterprøve Advokatnævnets kendelse, da denne ikke var blevet indbragt inden fristen. Byretten lagde derfor Advokatnævnets kendelse til

[57] Se dog afgørelsen **Retten i Horsens dom af 20. september 2010 i sag BS 150-160/2010** under 1.3.3 og 1.8.5, der er et grænsetilfælde. Det samme er formentlig **U.2020.4185Ø**, hvor Advokat A med et ret positivt resultat havde ført en erstatningssag, hvor retten havde fastsat omkostninger til klienten med kr. 301.260. Sagsomkostningerne dækkede retsafgift af domsbeløbet med 51.260 og "250.000 kr. inkl. moms som passende beløb til dækning af advokatudgiften". Klienten skiftede advokat og klagede til Advokatnævnet over salæret, der 22. november 2018 nedsatte salæret til kr. 91.000. Advokat A reagerede korrekt og anlagde 12. december 2018 sag med påstand bl.a. om godkendelse af salæret på kr. 250.000. Østre Landsret stadfæstede det sidstnævnte salær, hvilket Advokatnævnet nok også burde have gjort, da det var fastsat oprindeligt af retten.

grund ved sin afgørelse. Byretten dømte advokat A til at tilbagebetale. Østre Landsret stadfæstede byrettens afgørelse.

Hvis en advokat ikke "snarest" efterlever enten den ene eller den anden mulighed, er dette en selvstændig tilsidesættelse af god advokatskik.[58] "Snarest" er efter Advokatnævnets praksis inden 4 uger.[59]

U.1998.871H
Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse den 11. marts 1991 blevet pålagt inden 14 dage at betale 90.000 kr. med renter til klagerne. Kendelsen blev stadfæstet af Østre Landsret den 19. november 1992 og af Højesteret den 24. januar 1995. Advokat A betalte 60.000 kr. samt et rentebeløb til klagerne, idet han samtidig gjorde gældende, at han havde et modkrav mod klagerne.
Klagerne anlagde retssag mod advokat A med påstand om betaling af restbeløbet og indgav ligeledes en klage til Advokatnævnet over advokat A' manglende fuldstændige opfyldelse af kendelsen. Advokat A fremsatte modkravet i retssagen.
Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde på 15.000 kr. [i dag et ret så betydeligt bødebeløb] samt ugentlige tvangsbøder på 1.000 kr. til at efterkomme pålægget. Højesteret tiltrådte, at Advokatnævnet havde haft hjemmel til at træffe afgørelse i disciplinærsagen uden at afvente den endelige afgørelse i den af klagerne anlagte retssag, uanset at A under retssagen havde fremsat modkrav. Bestemmelsen om tvangsbøder udgik i Højesterets afgørelse, da advokat A under domsforhandlingen havde erklæret, at beløbet kunne udbetales til klagerne uden at afvente den endelige afgørelse i den af klagerne anlagte retssag. Beløbet var deponeret hos klagernes advokat.

Tilsvarende **Østre Landsrets dom af 8. marts 2002 i sag B-1771-01** og **Østre Landsrets dom af 6. juli 2018 i 14. afd. B-1911-17**.

Retten i Lyngbys dom af 15. juni 2022 i sag BS-29373/2021 fastholder praksis selv om Advokat A i en af klienten (ikke advokaten) anlagt sag om tilbagebetaling blev frifundet.

I U.2023.1945Ø gjorde Advokat A sådan set det rigtige, han stævnede, men da klienten var bosiddende i Tyskland, var der ikke værneting i Danmark.[60]

I følgende Østre Landsrets dom havde den indklagede advokat ikke, som det fremgår af afgørelsen, handlet i strid med god advokatskik, selvom der var sket modregning for salærkrav fra en anden sag i det beløb, som advokaten var blevet pålagt at tilbagebetale til klageren.

Østre Landsrets dom af 23. januar 2001 i sag B-3147-99
Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse den 29. oktober 1998 blevet pålagt at tilbagebetale 25.000 kr. til klienten, idet det pågældende beløb udgjorde skjult salærberegning. Advokat A tilbagebetalte herefter de 25.000 kr., dog fratrukket 8.000 kr., som udgjorde Advokat A's krav for bistand med stiftelse af et selskab.

[58] Jf. forarbejderne – Folketingstidende 81/82 (2. samling) spalte 3803 nederst
[59] Linjen blev fulgt i **Retten i Helsingørs dom sag 13. marts 2018 i sag BS.8021/2017** (anke hævet).
[60] Selve hovedsagen, **Retten i Hillerøds dom af 16. juni 2023 i BS-11998/2022** er omtalt nedenfor under 14.1

Advokatnævnet pålagde dernæst i kendelse af 25. oktober 1999 advokat A en bøde på 8.000 kr. til statskassen for ikke at opfylde Advokatnævnets kendelse af 29. oktober 1998 og derved handle i strid med god advokatskik.
Landsretten ophævede Advokatnævnets kendelse, idet det lagdes til grund, at advokat A ikke havde givet bindende afkald på sit salær, uanset at der først blev faktureret efter Advokatnævnets første kendelse. Således havde advokat A ikke tilsidesat god advokatskik.

Ud over sanktionen ved manglende opfyldelse sker der om nødvendigt inddrivelse ved Advokatrådets foranstaltning efter Vedtægten for Det Danske Advokatsamfund § 27 for den uefterrettelige advokats regning.

1.5.2 Undgå dobbeltbehandling – salærafgørelser for domstolene

Det følger af retsplejelovens § 147 a, at:

> *"Så længe en sag behandles af Advokatnævnet kan klagesagens parter ikke anlægge sag ved domstolene om de spørgsmål, der er omfattet af klagen.*[61] *Når Advokatnævnet har truffet afgørelse, kan hver af parterne indbringe sagen for domstolene."*[62]

Hvis advokaten har anlagt sag ved domstolene om at få sit salær betalt[63], og klienten ønsker salærstørrelsen prøvet ved Advokatnævnet finder reglen i retsplejelovens § 361, stk. 5 anvendelse:

Bestemmelsen i retsplejelovens § 361, kan **omskrives** for advokater til følgende:

> Stk. 1. Anmoder en klient[64], der er sagsøgt af en advokat i et salærspørgsmål, der kan indbringes for Advokatnævnet, om at sagen må blive behandlet af Advokatnævnet, hæver[65] retten sagen og sender den til nævnet. Dette gælder dog ikke, hvis det må anses for åbenbart, at der ikke kan gives sagsøgte medhold i klagen, eller hvis sagen ikke skønnes egnet til behandling ved nævnet.[66]
> Stk. 2. Anmodning om Advokatnævnsbehandling efter stk. 1 skal fremsættes senest i det forberedende møde, jf. § 353, eller, hvis et sådant møde ikke afholdes, senest 4 uger efter rettens meddelelse om, at der ikke skal holdes et forberedende møde. Anmodningen kan fremsættes mundtligt til retsbogen. Retten kan, hvis særlige omstændigheder taler derfor, tage hensyn til en anmodning, der fremsættes senere end angivet i 1. pkt., men inden hovedforhandlingens begyndelse.
> Stk. 3. Sagsøgte skal gøres bekendt med muligheden for nævnsbehandling.

---

[61] **Retten i Aarhus dom af 7. juni 2016 i sag BS 11-1952/2015** Retten stadfæstede en bøde på 20.000 kr. til advokat a for to tilsidesættelser. Den ene var for at indgive betalingspåkrav til retten, efter at der var indgivet salærklage. Det var uden betydning for dette spørgsmål, at klienten var tæt på økonomisk sammenbrud.
[62] Forældelseslovens § 14 fører til, at sag kan anlægges 1 år efter Advokatnævnets kendelse.
[63] Det gælder også, hvis det er krav for arbejde udført af en fratrådt advokat, jf. **U.2021.940 V.L.K**.
[64] Og det er ligegyldigt, om det er en forbruger eller en erhvervsklient, jf. **U.2012.2094H**, **U.2010.974V** og **FM.2013.107** – Østre Landsrets kendelse af 6. februar 2013.
[65] Sagen *hæves* – og ikke som tidligere udsættes.
[66] Det burde være tilfældet ved overskridelse af fristen på 1 år i Rpl. § 146 stk. 2, 1. pkt., men da der er undtagelsen i stk. 2, 2. pkt. overlades det til Advokatnævnet at tage stilling til, om sagen skal behandles, jf. **U.2012.2094H**. Retten skal dog foretage en vurdering, jf. for eksempel **U.2012.39Ø**. Er sagen anlagt indenfor 1 års fristen, vil Advokatnævnet som udgangspunkt behandle sagen – hvis sagen er anlagt senere, er udgangspunktet afvisning.

> Stk. 4. Anlægger en af parterne på ny retssag, efter at Advokatnævnet har afsluttet behandlingen af sagen, anses sagen, i henseende til beregning af procesrente og afbrydelse af frister for sagsanlæg, for anlagt ved det oprindelige sagsanlæg, medmindre den pågældende part ikke har fremmet sagen behørigt.

Hvis advokaten har anlagt sag ved domstolene om at få sit salær betalt, og klienten derefter, uden om retssagen, indgiver klage til advokatmyndighederne, må konsekvensen være, at advokaten skal anmode retten om at udsætte sagen, indtil klagesagen er færdigbehandlet i Advokatsamfundets regi. Bestemmelsen rækker langt, som det fremgår af **U.2021.940V**[67]

Hvis klienten anlægger sag mod advokaten og indgiver klage til Advokatnævnet samtidig, men ikke anmoder om udsættelse af retssagen, vil sagerne kunne behandles samtidig.

Hvis klageordningen har været benyttet, har klienten efter retsplejelovens § 327, stk. 1, nr. 3, ret til fri proces ved domstolene, hvis klienten opfylder de økonomiske betingelser, og hvis klienten helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, og sagen er indbragt af klienten til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Indsigelsen skal rette sig direkte mod salæret, og ikke mod advokatens adfærd, jf. **U.2012.39Ø**, eller mod arbejdets udførelse, jf. **U.2014.1323Ø.**

En advokat kan ikke indbringe en Advokatnævnsafgørelse om salær direkte for domstolene mod Advokatnævnet, men skal anlægge sag mod klager, jf. **U.1998.684H.**

Afgørelsen er fulgt op af bl.a. **Østre Landsrets kendelse af 9. december 2005, B-1228-04** og **Retten i Randers' dom af 20. oktober 2009 i sag nr. BS 7-82/2009** [68] og **Retten i Hillerøds dom af 1. juli 2020 i sag Bs-47852/2019**.

Her vil Advokatnævnets afgørelse indgå som moment, men kan i øvrigt prøves fuldt ud som andre sagkyndige udtalelser, jf. **U.1997.238Ø,** og gentaget i **Østre Landsrets dom af 28. oktober 2005 i sag B-1270-03.**

Der har været sager, hvor der er anlagt sag på grundlag af en Advokatnævnsafgørelse, der både omfattede tilsidesættelse af god advokatskik og salærspørgsmål. Medmindre der er en helt klar sammenhæng mellem disciplinærafgørelsen og salærafgørelsen er retstilstanden, at sagerne ikke skal behandles samlet. I **Københavns Byrets kendelse af 7. marts 2018 i sag BS 41B-2478/2017** blev en sag anlagt mod både Advokatnævnet og klienten i relation til samme kendelse adskilt i to sager, og i **Retten i Glostrups kendelser af 9. marts 2018 i sagerne BS 10E-1818/2017** og **BS 10E-1819/2017** blev disciplinærsager ikke udsat på afgørelse af de salærsager, der udsprang af Advokatnævnets samlede kendelser.

---

[67] Det fremgår ikke af Retsplejelovens § 361, om retten i den situation skal hæve sagen, men ud fra forarbejderne er det blevet resultatet, jf. **FM 2009.114.** Konsekvensen ses også i **U.2021.960V**, der reelt drejede sig om hvem der var berettiget til et salær. Landsretten udtalte: "Det fremgår af retsplejelovens § 361, stk. 5, at reglerne i § 361, stk. 1-4, finder tilsvarende anvendelse i en sag om vederlag til en advokat, hvis den anden part anmoder om, at sagen behandles ved Advokatnævnet, jf. retsplejelovens § 146.
Som sagen foreligger oplyst, kan det ikke anses for åbenbart, at der ikke af Advokatnævnet kan gives D og C medhold i klagen. Efter sagens beskaffenhed skønner landsretten ikke, at sagen ikke egner sig til behandling ved Advokatnævnet, jf. retsplejelovens § 361, stk. 1, 2. pkt. Landsretten ophæver derfor byrettens kendelse af 18. maj 2020 og hjemviser sagen med henblik på, at byretten hæver sagen og sender den til Advokatnævnet, jf. retsplejelovens § 361, stk. 5, jf. stk. 1, 1. pkt."

[68] Spørgsmålet blev ikke medtaget i anken: **Vestre Landsrets dom af 17. juni 2010 B-2253-09**.

Ved **Vestre Landsrets dom af 19. december 2000 i sag B-0237-00** blev det fastslået, at en advokat tilsidesætter god advokatskik ved at tage et salærkrav til inkasso, selvom kravet var indbragt som en salærklage for Advokatnævnet. Det blev også resultatet i **Retten i Hillerøds dom af 5. maj 2014 BS 40-1100/2013**.

Følgende lidt specielle sag kunne tyde på, at en tvist vedrørende gyldighed af en kendelse fra Advokatnævnet må afgøres endeligt mellem klager og den indklagede advokat, før den indklagede advokat undtagelsesvist kan anlægge sag mod Advokatnævnet vedrørende gyldigheden af en truffen afgørelse.

U.2004.2707H[69]
I 2001 nedsatte Advokatnævnet ved kendelse et salær, som advokat A havde faktureret i en sag for klienten K. Som følge af kendelsen anlagde K sag mod advokat A. Advokat A gjorde under sagen gældende, at Advokatnævnets kendelse var ugyldig.
I 2003 – mens sagen mellem advokat A og K fortsat verserede – anlagde advokat A sag mod Advokatnævnet med påstand om, at Advokatnævnet skulle anerkende, at Advokatnævnets kendelse var ugyldig.
Østre Landsret udtalte, at sager om salærtvister som udgangspunkt skal føres mellem advokaten og dennes klient, og at der allerede verserede en sådan sag, hvor advokat A havde gjort gældende, at kendelsen var ugyldig.
Landsretten fandt derfor ikke, at salærspørgsmålet undtagelsesvis kunne behandles i landsretten som 1. instans med Advokatnævnet som part og afviste sagen ved dom.

U.2005.1176/1H[70]**Østre Landsrets dom af 28. oktober 2005 i sag B-1270-03** udgør et samlet og specielt forløb, hvor både klager og advokat – på hvert sit tidspunkt – stævnede Advokatnævnet.

Den oprindelige klage til Advokatnævnet angik Advokat A's adfærd og salærberegning på i alt 339.000 kr. ekskl. moms for førelse af sagen for lands- og Højesteret. Klageren påstod salærbortfald. Advokat A påstod salæret godkendt under henvisning til salæraftale om afregning efter medgået tid. Advokatnævnet afsagde kendelse af 18. maj 2000, hvori salæret blev nedsat til 200.000 kr. Advokat A anmodede senere Advokatnævnet om genoptagelse, hvilket blev afvist. Advokat A anlagde da sag ved domstolene mod Advokatnævnet med påstand om, at Advokatnævnet skulle anerkende, at kendelsen og afvisning af genoptagelsen var ugyldige, samt at sagen skulle henvises til fornyet behandling. Advokatnævnet genoptog på grundlag af en vurdering af de oplysninger, der var angivet i stævningen, sagen til fornyet behandling, hvorefter Advokat A hævede retssagen. Advokatnævnet afsagde den 27. januar 2000 på ny kendelse i sagen, hvorved salæret på 339.000 kr. nu blev godkendt.

Derefter anlagde klager sag mod Advokatnævnet med påstand om, at Advokatnævnets seneste kendelse af 27. januar 2000 var ugyldig, og at den oprindelige kendelse skulle stå ved magt. Advokatnævnet påstod afvisning under henvisning til, at retssager i anledning af Advokatnævnets kendelser i salærtvister skal føres mellem advokaten og dennes klient. Højesteret anførte, at det af Højesterets kendelse i **U.1998.684H** fremgik, at prøvelse af

[69] Selve Højesterets afgørelse var en afvisning af kæremål under henvisning til, at kære ikke vedrørte spørgsmål om "rette domstol" eller "rettidig indbringelse for domstol", jf. retsplejelovens § 391, stk. 1, jf. § 369, stk. 3. Det er derfor Østre Landsrets afgørelse, der er relevant.
[70] Omtalt i Advokaten 12/2005 s. 38 f.

Advokatnævnets afgørelser i en salærtvist skal føres mellem advokaten og dennes klient. Parterne kan således ikke få prøvet selve salærtvisten i en retssag, der anlægges mod Advokatnævnet. Dette udelukkede imidlertid ikke, at der kan anlægges retssag mod Advokatnævnet med påstand om, at en afgørelse er ugyldig som følge af sagsbehandlingsfejl eller lignende, og der er yderligere henvist til **U.2003.71H**.

Ved realitetsbehandlingen fastslog Østre Landsret enstemmigt, at Advokatnævnet har en genoptagelsesadgang i salærsager. To dommere fandt, at der i den konkrete situation var et grundlag for omgørelse, mens en dommer fandt, at den oprindelige afgørelse ikke under de konkrete omstændigheder kunne omgøres. Flertallet udtalte herudover, at der ikke var knyttet særskilte formkrav til beslutning om omgørelse. Advokatnævnet blev frifundet.

Et lidt specielt forløb er gengivet i **U.2025.4453Ø**, hvor et salærkrav blev bedømt først af Advokatnævnet, så af byretten og endelig skete der afvisning i Østre Landsret efter retsplejelovens § 368 a, da Advokatnævn og byret havde fundet, at der var indgået en salæraftale, der ikke var søgt ændret.

1.6 Særligt om adfærdsklager (disciplinærsager)

Klager over, at en advokat eller et advokatselskab har tilsidesat sine advokatpligter, behandles af Advokatnævnet.

Når Advokatrådet eksempelvis på grundlag af en indberetning fra en ret eller fra anklagemyndigheden beslutter at rejse en disciplinærsag ved Advokatnævnet mod en advokat, gælder særlige regler, jf. retsplejeloven og Bekendtgørelsens § 16:

> *"Når Advokatrådet indgiver klage, kan rådet udpege en advokat til at virke som anklager.*
> *Stk. 2. I sager, hvor der kan opstå spørgsmål om at frakende en advokat retten til at udøve advokatvirksomhed, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 8, eller frakende en af de i retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, nævnte personer retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 9, udpeger Advokatnævnet en forsvarer, såfremt den indklagede ikke selv har valgt en forsvarer. Hvis det findes ubetænkeligt, kan Advokatnævnet tillade, at en indklaget advokat varetager sin egen sag uden udpegning af forsvarer.*
> *Stk. 3. I andre disciplinærsager kan Advokatnævnet udpege en forsvarer.*
> *Stk. 4. Advokatnævnet kan udpege en advokat til at varetage klagerens interesser, når der findes at være behov herfor.*
> *Stk. 5. Udgifterne til honorarer m.v. til advokater udpeget i medfør af stk. 2-4 eller § 18, stk. 2, fastsættes af Advokatnævnet og afholdes af Advokatsamfundet. Indklagede skal dog tilbagebetale de afholdte udgifter til den udpegede forsvarer til Advokatsamfundet i sager, hvor Advokatnævnet træffer afgørelse om frakendelse efter retsplejelovens § 147 c, stk. 8 eller 9, medmindre nævnets afgørelse om frakendelse efterfølgende ændres af domstolene."*

Advokatrådet kan, som det fremgår, antage en advokat som anklager. Anklageren udarbejder anklageskrift, som, efter godkendelse af Advokatrådet, fremsendes til den indklagede advokat, dennes eventuelle forsvarer samt Advokatnævnet.

Den indklagede advokat kan selv engagere en advokat til at repræsentere sig under sagen. Advokatnævnet kan også på begæring beskikke en forsvarer for den indklagede advokat.

I tilfælde, hvor der kan opstå spørgsmål om at frakende en advokat retten til at udøve advokatvirksomhed[71], skal Advokatnævnet beskikke en forsvarer, hvis den indklagede advokat ikke selv har antaget en advokat til at repræsentere sig under sagen. Udgifterne til anklageren og den beskikkede forsvarer fastsættes af Advokatnævnet og afholdes af Advokatsamfundet, dog med mulighed for en anden omkostningsfordeling, jf. § 16, stk. 5, 2. pkt.

Der er tale om en disciplinær bedømmelse, hvor det som udgangspunkt er advokaternes "selvdømme", der fastsætter grænserne efter retsplejelovens § 126.

Det er vigtigt at holde den indklagedes status for øje. Der kan ikke klages over personer og retlige konstruktioner, der ikke er nævnt i retsplejelovens bestemmelser om advokater.

Advokatnævnskendelse **2010-02-0440 af 21. september 2011**
Et advokatfirma, A, drevet i interessentskabsform blev indklaget i en sag om dobbeltrepræsentation. A påstod afvisning med henvisning til, at nævnet kun kan behandle sager mod advokater og advokatselskaber, jf. rpl. § 147b, jf. § 126, jf. § 127a, samt Bekendtgørelsens § 1, stk. 1, jf. stk. 2. Afvisningspåstand blev taget til følge, fordi nævnet ikke har kompetence til at behandle adfærdsklager over interessentskaber.

Advokatnævnets internationale kompetence burde som udgangspunkt være danske advokater og udenlandske advokater, der optræder i Danmark, men det er nok ikke så enkelt, jf. nedenfor under kapitlerne 2 og AER pkt. 2.

Som konsekvens af at forholdet er en "særlovsovertrædelse" er kravet til tilregnelse, som i tilsvarende situationer, uagtsomhed. Det kan derfor undre, at der i en afgørelse fra Københavns Byret findes en begrundelse, hvor der tages stilling til spørgsmålet om forsæt, **Østre Landsret dom af 8. november 2011 B-317-11.** Advokat A havde troet, at K var klient hos hans medarbejder – som han bortviste – og krævede en bekræftelse på, at pågældende ikke ville drage ham til ansvar for arbejde udført af medarbejderen. Retten angiver, at Advokat A ved at sende brevet "havde **forsæt** til at tilsidesætte god advokatskik". Begrundelsen kan være påvirket af parternes påstande mv., men det burde være tilstrækkeligt at fastslå, at der ved den angivne handling forelå en uagtsom tilsidesættelse. Østre Landsret stadfæstede, men anfører, at advokat A ikke vidste om pågældende var klient, men antog, at det kunne være tilfældet.

1.7 Advokatnævnets sanktionsmuligheder

Advokatnævnets sanktionsmuligheder fremgår af retsplejelovens § 147 c:

[71] Der er her på Advokatsamfundets hjemmeside "Vejledning til forsvarer og anklager i sager med påstand om frakendelse"

"Finder Advokatnævnet, at en advokat, et fællesskab af advokater, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, har tilsidesat pligter, der følger af denne lov eller forskrifter fastsat i medfør af loven, kan nævnet tildele advokaten, fællesskabet af advokater, advokatselskabet eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, en irettesættelse eller pålægge vedkommende, fællesskabet eller selskabet en bøde på indtil 300.000 kr. Er tilsidesættelsen af pligterne af særlig grov karakter, kan Advokatnævnet forhøje bøden op til 600.000 kr.

Stk. 2. Advokatnævnet kan under anvendelse af tvangsbøder pålægge en advokat, et fællesskab af advokater, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, at opfylde en forpligtelse som nævnt i stk. 1. Nævnet kan endvidere, hvis det skønnes fornødent, fratage advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, en sag og lade en anden af klienten godkendt advokat eller person, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, færdiggøre den.

Stk. 3. Har en advokat gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, kan Advokatnævnet betinget frakende advokaten retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed. Betinget frakendelse sker, på vilkår af at vedkommende i en prøvetid på op til 5 år regnet fra Advokatnævnets afgørelse ikke tilsidesætter de pligter, stillingen som advokat medfører, under sådanne omstændigheder, at vedkommende efter en samlet bedømmelse skal frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed. Forlanger advokaten i medfør af § 147 e afgørelsen indbragt for retten, og stadfæster retten afgørelsen om betinget frakendelse, regnes prøvetiden fra endelig dom. Ved den betingede frakendelse udsættes fastsættelsen af frakendelsestiden. Begår advokaten i prøvetiden et nyt forhold, fastsætter Advokatnævnet en fælles frakendelse for dette forhold og det tidligere påkendte forhold.

Stk. 4. Har en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af de regler, som regulerer advokathvervet, kan Advokatnævnet betinget frakende vedkommende retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Betinget frakendelse sker, på vilkår af at vedkommende i en prøvetid på op til 5 år regnet fra Advokatnævnets afgørelse ikke tilsidesætter de regler, som regulerer advokathvervet, under sådanne omstændigheder, at vedkommende efter en samlet bedømmelse skal frakendes retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Forlanger vedkommende i medfør af § 147 e afgørelsen indbragt for retten, og stadfæster retten afgørelsen om betinget frakendelse, regnes prøvetiden fra endelig dom. Ved den betingede frakendelse udsættes fastsættelsen af frakendelsestiden. Begår den pågældende i prøvetiden et nyt forhold, fastsætter Advokatnævnet en fælles frakendelse for dette forhold og det tidligere påkendte forhold.

Stk. 5. Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en sag efter stk. 8 midlertidigt frakende en advokat retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed, hvis Advokatnævnet skønner, at der er en begrundet mistanke om, at betingelserne for frakendelse, jf. stk. 8, er opfyldt, og hvis der er overhængende fare for, at advokaten under sagens behandling groft eller oftere gentagent vil overtræde sine pligter som advokat. Advokatnævnets afgørelse om midlertidig frakendelse varer, indtil Advokatnævnets afgørelse i sagen efter stk. 8 er endelig, eller indtil retten har truffet afgørelse i medfør af § 147 e, stk. 3.
Stk. 6. Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en sag efter stk. 9 midlertidigt frakende en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab, hvis Advokatnævnet skønner, at der er en begrundet mistanke om, at betingelserne for frakendelse, jf. stk. 9, er opfyldt, og hvis der er overhængende fare for, at den pågældende under sagens behandling groft eller oftere gentagent vil overtræde de regler, som regulerer advokathvervet. Advokatnævnets afgørelse om midlertidig frakendelse varer, indtil Advokatnævnets afgørelse i sagen efter stk. 9 er endelig, eller indtil retten har truffet afgørelse i medfør af § 147 e, stk. 3.
Stk. 7. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om Advokatnævnets behandling af sager efter stk. 5 og 6. Justitsministeren vil i den forbindelse kunne fravige forvaltningslovens § 8, stk. 1, og § 21, stk. 1, og det forvaltningsretlige officialprincip.
Stk. 8. Har en advokat gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, og de udviste forhold giver grund til at antage, at den pågældende ikke for fremtiden vil udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde, kan Advokatnævnet frakende advokaten retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed. Frakendelsen kan ske i et tidsrum fra 6 måneder til 5 år eller indtil videre.
Stk. 9. Har en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af de regler, som regulerer advokaterhvervet, og de udviste forhold giver grund til at antage, at den pågældende ikke for fremtiden vil overholde disse regler, kan Advokatnævnet frakende vedkommende retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Frakendelse kan ske i et tidsrum fra 6 måneder til 5 år eller indtil videre.
Stk. 10. Nævnets afgørelser, der ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed, skal indeholde oplysning om adgangen til domstolsprøvelse og fristen herfor.
Stk. 11. Advokatnævnet sender meddelelse om en afgørelse til klageren, advokaten, fællesskabet af advokater, advokatselskabet, personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, Advokatrådet og Justitsministeriet. Nævnet kan offentliggøre afgørelsen."

Overordnet er det væsentligt at fastslå, at det er et disciplinært system og ikke et strafferetligt system, selv om der fastsættes bøder. Det har været behandlet flere gange af EMD, og der

kan bl.a. henvises til **Brown v. United Kingdom 38644/97 - 24.11.1998**, **Bravo Belo v. Portugal 57026/11 - 21.6.2016** og specielt **Müller-Hartburg mod Østrig 47195/06 - 19.2.2013**, der alle bygger på de såkaldte "Engel kriterier" – **Engel og andre mod Holland** - Serie A no. - 228.6.1976 , præmis 80-82, jf. afgørelserne i **U.2010.423H** og **U.2018.1160H**

Der er nu følgende disciplinære sanktioner:

- Irettesættelse
- Bøde indtil 300.000 kr. (ved særlig grove tilfælde op til 600.000 kr.)
- Tvangsbøder
- Fratagelse af sag[72]
- Betinget frakendelse
- Midlertidig frakendelse
- Frakendelse[73]

hvortil knytter sig beslutninger om:

- Offentliggørelse (der ikke er en sanktion)[74]

Om tidligere sanktionsfastsættelse og det generelle bødeniveau fra foråret 2001 foreligger et notat af 16. april 2002 fra Advokatnævnets sekretariat. Om sanktioner har Advokatnævnet efterfølgende oplyst i Advokaten nr. 6/2007, side 44, i Advokaten 1/2015 side 40,[75] i Advokaten 02/2021 side 54[76], og senest har Advokatnævnets på møde den 22. april 2026 godkendt et sanktionskatalog, der gengives nedenfor[77].

De angivne retningslinjer er løbende anvendt af domstolene, og domstolene har anerkendt den generelle skærpelse af sanktionerne, se **U.2018.1160H**, der omtales yderligere nedenfor.

Der var efter den justering, der skete i 2007 indsigelser mod anvendelse af forhøjede sanktioner på forhold, der ligger før meddelelsen om justeringen - altså et håndhævelsesproblem.[78]

Retten i Viborgs dom af 29. oktober 2008 i sag BS 1-58/2008
Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik, idet han i maj 2007 i forbindelse med en bodeling foretog rådighedsindskrænkning i form af deponering af provenuet fra en ejendomshandel, selv om midlerne tilkom modpartens klient.
Der blev ved kendelsen i januar 2008 fastsat en bøde på 10.000 kr. svarende til "normalbøden" efter 1. august 2007.

[72] Fratagelse af en sag er ikke et retsmiddel, der rigtig anvendes – og der er ikke domstolsafgørelser herom.
[73] Advokatnævnet har fra 2023 indført, at der ved siden af frakendelse kan idømmes bøder.
[74] Offentliggørelsesmuligheden har formentlig været kraftig medvirkende til, at der i de senere år har været en betydelig stigning i sager, der indbringes for domstolene. Det er – på trods af, at det ikke er omfattet af domstolenes almindelige prøvelse af Advokatnævnets afgørelser - et emne, der indbringes i sagen – endda som selvstændig påstand.
[75] Advokatnævnet ved formandskabet Jon Stokholm, Elisabeth Mejnertz og Jørgen Logart i 2015 udsendt "Nye retningslinjer for udmåling af bøder" , der trådte i kraft fra 15. februar 2015.
[76] Mette Green van de Ven: Udmåling af bøder i Advokatnævnet.
[77] https://www.advokatnævnet.dk/media/dqbeqpx3/advokatnaevnets-sanktionskatalog-05052026.pdf
[78] Advokatnævnet har ved de seneste ændringer taget stilling til ikrafttrædelse/håndhævelse.

Byretten stadfæstede, at der var sket en tilsidesættelse af god advokatskik, men nedsatte efter advokat A's anbringende herom sanktionen, idet det anførtes: *"Efter rets- og Advokatnævnspraksis på det tidspunkt, hvor provenuet blev tilbageholdt, nedsættes bøden dog til 5.000 kr."* [svarende til "normalbøden" før justeringen fra 1. august 2007].

Sagen blev anket af Advokatnævnet, men Vestre Landsret afviste anken, da sagsgenstanden var under 10.000 kr., og da der ikke var søgt om tilladelse i Procesbevillingsnævnet.[79]

Efterfølgende er spørgsmålet behandlet af Højesteret:

U.2009.1815H hvor Højesteret fastsatte bøden til en "normalbøde for førstegangstilsidesættelse" på tidspunktet for Advokatnævnets kendelse – 5.000 kr.[80].

Advokatnævnets praksis byggede nu på, at justeringer af bødeniveauet (praksisændring) finder anvendelse på alle sager efter beslutning om justeringen (praksisændringen).
Ved de seneste meddelelser af beslutning om skærpelser er der fastsat et virkningstidspunkt frem i tiden.

ADVOKATNÆVNETS SANKTIONSKATALOG er nu sålydende:

"Advokatnævnet kan behandle disciplinærklager over en advokat, et fællesskab af advokater, et advokatselskab og en af de personer, som er nævnt i retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab[81].
Efter retsplejeloven kan Advokatnævnet som sanktionsformer anvende irettesættelse, bøde og tvangsbøde. Advokatnævnet kan herudover betinget eller ubetinget samt midlertidigt frakende retten til at udøve advokatvirksomhed.
Hvis Advokatnævnet finder, at en advokat har handlet i strid med god advokatskik, kan nævnet tildele advokaten en irettesættelse eller pålægge en bøde, som tilfalder statskassen. Advokatnævnet kan pålægge en bøde på indtil 300.000 kr., og hvis tilsidesættelsen er af særlig grov karakter, kan nævnet forhøje bøden op til 600.000 kr.[82]
Har en advokat gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, kan Advokatnævnet betinget frakende advokaten retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed. Betinget frakendelse kan ske i et tidsrum op til 5 år.
Advokatnævnet kan frakende en advokat retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed, hvis advokaten har gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, og de udviste forhold giver grund til at antage, at den pågældende ikke for fremtiden vil udøve

[79] Ingen havde frem til denne afvisning været opmærksom på, at begrænsningen for anke, der er i Retsplejelovens § 368, skulle have betydning for anke til landsret i Advokatnævnssager efter at disse blev flyttet fra landsret til byret.
[80] **Københavns Byrets dom af 27. april 2009 i sag BS 3863/2008** og **Københavns Byrets dom af 10. juli 2009 i sag nr. BS 37A 120/2008** blev afgørelsestidspunktets bødeniveau lagt til grund, og der rettes ind efter Højesteret, f.eks. **Retten i Koldings dom af 13. september 2010 i sag BS 9-1659/2008**.
[81] Jf. retsplejelovens § 147 b.
[82] Jf. lov nr. 1540 af 18. december 2018. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at det ikke var intentionen, at det generelle bødeniveau i Advokatnævnets afgørelser skulle stige. Bestemmelsen forventes i følge bemærkningerne anvendt i tilfælde, hvor der er tale om forseelser af særlig grov karakter, der dog ikke er
grove nok til i sig selv at medføre en frakendelse. Det fremgår desuden, at det ikke var intentionen, at ændringen af bødemaksimum skulle ændre nævnets praksis vedrørende frakendelse, og det blev derfor forudsat, at en højere bødestraf ikke vil træde i stedet for en frakendelse.

advokatvirksomhed på forsvarlig måde. Frakendelsen kan ske i et tidsrum fra 6 måneder til 5 år eller indtil videre.
Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en frakendelsessag midlertidigt frakende en advokat retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed.
Advokatnævnet har mulighed for at kombinere en bøde med en betinget frakendelse, ligesom nævnet ved en afgørelse om ubetinget frakendelse samtidig kan pålægge en bøde.

Sanktionsfastsættelse – principper i straffeloven
Ved samtidig pådømmelse af flere forhold anvender Advokatnævnet som udgangspunkt absolut kumulation. Det betyder, at der ved behandling af flere forhold/klagesager foretages en isoleret vurdering af sanktionerne i hvert enkelt forhold, som efterfølgende lægges sammen til en samlet sanktion – flere overtrædelser til samtidig pådømmelse medfører således i udgangspunktet ikke "mængderabat".
Når nævnet skal fastsætte en sanktion for et forhold, som er begået efter, at advokaten er blevet pålagt en sanktion for en overtrædelse, skærpes sanktionen under hensyn til, at advokaten ved den første sanktion blev gjort bekendt med alvoren af sine handlinger. Tidligere afgørelser kan således tillægges gentagelsesvirkning, sådan at en tidligere afgørelse resulterer i en skærpet sanktion for en ny overtrædelse. Det gælder, uanset om der er tale om ligeartede tilsidesættelser.
Gentagelsesvirkningen ophører, når der ved den nye handlings foretagelse er forløbet mere end 5 år fra den seneste sanktion. Ældre sanktioner kan bevare deres gentagelsesvirkning, hvis mellemkommende sanktioner tillægges gentagelsesvirkning.
Hvis nævnet skal sanktionere et forhold, der er begået forud for en tidligere kendelse, sker det ved at fastsætte en tillægssanktion, jf. princippet i straffelovens § 89. Det kan have betydning for sanktionens gentagelsesvirkning, idet en tillægssanktion ikke bliver talt med som et selvstændigt gentagelsestilfælde, hvis nævnet i en eventuel senere sag skal fastsætte en sanktion i anledning af nye forhold.

Udmålingen af sanktionen – Advokatnævnets bødetrappe
Advokatnævnet benytter i sin praksis ret faste sanktionstakster, idet der f.eks. ikke tages hensyn til advokatens indtægtsforhold. Dette er med til at sikre ensartethed og forudsigelighed i nævnets afgørelser.
Hvis det er første gang, der sker tilsidesættelse af god advokatskik, vil en bøde som udgangspunkt blive fastsat til 10.000 kr., hvis der ikke foreligger formildende eller skærpende omstændigheder. Dette kaldes for en "normalbøde".
Ved fastsættelse af sanktionen ved gentagne tilsidesættelser tages der udgangspunkt i den konkrete sag og i tidligere pålagte sanktioner. Hvis advokaten tidligere er pålagt en bøde på 10.000 kr., vil en ny sanktion som udgangspunkt blive fastsat til 20.000 kr., forudsat at den tidligere sanktion har gentagelsesvirkning. Eventuelle yderligere tilsidesættelser vil som udgangspunkt betyde en yderligere forhøjelse af bødeniveauet.
Det vil sige, at sanktionsniveauet som udgangspunkt bliver gradvist skærpet i en form for bødetrappe, sådan at en advokat, som har tilsidesat god advokatskik, i førstegangstilfælde som udgangspunkt får en bøde på 10.000 kr., i andengangstilfælde 20.000 kr., i tredjegangstilfælde 40.000 kr. etc.

Dette kan illustreres således:

1.gangstilfælde	2.gangstilfælde	3.gangstilfælde	4.gangstilfælde	5.gangstilfælde	6.gangstilfælde
10.000 kr.	20.000 kr.	40.000 kr.	60.000 kr.	100.000 kr.	150.000 kr.

Ved grove overtrædelser pålægges som udgangspunkt i et førstegangstilfælde en bøde på 20.000 kr. Er der tale om et meget groft førstegangstilfælde, vil sanktionen som udgangspunkt være 40.000 kr., og en særdeles grov overtrædelse vil som udgangspunkt medføre en bøde på 50.000 kr. eller mere.
Ved siden af ovennævnte takster skal bøden også fastsættes under hensyntagen til sagens konkrete omstændigheder. Der kan i den enkelte sag være helt konkrete skærpende eller formildende omstændigheder, ligesom en forseelse efter sin karakter kan være mere eller mindre alvorlig.
Efter nævnets praksis anses f.eks. en advokats anvendelse af klientkontoen som driftskonto for klienter typisk for at være en særdeles grov overtrædelse, idet dette potentielt også kan rumme risiko for hvidvask. Det samme gælder med hensyn til bl.a. manglende ansvarsforsikring og klientkontoerklæringer. Sådanne overtrædelser kan resultere i meget betydelige bøder og kan i sig selv begrunde en betinget eller ubetinget frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed.
Omvendt sanktioneres manglende kopi til modparten eller dennes advokat af henvendelser til retten og andre tvisløsende organer lempeligt, sådan at der ikke pålægges en sanktion i førstegangstilfælde, medmindre det må antages, at der er tale om en bevidst tilsidesættelse af pligten eller i øvrigt foreligger særlige omstændigheder. Undladelse af at pålægge en sanktion forudsætter desuden som udgangspunkt, at advokaten retter for sig umiddelbart efter, at vedkommende bliver opmærksom på fejlen.
Hvis det foreliggende spørgsmål om indholdet af god advokatskik ikke er udtrykkeligt reguleret i de advokatetiske regler og hidtil har været uafklaret i praksis, kan nævnet fastslå, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at pålægge en sanktion i sagen."

I **U.2018.1160H** udtalte Højesteret om sanktionssystemet, at: "Det fremgår af Advokatnævnets praksis vedrørende sanktionsfastsættelsen bl.a., at der ikke tages hensyn til advokatens indtægtsforhold, at normalbøden ved førstegangsovertrædelse som udgangspunkt er 10.000 kr., og at der ved en grov overtrædelse af god advokatskik i førstegangstilfælde som udgangspunkt udmåles en bøde på 20.000 kr. Det fremgår endvidere af Advokatnævnets praksis, at afgørelser, der er truffet inden for de seneste fem år, tillægges gentagelsesvirkning, og at gentagelsesvirkningen betyder, at der normalt sker en fordobling i forhold til den seneste sanktion."[83]

1.7.1 "Konverteringstabel"

Det kan for vurdering af de fastsatte sanktioner være en hjælp, at der gives oplysninger om, hvorledes de forskellige tilsidesættelser ville have været sanktioneret i dag.

Der er hovedsageligt fokuseret på "normalbøde" og "grove tilsidesættelser".

[83] Dommen er omtalt af Vibeke Tarpgaard: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik": Advokaten 01/2018 side 38ff.

Det er alene en **helt teoretisk omregning**, der kan foretages, men der er dog et sådant mønster i sanktionssystemet, at følgende "konverteringstabel" kan anvendes:

PERIODE	LAVT NORMALT NIVEAU *	"NORMALBØDE"[84]	GROVE TILSIDESÆTTELSER **
FØR 2001	Advarsel – irettesættelse	2.500	5.000
FRA FORÅR 2001	Advarsel – irettesættelse og bøde på 3.000	5.000	10.000
1. AUGUST 2007	Irettesættelse – bøde på 5.000	10.000	20.000

* "lavt normalt niveau" er en gruppe, hvor der traditionelt er henført visse mindre alvorlige tilsidesættelser, der bør sanktioneres, men alligevel ikke er så alvorlige, at der bør fastsættes en "normalbøde".

Det ville måske være mere retvisende, hvis sanktionsvalget blev begrundet med formildende omstændigheder. Da danske straffedomme kun nødtvungent benytter egentlige henvisninger til konkrete formildende omstændigheder – hellere til "en samlet bedømmelse" - kan det være årsagen til usikkerhed i relation til denne kategori.

** Der kan selvfølgelig være tilfælde, hvor bøderne er over det angivne, men her kan sammenligninger være sværere.

"Konverteringstabellen" er anvendt flere steder, men [resultatet i dagens priser], eller lignende er altid angivet i [skarp parentes] således, at oplysningen fremtræder som værende en tilføjelse til afgørelsen – og altså alene rent teoretisk.

1.7.2 Advarsel (nu afskaffet)[85]

1.7.3 Irettesættelse

Som konsekvens af at advarsel er udgået som sanktion, vil det uden for bødeområdet kun være sanktionen irettesættelse, som vil blive anvendt. Irettesættelse vil blive anvendt både i

[84] "Normalbøde" er er sanktionsmæssigt udgangspunkt. Anvendelse af betegnelsen "normalbøde" blev udfordret i **Retten i Århus dom af 26. november 2013 i sag BS 2-87/2013**, men godkendt som udgangspunkt for vurdering. "Udfordringen" blev også procederet i **Københavns Byrets dom af 12. februar 2014 i sag BS 41B-660/2013** hvor "normalbødegrundlaget" blev godkendt i en meget velargumenteret afgørelse, der også behandler "skøn under regel". Godkendelse foreligger også i **Østre Landsrets dom af 22. september 2016 i sag B-2756-15.**.

[85] Formandskabet skrev i 2007 herom: "Er forseelsen af underordnet betydning, og/eller foreligger der undskyldende omstændigheder, vil sanktionen være en advarsel eller irettesættelse. Advarsel vil udgå som sanktionsmulighed i forbindelse med lovændringen pr. 1. januar 2008 og anvendes allerede i dag kun i ubetydeligt omfang". Advarsler nævnes kun af historiske grunde.

de tilfælde, hvor der tidligere blev givet advarsel og i tilfælde, hvor en irettesættelse anses for tilstrækkelig til at markere, at der har været tale om en uacceptabel adfærd.

Et eksempel fra nævnspraksis i 2007:[86]

> *"Advokaten havde disponeret over enkelte boeffekter i strid med arvings instruks, men havde i øvrigt behandlet det store bo helt korrekt. Advokatnævnet fandt, at der var tale om en mindre forseelse og tildelte advokaten en irettesættelse."*

1.7.4 Bøder indtil 600.000 kr.

Udgangspunktet er bøder op til 300.000 kr., men reglen i retsplejeloven er nu suppleret med: "Er tilsidesættelsen af pligterne af særlig grov karakter, kan Advokatnævnet forhøje bøden op til 600.000 kr." Bøder tilfalder statskassen.[87]

Fra 2015 betragtes manglende indsendelse af klientkontoerklæring for en grov tilsidesættelse med en bøde på 20.000 kr. i førstegangstilfælde.[88]

Bøderne er ikke skattemæssigt fradragsberettigede:

U.2009.2917/1H
Advokat A var ifølge skattemyndighederne ikke berettiget til for indkomståret 1999 at fradrage bl.a. bøde idømt af Advokatnævnet.
Spørgsmålet blev af Advokat A indbragt for retten. Landsretten og Højesteret frifandt skattemyndighederne bl.a. med den begrundelse, at Advokat A ikke havde godtgjort, at en bøde til Advokatnævnet og udgifter til regnskabsassistance, der var foranlediget af advokatmyndighederne, var naturlige og sædvanlige driftsomkostninger i advokatvirksomheden. Udgifterne var ikke fradragsberettigede i medfør af statsskattelovens § 6, stk. 1, litra a.

1.7.5 Formildende og skærpende omstændigheder

Ved fastsættelsen af sanktionen vil der altid være grundlag for at inddrage konkrete formildende eller skærpende omstændigheder[89]. Det er ikke altid, at disse omstændigheder konkret finder vej til begrundelsen, men de kan udledes af sanktionen.

U.2009.1815H
Det fremgår af Højesterets bemærkninger, at der ved bedømmelsen af sanktionen også vurderes som muligt skærpende moment, om pågældende advokat forud for forseelsen var

[86] Eksemplet er hentet fra "Udmåling af bøder i praksis" af Pia Birkegård, Advokaten 9/2007.
[87] Det er således en konsekvens af resterne af advokaternes selvdømme, at "vi" selv fastsætter sanktionen, men bøden tilfalder staten, og omkostningerne ved at fastsætte bøden påhviler Advokatsamfundet. At advokaterne bærer omkostningerne ved Advokatnævnet hindrede ikke Højesteret i at fastslå, at tilkendte omkostninger i de retssager, der er omtalt i denne bog skal inddrives af det offentlige efter gældsinddrivelsesloven, jf. højesteretskendelse i **U.2020.266H** – modsat om A/S Storebæltsforbindelsen i **U.2020.266Ø**.
[88] Tine Rønde: Skærpelse af bødeniveauet ved manglende indsendelse af klientkontoerklæring Advokaten 1/2015 side 41. og senest i "sanktionskataloget".
[89] Et eksempel på vurdering af skærpende omstændigheder er **Københavns Byrets dom af 26. juni 2017 i sag BS 41B-5989/2015**, der omtales nedenfor under 10.2.5.2.1.

pålagt sagsomkostninger som følge af retsplejelovens § 319 i anledning af personlige søgsmål mod embedsmænd. Se om afgørelsen i øvrigt under 1.7.9. og i Højesterets dom over samme advokat i **U.2012.616H.**

Et eksempel på begrundelse er **Retten i Aarhus dom af 21. juni 2022 i sag BS-45078/2021**, der omhandlede fremsendelse af modpartens forligstilbud trods protest. Der anfører retten: *"Således som sagen foreligger oplyst og også efter sagsøgerens påstand, lægger retten til grund, at advokat A1 ved fremsendelse af forligstilbuddet til retten har tilsidesat reglerne for god advokatskik. Det fremgår af korrespondancen mellem advokaterne, at advokat A2 forligstilbud blev fremsat uden præjudice, og at hun, da advokat A1 meddelte, at han ville fremsende det til retten, straks reagerede, hvorefter advokat A1 sendte det til retten. En fremsendelse af parternes forligsdrøftelser og modpartens forligstilbud kan være egnet til at forsøge at påvirke rettens beslutning. På den baggrund, og også efter indholdet af advokat A1' besvarelse, da advokat A2 reagerede som følge af fremsendelsen, finder retten, at der foreligger en grov tilsidesættelse af god advokatskik."*

Et eksempel på de formildende omstændigheders betydning er **Københavns Byrets dom af 12. september 2013 i sag BS 42B-5671/2012**, hvor en tillægsbøde på 5.000 kr. for manglende deltagelse i 36 lektioner konkret blev nedsat, da der var tale om en advokat, der drev virksomhed fra hjemmet, hvor han passede en kræftsyg hustru.

Et andet eksempel er **Østre Landsrets dom af 10. marts 2017 i sag B-183-16**, hvor Advokat A havde undladt at indbetale sikkerhedsstillelse, hvorefter en voldgiftssag blev afvist, men denne virkning fremgik ikke af et brev fra Andelsboligforeningernes Fællesrepræsentation og Andelsboligforeningernes Fællesrepræsentations fastsatte regler om behandling af voldgiftssager indeholdt ikke bestemmelse herom.[90]

I **Retten i Lyngbys dom af 20. september 2017 i sag BS-180-749/2016** blev det tillagt nogen vægt i formildende retning, at klager, der ikke blev orienteret om en alternativ købers sikringsakt, vidste, at der var denne anden køber, der kunne søge sin ret sikret.

I **Østre Landsrets dom af 5. oktober 2017 i sag B-194-17** blev en sanktion for ytringer, der gik langt videre end hensynet til klienten tilsagde nedsat fra 40.000 kr. til 10.000 kr. (dissens for en irettesættelse) på grund af "forurettedes" meget grove provokationer.

Bøden er i visse tilfælde undladt, hvis der er tale om nye helt uprøvede områder, jf. f.eks. **U.2016.1436H**[91].

I **Grønlands Landsrets dom af 7. juli 2016 i sag C 263/15** , der omtales nedenfor under 14.6.2, var det "første gang i Grønland", men da reglerne om god advokatskik i Grønland først indførtes med den grønlandske retsplejelov, der trådte i kraft 1. januar 2010, og da dette var den første sag fra Grønland, der blev indbragt for domstolene, så kan det jo anføres om mange advokatoriske spørgsmål i mange år frem, og det er ikke sådanne situationer, der skal særbehandles.

[90] En noget mere særegen anvendelse af "formildende omstændigheder" anvendte **Retten på Frederiksberg i dom af 5. juli 2017 i sag BS E-495/2016**, hvor der tilsyneladende sker nedsættelse på grund af, at de to involverede advokater er kendt som "kamphaner", så den krænkede var selv ude om det!

[91] Hvor der dog også refereres til, at problemstillingen ikke var nævnt i AER, hvilket dog er noget cirkulært.

1.7.6 Gentagelsesvirkning

Gentagelsesvirkningen anvendes, som anført i "ADVOKATNÆVNETS SANKTIONS-KATALOG".

Der vil alene statueres gentagelsesvirkning inden for 5 år og ikke som i strafferetten inden for 10 år, men det er formentlig ikke udtryk for en indskrænkning i Advokatnævnets generelle adgang til at lade gentagelse få indflydelse efter en analogi af straffelovens regler.[92]

I **U.2018.1160H** anfører Højesteret om gentagelsesvirkning: *"Det fremgår endvidere af Advokatnævnets praksis, at afgørelser, der er truffet inden for de seneste fem år, tillægges gentagelsesvirkning, og at gentagelsesvirkningen betyder, at der normalt sker en fordobling i forhold til den seneste sanktion. Højesteret finder ikke grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnets ovennævnte praksis om sanktionsfastsættelsen."*

I Advokaten 03/2022 side 52 har Vibeke Tarpgaard fra Advokatnævnets sekretariat videregivet en præcisering om "Praksis vedrørende gentagelsesvirkning af tidligere kendelser/sanktioner". De fem år fra seneste afgørelse regnes – hvis sagen indbringes for retten - fra rettens afgørelse. Indbringelse for retten har opsættende virkning for at tillægge gentagelsesvirkning, men ikke ansøgning om 3. instans bevilling.

Endelig har Advokatnævnet 21.03.2024 præciseret:

> "Nævnet har praksis med at tillægge tidligere kendelser gentagelsesvirkning. Således tillægges en tidligere sanktion gentagelsesvirkning, hvis advokaten inden for fem år efter den seneste afgørelse om sanktion på ny handler i strid med god advokatskik. Indbringer advokaten nævnets kendelse for retten efter retsplejelovens § 147 d, stk. 1, har dette opsættende virkning i relation til gentagelsesvirkningen. Hvis advokaten indbringer nævnets kendelse efter retsplejelovens § 147 d, stk. 1, vil gentagelsesvirkning fremover skulle regnes fra domsdatoen og ophøre igen, når der er forløbet mere end fem år fra domsdatoen.
>
> Ligeledes fandt nævnet anledning til at fastslå, at ansøgninger til anke til Højesteret af en ankedom (ansøgning om 3. instansbevilling) fremadrettet ikke skal tillægges opsættende virkning i relation til gentagelsesvirkningen, hvilket betyder, at en ankedom kan tillægges gentagelsesvirkning, uanset om advokaten har søgt Procesbevillingsnævnet om anketilladelse til Højesteret.
>
> Ovennævnte får virkning på sager, hvor advokatens handling (det forhold, der er til bedømmelse for nævnet) er foretaget efter denne annoncering i Advokaten."

[92] Formentlig på grund af mulig gentagelsesvirkning søgte en advokat med principalens støtte i **Retten i Helsingørs dom af 10. december 2012 i sag BS 1-499/2012** at føre ansvaret over på principalen, men både Advokatnævnet og retten fandt, at det var medarbejderen, der handlede.

1.7.7 Kumulation

”Ved samtidig pådømmelse af flere forhold anvender Advokatnævnet som udgangspunkt absolut kumulation. Det betyder, at der ved behandling af flere forhold/klagesager foretages en isoleret vurdering af sanktionerne i hvert enkelt forhold, som efterfølgende lægges sammen til en samlet sanktion – flere overtrædelser til samtidig pådømmelse medfører således i udgangspunktet ikke ”mængderabat”.”

Forskellen mellem før og nu kan anskueliggøres ved **Retten i Aalborgs dom af 27. januar 2015 i sag BS 5-1106/2014**, hvor der under en retssag blev fremlagt et forligstilbud uden modpartens accept, og hvor Advokat A også foretog – efter at have truet hermed, hvis sagen ikke kunne forliges - en anmeldelse til SKAT, da modpartens fakturaer så "mærkelige" ud. Advokatnævnet og retten fandt, at der forelå tilsidesættelser, der samlet blev sanktioneret med en bøde på 15.000 kr. De ville i dag med absolut kumulation være sanktioneret med 20.000 kr.

Kumulation kontra gentagelsesvirkningen var til særskilt prøvelse i **Østre Landsrets dom af 8. november 2019 i sag 36876/2018**, hvor der var givet en bøde i 2012 på 10.000 kr. og en tillægsbøde i 2013 efter princippet i straffelovens § 89 på 10.000 kr., og nu var en ny tilsidesættelse til bedømmelse i Advokatnævnet i 2017. Advokatnævnet antog de tidligere bøder efter princippet om absolut kumulation var en samlet bøde på 20.000 kr., hvorfor bøden i den nye sag med gentagelsesvirkning blev på 40.000 kr. Byretten nedsatte til 20.000 kr., men landsretten stadfæstede Advokatnævnets opfattelse.

1.7.8 Straffelovens § 89 – princippet

I ”Sanktionskataloget” er dette omtalt således:

> ”Hvis nævnet skal sanktionere et forhold, der er begået forud for en tidligere kendelse, sker det ved at fastsætte en tillægssanktion, jf. princippet i straffelovens § 89. Det kan have betydning for sanktionens gentagelsesvirkning, idet en tillægssanktion ikke bliver talt med som et selvstændigt gentagelsestilfælde, hvis nævnet i en eventuel senere sag skal fastsætte en sanktion i anledning af nye forhold.”

Et eksempel:

U.2007.971H
Advokat A1 havde hjulpet klageren med en ejendomshandel. Klageren anlagde efterfølgende erstatningsansvarssag mod advokat A1's principal, advokat A2, ved Sø- og Handelsretten. Under hovedforhandlingen, hvor advokat A1 var indkaldt som vidne, mente advokat A1, at klagerens vidneudsagn var usande. Advokat A1 indsendte dagen efter hovedforhandlingen et brev til retten, hvori hun anførte, at klagerens vidneudsagn var usandt, hvilket hun mente at kunne dokumentere ud fra nogle medsendte bilag.
Advokat A1 blev af Advokatnævnet pålagt en bøde på 10.000 kr., da det er i strid med god advokatskik at forsøge at påvirke retten efter hovedforhandlingens afslutning. Advokatnævnet lagde ved bødens størrelse vægt på, at advokat A1 tidligere var fundet skyldig i at have handlet i strid med god advokatskik.

Østre Landsret og senere Højesteret stadfæstede Advokatnævnets kendelse om, at advokat A1 havde handlet i strid med god advokatskik ved at forsøge at påvirke retten.
Højesteret nedsatte dog bøden til 5.000 kr. med bemærkning om, at bøden blev fastsat som en tillægsbøde, jf. princippet i straffelovens § 89 til en tidligere bøde på 5.000 kr., som advokat A1 var blevet idømt den 16. oktober 2003, da forholdet var begået før.

Et andet eksempel:

Vestre Landsrets dom af 12. marts 2010 V.L. B-1725-09
Advokatnævnet havde pålagt Advokat A en tillægsbøde på 25.000 kr., da de fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik i forbindelse med berigtigelse af en ejendomshandel.
Advokat A havde i forbindelse med en ejendomshandel for et selskab, der kort tid efter gik konkurs, været langsommelig med at fremsende de nødvendige oplysninger om købesum og refusionsopgørelse til konkursboet. Advokat A var både direktør og anpartshaver i det købende selskab. Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved for sent at have berigtiget ejendomshandlen.
Retten i Århus stadfæstede Advokatnævnets kendelse under henvisning til, at Advokat A som direktør og anpartshaver i det købende selskab havde haft særlig anledning til at fremkomme med oplysninger og berigtige ejendomshandlen hurtigst muligt. Vestre Landsret stadfæstede, at der var tale om en tilsidesættelse, men landsretten mente ikke, at denne sag ville have givet en forhøjet sanktion i forhold til **U.2007.2238H** (også 25.000 kr.), hvor denne forseelse var forud, og sanktionen skulle fastsættes efter princippet i straffelovens § 89.

Et yderligere eksempel på anvendelse af princippet og vanskelighederne kan endelig ses i følgende, hvor de tre nævnskendelser er illustrerende[93]:

Københavns Byrets dom af 4. november 2010 i sagerne BS 36A 7731/2009, BS 36A 1861/2010 og BS 36A-4330/2010
Udgangspunktet var en "normalbøde" i 2006 på da 5.000 kr., der på bedømmelsestidspunktet svarede til 10.000 kr.
Ved den første afgørelse var der alene tale om gentagelse, men der blev fastsat en bøde på 15.000 kr. (en vis rabat i forhold til en anden gangs tilsidesættelse, hvor der kunne være fastsat 20.000 kr. – men alder og forhøjelse af taksterne har nok spillet ind).
Ved anden afgørelse var der tale om en grov tilsidesættelse, der som udgangspunkt medfører en bøde på 20.000 kr. – og det blev det, da forseelsen lå før afgørelsen med bøde på 15.000 kr. – altså "to sager + gentagelse".
Den tredje var en tilsidesættelse, men også her i tid før sagen med bøde på 15.000 kr. Her skulle der så efter princippet ske en sanktionsfastsættelse som om de tre sager var behandlet samlet og som en særlig sanktion – tre sager + gentagelse. Gentagelsesvirkningen skal vel ikke nødvendigvis slå igennem på alle tre tilfælde (det gjorde den ikke i den anden sag med bøde på 20.000 kr.). Gentagelsen er anvendt i den første afgørelse – men resultatet i denne

[93] Der kan også henvises til **Københavns Byrets dom af 22. december 2014 i sag BS 38A-182/2014**, hvor der blev fastslået tilsidesættelse pga. alvorlig sagsbehandlingsfejl i relation til åbningsbalance , ikke umiddelbar aflevering af sagsakter til ny advokat, manglende prisoplysning til forbruger og først afregnet klientkontorenter efter påkrav). Der var ikke sket absolut kumulation, og sanktionen var fastsat pga. gentagelsesvirkning til 15.000 kr., men retten fandt, at der ikke var gentagelsesvirkning for tilsidesættelse i 2012 og i forhold til en kendelse fra 2011, der imidlertid først blev endelig efter domstolsprøvelse i 2013 – men tillægssanktion efter princippet i straffeloven § 89 til tre afgørelser hver med bøde på 5.000 kr. fastsat til 15.000 kr.

tredje afgørelse er en bøde på 20.000 kr. Det er det resultat, som første sag kunne have endt med – en fordoblet "normalbøde". Der er således her givet "fuld" gentagelsesvirkning.
De to første sanktioner blev stadfæstet af byretten, men der skete frifindelse i den tredje sag, så retten fik ikke lejlighed til at vurdere sanktionsfastsættelsen.

Man kunne i den omtalte sag argumentere for, at bøden skulle have været 10.000 kr. i tredje sag, men det må konstateres, at "systemet" ikke rigtig er indrettet på, at advokater har "serier" af tilsidesættelser.

Efter ændring i praksis for så vidt angår kumulation, hvor udgangspunktet nu er absolut kumulation, mister § 89 formentlig noget af sin betydning som lempelsesregel[94], men princippet er væsentligt, se **Retten i Lyngbys dom af 27. februar 2020 i sag BS-48826/2018**, hvor sanktionsmønstret var 1) irettesættelse, 2) 10.000 kr. 3) 40.000 kr. og 4) aktuelt 100.000 kr. Som omtalt under 1.3.2 om klagefrist var der i sagen forløbet nogen tid siden selve forseelsen (godt 4 år), men klagen blev behandlet efter undtagelsesbestemmelsen i retsplejelovens § 147 b, stk. 2, 2. pkt. Det rykkede imidlertid ikke ved forseelsestidspunktet
Sanktionen skulle bedømmes efter princippet i straffelovens § 89 og konkret i relation til afgørelse 2. Sanktionen blev af retten nedsat til 10.000 kr.

1.7.9 "Serieforbrydere"

Problemerne med "serieforbrydere"[95] bliver yderst kompliceret, når kendelser indbringes for domstolene til prøvelse.

Hvis man skematisk forestiller sig 3 tilsidesættelser:

1. tilsidesættelse – sanktion 10.000 kr.
2. tilsidesættelse – sanktion pga. gentagelse 20.000 kr.
3. tilsidesættelse – sanktion pga. gentagelse 40.000 kr.

Så er det ikke svært.

Men, hvis første og anden tilsidesættelse er indbragt for domstolene, er tredje tilsidesættelse så teknisk en førstegangsforseelse, når Advokatnævnet ser på sagen? Indbringelse har opsættende virkning, men det er kun vedrørende fuldbyrdelsen af kendelsens konsekvenser, jf. **U.2010.2069Ø.**

[94] Advokatnævnet beskriver det således: " Da forholdet er begået forud for Advokatnævnets kendelse af 24. februar 2023, fastsættes bøden som en tillægssanktion, jf. princippet i straffelovens § 89. Da Advokatnævnet som udgangspunkt anvender absolut kumulation ved bødefastsættelse - det vil sige absolut sammenlægning af bøderne uden et samlet fradrag - har dette ikke betydning for bødens størrelse, men det betyder, at den her fastsatte bøde ikke vil blive talt med som et selvstændigt gentagelsestilfælde, hvis nævnet i en eventuel senere sag skal fastsætte en bøde i anledning af nye forhold."

[95] Der er ikke tale om forbrydere, hvorfor citationstegn er anvendt, men ordet dækker i overført betydning. Vi kunne også have valgt den tidligere generalsekretær i Advokatsamfundet, Detlev Thomsens, betegnelse: "Linksanwalt". Der har desværre været en mindre gruppe af advokater, der har bekæmpet advokaternes resterende selvdømme. Der har været ført et urimeligt antal sager med inddragelse af EMRK, FN, EU mv. På grund af sagernes vidtløftighed er de – modsat det i indledningen anførte – ikke alle refereret. Som anført andre steder, kan der henvises til **U.2019.996V** som eksempel. For "historien" kan der også henvises til **Østre Landsrets dom af 11. marts 2019 i sag BS-9038-2018**, hvor et utal af påstande og anbringender af den angivne type ikke blev taget til følge og til **U.2025.2814Ø**.

Domstolen kan ikke skærpe Advokatnævnets sanktion, men de kan formilde sanktionen, hvis det viser sig, at f.eks. afgørelse 2 ikke er en tilsidesættelse. I et sådan tilfælde skal sanktionen nedsættes, men det bør være domstolenes opgave. Det bør – efter vor opfattelse – være sådan, at nævnet fastsætter sanktionen på grundlag af egne afgørelser. Hvis det herefter er nødvendigt, kan sagerne afsluttes ved domstolene. Sagerne må efter et sådant system indbringes for domstolene, hvis advokaten ikke er enig i, at der er tale om gentagelse. I dette tilfælde skulle domstolene i forhold til afgørelse 3 så foretage de korrektioner, der er mulighed for, men det er ikke gældende ret.

Ved nogle sager ender domstolene med at komme i samme dilemma som Advokatnævnet, hvis de mellemliggende sager ikke alle er afgjort. Dette taler for at kumulere sagerne. Kumulation af sagerne kan dog også give anledning til praktiske problemer.

Adgangen til midlertidig frakendelse løser noget af problemet. Dilemmaet burde løses lovgivningsmæssigt.

Med udgangspunktet i forløbet gengivet i **U.2008.2758H**.,**U.2009.1815H Retten i Horsens dom af 20. september 2010 i sag BS 150-160/2010** og frem til **U.2012.616H**,kan problemstillingen illustreres.

Da sagsforløbet bedømmes i **U.2012.616H** er der 13 afgørelser i spil.[96]

1. Kendelse af 17. september 1998 - en irettesættelse.
2. Kendelse af 4. september 2000 - igen en irettesættelse.
3. Kendelse af 11. oktober 2001 - bøde på 5.000 kr.
4. Kendelse af 11. oktober 2001 - bøde på 5.000 kr. Efter genoptagelse fastholdt ved kendelse af 11. januar 2002.
5. Kendelse af 12. oktober 2004 – bøde 5.000 kr.
6. Kendelse af 10. januar 2005 - bøde på 5.000 kr. Vestre Landsret stadfæstede 9. januar 2006.
7. Kendelse af 10. maj 2005 - bøde på 5.000 kr.
8. Kendelse af 17. januar 2006 - bøde på 5.000 kr. Ændret til en irettesættelse ved **U.2008.2758H**
9. Kendelse af 27. juni 2006 - bøde på 25.000 kr. Ændret til en bøde på 5.000 kr. ved **U.2009.1815H**.
10. Kendelse af 9. oktober 2006 – en irettesættelse. Advokatnævnets afgørelse blev *ophævet* ved Vestre Landsrets dom af 29. juni 2011.
11. Kendelse af 14. december 2006 - bøde på 10.000 kr. Nedsat af retten til 5.000 kr.
12. Kendelse af 13. april 2007 - bøde på 10.000 kr. Indbragt for retten og stadfæstet.
13. Kendelse af 29. maj 2008 - bøde på 50.000 kr. Sagen var hjemvist til fornyet behandling ved Advokatnævnet.

For Højesteret gjorde Justitsministeriet gældende: *"Siden Advokatnævnets kendelse i 2009 er der truffet endelige domstolsafgørelser i alle de fem tidligere nævnsafgørelser om sanktioner m.v., der på kendelsestidspunktet verserede ved domstolene, og afgørelserne i disse sager kan, i det omfang de er stadfæstet, indgå i Højesterets bedømmelse af den*

[96] I 4. udgave er der en detaljeret gennemgang.

foreliggende sag. Subsidiært gøres det gældende, at advokat A's tidligere overtrædelser af advokatreglerne m.v. har et sådant omfang og en sådan grovhed, at de sammen med de tre overtrædelser i den foreliggende sag kan begrunde, at retten til at drive advokatvirksomhed frakendes, selv om der ses bort fra de tidligere afgørelser, der ikke var endelige på kendelsestidspunktet." Advokat A er ikke refereret for synspunkter i denne relation for Højesteret, der om sanktionsfastsættelsen udtaler:

> *"Ved fastsættelsen af sanktionen må der lægges vægt på de omstændigheder, som er anført af landsretten, herunder... Advokatnævnets kendelse af 12. oktober 2004 og nævnets kendelse af 27. juni 2006, jf. Højesterets dom af 8. april 2009 (**UfR 2009.1815**),"*
>
> *"Der må imidlertid samtidig lægges vægt på, at advokat A ikke forud for de nu begåede forhold er pålagt store bøder med gentagelsesvirkning, idet der som anført af landsretten har været tale om 7 bøder på 5.000 kr. og 1 bøde på 10.000 kr. Det bemærkes herved, at den bøde på 25.000 kr., som advokat A blev pålagt ved Advokatnævnets kendelse af 27. juni 2006, blev nedsat til 5.000 kr. ved den nævnte højesteretsdom af 8. april 2009."*

7 bøder på 5.000 kr. og 1 bøde på 10.000 kr. svarer til fremhævelse af disse afgørelser med de 4 hidtidige numre:

3. Kendelse af 11. oktober 2001 - bøde på 5.000 kr.
4. Kendelse af 11. oktober 2001 - bøde på 5.000 kr.
5. Kendelse af 12. oktober 2004 – bøde 5.000 kr.
6. Kendelse af 10. januar 2005 - bøde på 5.000 kr. Vestre Landsret stadfæstede 9. januar 2006
7. Kendelse af 10. maj 2005 - bøde på 5.000 kr.
9. Kendelse af 27. juni 2006 - bøde på 25.000 kr. Ændret til en bøde på 5.000 kr. ved **U.2009.1815H**.
11. Kendelse af 14. december 2006 - bøde på 10.000 kr. Nedsat af retten til 5.000 kr.
12. Kendelse af 13. april 2007 - bøde på 10.000 kr. Indbragt for retten og stadfæstet.

Højesteret anfører herefter: *"Det må også indgå i vurderingen, at der fortrinsvis har været tale om tilfælde, hvor advokat A har overskredet grænserne for, hvad der kan anses for berettiget til varetagelse af hans klients interesser.*
Efter en samlet vurdering finder Højesteret herefter, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for i medfør af Retsplejelovens § 147 c, stk. 3 [nu stk. 8], at frakende advokat A retten til at udøve advokatvirksomhed, heller ikke for et begrænset tidsrum.
Advokat A bør imidlertid nu idømmes en bøde af betydelig størrelse med henblik på at indskærpe alvoren i de gentagne tilsidesættelser af god advokatskik, herunder navnlig de gentagne tilfælde af grundløse sagsanlæg m.v. eller trusler herom rettet mod sagsbehandlere i den offentlige forvaltning personligt. Højesteret finder, at bøden passende kan fastsættes til 50.000 kr."

Det fremgår, at Højesteret vurderer alle tidligere bødesager. Sagerne er dog afgjorte, når vurderingen foretages.

Afgørelsen viser, at der sker korrektioner i grundlaget for sanktionen, men at det er – og bør være – domstolene, der om nødvendigt foretager disse korrektioner. Advokatnævnet burde fastsætte sanktioner på det grundlag, der er kendt og uafhængigt af, om advokaten har indbragt tidligere afgørelser for retten. Har domstolene korrigeret grundlaget, er det dette resultat, der må indgå. Skal der på grund af afgørelse af indbragte sager korrigeres, må det være domstolene – men sådan ser det desværre ikke ud på baggrund af **U.2012.616H**. Men det er en frakendelsessag, hvor vurderingen er en anden end i en "almindelig sag om tilsidesættelse".

Det er heldigvis ikke hver dag, at et forløb, som det gennemgåede, skal bedømmes. Den udførlige gennemgang er foretaget, for at vise de problemer, som sanktionsfastsættelse kan medføre, når det kun er den ene part, der kan indbringe sager for retten. Disse problemer kan Advokatnævnet desværre ikke løse selvstændigt.

Et andet eksempel til skræk og advarsel er **U.2011.1895Ø**. der også er omtalt andetsteds.
Advokat A havde medvirket i en tv-udsendelse om prostitution, hvor han for skjult kamera tilbød en journalist, som han troede var indehaver af et escortbureau, at medvirke til at **hvidvaske penge** indtjent fra prostitution, samt erklæret sig villig til at modtage honorar herfor **»sort«.**
Ved disse forhold fandtes A groft at have tilsidesat god advokatskik - hvilket vel fremtræder åbenbart.
Herudover havde A konkret tilsidesat god advokatskik i 4 tilfælde, herunder 3 vedrørende overtrædelse af klientkontovedtægten, som i dag isoleret måske kunne føre til frakendelse med den følgende anførte "fortid".
A havde tidligere over en årrække modtaget 15 afgørelser vedrørende tilsidesættelse af god advokatskik, herunder flere grove tilfælde bl.a. tilfældet bedømt i **U.2000.903H**.
A fandtes at have gjort sig skyldig i **oftere gentagen overtrædelse af reglerne om god advokatskik, og der fandtes grund til at antage, at han ikke for fremtiden ville udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde.**
A frakendtes af Advokatnævnet og domstolene retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre, jf. retsplejelovens § 147 c.

Et retssikkerhedsmæssigt "stadig kontroversielt spørgsmål" om betydningen af "skjulte optagelser" fandtes ikke i strid med EMRK art. 6, stk. 1, at blive tillagt bevismæssig vægt hvilket i denne relation må være korrekt bedømt.

Afgørelsen er "historisk" – det skal ikke være muligt at samle tilsidesættelser i et sådant omfang.

Advokatnævnet har nu fået lidt hjælp i visse situationer:

Østre Landsrets dom af 2. februar 2015 i sag B-2650-14
Advokat A var fire gange tidligere pålagt sanktion, herunder senest 24. oktober 2011. Den seneste bøde blev indbragt for retten og afgjort i retten 24. juni 2013. En forseelse fra 12. april 2012, "dvs. efter seneste kendelse af 24. oktober 2011, som blev stadfæstet af domstolene den 24. juni 2013, tiltrædes det, at der **ikke** foreligger en "§ 89 situation", og at alle de tidligere afgørelser således har gentagelsesvirkning indbyrdes og i relation til forholdet i denne sag".

Det er ikke helt klart, hvor langt afgørelsen rækker, men den illustrerer, at der kan være et ønske om at modvirke "systemets" urimeligheder.

Der kan også opstå særlige overvejelser, når der er flere sager til samtidig pådømmelse, hvor princippet i straffelovens § 88 kan komme i anvendelse. Det skete i **U.2016.2045V**, hvor der for Advokatnævnet var to sager til pådømmelse samtidig. I den ene fastsatte Advokatnævnet ingen tillægssanktion. I den anden blev bøden fastsat til 100.000 kr. med bemærkningen: "jf. princippet i straffelovens § 88", Det vurderede byretten – også i relation til tidligere sanktioner – til en "proportional bøde" på 50.000 kr. Landsretten omtalte ikke problemstillingen, men udmålte en bøde ud fra "karakteren af hans udtalelser" til 20.000 kr., "selv om han tidligere er pålagt sanktioner af Advokatnævnet". Ved anken til Højesteret, **U.2018.1160H** stadfæstede Højesteret Advokatnævnets sanktionsfastsættelse.
Der er desværre andre, der udnytter selvdømmets kontrolfunktion til at blokerer for en endelig afgørelse. Der er flere advokater, der fremfører enslydende formelle, konstruerede og specielle indsigelser, der forsinker sagerne og fjerner fokus fra prøvelsen af den konkrete tilsidesættelse af § 126. Et eksempel er **U.2019.996V**. Andre eksempel er **Østre Landsrets dom af 16. marts 2018 i sag B-1775-17**.og **Retten i Glostrups Dom af 2. oktober 2018 i sag BS 10C-920/2017**.

1.7.10 Tvangsbøder

Retsplejelovens § 147 c:

> *"Stk. 2. Advokatnævnet kan under anvendelse af tvangsbøder pålægge en advokat, et advokatselskab eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, at opfylde en forpligtelse som nævnt i stk. 1. Nævnet kan endvidere, hvis det skønnes fornødent, fratage advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, en sag og lade en anden af klienten godkendt advokat eller person, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, færdiggøre den."*

Det følgende er et af flere eksempler, der findes i Advokatnævnets årsberetninger – her fra 1998:

> En advokat blev ved kendelse af 27. august 1997 pålagt en bøde på 5.000 kr. for bl.a. at overtræde klientkontovedtægtens[97] § 18, jf. § 10, og retsplejelovens § 126 ved ikke at have indsendt klientkontoerklæring pr. 31. december 1996. Ved kendelse blev advokaten pålagt at indsende klientkontoerklæringen til Advokatnævnet inden 14 dage fra modtagelsen af kendelsen. Advokaten efterkom ikke kendelsens pålæg. Sagen blev derfor på ny behandlet i Advokatnævnet. Advokatnævnet udtalte: *"Nævnet pålægger nu i medfør af Retsplejelovens § 147 c, stk. 1 [advokaten] en bøde til Statskassen på 6.000 kr. samt pålæg om i medfør af Retsplejelovens § 147 c, stk. 2 under tvang af*

[97] Dagældende – nu BEK nr. 149 af 24/02/2020 § 14

ugentlige bøder på 2.500 kr. inden 14 dage fra modtagelsen *af denne kendelse at indsende klientkontoerklæring pr. 31. december 1996"*

Anvendelsen af tvangsbøder i relation til opfyldelse af forpligtelser vil formentlig være begrænset, da administrationen i forhold til inddrivelse af bøderne er vanskelig. De vil i en del tilfælde blive erstattet af en sanktion for den oprindelige mangel, pålæg om at rette for sig, og derefter ny sanktion med gentagelsesvirkning ved manglende opfyldelse af pålægget.[98]

1.7.11 Bøder for manglende betaling af bøder

Advokatrådet har fundet, at manglende betaling af pålagte bøder i sig selv er en tilsidesættelse af god advokatskik, og indbragte spørgsmålet for Advokatnævnet, der udtalte:

> *"En advokat har pligt til at efterleve Advokatnævnets kendelser, herunder har advokaten pligt til at betale en bøde pålagt af Advokatnævnet inde for den af Civilstyrelsen fastsatte frist".*

Sagen blev indbragt for retten, hvor Advokatnævnets afgørelse med meget udførlige præmisser blev stadfæstet ved **Retten i Randers dom af 25. maj 2020 i sag BS-42922-2019** . Gentaget ved **Retten i Aalborgs dom af 10. september 2020 i sag BS-48133-2019**.

I en sag med mange formelle indsigelser afgjorde **Retten i Holstebro i dom af 20. december 2022 i sag BS-21543/2022** sagen på samme måde, at manglende efterlevelse i sig selv er en tilsidesættelse.

1.7.12 Betingede og midlertidige frakendelser

Som nye sanktionsmuligheder er fra 1. januar 2019 indført reglerne i retsplejelovens § 147 c, stk. 3-7:

> *Stk. 3. Har en advokat gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af sine pligter som advokat, kan Advokatnævnet betinget frakende advokaten retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed. Betinget frakendelse sker, på vilkår af at vedkommende i en prøvetid på op til 5 år regnet fra Advokatnævnets afgørelse ikke tilsidesætter de pligter, stillingen som advokat medfører, under sådanne omstændigheder, at vedkommende efter en samlet bedømmelse skal frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed. Forlanger advokaten i medfør af § 147 e afgørelsen indbragt for retten, og stadfæster retten afgørelsen om betinget frakendelse, regnes prøvetiden fra endelig dom. Ved den betingede frakendelse udsættes fastsættelsen af frakendelsestiden. Begår advokaten i prøvetiden et nyt forhold, fastsætter Advokatnævnet en fælles frakendelse for dette forhold og det tidligere påkendte forhold.*

[98] Dette er en praktisk og fornuftig løsning på en anden af advokatrettens "systemfejl". Hvis der effektivt blev opkrævet tvangsbøder, ville det være virksomt – men når det ikke er tilfældet, så må man anvende andre metoder.

Stk. 4. Har en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, gjort sig skyldig i grov eller oftere gentagen overtrædelse af de regler, som regulerer advokathvervet, kan Advokatnævnet betinget frakende vedkommende retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Betinget frakendelse sker, på vilkår af at vedkommende i en prøvetid på op til 5 år regnet fra Advokatnævnets afgørelse ikke tilsidesætter de regler, som regulerer advokathvervet, under sådanne omstændigheder, at vedkommende efter en samlet bedømmelse skal frakendes retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab. Forlanger vedkommende i medfør af § 147 e afgørelsen indbragt for retten, og stadfæster retten afgørelsen om betinget frakendelse, regnes prøvetiden fra endelig dom. Ved den betingede frakendelse udsættes fastsættelsen af frakendelsestiden. Begår den pågældende i prøvetiden et nyt forhold, fastsætter Advokatnævnet en fælles frakendelse for dette forhold og det tidligere påkendte forhold.

Stk. 5. Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en sag efter stk. 8 midlertidigt frakende en advokat retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at udøve advokatvirksomhed, hvis Advokatnævnet skønner, at der er en begrundet mistanke om, at betingelserne for frakendelse, jf. stk. 8, er opfyldt, og hvis der er overhængende fare for, at advokaten under sagens behandling groft eller oftere gentagent vil overtræde sine pligter som advokat. Advokatnævnets afgørelse om midlertidig frakendelse varer, indtil Advokatnævnets afgørelse i sagen efter stk. 8 er endelig, eller indtil retten har truffet afgørelse i medfør af § 147 e, stk. 3.

Stk. 6. Advokatnævnet kan under nævnets behandling af en sag efter stk. 9 midlertidigt frakende en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, retten til at udføre sager eller forretninger af nærmere angiven karakter eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab, hvis Advokatnævnet skønner, at der er en begrundet mistanke om, at betingelserne for frakendelse, jf. stk. 9, er opfyldt, og hvis der er overhængende fare for, at den pågældende under sagens behandling groft eller oftere gentagent vil overtræde de regler, som regulerer advokathvervet. Advokatnævnets afgørelse om midlertidig frakendelse varer, indtil Advokatnævnets afgørelse i sagen efter stk. 9 er endelig, eller indtil retten har truffet afgørelse i medfør af § 147 e, stk. 3.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om Advokatnævnets behandling af sager efter stk. 5 og 6. Justitsministeren vil i den forbindelse kunne fravige forvaltningslovens § 8, stk. 1, og § 21, stk. 1, og det forvaltningsretlige officialprincip.

En anvendelse af disse regler kan forhåbentlig fjerne nogle af de uheldige konsekvenser, der er omtalt under "serieforbrydere".

Reaktionsmønsteret er i § 147 e:

"Advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, kan forlange en afgørelse efter § 147 c, stk. 3, 4, 8 eller 9, indbragt for retten. Retten kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen.

Stk. 2. Anmodning om sagsanlæg skal fremsættes over for justitsministeren inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Justitsministeren anlægger herefter sag i den borgerlige retsplejes former mod advokaten eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab.

Stk. 3. Retten bestemmer på et forberedende retsmøde ved kendelse, om anmodning om sagsanlæg vedrørende en afgørelse truffet efter § 147 c, stk. 8 eller 9, har opsættende virkning. Retten kan bestemme, om kære af kendelsen har opsættende virkning. Det forberedende retsmøde afholdes inden 4 uger efter sagens anlæg. Retten bestemmer ved dommen, hvis retten helt eller delvis stadfæster Advokatnævnets afgørelse, om anke har opsættende virkning."

Frakendelser og betinget frakendelse kan kombineres med en bøde.

1.7.13 "Ikke svarer" sager

Bekendtgørelsens § 15:

"Advokater er forpligtede til at forsyne Advokatnævnet med dokumenter og oplysninger, som nævnet finder er af betydning for afgørelsen af en sag. Advokater er forpligtede til at fremkomme med udtalelser og at give møde for nævnet for at afgive forklaring om forhold, som nævnet finder er af betydning for afgørelsen af sagen.

Stk. 2. Advokatens forpligtelse efter stk. 1 begrænses i overensstemmelse med retsplejelovens regler om vidnefritagelse.

Stk. 3. Hvis der er konkret mistanke om, at en advokat har begået en lovovertrædelse, der kan medføre straf, gælder advokatens forpligtelse efter stk. 1 ikke, medmindre det kan udelukkes, at de oplysninger, der søges tilvejebragt, kan have betydning for bedømmelsen af den formodede lovovertrædelse."

Det er ofte beskæmmende, hvor stedmoderligt advokater behandler processen for Advokatnævnet. Det er ikke altid muligt at rette op på dette ved domstolene. Det er under alle omstændigheder ikke klædeligt for advokater, og det kan medføre betydelige omkostninger. Dette vil være tilfældet, hvis advokaten ikke har foretaget en anstændig sagsbehandling for Advokatnævnet, jf. nedenfor. [99]

[99] Problemstillingen er behandlet af Charlotte Bruun Windahl: "Svar på henvendelser fra Advokatnævnets sekretariat" Advokaten 07/2019 side 39 f.

Undladelse af at svare Advokatnævnet kan medføre bødeansvar. Efter Advokatnævnets nuværende praksis tillægges manglende svar til Advokatnævnet dog "alene" processuel skadevirkning ved, at klagers sagsfremstilling lægges til grund for afgørelsen.[100]

Københavns Byrets dom af 25. februar 2013 i sag BS 41B-2467/2012 er i forbindelse med "ikke svarer sager" betydningsfuld. I denne sag havde advokaten ikke under Advokatnævnets behandling oplyst, at det ikke var ham, der havde ført den sag, der var grundlag for klagen. Han blev idømt en bøde, men indbragte afgørelsen for retten med påstand om ophævelse. Her oplyste han den manglende involvering. Advokatnævnet tog bekræftende til genmæle over for påstanden om ophævelse, men gjorde gældende, at advokaten skulle betale omkostninger i medfør af retsplejelovens § 318, og det fik Advokatnævnet medhold i. Advokaten havde *"på uforsvarlig måde forårsaget unødige processuelle skridt"*, og han blev pålagt omkostninger, herunder omkostninger ud over det sædvanlige omkostningsniveau.[101]

Indbringes sager for domstolene efter sagsbehandling, hvor advokaten ikke har ulejliget sig med at svare Advokatnævnet, vil advokaten risikere at skulle betale omkostningerne for sagens behandling for retten, eller at omkostningerne ophæves, selv om advokaten – på grund af svar og oplysninger til retssagen – får medhold, jf. kendelse fra **Københavns Byret af 2. juli 2013 i sag BS 39B-2255/2012**,[102] og **Retten i Ålborgs dom af 8. oktober 2013 i sag BS 3-2538/2012** [103] [104].

Et meget illustrativt eksempel er en dom fra **Retten i Glostrups dom af 15. august 2017 i sagerne nr. BS 10C-2647/2015, BS 10C-2648/2015, BS 10C-78/2016, BS 10C-79/2016, BS 10C-80/2016, BS 10C-81/2016, BS 10C-790/2016** - 7 samtidig behandlede sager om tilsidesættelse i inkassosager, der behandles nedenfor. I tre sager blev Advokatnævnets kendelser stadfæstet, i en sag skete der formildelse og tre kendelser blev ophævet, men ændringen og ophævelserne skyldtes, at Advokat A først i retten kom med oplysninger afgørende for bedømmelsen. Advokat A kom til at betale omkostninger i alle sagerne.

---

[100] Se om selvinkrimineringsforbuddet Sten Bønsing, Juristen, 1982 7/2000, s. 261-265. At man ikke skal selvinkriminere kan dog ikke række til enhver situation: **Københavns Byrets dom af 9. juli 2010 i sag BS 43C-3825/2009.** Advokat A1 repræsenterede en investor i et K/S, der var utilfreds. Advokat A1 skrev i juli 2008 to gange til Advokat A2, der repræsenterede K/S'et, at han gerne ville have nogle oplysninger og have foretaget forskellige undersøgelser. Advokat A1 døde og Advokat A3 overtog sagen for den utilfredse investor. Advokat A3 fandt i sagen ikke svar på de to henvendelser og rettede igen henvendelse til Advokat A2, der svarede, at han havde haft kontakt med Advokat A1, bl.a. om forespørgslerne fra juli, og han anså dem for besvaret. Da der kom en klage, gjorde Advokat A2 – under retssagen (!) - gældende, at han ikke skulle svare, da brevet fra Advokat A3 indeholdt et forbehold om at gøre erstatningsansvar gældende mod bl.a. A2. Retten afviste dette synspunkt i den samlede bedømmelse, da Advokat A2 i det mindste – hvis der var et spørgsmål om muligt at selvinkriminere – skulle have svaret det.

[101] Afgørelsen er omtalt af Cecilie Holt; "Sagsomkostninger ved unødig procesførelse", Advokaten 05/13 side 237. Tilsvarende, **Københavns Byrets kendelse af 16. oktober 2015 i sag BS 36A-776/2015,** hvor advokaten blev frifundet ved genoptagelse af sagen i Advokatnævnet, men blev pålagt sagsomkostninger ved byretssagen, der var anlagt, på 17.000 kr. i medfør af retsplejelovens § 318. Det må nu antages at være fast praksis.

[102] Sagen blev hævet i retten efter en fornyet behandling i Advokatnævnet – og frifindelse på grund af nødvendig bevisførelse – hvor byretten ophævede omkostningerne, selv om Advokatnævnet "tabte", da "det påhvilede sagsøger at sikre sig dokumentation for, at han havde fuldmagt til at indgive klage til Advokatnævnet", hvilket var sagens reelle problem.

[103] Her blev Advokatnævnets kendelse ophævet, men på grundlag af forklaringer i retten og dokumenter, som ikke var præsenteret for Advokatnævnet fik det omkostningsmæssige konsekvenser for sagsøger. Sagens realitet var, om advokatens rådgivning om en anvendelse af en ejerlejlighed i forbindelse med køb, hvor ejendomsmægler berigtigede, og bank stod for finansiering, kunne udstrækkes til rådgivning om relaksation af en erhvervsejerlejlighed fra foreningen.

[104] Der kan også henvises til **Østre Landsrets kendelse af 31. oktober 2013 i kære sag B-3076-13**, hvor der under selve sagens realitetsbehandling kom helt nye oplysninger, og sanktionen blev formildet. Landsretten pålagde efter en samlet vurdering advokaten omkostninger, **Københavns Byrets dom af 30. juni 2015 i sag BS 36A-4952/2014**, og **Københavns Byrets dom af 29. juni 2017 i sag BS 44C-1929/2015**, om advokatens aftale med kreditor i en sag om "volumen inkasso" og kreditors pligt til at oplyse om indsigelser, først fremkom under retssagen. Kendelsen blev ophævet, men det gjorde omkostningerne også.

Hvis advokaten mener, at der kan være egentlige "forretningshemmeligheder", der vil blive offentliggjort, hvis advokaten forsvarer sig, kan bestemmelsen i retsplejelovens § 29, stk. 1, nr. 3, anvendes, som det skete i **Retten i Odenses dom af 1. oktober 2009 i sag BS 5-258/2008**[105].

1.7.14 Offentliggørelse af kendelse med navn

Offentliggørelse er ikke en sanktion, men en beslutning som Advokatnævnet kan træffe efter de nedenfor nævnte bestemmelser.

I relation til retsplejelovens § 147 c, stk. 11, 2. pkt., om offentliggørelse, anfører Advokatnævnet på sin hjemmeside følgende:

> ”**Retningslinjer for offentliggørelse af Advokatnævnets afgørelser med oplysning om advokatens navn**
>
> Offentliggørelse af afgørelser
>
> Advokatnævnet offentliggør bøder på 20.000 kr. eller derover. Nævnet kan i forbindelse med afgørelsen af en sag beslutte, at en bøde på under 20.000 kr. skal offentliggøres, herunder især hvis advokatens adfærd har været til skade eller gene for en klient, og kendskabet til afgørelsen vil have en betydning for andres valg af advokat.
>
> Nævnet offentliggør ikke frifindende afgørelser eller afgørelser i salærsager.
>
> **Tidspunktet for offentliggørelse**
>
> Offentliggørelse afventer som hovedregel udløbet af fristen for indbringelse af nævnets afgørelse for retten. Hvis advokaten indbringer sagen for retten, afventer eventuel offentliggørelse den endelige retsafgørelse.
>
> Har advokaten fået en bøde på 40.000 kr. eller mere, offentliggøres afgørelsen som hovedregel i umiddelbar forlængelse af, at kendelsen sendes til parterne. Hvis advokaten indbringer afgørelsen for retten, tilføjes det til offentliggørelsen, at afgørelsen er indbragt for retten.
>
> Advokatnævnet kan i forbindelse med afgørelsen af en sag beslutte, at også en kendelse, hvor advokaten er blevet pålagt en bøde på under 40.000 kr., skal offentliggøres i umiddelbar forlængelse af, at kendelsen sendes til parterne, herunder især hvis advokatens adfærd har været til skade eller gene for en klient, og kendskabet til afgørelsen vil have en betydning for andres valg af advokat. Hvis advokaten indbringer afgørelsen for retten, tilføjes det til offentliggørelsen, at afgørelsen er indbragt for retten.*

[105] Synspunktet er ikke angivet i **Østre Landsrets ankedom af 20. december 2010 i sag B-2891-09**.

Nævnet kan beslutte, at afgørelsen først offentliggøres, når der foreligger en endelig afgørelse.

Afgørelser, hvor en advokat frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed, midlertidig frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed, eller betinget frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed offentliggøres altid i umiddelbar forlængelse af, at kendelsen sendes til parterne. Hvis advokaten indbringer afgørelsen for retten, tilføjes det til offentliggørelsen, at afgørelsen er indbragt for retten.**

Meddelelse om offentliggørelse

Nævnet meddeler i det fremsendelsesbrev, der følger med nævnets afgørelse, om afgørelsen offentliggøres, og hvornår denne offentliggørelse finder sted.
Offentliggørelsens varighed

Offentliggørelsen sker på Advokatnævnets hjemmeside. Afgørelsen slettes 12 måneder efter, at den er blevet offentliggjort.

Afgørelser, hvor en advokat frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed, nævnes endvidere med navn, adresse og frakendelsens varighed i Advokaten, når der foreligger en endelig afgørelse.

Ikrafttrædelse

De nye retningslinjer anvendes på afgørelser truffet efter den 5. december 2014.

*For så vidt angår retningslinjerne om straksoffentliggørelse af bøder på under 40.000 kr., træder disse i kraft med virkning for afgørelser truffet efter den 15. august 2016.

** For så vidt angår retningslinjerne om offentliggørelse af afgørelser med betinget og midlertidig frakendelse, træder disse i kraft med virkning for afgørelser truffet efter den 15. november 2019.

Vedtaget af Advokatnævnet den 27. november 2014 med senere ændringer den 22. juni 2016 og 27. august 2019."

Selve Advokatnævnets beslutning om offentliggørelse er en beslutning, der ikke selvstændigt kan indbringes for domstolene:

U.2007.2238H
Advokat A var berettiget til at få prøvet en påstand om tidspunktet for offentliggørelse af den af Advokatnævnet afsagte kendelse.
Landsretten fandt, at Advokatnævnet var berettiget til at offentliggøre kendelsen, selv om den, på grund af indbringelse for domstolene, ikke var endelig, idet retsplejelovens § 147 c, stk. 1, jf. stk. 5 [nu stk. 11], ikke ansås at være til hinder for offentliggørelse af en ikke endelig afgørelse.

Med hensyn til offentliggørelsen udtalte Højesteret, at det ifølge retsplejelovens § 147 c, stk. 5 [nu stk. 11], var Advokatnævnets kompetence at beslutte, om afgørelser skulle offentliggøres, og at indbringelsen af sagen for landsretten ikke havde opsættende virkning.

I **Retten i Glostrups dom af 14. februar 2011 i sag BS 10B-3428/2009** blev der nedlagt særskilt påstand om, at:

> *"Offentliggørelse på Advokatnævnets hjemmeside skal ikke ske, da offentliggørelse ikke vil blive forbeholdt at vare 12 måneder. Offentliggørelse på internettet gør, at oplysninger vil være at finde for evigt, hvilket er en urimelig hård sanktion".* Retten afviste påstanden med begrundelsen: *"I Retsplejelovens § 147 c, stk. 6, sidste punktum [nu stk. 11], er der skabt hjemmel for, at Advokatnævnet kan offentliggøre sine afgørelser. Det falder uden for domstolenes kompetence at tage stilling til, hvordan og hvornår offentliggørelse skal ske".*

Ved **FED2010.104V** blev det fastslået, at beslutning om offentliggørelse ikke er en afgørelse i forvaltningslovens forstand, jf. forvaltningslovens § 2, stk. 1, og at anvendelse af de vedtagne retningslinjer for offentliggørelse varetager relevante saglige hensyn, der betyder, at et konkret skøn ikke er påkrævet. Offentliggørelse var ikke i strid med EMRK art. 10, stk. 1. Advokatnævnet blev frifundet for et erstatningskrav på 50.000 kr.

Reaktionen på påstande i relation offentliggørelse er enten afvisning eller frifindelse afhængig af oplysningerne om offentliggørelse og de konkret nedlagte påstande. [106]

Afsluttende: i **Østre Landsrets kendelse af 25. juni 2019 i sag BS-7302/2019** gik rekvirenten så langt som til at nedlægge påstand om påbud om at fjerne opslaget og forbud mod offentliggørelse. Det fik advokaten ikke medhold i, da det, som anført ovenfor, er Advokatnævnets kompetence.

1.7.15 Offentliggørelse af Advokatrådet af uefterrettelige firmaer /person – hvidvask.[107]

Med ikrafttræden 1. januar 2021 er området for offentliggørelse af afgørelser udvidet som følge af hvidvasklovens § 64 a.[108]

Det er anført i Advokatsamfundets oplysning om denne specielle offentliggørelsesregel:

> ”Advokatnævnets kendelser og Advokatrådets sekretariats påbud, som vedrører overtrædelser af hvidvaskloven, skal fra 1. januar 2021 offentliggøres.

[106] Der kan henvises til **Retten i Hillerøds dom af 29. juni 2010 i sag BS 10-1366/2009** Retten **i Århus dom af 26. november 2013 i sag BS 2-87/2013, Københavns Byrets dom af 12. februar 2014 BS 41B-660/2013, Retten i Glostrups dom af 8. oktober 2014 i sag BS 10H-318/2013, Østre Landsrets dom af 22. september 2016 i sag B-2756-15**, og **Østre Landsrets dom af 18. november 2016 i sag B-739-16:** Advokatnævnet havde under sagen erklæret, at en fældende afgørelse ville blive offentliggjort. Derfor blev det frifindelse, da Advokatnævnet ikke ved offentliggørelse "overskrider den kompetence, som tilkommer nævnet efter retsplejelovens § 147 c, stk. 6. 2. pkt.”

[107] Der henvises til nedenstående yderligere afsnit om hvidvasklovens betydning for advokater – 3.5 og 18.2 - og til Hvidvasksekretariatets løbende kvartalsrapporter, der burde være pligtlæsning.

[108] Indført ved Lov 2020-12-15 nr. 1940

Offentliggørelse af kendelser og påbud

Offentliggørelsen af kendelser og påbud sker som følge af en ændring af hvidvaskloven, hvor § 64 a indsættes. [109]

Ændringen betyder, at kendelser og påbud, hvor advokaten eksempelvis ikke har gennemført tilstrækkelig kundekendskabsprocedure og/eller ikke har udarbejdet tilstrækkelig risikovurdering, politik og procedure, vil blive offentliggjort på Advokatsamfundets hjemmeside i fem år.

Det er som udgangspunkt alene advokatfirmaets navn, der offentliggøres, men hvis overtrædelsen har været grov, gentagen eller systematisk, skal navnet på den pågældende advokat ligeledes offentliggøres.

Der er tidligere indført tilsvarende regler for andre virksomheder, som omfattes af hvidvaskloven.

Efterbehandling af tilsyn

Hvis den tilsynsførende i forbindelse med et tilsyn konstaterer, at advokaten ikke fuldt ud efterlever pligterne i hvidvaskloven, vil der i de fleste tilfælde under tilsynsbesøget blive meddelt en henstilling om, at advokaten inden for en frist på fire uger ændrer for eksempel risikovurdering, politik og forretningsgang.

Såfremt advokatens ændringer ikke er tilstrækkelige eller fristen ikke overholdes, meddeles endnu en henstilling med en frist på to uger. Der vil samtidig blive orienteret om, at manglende udarbejdelse af tilstrækkelige retningslinjer som anført i henstillingen og/eller overholdelse af frist vil medføre, at der vil blive givet et påbud, der bliver offentliggjort.

Hvis advokatens ændringer fortsat ikke findes tilstrækkelige, eller fristen ikke overholdes, meddeles et påbud med en frist på to uger. Der vil samtidig blive orienteret om, at manglende overholdelse af påbud og/eller frist vil medføre, at sagen vil blive indbragt for Advokatnævnet.

I tilfælde af grov, gentagen eller systematisk tilsidesættelse af pligterne i hvidvaskloven, vil der under tilsynsbesøget være mulighed for at meddele et påbud i kombination med, at advokaten indbringes for Advokatnævnet."

Det, der skal offentliggøres er: "Advokatrådets reaktioner i forbindelse med tilsyn efter § 64 [110],..."
– reaktioner beskrives bl.a. som:

[109] Artiklen er offentliggjort på Advokatsamfundets hjemmeside 17.12.2020 og hvidvasklovens § 64 a er gengivet.
[110] Hvidvasklovens § 64: Advokatrådet påser, at advokater omfattet af § 1, stk. 1, nr. 14, overholder loven og de regler, der er udstedt i medfør heraf, samt Europa-Parlamentets og Rådets forordninger indeholdende regler om finansielle sanktioner mod lande, personer, grupper, juridiske enheder eller organer. Dette gælder dog ikke overholdelse af § 36. stk. 2.
Advokatrådet kan inden for en af Advokatrådet fastsat frist påbyde advokater som nævnt i stk. 1 at foretage de nødvendige for anstaltninger i tilfælde af overtrædelse af bestemmelser i denne lov, de regler, der er fastsat i medfør heraf, eller Europa-Parlamentets og Rådets forordninger indeholdende regler om finansielle sanktioner mod lande, personer, grupper, juridiske enheder eller organer.

"Ændringen betyder, at kendelser og påbud, hvor advokaten eksempelvis ikke har gennemført tilstrækkelig kundekendskabsprocedure og/eller ikke har udarbejdet tilstrækkelig risikovurdering, politik og procedure, vil blive offentliggjort på Advokatsamfundets hjemmeside i fem år."[111]

1.8 Domstolsprøvelse af afgørelser i disciplinærsager [112]

Det følger af retsplejelovens § 147 c, stk. 10, at Advokatnævnets afgørelser i disciplinærsager – retsplejelovens kapitel 15b sager - ikke kan indbringes for andre administrative myndigheder:[113]

> *"Nævnets afgørelser, der ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed, skal indeholde oplysning om adgangen til domstolsprøvelse og fristen herfor."*

Efter seneste domstolsreform er prøvelsen henlagt til den byret, hvor advokaten driver virksomhed, jf. retsplejelovens § 147 d:

> *Advokatnævnets afgørelse efter § 147 c, stk. 1 og 2, kan indbringes for retten af advokaten, advokatselskabet eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab. Retten kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen.*
> *Stk. 2. Indbringelse skal ske inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Sagsanlæg har opsættende virkning for så vidt angår afgørelser, der er truffet i medfør af § 147 c, stk. 1.*
> *Stk. 3. Afgørelsen indbringes ved, at advokaten, advokatselskabet eller personen, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, anlægger sag mod Advokatnævnet i den borgerlige retsplejes former. Sagen anlægges ved den ret, i hvis kreds advokaten eller advokatselskabet har kontor.*[114]

Retsplejelovens seneste ændringer om sagernes anlæg ved byretterne har haft nogle beklagelige konsekvenser. Prøvelsesadgangen har i en periode næsten været begrænset til prøvelse ved byretter, da anke af sager om bøde på 20.000 kr. og derunder kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.[115] Ændringen har betydet, at en række afgørelser ikke opfylder et af prøvelsens formål; at danne grundlag for retsdannelsen. Da denne type sager i visse retskredse (heldigvis for advokaterne) er sjældne, fører prøvelsen uheldigvis også til

---

[111] Der er i juni 2025 20 påbud der har fundet vej til hjemmesiden:
https://www.advokatsamfundet.dk/regler-for-advokater/hvidvask/pabud/hvidvaskpabud/:
"På baggrund af tilsynet gav advokatvirksomhedens risikovurdering anledning til en tilsynsreaktion. Advokatvirksomheden blev meddelt påbud om at tilpasse risikovurderingen på hvidvaskområdet, således at den afspejler den strategiske målsætning fastsat i virksomhedens politikker, herunder at advokatvirksomhedens konkrete risikofaktorer identificeres og vurderes." og
"På baggrund af tilsynet gav advokatvirksomhedens risikovurdering og politikker anledning til en tilsynsreaktion. Advokatvirksomheden blev meddelt påbud om at udarbejde en risikovurdering, hvor der identificeres og vurderes risikofaktorer, samt politikker hvor det fremgår hvilke sagsområder omfattet af hvidvaskloven, som advokatvirksomheden har til hensigt at beskæftige sig med."

[112] En gennemgang er foretaget i 2016 af Vibeke Tarpgaard: "Advokatetik under domstolsprøvelse" Advokaten 02/2016 side 38f.

[113] Et forsøg på bistand til de, der ønsker en domstolsprøvelse findes i Advokaten 06/2013 side 40f.

[114] Det turde være klart, at sagen ikke kan anlægges mod Advokatrådet. Sker dette, kan det ikke repareres, jf. **U.2001.2092H**, der anvendes i **Retten i Lyngbys kendelse af 12. december 2011 i sag BS 150-1677/2011**.

[115] Tidligere 10.000 kr., jf. **U.2010.423H**.efter forhøjelsen **U.2015.735Ø.. Østre Landsrets kendelse af 7. februar 2019 i sag B-911-18** tillod anke af flere kendelser, der var indbragt samtidig ved én stævning, men samtidig i **Østre Landsrets kendelse af 7. februar 2019 i sag BS-46768** afviste anke i en sag under 20.000 kr., der var sambehandlet med andre kendelser.

varierende anvendelighed af afgørelser. Der ses f.eks. afgørelser, der er formuleret uden gengivelse af den prøvede kendelse.

Der spores dog en vis velvilje fra Procesbevillingsnævnet til at tillade anke. Det kan også være indgribende for den enkelte advokat, og det er afgørende for retsområdet, at der løbende sker en vurdering af god advokatskik ved landsretterne og til tider ved Højesteret.

Muligheden for prøvelse må behandles i forskellige situationer. Behandlingsmåden efter retsplejereformen mv. har givet anledning til følgende spørgsmål:

Det gælder behandlingsformen i "opadgående" retning:

Vestre Landsrets kendelse af 27. august 2009 i sagen B-1675-09
Advokat A, der havde indbragt Advokatnævnets afgørelse, havde begæret sagen henvist til landsretten. Byretten i Holstebro afsagde kendelse om, at sagen ikke kunne henvises, men at den skulle behandles af 3 dommere i byretten.
Advokat A kærede afgørelsen under henvisning til, at sagen rejste spørgsmål om Advokatnævnets afgørelses forenelighed med Menneskerettighedskonventionen. Vestre Landsret fandt ikke, at dette kunne føre til et andet resultat og stadfæstede Byretten i Holstebros kendelse.

De almindelige henvisningsregler finder anvendelse, og som i andre sager skal der være egentlige principielle spørgsmål af betydning for retsdannelsen, før henvisning sker.

Tredommersystemet bør nok anvendes i videre omfang end sket.[116]

Endvidere gælder en nedre grænse i relation til småsagsprocessen:

Sager om god advokatskik er ikke "småsager". I **U.2014.1855V** anførte Vestre Landsret: ”*Landsretten finder, at en disciplinærsag i forbindelse med tilsidesættelse af god advokatskik ud fra en generel betragtning vil have særlig betydning for den pågældende advokat*”, og det er et af de afgørende momenter.[117]

I **Østre Landsrets kendelse af 26. oktober 2020 i sag BS-33957/2020** bliver praksis cementeret, og det anføres udvidende, at det var en fejl af byretten ikke at udtage en sag af småsagsprocessen. Tilsvarende i **Østre Landsrets kendelse af 14. november 2023 i sag BS-18012/2023**, hvor det alene drejede sig om omkostninger, men hvor der tilkendtes Advokatnævnet omkostninger efter reglerne, der er gældende for almindelige civile sager, da Advokatnævnet havde anmodet om, at sagens videre behandling skulle ske uden anvendelse af reglerne om småsagsproces, jf. retsplejelovens § 402, stk. 1.

Der findes stadig retskredse, hvor sagerne indledes som småsager, og hvor der skal bruges helt unødig med tid og kræfter på at ændre kategoriseringen, med spild af ressourcer og forsinkelse til følge. Det burde være åbenbart for alle, at afgørelser, der i sidste ende kan betyde frakendelse, ikke er i småtingsafdelingen.

---

[116] I frakendelsessager er det ekstra relevant, jf. **U.2011.1895Ø.**
[117] Også gengivet i **FM 2014.98,** jf. yderligere **U.2010.963/1V** og **Roskilde rets kendelse af 15. januar 2010 i sag BS 82A-3073/2009.**

1.8.1 Fældende afgørelser

Den ovenfor citerede bestemmelse i retsplejelovens § 147 c omhandler prøvelse, hvor advokaten er blevet tildelt en irettesættelse eller pålagt en bøde (fældende afgørelser). Her kan advokaten indbringe afgørelsen for domstolene.[118] Det samme gælder, hvis Advokatnævnet har pålagt advokaten tvangsbøder med henblik på at betale en idømt bøde, eller hvis Advokatnævnets afgørelse går ud på at fratage advokaten en sag, jf. retsplejelovens § 147 d, stk. 2. Frakendelser har deres eget sagsforløb.

Afgørelsen indbringes ved, at advokaten anlægger sag mod Advokatnævnet i den borgerlige retsplejes former. Sagen anlægges ved den ret, i hvis kreds advokaten har kontor, jf. retsplejelovens § 147 d, stk. 3.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 147 d om, at "Advokatnævnets afgørelse efter § 147 c, stk. 1 og 2, kan indbringes for retten af advokat**en,** advokatselskab**et** eller person**en**, der i medfør af § 124 c, stk. 1, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab", giver til tider anledning til at advokatselskaber, der ikke er sanktioneret, indbringer sagen for advokat**en**, der er sanktioneret eller sammen med vedkommende. Det er en fejl, der fører til sagens afvisning i relation til selskabet. Det er den sanktionerede, der har en retlig interesse[119].

Indbringelse i "den borgerlige rets former" medfører, i forhold til en sag om sanktioner, en noget uvant behandling. Det er den domfældte, der aktivt skal indbringe sagen for retten, og de civilretlige procesregler finder anvendelse.

Det er således som udgangspunkt den sanktionerede, der skal bevise, at afgørelsen skal ændres og herudover angive hvorfor. I praksis foretages der en fuldstændig bedømmelse af sagen. Bedømmelsen vedrører både de formelle reglers overholdelse og vurdering af det materielle grundlag for afgørelsen, men det er advokaten, der som sagsøger skal være den udfarende kraft.[120]

Der er tale om en prøvelse, der i en vis udstrækning er en "slags begrænset revisionsanke".

En noget speciel konsekvens af, at behandlingen foretages i overensstemmelse med den borgerlige rets former, ses i **Københavns Byrets dom af 8. oktober 2010 i BS 41B-2100/2010**, hvor en afgørelse, der burde være ophævet og hjemvist, ikke blev det. Sagsøger fik medhold i en principal påstand om formildelse, således at øvrige spørgsmål ikke blev prøvet.

Bedømmelsen af sagerne sker med udgangspunkt i den afsagte kendelse fra Advokatnævnet, der af retten vurderes efter retsplejelovens § 147 c stk. 1, 2. pkt.: "*Retten kan **stadfæste, ophæve eller ændre** afgørelsen."*

---

[118] Det er kun den del af en kendelse, der statuerer tilsidesættelse, der bedømmes, jf. nedenfor om frifindende afgørelser og **Vestre Landsrets dom af 24. marts 2017 i sag B-1026-16**, hvor det alene var den konkret fundne tilsidesættelse i forhold til den konkrete klage, der blev bedømt.

[119] Der kan bl.a. henvises til en række sager afgjort ved **Østre Landsrets dom af 29. marts 2019 i sag. B-2746-17 m.fl**. I **U.2005.121Ø** ville advokaten have sit selskab dømt, men også her var ansvaret personligt.

[120] Det kan ofte være rene bevisspørgsmål, der fører til en ændret afgørelse, jf. f.eks. **Vestre Landsrets dom af 24. marts 2017 i sag B-1026-16**.

Denne bestemmelse er stedse blevet fortolket således, at domstolene ikke kan ændre en frifindelse, jf. ovenfor. Det betyder, at selv om den indbragte kendelse indeholder flere klagepunkter, hvor der er sket frifindelse, så er det kun den fældende del af kendelsen, der prøves af domstolene. Bestemmelsen betyder også, at domstolene ikke kan skærpe sanktionen.

Domstolene vil foretage en indgående prøvelse af Advokatnævnets vurdering af begrebet god advokatskik,[121] jf. de følgende afgørelser:

U.1988.699H
Højesteret kom frem til, at domstolene ikke var afskåret fra at efterprøve, om en advokats adfærd var omfattet af § 126, stk. 3 (nu stk. 4), selvom Advokatnævnet i sin kendelse alene havde taget stilling til adfærdens overensstemmelse med § 126, stk. 1.

U.2007.2238H
Advokat A gjorde under en domstolsprøvelse i en disciplinærsag gældende, at Advokatnævnets kendelse var en nullitet, da den tog stilling til forhold, der ikke var nævnt i klagen. Landsretten fandt efter en konkret bedømmelse, at de forhold, der indgik i afgørelsen, var omfattet af klagen.
Advokat A gjorde gældende, at Advokatnævnets afgørelse skulle ophæves eller hjemvises, da han ikke havde haft mulighed for at forholde sig til alle klagepunkter. Landsretten fandt, at advokat A havde haft fornøden mulighed for at varetage sine interesser i forbindelse med Advokatnævnets behandling af sagen.
Advokat A var berettiget til at få prøvet en påstand om tidspunktet for offentliggørelse af den af Advokatnævnet afsagte kendelse. Landsretten fandt dog, at Advokatnævnet var berettiget til at offentliggøre kendelsen, selv om den på grund af indbringelse for domstolene ikke var endelig, idet retsplejelovens § 147 c, stk. 1, jf. stk. 11, ikke ansås at være til hinder for offentliggørelse af en ikke endelig afgørelse. Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse.

Retten i Svendborgs dom af 20. december 2010 i sag BS R3-206/2009
Advokatnævnet havde fundet, at der var klaget inden for den gældende 1 års frist jf. retsplejelovens § 142 b, stk. 2, 1. pkt., og yderligere under 1.3.4. Retten kom til det modsatte resultat, men fandt fristoverskridelsen "rimeligt begrundet" i, at klager havde afventet en retssag om det til grund liggende problem, og realitetsbehandlede sagen efter henvisning til retsplejelovens § 142 b, stk. 2, 2. pkt.

I Højesterets afgørelse **U.2018.1160H** udtaler Højesteret sig principielt om prøvelsen:

> "Det følger af retsplejelovens § 147 d, stk. 1, at bl.a. den advokat, der er blevet pålagt en disciplinær sanktion efter § 147 c, stk. 1, kan indbringe afgørelsen for retten, der kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen (Folketingstidende 1981-82, tillæg A, lovforslag nr. L 150, sp. 3806), at domstolene kan foretage en udtømmende prøvelse »såvel med hensyn til, hvorvidt en advokat har tilsidesat en pligt, herunder handlet i strid med god advokatskik, som med hensyn til valget og udmålingen af selve sanktionen"

[121] Dette kan være årsagen til, at visse retter nærmest "overser" Advokatnævnets kendelse, der i værste fald ikke refereres eller kun refereres delvist og eksempelvis uden angivelse af Advokatnævnets begrundelse.

> Det ligger i denne prøvelsesordning bl.a., at domstolene har adgang til at foretage en udtømmende prøvelse af Advokatnævnets vurdering af »god advokatskik«, herunder om en eventuel tilsidesættelse af god advokatkik må anses for grov. Prøvelsesordningen indebærer imidlertid efter Højesterets opfattelse ikke, at domstolene nødvendigvis skal tilsidesætte Advokatnævnets afgørelse, fordi der kan rejses en vis tvivl om nævnets vurdering. Domstolene må således særskilt vurdere, om der er fornødent grundlag for at tilsidesætte nævnets afgørelse."[122]

Det var tidligere uafklaret, om domstolene kunne **hjemvise** til fornyet behandling ved Advokatnævnet, hvis der var uklarheder, der ikke kunne afhjælpes under domstolsbehandlingen.

U.2004.982H
Advokat A havde i en sag om samlivsophævelse, på vegne af sin klient, truet advokat A1, der repræsenterede modparten. Advokat A havde som led i en korrespondance truet med at indgive politianmeldelse for et økonomisk udokumenteret erstatningskrav. Advokat A1 indbragte en klage for Advokatnævnet over advokat A for en række forhold, herunder den fremsatte trussel om politianmeldelse. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved denne trussel og pålagde advokat A en bøde.
Advokat A indbragte Advokatnævnets afgørelse for Østre Landsret med anbringendet, at advokat A ikke var blevet gjort bekendt med, at truslen om politianmeldelse indgik som punkt i klagesagen, og at Advokatnævnet således ikke kunne afgøre dette spørgsmål. Da Østre Landsret ikke fandt det bevist, at det var blevet gjort klart for advokat A, at den fremsatte trussel om politianmeldelse indgik i klagesagen, blev Advokatnævnets afgørelse ophævet og sagen hjemvist til fornyet behandling.
Advokat A indbragte herefter sagen for Højesteret med påstand om, at der ikke var hjemmel til hjemvisning. Højesteret stadfæstede Østre Landsrets afgørelse.

Et eksempel på at mangler ikke førte til hjemvisning, men en prøvelse, er **U.2008.500H**. I sagen var der tvivl om, hvorvidt nogle faktiske forhold var lagt til grund af Advokatnævnet. Landsretten udtalte, at det ikke kunne føre til sagens hjemvisning, da landsretten, som sagen var forelagt og belyst, havde et fyldestgørende grundlag for at tage stilling til Advokatnævnets afgørelse.

Det er således fastslået, at domstolene med hjemmel i § 147 d. stk. 1, 2. pkt., kan hjemvise til fornyet behandling. Se hertil også **U.2005.2632Ø**, refereret under 1.3.2**.** Advokatnævnets kendelse blev ved landsrettens afgørelse ophævet, da den var truffet på åbenbart urigtigt grundlag. Sagen blev hjemvist til fornyet behandling for Advokatnævnet, hvor Advokatnævnet frifandt advokaten for tilsidesættelse af god advokatskik.

I **U.2018.1193H** lagde Højesteret til grund for afgørelsen, at Advokatnævnet ikke, da afgørelsen blev truffet, var bekendt med, at en kendelse fra skifteretten om edition havde været påkæret og senere var blevet stadfæstet, og at advokat A derefter udleverede udbedte oplysninger. Advokatnævnet havde alene ved sin afgørelse lagt vægt på, at skifteretten havde givet pålæg om at udlevere oplysningerne. Højesteret fandt, at afgørelsen måtte forstås sådan, at den var baseret på, at Advokat A havde undladt at efterkomme en endelig

[122] Dommen er omtalt af Vibeke Tarpgaard: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik", Advokaten 01/2018 side 38ff.

retsafgørelse. Under behandlingen ved domstolene anførte Advokatnævnet imidlertid, at det under alle omstændigheder var i strid med god advokatskik, at Advokat A ikke, umiddelbart efter kurators anmodning herom, udleverede oplysningerne, dvs. uden at afvente en editionskendelse. Ingen af parterne havde nedlagt påstand om hjemvisning af sagen til fornyet behandling ved Advokatnævnet under henvisning til, at sagen i Advokatnævnet blev afgjort under den urigtige forudsætning, at der forelå en endelig kendelse om edition, som ikke var opfyldt. Højesteret fandt ikke grundlag for på eget initiativ at hjemvise sagen, men det fremgår således, at det havde været en mulighed.[123]

Under domstolenes prøvelse opstår også spørgsmålet om **formildelse**. Der har her været en tendens til, at domstolene nedsatte sanktionen, hvis visse dele af flere forhold ikke skønnes at være i strid med god advokatskik. Sådanne nedsættelser har ofte været svære at indpasse i Advokatnævnets samlede sanktionssystemet, idet der ved Advokatnævnets sanktionsfastsættelse sker en samlet vurdering, der for eksempel fører til, at hvis der er flere sammenhørende tilsidesættelser, kan en "normalbøde" være passende. Falder et af de mindre forhold væk under domsstolsprøvelsen, er dette imidlertid ikke ensbetydende med, at sanktionen skal nedsættes fra 10.000 kr. til f.eks. 5.000 kr., som det ofte ses. Den samlede vurdering kan ofte med rimelighed fastholdes. Det skete f.eks. i **Retten i Aarhus dom af 2. december 2014 i sag BS 372/2014.** Her tog retten stilling til to spørgsmål om god advokatskik i relation til inkasso, hvor retten ikke var enig med Advokatnævnet vedrørende det ene spørgsmål. Retten fastholdt bøden på 10.000 kr.

Østre Landsrets dom af 4. november 2016 i sag B-69-16 indeholder et eksempel på, at byretten fandt formildende omstændigheder. Landsretten stadfæstede dog Advokatnævnets afgørelse, da der ikke:

> *"i sagen foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der er grundlag for at ændre den af Advokatnævnet pålagte bøde, der er fastsat i overensstemmelse med Advokatnævnets retningslinjer og retspraksis... "*

Det er en vigtig præmis i relation til prøvelsesadgangen i relation til sanktionsfastsættelse. Der skal foreligge "særlige omstændigheder", før domstolene skal ændre den sanktion, som Advokatnævnet, som det særlige organ vedrørende afgørelser om god advokatskik, har fastsat.[124]

---

[123] Se: **Østre Landsrets 3. afdelings dom af 9. marts 2007 i sag B-922-06 og B-923-063.** Sagens parter påstod endelig og samstemmende, at Advokatnævnets kendelser blev ophævet, og at sagerne blev hjemvist til fornyet behandling ved Advokatnævnet. Landsretten fandt på baggrund af parternes forklaringer, at Advokatnævnets kendelser hvilede på et andet faktisk grundlag end det for landsretten oplyste, og landsretten ophævede derfor Advokatnævnets kendelser og hjemviste sagerne til fornyet behandling ved Advokatnævnet - og **Københavns Byrets dom af 10. juli 2008 i sag BS 42B-6864/2007**. Advokatnævnet bedømte nogle ytringer fra advokat A1 om advokat A2, som en tilsidesættelse af god advokatskik. Da en del af den samlede korrespondance (fra klager) ikke var indgået i Advokatnævnets vurdering, blev sagen hjemvist.

[124] I **U.2020.1062Ø** ophævede landsretten sanktionen med følgende begrundelse: " Henset til, at der er tale om et principielt og hidtil uafklaret spørgsmål - der i øvrigt ikke er udtrykkeligt reguleret i de advokatetiske regler - finder landsretten, at der ikke er grundlag for at pålægge advokat A en sanktion for den anførte tilsidesættelse af god advokatskik" Den manglende regulering i AER er, nå grundlaget for AER erindres, ikke det bedste argument.

1.8.2 Søgsmålsfrist

Hvis sagen skal indbringes for domstolene – og det er som anført kun den sanktionerede, der kan det – skal indbringelse af afgørelsen ske inden 4 uger efter, at denne er meddelt advokaten.[125]

Tidligere var det således, at hvis der ikke kvitteres for modtagelsen af kendelsen, var det nødvendigt at forkynde.[126] Forkyndelsesreglerne i retsplejeloven er efterfølgende ændret, og dette har medført, at Advokatnævnet ikke længere udbeder sig kvittering og ikke lader afgørelser forkynde.

Det har så bl.a. med ændringer i postgangen givet anledning til nye overvejelser i relation til søgsmålsfristen - i **U.2019.1540Ø** når retten op på 8 dage inkl. lørdag og søndag, der ikke er udbringningsdage. Med digital post er frister enklere, jf. **U.2020.897H**

> "A indgav klage til Den Særlige Klageret over retspræsident B. Det seneste brev fra B til A, som gav anledning til klagen, var dateret den 4. oktober 2019. Klagen blev modtaget i Klageretten den 3. november 2019. Klageretten afviste klagen som for sent indgivet, idet klage skal indgives inden 4 uger efter, at klageren er blevet bekendt med det forhold, som har givet anledning til klagen, jf. retsplejelovens § 49, stk. 1. A bestred ikke, at hun modtog brevet i sin e-Boks den 4. oktober 2019, men anførte, at hun først gjorde sig bekendt med brevets indhold den 7. oktober 2019. Højesteret lagde til grund, at A modtog brevet med digital post den 4. oktober 2019 og tiltrådte, at klagen var indgivet efter udløbet af klagefristen på 4 uger i § 49, stk. 1. Da der ikke var anledning til at se bort fra fristoverskridelsen, stadfæstede Højesteret Klagerettens afvisning."

1.8.3 Opsættende virkning og pligt til at opfylde Advokatnævnets kendelser

Sagsanlæg har **opsættende virkning vedrørende sanktionen** for så vidt angår afgørelser, hvor advokaten er blevet tildelt irettesættelse eller pålagt en bøde, jf. retsplejelovens § 147 d, stk. 2.

Det forhold, at sagen indbringes for domstolene, medfører derimod ikke, at advokaten kan fortsætte en adfærd, der af Advokatnævnet er vurderet i strid med god advokatskik. Der kan henvises til forløbet i **U.1997.359H** [127] og:

U.2010.2069Ø
Advokat A havde repræsenteret både en mand og dennes hustru i forbindelse med deres formueordning i ægteskabet. Advokat A kom i hjemmet og kendte deres økonomiske

[125] Afvises sagen vil et genanlæg oftest, men afhængig af de konkrete omstændigheder, være en fristoverskridelse. I **Københavns Byrets dom af 17. december 2018 i sag BS-10109/2018** var sagen afvist 6. november 2017, da stævningskravene ikke var opfyldt. Sagen blev genanlagt 22 marts 2018 – og byretten afviste på grund af fristoverskridelsen.

[126] **Østre Landsrets dom af 21. oktober 2004 i B-824-04**
Advokatnævnet tildelte ved kendelse af 30. januar 2004 advokat A en advarsel for tilsidesættelse af god advokatskik.
Advokat A indbragte kendelsen for landsretten med påstand om ophævelse. Advokatnævnet nedlagde påstand om afvisning, da sagsanlægget ikke var rettidigt. Advokaten gjorde gældende, at Advokatnævnets kendelse skulle have været forkyndt for ham, hvilket ikke var sket. Landsretten fandt, at sagsanlægget var rettidigt anlagt, da det blev lagt til grund, at A havde haft valget mellem at kvittere for modtagelsen af kendelsen eller afvente forkyndelsen, og sagen blev således ikke afvist.

[127] Problemstillingen genfindes også i **U.2003.2282V.**

forhold. I en senere skilsmissesag repræsenterede Advokat A manden mod hustruen, og Advokatnævnet fastslog ved kendelse af 21. maj 2008, at det var i strid med god advokatskik og tildelte Advokat A en irettesættelse. Denne milde sanktion skyldtes, at der var klaget sent i sagsforløbet. Advokat A indbragte kendelsen for retten og fortsatte med at repræsentere manden. Indbringelsen havde opsættende virkning. Der blev klaget igen. Inden anden afgørelse i nævnet hævede Advokat A sagen mod Advokatnævnet vedrørende den første kendelse, da ægteskabssagen var afsluttet.
Advokatnævnet tildelte Advokat A en bøde på 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik ved efter den første kendelse fortsat at repræsentere manden. Denne kendelse blev også indbragt for retten, hvor byretten nåede til det resultat, at indbringelse af den første kendelse havde opsættende virkning i det hele, så den fortsatte adfærd ikke kunne sanktioneres.
Landsretten ændrede byrettens afgørelse og stadfæstede Advokatnævnets kendelse, idet det bl.a. blev anført, at den opsættende virkning retter sig mod fuldbyrdelsen, og Advokat A's handlinger var en tilsidesættelse af god advokatskik. Ansøgning fra Advokat A om indbringelse for Højesteret blev afslået.

Problemstillingen har senest været fremme i tre domstolsafgørelser. I **Retten i Næstveds dom af 14. juni 2018 i sag BS 15-917/2017** havde Advokatnævnet fundet, at der i strid med god advokatskik var tilbageholdt en del af en købesum. Advokaten mente, at det var retmæssigt at tilbageholde og opretholdt tilbageholdelsen trods Advokatnævnets kendelse. Advokatnævnet sanktionerede den manglende opfyldelse, og det blev stadfæstet af retten. I **Østre Landsrets dom af 7. november 2019 i sag BS-1088/2019** var der tale om en interessekonflikt, der imidlertid ikke kunne afværges af advokaten. Kendelsen blev af den grund ophævet, men udgangspunktet var som i **U.2010.2069Ø** afgørelsen.
Retten i Odenses dom af 29. november 2022 i sag BS48544-2021 ophævede retten en kendelse mod Advokat A om interessekonflikt og skulle derefter vurdere, om en kendelse mod Advokat A på grund af fortsatte repræsentation mod klager i den entreprisesag, som var omdrejningspunktet skulle stadfæstes under henvisning til bl.a. **U.2010.2069Ø.** Retten valgte af ophæve Advokatnævnets kendelse: Da der ikke var en overtrædelse i sag et – så var den fortsatte repræsentation trods Advokatnævnets kendelse ikke en tilsidesættelse. Der er ikke nogen egentlig begrundelse for at gå imod praksis.

Når Advokatnævnet har truffet afgørelse, skal advokaten efterleve.[128]

1.8.4 Frifindende afgørelser

Frifindende afgørelser er endelige, og kan **ikke** indbringes for domstolene af klager.

U.2003.1320H.
Der blev af advokat A1 indgivet klage over Advokat A2, som derefter indgav en modklage. Advokat A2 blev ved Advokatnævnets kendelse af 6. september 1999 pålagt en bøde for tilsidesættelse af god advokatskik ved at have indgivet en konkursbegæring uden forinden at have undersøgt debitors økonomiske forhold nærmere, samt fejlagtigt at have anført et revisionsfirma som sin klient.

[128] Linjen er også fulgt op ved **Advokatnævnets kendelse af 30. oktober 2018 i sag 2018-305**, hvor der i et tilfælde af interessekonflikt ikke var sket fuld udtræden.

Advokat A1 blev frifundet for modklagen, idet Advokatnævnet ikke fandt, at advokat A1 havde tilsidesat god advokatskik ved at spørge et revisionsfirma, om de var repræsenteret af advokat A2, idet der var tvivl om et sådant klientforhold.
Advokat A2 indbragte Advokatnævnets afgørelse mod ham selv for landsretten, som ophævede Advokatnævnets afgørelse.
Derefter anmodede advokat A2 Advokatnævnet om at rejse en disciplinærsag mod advokat A1 (som var blevet frifundet ved Advokatnævnets tidligere afgørelse), hvilket Advokatnævnet imidlertid afviste.
Advokat A2 indbragte afvisningen for landsretten, som frifandt Advokatnævnet, idet landsretten fandt, at klagen vedrørte samme forhold, som Advokatnævnet tidligere havde truffet afgørelse om, og at Advokatnævnet derfor med rette havde afvist at behandle sagen.
Sagen blev anket til Højesteret, som ligeledes frifandt Advokatnævnet. Højesteret henviste også til, at den nye klage angik samme forhold som den tidligere klage, som Advokatnævnet allerede havde taget stilling til i kendelse i 1999. Derudover anførte Højesteret, at Østre Landsrets tidligere afgørelse alene vedrørte klagen over advokat A2, og at Advokatnævnets frifindelse af advokat A1 ikke kunne indbringes for domstolene. Højesteret kunne derfor ikke tage stilling til denne del af kendelsen.

Klager er ikke part i disciplinærsagen mellem advokaten og Advokatnævnet. [129]

Det kan heller ikke lade sig gøre at få dom over klager ved at stævne klager og Advokatnævnet sammen:

Østre Landsrets kendelse af 9. december 2005 - B-1228-04
Advokat A var af Advokatnævnet blevet pålagt at tilbagebetale 40.000 kr. til klienten, hvilken afgørelse advokat A indbragte for landsretten, der imidlertid henviste salærsagen til byretten, da salærets størrelse var lavere end den i retsplejelovens § 227 fastsatte grænse for landsretssager.
Advokat A var endvidere af Advokatnævnet blevet pålagt at betale en bøde på 10.000 kr., hvilket advokat A indbragte for landsretten ved stævning, der ligeledes omfattede klageren (klienten). Advokat A ønskede udeblivelsesdom afsagt over for klageren.
Landsretten fastslog, at det følger af retsplejelovens § 147 d, stk. 1 og stk. 3, samt forarbejderne[130], at klager (klienten) ikke var part i sagen om den disciplinære bøde, hvorfor der ikke kunne afsiges udeblivelsesdom over klageren vedrørende disciplinærsagen. [131]

1.8.5 Klagers formelle indsigelser mod behandlingen

Hovedreglen om, at klager ikke kan indbringe Advokatnævnets afgørelser i disciplinærsager for domstolene, må modificeres i et vist omfang, hvor klager anfægter tilblivelsen af Advokatnævnets afgørelse.

[129] Gentaget i **Retten i Odenses dom af 10. oktober 2017 i sag BS 24-632/2017**.
[130] FT 1981/82, tillæg A sp. 3805 ff.
[131] Som illustrerende eksempel på den forvirring, dette kan skabe, kan nævnes en i pressen – efter afgørelsen ved domstolene - eksponeret sag, hvor den klagende advokat gjorde gældende, at han burde have været indkaldt som vidne, da det ville have klarlagt, at indklagede talte usandt, og indklagede ville være dømt efter klagen. Den indignerede advokat overså, at Advokatnævnet havde frifundet indklagede for netop det forhold, som klager ville afgive forklaring om. En afhøring af ham ville have været helt unødvendig bevisførelse. Advokaten mente "som professionel", at sagen var "amatøragtig" behandlet – men var i sin "professionalisme" ikke helt opmærksom på, at reglerne for behandling af Advokatnævnskendelser i disciplinærsager er lidt specielle.

I **Østre Landsrets dom af 24. september 2004 i sag B-1917-03**, anlagde klager sag mod Advokatnævnet med påstand om ophævelse af en frifindende adfærdskendelse.[132] Der skete pådømmelse af de formelle/processuelle indsigelser.

En sag anlagt af klager blev også behandlet i følgende situation, hvor Advokatnævnet ikke anså sig for kompetent og afviste at behandle:

Retten i Horsens dom af 20. september 2010 i sag BS 150-160/2010
Advokatnævnet havde afvist en klage fra advokat A, som klagede over at modparten i en retssag skulle havde givet urigtige oplysninger til brug for fastsættelse af omkostninger, der blev pålagt A i medfør af retsplejelovens § 312. Afvisningen skete med den begrundelse, at omkostningsfastsættelsen henhørte under den ret, der havde truffet afgørelse.
Retten lagde til grund, at klagen ikke gik på at ændre de omkostninger, der var pålagt, men på at få prøvet, om de til retten meddelte oplysninger, var urigtige ("procesbedrageri") således, at den advokat, der havde givet oplysningerne, derved havde tilsidesat god advokatskik. Det fandt retten var omfattet af Advokatnævnets kompetence og hjemviste sagen til realitetsbehandling.

I et tilfælde, hvor Advokatnævnet på grund af fristoverskridelse afviste at behandle en klage, blev en mod Advokatnævnet anlagt sag afvist af Københavns Byret: **Københavns Byrets dom af 13. juni 2012 i sag BS 13A-4605/2011.** Afgørelsen kan sammenholdes med ovennævnte dom **Retten i Svendborgs dom af 20. december 2010 i sag BS R3-206/2009**, hvor situationen for en del var omvendt, men her var sagen mellem advokaten og Advokatnævnet.[133]

Højesteret tog i **U.2014.3309H**, stilling til, at Advokatnævnets afvisning af at behandle en sag under henvisning til, at den vedrørte en kurator og henhørte under skifteretten, kunne indbringes for domstolene i medfør af grundlovens § 63. Højesteret anførte:

> "Advokatnævnet er en offentlig myndighed, og Højesteret finder, at et sådant spørgsmål om Advokatnævnets kompetence kan prøves under en retssag anlagt af en klager mod Advokatnævnet, jf. grundlovens § 63. Det forhold, at domstolsprøvelse af Advokatnævnets realitetsafgørelser alene tilkommer den berørte advokat, jf. retsplejelovens § 147 d og § 147 e, afskærer ikke denne prøvelse."

Højesteret hjemviste sagen til realitetsbehandling ved byretten. Sagen blev aldrig prøvet i realiteten, da sagsøger, da sagen nåede retur til byretten, var opløst, jf. **Københavns Byrets dom af 7. september 2015 i sag BS 46D-2257/2012**. Denne langvarige sag er foreløbig nået til **U.2017.2408Ø**, hvor spørgsmålet om afvisning – pga. skifterettens kompetence – igen blev behandlet, og "samme" søgsmål som **U.2014.3309H** igen blev sendt retur til byretten, hvor resultatet blev en hjemvisning til Advokatnævnet.

[132] Klientens sag om ophævelse af salærkendelsen blev afvist ved **Østre Landsrets deldom af 27. februar 2004 i sag B-1917-03.**
[133] I **TfK.2007.467/2 SK** afviser Klageretten en klage fra advokat A1 over dommer D, der som nævnsformand havde afvist K's klage over advokat A2: "Klageretten har ikke kompetence til at bedømme rigtigheden eller hensigtsmæssigheden af en dommers processuelle behandling af en sag eller de afgørelser, der træffes af en dommer." En klage over den advokat, der som formand for kredsbestyrelsen havde behandlet sagen afvistes allerede fordi, advokaten ikke var dommer.

Som det fremgår af landsrettens afgørelse i **U.2014.3309H** og den efterfølgende byretsafgørelse, er det for et søgsmål, som det anførte, stadig en betingelse, at pågældende har en retlig interesse.

1.8.6 Klagers stilling

Som ovenfor anført: Klager er ikke part i disciplinærsagen mellem advokaten og Advokatnævnet.

Da sagen behandles i den borgerlige rets former, har **Østre Landsret i kendelsen Ø.L.K. 3. april 2020 14. afd. BS-57859/2019** tilladt Skatteministeriet biintervention til støtte for Advokatnævnet i sag anlagt af fire advokater mod nævnet.

> "Advokaterne protesterede herimod og anførte navnlig, at Skatteministeriet, der var klager i nævnssagen, ikke havde ret til at indbringe Advokatnævnets afgørelse i disciplinærsagen for domstolene. Landsretten bemærkede, at det efter forarbejderne til retsplejelovens § 252 er overladt til domstolenes skøn i det enkelte tilfælde at tillade biintervention, »når dette findes rimeligt og velbegrundet«. Den foreliggende sag vedrørte en prøvelse af Advokatnævnets kendelse, hvorved Advokatnævnet fastslog, at sagsøgerne havde handlet i strid med god advokatskik ved at påtage sig det hverv at udarbejde en uvildig advokatundersøgelse for Skatteministeriet. Ved kendelsen blev sagsøgerne hver pålagt en bøde på 10.000 kr. Nævnet bestemte samtidig, at salæret for udførelse af advokatundersøgelsen skulle bortfalde og tilbagebetales til Skatteministeriet. Advokaterne havde sideløbende med denne sag anlagt en sag mod Skatteministeriet med påstand om betaling af det tilbagebetalte salær inklusive renter. Sagen var af Københavns Byret henvist til behandling ved landsretten i 1. instans, og sagsøgerne havde anmodet om, at sagen blev behandlet i forbindelse med den foreliggende sag. Der var enighed mellem sagsøgerne og Skatteministeriet om, at afgørelsen af, hvorvidt sagsøgerne befandt sig i en interessekonflikt, ville være af betydning for spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgernes salær for advokatundersøgelsen skulle bortfalde. På denne baggrund fandt landsretten, at Skatteministeriets biintervention ville være rimelig og velbegrundet. Landsretten imødekom derfor anmodningen herom."

Med den meget konkrete begrundelse er afgørelsen acceptabel – men det er væsentligt, at bedømmelsen af "god advokatskik" fortsat hviler på selvdømmets oprindelige grundlag, med den fornødne domstolskontrol. En partsintervention af klager vil risikere at fjerne bedømmelsen fra den grundlæggende: Er der sket en tilsidesættelse af de etiske regler, der er gældende for advokater - ikke primært for den konkrete advokat.

1.9 Frakendelse og domstolsprøvelse heraf[134]

En advokat, der ved Advokatnævnet er frakendt retten til at udføre bestemte sager eller forretninger eller retten til at udøve advokatvirksomhed, kan forlange afgørelsen indbragt for retten, jf. retsplejelovens § 147 e, stk. 1. En sådan begæring skal fremsættes over for

[134] U.2007B.228 Christian Lundblad: "Hel eller delvis frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed". Se eksempelvis fra nyere tid **U.2021.1536Ø**

Justitsministeriet inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt advokaten, jf. retsplejelovens § 147 e, stk. 2. Herefter anlægger Justitsministeriet sag mod advokaten i den borgerlige retsplejes former.

Retsplejelovens § 147 e:

> *"Advokaten eller personen, der i medfør af § 124, stk. 3, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, kan forlange en afgørelse efter § 147 c, stk. 3 eller stk. 4, indbragt for retten. Retten kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen.*
> *Stk. 2. Anmodning om sagsanlæg skal fremsættes over for justitsministeren inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Justitsministeren anlægger herefter sag i den borgerlige retsplejes former mod advokaten eller personen, der i medfør af § 124, stk. 3, nr. 2, ejer aktier eller anparter i et advokatselskab.*
> *Stk. 3. Retten bestemmer på et forberedende retsmøde ved kendelse, om anmodning om sagsanlæg vedrørende en afgørelse truffet efter § 147 c, stk. 8 eller 9, har opsættende virkning. Retten kan bestemme, om kære af kendelsen har opsættende virkning. Det forberedende retsmøde afholdes inden 4 uger efter sagens anlæg. Retten bestemmer ved dommen, hvis retten helt eller delvis stadfæster Advokatnævnets afgørelse, om anke har opsættende virkning.*

Et eksempel:

> **U.1998.1385/1H**
> Ved kendelse af 11. juli 1995 frakendte Advokatnævnet advokat A retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre. Frakendelsen var begrundet i, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved, *at* havde misbrugt reglerne om offentlig retshjælp ved advokater, idet han over for en byret havde foregivet, at han til samme klient havde ydet retshjælp vedrørende forskellige problemer, til trods for, at retshjælpen vedrørte en og samme sag, *at* han i sit bogholderi ikke havde ført en særskilt klientkonto, ikke havde indsat alle indkommende klientmidler på klientens bankkonto, men på egen kassekreditkonto, og ikke havde foretaget tilstrækkelig bogføring, og *at* havde undladt inden for rimelig tid at efterleve eller på anden måde reagere over for flere kendelser afsagt af Advokatnævnet. Advokatnævnets kendelse blev stadfæstet af landsretten og Højesteret.

Et andet eksempel på disse heldigvis relativt sjældne sager om frakendelse[135] er **U.2012.616H**, der er behandlet ovenfor under 1.7.9. Der ændrede Højesteret afgørelsen om frakendelse til en bøde på 50.000 kr. Sagen viser bl.a. et eksempel på den omfattende prøvelse, der foretages.[136] Sagen førte efterfølgende til en erstatningssag anlagt af advokaten mod Advokatnævnet med krav om anerkendelse af ansvars- og tortgrundlag. Ved **Østre**

[135] **Vestre Landsrets dom af 26. marts 2015 i sag V.L. B-2035-14**, er et eksempel, der dog på grund af særlige omstændigheder endte med at sanktionen blev en bøde. Se eksempelvis også fra nyere tid U.2021.1536Ø
I Advokaten 10/2017 side 38f. gennemgår Camilla Simonsen ny praksis i artiklen "Frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed"
[136] Se også **U.2007.1015H**, **U.2011.1895Ø** og **Københavns Byrets dom af 5. april 2018 i sag BS 37A-5248/2013** (læg mærke til året 2013 – der var mange "formelle" slagsmål under vejs), hvor en frakendelse fra 2013 fra Advokatnævnet blev ændret til en frakendelse for 5 år. Alene sagsbehandlingstiden må føre til resultatet.

Landsret dom i sag 15. afd. nr. B-2048-12 – Københavns Byrets dom af 23. marts 2012 i sag BS 42B-187/2012 - blev Advokatnævnet frifundet.

Københavns Byrets Dom af 31. oktober 2025 i sag BS-12694/2022 vedrørende tilsidesættelse af god advokatskik i forbindelse med omkostningsgodtgørelse fra skattemyndighederne.

Advokatnævnet havde i 2017 og 2019 samlet nedsat 3 af Advokat A på vegne Advokatfirma A1 beregnede salærer på samlet 1.983.837,50 kr. inkl. moms. til i alt 450.000 kr. inkl. moms. Der var opnået omkostningsgodtgørelse efter skatteforvaltningsloven, kapitel 19.

Ved dommen stadfæstede Københavns Byret, at en advokat skulle frakendes retten til at drive advokatvirksomhed i 1 år.

I de tre salærsager havde Advokat A på vegne af Advokatfirma A1 i 2014 til 2015 opkrævet salær med i alt 696.600 kr. hos K1, som var gået konkurs i 2010. Salæret vedrørte Advokat As arbejde med en byretssag angående registreringsafgift med en påstand på 665.940 kr. - på vegne af Advokatfirma A1 i 2014 til 2015 opkrævet salær med i alt
771.975 kr. hos K2. Salæret vedrørte Advokat As arbejde med en retssag ved byret og landsret angående registreringsafgift med en påstand på 109.164 kr.
- og havde på vegne af Advokatfirma A1 i 2014 til 2016 opkrævet salær med i alt
515.262,50 kr. hos K3. Salæret vedrørte Advokat As arbejde med en retssag ved landsret om fritagelse for betaling af en registreringsafgift på 79.993 kr.
Advokat A havde kun i begrænset omfang eller slet ikke modtaget betaling fra klienterne, ligesom han ikke havde taget skridt til at rykke klienterne eller inddrive de omhandlede salærkrav, før SKAT klagede over salærernes størrelse til Advokatnævnet.
Advokatnævnet og retten fandt, at beskrivelsen og karakteren af det udførte arbejde for de 3 klienter ikke stemte med det betydelige tidsforbrug, som Advokat A har opgjort, ligesom det måtte have stået Advokat A klart, at de omhandlede sager om registreringsafgift ikke kunne berettige et tidsforbrug og salærer af det opkrævede omfang og dermed ikke til omkostningsgodtgørelse efter skatteforvaltningslovens § 52 i det ansøgte omfang.
Retten tiltrådte, at Advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik ved væsentlig uberettiget salærberegning og på et åbenbart uberettiget grundlag ansøgte og fik omkostningsgodtgørelse hos SKAT for sin bistand.

Sagen var trukket i langdrag, da Advokat A søgte udsættelse i forbindelse med, at Advokatrådet den 15. oktober 2019 havde anmeldt Advokat A til politiet for bedrageri. Efter at sagen i to år at have afventet "at blive tildelt en efterforsker" besluttede Københavns Politi ikke at fortsætte efterforskningen jf. retsplejelovens § 749, stk. 1.[137]

Om sanktionen anføres det i dommen: "Advokat A havde begået forholdene over 2 år i forbindelse med omkostningsgodtgørelse for 3 forskellige klienter og for betydelige beløb begået over for en offentlig myndighed.
På denne baggrund fandt retten, at Advokat A groft og under omstændigheder, der gav grund til at antage, at Advokat A ikke i fremtiden ville udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde, havde overtrådt sine pligter som advokat, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 8.
Retten tiltrådte, at frakendelse skulle ske for et tidsrum på ét år.

[137] Bestemmelsen lyder: "Politiet afviser en indgivet anmeldelse, hvis der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning." Afgørelsen virker ikke helt forståelig.

Efter parternes samstemmende påstande bestemte retten, at anke havde opsættende virkning, jf. retsplejelovens § 147 e, stk. 3."

1.9.1 Tillægsbøde:

Advokatnævnet har den 28. august 2023 truffet beslutning om, at der, hvor nævnet træffer afgørelse om ubetinget frakendelse af retten til at udøver advokatvirksomhed, også kan blive pålagt en bøde.[138]

Reglen blev anvendt i **Retten i Helsingørs dom af 2. september 2025**, hvor Advokatnævnets kendelse af 29.4.2025 blev stadfæstet.[139]
Advokat A havde under sit virke som selvstændig fra 1. april 2021 til Advokatrådets anklageskrift af 18. juni 2024 tilsidesat hovedparten af de forpligtelser, som følger med advokatbestallingen: markedsføringslovens § 6 og forbrugeraftalelovens § 17 – herunder for sen afgivelse af opdrags- og prisoplysninger (2 måneder efter modtagelse af opdraget) – hvidvasklovens §§ 7 og 8 – klientkontovedtægtens §§ 5 og 9, stk. 1, - manglende indgivelse af klientkontoerklæring for 2021, 2022 og 2023 – ikke indsendt tilsynserklæring for 2023.
Advokat A var tidlige sanktioneret med bøder på 30.000 og 90.000 for tilsidesættelse af klientkontoregler.
På trods af den omfattende tilsidesættelse fandt Advokatnævnet ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at frakende indtil videre, men frakendte "kun" for 5 år.
I tilknytning blev advokat A pålagt en tillægsbøde på 100.000.

1.9.2 Opsættende virkning:[140]

Anmodning om sagsanlæg i frakendelsessager har som udgangspunkt **opsættende virkning**, men retten kan udelukke advokaten fra at udøve advokatvirksomhed, hvis Advokatnævnet har frakendt advokaten retten hertil, jf. retsplejelovens § 147 e, stk. 3.[141]

> **U.2001.1043H[142]**
> Advokat A blev af Advokatnævnet frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 3, idet advokat A fandtes skyldig i tilsidesættelse af klientkontovedtægtens[143] § 18, jf. § 10 v ed i årene 1993-1998, for 5 af årene trods Advokatnævnets pålæg, ikke at have indsendt klientkontoerklæringer. Den 12. januar 2000 anmodede Advokat A om, at kendelsen blev indbragt for domstolene, hvilket skete ved Justitsministeriets stævning af 3. juli 2000. Justitsministeriet nedlagde påstand om, at Advokat A skulle udelukkes fra at udøve advokatvirksomhed,

[138] Den ændrede praksis finder anvendelse på forhold, der er begået efter 1. oktober 2023.
[139] Dommen er ikke umiddelbart tilgængelig. Kendelsen er tilgængelig på Advokatnævnets afgørelsessamling.
[140] Se afgørelsen lige ovenfor **Københavns Byrets Dom af 31. oktober 2025 i sag BS-12694/2022.**
[141] Kære af en byrets beslutning om ikke at tillægge sagsanlæg opsættende virkning kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. kendelse i **U.2023.5020V.**
[142] Vedrørende behandlingen noter, at den er fra før domstolsreformen.
[143] Dagældende – BEK nr. 1209 af 28/09/2025.

> indtil sagen var endeligt afgjort. Advokat A havde påstået, at sagsanlæg havde opsættende virkning, så han kunne fortsætte sin advokatvirksomhed, så længe sagen verserede ved domstolene.
> Da Advokat A, som fastslået ved en række tidligere domme, havde gjort sig skyldig i såvel grove som oftere gentagne tilsidesættelser af sine pligter som advokat, og han også efter Højesterets seneste dom i 1999 havde tilkendegivet, at han fortsat ikke agtede at overholde klientkontoreglerne, tog Højesteret, i modsætning til landsretten, Justitsministeriets påstand til følge, jf. retsplejelovens § 147 e, stk. 3.[144]

Andre tilsidesættelser kan formentlig have betydning, jf. **U.2012.616H**, hvor tilsidesættelse af retsplejelovens § 319 indgår.

19.3 Frakendelse på grund af strafbare forhold

Frakendelse kan også ske i strafferetlig regi efter reglerne i straffelovens § 78 og 79:

> *§ 78 Strafbart forhold medfører ikke tab af borgerlige rettigheder, herunder ret til virksomhed i henhold til almindeligt næringsbrev eller sønæringsbevis.*
> *Stk. 2. Den, der er dømt for strafbart forhold, kan dog udelukkes fra at udøve virksomhed, som kræver en særlig offentlig autorisation eller godkendelse, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug af stillingen eller hvervet.*
> *Stk. 3. Spørgsmål om, hvorvidt det udviste forhold er til hinder for udøvelse af en i stk. 2 omhandlet virksomhed, skal af anklagemyndigheden på begæring enten af den, der har fået afslag på ansøgning om sådan autorisation eller godkendelse, eller af vedkommende myndighed indbringes for retten. § 59, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Afgørelsen træffes ved kendelse. Såfremt afgørelsen går ud på udelukkelse fra den pågældende virksomhed, kan spørgsmålet på ny indbringes for retten, dog tidligst efter 2 års forløb. Autorisation eller godkendelse kan også inden udløbet af denne frist meddeles af vedkommende myndighed.*
>
> *§ 79 Den, som udøver en af de i § 78, stk. 2, omhandlede virksomheder, kan ved dom for strafbart forhold frakendes retten til fortsat at udøve den pågældende virksomhed eller til at udøve den under visse former, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug af stillingen.*
> *Stk. 2. Det samme gælder, når særlige omstændigheder taler derfor, om udøvelse af anden virksomhed. Efter samme regel kan der ske frakendelse af retten til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed her i landet eller i udlandet uden at hæfte personligt og ubegrænset for virksomhedens forpligtelser. [145]*
> *Stk. 3. Frakendelsen sker på tid fra 1 til 5 år, regnet fra endelig dom, eller indtil videre, i hvilket tilfælde spørgsmålet om fortsat udelukkelse fra den*

[144] I **U.2012.616H** blev en påstand om udelukkelse under sagen ikke taget til følge.
[145] Korresponderer med retsplejelovens § 138

pågældende virksomhed efter 5 års forløb kan indbringes for retten efter de i § 78, stk. 3, indeholdte regler. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan justitsministeren tillade, at indbringelse for retten sker, inden den i 1. pkt. nævnte 5 års frist er forløbet.
Stk. 4. Retten kan under behandlingen af de i stk. 1 og 2 nævnte sager ved kendelse udelukke den pågældende fra at udøve virksomheden, indtil sagen er endeligt afgjort. Det kan ved dommen i sagen bestemmes, at anke ikke har opsættende virkning.

I denne situation er det anklagemyndigheden, der skal indbringe sagen for retten efter strafferetsplejen, og Advokatnævnet (og/eller Advokatsamfundet) er ikke inddraget. Som udgangspunkt kan spørgsmålet ikke prøves, hvis frakendelsen er kortere end 5 år.

Frakendelser i straffesager kræver kun en enkelt straffelovsovertrædelse, cfr. antallet af sager i **U.2012.616H**.

Eksempel[146]:

U.2007.338Ø
30 dages betinget fængsel og rettighedsfrakendelse i 1 år til advokat for tavshedsbrud som forsvarer.
52-årig advokat, A, havde som forsvarer i en straffesag om overtrædelse af straffelovens § 191 i 3 telefonsamtaler bl.a. videregivet oplysninger fra et lukket retsmøde og fra sagens akter om de sigtedes stillingtagen og forklaringer til de rejste sigtelser til sin klients hustru. A fandtes skyldig i overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 1, og idømtes 30 dages betinget fængsel samt frakendelse af retten til som advokat at beskæftige sig med straffesager som forsvarer i 1 år, jf. retsplejelovens § 138, jf. straffelovens § 79. (dissens vedr. rettighedsfrakendelse).
Det hedder om frakendelsen:
"Fem af rettens medlemmer finder efter det ovenfor anførte om forholdets karakter og omfang, at forholdet gør tiltalte uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af forsvarerhvervet. Disse medlemmer tiltræder derfor, at tiltalte frakendes retten til som advokat at beskæftige sig med straffesager som forsvarer i 1 år regnet fra landsrettens dom, jf. retsplejelovens § 138, jf. straffelovens § 79.
Et af rettens medlemmer finder ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at træffe bestemmelse om rettighedsfrakendelse".

En desværre ofte forekommende frakendelsessituation er underslæb med klientkontomidler, som i **U.2025.3624Ø**, hvor advokaten fik fængsel i 3 år for underslæb fra klientkonto af et beløb på ca. 23 mio. kr. Fuldstændig tilståelse og medvirken til opklaring blev tillagt vægt i formildende retning. Det var yderligere oplyst, at Advokatbeskikkelsen var deponeret i 2022 og frakendt af Advokatnævnet ved kendelse af 28. september 2023. Han var endvidere gået personligt konkurs

Der behøver i straffesagen ikke at være sammenhæng med advokaterhvervet for at miste bestallingen:

[146] Se f.eks. også **U.2009 2302Ø, U.2016.3830V** og **TfK2022.70Ø**

TfK.2014.110: A, der var født 1968 og havde bestalling som advokat, var i 2001 for bedrageri og dokumentfalsk straffet med 6 måneders betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste og frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed i 2 år. Han havde herefter generhvervet advokatbestallingen.
Han havde nu fra 2007 til 2010 som formand for en andelsboligforening gjort sig skyldig i en række tilfælde af dokumentfalsk og bedrageri og et enkelt tilfælde af underslæb. A blev straffet med 3 måneders fængsel, heraf 2 måneder betinget med en prøvetid på 2 år. (Dissens). Byretten, der bl.a. henviste til, at A ikke havde begået de strafbare forhold under udøvelse af advokatvirksomhed, frifandt A for påstanden om frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed. Landsretten frakendte under henvisning til karakteren og antallet af lovovertrædelser, der var begået over en årrække, samt til, at A tidligere var straffet for ligeartet kriminalitet, A retten til at udøve advokatvirksomhed i 2 år. (Dissens).

I denne forbindelse skal reglen i retsplejelovens § 139, stk. 1, 2. pkt. også nævnes;

> *"Retten til at udøve advokatvirksomhed kan endvidere frakendes ved dom på tid fra 1 til 5 år eller indtil videre, såfremt advokaten har betydelig forfalden gæld til det offentlige, hvorved forstås beløb i størrelsesordenen 100.000 kr. og derover.*[147]

Om sindssyge som frakendelsesgrund se retsplejelovens § 139, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2.

Om generhvervelse efter en straffedom gælder de almindelige regler om generhvervelse af frakendte rettigheder.[148] Om generhvervelse efter frakendelse på grund af sindssygdom eller gæld til det offentlige se retsplejelovens § 139, stk. 3.
Generelt bortfalder beskikkelsen, hvis betingelserne i retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 1 og 2 ikke længere er opfyldt – dvs. ved værgemål, rekonstruktion og konkurs. Om generhvervelse efter konkurs, se retsplejelovens § 140, stk. 3.

19.4 Generhvervelse

Retsplejelovens § 147 f:

> *"Advokatnævnet kan til enhver tid ophæve en frakendelse efter § 147 c, stk. 3, 4, 8 og 9.*
> *Stk. 2. Er frakendelsen sket indtil videre, og afslår Advokatnævnet en ansøgning om ophævelse af frakendelsen, kan den pågældende forlange spørgsmålet indbragt for retten, såfremt der er forløbet 5 år efter frakendelsen. Sagen anlægges af justitsministeren i den borgerlige retsplejes former. Godkender retten Advokatnævnets afgørelse, kan spørgsmålet først på ny indbringes for retten efter 2 års forløb."*

I denne situation sker der således først en prøvelse af Advokatnævnet, og et afslag indbringes for retten i den borgerlige rets former af Justitsministeriet. Der kan i princippet anmodes når som helst, men der er først ret til prøvelse efter 5 år.

---

[147] Se **U.1998.1664/2H**
[148] Se f.eks. **TfK2016.400.** Se også om erhvervelse efter straffedom **U.2018.982V**

Et eksempel er **Retten i Næstveds dom af 31. oktober 2017 i sag BS 22-290/2016** blev Advokatnævnets afslag på generhvervelse efter 10 år stadfæstet, bl.a. under henvisning til den lange række tilsidesættelser, der førte til frakendelsen samt til ansøgerens psykiske sygdom. [149]:

[149] I **Retten i Næstveds dom af 31. oktober 2017 i sag BS 22-290/2016** blev Advokatnævnets afslag på generhvervelse efter 10 år stadfæstet, bl.a. under henvisning til den lange række tilsidesættelser, der førte til frakendelsen samt til ansøgerens psykiske sygdom.

2. Retsplejelovens § 126. Regeldannelsen og De Advokatetiske Reglers anvendelse og status - AER 1 og 2.

2.1 Retsplejelovens § 126

For advokater gælder generalklausulen i retsplejelovens § 126 stk. 1 og 4, om god advokatskik.

> *"En advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Advo katen skal herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldt og i overe nsstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger. Sage rne skal fremmes med fornøden hurtighed.*
> *...*
> *Stk. 4. En advokat må ikke uden for sin advokatvirksomhed i forretningsfor hold eller i andre forhold af økonomisk art udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat".*[150]

Som det fremgår, er der tale om en retlig standard, der ikke i sig selv har noget klart indhold, og generalklausulen er karakteriseret ved, at dens udfyldelse er overladt til de retsanvendende organer – Advokatnævnet og domstolene.

I henhold til betænkning nr. 871/1979 vedrørende revision af retsplejelovens afsnit om advokater, skal "god advokatskik" forstås som,

> *"den adfærd gode, omhyggelige og kompetente advokater udviser og som opfylder de faglige og etiske krav, der må opstilles på grundlag af lovgivningens regler. Indholdet vil ændre sig i takt med, at samfundet udvikler sig, men begreber som hæderlighed, nøjagtighed og pålidelighed vil formentligt stedse indgå".*

Den første bestemmelse vedrørende advokatetik blev indført ved Christian IV's forordning af 1638. Bestemmelsen blev senere indskrevet i retsplejeloven af 1919.

Juristløftet, der stammer fra 1736, kan med fordel haves in mente i forhold til tilblivelsen af og grundstenen i de advokatetiske regler,

> *"Den juridiske embedseksamen ved Københavns Universitet indførtes ved forordning af 10. februar 1736. Ifølge denne forordnings paragraf 8 må juridiske kandidater aldrig vidende vige fra ret og retfærdighed, aldrig råde nogen til ufornødne processer og ej heller ved råd eller på andre måder befordre nogen uretvis sag eller intention".*

Højesteret har bl.a. bidraget til afgrænsning af retsplejelovens § 126 ved afgørelserne **U.2015.60H** og **U.2022.4515H**, hvor det er anført:

[150] Bestemmelserne i § 126, stk. 2 om vederlag og stk. 3 og 5 om fuldmægtige, medtages hvor de er relevante nedenfor. Stk. 4, om advokatens virke uden for advokatvirket bliver også omtalt særskilt, men er også naturligt hjemmehørende i dette indledende afsnit.

I **U.2015.60H** anfører alle dommere:

> *"Det er efter praksis ikke en hvilken som helst fejl fra en advokats side, der anses for tilsidesættelse af god advokatskik. Det kræves, at fejlen har en vis grovhed, og det er en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig betingelse, at advokaten personligt har handlet culpøst."*

Dette gentages i **U.2022.4515H:**

> "Finder Advokatnævnet, at en advokat har tilsidesat pligter, der følger af retsplejeloven, kan nævnet efter lovens § 147 c, stk. 1, 1. pkt., pålægge advokaten en bøde. Tilsidesættelse af god advokatskik kræver, at den begåede fejl har en vis grovhed, og det er en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse, at advokaten personligt har handlet culpøst, jf. Højesterets dom af 16. oktober 2014 (UfR 2015.60)."

I visse af Advokatnævnets sager – også de, der kommer for domstolene - kunne det gentagne udsagn nok fortjene i større udstrækning at indgå i bedømmelsen[151].

2.1.1 De Vejledende Advokatetiske Regler

De første kollegiale regler blev vedtaget af Sagførerrådet den 19. marts 1943. Disse regler havde ingen sanktionsbestemmelser, hvorfor sanktionen var kollegaernes misbilligelse.

Der blev på grundlag af betænkning nr. 871/1979 gennemført en nyordning i 1982, hvorefter den nærmere fastlæggelse af indholdet af begrebet "god advokatskik" skal foretages af Advokatnævnet, medens Advokatrådet vejleder ved vedtagelse af etiske regler om god advokatskik.

Advokatrådets funktion i relation til de vejledende regler er angivet i bekendtgørelse nr. 1631 af 19/12/2024 af Vedtægten for Det Danske Advokatsamfund, hvor det i § 25 er anført:

> *"Stk. 1. Advokatrådet udarbejder vejledende retningslinjer for god advokatskik kaldet "de advokatetiske regler".*
> *Stk. 2. De advokatetiske regler skal afspejle Advokatnævnets og domstolenes praksis.*
> *Stk. 3. På områder, som ikke er afklaret i Advokatnævnets eller domstolenes praksis, udtrykker de advokatetiske regler Advokatrådets opfattelse af god advokatskik til vejledning for advokater og offentlighed.".*

Det er med den hjemmel som udgangspunkt ikke Advokatrådet, der har mulighed for at ændre indholdet af god advokatskik.[152] Det er en kompetence, der tilkommer

[151] Betydningen af Højesterets konstateringer er ikke selvstændig belyst i litteraturen, jf. dog dommen omtalt af Tine Rønde: "Ekspeditionsfejl var ikke en tilsidesættelse af god advokatskik", Advokaten 10/2014 side 42. Yderligere omtale af dommen og lignende afgørelser: Vibeke Tarpgaard: "Ekspeditionsfejl begået af advokatens ansatte", Advokaten 10/2016 s. 36 ff.

[152] I Advokatnævnets kendelse, der førte til Københavns Byrets dom af 8. juni 2015 i sag BS 39B-3380/2014, forholder Advokatnævnet sig til det område, som Advokatrådet i 2011 indførte en regel om (AER 18.3), kontakt til vidner, idet de konkrete omstændigheder "må sidestilles med henvendelse til et vidne" og vurdere, at den pågældende, der var "nærtstående" til modparten. Byretten stadfæster, men holder på trods af, at forholdet ikke klart var omfattet af AER også fast i kompetencefordelingen og afgør sagen efter retsplejelovens § 126, da AER kun er vejledende.

Advokatnævnet og domstolene i form af den domstolskontrol, der er hovedemnet for nærværende fremstilling. På de områder, hvor der foreligger Advokatnævns- eller domstolspraksis, udgør denne praksis reglerne om god advokatskik, og AER skal i sin ordlyd og anvendelse afspejle denne praksis.

Advokatrådets selvstændige kompetence er "vejledning for advokater og offentlighed" på de områder, "*som ikke er afklaret i Advokatnævnets eller domstolenes praksis*".

Ved de seneste politisk bestemte tilføjelser om forsvarer og skatteadvokater og bestemmelser udsprunget af holdninger til adfærd omtalt i "Den sorte Svane", er Advokatrådet gået noget videre end en det, der umiddelbart kan udledes af bestemmelsen.

I nyhedsbrev nr. 9 fra 28. maj 2019 fra Advokatsamfundet står f.eks.:

> "Advokatrådet godkendte i juni 2018 kommissoriet for en arbejdsgruppe, der skulle se nærmere på muligheden for at udarbejde et formaliseret kodeks specifikt rettet mod advokaters skatterådgivning[153]. Dette skete i forlængelse af Skattelovrådets udtalelse om skatterådgivere fra marts 2018, hvor Skattelovrådet opfordrede til, at anbefalingerne om grænseoverskridende skatterådgivning, som blev udarbejdet af et brancheudvalg i 2014, blev anvendt mere aktivt i de enkelte rådgivningsbrancher.
>
> Arbejdsgruppen afgav primo april 2019 sin rapport til Advokatrådet.
>
> Arbejdsgruppen anbefaler, at Advokatrådet skærper de advokatetiske regler ved at indarbejde 2014-anbefalingerne i et særligt afsnit om advokaters skatterådgivning. Herved bliver anbefalingerne en del af et allerede eksisterende etisk regelsæt, hvortil der er knyttet et særligt disciplinært system med Advokatnævnet som disciplinærmyndighed, der kan pålægge advokater sanktioner for tilsidesættelse af reglerne, herunder i form af bøder og frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed.
>
> På denne baggrund finder arbejdsgruppen, at en formalisering gennem de advokatetiske regler vil være den mest effektive regulering, som man fra Advokatrådets side kan foretage sig med henblik på at sikre, at 2014-anbefalingerne bliver håndhævet over for advokaters skatterådgivning.
>
> Advokatrådet har efterfølgende besluttet at følge arbejdsgruppens anbefalinger."

Anbefalingen: "*at Advokatrådet skærper de advokatetiske regler*" og begrundelsen: *"Herved bliver anbefalingerne en del af et allerede eksisterende etisk regelsæt, hvortil der er knyttet et særligt disciplinært system med Advokatnævnet som disciplinærmyndighed, der kan pålægge advokater sanktioner for tilsidesættelse af reglerne, herunder i form af*

[153] Tilsvarende opfordringer om særskilt kodeks er gennem årene fremkommet i relation til forsvarsadvokaterne, og der har været nedsat flere arbejdsgrupper, men arbejdet har ikke vundet genklang i forsvarerkredse og i Advokatrådet, bl.a. med argumentet, at et særskilt kodeks ville skabe forvirring mellem AER og en sådan kodeks. Opfordringen til et supplerende regelsæt for forsvarere blev senest gentaget af Højesteretspræsident Thomas Rørdam i hans indlæg til Advokatsamfundets 100-års fest. I Norge har de gældende "Retningslinjer for forsvarere" www.advokatforeningen.no/advokatetikk/god-advokatskikk/retningslinjer-for-forsvarere/ ikke givet anledning til forvirring. Vi har søgt at rode bod på det ved "God advokatskik for forsvarer 2. udgave 2023 – af Luise Høj, Katrine W Gottlieb og Jakob S. Arrevad.

bøder og frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed", er ikke heldig ud fra kompetencefordelingen mellem Advokatnævnet og Advokatrådet.

Tilsvarende kan anføres om Advokatsamfundets reaktion på "Den Sorte Svane" og ændringer af AER i 2025.

2.2 Regeldannelsen – advokatrettens retskildelære

Regeldannelsen inden for advokatretten er anderledes end på de fleste andre retsområder, da områdets regler, reaktionsmuligheder og information om praksis er særegen. Der er tale om kasuistisk regeldannelse, hvilket også betyder, at der relativt enkelt – blot ved én afgørelse fra Advokatnævnet – kan ske en konkret skærpelse eller lempelse af god advokatskik. Omvendt er det betydeligt sværere generelt at omformulere grænserne for god advokatskik.

Udgangspunktet for forståelsen af god advokatskik er den retlige standard i retsplejelovens § 126, som foreskriver, at advokaten skal:

> *"udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik",* agere *"grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger"* og *"med fornøden hurtighed"*.

Denne ordlyd kan ikke stå alene, og det har heller ikke været tanken. Bestemmelsen skal udfyldes med de retningslinjer, som kan udledes af Advokatnævnets og domstolenes praksis.

Indholdet fastlægges som anført ved konkrete kendelser afsagt af Advokatnævnet. En del af disse kendelser offentliggøres, men det er langt fra alle, så området for, hvad der er i strid med god advokatskik, er i sig selv begrænset belyst.

Frifindende kendelser offentliggøres ikke, og det er således også begrænset viden, der kan opnås om, hvad Advokatnævnet konkret anser for at være i overensstemmelse med god advokatskik.

Det giver i sig selv en betydelig usikkerhed.

Advokatnævnets kendelser kan indbringes for domstolene, således at domstolene kan tage stilling til, hvorvidt der skal ske stadfæstelse, ske en lempelse af den fastsatte sanktion eller ske frifindelse.

Eksempel: Skal reglerne om interessekonflikt nytænkes, for eksempel sådan, at et oplyst samtykke kan fjerne konflikten i relation til advokatetikken, så er det ikke umiddelbart en enkelt frifindende afgørelse fra Advokatnævnet, der kan medføre dette, med mindre der da er tale om en særlig udbygget plenumafgørelse, der så offentliggøres.
Man kan anføre, at der savnes en bredere regeldannelse i form af tilkendegivelser fra Advokatnævnet i form af offentliggørelse af en del af den lange række af frifindende afgørelser, der afsiges.

Adgangen til domstolsafgørelser, hvor Advokatnævnets kendelser indbringes, er også mangelfuld. Der offentliggøres ikke konsekvent – kun udvalgte afgørelser. Denne praksis er med til at sløre billedet af, hvad der er gods advokatskik.

2.3 Ændringer i AER

Reglerne er løbende justeret, og den seneste væsentlige revision blev vedtaget den 7. april 2011 og trådte i kraft den 1. oktober 2011. og "brikkerne" er på fornuftig vis flyttet rundt i 2022.

Det er version 2022 med tillæg, der danner grundlaget for opdelingen i det følgende:

Enkelte afgørelser kan ikke – og skal ikke - indpasses i AER, hvorfor disse er angivet i særskilte afsnit.

Der er senere foretaget ændringer, der retter sig specielt mod forsvarere og skatteadvokater og ændringer i 2025 med afsæt i tv-udsendelsen "Den Sorte Svane".

Norge er et godt eksempel på advokatstandens regulering af specialområder i særskilte regler. Hvorfor særskilte regler for skatteadvokater og ikke for konkursadvokater – eller M&A-advokater?

Der blev til den større indholdsmæssige ændring i 2011 knyttet nogle kommentarer fra Advokatrådet (Advokatrådets bemærkninger af 9. juni 2011) – disse er i det følgende betegnet "Adv.kom.2011", og de er, hvis stadig relevante, gengivet under de enkelte bestemmelser. Sådanne kommentarer kan være med til at ændre "god advokatskik", men det bliver aldrig andet end henstillinger og vejledende bemærkninger til Advokatnævnet og domstolene.

Danske Advokater havde også kommenteret de nye regler i 2011. Bemærkningerne er for en del medtaget i det følgende under betegnelsen: "DA.bemærk.2011". Det skal dog stedse erindres, at Danske Advokater har en anden opgave end Advokatrådet. Bemærkningerne er for en del i overensstemmelse med det input, som Danske Advokater kom med i forbindelse med, at der blev udarbejdet forslag til revision af AER.

2.4 De Advokatetiske regler 2022

Regler, der vil blive anvendt af Advokatrådet[154] fra 1. september 2022.

2.4.1 Advokatrådets bemærkninger til AER af 1. september 2022

Det er anført ved offentliggørelsen[155]:

[154] Det er en lidt mærkværdig angivelse af anvendelsen.
[155] I Advokatsamfundets nyhedsbrev 25.8.2022 fremkom yderligere bemærkninger, der for en del medtages vedrørende de enkelte artikler.

”Advokatrådet har besluttet at modernisere de nuværende advokatetiske regler, der siden sidste større revision for mere end ti år siden er knopskudt på en række områder. De nye vejledende regler tager højde for nye domme og kendelser, og dækker bedre den måde advokater virker på i dag.
Advokater skal fra 1. september i år forholde sig til et moderniseret sæt advokatetiske regler. Der er foretaget enkelte indholdsmæssige ændringer i regelsættet, og derudover er strukturen lavet om, så reglerne følger den typiske måde, som en advokat behandler en sag på. Med ændringerne ønsker Advokatrådet at de advokatetiske regler i højere grad beskriver den praksis advokaterne befinder sig i med nye samarbejdsformer, ny teknologi og med de nye domme og kendelser, som er kommet til i de seneste år.

”Advokater skal altid leve op til god advokatskik, og de skal derfor kende de advokatetiske regler. Advokatetik er kernen i vores profession, og udvikler sig i takt med virkeligheden og i takt med at der kommer ny praksis om, hvordan begrebet god advokatskik skal fortolkes. Vi syntes, at tiden er inde til at få struktureret reglerne bedre, og til at få indarbejdet den praksis, som gælder i dag,” siger Martin Lavesen, formand for Advokatrådet, der takker de mange advokater, som i det sidste år har bidraget med input til processen.

En af de regler, som laves om, er bestemmelsen om klientfiskeri – at advokater ikke må fortrænge andre advokater fra en sag. Der er stadig et beskyttelseshensyn i forhold til forbrugerklienter, men der ændres i formuleringerne, så det bliver tydeligere, at advokater overfor typisk erhvervsdrivende har bedre muligheder for at markedsføre sig. [156]

Derudover ændres formuleringerne i reglerne om vederlag. Blandt andet udgår det ultimative forbud mod udbytteafhængige salærer (pactum de quota litis). I stedet indføres en mere generel bestemmelse om, at alle former for salærfastsættelse – herunder også udbytteafhængige – skal ske på en måde, hvor advokatens uafhængighed og integritet ikke påvirkes.

De nye regler ridser også op, hvordan der efter Advokatrådets opfattelse skal kunne indgås abonnementsaftaler mellem advokat og klient. I det nye regelsæt bliver det for eksempel beskrevet, at en bindingsperiode ikke bør være længere end tre måneder.

Endelig er indsat et afsnit om betingelserne for viderefakturering – en følge af blandt andet nye teknologiske måder at udføre advokatarbejdet på.

”Vi har udformet reglerne, så det kommer til at stå klart for både advokater og klienter, at visse typer udgifter til eksempelvis IT kan viderefaktureres, mens andre ikke kan. Det er en naturlig følge af, at teknologien udvikler sig og er med til, at advokatarbejdet kan udføres bedre og måske billigere for klienten. Det er nu indarbejdet i reglerne for at sikre, at advokater er påpasselige og får afstemt med klienten, hvilke udgifter, der forventes viderefaktureret,” forklarer Martin Lavesen.

”I de nye regler er der også tilføjet specifikke bestemmelser vedrørende advokatundersøgelser. De udspringer blandt andet af det arbejde, som Advokatrådet i en

[156] Nedennævnte sag U.2025.2814Ø viser, at hensynet stadig er der.

arbejdsgruppe har været i gang med det seneste halve år, som munder ud i en vejledning, der kommer efter sommerferien."

Lise Ravnkilde fra Advokatsamfundet har i Advokaten 03/2022 side 53 ff. omtalt de "Nye Advokatetiske regler".

2.4.2 Nogle bemærkninger vedrørende 2022 AER[157]

Følgende "anmeldelse"[158] fandt ikke vej til Advokaten, der ikke offentliggør sådanne kommentarer, hvilket også er et problem i relation til regeldannelsen; det er svært at komme til orde med kritiske bemærkninger:

"Advokatrådet annoncerede 24. juni 2022, at der var vedtaget nye Advokatetiske Regler, der "Vil blive anvendt af Advokatrådet fra 1. september 2022", og de nye regler blev offentliggjort.

Indledningsvis kan det undre, at der fortsat anvendes underoverskriften "Vil blive anvendt af Advokatrådet", når grundlaget for udstedelsen er reglerne i bekendtgørelse nr. 113 af 30/01/2019 af Vedtægten for Det Danske Advokatsamfund, hvor det i § 31 er anført:

> "Stk. 1. Advokatrådet udarbejder vejledende retningslinjer for god advokatskik kaldet "de advokatetiske regler".
> Stk. 2. De advokatetiske regler skal afspejle Advokatnævnets og domstolenes praksis.
> Stk. 3. På områder, som ikke er afklaret i Advokatnævnets eller domstolenes praksis, udtrykker de advokatetiske regler Advokatrådets opfattelse af god advokatskik til vejledning for advokater og offentlighed".

Når tilsidesættelse af god advokatskik bliver sat på spidsen – i Advokatnævnet og i retten – er de Advokatetiske Regler ("AER") ofte i spil som et distraherende moment: "Hvor står det"? Advokaternes opfattelse af AER er ofte, at hvis det ikke er forbudt i AER, så er det tilladt.

Det retlige grundlag for AER burde nok fremhæves yderligere.

Ved offentliggørelsen anførte Advokatrådet bl.a.:

> "Advokatrådet har besluttet at modernisere de nuværende advokatetiske regler, der siden sidste større revision for mere end ti år siden er knopskudt på en række områder. De nye vejledende regler tager højde for nye domme og kendelser, og dækker bedre den måde advokater virker på i dag."

Artikel 1 – Reglerne gælder for alle – eller?

[157] Der er efterfølgende foretaget tilføjelser, bl.a. på baggrund af TV-udsendelsen "Den Sorte Svane". Disse ændringer omtales andetsteds. Seneste udgave er vedtaget af Advokatrådet 10. april 2025.
[158] Af Jakob S. Arrevad

Allerede i artikel 1 kan man stille spørgsmålstegn ved opdelingen mellem § 31, stk. 2 og stk. 3, idet de nye regler tenderer mod en beskrivelse af, hvordan Advokatrådet mener "advokater virker på i dag". Tidligere var det i pkt. 3.1 bestemt, at: "De advokatetiske regler gælder for alle advokater, uanset om de udøver advokatvirksomhed eller er ansat i virksomheder eller organisationer, der ikke kan udøve advokatvirksomhed, jf. RPL § 124.

Det er nu ændret til:

> De advokatetiske regler gælder for alle advokater. For advokater ansat i virksomheder og organisationer gælder reglerne med de nødvendige tilpasninger.

Grundlaget for den foretagne opblødning kan være en enlig dom på området: Østre Landsrets dom af 9. maj 2018 i sag B-1008-17 (Refereret i "God Advokatskik – Domssamling" Arrevad og Gottlieb (4. udgave 2019) side 115), hvor der optræder nogle af de dilemmaer, som kan opstå for den ansatte advokat. Advokat A var ansat i et forsikringsselskab, der i en erstatningssag blev dømt til at betale efter en ulykke med en løssluppen hest. Der kom et efterspil, hvor forsikringsselskabet gjorde gældende – og fik medhold i – at der på grund af forkerte oplysninger skulle ske en nedsættelse af erstatningsbeløbet. På et tidspunkt var der en dom, som forsikringsselskabet skulle opfylde, men der blev søgt om tredjeinstansbevilling, og Advokat A meddelte på vegne af forsikringsselskabet, at der ikke ville ske opfyldelse af dommen, "så længe det er uafklaret, om sagen vil blive indbragt for Højesteret". Advokat A blev bebrejdet, at han havde modvirket – sammen med overordnede – til at beslutte og videregive, at der ikke ville ske opfyldelse af den dom, der på det tidspunkt var endelig.

Advokatnævnet og byretten sanktionerede advokaten, der blev anset for forpligtet til at medvirke til opfyldelse og – da han gjorde det modsatte – tilsidesatte han god advokatskik. Landsretten frifandt under henvisning til, at beslutningen om ikke-opfyldelse blev truffet af andre, og at der ville blive nedlagt påstand om frifindelse ved anke, hvorefter der ikke kunne bebrejdes advokaten noget.
Resultatet – at der ikke foreligger en tilsidesættelse – er rigtigt. Sagen kom "skævt" ind på spørgsmålet om tilsidesættelse, men giver et billede af den ansatte advokats udvidede dilemmaer med loyalitet over for firma og chefer.

Umiddelbart er denne enlige dom et begrænset grundlag for at mene, at Advokatnævnet vil fortolke god advokatskik "med de nødvendige tilpasninger" for virksomheds- og organisationsadvokater, ud over den altid herskende sunde fornuft. Nyskabelsen giver umiddelbart ikke retningslinjer, der er operationelle.

Artikel 2 – Indholdet af reglerne

En ændret holdning til indholdet af De Advokatetiske Regler findes måske også i artikel 2, der er en omformulering af tidligere 3.2, hvor reglerne "udtrykte de krav" der måtte stilles. Nu er der kun tale om en "afspejling" af Advokatnævnets og domstolenes praksis.

I artikel 2, stk. 2, er det som hidtil anført, at der for advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU tillige gælder den Code of Conduct for European Lawyers, som CCBE har vedtaget.

Det kommer til at stå lidt i modsætning til, hvad der er anført ved offentliggørelsen: "Derudover ændres formuleringerne i reglerne om vederlag. Blandt andet udgår det ultimative forbud mod udbytteafhængige salærer (pactum de quota litis). I stedet indføres en mere generel bestemmelse om, at alle former for salærfastsættelse – herunder også udbytteafhængige – skal ske på en måde, hvor advokatens uafhængighed og integritet ikke påvirkes."

CCBE reglen lyder:

> " 3.3.1. A lawyer shall not be entitled to make a pactum de quota litis.
> 3.3.2. By "pactum de quota litis" is meant an agreement between a lawyer and the client entered into prior to final conclusion of a matter to which the client is a party, by virtue of which the client undertakes to pay the lawyer a share of the result regardless of whether this is represented by a sum of money or by any other benefit achieved by the client upon the conclusion of the matter.

Kommentaren til bestemmelsen lyder:

> "These provisions reflect the common position in all Member States that an unregulated agreement for contingency fees (pactum de quota litis) is contrary to the proper administration of justice because it encourages speculative litigation and is liable to be abused."

Det er ikke åbenbart, hvorfor Danmark skal fravige den almindelige holdning – og det er uklart hvorfor reglen efter Advokatrådets opfattelse skal afskaffes. De Advokatnævnskendelser, der er, lægger ikke op til en afskaffelse, se kendelse af 27. juni 2014 Sagsnr. 2013 – 3445 og Advokatnævnets kendelse af 7. november 2011 (gengivet i Advokatnævnets Årsberetning 2011 side 18.

Offentliggørelse af afskaffelsen af forbuddet mod pactum de quota litis sker i øvrig samtidig med, at der i Advokaten offentliggøres en leder: "Advokaters uafhængighed kan ikke gradbøjes" (https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/nyheder/2022/leder-advokaters-uafhaengighed-kan-ikke-gradbojes/)

Artikel 4 – Fortrængning - klientfiskeri

I artikel 4 om modtagelse af sager medtager Advokatrådet ikke den tidligere bestemmelse i pkt. 8.2, stk. 1, om "fortrængning", idet det ved offentliggørelsen anføres:

> "En af de regler, som laves om, er bestemmelsen om klientfiskeri – at advokater ikke må fortrænge andre advokater fra en sag. Der er stadig et beskyttelseshensyn i forhold til forbrugerklienter, men der ændres i formuleringerne, så det bliver tydeligere, at advokater overfor typisk erhvervsdrivende har bedre muligheder for at markedsføre sig."

Der er mange advokatnævnskendelser og domme om "klientfiskeri", jf. "God Advokatskik - Domssamling" side 144 med yderligere henvisninger, og det kan konstateres, at det er forsvarergerningen, der medfører problemer i relation til egentlig fortrængning.

Den tidligere bestemmelse i 8.2 var temmelig svær at få klarhed over, da den sammenblander fortrængning/"klientfiskeri" med markedsføringen.

Fortrængningen var angivet i pkt. 8.1, stk. 1, og det er umiddelbart svært at se, hvorfor bestemmelsen om fortrængning af etiske grunde skal skrives ud. Jeg kan ikke se, at advokater etisk skal kunne fortrænge et forsvar i "erhvervsstrafferetten". Det har intet med markedsføring at gøre.

Markedsføringen er en anden sag, og der har der været værn for "særligt sårbare – såsom sigtede og tiltalte – personer", og overfor "indsatte eller beboere" "i Kriminalforsorgens institutioner, intuitioner for ungdomskriminelle, asylcenter og lignende", og i relation til gaver i retsplejelovens § 126, stk. 6.

Der er nu en ændring, idet "særligt sårbare – såsom sigtede og tiltalte – personer" er udvidet til "forbrugere" i artikel 4, stk. 2, men det ændrer vel næppe muligheden for markedsføring over for erhvervsdrivende. Ændringen forekommer ikke gennemtænkt i formuleringen.

Artikel 8 - Interessekonflikt

I artikel 8 om interessekonflikter er der i stk. 2 om de situationer, der altid medfører en interessekonflikt sket en væsentlig tilføjelse af et "bl.a." ("foreligger bl.a.")

Det har hidtil været en udbredt misforståelse, at oplistningen i den hidtidige 12.2 var udtømmende. Ved at indsætte "bl.a." får bestemmelsen en bredere beskrivelse i overensstemmelse med Advokatnævnets og domstolenes afgørelser.

Det indsatte "bl.a." kan retfærdiggøre, at det tidligere punkt 6 udgår:

> "6) en advokat indgår aftale med klienter eller andre om, at han skal modtage salær i form af aktier eller andre ejerandele i et selskab, hvor aktiernes eller andelenes værdi vil blive påvirket af resultatet i sagen. Dette gælder også andre tilfælde, hvor der indgås aftale om en sådan vederlæggelse, hvis dette vil kunne påvirke advokatens uafhængighed og personlige integritet under udførelsen af hvervet."

Handlinger, der svarer til den angivne situation, vil formentlig fortsat blive karakteriseret som i strid med god advokatskik.

I artikel 8, stk. 2, nr. 7, er indført en ny obligatorisk regel:

> "En advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter."

Det er ikke et umiddelbart let forståeligt punkt. Det angiver vel selve grundelementet i de fleste interessekonflikter.

”Bl.a.” er også indført i kan-reglerne nu i artikel 8, stk. 3 (”kan bl.a. foreligge”).

Her er det måske mindre vejledende, at det tidligere pkt. 9 er udgået:

> ”9) En advokat bistår konkurrerende virksomheder.”

Det vil i mange tilfælde være således, at der vil være risiko for, at oplysninger fra den enes sager kan påvirke sager for den anden. Tanken kan være, at konflikten nu er omfattet af ovennævnte artikel 8, stk. 2, nr. 7, med den konsekvens, at samtykke fra parterne som udgangspunkt ikke har betydning, jf. artikel 12.

Artikel 9 Voldgiftsdommere og lign. - interessekonflikt

Specialreglen om voldgiftsdommere, mæglingsmænd og mediatorer er udvidet med ”medlemmer af klagenævn o. lign.”
En tilføjelse, der nok ikke ændrer, at de situationer ville gribes af hovedreglen om interessekonflikter.

Artikel 10 – Interessekonflikt i samarbejder

I interessekonfliktreglerne om samarbejde er tilføjet en ny regel om underentreprenører i artikel 10, stk. 3:

> ”Reglerne i artikel 8, 9, 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11-13 anvendes på samme måde for en advokat, der optræder som selvstændig underleverandør for en anden advokat i dennes virke for en klient og i den forbindelse modtager fortrolige oplysninger om klienten.”

Det er en tilføjelse, der tydeliggør kravene.

Artikel 11 – Jobskifte og interessekonflikt

Jobskifte har givet anledning til tvivl i relation til interessekonflikt, og de førte sager er nu kodificeret i et samlet regelsæt. Der er angivet en opblødning i forhold til praksis:

> ”Det gælder kun, hvis parterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter og hvis advokaten har modtaget fortrolige oplysninger, som kan have betydning i sagen”.

Der kan være megen forståelse for modifikationen. Som den er formuleret, indeholder den en vis afstandtagen fra appearencesynspunktet.

Bestemmelsen tager ikke højde for jobskifte af medarbejdere, der ikke er advokater, og der må der henvises til de foreliggende kendelser/domme og den litteratur om emnet, der over årene er kommet.

Artikel 12 - Samtykke

De tidligere regler om, at samtykke som hovedregel ikke påvirker bedømmelsen af, om der foreligger en tilsidesættelse af god advokatskiks regler om interessekonflikter i de åbenbare situationer i artikel 8, stk. 2, artikel 9 og artikel 10 er opretholdt.

"Kan-situationerne" i artikel 8, stk. 3, havde tidligere en regel om, at betydningen af et samtykke beroende på en konkret vurdering. Det er nu erstattet af en regel om, at hvis der er samtykke fra alle involverede, så kan advokaten påtage sig sagen.

Endelig er der af hensyn til kædesamarbejder og lignende tilføjet en ny regel i stk. 2:

> "Er de medvirkende advokater fra forskellige advokatfirmaer, som indgår i det samme samarbejde, samvirke eller fællesskab som omfattet af artikel 10, stk. 2, vil et samtykke fra de involverede parter kunne påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt, medmindre advokatfirmaerne har adgang til hinandens sagsoplysninger."

Set i lyset af opdelingen i artikel 12, stk. 1, er bestemmelsens anvendelsesområde uklart.

Artikel 13 – Udtræden ved interessekonflikt

I artikel 13 om pligten til at udtræde over for alle involverede klienter – og begrænsninger heri, er der tilkommet et andet led i artikel 13, stk. 1:

> "Det gælder dog ikke artikel 8, stk. 2, nr. 7, hvor udtræden efter en konkret vurdering kan begrænses til den ene eller til nogle af klienterne."

Artikel 8, stk. 2, nr. 7, er nyskabelsen, hvor der foreligger en "skal" situation, når "en advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter."

Det er nok en farlig regel, der må fordre at udtræden sker inden der er modtaget fortrolige oplysninger.

Artikel 14 – Retningslinjer for håndtering af interessekonflikter

Den tidligere regel i 12.8 om udarbejdelse af regler gentages. Det er en af flere "tilsynsregler", der næppe kan betegnes som "etiske".

Artikel 15 - Fortrolighed

Bestemmelsen er blevet beskåret, idet tidligere pkt. 5.1, stk. 2 og 3 er udgået:

> "Det er derfor afgørende, at en advokat kan modtage oplysninger om forhold, som klienten ikke ville betro andre, og at advokaten kan gøres bekendt med oplysningerne i fortrolighed.
> Advokaten skal behandle alle oplysninger, han som led i sit virke bliver bekendt med, fortroligt."

At stk. 2 er udgået, giver ikke nogen ændring, men stk. 3 inddrog "alle oplysninger, han som led i sit virke bliver bekendt med" og understøttede, at den fortrolighed, der er nævnt i artikel 15, ikke kun gælder klientoplysninger.

Billedet bliver udvisket, når stk. 3 ikke er med, og de nye regler fjerner ikke uklarheden om, hvad der gælder for fortrolighed, når den kun omtales i artikel 15 – og der derefter i artikel 16-20 kun tales om tavshedspligt og forholdet til klienten.

Artikel 16 - Tavshedspligt

Der er til bestemmelsen om, at tavshedspligten gælder uden tidsbegrænsning, sket en tilføjelse; Den gælder også efter at sagen er slut.
Så anføres som nyt i stk. 2, at det gælder "alle oplysninger" og i stk. 3 "uanset hvilken sag".

Så er det vis skrevet, så selv advokater kan forstå det!

Hvad er mere overraskende, at der i artikel 16, stk. 2, har indsneget sig en specialregel:

> "Dog kan en forsvarsadvokat udtale sig til pressen i generelle vendinger om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål."

Det må siges at være en overfortolkning af et obiter dictum i Østre Landsrets dom af 17. januar 2020 i sag BS-24342/2018 http://viden.advokatsamfundet.dk/sager/790/

I sagen var problemstillingen udtalelser uden klientsamtykke efter en afgørelse i byretten, hvor repræsentationen er åbenbaret – men hvad med tiden før sagen behandles i retten. Hvis klienten søger at holde sig ude af omtale, kan forsvareren så udtale sig "om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål" uden at inddrage klienten? Hvad er i øvrigt "lignende spørgsmål"? Reglen vil skabe usikkerhed, fremme "trappestensforsvarer", og det havde nok været bedre, hvis denne særregel ikke var blevet formuleret.

Artikel 17-18 - Tavshedspligt

Der er indført følgende:

Artikel 17. En advokat kan dele fortrolige oplysninger med advokater og andre, der er beskæftiget i samme advokatfirma som advokaten, hvis det åbenbart er i klientens interesse.
Stk. 2. En advokat skal indhente klientens samtykke til deling af fortrolige oplysninger med eksterne personer, herunder advokater.

Artikel 18. Tavshedspligten forhindrer ikke advokaten i at videregive oplysninger i følgende tilfælde:
1) Klienten har på oplyst grundlag givet samtykke til, at konkrete oplysninger kan videregives, medmindre andet er bestemt i lovgivningen eller i pålæg i henhold til lovgivningen.
2) Advokaten er retligt forpligtet til at videregive oplysningerne.
3) Videregivelse sker i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

Artikel 21-26 - Oplysningspligt

I de almene oplysningspligter, er oplysningspligt om pengeinstitut (tidligere 13.7-9) udgået, og det er der næppe nogen, ud over tilsynet, der vil konstatere.

Der er indført en pligt til at oplyse:

> ”at advokaten er beskikket af Civilstyrelsen i Danmark”

Det er nok ikke det, som klienter hæfter sig ved, men efter retsplejeloven er det nu Justitsministeren.

Artikel 27-29 Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold
Artikel 30-38 Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold

En nærmere vurdering af reglerne, disses betydning og sanktionering er ønskelig. Der er alt for mange klagesager, hvor der klages over mangt og meget, hvor der sker frifindelse, da god advokatskik ikke er tilsidesat – og så er der lige det sidste klagepunkt om opdrags- og prisoplysningerne – og det giver en bøde.

Det er i øvrigt bestemmelser, hvor man kan spørge, om de er udtryk for ”etik”?

Artikel 39-44 – Sagens udførelse

Reglerne om sagens udførelse er i princippet uændrede, dog er den tidligere 9.1 ændret fra:

> *”En advokat skal som klientens uafhængige rådgiver varetage klientens interesser grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv kræver.”*

Til:

> ”En advokat skal være uafhængig under udøvelse af sin virksomhed.”

Der er formentlig tale om en forkortelse, da det tidligere indhold er dækket af de i øvrigt uændrede regler om advokatens stilling og forpligtelser i kapitel 2.

Artikel 45-47 - Skatterådgivning

Reglerne om advokaters skatterådgivning, der i bund og grund ikke tilføjer særskilt til de almindelige etiske regler, er uændrede.

Artikel 48-51 - Procesførelse

Reglerne om advokatens procesførelse er overordnet uændrede. Og er der i artikel 50 rettet op på en tidligere fejl, hvor reglerne om kontakt til vidner var angivet som at være gældende i alle sager. Det er nu præciseret, at det kun gælder i civile retssager. Straffeprocessen er anderledes.

I artikel 50, stk. 3, er der sket en omformulering, så der som udgangspunkt er en pligt til at orientere modparten ved kontakt til dennes vidner – og den tidligere formulering om, at der "normalt " ikke var behov for orientering i visse situationer, er nu blevet til en egentlig undtagelse.

Artikel 52-53 - Advokatundersøgelser[159]

Artikel 54-67 - Vederlag

De almindelige salærparametre er gentaget i artikel 54-55.

Den tidligere lidt specielle "bør-regel" i 16.9 om, at advokaten "på passende tidspunkter [bør] foreslå klienten at overveje at indgå forlig eller henvise sagen til mediation eller lignende" er udgået. Første led om at søge forlig er dækket af artikel 54, stk. 2, men ønsket om "mediation eller lignende" har desværre ikke haft nogen særlig effekt i branchen. Det gælder nok også artikel 54, stk. 2, om gennemførelse "for de lavest mulige omkostninger".

I **artikel 56** er en noget speciel "etisk regel":

> "Er der foretaget en selvstændig sagsbehandling af andre i virksomheden end advokater og advokatfuldmægtige, kan dette arbejde kræves særskilt honoreret. Stk. 2. I erhvervsforhold kan det herudover aftales, at sædvanligt sekretærarbejde honoreres særskilt."

I relation til stk. 1 skal advokater, der er beneficerede eller modtager beskikkelse være opmærksom på, at heller ikke denne regel gælder i f.eks. straffesager.

I kendelse af 20. december 2013 J.nr. 2012-1154 anfører Advokatnævnet:

> "at omkostninger til kontorhold, herunder løn til sekretærer, som udgangspunkt bør være omfattet af advokatens salær. Det er således kun rimeligt at kræve særskilt afregning af sekretærbistand, hvis sekretæren har udført egentlig selvstændig sagsbehandling, f.eks. i forbindelse med bobehandling, tvangsauktionsopgørelser og ejendomshandler og lignende. At der i opdrags- og prisoplysningen er oplyst om sekretærens timetakst, ændrer ikke ved dette udgangspunkt."

Der kan også henvises til Alberte Kjærholms artikel bragt i Advokaten 4/2014 - s. 38-39.

Forskellen mellem erhvervsforhold og andre sager er således, at "sædvanligt sekretærarbejde" som udgangspunkt ikke kan opkræves i andre sager end erhvervssager – hvor det aftales. Det er det bestemmelsen afspejler, men det er svært tilgængelig.

Bemærkninger om **artikel 57** (pactum de quota litis) er anført indledningsvist.

[159] Kommentaren til disse bestemmelser er blevet overhalet af bl.a. **U.2022.4515H** og især **U.2025.2886H**, der omtales i særskilt afsnit.

Om bestemmelsen i **artikel 58** om abonnement på advokatydelser er i fremlæggelsen anført:

> ”De nye regler ridser også op, hvordan der efter Advokatrådets opfattelse skal kunne indgås abonnementsaftaler mellem advokat og klient. I det nye regelsæt bliver det for eksempel beskrevet, at en bindingsperiode ikke bør være længere end tre måneder.”

Denne ”etiske regel” må der være behov for, men de almindelige honorarregler burde have kunne dække.

Bestemmelserne i **artikel 59-62** og **64-66** gentager nuværende om ikke skjulte honorarer, straks afregning, modregning, provisioner mv., depositum, honorardeling og anvisningshonorarer.

I **artikel 63** er tilkommet:

> ”En advokat, der har til hensigt at viderefakturere omkostninger til køb af varer eller tjenesteydelser forbundet med klientens sag, skal indhente klientens forudgående godkendelse af udgiften.”

Det er om denne nye regel anført:

> ”Endelig er indsat et afsnit om betingelserne for viderefakturering – en følge af blandt andet nye teknologiske måder at udføre advokatarbejdet på.
> ”Vi har udformet reglerne, så det kommer til at stå klart for både advokater og klienter, at visse typer udgifter til eksempelvis IT kan viderefaktureres, mens andre ikke kan. Det er en naturlig følge af, at teknologien udvikler sig og er med til, at advokatarbejdet kan udføres bedre og måske billigere for klienten. Det er nu indarbejdet i reglerne for at sikre, at advokater er påpasselige og får afstemt med klienten, hvilke udgifter, der forventes viderefaktureret,” forklarer Martin Lavesen.”

Umiddelbart vil jeg mene, at det følger af almindelig aftaleret, at hvis en klient køber advokatydelse, så kræver det særskilt aftale at afregne for IT-ydelser.

I artikel 67 gentages den mærkelige regel om afregningsform:

> ”Når advokatens salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnede til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til de retningslinjer, der gælder herfor.”

Det er også en glimrende vejledning, men en ”etisk regel”, der vel med nogen forventning kan forventes påset af den, der skal fastsætte og betale. Min erfaring er, at manglende eller uegnede oplysninger respektive oplysninger, der ikke er dækket af retningslinjer, ikke fører til forøget salær.

Artikel 68 – 70 – sagens ophør.

I disse bestemmelser er alene sket en tilføjelse i artikel 68 af bestemmelsen i retsplejelovens § 125.

Artikel 71-72 brandet "advokat".

De hidtil anførte regler er videreført – advokat er et brand der skal beskyttes.

Artikel 73 – Advokatfuldmægtige.

Principalernes forpligtelse til at sikre en forsvarlig praktisk uddannelse og fuldmægtigens kendskab til De Advokatetiske Regler er gentaget i artikel 73, og de der er ansvarlig for fuldmægtigens arbejde – nu "principalen **og andre** – skal sikre at de "autoriserede fuldmægtige handler i overensstemmelse med reglerne.

Det burde måske også anføres, at der for advokater gælder et etisk ansvar for at **alle** – det være sig autoriserede eller ikke autoriserede medarbejdere – handler i overensstemmelse med De Advokatetiske Regler.

Bestemmelsen om, at principaler ikke må pålægge "sin fuldmægtig" at handle i strid med De Advokatetiske Regler er udgået – men den var også overflødig. Det gælder for alle advokater – ikke kun principaler.

Når der medtages andre retsplejelovs regler kunne Retsplejelovens § 126, stk. 3 og 5, vel også fortjene plads:

> "Stk. 3. En advokat skal medvirke til, at en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten, kan deltage i den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling, jf. § 119, stk. 2, nr. 5. Advokaten skal afholde udgifterne til den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling.
>
> .....
>
> Stk. 5. Enhver advokat og advokatfuldmægtig skal løbende deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet. En advokat skal afholde udgifterne hertil for en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom."

Konklusion

Der er gjort en indsats for at få et "flow" i bestemmelserne, og det er en klar forbedring.

Reglerne er stadig en sammenblanding af etik, anbefalinger og kontrolbestemmelser, hvor en opdeling i egentlige advokatetiske regler og anbefalinger/vejledninger vil lette tilgangen.

De bestemmelser, der hovedsageligt inddrages ved gennemførelse af tilsyn, er for almindelige mennesker "støj" i forhold til løsning af det problem, de søger advokathjælp til. Advokatnævnet kunne samle mange af disse oplysninger på sin hjemmeside, så advokaten alene henviste dertil. Der bruges uendelig megen tid på at informere, der kunne være brugt på rådgivning.

De regler, som Advokatrådet nu vil anvende, indeholder for mange fagspecifikke regler (skatteadvokater, forsvarer, fjernsalg mv).

Det der anført i De Advokatetiske Regler kommer til at lyde som Regler – det selvom det kun er enkeltsituationer/undtagelser, der dækkes."

Kommentarer til de tidligere udgaver af AER kan findes i de tidligere udgaver af denne domssamling.

2.5 Anvendelse og status

Artikel 1.

> **"De advokatetiske regler gælder for alle advokater. For advokater ansat i virksomheder og organisationer gælder reglerne med de nødvendige tilpasninger."**[160]

Modifikationen *"For advokater ansat i virksomheder og organisationer gælder reglerne med de nødvendige tilpasninger"* er ny, og der er ikke umiddelbart afgørelser, der støtter. Den følgende afgørelse kunne læses som en modifikation – men er det ikke.

I **Østre Landsrets dom af 9. maj 2018 i sag B-1008-17** optræder nogle af de dilemmaer, som kan opstå for den ansatte advokat. Advokat A var ansat i et forsikringsselskab, der i en erstatningssag blev dømt til at betale efter en ulykke med en løssluppen hest. Der kom et efterspil, hvor forsikringsselskabet gjorde gældende – og fik medhold i – at der på grund af forkerte oplysninger skulle ske en nedsættelse af erstatningsbeløbet. På et tidspunkt forelå en dom, som forsikringsselskabet skulle opfylde, men der blev søgt om tredjeinstansbevilling og Advokat A meddelte på vegne af forsikringsselskabet, at der ikke ville ske opfyldelse af dommen, "så længe det var uafklaret, om sagen ville blive indbragt for Højesteret". Advokat A blev bebrejdet, at han havde modvirket – sammen med overordnede – til at beslutte og videregive, at der ikke ville ske opfyldelse af den dom, der på det tidspunkt var endelig.
Advokatnævnet og byretten sanktionerede advokaten, der blev anset for forpligtet til at medvirke til opfyldelse og – da han gjorde det modsatte – tilsidesatte han god advokatskik.
Landsretten frifandt under henvisning til, at beslutningen om ikke-opfyldelse blev truffet af andre, og at der ville blive nedlagt påstand om frifindelse ved anke, og så kunne der ikke bebrejdes advokaten noget.

[160] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 28 ff.

Resultatet – at der ikke foreligger en tilsidesættelse – er rigtigt. Sagen kom "skævt" ind på spørgsmålet om tilsidesættelse, men giver et billede af den ansatte advokats udvidede dilemmaer med loyalitet over for firma og chefer.

Artikel 2.

> **"Reglerne afspejler Advokatnævnets og domstolenes praksis. På områder, der er uafklaret i praksis, udtrykker de Advokatrådets opfattelse af, hvad der er god advokatskik.[161] De finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.**
> **De finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.**
> **Stk. 2. For advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU gælder tillige den Code of Conduct for European Lawyers, som CCBE har vedtaget."**

Reglerne var tidligere:

> *3.1, stk. 2, 2. pkt.*
> *Reglerne udtrykker de krav, som under hensyn til advokaters særlige stilling i samfundet og på baggrund af Advokatnævnets og domstolenes praksis efter Advokatrådets opfattelse stilles til advokaters professionelle standard og etik under deres udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen. "*
>
> *3.2 Reglernes formål*
> *"Disse regler skal tjene til vejledning for advokaterne, deres klienter og offentligheden med hensyn til de pligter af advokatetisk art, der påhviler advokater, når de udøver virksomhed under brug af advokattitlen. Reglernes formål er tillige at udgøre et bidrag til Advokatnævnets fastlæggelse af Retsplejelovens standard for god advokatskik."*
>
> *4.1*
> *Disse regler finder anvendelse ved advokaters udøvelse af virksomhed under brug af advokattitlen i*
> *Danmark og ved danske advokaters udøvelse af sådan virksomhed i udlandet.*
> *4.2*
> *For advokaters grænseoverskridende virksomhed inden for EU gælder tillige den af CCBE vedtagne*
> *Code of Conduct for lawyers in the European Union.*

AER er, som anført, ikke bindende for Advokatnævnet og domstolene. Advokatnævnet skal alene følge – og udfylde – den retlige standard i retsplejelovens § 126.

Det er Advokatnævnet, som vurderer, om "god advokatskik" er tilsidesat.

[161] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 31 ff.

Da god advokatskik defineres på grundlag af Advokatnævnets praksis, kan det medføre, at der kan ske tilsidesættelse af god advokatskik, selv om forholdet ikke rammes af de af Advokatrådet fastsatte etiske regler. Det kan endvidere ske, at Advokatnævnet (og domstolene) på grundlag af retsplejelovens § 126 ikke mener, at god advokatskik er tilsidesat, selvom forholdet umiddelbart omfattes af ordlyden i AER.

I disse – heldigvis ret sjældne - situationer er det således ikke Advokatrådets men Advokatnævnets (domstolenes) opfattelse, der er gældende.

I en principiel **kendelse af 2. oktober 1992**, refereret i Advokatbladet 1993 med afgørelsesnummer, **K 2**, udtalte Advokatnævnet:

> *"... at det ved behandlingen af klagesager alene er Advokatnævnets opgave at afgøre, om advokaten har overtrådt Rpl. § 126, stk. 1, men det er ufornødent at tage konkret stilling til, om advokaten har overtrådt Advokatrådets regler."*

I **Østre Landsrets dom af 22. december 2008 – B-1223-08** fremgår, at Advokat A bl.a. gjorde gældende, at de advokatetiske regler ikke fandt anvendelse i egne sager, der alene er reguleret af straffelovens injuriebestemmelser. Forholdet blev henført til retsplejelovens § 126, stk. 1, og landsretten anførte: *"For så vidt angår spørgsmålet om anvendelsen af Advokatnævnets* [skulle nok have været Advokatrådets] *"Advokatetiske regler" punkt 5.4.3 bemærker landsretten, at Advokatnævnet ikke i sin kendelse har henvist hertil, og at disse regler i øvrigt alene er vejledende."*

Det er på den baggrund, at det er væsentligt som advokat at følge med i Advokatnævnets afgørelser og de afgørelser, der fremkommer i sagerne indbragt for domstolene.

Der er i praksis stort sammenfald mellem Advokatnævnets praksis og AER. Når der i de gengivne afgørelser til tider sker ophævelse af Advokatnævnets afgørelser ved domstolene, er det ofte udtryk for, at forholdet faktuelt er anderledes oplyst for domstolene, end det var for Advokatnævnet – det er sjældnere, at domstolene har en anden vurdering af samme faktiske omstændigheder i relation til "god advokatskik".

Regelgrundlaget var til pådømmelse i sagen **Retten i Randers dom af 25. oktober 2011 i sag BS 7/1985/2010**, hvor Advokat A bistod K i forbindelse med en bodeling. Advokat A havde mundtligt meddelt K, at arbejdet i forbindelse med bodelingen ville koste ca. 10.000 kr. Hverken advokat A eller K erindrede, om overslaget var afgivet inklusive eller eksklusive moms, og ved sin afregning fakturerede advokaten det oplyste estimat med tillæg af moms.[162] Advokatnævnet havde ikendt advokat A en bøde på 15.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik. For byretten gjorde advokat A gældende, at en mundtlig prisoplysning efterfulgt af klientens bekræftelse, er en bindende aftale efter DL 5-1-1. Advokat A gjorde endvidere gældende, at der var givet prisoplysning i overensstemmelse med DL 5-1-1. Danske Lovs bestemmelser har forrang for Advokatrådets regler. Advokat A gjorde endvidere gældende, at der var givet prisoplysning i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 1372 af 16. december 2009 om tjenesteyders pligt til at give oplysninger til tjenestemodtagere. Retten udtalte, at det er uden betydning for vurderingen af sagsøgerens adfærd efter retsplejelovens § 126, stk. 1, om der er indgået en gyldig aftale eller ej. Retten

[162] Det skal angives inklusive moms eller med salær + moms = pris

udtalte også, at mindstekravene i bekendtgørelse 1372/2009 ikke er til hinder for, at Advokatrådet vedtager strengere regler for sine medlemmer.

Der foreligger ikke domstolsafgørelser i relation til CCBE's internationale regler, men der er grund til at behandle emnet om det danske Advokatnævns kompetence, når det gælder grænseoverskridende advokatadfærd.

Advokatstandens opfattelse er, som det fremgår af AER og CCBE's regler, at advokaten skal overholde reglerne i såvel det land, hvor advokaten har fået sin bestalling som i det land, hvor virksomheden og advokatgerningen udøves.

For så vidt angår EU, foreligger der direktiv 98/5/EF af 16.02.1998, der blev implementeret i Danmark ved bekendtgørelse nr. 276 af 14. april 2000 om EU-advokaters etablering i Danmark, jf. retsplejelovens § 130, og det har givet anledning til modifikation af det anførte advokatudgangspunkt.

Justitsministeriet har på baggrund af bemærkninger fra Kommissionen i udtalelse af 29. november 2005 konkluderet, "at Advokatnævnet kun har kompetence til at behandle klager over en advokat, der virker i en anden EU-medlemsstat under dansk advokattitel, i det omfang klagen angår den virksomhed, som advokaten udøver i Danmark".

Kommissionens udtalelse tager i realiteten udgangspunkt i, at begge landes regler skal overholdes, men gør det ved at se på en situation (et krav), der kan sammenlignes med dobbeltstrafbarhedskravet i strafferetten.

Hvis man må annoncere i værtslandet, men ikke i hjemlandet, så skal man selvfølgelig ikke straffes i hjemlandet for at annoncere i værtslandet. Det er imidlertid noget andet end den praksis, der følges af Advokatnævnet i både salær- og disciplinærsager, hvor der sker afvisning, hvis klagen ikke angår virksomhed i Danmark. Det kan ikke være rigtigt, at en klient der henvender sig til en dansk advokat i udlandet, der måske endda reklamerer i Danmark med kendskab til det pågældende EU-lands ret, for at få hjælp, skal tvinges til at klage efter fremmede regler på fremmede sprog, hvis det drejer sig om advokatetiske regler, der er gældende i begge lande.

3. Advokatens stilling og forpligtelser.

Artikel 3.

"Advokaten indtager i et retssamfund en særlig stilling.
Stk. 2. Advokatens opgave er at fremme retfærdighed og modvirke uret.
Stk. 3. Advokaten skal aktivt varetage og forsvare sin klients rettigheder og friheder samt være klientens rådgiver.
Stk. 4. Advokaten skal i medfør af retsplejelovens § 126, under udøvelse af advokatvirksomhed udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik.

Stk. 5. Advokaten skal ved sin repræsentation af klienten iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet, herunder i forhold til staten.
Stk. 6. Advokaten har juridiske og etiske forpligtelser over for klienten.
Stk. 7. Advokaten skal også under udførelsen af sine pligter for klienten udvise den nødvendige respekt over for personer og myndigheder, som advokaten har kontakt med på klientens vegne."
163

En enkelt afgørelse kan illustrere en af de grundlæggende regler:

Københavns Byrets dom af 20. oktober 2009 i sag nr. BS 37A-2840/2008
Advokat A1 bistod sin klient Selskab S med gennemførelse af ejendomsoverdragelser og byggeprojekter samt stiftelse af andelsboligforeninger. I forbindelse hermed udfærdigede advokat A1 til fordel for sin ægtefælle, advokat A2, en aftale om køb af nogle andelslejligheder.
Retten fandt - ligesom Advokatnævnet, - at det aldrig havde været meningen, at advokat A2 skulle flytte ind i lejligheden, og at der derfor var tale om en proforma-aftale. Advokat A1 havde tilsidesat god advokatskik ved at udfærdige dokumenterne til aftalen.

Man kunne tro, at det anfægtelige bestod i, at advokaten ikke i tilstrækkelig grad bevarede sin uafhængighed ved at udfærdige en aftale, der involverede advokatens hustru. Dette var imidlertid ikke fokus i afgørelsen, og retten fremhævede i sine præmisser også, at aftalen skulle tjene det formål, at den fornødne kreditforeningsbelåning kunne optages. Dette måtte anses for at have været i klientens interesse. Det dadelværdige var det forhold, at der var tale om en proforma-aftale.

Det er også åbenbart, at en advokat bør afholde sig fra på sådan vis at indarbejde rettigheder og forpligtelser for advokatens nærtstående i tilknytning til udførelsen af et opdrag.[164]

Bestemmelsen var tidligere bredere og fremstod mere som en programerklæring, men er ved seneste ændring blevet "moderniseret". Betydningen af "indledende slagord" skal dog ikke undervurderes, hvilket kom til udtryk i en kommentar i Økonomisk Ugebrev[165] efter ændringen, hvori der argumenteres for, at de advokatetiske regler dropper samfundsansvar. Det var på ingen måde intentionen med en moderniseret formulering.

[163] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 36 ff.
[164] Afgørelsen skal ses i sammenhæng med følgende, også gengivet under 5.3: **Østre Landsrets dom af 24. maj 2005 i sag B-3274-04.** Advokat A bistod sagsøgte, S, i en byretssag vedrørende sameje af en beboelsesejendom. Advokat A fik sagen afvist i henhold til en voldgiftsklausul i samejekontrakten. Sagen blev derefter anlagt ved voldgiftsretten. S overdrog efterfølgende et pantebrev med pant i ejendommen til A's advokatfuldmægtig (AF). Overdragelsen skete bl.a. som betaling for en bil, som S havde købt af AF, samt til indfrielse af advokat A's salær i forbindelse med dennes repræsentation af S. Et år efter udtog advokat A stævning mod S med påstand om betaling af salæret. S gjorde under sagen gældende, at det var en professionel fejl, at advokat A fik afvist sagen, at AF havde handlet i strid med god advokatskik ved at have blandet advokat A's og S' økonomi sammen samt, at advokat A ikke ordentligt havde oplyst over for S, at pantebrevskreditor var et familiemedlem til advokat A.
Landsretten fandt, at pantebrevet blev udstedt som et led i advokat A's advokatvirksomhed, og at det ikke blev anset for bevist, at sagsøgte var blevet informeret om, at kreditor var et familiemedlem til advokat A. Allerede af denne grund fandt landsretten, at A havde tilsidesat god advokatskik. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.
[165] Økonomisk Ugebrev 11-19 marts 2012: "Advokatetiske regler dropper samfundsansvar".

Det er for nogle ikke åbenbart, hvornår de er "Rechtsanwalt", og hvornår de bliver "Linksanwalt"[166], og det er ikke umiddelbart flatterende at forfægte et synspunkt, der af domstolene afvises efter DL 5-1-2 som værende i strid med lov og ærbarhed.[167][168]

I **Østre Landsrets dom af 19. oktober 2020 i sag BS-11589/2020** blev der taget stilling til nogle selskabsretlige dispositioner, der grundlæggende udsprang af løbende stridigheder mellem ægtefæller, der begge have interesser i samme koncern og hvor "magten" i alt væsentlighed blev afgjort ved lodtrækning på generalforsamling, da stemmerne pr. definition stod lige. I den situation etablerede Advokat A et låneforhold til et af koncernens selskaber mod pant i et datterselskabs aktier og stemmeret. Det skete uden formalia blev overholdt i det låntagende selskab, hvor modparten have sin halve indflydelse. Advokat A angav i en mail, at han ville udnytte stemmeretten som instrueret af "sin" ægtefælle", hvilket han gjorde.
Det blev gjort gældende, at arrangementet var i strid med DL 5-1-2, men afgørelserne, der var enstemmige, angiver dog alene, at Advokat A gik "betydelig videre end berettiget til varetagelse af sin klients interesser".
Der var tale om en gentagelse i forhold til en tidligere bøde på 10.000, og på grund heraf og på grund af alvoren blev bøden fastsat og stadfæstet til 40.000 kroner.

Det er ikke nogen skade til, at der gøres opmærksom på og tænkes over "gamle dyder":

> ***"Advokaten indtager i et retssamfund en særlig stilling. Advokatens opgave er at fremme retfærdighed og modvirke uret".***

Det kan man efter vores opfattelse med gavn filosofere over i relation til følgende, **Advokatnævnets kendelse af 28. januar 2014 i sag 2012-3216**[169]. Advokat A1 skulle efter aftale deponere nogle forretningshemmeligheder i fogedretten i en bevissikringssag. Det gjorde advokat A1, men sekretæren satte modpartens advokat A2 cc. på fremsendelsesmailen[170]. Advokat A2 gav de modtagne oplysninger, som skulle have været hemmelige, til klienten, hvilket advokat A1 klagede over. I afgørelsen fandt Advokatnævnet *"ved afvejning af advokat A2's klients interesse og hensynet til den fejl, som skete på advokat A1's kontor, at advokat A2 ikke har tilsidesat god advokatskik ved at bruge oplysningerne i varetagelse af klientens interesser".*

---

[166] En opdeling, der blev anvendt af Advokatsamfundets tidligere generalsekretær Detlef Thomsen.
[167] Jf. f.eks. **U.2012.1964Ø**
[168] Det skal retfærdigvis anføres, at det ikke alt, der kan se forkert ud, der også er det - eller kan bevises. I **Retten i Hernings dom af 2. juli 2014 i sag BS 5-706/2013,** blev behandlet en mailkorrespondance mellem den danske advokat A og en udenlandsk klient fremgik det, at parterne havde en fælles interesse i, at afregning for advokatydelse skulle forsøges afregnet i form af en jagtrejse. Retten anførte, at en sådan aftale ikke i sig selv er i strid med god advokatskik. Advokatnævnet havde fundet, at korrespondancen fremstod som oplæg til, at der ikke skulle faktureres og et forsøg på unddragelse af skat og moms, men retten fandt ikke, at dette kunne udledes "med sikkerhed" og ophævede Advokatnævnets afgørelse.
[169] Afgørelsen er omtalt af Lars Økjær Jørgensen: "E-mail på vildspor" Advokaten 03/2015 side 36. Vi er ikke enige med Advokatnævnet, og ikke fuldt enig med Lars Økjær Jørgensens konklusion i artiklen, men sagen viser, at advokatetik kan være moralsk anstændighed grænsende til det svære. Jf. senest Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen. "Advokatretten" 2 udgave (2022) s. 370 ff. Et mere nuanceret syn følger også af norske regler, hvor der, modsat Danmark, opereres med både tavsheds- og fortrolighedspligt, jf. bemærkningerne hos Geir Woxholth, God advokatskikk (2018) side 247. ff.
[170] Det fremgår ikke af kendelsen, om der – som på de fleste e-mails – var en anvisning: *"Please note that information contained in this e-mail and any attachments is intended for the use of the addressee only and is confidential and may contain legally privileged information. If received in error, please delete it from your system and notify us by phone. Any dissemination, distribution, copying or use of this communication without our prior permission is strictly prohibited."*

Man kan indtage det synspunkt, at der ved advokat A1's handling er sket et retsbrud (brud på tavshedspligten), og at advokat A2 med sin anvendelse/videregivelse af oplysningerne medvirker til at gøre skaden større, hvilket advokat A2 burde afholde sig fra – selv om det giver problemer i relation til loyalitet over for A2's klient, men den loyalitet er ikke uden grænser.[171]

Advokat A1's handling blev ikke bedømt af Advokatnævnet.

I to sager for Datatilsynet blev både forholdet for den, der uretmæssigt videregav oplysninger, som modtagerens anvendelse bedømt. Den ene klage angik det forhold, at Advokat A havde videregivet oplysninger af fortrolig karakter om klager til Advokat B til brug for en injuriesag, som var anlagt af klager mod Advokat B's klient. [172]
Den anden klage angik Advokat B's brug af oplysningerne i injuriesagen. [173]

Sagen havde af Datatilsynet været forelagt "Advokatsamfundet", der udtalte sig om problemstillingen. Udtalelsen er gengivet i Nyhedsbrevet Advokaten # 3 2023 og udtalelsen er – udover kompetenceforvirringen[174] – problematisk i forhold til Advokatretten.

3.1. Uafhængighed

Et helt afgørende forhold, der adskiller den praktiserende advokat fra andre rådgivningserhverv er, at advokaten er/skal være *ubetinget* uafhængig af særinteresser, der kan påvirke rådgivningen.

Den ubetingede uafhængighed må alene efter forholdets natur modificeres, når der er tale om en intern firmaadvokat, men denne gruppe advokater er også underlagt de advokatetiske regler[175]. Dog giver gruppens særlige forhold anledning til en nuancering af bl.a. uafhængighedskravet, der i øvrigt ikke er særskilt behandlet.

Advokaten skal ved opretholdelse af sin hæderlighed og personlige integritet altid sikre at bevare sin klients tillid. Dette sker ved den faglige kompetente rådgivning ved alene at varetage klientens interesser og ved i øvrigt at overholde god advokatskik.

Advokatens uafhængighed og klientens tillid er advokatstandens grundpiller. Det er derfor vigtigt, at advokaten gennem sin ageren til hver en tid udviser en adfærd, der understøtter advokatens uafhængighed og indgyder tillid til advokatens rådgivning.

---

[171] Den enlige afgørelse og omtalen er et eksempel på den "skæve" regeldannelse, som præger Advokatretten. Der er kun de 5 medlemmer af Advokatnævnet, der deltog i afgørelsen, der former gældende ret.

[172] Advokat A's forhold i ovennævnte sag for **Datatilsynet** blev behandlet under journalnummer: **2020-31-2882** og det anføres: "For så vidt angår sagen om Advokat A's videregivelse af oplysninger til Advokat B, vurderede Datarådet bl.a. at behandlingsgrundlaget for videregivelsen i den konkrete sag var interesseafvejningsreglen (artikel 6, stk. 1, litra f). Datarådet fandt samtidig, at klagers interesse i, at oplysningerne om ham ikke blev videregivet, vejede tungere end hensynet til advokat A's klients interesse i, at oplysningerne blev videregivet.
Herudover fandt Datarådet, at klagers interesse i, at oplysningerne om ham ikke blev videregivet, ligeledes vejede tungere end hensynet til, at Advokat B's klient kunne varetage sine interesser i forbindelse med den verserende injuriesag - anlagt af klager mod hende.
Datarådet fandt på den baggrund, at videregivelsen ikke kunne ske inden for rammerne af databeskyttelsesforordningen.
Datatilsynet udtalte herefter kritik af Advokat A.

[173] **Datatilsynet** har i afgørelse med journalnummer**: 2020-31-3066** behandlet Advokat B's brug af oplysninger, som han ikke var berettiget til at modtage, modtaget af Advokat A. Datatilsynet lægger sig efter en udtalelse fra "Advokatsamfundet" på linje med Advokatnævnets enkeltstående afgørelse fra 2014.

[174] Hvem er det, der udtaler sig under betegnelsen "Advokatsamfundet"?

[175] Det anførte gælder ikke ved møde for Den Europæiske Unions Domstol – se Carl Christian von Sholten Illum: "Den etiske stedsans" Advokaten 01/14 side 42.

Selv om det er klienten, der bestemmer og sætter grænser for bemyndigelsen, så er det aldrig klienten, der bestemmer over advokatens handlinger. Klienten kan have sine ønsker og kan stille sine krav – men det er advokaten, der i forhold til god advokatskik og egen moral afgør, hvorledes der advokatorisk skal handles - og det er også advokatens ansvar.

I en principiel afgørelse fra Advokatnævnet med stemmerne 11-2, fra 9. juni 2022[176] blev det fundet:

> "Et flertal på 11 medlemmer finder, at det på baggrund af de for Advokatnævnet foreliggende oplysninger, kan lægges til grund, at [indklagede selskab] indgår i et aftalekompleks med en række juridiske enheder i [R]-netværket], hvorunder der bl.a. indgår en sublicensaftale, som fastsætter vilkårene for [indklagede selskab]s anvendelse af [R]s navn og brand, en deltagelsesaftale, som forpligter [indklagede selskab] til at overholde R's vilkår, herunder de til enhver tid gældende [R]-regulations, og en serviceaftale, som fastlægger rammerne for serviceydelser gennem [R]-netværket samt betalingen herfor. Det bemærkes, at der for nogle af aftalerne i aftalekomplekset er gensidighed, hvorved indgåelse af en aftale er en forudsætning for en anden. Endvidere lægges det til grund, at [indklagede selskab] i medfør af aftalekomplekset – og som oplyst af de indklagede – bl.a. har pligt til at dele oplysninger om navne på klienter og modparter, og at [indklagede selskab] i forbindelse med sagsoprettelse er underlagt [R] review.
> Det følger af retsplejelovens § 126, stk. 1, at en advokat skal udvise en adfærd, der stemmer overens med god advokatskik. En advokat skal ved sin repræsentation af en klient og ved sin fremtræden iagttage fortrolighed samt bevare sin uafhængighed og integritet.
> Disse medlemmer finder, at de indklagede efter en vurdering af det samlede aftalekompleks reelt har bragt sig i et sådant forhold til [R], at der er risiko for, at de indklagede på trods af det formelle ejerskab ikke lever op til kravene om fornøden uafhængighed og integritet.
> Det kan ikke føre til andet resultat, at det, som anført af de indklagede, fremgår af aftalekomplekset, at den advokatregulatoriske regulering er præceptiv, herunder at
> [indklagede selskab] ikke er forpligtet af bestemmelser i aftalerne, hvis en bestemmelse måtte stride mod de danske advokatetiske regler.
> På denne baggrund finder disse medlemmer, at de indklagede har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1. […]."[177]

Kendelsen blev prøvet både i landsretten og Højesteret og til sidst stadfæstet (U.2025.1531H) Advokatsamfundet har sammenfatter Højesterets afgørelse således:

> "at en advokat eller et advokatselskab handler i strid med god advokatskik. hvis advokaten eller advokatselskabet indgår i et samarbejde med andre virksomheder på vilkår eller under omstændigheder, hvor der kan rejses rimeligt begrundet tvivl om, hvorvidt samarbejdet er foreneligt med kravene om iagttagelse af fortrolighed og bevarelse af uafhængighed og integritet. Ved bedømmelsen af, om samarbejdet mellem advokatselskabet og netværket rejste

[176] Der ender med at blive stadfæstet, jf. **U.2025.1531H**
[177] Advokatrådet fulgte op med en leder "Advokaters uafhængighed kan ikke gradbøjes" ved formand og næstformand Martin Lavesen og Charlotte Krarup.

rimeligt begrundet tvivl om, hvorvidt advokatselskabet levede op til kravene om uafhængighed og integritet, måtte der foretages en samlet vurdering af hele det omfattende aftalekompleks. Efter en samlet vurdering fandt Højesteret, at samarbejdet indebar, at advokatselskabet havde bundet sig så nært til netværket og i en sådan grad, herunder vedrørende driften af advokatvirksomheden, at der var rimeligt begrundet tvivl om, hvorvidt advokatselskabet levede op til kravene om uafhængighed og integritet."[178]

3.2 Advokaten kan som hovedregel sige nej – retsplejelovens § 125

Retsplejelovens § 125 har følgende ordlyd:

> *"En advokat er kun i de tilfælde, hvor loven indeholder særlige bestemmelser derom, forpligtet til at påtage sig udførelsen af en retssag".*

Denne frihed til *ikke* at påtage sig et opdrag gælder i enhver situation, hvor der ikke ifølge særlig lovhjemmel, som bl.a. er tilfældet for beskikkede advokater, er en specifik pligt til at påtage sig varetagelsen af en klients interesser.

3.3 Advokat er et brand, der er beskyttet - og skal beskyttes

Beskyttelsen er et værn for professionen, men det er væsentligere, at det er et værn for retssikkerheden og for brugerne af retssystemet.

Retsplejelovens § 120, stk. 2, jf. stk. 1, vedrører ikke advokaters ageren, men er alligevel væsentlig i forhold til tilliden til advokatstanden, og bestemmelsen er ganske væsentlig for retssikkerheden:

Retsplejelovens § 120 har følgende ordlyd:

> *"Personer, der ikke har fået beskikkelse som advokat, og personer, der er udelukket fra at udøve advokatvirksomhed, eller hvis ret hertil er ophørt i medfør af denne lov, må ikke betegne sig som advokat eller benytte en anden betegnelse, der er egnet til forveksling hermed. En advokat, der har deponeret sin beskikkelse i Justitsministeriet, må ikke betegne sig som advokat i forbindelse med forretningsforhold.*
> *Stk. 2. Overtrædelse af bestemmelserne i stk. 1 straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning".*

Det er strafbart, når personer uden bestalling bruger "lånte fjer" og på forskellig måde vil fremstå som advokater.

Der kan bl.a. henvises til **U.2002.930Ø** og **U.2012.1058Ø**, hvor der pålægges bøder for misbrug af advokattitlen.

Bestemmelsen er i visse situationer udfordret og følgende er eksempler:

[178] Pii, Nicolai: "Advokatselskabers uafhængighed" Advokaten 2/2025 side 54ff

a. I lov nr. 419 af 9. maj 2006 om juridisk rådgivning indeholder i § 2 krav om skriftlige aftaler mellem juridiske rådgivere og en rådgivningssøgende skal være skriftlig, og i stk. 4 et krav:
"Aftalen skal indeholde en beskrivelse af rådgiverens uddannelsesmæssige baggrund".
En person, der af den ene eller anden grund har mistet eller deponeret sin advokatbestalling og ønsker at fortsætte som juridisk rådgiver, står overfor en ret så vanskelig opgave.

b. Et folketingsmedlem, der ikke ville følge de advokatmæssige pligter om efteruddannelse til gavn for retssikkerheden, deponerede sin bestalling og helligede sig arbejdet med at lovgive – angiveligt om retssikkerhed. På Folketingets hjemmeside betegnes vedkommende som advokat (H) og den tidligere beskæftigelse opregnes.

c. I 2024 blev Advokatrådets sekretariat[179] opmærksom på, at en del brugere af sociale medier anvender betegnelsen "advokat (deponeret)", "deponeret advokatbeskikkelse" eller lignende. Sekretariatet mener, at denne anvendelse af "titlen" er problematisk, men angiver dog: "Hvis man ønsker at oplyse, at man er uddannet advokat, men har deponeret sin beskikkelse, kan det anføres i et resumé eller [i] CV-afsnittet"

Der er ikke praksis på området, men angivelsen af, at et resumé eller CV er acceptabelt løser måske nogle af de angivne dilemmaer. Det er vigtigt at brandet værnes, men hvis det klart angives "har været"[180], så er det vel tilstrækkeligt værn?

3.4 Efteruddannelse for at bevare brandet

Retsplejelovens § 126, stk. 5, er anført:

"*Enhver advokat og advokatfuldmægtig skal løbende deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet. En advokat skal afholde udgifterne her til for en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom*".

Hertil knytter sig reglerne om løbende obligatorisk efteruddannelse for advokater og advokatfuldmægtige.[181]

[179] Nyhed fra Advokatsamfundet publiceret 21.03.2024.
[180] Advokat emeritus er også set.
[181] Advokatsamfundets sekretariat har udarbejdet vejledning om obligatorisk efteruddannelse. Vejledningen findes på Advokatsamfundets hjemmeside. I **Københavns Byret s dom af 4. februar 2021 i sag BS-53900/2019** havde principalen stillet kurser til rådighed – men ikke kontrolleret, at advokatfuldmægtigen rent faktisk gennemførte. Advokatfuldmægtigen havde egentlig "snydt" principalen, men på grund af den manglende kontrol var der tale om en tilsidesættelse, og der udmåltes en bøde på 5.000 kr.

Reglerne er indrettet generelt på advokaterhvervet – og det er prisværdigt – men desværre ikke også indrettet på varetagelse af specifikke advokatopgaver. Der er ikke, som anbefalet af EU, specifikke krav til forsvarsadvokater, familieretsadvokater osv.

En manglende opfyldelse af efteruddannelseskravene er en tilsidesættelse af god advokatskik. Der er afsagt en række kendelser herom af Advokatnævnet.[182] Det er fælles for afgørelserne, at sanktionen som udgangspunkt ved førstegangsforseelsen er bøde.[183]

Som eksempler på afgørelser, hvor advokaten ikke har iagttaget efteruddannelseskravet kan henvises til **Københavns Byrets dom af 10. september 2013 i sag BS 37A-5833/2013** og **Retten i Lyngbyes dom af 27. september 2016 i sag BS 152-1698/2015**, manglede advokaten 8 lektioner, og det var en tilsidesættelse, der medførte en bøde på 5.000 kr.

En række af sagerne om manglende iagttagelse af efteruddannelseskravet vedrører advokater, der grundet forestående pensionering i kombination med sparsom aktivitet i virksomheden har fundet det unødvendigt at deltage i efteruddannelse. Københavns Byret fastslår i sin ovennævnte afgørelse af 13. september 2013, at disse omstændigheder ikke uden videre kan fritage advokaten for efteruddannelsespligten. Der kan efter omstændighederne opnås dispensation fra efteruddannelseskravet, hvis det er begrundet i personlige – herunder helbredsmæssige – problemer af forbigående karakter. En dispensation vil bestå i en reduktion på maksimalt 2/3 af det samlede krav på 54 lektioner over en 3 årig periode.

Hvis advokaten vil opretholde bestallingen, skal de manglende lektioner indhentes, og de påkrævede lektioner for den indeværende periode skal gennemføres. I **Østre Landsrets dom af 11. oktober 2018 i sag B-285-17** var der givet advokat A en irettesættelse tidligere og nu en bøde på 10.000 kr. Advokat A havde en alvorlig ryglidelse, og byretten havde derfor nedsat bøden til 5.000 kr., men landsretten mente, at der ved Advokatnævnets afgørelse var taget behørigt hensyn til advokatens lidelse. Ved samme afgørelse fastslog landsretten, at et med Advokatnævnets kendelse fastsat krav om afvikling af manglende timer ikke kunne tages under påkendelse af domstolen. Det var et spørgsmål, der tilkom dispensationsmyndigheden.

Ophører vedkommende som advokat og deponerer sin advokatbestalling, er det stadig bødebelagt ikke at iagttage efteruddannelsespligten, men pålæg om manglende lektioner bliver ikke givet, jf. f.eks. **Retten i Århus dom af 28. januar 2014 i sag BS 14-2629/2012** og **Københavns Byrets dom af 13. september 2013 i sag BS 156-2380/2012**.

Der er begrænsede muligheder for dispensation, jf. Søren Dragsbæk Holm, "Retten til reduktion i efter uddannelse", advokaten 2/2020 side 48 f.

[182] Tidligere sekretariatschef Nicolai Pii har redegjort herfor i Advokaten 09/12 side 42 "Når den obligatoriske efteruddannelse mangler".
[183] **Københavns Byrets dom af 13. april 2016 i sag BS 41B-2947/2015** tildeler dog en irettesættelse for 3 manglende lektioner. **Københavns Byrets dom af 30. oktober 2014 i sag BS 42B-5162/2013** – tog stilling til, hvorvidt konkrete aktiviteter kunne udgøre relevant efteruddannelse i henhold til bekendtgørelsen, og da kun 6 ud af 54 indberettede lektioner kunne godkendes, fastsatte Advokatnævnet en bøde på 5.000 kr. Domstolene ændrede sanktionen til en irettesættelse på grund af advokatens høje alder og på grund af, at advokaten efterfølgende havde deltaget i de manglende 48 lektioner. Afgørelsen er speciel og ikke retningsgivende.

Har advokaten forsyndet sig ved for få kurser skal det manglende som anført indhentes, men det ændrer ikke ved, at der foreligger en tilsidesættelse, der bødesanktioneres:

Ved et tilsynsbesøg kunne Advokat A ikke dokumentere deltagelse i efteruddannelse, men dokumenterede det umiddelbart før hovedforhandling i byretten. Byretten anførte: "At Advokat A kort før hovedforhandlingen i denne sag har fået bragt forholdet i orden, og at parterne således nu er enige om, at advokaten har efterkommet Advokatnævnets pålæg om at indsende tilstrækkelig dokumentation for, at Advokat A har deltaget i efteruddannelse i overensstemmelse med bestemmelserne i bekendtgørelse om løbende obligatorisk efteruddannelse giver ikke grundlag for helt eller delvis at tilsidesætte Advokatnævnets afgørelse ..., hvorefter Advokat A har overtrådt god advokatskik." "Overtrædelsen" – dog korrekt ændret til "tilsidesættelse" blev stadfæstet ved **Østre Landsrets dom af 6. januar 2023 i sag BS-8050/2022.**

3.5 Hvidvaskloven skal overholdes[184]

Hvidvasklovens § 1, stk.1, nr. 13, inddrager advokater under loven og dens forpligtelser:

> "a) når de yder bistand ved rådgivning om eller udførelse af transaktioner for deres klienter i forbindelse med
> i) køb og salg af fast ejendom eller virksomheder,
> ii) forvaltning af klienters penge, værdipapirer eller andre aktiver,
> iii) åbning eller forvaltning af bankkonti eller værdipapirdepoter,
> iv) tilvejebringelse af nødvendig kapital til oprettelse, drift eller ledelse af virksomheder eller
> v) oprettelse, drift eller ledelse af virksomheder, fonde m.v., eller
> b) når de på en klients vegne og for dennes regning foretager en finansiel transaktion eller en transaktion vedrørende fast ejendom."

Sådanne advokatopgaver fører til krav efter lovens §§ 7 og 8.

I **Østre Landsrets dom af 6. januar 2023 i sag BS-8050/2022** førte kravene efter hvidvasklovens mv. om risikovurdering – skriftlige politikker, forretningsgange og kontroller m.m. til stadfæstelse af, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik, idet det blev anført:

> "Det er ubestridt, at Advokat A har udført virksomhed, der er omfattet af hvidvaskloven i medfør af lovens § 1, stk. 1, nr. 14[185], hvorfor han har været forpligtet til at foretage en risikovurdering af, hvorvidt virksomheden eller han kunne blive misbrugt til hvidvask eller finansiering af terrorisme, jf. hvidvasklovens § 7, stk. 1. Han har derfor været forpligtet til at have tilstrækkelige skriftlige politikker, forretningsgange og kontroller, som skal omfatte risikostyring, kundekendskabsprocedurer, undersøgelses-, noterings- og underretningspligt, opbevaring af oplysninger, screening af medarbejdere og

184 Der henvises til Hvidvasksekretariatets kvartalsrapporter, hvor der offentliggøres interessante artikler og oplysning om domme på området.
185 Nu nr. 13

> intern kontrol, jf. hvidvasklovens § 8, stk. 1. Politikker, forretningsgange og kontroller skal være udarbejdet med udgangspunkt i risikovurderingen foretaget i henhold til § 7, stk. 1."

Under sagen angav Advokatsamfundets tilsyn, at "Det er ikke tilstrækkeligt, at hav(d)e kopieret forslag fra Advokatsamfundets ideoplæg til områder, hvor der kan identificeres risikofaktorer."

Det er et område, der skal tages alvorligt, og der er indført særlige regler om offentliggørelse af advokaters manglende overholdelse af lovens krav, jf. ovenfor under pkt. 1.7.15

3.6 Retsplejelovens regler om god advokatskik og tilsyn)

Udgået af AER er reglerne fra retsplejeloven om god advokatskik, men de gælder selvfølgelig stadig.

Tidligere AER 2.1:

> ***"Advokaten skal i medfør af Rpl. § 126, stk. 1, udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. En advokat må i medfør af Rpl. § 126, stk. 4, heller ikke uden for sin advokatvirksomhed, i forretningsforhold eller i andre forhold af økonomisk art, udvise en adfærd, der er uværdig for en advokat. "***

Rollerne for Advokatrådet og Advokatnævnet i relation til god advokatskik er også udgået:

Tidligere AER 2.2:

> ***"Advokatrådet fører tilsyn[186] med, at advokater overholder reglerne om god advokatskik. Advokatnævnet, der behandler klager over advokater, fastlægger det nærmere indhold af Retsplejelovens standard for god advokatskik og tildeler disciplinære sanktioner i henhold til Rpl. kapitel 15 b."***

Tilsynsfunktionen er senest styrket ved lov L 2009 187 fra 1. juli 2019, hvor der er indført beføjelser for Advokatrådet i retsplejelovens § 143, stk. 3-7, § 143 a og § 143 b.

Advokatnævnet har anvist indberetning til Advokatrådet som en vej, hvor **Advokatnævnet 21, maj 2026 i sag 2026-1695** afviste en klage fra en kommune, da kommunen ikke havde selvstændig retlig interesse.

[186] En Advokatnævnskendelse om manglende deltagelse i tilsynet (2016-1887) er omtalt i Advokaten 2017/05 side 40: "Tre kendelser om advokatretlige forhold" af Lise Ravnkilde. Advokatens skal selvfølgelig deltage!

4. Modtagelse af sager

Modtagelse af sager, opdrag og bemyndigelse er behandlet i AER artikel 4-6 , hvor visse af afgørende momenter for den videre behandling angives.

4.1 Advokatopdraget, advokatens mandat, etablering af klientforholdet

Artikel 4, stk. 1.

> **"En advokat må alene påtage sig en sag for en klient efter direkte anmodning fra klienten, fra en anden advokat på klientens vegne eller efter anmodning fra en offentlig myndighed eller andet kompetent organ."**[187] [188]

Der skal skabes enighed mellem advokat og klient om opgaven – advokatopdraget[189]. Der skal etableres et klientforhold[190].

Uanmodet forretningsførelse[191] er ikke god advokatskik[192], se dog specialreglen for forsvarer i retsplejelovens § 740[193].

Advokatens udførelse af opgaver for klienten er baseret på et opdrag og fuldmagtsforhold, og reglerne for advokatens opgaveudførelse tager derfor, som for alle andre, udgangspunkt i de almindelige regler om aftale og fuldmagt. Se lige ovenfor om **U.2005.3268H**, hvor en advokat oprettede en "forening", som ydede bistand, men det var i realiteten advokaten, der udførte opgaven og fakturerede klienten for det udførte arbejde. Det var en grov tilsidesættelse, der medførte en bøde på 10.000 kr., der i dag ville være i hvert fald 20.000 kr.

Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen anfører [194]:

> *"Som bestemmelsen er formuleret, synes den at udelukke, at anmodningen fra klienten kan komme gennem befuldmægtiget, medmindre fuldmægtigen selv er advokat. Hvis det er utvivlsomt, at anmodningen kommer fra klienten, synes det at være unødig formalisme at kræve en personlig henvendelse fra klienten.*

---

[187] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 44 ff. En behandling af "nye tider" med online portaler mv. er foretaget af Martin Korp Jensen: "Tillykke – du har fået en opgave!", Advokaten 08/2018 side 38 f.

[188] Reglen anvendes fejlagtig af Advokatnævnet i to af de kendelser, der indgår i U.2025.2814Ø, men argumentationen fortaber sig i behandlingen ved domstolene selv om anbringendet indgår i Advokatnævnets argumentation for byretten.

[189] Anvendelse af "opdrag" som overbegreb om advokatens arbejde for klienten har meget for sig og indgår ofte i Advokatnævnets og domstolenes vurderinger.

[190] Dette spørgsmål har også stor betydning i relation til interessekonflikter – klientforhold opstår ikke af intet.

[191] I **Københavns Byrets dom af 12. februar 2014 i sag BS 41B-660/2013** fastslog retten (hvad tilsyneladende også var erkendt!), at en uopfordret henvendelse om bistand vedr. en krænkelse af et varemærke – som modtageren pænt havde afslået at gøre brug af – kunne berettige til et salær på 1.000 kr. for den uopfordrede henvendelse, og at en sådan fremgangsmåde åbenbart var i strid med god advokatskik.

[192] I responsum fra Advokatrådets responsumudvalg sag 2019-780 behandles spørgsmålet om indsættelse af organisation i testamente, hvor organisationen betaler. Det skal – selvfølgelig – være klienten, der ønsker at testere, og så kan organisationen betale. Gengivet i Advokaten 1.2020 side 50.

[193] **U.1985 313H** og Thomas Rørdam: Forsvareren 54 ff. Anvendelse af den forsvareren tilkomne ret er en balanceakt.

[194] "De Advokatetiske Regler – Kommenteret" (2022) side 45.

> *I visse tilfælde vil en direkte henvendelse kunne være vanskelig, f.eks. ved klientens sygdom. Det må således forventes, at Advokatnævnet vil acceptere, at klienten gennem en befuldmægtig fremsætter en anmodning til advokaten om at påtage sig en opgave."*[195]

Men, som også anført samme sted: *"Det er advokatens ansvar at sikre sig fornøden dokumentation for fuldmagten til at påtage sig en sag".*

I forbindelse med advokatens opgaveudførsel for klienten har der været afgørelser inden for en række områder.

Østre Landsrets dom af 3. februar 2000 i sag B-1252-99
En genealog udøvede virksomhed ved uopfordret henvendelse til arvinger i dødsboer, idet han tilbød at udføre slægtsforskning samt at dokumentere arvingernes arveberettigelse mod et vederlag på 20 % af en eventuel nettoarv. De potentielle arvinger skulle uopsigeligt give genealogen ret til at repræsentere arvingerne på skiftet via Advokat A, til hvem arvingerne skulle udstede skiftefuldmagt. På genealogens brevpapir var det anført, at han var i samarbejde med Advokat A.
Forholdet var i strid med god advokatskik, bl.a. da Advokat A i strid med de faktiske forhold havde meddelt Københavns Byrets skifteafdeling, at han repræsenterede arvingerne i et bo, uden at arvingerne havde anmodet Advokat A herom. Advokat A havde derfor søgt at påtage sig en opgave, uden at dette skete efter direkte anmodning fra klienten.
Under hensyntagen til forholdets samlede grovhed, herunder særligt det faktum, at Advokat A havde været bekendt med, at der blev indgået en uopsigelig overenskomst mellem genealogen og de potentielle arvinger, blev Advokat A pålagt en bøde på 20.000 kr. (En meget alvorlig sanktion, der ligger uden for det, som "konverteringstabellen" er egnet til).
Landsretten stadfæstede afgørelsen og sanktionen, idet Advokat A, gennem den af genealogen drevne virksomhed, havde hvervet og søgt at hverve klienter ved uopfordrede henvendelser til disse samt ved at have et samarbejde med genealogen.

Hvis klienten er en juridisk person, skal anmodningen om advokatbistand komme fra en person(er), der er bemyndiget til at tegne den juridiske person, ligesom opdragets omfang skal aftales med den(de) person(er), der har bemyndigelse hertil.

Retten i Næstveds dom af 9. januar 2009 i sag BS 15-1189/2008
Advokat A havde bistået en ejerforening med to medlemmer i forbindelse med generalforsamling og vedtægter.
Da der opstod et økonomisk mellemværende mellem ejerforeningens medlemmer i forhold til ejerforeningen, udtog Advokat A stævning på vegne af ejerforeningen mod et medlem af ejerforeningen.
Da Advokat A ikke kunne godtgøre, at han havde fået fuldmagt fra ejerforeningen til at udtage stævning, fandt Advokatnævnet, at der forelå en tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket retten stadfæstede i en efterfølgende retssag.[196]

Retten i Holstebros dom af 12. april 2010 i sag BS 7-1270/2009

[195] Udsagnet dækker ikke henvendelser fra sigtede i straffesager, hvor der også her gælder særlige regler.
[196] Se også **U.2024.4401 Ø** om manglende søgsmålskompetence i et sameje.

Selskabet S1 gik konkurs og Advokat A1 blev udpeget som kurator. Selskabet S1 var ejet af KH. Selskabet S1 lejede lokaler af Selskabet S2, der var ejet af samme KH og CB, og de tegnede i fællesskab.
Advokat A2 havde siddet i bestyrelsen for S1 og havde repræsenteret selskabet, og han var advokat for KH. Han havde bl.a. ført sag mod CB på vegne af Selskabet S1.
Over for kurator A1 ønskede han adgang til den ejendom, der var lejet af Selskab S1, men ejet af Selskab S2 og tilkendegav, at han repræsenterede Selskab S2. CB's advokat protesterede, og Advokat A1 klagede over Advokat A2.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A2 havde handlet uden fornøden fuldmagt og utilbørligt for at fremme KH's interesser. På grund af tidligere tilsidesættelser blev sanktionen en bøde fastsat med gentagelsesvirkning til 20.000 kr.
Retten stadfæstede, at der var handlet uden fuldmagt, men fandt ikke, at der var bevis for, at det utilbørligt var sket i KH's interesse. Retten nedsatte bøden til 10.000 kr. – på grund af den ændrede vurdering. Da der var tale om en gentagen tilsidesættelse af god advokatskik, kan det diskuteres, om der burde være sket nedsættelse af sanktionen.

Københavns Byrets dom af 1. november 2023 i sag BS-434662022. Det er et helt klart eksempel, hvor Advokat A anlægger sag mod den ene kapitalejer (K1) i en selskabskonstruktion med to holdingselskaber (S1 og S2), hvor der strides om kapitalandelene i et fælles selskab. Advokat A anlagde på vegne S2 sag mod K1, men han havde ikke den fornødne fuldmagt og en tilsidesættelse af god advokat skik blev statueret.

I følgende sag var situationen også indledningsvis, at advokaten ikke havde etableret et klientforhold – der var intet opdrag og allerede derfor heller ingen fuldmagt:

Horsens Byrets dom af 15. april 2009 i sag BS 150-1672/2008
Advokat A blev ved Advokatnævnets kendelse pålagt en bøde på 10.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik ved at have anmodet om aktindsigt hos udlændingemyndighederne, under angivelse af at være advokat for to udlændinge, selvom der på daværende tidspunkt ikke var etableret et egentligt klientforhold mellem Advokat A og de to udlændinge. De to udlændinge blev efterfølgende klienter hos Advokat A. Bøden blev fastsat under hensyn til, at Advokat A tidligere var idømt sanktioner.
Horsens Byrets flertal stadfæstede, at der var handlet i strid med god advokatskik, men nedsatte bøden til 5.000 kr. under henvisning til, at Advokat A efterfølgende havde fået et klientforhold og fuldmagt fra de to udlændinge.

Betydningen af advokatopdraget kan også være afgørende i andre relationer, som i følgende afgørelse, hvor spørgsmålet var, hvem der kunne samtykke i ophævelse af tavshedspligten, jf. retsplejelovens § 170.

Østre Landsrets kendelse af 2. maj 2012 5. afd. S-1171-12 vedrørte spørgsmålet om advokatens tavshedspligt ctr. vidnepligt.
For at bedømme hvem der kunne samtykke i ophævelse af tavshedspligten, skulle retten tage stilling til, hvem der var klient.
To personer havde - angiveligt ifølge delvis mundtlig fuldmagt fra fuldmagtsgiver - søgt råd hos Advokat A om et fuldmagtsforhold, og der blev af Advokat A givet råd til de pågældende, indeholdende anvisninger om, hvorledes fuldmagtsgiveren skulle handle. Der var imidlertid ingen kontakt mellem de pågældende personers fuldmagtsgiver og Advokat A, og det blev lagt til grund, at der ikke over for fuldmagtsgiver var etableret et klientforhold.

Fuldmægtigene var klienter, men de kunne ikke gøre fuldmagtsgiver til klient. Det var således de to, der søgte råd hos Advokat A, der kunne samtykke i at ophæve tavshedspligten i relation til deres opdrag til advokaten.

Der foreligger også følgende afgørelser, hvor spørgsmålet var, om der var en fuldmagt:

Københavns Byrets dom af 27. april 2009 i sag BS 3863/2008
Advokat A1 gjorde gældende, at Advokat A2 ikke havde fuldmagt til at repræsentere de personer, på hvis vegne Advokat A2 havde klaget over Advokat A1 til Advokatnævnet. Byretten gav ikke Advokat A1 medhold heri, idet der forelå skrivelser fra såvel Advokat A2 som dennes klient, der godtgjorde, at der eksisterede en fuldmagt til at føre klagesagen for Advokatnævnet.

Randers Byrets dom af 28. september 2009 i sag nr. BS 7-1094/2008
Advokatnævnet idømte Advokat A1 10.000 kr. i bøde for tilsidesættelse af god advokatskik, da Advokat A1 ikke havde besvaret breve fra modpartens advokat, Advokat A2, og yderligere havde foranlediget køber, der var repræsenteret af Advokat A2, til at underskrive et skøde uden Advokat A2´s godkendelse.
Advokat A1 indbragte afgørelsen for retten med den indsigelse, at Advokat A2 aldrig havde fået fuldmagt fra Klager K til at indgive en klage på dennes vegne. Retten i Randers tog denne indsigelse til følge, da retten fandt, at Advokat A2 ikke havde fået fuldmagt af K til at klage, og da Advokat A2 ikke havde klaget på egne vegne. Advokatnævnets kendelse blev herefter **ophævet.**

En sag, der bl.a. på grund af usikkerhed om de faktiske forhold fik et langt forløb med to advokatnævnskendelser, en hævet retssag og endelig **Københavns Byrets dom af 11. oktober 2012 i sag BS 45C-5847/201**, frifandt Advokat A1 for ikke at gøre noget. En sag var sendt over til ham fra Advokat A2, men Advokat A1 havde ikke noget opdrag, idet der ikke var en aftale med Klient K. Det fremgik i øvrigt heller ikke af oversendelsen – der skete sammen med en del andet materiale – at han skulle foretage sig noget, hvilket han erkendt heller ikke gjorde. Om denne omvendte situation, hvor der ikke var et opdrag, kan der også henvises til **Københavns Byrets dom af 22. november 2012 i sag BS 38A-1162/2011**, hvor der var sket henvendelse vedrørende genoptagelse af en ulykkesforsikringssag for at få forhøjet erstatning. Advokat A1 overtog sagen fra den tidligere Advokat A2, der havde behandlet sagen, og havde ikke fået til opdrag at vurdere, om der skulle vurderes andre erstatningsmuligheder. Der skete frifindelse med særlig fremhævelse af den ordrebekræftelse, der var givet.

En afgørelse, der både indeholder krav om bekræftelse af opdraget og visse typeforudsætninger i et administrationsforhold er **Københavns Byrets dom af 15. september 2015 i sag BS 37A-964/2015**, hvor Advokat A var administrator af en ejerforening, men blev opsagt. Almindeligt juridisk arbejde måtte være omfattet af administrationsaftalen – og Advokat A havde ikke dokumenteret, at det faldt udenfor. Selvom der ikke forelå en opgavebekræftelse, fandt retten, at det måtte have stået foreningen klart, at byggesagsstyring og administration heraf lå udenfor.

Baseret på den foreliggende praksis påhviler bevisbyrden for, at der foreligger et opdrag, advokaten.

I retsplejelovens § 265 om rettergangsfuldmagt er der i stk. 2 en specialregel for advokater om dokumentation af fuldmagten/mandatet:

> *"Stk. 2. Dog afkræves der ikke på embeds vegne advokater bevis for, at de er befuldmægtigede for parten, og når deres befuldmægtigelse benægtes af modparten, kan de forlange udsættelse for at tilvejebringe det fornødne bevis."*

I **Københavns Byrets dom af 22. februar 2022 i sag BS-37886/2020** fastslog Advokatnævnet, at Advokat A skulle sanktioneres for tilsidesættelse af god advokatskik, da han havde ført sag for 2 investorer uden den fornødne procesfuldmagt og ikke havde dokumenteret at have en procesfuldmagt, da det blev relevant i forbindelse med inddrivelse af sagsomkostninger.

Et meget kompliceret forløb er **Østre Landsrets dom af 30. juni 2022 i sag BS-15835/021,** der på visse punkter er ret så speciel, og den omtales her under modtagelse af sager – opdrag/mandat. Fortsættelse følger under afsnittet om interessekonflikt og senere under forholdet mellem salær og tilsidesættelse af god advokatskik. Afgørelsen er utrykt, indeholder mange aspekter af god advokatskik og omtales derfor ret udførligt.

Grundlaget for afgørelsen var et 50%-50% ejerskab af et dansk aktieselskab, S, hvor der var en hollandsk ejerkreds (H) og en dansk (D)[197].

Der er ikke oplyst noget om en ejeraftale, som måske ville have afværget meget. Der er heller ikke nærmere oplysninger om den stævning, der var en væsentlig faktor[198].

Begge sider havde udpeget to bestyrelsesmedlemmer, og udskiftning af disse for den ene eller anden side havde tilsyneladende i forløbet været uformel.

Den danske ejerside – en koncern – ville sælge den del af sin virksomhed, der omfattede S til en kapitalfond, hvilket de hollandske medejere af S ikke ønskede. Da disse overdragelsestanker førte til, at den danske side 16. januar afholdt en uformel generalforsamling og skiftede et af "deres" bestyrelsesmedlemmer ud med T, blev hollænderne "utilfredse", og det førte til, at den hollandske aktionær, H, udtog stævning mod det danske selskab, S, med påstand om, at generalforsamlingen, der valgte T, var ugyldig, og han skulle afregistreres. Samme krav blev stillet over for Erhvervsstyrelsen.

Det sagsøgte selskab, S, skulle forsvare sig i sagen, og "man" blev enige om advokat A, men til hvilken opgave?

> a) Advokat A erklærede at være neutral i forhold til aktionærerne og selskabet.
> b) En administrerende direktør i H – altså sagsøger - skrev herefter følgende til bl.a. bestyrelsen i S (inkl. den omdiskuterede T) og den administrerende direktør i S:
>
> > "Based on the statement of Mr. A, I can confirm that we have confidence in the office!"
>
> c) Advokat A skrev til Erhvervsstyrelsen, at han var blevet bedt om at repræsentere S og var i færd med at gennemgå sagen.

[197] At den ene ejerkreds er hollandsk, nævnes kun, da der i afgørelsen anes fundamentale forskelle i procesregler for selskaber.
[198] Advokatnævnets sekretariat burde måske efter reglerne have søgt disse forhold afdækket, eller forklaret hvorfor de ikke er omtalt.

d) Efter e-mailkorrespondance mellem advokat A's kollega og den administrerende direktør i S bekræftede sidstnævnte, at retten kunne orienteres om, at advokat A repræsenterede S i retssagen mod H.
e) E-mailen blev sendt cc. til tre bestyrelsesmedlemmer i S: HB, NP og LS,
f) advokat A blev registreret som advokat for S på minretssag.dk.

Herefter skrev LS (bestyrelsesformanden i S udpeget af D) til bl.a. HB (udpeget af H) i en e-mail samme dag følgende:

> "When taking into consideration that HB and NP represent H, and that the extraordinary general meeting where T was elected as a board member is the subject of the dispute, I will ask A to direct its queries to me in my capacity as chairman of the board. "

HB svarede samme aften følgende:

> "In this case NP and I do not directly represent H. We act as boardmembers of S.
> S will act on his own. We suppose that D also act on his own as shareholder and that LS act as chairman of the board. As boardmembers we also like to give our opinion about the dispute and want to talk with A".

Advokat A tilkendegav 24. april på baggrund af svar på forespørgsel, at to eller flere af bestyrelsens medlemmer måtte anses for inhabile i forhold til den verserende sag, og han foreslog, at sagen på grund af de habilitetsproblemer, som den indebar, blev behandlet på en ekstraordinær generalforsamling, hvor det kunne afklares, hvordan han skulle instrueres.

Advokat A bad Erhvervsstyrelsen om yderligere udsættelse af fristen for bemærkninger til den verserende sag. Advokat A henviste til, at det ikke havde været muligt at varetage selskabets interesser, fordi selskabets bestyrelse på grund af inhabilitet ikke havde kunnet give instruks om, hvordan sagen skulle føres, og til at selskabets bestyrelse på den baggrund var blevet opfordret til at indkalde til generalforsamling med henblik på en stillingtagen til spørgsmålet. Advokat A anførte samtidig, at det fortsat var S' opfattelse, at T's bestridelse af bestyrelsesposten ikke rummende nogen risiko, fordi T ikke egenhændigt kunne vedtage forslag eller blokere for forslag.

Advokat X indtrådte på vegne af sagsøger H, og anmodede Erhvervsstyrelsen om, at der ikke blev givet fristudsættelse til et indlæg fra S, idet han bl.a. gjorde gældende, at sagen udelukkende vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt der var sket lovlig indkaldelse til generalforsamlingen den 16. januar.
Advokat A fastholdt ved brev af 2. maj til Erhvervsstyrelsen den tidligere anmodning, idet han bl.a. anførte, at han fortsat lagde til grund, at selskabets bestyrelse ville indkalde til generalforsamling med henblik på en drøftelse af spørgsmålet.

Ved e-mail af 2. maj til bl.a. LS, HB, NP og T fremkom advokat A med forslag til en dagsorden til en generalforsamling.

Et af de foreslåede dagsordenspunkter var: "Instructions to attorney when representing the company in the legal proceedings".

En administrerende direktør fra sagsøger H fastholdt i e-mail af 11. maj til advokat A på vegne af HB og NP bl.a., at registreringen af T var ulovlig, hvorfor advokat A var forpligtet til at bistå S med afregistreringen.

Det fremgik desuden, at de nævnte bestyrelsesmedlemmer udpeget af H modsatte sig, at advokat A bad myndighederne om yderligere fristudsættelse, ligesom man bad advokat A om at trække sig fra hvervet som advokat for S.

Som et svar på denne henvendelse skrev advokat A bl.a. følgende til den pågældende administrerende direktør, den administrerende direktør for S og til LS, NP og HB (men ikke T):

> "For the sake of good order, I maintain that I am acting as counsel to S and in the interest of S. The purpose of my suggestion to the board of directors to convene a general meeting was - and is – to have the company to properly instruct me in the matter. I understand that two of the board members apparently wish me to withdraw from my position as counsel to S. I have been appointed as counsel to the S by a decision supported by a majority of the board members and accordingly, I shall continue to act as counsel to S until dismissed by a valid board decision supported by a majority of the board.
>
> As I understand that the board of directors has agreed upon convening an ordinary general meeting on 30 May, I will inform the Danish Business Authority of this.
> I shall await the company's instructions in connection with said general meeting. "

Erhvervsstyrelsen traf den 17. maj afgørelsen om, at spørgsmålet om generalforsamlingens lovlighed og registreringens udslettelse henhørte under domstolene, og styrelsen henviste i den forbindelse til retssagen anlagt den 16. marts.

Der blev den 30. maj afholdt ordinær generalforsamling i S, og de tidligere bestyrelsesmedlemmer LS,HB og NP blev genvalgt og T blev valgt som bestyrelsesmedlem. På et efterfølgende bestyrelsesmøde blev HB valgt som bestyrelsesformand, og T blev valgt som næstformand.

Advokat A var til stede ved generalforsamlingen, men han spillede efter det oplyste ingen aktiv rolle, og hans bistand til S blev ikke drøftet.

Man kunne måske tro, at konflikten nu var løst med det i hvert fald denne gang lovformelige valg af T – men nej.

1. klagepunkt: Advokat A havde ikke mandat til at søge udsættelse.

Advokat A afgav den 7. juni svarskrift på vegne af S og påstod principalt sagen afvist, subsidiært frifindelse. Til støtte for afvisningspåstanden gjorde advokat A gældende, at sagsøger ikke havde den fornødne retlige interesse i at få spørgsmålet om gyldigheden af

generalforsamlingsbeslutningen den 16. januar prøvet. Advokat A henviste i den forbindelse til, at T den 30. maj var valgt som bestyrelsesmedlem, og til at spørgsmålet om hans medlemskab i perioden fra 16. januar til 30. maj ikke var afgørende for selskabets, sagsøgers eller andres retsstilling.

Det affødte, at den nye bestyrelsesformand i S, HB, bl.a. skrev følgende til bl.a. advokat A:

> "I like to inform you that this is done without consultation of the S board or the shareholder H and permission of the S board and the chairman of the S board. Mr. A did not inform me in our telephone meeting 7 June in the evening about this action. On his question about the opinion of shareholder of the court case I told him, that H was waiting for the outcome of 7 June. He did not mention anything about this filed statement of defense to the court. due to these fact I keep mr. A fully responsible for this action."

Advokat A svarede til HB, og henviste bl.a. til, at han var antaget til at varetage S' interesser i sagen, og at han derfor var forpligtet til at afgive svarskriftet inden udløbet af fristen, idet der ellers ville blive afsagt en dom imod selskabet. Advokat A anførte desuden, at det nu var i selskabets interesse at få sagen afvist, idet T den 30. maj var blevet valgt til bestyrelsen.

HB var uenig i advokat A's betragtninger, og skrev i den forbindelse bl.a. følgende:

> "You are particularly incorrect about the instructions given to you in the matter. The board of directors have never instructed you to defend the company against H in the lawsuit. As you are fully aware, NP and I are of the firm opinion that the lawsuit by H is justified and that S is obliged to correct the wrong registration. This ought to have been apparent to you immediately after your appointment by LS and must have been apparent to you (at the least)
> on 11 May when you were informed that NP and I wanted the company to rectify the registration and that you as the company's lawyer were required to assist in this. It was also made clear to you that we opposed any further delay in the deregistration of T and instructed you not to file any additional request for postponements and respectfully asked you to withdraw from the case.
> It is striking that you maintain to be duly authorized given that you on 2 May asked for the convocation of an extraordinary general meeting with the view to receive instructions on how to proceed in the pending court case. As you are aware, no instructions were resolved by the general meeting, and consequently no instructions were given to you by the company.
> [. . .]
> You are pretending to act 'in the interest of the company' which is a false statement given the conflict between the shareholders and the board members. 'No one can serve two masters' and in fact you are acting in the interest of D and its shareholders only."

2. Klagepunkt: Advokat A var ikke bemyndiget til at afgive svarskrift.

Disse klagepunkter afgør Advokatnævnet og senere landsretten, der stadfæster, således:

> *"Manglende bemyndigelse*
> *Advokatnævnet lægger til grund, at der i april 2018 var enighed i S' bestyrelse om at antage advokat A til at yde bistand til S.*
> *Advokatnævnet lægger desuden til grund, at der i forbindelse med antagelsen af advokat A ikke var enighed om, hvilket opdrag han skulle have.*
>
> *...H, HB og NP [har] gjort gældende, at advokat A efter deres opfattelse blev antaget med henblik på, at han på et objektivt grundlag kunne bekræfte ugyldigheden af beslutningen truffet på generalforsamlingen den 16. januar og derefter bistå selskabet med berigtigelse. Det fremgår i den forbindelse, at H på tidspunktet for antagelsen af advokat A allerede havde indhentet et juridisk responsum, der fastslog, at generalforsamlingen ikke havde været lovligt indkaldt.*
>
> *Advokat A har heroverfor fremlagt erklæring af 19. november fra LS, der var bestyrelsesformand i S, da samarbejdet blev indledt. Det fremgår af denne erklæring, at opdraget var at repræsentere S i de verserende sager, således at selskabets interesser blev varetaget bedst muligt, men at opdraget ikke blev givet udtrykkeligt, hvorfor det var op til advokat A selv at udfylde opdraget.*
>
> *Advokat A må efter nævnets opfattelse tidligt efter opdragets begyndelse have været klar over, at der var uenighed om opdragets indhold, hvilket også var baggrunden for, at han den 24. april opfordrede til, at der blev afholdt en ekstraordinær generalforsamling med henblik på en afklaring af instrukserne til ham, og uenigheden blev tydeliggjort, da advokat A den 11. maj blev bedt om at udtræde af sagen.*
>
> *Advokat A var i hvert fald fra den 11. maj klar over, at halvdelen af S ' bestyrelse ønskede hans udtræden i forhold til bistanden til selskabet, hvilket den samme personkreds efterfølgende gentagne gange fastholdt.*
>
> *I denne situation, hvor det fra sagens begyndelse måtte stå advokat A klart, at de modsatrettede interesser indbyrdes i S' bestyrelse indebar særlige problemstillinger, hvor han ikke havde modtaget nogen klar instruks om opdraget, og hvor halvdelen af S' bestyrelse efter kort tid udtrykte ønske om, at han ikke skulle bistå selskabet, findes advokat A ikke at have været berettiget til at forsætte bistanden.*
>
> *Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af vedtægterne for S, at selskabet tegnes af enten den samlede bestyrelse eller af en formand eller næstformand for bestyrelsen sammen med en direktør, og at der ikke, som sagen er fremlagt for nævnet, ses at have været en tegningsberettiget gruppe,*

der støttede hverken advokat As forbliven på sagen eller advokat As udtræden af sagen.

Advokatnævnet finder på den baggrund, at advokat A tilsidesatte god advokatskik ved at vedblive med at repræsentere S i sagen ved Erhvervsstyrelsen og i retssagen mod H"

Advokatnævnets begrundelse hænger ikke sammen med det faktisk oplyste:

1) Det var ikke bestyrelsen i S, der antog advokat A og accepterede at han blev registreret i Minretssag. Det var direktøren i det sagsøgende selskab og direktøren i det sagsøgte selskab. Bestyrelsen i S var formentlig inhabile – i hvert fald de to udpeget af H og det omdiskuterede bestyrelsesmedlem T. LF havde afholdt den omdiskuterede generalforsamling og var vel næppe uhildet.

2. Den Hollandske "begrundelse" for valg af advokat A: at advokat A blev antaget med henblik på, at han på et objektivt grundlag kunne bekræfte ugyldigheden af beslutningen truffet på generalforsamlingen den 16. januar og derefter bistå selskabet med berigtigelse. Det fremgår ikke af det refererede forløb. Begrundelsen: "Det fremgår i den forbindelse, at H på tidspunktet for antagelsen af advokat A allerede havde indhentet et juridisk responsum, der fastslog, at generalforsamlingen ikke havde været lovligt indkaldt", er løsreven og svær at relatere il valget af advokat, der skal registreres i Minretssag. Det fremgår ikke, at det juridiske responsum er tilgået advokat A.

3. LS begrundelse: "at opdraget var at repræsentere S i de verserende sager, således at selskabets interesser blev varetaget bedst muligt, men at opdraget ikke blev givet udtrykkeligt, hvorfor det var op til advokat A selv at udfylde opdraget." stemmer i hvert fald med det faktuelle, at advokat A skulle registreres i Minretssag. Advokatnævnet forholder sig ikke til den enighed, der er om denne registrering. Det afgørende er imidlertid: at opdraget var at repræsentere S i de verserende sager, således at selskabets interesser blev varetaget … , men at opdraget ikke blev givet udtrykkeligt, …"

Det er korrekt, som antaget, "at der ikke, som sagen er fremlagt for nævnet, ses at have været en tegningsberettiget gruppe, der støttede hverken advokat A's forbliven på sagen eller advokat As udtræden af sagen.
Afgørelsen kan måske være korrekt – der er ikke noget mandat ud over at blive registreret i Minretssag – og hvad betyder det. Advokat A burde have sikret sig et klart mandat tiltrådt af de to aktionærer – men hvordan det skulle være skabt er uklart.

Konklusionen er, som anført andetsteds: **Sørg for en opgavebekræftelse, så alle ved, hvad opdraget går ud på og advokaten ved, hvem der repræsenteres.** Det havde i situationen måske medført en udeblivelsesdom på grund af, at selskabet var handlingslammet, men det er en risiko, når der ikke foreligger en klar ejeraftale.

Et grelt eksempel er **U.2024.3968Ø**, hvor en advokat gik helt galt i byen:

Advokat A, der angav at repræsentere en bank, stævnede Retten i Lyngby. Banken, der ikke havde haft kendskab til sagsanlægget, og som oplyste, at sagen var anlagt af advokat A uden fuldmagt, ønskede ikke at videreføre sagen.
Sagen blev afvist, og den nu tidligere advokat blev pålagt at betale 25.000 kr. i sagsomkostninger til Retten i Lyngby. Retten i Lyngby, der havde afholdt advokatudgifter for 128.789,70 kr., kærede afgørelsen med påstand om, at A skulle betale 125.000 kr.
Landsretten lagde til grund, at den daværende advokat A ikke fra banken havde mandat til hverken anlæg af eller førelse af retssagen mod Retten i Lyngby. A havde derved udvist pligtstridig opførsel, hvilket havde forårsaget omkostninger for Retten i Lyngby som sagsøgte i sagen.
Landsretten bemærkede, at culpaansvaret efter retsplejelovens § 319 medfører, at det som udgangspunkt er de faktiske udgifter til advokatbistand i forbindelse med sagen, som skal erstattes. De almindelige erstatningsretlige principper, herunder om adækvans, gælder imidlertid også, hvorfor det er en betingelse, at det påståede beløb til advokatbistand er påregneligt. A havde under sagen anmodet om præjudiciel forelæggelse, der havde været afholdt to telefonmøder, og der havde været betydelig skriftveksling.
Henset til de nedlagte påstande, sagens karakter, omfang og forløb fandt landsretten, at en udgift på 125.000 kr. til advokatbistand var påregnelig, og A var derfor erstatningsansvarlig for det opgjorte tab, og han blev dømt til at betale 125.000 kr. til Retten i Lyngby

4.1.1 Hvis klient er det?

Med ændring af AER, hvor reglen om fortrængning blev flyttet, er AER ikke dækkende for de slagsmål, der er mellem advokater, der tidligere har arbejdet sammen, jf. yderligere under 15.1.2.

I **U.2025.2814Ø**, der behandler advokatnævnskendelser før den seneste ændring af AER, rettede advokat A ensidigt henvendelse til advokat B's klienter efter sidstnævntes udtræden af deres interessentskab. Advokatnævnet anvendte reglen som formuleret i AER artikel 4, stk.1. – uden at nævne den – og landsretten forbigik advokat A's anbringende om, at de omhandlede klienter i sagen var erhvervsdrivende og fortrængning ikke gjaldt for dem med følgende formulering:

> "Sådanne henvendelser er i strid med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, uanset om der er tale erhvervsdrivende. Det af A anførte om ændringen i 2022 af de advokatetiske regler pkt. 4.2 (rettelig artikel 4, stk. 2) vedrørende uopfordrede henvendelser til forbrugere kan derfor ikke føre til et andet resultat."

Under sagen gjorde Advokatnævnet gældende, at "advokatopdraget er personligt", et synspunkt der må være hentet fra praksis om beskikkede sager, jf. **U.1990.925H**, men udvidelsen til en generel antagelse er ny, men den finder gehør hos landsretten:

> "Advokatopdraget er personligt, og advokater kan ikke aftale, at klienter overgår fra den ene til den anden. Landsretten finder herefter ikke, at henvendelserne var berettiget i henhold til interessentskabskontrakten i Y I/S, eller at advokat A ved henvendelserne varetog berettigede hensyn til C og E's interesser."

I sagen var den ene advokat beskikket for "E", og der er synspunktet efter gældende praksis forståeligt, men i relation til "C", der angiveligt var et selskab, er afgørelsen problematisk.

Anbringendet have sin oprindelse i et brev fra Advokatsamfundets sekretariat, hvor det anføres:

> "I den forbindelse skal sekretariatet påpege, at klientopdraget er personligt. Advokater kan ikke aftale, at en klient overgår fra en advokat til en anden. Det er udelukkende klientens beslutning, hvilken advokat, der skal varetage klientens sag. Det er efter sekretariatets opfattelse i strid med god advokatskik at lægge hindringer i vejen for, at klienternes interesser kan varetages af den advokat, som klienten har valgt.
> ..."

I hvert fald i større advokatfirmaer er der måske aftaler om, hvem der er "klientansvarlig", "klientskaffer" eller lignende, men der behøver ikke at være sammenfald med den "sagsansvarlige". Landsrettens vurdering af "interessentskabskontrakten i Y I/S" må enten føre til alvorlige drøftelser i en række advokatfirmaer eller til at afgørelsen fremadrettet anvendes med megen lempe.

4.2 Advokatens bemyndigelse

En fuldmagt fra en klient er ikke i sig selv tilstrækkelig. Der skal også foreligge en bemyndigelse til de konkrete sagsbehandlingsskridt, som advokaten foretager, jf. for eksempel ovennævnte **Østre Landsrets dom af 30. juni 2022 i sag BS-15835/021,** hvor emnet indgår.

I **Københavns Byrets dom af 24. november 2015 i sag BS 37A-5876/2014** var advokaten fast advokat for et forsikringsselskab på vis vegne, der var indgået forlig om erstatning. Der var dog ikke taget højde for andre krav ud fra samme hændelse, og forsikringsselskabet blev stævnet. Oplysningen tilgik kun advokaten, der førte sagen om det yderligere krav uden at orientere klienten. Advokaten handlede således uden bemyndigelse. Retten stadfæstede en bøde på 20.000 kr.[199]

Der er advokater, der urigtigt mener, at selve klientforholdet berettiger dem til at handle, men det er – som det også vil fremgå af de følgende afgørelser - ikke tilfældet.[200]

Østre Landsrets dom af 25. maj 2000 i sag B-2006-99
Advokat A indgik forlig for Klient K i en salærsag anlagt af tidligere medinteressent til Advokat A. Salæret vedrørte en fri processag, hvor flere i det nu opløste advokatinteressentskab havde udført arbejde, herunder den advokat, der nu hjalp klienten.

[199] Hvis man læser **U.1974.287S** omhyggeligt, kan man også i denne sag se, at den ene af de sagsøgte ikke havde fået nogen oplysning om sagen, og det førte efter det for os oplyste til, at sagen mod denne bror måtte gå om i det hele.
[200] Det her behandlede er forholdet mellem fuldmagtsgiver og fuldmægtig – ikke forholdet til tredjemænd, men også der finder aftaleloven selvfølgelig anvendelse. Om procesfuldmagten i retsplejelovens § 263, stk. 1, kan f.eks. henvises til **U.2013.26Ø.** I **Københavns Byrets dom af 24. juni 2015 i sag BS 45C-3401/2014,** hvor advokaten på klientens vegne – men uden bemyndigelse – havde meddelt, at der ikke forelå en interessekonflikt. Det kunne advokaten, der modtog meddelelsen, ikke støtte sig til – og han handlede i strid med god advokatskik.

Advokatnævnet statuerede grov tilsidesættelse, da Advokat A ikke havde været bemyndiget til at indgå forliget, og da forliget i realiteten overførte advokatinteressentskabets interne problemer på Klient K. Advokat A havde således ikke ageret ud fra klientens interesser.
Advokat A blev på grund af en tidligere tilsidesættelse pålagt at betale en bøde på 20.000 kr. Bødens størrelse svarer i "nutidspriser" til op mod 100.000 kr.

Østre Landsrets dom af 8. september 2000 i sag B-3597-99

Advokat A havde i forbindelse med en erstatningssag repræsenteret Klient K. Under sagen indgik Advokat A, på vegne af Klient K, forlig med K's forsikringsselskab uden at have indhentet K's samtykke hertil. I forliget var der ikke taget forbehold for yderligere erstatning for mén.
Advokat A blev pålagt at betale en bøde på 5.000 kr. [i dag nok svarende til 20.000 kr.], idet det fandtes at være i strid med god advokatskik, at Advokat A havde indgået forlig uden Klient K's bemyndigelse hertil.[201]

U.2006.429H

Højesteret fandt, at Advokat A flere gange havde foretaget flere grove tilsidesættelser af god advokatskik, ved bl.a. via sin ægtefælle at kautionere for klienten, opkræve betaling for denne kaution, og ved uden underretning til klienten at afgive en friholdelseserklæring til sin ægtefælle for hendes kautionsforpligtelse, samt ved at foranledige, at klienten oprettede et skadesløsbrev på 300.000 kr. til sikkerhed for friholdelseserklæringen til sin ægtefælle, uden at der på anden måde end ved underskrift fra selv samme ægtefælle, der var indtrådt som direktør for klienten (et selskab), forelå samtykke fra klienten.
Bøden blev under hensyn til forseelsens grovhed (der var yderligere tilsidesættelser) samt Advokat A's tidligere tilsidesættelse af god advokatskik fastsat til 50.000 kr.

U.2006.439H

I forbindelse med et mageskifte, fremgik det af de betingede skøder, at Advokat A var bemyndiget til at udstede endelige skøder, når købesummerne var blevet berigtiget, herunder ved gældsovertagelse.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A overskred denne bemyndigelse ved at udstede endelige skøder, selvom der ikke var sket gældsovertagelse. Advokatnævnet fandt tillige, at en indsættelse af et selskab, der ikke kunne opnå gældsovertagelse, som køber i henhold til en "efter ordre klausul", var en tilsidesættelse af god advokatskik. Under hensyn til, at Advokat A tidligere var blevet pålagt sanktioner for uberettiget varetagelse af klientinteresser, pålagde Advokatnævnet Advokat A en bøde på 15.000 kr. for at have handlet groft i strid med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126.
Vestre Landsret fandt ikke, at Advokat A vedrørende et andet forhold havde tilsidesat god advokatskik og frifandt derfor for dette. Bøden nedsattes derfor til 10.000 kr. for grov tilsidesættelse af god advokatskik. Bødens størrelse fandtes efter dagældende retningslinjer passende under hensyn til, at Advokat A tidligere havde handlet groft i strid med god advokatskik.
Højesteret stadfæstede bøden på 10.000 kr. for grov tilsidesættelse af god advokatskik under henvisning til princippet i straffelovens § 89. For Højesteret forelå kun spørgsmålet om, hvorvidt Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved at udstede endeligt skøde selvom, der ikke var givet tilsagn om gældsovertagelse. [202]

---

[201] Også i **Københavns Byrets dom af 16. april 2015 i sag BS 39B-2271/2014** fik advokaten også en bøde for at indgå forlig uden bemyndigelse.
[202] Henvisningen til straffelovens § 89 gør, at vurderingen af bødens størrelse – herunder for de forudgående instanser – er ekstra usikker.

Afgørelserne svarer til følgende, der er en sag, som ikke har været forelagt Advokatnævnet.

U.2006.1187H
I 2005 fik R ved en fogedretskendelse nedlagt forbud bl.a. mod S' markedsføring af visse produkter, og kendelsen blev senere stadfæstet af landsretten. Under justifikationssagen nedlagde R påstande dels om stadfæstelse af forbuddet m.v. (påstand 1-5), dels om betaling af erstatning (påstand 6). S' Advokat A tog bekræftende til genmæle over for samtlige påstande, og retten afsagde dom i overensstemmelse hermed. S påankede dommen og gjorde gældende bl.a., at Advokat A ikke havde haft fuldmagt til at tage bekræftende til genmæle som sket. R påstod afvisning.
Højesteret fastslog, at en part, som i en tidligere instans har taget bekræftende til genmæle, i almindelighed er afskåret fra at anke. En advokats stilling som procesfuldmægtig omfatter ikke fuldmagt til at tage bekræftende til genmæle. Efter bevisførelsen lagde Højesteret til grund, at Advokat A havde haft fuldmagt til at tage bekræftende til genmæle over for påstand 1-5, men ikke over for påstand 6. Anken blev derfor afvist for så vidt angik påstand 1-5, men admitteret for så vidt angik påstand 6.[203]

U.2008.1186H
Advokat A havde bistået klienterne i forbindelse med tilbagebetaling af en del af købesummen ved køb af kolonihavehus. Sagen blev forligt udenretligt. Advokat A havde ikke rådgivet klienterne om konsekvenserne af indgåelse af forlig i sagen i relation til muligheden for dækning af omkostninger til advokat under retshjælpsforsikringen.
Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 5.000 kr. [svarende til 10.000 kr. i dag]. Landsretten og Højesteret stadfæstede afgørelsen, men lagde særligt vægt på, at Advokat A under de givne omstændigheder krævede salær.

Den næste dom udspringer heller ikke af en Advokatnævnskendelse:

U.2009.295V
Under en udlægsforretning efter begæring af en bank mødte skyldnerne S ved Advokat A. Kravet blev opgjort til godt 204.000 kr., og Advokat A frafaldt en indsigelse om retsfortabende passivitet og accepterede, at der blev foretaget udlæg i skyldnernes ejendomme og en bil. Skyldnerne S kærede med påstand om ophævelse af udlæggene, med henvisning til at de ikke havde bemyndiget Advokat A til at frafalde indsigelsen og dermed acceptere udlæggene. Landsretten ophævede udlæggene, idet den udtalte, at en advokats almindelige procesfuldmagt[204] ikke kan antages at omfatte fuldmagt til at frafalde samtlige indsigelser under en fogedsag med den følge, at fogedsagen fremmes, jf. retsplejelovens § 263, stk. 1, og det måtte lægges til grund, at Advokat A havde handlet uden bemyndigelse.

Og:

Svendborg Rets dom af 19. februar 2010 i sag BS R4-1344/2008 .

---

[203] Note fra UfR: **U.1936.491H, U.1987.111/2H, U.2002.201V, U.2002.2346Ø**, Stephan Hurwitz: Tvistemål, 2. udg. ved Bernhard Gomard (1959), s. 54-57, Torben Jensen: Højesteret og Retsplejen (1999), s. 103, Bernhard Gomard: Civilprocessen, 5. udg. ved Michael Kistrup (2000), s. 307-09 og 473-74, Bernhard Gomard m.fl.: Kommenteret Retsplejelov, 7. udg. (2004), s. 503, 687, 703-04 og 739, Mads Bryde Andersen: Advokatretten (2005), s. 540 og 543-46.
I **Retten i Lyngbys dom af 21.12.2016 i sag BS 154-1098/2015** blev det sanktioneret, at advokaten uden at kunne dokumentere bemyndigelse fra klienten, hævede en sag.
[204] Jf. her bl.a. retsplejelovens § 161 og et eksempel i **U.2012.2821Ø**.

Advokat A var administrator af en andelsboligforening, hvor en lejlighed blev solgt. Købesummen blev indbetalt til Advokat A, der udbetalte uden bestyrelsens bemyndigelse, som foreningens vedtægter krævede, og i modstrid med indgåede aftaler, samt et af Advokat A selv udarbejdet "fraflytningsnotat".
Advokatnævnet og byretten fandt begge, at der forelå en tilsidesættelse af god advokatskik. Sanktionen var af Advokatnævnet fastsat til en bøde på 10.000 kr., da Advokat A i 2003 ligeledes var tildelt en sanktion. Bødestørrelsen var ikke bestridt i byretten.

Der kan også henvises til **Vestre Landsrets dom af 8. juni 2016 i sag B-2318-14**, hvor Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved i en udlændingesag uden bemyndigelse at have ført en udsigtsløs sag mod ministeriet med omkostninger for klienten til følge. Der kan også henvises til en bevismæssig omfattende sag, **Østre Landsrets dom af 28. marts 2017 i sag B-3003-15**. Advokat A havde en fast repræsentation af en række ensartede foreninger, hvor han på vegne en sendte et påkrav til et medlem om mulig ophævelse af medlemskabet. Advokaten kunne ikke dokumentere, at det skete efter bemyndigelse fra klienten. Advokat A havde tilsidesat god advokatskik.

Ved **Vestre Landsrets dom af 1. juli 2019 sag BS-28651/2018** blev det igen fastslået, at det er en grov tilsidesættelse af god advokatskik uden bemyndigelse på klientens vegne at anlægge sag.[205]

I en noget speciel sag - **Østre Landsret dom af 15. oktober 2020 sag BS-32762/2019-** – havde Advokat A tilsidesat god advokatskik ved over en periode at have udnyttet en fuldmagt, der var givet til en specifik back-to-back aktiehandel. Der skete ikke umiddelbart videresalg og Advokat A udnyttede fuldmagten uden at orientere fuldmagtsgiver.

4.2.1 Uopfordret henvendelse – klientfiskeri.

Artikel 4, Stk. 2.

> **"En advokat må ikke uopfordret foretage handlinger, der har til formål eller er egnede til at påvirke en forbrugers valg af advokat i en konkret sag**."[206]

Det hed tidligere at advokaten ikke måtte fortrænge en advokat fra en sag.[207] [208] Reglen er nu i relation til forbrugere indskrevet i artikel 4, stk. 2.

Begrænsningen til "forbrugersager" er ikke velbegrundet. Se i realiteten **U.2025.2814Ø**, hvor landsretten dog nåede et resultat, der stemte med reglen på gerningstidspunktet – dog af lidt andre krogede veje. Landsretten anfører lakonisk:

[205] I **Retten i Randers dom af 2. december 2020 i sag BS-23598/2020-RAN** undlod advokaten først at indbringe en sag for et nævn, hvilket var forudsætning for forsikringsdækning og efterfølgende indbragte han sagen uden at konsultere klienten og krævede salær herfor. Det var en tilsidesættelse.
[206] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 46 f.
[207] Reglen var før 8.2 "Advokaten må ikke fortrænge en advokat fra en sag."
[208] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2017 side 249 ff.

> ” Sådanne henvendelser er i strid med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, uanset om der er tale erhvervsdrivende. Det af A anførte om ændringen i 2022 af de advokatetiske regler pkt. 4.2 (rettelig artikel 4, stk. 2) vedrørende uopfordrede henvendelser til forbrugere kan derfor ikke føre til et andet resultat.”

Se også ovenfor under 4.1.1.

Den uanmodede forretningsførelse er ageren uden opdrag, og herunder hører også det, der populært kaldes klientfiskeri.[209] [210]

Følgende "lille skrækeksempel" fra det virkelige liv af konsekvenser af uanmodet "bistand"/klientfiskeri er måske en øjenåbner, og efter vor opfattelse i strid med god advokatskik:

> Advokat A bliver kontaktet af Tyv 1, der sammen med Tyv 2 var blevet anholdt på gerningsstedet under indbrud. Tyv 1 får senere lov at gå, medens Tyv 2 skulle fremstilles i grundlovsforhør. Advokat A ringede og fortalte politiet, at han havde hørt, at Tyv 2 muligvis havde brug for en advokat (Tyv 2 afslog dog at gøre brug af tilbuddet). Nu var det imidlertid sådan, at Tyv 2 (af mange grunde) havde opgivet et falsk navn til politiet – men den "flinke fisker" løste det problem ved at spørge efter Tyv 2 med dennes rette navn.[211]

Begrænsninger i ”markedsføringen” og reglen om, at advokaten alene må påtage sig opgaver for en klient efter direkte henvendelse gælder med ekstra styrke, hvor den, der har behov for advokatbistand, er under pres, f.eks. fængslet. Den indsatte kan ønske en anden forsvarer, men det må ske efter den pågældendes eget ønske og egen henvendelse. Der kan henvises til den meget vidtgående afgørelse fra **Retten i Koldings dom af 18. januar 2011 i sag BS 10-530/2010**.[212]

Et klart eksempel på uacceptabelt klientfiskeri er bedømt i **Københavns Byrets dom af 17. maj 2018 i sag BS-36A-2593/2017**, hvor en arrestant havde to forsvarere i to forskellige straffesager. Advokat A1 besøgte klienten kort før en hovedforhandling og alt var godt, men umiddelbart efter fik klienten besøg af den anden forsvarer, der herefter gav besked til sit kontor, at en anden advokat, A3 fra dette kontor, skulle overtage forsvaret fra A1. Klienten forklarede, at han var godt tilfreds med A1 og vedrørende advokat A3: ”Hvem fanden er han?”. A2 fik pga. tidligere sanktioner en bøde på 60.000 kr. for klientfiskeri og dermed tilsidesættelse af god advokatskik.

---

[209] Den uopfordrede henvendelse til klienter er nu reguleret aftaleretligt i Lov 2013-12-17 nr. 1457 om forbrugsaftaler §§ 4 og 5, og den uopfordrede henvendelse til forbrugere er bødebelagt, jf. lovens § 34.

[210] Der kan også henvises til Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen; ”De advokatetiske regler” 2017 side 73f., hvor der henvises til en række Advokatnævnskendelser, herunder **Advokatnævnets kendelser af 19. november 2007 (j.nr. 02-0401-07-1185)** (gengivet i **Lf.Medd 125/2007**) og **24. oktober 2011 (j. nr. 2009-1321**), jf. **Lf.Medd. 102/2011** jf. **Lf.Medd 119/2011** (en afgørelse, der fører til nedennævnt dom fra Frederiksberg, af 26. juni 2013), der begge statuere tilsidesættelse af god advokatskik. Se endvidere omtalen af andre tilsvarende i Elsebeth Rasmussen: **Lf.Medd. 18/2006** (pkt. 3.2.7 og 3.2.11) **Lf.Medd. 70/2009**. Jf. Thomas Rørdam: Forsvareren s. 25-27.

[211] At politiet havde løst det selv senere – det er en anden sag.

[212] Se omtalen i **Lf.Medd. 30/2011** og nedenfor i afsnit 10.3.

Dette grundliggende synspunkt er imidlertid modificeret lidt (men helt konkret) ved følgende afgørelser:[213]

Vestre Landsrets dom af 29. juni 2011 i sag V.L. B-0893-09
Advokat A1 blev af Advokatnævnet tildelt en irettesættelse for tilsidesættelse af god advokatskik ved at have rettet henvendelse til og føre en samtale med en varetægtsarrestant, som han ikke var forsvarer for. Advokat A1 havde på baggrund af henvendelser fra både den fængsledes hustru og en medarbejder til den fængslede fået indtryk af, at den fængslede ønskede at skifte forsvarer. Advokat A1 meddelte Advokat A2, der på daværende tidspunkt var forsvarer i sagen, at han overtog sagen. Kort efter samme dag besøgte Advokat A1 den fængslede i arresten, hvor den fængslede imidlertid gav udtryk for, at denne ikke ønskede et forsvarerskift.
Byretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse, idet retten lagde vægt på, at Advokat A1 havde haft tilstrækkelig lang tid til at sikre sig, at det var den, fængsledes eget ønske at skifte forsvarer, inden Advokat A1 aflagde den fængslede et besøg i arresten. Byretten fandt det i overensstemmelse med grundreglen væsentligt, at en fængslet person bliver beskyttet mod sådanne henvendelser. Landsretten kom imidlertid på det angivne faktiske grundlag til det modsatte resultat og frifandt advokaten for tilsidesættelse af god advokatskik, idet der blev lagt vægt på, at advokaten var bibragt den opfattelse, at anmodningen kom fra fængslede.[214][215]

Dommens resultat stemmer ikke umiddelbart med de grundliggende regler om advokaters modtagelse af sager og er måske i modstrid med den praksis, der gennem mange år er opbygget til værn for fængslede. Ifølge praksis på området, er det kun – bortset fra beskikkelsen i retten – fængslede, der kan bede om ændret advokatrepræsentation med respekt af de sædvanlige regler om myndighed.

Afgørelsen er fulgt op af yderligere en afgørelse, der imidlertid også er speciel:

Retten i Århus dom af 20. december 2012 i sag BS 9-751/2012
Her var klagepunktet overordnet, at Advokat A havde forsøgt at fortrænge en anden forsvarer, for det første ved at Advokat A, der i anden sag var forsvarer for Anholdte X, havde

---

[213] Der kan også henvises til **Advokatnævnets kendelse af 14. oktober 2013 i j.nr 2013-617**, hvor Advokatnævnet lagde oplysning fra en kollega til forsvareren til grund – der var blevet ringet og opfattet som ringet fra fængslede. Det kan bemærkes, at den fængslede ikke kunne give politiet nogen oplysninger om anden forsvarer end den beskikkede. Det er et spørgsmål om, hvorvidt beskyttelsen kan opretholdes – men det må for anstændigheden af advokaterhvervet (specielt forsvarerens helt specielle rolle som den eneste livline – det drejer sig ikke om indtjening). Den norske Advokatforeningen har udarbejdet specielle regler for forsvarere, og det bør alvorligt overvejes at gøre noget tilsvarende.

[214] Jf. referatet i **Lf.Medd. 64/2012** (jf. byrettens dom **Lf.Medd. 66/2009**). Afgørelsen er fejlagtig refereret i Advokaten 01/2012 side 12 i artiklen "Fiske, fiske, fiske… dér var en klient" af journalist Lene Rosenmeier. Artiklen illustrerer dog herudover de advokatetiske tiltag, der af visse gøres for uden opfordring fra vedkommende at skaffe forsvareropgaver. Korrektion og kritiske bemærkninger af Claus Bonnez, advokat og formand for Landsforeningen KRIM i Advokaten nr. 4 fra 2012. Bemærkningerne indeholder en kerne i henvisningen til **Schönenberger og Dumaz (EMD af 20. juni 1998)**, hvor støtte for retten til kontakt fra advokaten, engageret af hustruen, kan findes i pr. 29 "Above all, the Government emphasise that the letter was not sent by a lawyer who had been instructed by Mr. Durmaz. The Court attaches little importance to this fact, having regard to the circumstances, which were that Mr. Schönenberger was acting on the instructions of Mrs. Durmaz and had moreover so apprised the Pfaffikon district prosecutor by telephone on 24 February 1984 (see paragraph 9 above). These various contacts amounted to preliminary steps intended to enable the second applicant to have the benefit of the assistance of a defence lawyer of his choice and, thereby, to exercise a right enshrined in another fundamental provision of the Convention, namely Article 6 (art. 6) (see, mutatis mutandis, the aforementioned Golder judgment, Series A no. 18, p. 22, § 45). In the circumstances of the case, the fact that Mr. Schönenberger had not been formally appointed is therefore of little consequence." Dette spørgsmål var dog ikke direkte til prøvelse, da det var afgjort til fordel for advokaten (og den varetægtsfængslede) efter national ret, således at sagen omhandlede de råd, som medfulgte advokatens henvendelse om ikke at udtale sig mv.
Uvæsnet er lidt praktisk omtalt af Lars Økjær Jørgensen i en redaktionel artikel i Advokaten 04/2014 side 20 ff.
Det er ikke kun i Danmark, at der "fiskes"; i Geir Lippestads bog om forsvaret af Breivik: "Det vi står for", fortælles om kolleger, der ville overtage forsvaret og lovede at skaffe Breivik slik i cellen, hvis han ville skifte forsvarer!"

[215] Se også **Lf.Medd. 74/2010**, der frifinder på et lignende subjektivt grundlag

kontaktet politiet på baggrund af en henvendelse fra X's søster, for det andet ved at insistere på at tale med X efter, at politiet var gjort bekendt med, at X havde ønsket anden forsvarer, der havde accepteret at blive beskikket.
Advokatnævnet afgjorde sagen ud fra antagelsen om, at Advokat A måtte være klar over, at X allerede var repræsenteret af advokat, da han insisterede på at tale med X, og ud fra synspunktet, at fængslede, der havde fået beskikket en advokat, var beskyttet mod henvendelser fra andre advokater, der ønskede at overtage forsvaret. Advokat A's ageren blev anset for en grov tilsidesættelse, og sanktionen udgjorde en bøde på 15.000 kr.
Advokat A indbragte Advokatnævnets kendelse for retten. Ved sin afgørelse lagde retten vægt på, at Advokat A i forvejen repræsenterede X, så henvendelsen til politiet var på den baggrund ikke en tilsidesættelse – selv om det var en anden sag. At Advokat A efter oplysning om andet advokatvalg insisterede på at tale med X anså retten for en tilsidesættelse af god advokatskik, men da der ikke i samtalen blev gjort forsøg på at overtale til et advokatskifte, kunne tilsidesættelsen ikke karakteriseres som grov. Sanktionen blev på den baggrund ændret til en irettesættelse.[216]

De to afgørelser bygger på konkrete bedømmelser af advokatens baggrund for henvendelse, men bygger også begge på den grundlæggende beskyttelse af den anholdte/fængslede mod uanmodet repræsentation.

Princippet om respekt for klientens ret til at vælge er opretholdt i en efterfølgende dom fra 2013, hvor advokaten søgte at sælge sig selv.

Retten på Frederiksbergs dom af 24. juni 2013 i sag BS-Z-3195/2011
En ung mand, der var sigtet for terror, blev kort før hovedforhandlingen kontaktet af Advokat A via sms-besked. Meddelelsen indeholdt antydninger af, at den pågældende skulle vælge Advokat A, da han kunne videregive oplysninger fra sagen til andre. Samlet var det en grov tilsidesættelse af god advokatskik, og på grund af tidligere afgørelser blev bøden på 40.000 kr.

Husk: Er sigtede umyndig, så følger det af retsplejelovens § 730, stk. 1, 2. pkt., , at det er forældremyndighedens indehaver, der har kompetencen.

4.3 Markedsføringstiltag

Artikel 4, Stk. 3.

> **"Advokaten må ikke gennem markedsføringstiltag i Kriminalforsorgens institutioner, institutioner for ungdomskriminelle, asylcentre og lignende søge at påvirke de indsattes eller beboernes valg af advokat."[217]**

[216] Ved afgørelse af omkostningsspørgsmålet blev Advokatnævnet pålagt omkostninger. Disse blev ved kære ophævet af **Vestre Landsret kendelse af 11. mart 2013 VL B-0063-13**.
[217] En behandling af emnet om uopfordrede henvendelser findes hos Mads Bryde Andersen og Lars Lindencrone Petersen; "Advokatretten" (2022) side 568, og om frifindende afgørelser, Lene Skovsen; "Klientfiskeri eller lovlig markedsføring", Advokaten 7/2004 side 40. Se også Advokatrådets Responsumudvalgs udtalelser af 19. august 2022 i sagerne 2022-1456 og 2022-2066. om reklame på Facebook og reklame på tøj med tekst:" Er politiet efter dig" eller "Er nogen efter dig og en QR-kode med link til advokatkontorets hjemmeside. Responsumudvalget havde kun betænkeligheder i relation til at tøjet kunne finde vej til kriminalforsorgens institutioner mv, jf. artikel 4, stk. 3.

Det er en regel indført af de mange mod de få.

Det er generelt tilladt at reklamere, men det skal ske inden for almindelige gældende regler, og "opfindsomme" markedsføringstiltag skal man holde sig fra.

Der er nu yderligere indført særregel i retsplejelovens § 126, stk. 6:

> *"Advokater, der fungerer som forsvarsadvokater i en straffesag, må ikke give gaver til deres klienter i sagen eller disses nærtstående."*

Reglen er meget bred, og må formentlig efter sin ordlyd forhindre advokater i at give den administrerende direktør en gave ved en rund fødselsdag, hvis advokaten f.eks. behandler en straffesag om forurening for selskabet eller en sag om direktørens spirituskørsel, men efter kommentarer må advokaten dog godt yde almindelig forplejning som f.eks. en kop kaffe eller en sandwich i forbindelse med et møde.

4.4 Advokaten savner fornøden kompetence

Artikel 5.

> **"En advokat må ikke påtage sig en sag, til hvis udførelse advokaten savner fornøden kompetence, medmindre advokaten efter aftale med klienten sikrer sig tilstrækkelig kvalificeret bistand til at udføre sagen."[218]**

Et enkelt og klart eksempel er **Retten i Aarhus dom af 7. juni 2016 i sag BS 11-1952/2015**, hvor retten stadfæstede en bøde på 20.000 kr. til Advokat A for to tilsidesættelser. Den ene var for at have anket en sag til landsretten uden at have møderet, så anken blev afvist.

Andre afgørelser er følgende[219]:

Østre Landsrets dom af 24. april 2007 - B-784-06

Advokat A havde, uden at gøre sig klart om Klient K var lønmodtager eller ej, lovet Klient K at anmelde et lønkrav over for LG. Fristen herfor blev imidlertid ikke overholdt, og LG afviste herefter kravet.

---

[218] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 48 ff.

[219] I **Retten i Århus dom af 26. november 2013 i sag BS 2-87/2013** havde advokaten ikke kendt til en bestemmelse i udstykningsloven. I **Københavns Byrets dom af 1. februar 2016 i sag BS 39B-6380/2014** fik advokaten kun mortificeret et ejerpantebrev, men ikke således at aflysning kunne ske, så klienten fik ikke en brugbar ydelse.
En helt usædvanlig sag er refereret i **U.2015.2353V** og med opfølgning i **U.2016.2425H**. Det er anført i højesteretsafgørelsen: "Det fremgår af landsrettens kendelse, at der blandt domsmandsrettens medlemmer var enighed om, at det ville være uforsvarligt at træffe afgørelse i sagen på det foreliggende grundlag. Retten lagde herved vægt på, at forsvarerens optræden i sagen, herunder afhøringer og procedure, var af en sådan karakter, at der ikke var givet tiltalte et relevant og tilstrækkeligt forsvar. Retten fremhævede i den forbindelse en række forhold, herunder at forsvarerens afhøring af det vidne, som efter tiltalen i sagen havde været udsat for vold mv., var utilstrækkelig, at forsvarerens procedure ikke forholdt sig til de relevante bevistemaer i sagen, og at forsvarerens bemærkninger om strafudmålingen nærmest måtte forstås som en opfordring til at straffe hårdest muligt for at understrege forsvarerens synspunkter i relation til en bevisførelse, som landsretten tidligere havde afslået.
Højesteret tiltrådte efter de foreliggende oplysninger, at forsvaret af tiltalte var så mangelfuldt, at det var nødvendigt for landsretten at afbeskikke forsvareren for - som led i en retfærdig rettergang - at sikre tiltalte et effektivt forsvar. Dette gælder, selv om tiltalte ikke anmodede om afbeskikkelse."

Advokat A's adfærd blev anset for en tilsidesættelse af god advokatskik.
Advokatnævnet ikendte på grund af tidligere tilsidesættelser af god advokatskik Advokat A en bøde på 10.000 kr. [svarende i dag til 20.000 kr. inkl. gentagelsesvirkning].
Afgørelsen blev stadfæstet af landsretten – dog således at bøden blev nedsat til 5.000 kr., da den skulle fastsættes efter princippet i straffelovens § 89 i forhold til en afgørelse, der lå efter denne seneste tilsidesættelse.[220]

Vestre Landsrets dom af 5. februar 2016 i sag B-1045-15[221]
Klient K rettede henvendelse til Advokat A med anmodning om bistand til køb af et sommerhus og betingede sig, at ejendommen ved deklaration blev kreditorbeskyttet, jf. retsplejelovens § 513, idet en del af købesummen hidrørte fra kreditorbeskyttede midler fra en personskadeerstatning. Deklarationen blev afvist af Tinglysningsretten.
Advokatnævnet fandt, at det navnlig var deklarationens tekst, og det forhold, at den ved anmeldelsen vedlagte dokumentation ikke var tilstrækkelig, der var årsagen til, at Tinglysningsretten ikke antog deklarationen til tinglysning. Advokatnævnet fandt det ikke godtgjort, at Klient K ikke har ville tilstille den nødvendige dokumentation.
Advokatnævnet fandt endvidere, at Advokat A ved sin rådgivning og varetagelse af sagen havde udvist en adfærd, som ikke svarede til det, der måtte kunne forventes af en advokat.
Advokatnævnet har i den forbindelse lagt vægt på, at Advokat A ikke havde forholdt sig til Tinglysningsrettens afvisningspåtegning og heller ikke fulgte op på sagen, som henlå ubehandlet i næsten et år, og at Advokat A ikke besvarede en henvendelse fra Klient K i oktober 2012.
Advokatnævnet fandt tilsidesættelsen grov og fastsatte en bøde på 20.000 kr. Retten stadfæstede i det hele.

4.5 Manglende fremme af sagen - smøl

Artikel 6, stk. 1

”En advokat må ikke påtage sig en sag, hvis den ikke kan behandles tilstrækkelig hurtigt.” [222]

Sager skal behandles med den fornødne hurtighed. Sker dette ikke, er der tale om en tilsidesættelse af god advokatskik, og der er desværre mange afgørelser herom. Da forpligtelsen er åbenbar og afgørelserne mindre interessante, er de nyere i begrænset omfang medtaget i noten. [223]:

---

[220] DA.bemærk.2011 henviser som eksempel til **U.2011.656V**: ”Landsretten pålagde skifteretten som medhjælper i en sag om gældssanering i forbindelse med konkurs at antage konkursboets kurator, som personligt havde meget beskeden erfaring med gældssaneringssager, men hvis kontor rådede over den fornødne ekspertise.”
[221] Kendelsen sag 2012 – 3668 er ikke gengivet i dommen.
[222] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 56 f. og Mads Bryde Andersen & Lars Linden crone Petersen: "Advokatretten" (2022) s. 579 f.
[223] **Københavns Byrets dom af 29. juni 2010 i sag BS 42B-5753/2009** Advokat A skulle hjælpe Klient K med at få omstødt en ægtepagt, der efter Klient K's opfattelse havde fået et forkert indhold. Advokat A skrev til modparten om muligt forlig, inden han ville udtage stævning – og så gjorde han ikke yderligere i 17 måneder, da han mente, at Klient K ville søge forlig selvstændigt. Brevet med, at han ville udtage stævning, understøttede Klient K's forklaring om, at der skulle udtages stævning, og Advokat A havde ikke sendt en opgavebekræftelse (advokatbrev), så retten lagde Klient K's opfattelse til grund. Advokatnævnet og retten var enige om, at langsommeligheden var en tilsidesættelse, og bøde skulle være en "normalbøde" på 10.000 kr.

U.1998.1340H

Klient K rettede henvendelse til Advokat A1 i forbindelse med en uoverensstemmelse mellem klientens udlejer – andelsboligforeningens bestyrelse – og klienten vedrørende klientens lejlighed. Der blev afholdt møde mellem Advokat A1 og Klient K den 25. maj 1995. Ved skrivelser af henholdsvis 12. juni, 29. juni, 13. juli, 25. juli, 5. august, 19. august og 21. august 1995 rettede Klient K henvendelse til Advokat A1. Advokat A1 opfordrede i skrivelse af 17. juli 1995 Klient K til at ringe og aftale tid for et møde. Advokat A1 modtog udkast til lejekontrakt fra udlejers Advokat A2 den 6. juli 1995. Den 23. oktober 1995 fremsendte

---

Retten i Holbæks dom af 6. juli 2010 i sag BS 6-1474/2009 Advokat A havde påtaget sig at søge retshjælp til en erstatningssag i sommeren 2008, men havde ikke efterfølgende gennemført dette i maj 2009. Advokat A havde ikke fremmet sagen behørigt, og det var en tilsidesættelse af retsplejelovens § 126. Der forelå to tidligere tilsidesættelser, og der var samtidig et andet forhold i sagen, hvor der også forelå tilsidesættelse. Sanktionen blev 20.000 kr. Retten stadfæstede både tilsidesættelsen og sanktionsfastsættelsen.

Retten i Esbjergs dom af 26. oktober 2010 i sag BS 24-1980/20099 Advokat A1's Klient K var dømt til at betale et beløb, men der forelå en aftale om andet værneting end anvendt eller om voldgift. Advokat A1 gjorde således i fogedretten gældende, at der skulle ske genoptagelse. Klient K deponerede det omtvistede beløb. Advokat A1 søgte ikke genoptagelse og medvirkede ikke ved besvarelse af henvendelser fra kreditors Advokat A2 til oplysning af sagen eller frigivelse. Advokatnævnet fandt, at Advokat A1 ved ikke at besvare gentagne henvendelser i mere end 7 måneder og ved – på trods af sine indsigelser – ikke at foretage retsskridt i overensstemmelse med det i fogedretten og deponeringsvilkår tilkendegivne, således at der kunne ske en afklaring af parternes mellemværende. Advokat A1 havde herved handlet i strid med god advokatskik. På grund af tidligere tilsidesættelser med bøde på 10.000 kr., 15.000 kr. og 20.000 kr. til følge, blev bøde fastsat til 20.000 kr. [hvilket efter det oplyste må anses for "billigt sluppet"].Retten stadfæstede afgørelsen og sanktionen.

Københavns Byrets dom af 4. november 2010 i sag BS 36A 7731/2009 Advokat A havde som sælgers advokat overtaget berigtigelsen af en ejendomshandel efter indholdet i en købsaftale, da køber efter lysning af skøde ikke fjernede retsanmærkninger mv. Der var nogen uenighed om betaling til Advokat A, men under alle omstændigheder blev berigtigelsen heller ikke gjort færdig af Advokat A i en periode på over 2 år. Bøden blev fastsat til 15.000 kr. på grund af tidligere afgørelse fra 2006. Der var således alene tale om "halv gentagelsesvirkning". Afgørelsen blev i det hele stadfæstet af retten.

Retten i Lyngbys dom af 10. januar 2011 i sag BS 150-996/2009 Advokat A havde efter Advokatnævnets afgørelse ikke varetaget administration af en ejerforening med den fornødne omhu, da han ikke sørgede for afklaring af foreningens økonomiske forhold, herunder præsenterede en korrekt opgørelse af indbetalinger af fællesudgifter, udsendte ikke referat af generalforsamling i 2007 og ikke indkaldte til generalforsamling i 2008. Det anføres yderligere: *"Nævnet bemærker, at det i en situation, hvor der er tvist mellem ejerne i ejerforeningen er af væsentlig betydning, at de formelle forhold som fastsat i vedtægterne overholdes af administrator... "*Dommen er også omtalt under interessekonflikter. Advokatnævnet fastsatte en forhøjet sanktion på 15.000 kr. i bøde på grund af *"det samlede forløb samt den tidsmæssige udstrækning... "*. Retten stadfæstede Advokatnævnets begrundelse og dermed, at der var sket en tilsidesættelse af god advokatskik, men anså en "normalbøde" på 10.000 kr. for passende.

Retten i Glostrups dom af 26. april 2012 i sag nr. BS 10H-216/2011 Advokat A bistod et par med erhvervelsen af en fast ejendom. Skødet blev underskrevet i juli 2007, men arbejdet med at få indleveret skødet til tinglysning blev først påbegyndt i slutningen af september 2007, efter at købsaftalens frist for tinglysning var udløbet, og Advokat A havde modtaget en henvendelse fra en ejendomsmægler. Retten fandt, at tinglysningen ikke var blevet fremmet med den fornødne hurtighed og pålagde Advokat A en bøde på 10.000 kr. Advokatnævnets kendelse blev således stadfæstet.

Københavns Byrets dom af 8. november 2013 i sag BS 44C-3205/2011 stadfæstede en bøde på 10.000 kr., da Advokat A ikke havde opbevaret væsentlige dokumenter og i en længere periode ikke havde fremmet et dødsboskifte.

Østre Landsrets dom af 28. november 2013 sag 3. afd. B-2295-13 blev en bøde for manglende fremme af en ejendomshandel – hvor det lidt specielt var overladt til en kollega at tinglyse – ændret af landsretten til en irettesættelse, da ingen af parterne[223] eller ejendomsmægleren havde orienteret Advokat A om handlens endelighed, men han burde have fulgt op, da han havde påtaget sig at bistå køber.

Retten i Glostrups dom af 20. januar 2014 i sag BS 10E-1630/2013 blev en bøde på 10.000 kr. stadfæstet. Advokat A havde ikke effektivt behandlet en sag om en vandskade – der gik bl.a. mere end ½ år fra afvisning af kravet om erstatningspligt, før det gik op for Advokat A, at det drejede sig om en sag i størrelsesordenen 3.000 kr., hvor der formentlig skulle have været rådgivet anderledes helt fra starten – og under alle omstændigheder rådgivet.

Københavns Byrets dom af 21. marts 2014 i sag BS 43C-1727/2013 blev en kendelse om manglende fremme af en gældsordning af Advokatnævnet vurderet som grov (måske, da advokaten heller ikke svarede Advokatnævnet), men retten nåede frem til, at tilsidesættelsen ikke var grov og udmålte en "normalbøde" på 10.000 kr.

Retten i Ålborgs dom af 4. juli 2014 i sag BS 5-619/2013 Et advokatfirma ved Advokat A modtog en sag om en brandskade, og undlod gennem et år at sikre sig afbrydelse af forældelse eller indgåelse af suspensionsaftale. Forholdet blev anset for en grov tilsidesættelse af både Advokatnævnet og retten, og sanktionen var en bøde på 20.000 kr.

Vestre Landsrets dom af 5. februar 2016 i sag B-1045-15, der er omtalt ovenfor under 10.3, indeholder også kritik af, at Advokat A ikke havde fulgt op på sagen – en tinglysningssag, som henlå ubehandlet i næsten et år.

Københavns Byrets dom af 7. november 2014 i sag BS 38A-4132/2013 Advokat A havde i en sag ikke indsendt indlæg rettidigt, ikke søgt om udsættelse og ikke underrettet klienten om den manglende behandling. Bøde på 10.000 kr.

Københavns Byrets dom af 9. marts 2017 i sag BS 45C-2214/2016 På trods af, at Advokat A var bekendt med, at det var væsentligt for klienten, at han fik fri proces, undlod advokaten at søge. Da Advokat A var udtrådt, så søgte han – men uden mandat, hvilket også er en tilsidesættelse. På grund af gentagelse blev sanktionen en bøde på 20.000.

Retten i Lyngbys dom af 31. marts 2020 i sag BS_27558/2019 Advokaten havde ikke på et tidligere tidspunkt, efter at bidragspligten var blevet fastslået, søgt om fastsættelse af ægtefællebidrag.

Retten i Lyngbys dom af 28. februar 2018 i sag BS 154-1047/2017 Advokat A havde ikke overholdt en skødefrist og kunne ikke kontaktes, da han var taget på ferie i sin båd. På grund af gentagelsesvirkning blev bøden 40.000 kr.

Advokat A1 udkastet til Klient K. Klient K havde indgivet klage til Advokatnævnet den 22. september 1995.
Advokat A1 blev tildelt en irettesættelse for tilsidesættelse af god advokatskik ved sin undladelse af at varetage klientens interesser. [Forseelsen vil i dag formentlig have medført en bøde på 10.000 kr.].

U.2003.290H
Advokat A bistod køberne af en sommerhusgrund med at berigtige handlen. Grunden blev solgt af sælger den 10. juni 1999, og efter at købsaftalen blev fremsendt til Advokat A den 15. juni 1999, deponerede køber købesummen på 150.000 kr. i sælgers pengeinstitut den 20. juni 1999. Den 30. august 1999 fremsendte Advokat A et skødeudkast til godkendelse hos sælger, og den 3. september 1999 blev den deponerede købesum frigivet til sælger. Sælger krævede købesummen forrentet, hvorpå Advokat A fremsendte 1.375 kr. til sælger. Den 22. september 1999 anmodede sælger om betaling af yderligere 153,37 kr. fra Advokat A. Advokat A bemærkede, at såfremt sælger trak en klage til advokatmyndighederne tilbage, ville beløbet blive betalt. Sælger fastholdt sin klage til advokatmyndighederne.
Advokat A blev ikendt en bøde på 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.] for ikke at have fremmet sagens behandling med den fornødne hurtighed, og for at have betinget betalingen af rentebeløb af, at klagen blev tilbagekaldt. Det var uden betydning, om sælger havde været berettiget til rentebeløbet eller ej. Advokatnævnets kendelse blev stadfæstet af landsretten og af Højesteret.

U.2018.1919V
Advokat A, der også var leder af en retshjælp, modtog dokumenter fra en rådsøgende. De blev sendt til hans advokatkontor, han bekræftede modtagelsen, men fragik senere at have dokumenterne, og da han blev foreholdt bekræftelsen på modtagelsen, kunne han ikke finde dem. Han fandt dem først, da der blev klaget. På grund af gentagelse blev bøden 20.000 kr. Hovedspørgsmålet var, om han som leder af retshjælpen var omfattet af advokatreglerne. Det var han, da han bl.a. havde brugt sin advokattitel. Afgørelsen er også medtaget under 1.2.2.3.

Seneste afgørelse er:

Østre Landsrets dom af 17. januar 2025 i sag BS-18199/2023 behandlede en langstrakt affære[224] vedrørende en overskridelse af fristen for klage over en afgørelse i 2018 fra politiet om påtaleopgivelse i en voldssag og efterfølgende meget langstrakt behandling af klagers ønske om indsendelse af en genoptagelsesbegæring. Fristoverskridelsen var Advokat B, der var beskikket som bistandsadvokat, ansvarlig for, og det førte til en bøde på 40.000 pga. gentagelsesvirkning. Han indbragte ikke nævnets kendelse for retten. Advokat B var chef for Advokat A, der kort efter sin ansættelse i oktober 2018 fik overdraget opgaven med udarbejdelse af genoptagelsesbegæringen – men den blev først indgivet 7. august 2019.

[224] Advokatnævnets kendelse blev indbragt for retten, der afviste sagen i 2021 på grund af fristoverskridelse, hvilken afgørelse blev omgjort af Østre Landsret senere samme år – en delvis frifindelse af advokat A, men ophævelse af sagsomkostningerne, hvilket igen blev omgjort af Østre landsret i september 2022, hvorefter der i marts 2023 af Procesbevillingsnævnet blev givet tilladelse til anke, således at der i 2025 kunne afsiges dom.

Advokatnævnets kendelse, der fastslog at der var tale om en grov tilsidesættelse, og hvor bøden blev udmålt efter praksis til 20.000 kroner, blev stadfæstet af landsretten.[225]

Der findes også frifindelser:

U.1999.822H
Advokat A1 blev af et ægtepar i august/september 1992 anmodet om at søge gældssanering gennemført. I marts 1993 havde Advokat A1's fuldmægtig udarbejdet et næsten færdigt forslag til gældssanering, hvorefter fuldmægtigen fratrådte sin stilling.
Advokat A2, der var ansat ved Advokat A1, overtog sagen. Da Advokat A2 i januar 1994 endnu ikke havde foretaget sig noget i sagen, lovede Advokat A1 over for en pårørende til ægteparret, at han personligt ville tage sig af sagen. Advokat A1 udførte herefter nogle ekspeditioner i sagen, hvorefter det på ny blev overladt til Advokat A2 at foretage det videre arbejde i sagen.
Da sagen endnu ikke var færdigbehandlet i august 1994, blev sagen på ægteparrets anmodning afsluttet hos Advokat A1.
Advokat A1 blev af Advokatnævnet og landsretten pålagt en bøde på 2.500 kr.
Højesteret fandt det ubestridt, at Advokat A1's sagsbehandling havde været langsommelig. Det havde været nærliggende om Advokat A1 efter henvendelsen fra ægteparrets pårørende havde sikret sig, at sagsbehandlingen blev fremskyndet. Ud fra en samlet vurdering fandtes Advokat A1's undladelser dog ikke at udgøre en tilsidesættelse af reglerne om god advokatskik.

I **Retten i Esbjergs dom af 11. marts 2010 i BS 3-193/2009** blev Advokat A frikendt for smøl [han havde af Advokatnævnet fået en bøde på 10.000 kr.].

Retten i Glostrups dom af 9. januar 2012 i sag nr. BS 10B-2384/2011
Advokat A bistod Køber K af en fast ejendom i forbindelse med ejendomshandlen. Køber K fik i den forbindelse det indtryk, at det var muligt at klage over ejendomsværdifastsættelsen – der var væsentligt højere end købesummen – og dermed betale en lavere tinglysningsafgift. Advokat A tilkendegav, at en sådan drøftelse ikke havde fundet sted. Retten fandt, at det ikke kunne karakteriseres som en tilsidesættelse af god advokatskik, at Advokat A undlod at klage over ejendomsværdien, før skødet blev sendt til tinglysning eller havde undladt at rådgive om muligheden herfor. Retten henviste i den forbindelse til, at konsekvensen heraf ville have været, at den aftalte frist for tinglysning ikke kunne overholdes med den deraf følgende risiko for, at sælger kunne kræve erstatning for forsinkelsen. Advokatnævnets kendelse – ifølge hvilken Advokat A var blevet pålagt en bøde på 10.000 kr. for ikke at have begæret ejendomsværdien nedsat inden tinglysning – blev på den baggrund ophævet.

4.6 Forsvarer med fyldte ordrebøger

Det har gennem de seneste årtier været et stigende problem, at der ikke er en sammenhæng mellem nogle forsvareres påtagelse af opgaver, politiets efterforskning, anklagemyndighedens tilrettelæggelse og domstolenes mulighed for at behandle sagerne -

[225] Landsrettens omkostningsafgørelse skete efter retsplejelovens § 315 eller princippet deri, således at advokat A for begge instanser skulle betale 40.000 kroner og tilbagebetale de 25.000 kroner, som landsretten under vejs havde tilkendt hende for sagen i byretten.

især de længerevarende. Det er et komplekst problem, der som oftest udmønter sig i en kritisk holdning til advokaten.[226]

Artikel 6, stk. 2

> **"Stk. 2. Ved påtagelse af en sag med offentlig beskikkelse skal advokaten sikre sig, at advokatens forhold ikke er til hinder for, at sagen kan behandles ved retten eller anden myndighed tilstrækkelig hurtigt."** [227]

Dette problem bør søges løst, og kan næppe være et ensidigt advokatproblem. Advokatens tid er fokuseret om klienterne, hvis antal vel er mindre end politi, anklagemyndighed og domstolenes, og for advokaten består opgaven i, dels og primært at varetage klientens interesser, men også til reduceret vederlag at tilrettelægge sin tid således, at det er økonomisk muligt at varetage klienternes interesser. Advokaten kan ikke vide, hvornår anklagemyndigheden er klar til at indbringe sagen for retten.

Problemstillingen for advokater tilspidses også af regler, der kræver, at den beskikkede advokat møder, og hvis det ikke er den beskikkede, der møder, så er det et problem. Hvis der mødes med et ungt engageret menneske, der virkelig vil gøre en indsats for klienten – så kræver det en lang række forudgående tilladelser/handlinger, og der er adskillige situationer, hvor håbefulde unge mennesker har kastet sig ud i et møde, men hvor hovedproblemet er blevet, at "vedkommende" "ikke er beskikket" – og ikke, hvorvidt klienten er indforstået med, at der gives møde ved en anden.

Formalismen kan selvfølgelig begrunde ethvert resultat, men den rigtige løsning er, at advokaten honoreres (med værdien af arbejdet), og at der selvfølgelig gives dækning for nødvendig indsats til andre faggrupper, der bistår advokaten, og som kan udføre arbejdet mere effektivt og billigere.

Det kan ikke være et ensidigt problem for forsvarsadvokater og andre beskikkede advokater med "fyldte ordrebøger". Hvad med statens erstatningssager mod ledelserne af diverse banker? Har de advokater, der deltager i disse sager, ikke en forpligtelse til at sagen kan behandles ved retten eller anden myndighed tilstrækkeligt hurtigt.

Det skal erindres, at det stadig er klienten, der er i centrum, og det må politi, anklagemyndighed og især domstolene holde sig for øje.[228]

Det er ikke advokaterne, der har hovedforpligtelsen til en fornuftig administration af retssystemet. Advokaten skal med respekt anvende retssystemet og medvirke til en fornuftig behandling af klienten.
Dermed ikke sagt, at forsvarsadvokater og andre beskikkede advokater ikke skal leve op til reglen i AER.

---

[226] Under en "uvildig domstols undersøgelse" blev der fokuseret på dette problem. Det var muligt for domstolen at registrere alle dage, hvor "advokaten ikke kunne" – men det var ikke let (eller umuligt) at få registreret, hvornår retten ikke kunne, når advokaten kunne!
[227] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 51 f har ikke særskilte kommentarer til denne del af bestemmelsen. Reglen i dette andet led, der er indført fra 1. oktober 2018, har næppe selvstændig betydning som andet end et signal.
[228] Tilfældige eksempler på problemstillingen er **TfK.2012928V** og i anden relation **TfK.2012.941SK** og **TfK.2012.943SK** med adskillige efterfølgende afgørelser. Sagerne er ikke sager om god advokatskik, men afgørelser efter straffeprocessen.

5. Interessekonflikter AER 7-14[229]

Artikel 7.

> **"Ved modtagelsen af enhver ny sag skal advokaten i rimeligt omfang sikre sig mod, at der kan opstå tvivl om advokatens iagttagelse af bestemmelserne om interessekonflikter.**
> **Advokaten skal løbende vurdere risikoen for interessekonflikter, hvis ændrede forhold gør det relevant."[230]**

Bestemmelsen er nok i forhold til praksis lempelig i relation til den indsats, der skal udøves, jf. ordene "i rimeligt omfang", hvor praksis nok har fokuseret mere på, at advokaten skal "sikre sig", og at der ikke må være "tvivl".

I **U.2022.4515H** ("Udbytteskattesagen") tager Højesteret særskilt stilling hertil, men anfører indledningsvis:

> *"2.3. Vurdering af Es konflikttjek*
> *Det er ikke muligt generelt at fastslå, hvilke undersøgelser en advokat skal iværksætte for at sikre, at der ikke er tale om interessekonflikter, idet dette som anført må fastlægges bl.a. i lyset af sagens karakter."*

Dette er nu suppleret i en ret konkret sag om en klientforespørgsel. **U.2025.2558Ø**:
B havde henvendt sig til advokat A i 2019 vedrørende en konflikt om forældremyndighed med forespørgsel om advokat A ville overtage repræsentationen. Henvendelsen var telefonisk og af en omdiskuteret længde og indhold. Advokat A sendte prisoplysninger med forespørgsel om B ønskede bistand. Der skete ikke yderligere.
To år efter lod advokat A sig beskikke for modparten, M, i en samværssag, der var en gentagelse af den sag, der verserede i 2019. B var repræsenteret af anden advokat og sagen blev forligt uden at spørgsmål om interessekonflikt blev berørt.
Efterfølgende klagede B og påstod, at der af advokat A var sket en tilsidesættelse af god advokatskik, da advokat A i 2019 havde fået oplysninger som kunne have indgået i sagen i 2021.

Et af spørgsmålene i sagen var, om der overhovedet var etableret et "forhold" mellem B og advokat A, der kunne give anledning til en vurdering af, om der var en interessekonflikt?
Det mente både Advokatnævn og byret og landsret.

Advokatnævnet anførte:

---

[229] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: "De advokatetiske regler" (2017) side 55 ff. – Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (2022) kapitel 10 og også Mads Bryde Andersen: "Interessekonflikter i Advokatvirksomhet" Nordisk Juristmøde Oslo 2014.
DA.bemærk.2011: "De undersøgelser, som advokaten foretager med henblik på at afdække mulige interessekonflikter, kan gøre det nødvendigt at afklare visse forhold med den bestående eller den potentielle klient. I sådanne tilfælde må advokaten sikre den nødvendige bemyndigelse til at benytte de ellers tavshedsbelagte oplysninger, herunder om klientforholdets eksistens. Benyttelsen må selvsagt ske således, at oplysninger kun videregives i strengt nødvendigt omfang. Kan advokaten ikke opnå den nødvendige bemyndigelse, og kan han derfor ikke med tilstrækkelig sikkerhed udelukke, at der vil foreligge en interessekonflikt, hvis han påtager sig den nye repræsentation, må han afstå herfra."

> ” Det følger af retsplejelovens § 126, stk. 1, at en advokat skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik. Herunder må en advokat ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt vil opstå.
> Ud fra sagens oplysninger lægger Advokatnævnet til grund, at B rettede telefonisk henvendelse til advokat A den 31. maj 2019 i forbindelse med en samværssag vedrørende B's søn, og at der i den forbindelse var en længerevarende telefonsamtale, samt at der i umiddelbar forlængelse heraf var e-mailkorrespondance mellem parterne, hvor advokat A bl.a. estimerede sit tidsforbrug, herunder i forbindelse med et møde i Familieretshuset.
> Uanset at advokat A i e-mail af 3. juni 2021 ikke ses at forholde sig til sagens juridiske problemstillinger, må indholdet af e-mailen, herunder oplysningen om det forventede tidsforbrug i forbindelse med et møde i Familieretshuset, efter Advokatnævnets opfattelse
> ses i sammenhæng med, at B under telefonsamtalen har beskrevet den bagvedliggende tvist om samvær.
> Advokatnævnet finder under de omstændigheder, at B med føje kunne frygte, at de oplysninger, som advokat A modtog under telefonsamtalen, kunne bruges i forbindelse med hans efterfølgende repræsentation af B's modpart i den nye samværssag, og at advokat A derved har befundet sig i en interessekonflikt.
> Den omstændighed, at advokat A ikke har bistået B's modpart i forbindelse med den første samværssag, ændrer ikke ved vurderingen, idet Advokatnævnet har lagt vægt på, at den nye samværssag, hvori advokat A bistod moren, vedrørte samme retsforhold.
> Det kan heller ikke føre til et andet resultat, at der ikke efterfølgende blev etableret en egentlig klientrelation mellem advokat A og B, eller at B i øvrigt ikke fremsendte nogen bilag vedrørende samværssagen.
> Advokatnævnet finder på den baggrund, at advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens & 126, stk. 1.”

Advokatnævnet indleder med at beskrive problemstillingen som vedrørende et klientforhold, da det angives, at en advokat må ”ikke bistå ***en klient*** i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået…”, men slutter med: ”Det kan heller ikke føre til et andet resultat, at der ikke efterfølgende blev etableret ***en egentlig klientrelation*** mellem advokat A og B.

Byretten anførte:

> ”Det følger blandt andet af god advokatskik efter retsplejelovens § 126, at en advokat ikke må bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt vil opstå.”

Altså samme indledende juridiske grundlag.

> ”Det er ikke bestridt af A, at der den 31. maj 2019 fandt en telefonsamtale sted mellem B og advokat A, der ikke resulterede i et klientforhold mellem dem, og at A den 25. marts 2021 indtrådte som beskikket advokat for moderen i en samværssag ved Retten i Lyngby, som B havde anlagt mod A's klient.”

Først: ***"der ikke resulterede i et klientforhold"*** og så udvikler det sig til "en samværssag … som B havde anlagt ***mod A's klient***"

> "Retten lægger på baggrund af indholdet af B's klage til Advokatnævnet og hans vidneforklaring for retten til grund, at B under telefonsamtalen den 31. maj 2019 må have beskrevet den bagvedliggende tvist med moderen om problemerne med hensyn til samværet med fællesbarnet, og at der i den forbindelse er en formodning for, at han kom med følsomme personoplysninger om sig selv, som betød, at det kunne være udelukket, at A i en retssag om samvær kunne repræsentere B's modpart.
> På baggrund af det anførte tiltræder retten Advokatnævnets synspunkt om, at B med føje kunne frygte, at de oplysninger, som advokat A modtog under telefonsamtalen, kunne bruges i forbindelse med hans efterfølgende repræsentation af B's modpart i den nye samværssag."

Herefter går retten over til at bedømme det, der var temaet i **U.2022.4515H:**

> "Retten tiltræder under de foreliggende omstændigheder også synspunktet om, at der påhvilede A en udvidet forpligtelse til at gennemføre et konflikttjek, så det blev sikret, at der ikke var risiko for, at der ved etableringen af klientforholdet til B's modpart opstod en interessekonflikt. Retten tiltræder endelig under de foreliggende omstændigheder, også under henvisning til at der er tale om en familieretlig sag med et højt konfliktniveau, at det ligeledes påhvilede A at tilrettelægge sin advokatvirksomhed således, at der ikke opstod risiko for en interessekonflikt, og at det ikke er op til Advokatnævnet at redegøre for, hvordan A kunne have sikret sig, at han ikke var inhabil, da han indtrådte som advokat for B's modpart i den nye samværssag. "

Herefter tager byretten afstand fra sin egen indledning, og tager ikke stilling til spørgsmålet om klientforhold eller ej, da det er "***uden betydning for rettens vurdering, at det ikke blev etableret en klientrelation mellem A og B"***:

> "Det er således under de foreliggende omstændigheder uden betydning for rettens vurdering, at det ikke blev etableret en klientrelation mellem A og B efter telefonsamtalen den 31. maj 2019, eller at A har glemt, hvad han talte med B om den 31. maj 2019.
> Retten finder på den anførte baggrund, at advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, og at Advokatnævnet behørigt begrundede afgørelsen af 2. marts 2022."

I landsretten er fokus på advokatens forpligtelse til konflikttjek:

> "Landsretten lægger til grund, at B den 31. maj 2019 telefonisk henvendte sig til advokat A vedrørende spørgsmålet om eventuel repræsentation i en konfliktfyldt sag mellem B og moderen til fællesbarnet … om bopæl og samvær, og at der var en længerevarende samtale mellem B og advokat A, hvorunder det blev drøftet, om advokaten skulle overtage sagen. Advokat A sendte efterfølgende en e-mail med oplysning om timepris og et tidsestimat. B vendte

> ikke tilbage. Der blev ikke indgået aftale om repræsentation, advokat A oprettede ikke en sag på henvendelsen, og der skete ikke fakturering."

Landsretten indleder således med at sætte rammen: ***"Der er ikke indgået en aftale om repræsentation"***.

> "I en efterfølgende samværssag mellem B og moderen til deres fællesbarn blev advokat A i 2021 beskikket som advokat for modparten og repræsenterede hende under to retsmøder henholdsvis den 16. august 2021 og den 6. januar 2022. Såvel B som advokat A's klient havde da antaget andre navne. B gjorde ikke under sagen indsigelser mod, at advokat A repræsenterede modparten, og sagen blev den 6. januar 2022 afsluttet med forlig.
>
> Efterfølgende klagede B til Advokatnævnet og gjorde gældende, at der forelå en interessekonflikt.
>
> Henset til den forløbne tid siden telefonsamtalen og til, at parterne havde skiftet navne, finder landsretten ikke grundlag for at tilsidesætte advokat A's forklaring om, at han ikke under samværssagen erindrede telefonsamtalen med B. Det kan efter advokat A's og advokat C's forklaringer ikke lægges til grund, at advokat A under afhøringen af B brugte oplysninger, der ikke fremgik af sagens akter, men var fremkommet under telefonsamtalen i 2019."

Landsretten går herefter over til det, der blev hovedspørgsmålet – er der foretaget fornødent konflikttjek:

> "Spørgsmålet er herefter, om advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, ved ikke i rimeligt omfang at sikre sig, at der ikke forelå en interessekonflikt ved repræsentationen af B's modpart.
> Advokat A har forklaret, at han foretog sædvanligt »konflikttjek«i overensstemmelse med kontorets retningslinjer forud for, at han påtog sig sagen.
> Højesteret har i U.2022.4515 udtalt, at det ikke er muligt generelt at fastslå, hvilke undersøgelser en advokat skal iværksætte for at sikre, at der ikke er tale om interessekonflikter. Dette må fastlægges bl.a. i lyset af sagens karakter.
> Landsretten finder, at en advokat ved at modtage fortrolige oplysninger efter omstændighederne, også uden at der foreligger et klientforhold, kan bringe sig i en situation, hvor der opstår en interessekonflikt, hvis advokaten efterfølgende påtager sig at repræsentere en modpart. Det er dog i familieretlige tvister ikke enhver sonderende telefonisk henvendelse fra en part, der kan medføre, at advokaten efterfølgende ikke kan påtage sig at repræsentere modparten, og det kan ikke generelt pålægges advokater at registrere samtlige sådanne henvendelser og opbevare registreringerne med henblik på at sikre sig mod fremtidige interessekonflikter."

Muligheden for interessekonflikt – eller uegentlig interessekonflikt - i forhold til personer, der henvender sig, men ikke bliver klienter, jf. følgende pkt. 5.1.1, indgår som forudsætning i landsrettens afgørelse:

> ”***Landsretten finder, at en advokat ved at modtage fortrolige oplysninger efter omstændighederne, også uden at der foreligger et klientforhold kan bringe sig i en situation, hvor der opstår en interessekonflikt,***”[231]

Hovedspørgsmålet afgøres herefter således:

> ”Efter en samlet vurdering, herunder også under hensyn til det oplyste om omstændighederne ved B's henvendelse, den forløbne tid siden henvendelsen fandt sted og til, at parterne efterfølgende optrådte under andre navne, finder landsretten i det foreliggende tilfælde ikke, at det kan bebrejdes advokat A, at han ikke var opmærksom på en eventuel interessekonflikt ved at repræsentere B's modpart i en senere samværssag.
> Landsretten finder herefter ikke, at advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, og ophæver derfor Advokatnævnets kendelse.”

Hovedspørgsmålet henstår herefter fortsat som skudt til hjørnespark – eller afhængig af de konkrete omstændigheder, men det skal vurderes i forhold til tillids-, omdømme og fortrolighedshensyn. Som det er uønsket, at klienter fisker for at etablere en interessekonflikt er det uønsket, at advokaten bevidst eller ubevidst ”fisker” sig til fortrolige oplysninger.

Problemstillingen kan beskrives ved henvisning til **U.1953.708H**. Afgørelsen er beskrevet og kommenteret af Rørdam i U.2016B.69 side 71f.:

> ”I den kendte »hypnosemordsag« ønskede den tiltalte Hardrup at skifte forsvarer til en advokat (Ove Rasmussen), som den medtiltalte Schouw Nielsen tidligere havde haft en samtale med om sagen. Schouw Nielsen fik senere en anden advokat som forsvarer. De tiltalte havde stærkt modstridende interesser. Schouw Nielsen bad i et brev sin nuværende forsvarer om at protestere mod, at Ove Rasmussen blev forsvarer for Hardrup bl.a. med henvisning til, at han i samtalen med Ove Rasmussen i sin tid havde »lagt alt frem for ham, hvad jeg var sigtet for« og »havde aabnet mit hjerte for ham«. Højesteret udtalte, at det var »betænkeligt at forkaste den af Schouw Nielsen hævdede opfattelse af, at hans udtalelser overfor højesteretssagfører Ove Rasmussen kan være af betydning for forsvaret for Hardrup til fordel for denne og til skade for ham«. Advokaten kunne herefter ikke være forsvarer for Hardrup.
> ...
> Schouw Nielsen ramte det centrale med bemærkningen: Jeg har »aabnet mit hjerte« for Ove Rasmussen. En klient eller potentiel klient, der meddeler en

[231] Mads Bryde Andersen og & Lars Lindencrone Petersen. ”Advokatretten” 2 udgave, (2022) anfører om problemstillingen side 461f: ”Hverken generalklausulen eller AER tager stilling til, hvor tidligt i det forløb, der udspiller sig omkring en rådgivning, det er relevant at tale om interessekonflikter. Klart er det, at problematikken opstår, når der er etableret et opdrag, jf. om afgrænsningen af dette begreb i afsnit 4.1.a. Men såvel tillids- og omdømmehensynet som hensynet til fortroligheden taler for at lade interessekonfliktreguleringen udstrække til også at gælde tilfælde, hvor der ikke består et aktuelt opdrag. Således må reglerne også gælde i tilfælde, hvor der ikke består et konkret opdrag, men hvor advokaten har givet den potentielle klient berettiget grund til at regne med advokatens fortrolighed. Dette kan være tilfældet, hvis den pågældende anmoder advokaten om at påtage sig et opdrag, uden at advokaten endnu ikke har taget stilling til, om han vil. Som led i disse sonderende drøftelser vil den potentielle klient ofte have fremlagt sagen (f.eks. overvejelser af forretningsstrategisk art forud for erhvervelsen af en virksomhed). Har han i den forbindelse viderebragt oplysninger, som vil være undergivet fortrolighed, vil der gælde en formodning for, at advokatens hermed kan komme til at befinde sig i en uegentlig interessekonflikt i relation til en senere klient (med modsat rettede interesser), for hvem de pågældende oplysninger kan have betydning. Derfor bør advokaten afklare, om han befinder sig i en interessekonflikt, inden han modtager sådanne oplysninger.”

advokat fortrolige oplysninger, skal ikke kunne frygte, at disse oplysninger senere kommer uvedkommende for øre eller på anden måde misbruges."

Advokaten skal også sikre sig, at der ikke foreligger en uegentlig interessekonflikt, da dette kan have praktiske – men måske ikke bødemæssige – konsekvenser. Forsvareren kan blive nødsaget til at afstå fra at være forsvarer i en sag og kurator må sikre sig en ad hoc kurator eller kan blive frataget hele hvervet.

Advokatrådets vejledning om interessekonflikter fremgår af AER artikel 8.

"En advokat må ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår.
Stk. 2. Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger bl.a., når:
1) En advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter.
2) En advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag.
3) En advokat på samme tid bistår klienter i flere sager, der har forbindelse med hinanden, hvis der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne.
4) En advokat har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervsmæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten.
5) En advokat har sådanne forretningsmæssige eller andre forbindelser til eller aftaler med
klienten, at der er risiko for, at advokaten ikke kan give klienten rådgivning uafhængigt af uvedkommende interesser.
6) En advokat, som for parterne har medvirket til stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold,
efterfølgende bistår en af parterne vedrørende samme retsforhold, hvis bistanden har eller
kan have betydning for den anden part.
7) En advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter.
Stk. 3. Situationer som nævnt i stk. 1 kan bl.a. foreligge, når:
1) En advokat bistår en klient i en sag, hvis han uden at repræsentere modparten i den konkrete sag har et fast klientforhold til denne.
Ved vurderingen af om et klientforhold er fast, tages der bl.a. hensyn til, om klienten hidtil har søgt advokatens bistand regelmæssigt i forhold til klientens behov for bistand, og om klienten forventes at fortsætte hermed.
2) En advokat medvirker for flere parter til stiftelse af eller berigtigelse af et retsforhold, hvorom der er enighed mellem parterne.

3) En advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne. Artikel 9. En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn o. lign., mæglingsmand eller mediator for flere parter, hvis advokaten tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med sagen. En advokat må ikke efter at have virket som dommer, voldgiftsdommer, medlem af klagenævn o. lign., mæglingsmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen."

Udgået af AER – men næppe af god advokatskik – er de tidligere punkt 6 og 9.
Omtalen bibeholdes nedenfor under 6a og 9a.

Gammel AER pkt.6, jf. nedenfor under 5.3.6a

6)
en advokat indgår aftale med klienter eller andre om, at han skal modtage salær i form af aktier eller andre ejerandele i et selskab, hvor aktiernes eller andelenes værdi vil blive påvirket af resultatet i sagen. Dette gælder også andre tilfælde, hvor der indgås aftale om en sådan vederlæggelse, hvis dette vil kunne påvirke advokatens uafhængighed og personlige integritet under udførelsen af hvervet.

Gammel AER pkt. 9, jf. nedenfor under 5.4.2a

9)
en advokat bistår konkurrerende virksomheder.

5.1 Konfliktsituationer

Læren om interessekonflikt udspringer grundliggende af kravet om advokatens uafhængighed, tavshedspligt og dedikation til løsning af klientens opdrag, og skal sikre den for klienter afgørende tillid til advokater og deres virke.

Disse overordnede krav skal altid være væsentlige for den bedømmelse, der løbende skal foretages af advokater – der bør bl.a. advokatorisk stilles følgende spørgsmål:

Hvem er min klient?
Hvilket opdrag har jeg fået?
Er der momenter, der kan rejse spørgsmålstegn ved min uafhængighed?
Er der momenter, der truer min tavshedspligt over for klienten?
Har jeg konkurrerende hensyn til andre klienter (nuværende og tidligere)?
Er det hos mig eller mine nærmeste konkurrerende hensyn?

> Er der andre momenter, der kan medføre en risiko for, at jeg ikke kan udføre opdraget med den nødvendige advokatoriske dedikation?[232]

Ved vurdering af de grundliggende krav om advokatens uafhængighed, tavshedspligt og dedikation til løsning af klientens opdrag, der skal sikre den for klienters afgørende tillid til advokater og deres virke, er der nok en tendens til at være for rigoristisk. Der er en tydelig tendens til, at det er forbrugere, der klager og især i sager på det familieretlige område og lignede. Det er selvklart i orden, men ved gennemgang af sagerne kan man få det indtryk, at klagen over advokaten er et middel i sagen mere end en reel klage.

I en periode var anklagemyndigheden blevet "storklager", men det var som led i strafferetsplejen, og det er for en del "uegentlige interessekonflikter"[233]. De straffeprocessuelle "uegentlige interessekonflikter", der reelt er kollisionsspørgsmål, burde udskilles og vurderes som sådanne.

Erhvervsklienter klager ikke – de giver samtykke[234] eller fyrer advokaten og undlader at betale regningen.

Tillid til advokater og deres virke er væsentlig, men det gælder også for andre, der optræder i relation til retsvæsnet; dommere, voldgiftsdommere, domsmænd og lægdommere, men en sammenligning mellem regler og afgørelser på disse forskellige områder vil ikke give et ensartet billede. Advokater må underkastes deres egen vurdering.

5.1.1 Hvem er klienten? Hvilket opdrag har jeg fået?

Det er ikke altid let at se alle farer, da interessekonflikter er blevet et "sagsbehandlingsmiddel", men udgangspunktet er, at det er klientens interesser, der skal værnes.

Klientbegrebet er så vidt det ses i Danmark kun behandlet mere indgående af Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (2022) især under pkt. 3.7, 4.3 og pkt. 4.4, i relation til bl.a. advokatopdraget, og det er på trods af, at det er udgangspunktet for advokatens arbejde og dermed for hele drøftelsen af spørgsmålet om interessekonflikt.[235]

"Klienten" er bærer af de rettigheder, som advokaten har pligter overfor. Hvis der ikke er en klient, overfor hvem en interessekonflikt kan identificeres, er der ikke tale om en interessekonflikt i relation til god advokatskik. Der kan være tale om tilsidesættelse af andre regler, hvis andres rettigheder krænkes – men det er begrebsmæssigt at udvide interessekonflikterne længere, end det advokatetisk er nødvendigt.

---

[232] Hertil kommer så risikovurdering efter hvidvaskloven, jf. for eksempel Cecilie Holt Nielsen: "Advokaters pligter efter hvidvaskloven" Advokaten 06/2019 side 42.
[233] Yderligere nedenfor under 5.1.3 om "Interessekollision" – "interssemodsætninger" og andre "uegentlige interessekonflikter" overfor "Interessekonflikt"
[234] Se yderligere nedenfor under 5.9.
[235] De norske regler om interessekonflikt indgår f.eks. også i afsnit 3 om "Forholdet til klienten".

"Opdraget" er ikke noget, som advokaten påtvinges, men noget advokaten påtager sig.[236]

De følgende afgørelser illustrerer på forskellig vis problemstillingen; Hvem er klienten – hvad er opdraget?

Et eksempel på en afgørelse, hvor der mangler fokusering på, hvem der reelt var klienten, er **Retten i Odense rets dom af 7. oktober 2009 i sag BS 6-933/2009**[237]. Resultatet i dommen er efter vor opfattelse forkert.

Selskabet S1 (klager) blev ejet af 4 selskaber, hvoraf Selskabet S2 ApS var hovedanpartshaver med en ejerandel på 59 %, mens mindretalsanpartshaverne var Selskab S3 ApS, Selskab S4 ApS og Selskab S5 ApS, der ejede de resterende anparter.
Ejeren af hovedanpartshaveren, Selskab S2 ApS, blev indsat som Direktør D i Selskabet S1, og ejerne af mindretalsanpartshaverselskaberne blev valgt til bestyrelse.
Forløbet kan opdeles i 9 faser inden mindretalsanpartshaverne klager til Advokatnævnet over hovedanpartshaverens advokat.

Sagen afgøres således:

> *"Advokatnævnet finder, at indklagede [Advokat A1] ved at have repræsenteret Direktør D som selskabet under de foreliggende omstændigheder har befundet sig i en interessekonflikt."*

Under byretssagen erklæres på vegne af Advokatnævnet, at bistanden ikke var kritisable.

Tilbage stod en rådgivning fra Advokat A1 vedrørende nogle krav fra mindretalsanpartshaverne mod Selskab S1 og krav på vegne af Selskab S1 mod mindretalsanpartshaverne. Det var den bistand, der følgende præmisser i relation til interessekonfliktspørgsmålet:

> *"Efter at der blev afholdt ekstraordinær generalforsamling i Selskab S1 ApS den 7. maj 2008, hvor Selskab S2 ApS som majoritetsanpartshaver valgte en ny bestyrelse uden repræsentation af de tre mindretalsanpartshavere, må det have stået sagsøger [Advokat A1] klart, at der var en interessekonflikt mellem Direktør D og Selskab S2 ApS på den ene side og de tre mindretals-anpartshavere på den anden side."*

Så langt kræver sagen imidlertid næppe domstolsafgørelse – det er åbenbart. Men er det i strid med god advokatskik. Det hedder videre i dommen:

> *"Ved under disse omstændigheder at have rådgivet både den nye bestyrelse i Selskab S1 og selskabets direktør og reelle majoritetsanpartshaver Selskab S2 under Selskab S1 ApS's konflikt med mindretalsanpartshaverne, tiltrædes det, at sagsøger har repræsenteret to parter, som havde en interessekonflikt."*

---

[236] Muligheden for interessekonflikt i forhold til personer, der retter henvendelse, men ikke bliver klienter, indgår som forudsætning i landsrettens ovenfor omtalte afgørelse **U.2025.2558Ø**: "Landsretten finder, at en advokat ved at modtage fortrolige oplysninger efter omstændighederne, også uden at der foreligger et klientforhold kan bringe sig i en situation, hvor der opstår en interessekonflikt," Sådanne konfliktet bør begrebsmæssigt placeres andet sted end under "interessekonflikter".
[237] Faktum er yderst indviklet men kan findes yderligere gennemgået i 4. udgave.

Det forklarer retten yderligere: "Det bemærkes, at interessekonflikten er opstået mellem Selskab S1's Direktør D, hans selskab, Selskab S2 ApS, som er majoritetsanpartshaver på den ene side, og Selskab S1, som bestod af fire anpartshavere, som ikke var enige, på den anden side."

Det er givet, at der var et klientforhold til, Selskab S2 ApS, og da det er en enkeltmands ejet virksomhed, må der ske identifikation med Direktør D, som antaget. Der var også et klientforhold til Selskab S1 ApS, da dets nye bestyrelse anmodede om bistand mod mindretalsanpartshaverne. Der var ikke noget klientforhold i relation til Selskab S3, Selskab S4 og Selskab S5 ApS, og det var heller ikke dem, der klagede.

Hvad har været opdraget for klienten, Selskab S1 ApS? Det var at skifte bestyrelse, da mindretalsaktionærerne rejste spørgsmål om, hvorvidt de vedtagne retningslinjer for den daglige drift bevidst var blevet overtrådt af Direktør D. Der var her en interessemodsætning i forhold til mindretalsaktionærerne – men hvad er interessekonflikten mellem Selskab S1 ApS på den ene side og Direktør D og hans selskab på den anden side?

Det må nok konstateres, at advokaten ikke skiftede side – han var hele tiden på hovedaktionæren og dennes selskabs side. Der var ikke fortrolige informationer, der kunne komme andre til gode. Men - han "trynede" mindretalsaktionærerne – og det så måske ikke så pænt ud – men det har umiddelbart intet med appearance i relation til interessekonflikt at gøre.

Hvilke "foreliggende omstændigheder", der henvises til, er ikke entydigt klart, og dommens præmisser gør det ikke klarere. Hvis en advokat ikke må bistå indehaveren af en majoritet i et selskab og bistå det selskab, hvor majoritetshaveren bestemmer, i relation til uenighed med mindretalsrepræsentanter, som i parentes bemærket er repræsenteret ved egen advokat, så er interessekonfliktlæren trukket for langt væk fra kernen.

Til illustration af problemstillingen med opdraget kan også nævnes:

Retten i Holstebros dom af 26. marts 2008 BS 3-384/2007
Advokat A havde holdt møde med Klient K, der ønskede bistand i forbindelse med mangler ved et nyopført hus. Klager viste Advokat A billeder af mangler ved murværk. Under samtalen blev Advokat A opmærksom på, at Advokat A ligeledes repræsenterede modparten. Advokat A opfordrede derfor Klient K til at søge anden advokat.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A ved mødet (ved starten) burde have skabt klarhed over modparten. Ved efterfølgende at repræsentere modparten havde Advokat A tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet ikendte Advokat A en bøde på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.].
Retten udtalte, at der ikke på det indledende møde var blevet etableret et klientforhold mellem klagerne og Advokat A. De faktuelle oplysninger som Advokat A modtog under mødet kunne ikke objektivt anses for fortrolige og egnede til misbrug ved den efterfølgende repræsentation af hans oprindelige klient.

Retten fastslog således, at der ikke forelå tilsidesættelse af god advokatskik og ophævede kendelsen.[238]

Retten i Sønderborgs dom af 23. juni 2015 i sag BS C3-291/2015
I et langvarigt mangeartet opgør mellem ægtefæller om børnene (bl.a. bopælssager) repræsenterede Advokat A1 manden fra 2009 og frem. Hustruen var repræsenteret ved skiftende advokater. Under forløbet fusionerede Advokat A1 med Advokat A2, der ved to lejligheder anmodede om at blive beskikket for hustruen – først i 2010 i en mulig straffesag, der ikke blev til noget, og dernæst i 2012 i en anden straffesag, men her modtog Advokat A2 orientering om, at hustruen ville beholde den repræsentation, som hun havde. Der var ikke registret oplysninger eller dokumenter på de to sager, som Advokat A2 havde registreret.
Advokatnævnet fandt, at der var tale om en interessekonflikt eller risiko herfor, men retten foretog en konkret vurdering af hustruens henvendelser til Advokat A2 og fandt – også under hensyntagen til, at det mulige kritisable havde været klart for hustruen i en årrække – at der ikke havde foreligget et reelt klientforhold mellem hustruen og Advokat A2, der kunne medføre, at Advokat 1 ikke kunne fortsætte sin årelange repræsentation af manden. Kendelsen blev derfor ophævet.

Selve tilknytningen til klienten kan i visse tilfælde i sig selv være om end ikke afgørende, jf. AER artikel 8, stk. 3, nr. 1 og tidligere 12.2. nr. 9[239], så et væsentligt moment, men det må suppleres med en vurdering af det eller de opdrag, som advokaten har for klienten. Det er opdraget eller opdragene, der afgør, om klienten har en beskyttelsesværdig interesse, der giver advokaten de pligter, der følger af reglerne om interessekonflikter.[240]

Som klar modvægt til de to kendelser, hvor kendelserne blev ophævet, er følgende afgørelse, hvor bl.a. advokatens handlemåde og de modtagne oplysningers omfang bliver afgørende:

Vestre Landsrets dom af 13. januar 2016 i sag B-0195-15
En Entreprenør E – der tidligere havde fået behandlet nogle inkassosager på et filialkontor af Advokatfirma A1 – kontaktede en advokatfuldmægtig på hovedkontoret med en opgave. De havde en telefonsamtale, og Entreprenør E sendte – efter advokatfuldmægtigens anmodning - en længere mail med bilag til advokatfuldmægtigen, der kvitterede med en mail, hvor han meddelte, at han oprettede en sag og ville vende tilbage, når han grundigt havde gennemlæst akterne og vurderet dem. Samme dag blev det klarlagt, at der var en interessekonflikt, da Advokatkontoret ved Advokat A2 havde et klientforhold til modparten K, og modparten K var samtidig forsikringsmægler for Advokatfirma A1. Det blev meddelt Entreprenør E med anbefaling af andre mulige advokater.
Advokatfuldmægtigen oplyste under sagen, at han ikke læste mailen med bilag og slettede den fra både indbakke og slettet post (hvilket han havde lært på fuldmægtigkursus). Advokat A2 havde ikke kendskab til indholdet af henvendelsen – han havde alene afgjort, at Advokatfirma A1 ikke kunne repræsentere Entreprenør E.

Spørgsmålet så langt var, om der var etableret et klientforhold. Det var der, fastslog Advokatnævnet, og det blev stadfæstet af byret og landsret. Der blev lagt vægt på, a) at oplysningerne blev fremsendt af Entreprenør E efter anmodning, og b) uden at fuldmægtigen undersøgte spørgsmålet om interessekonflikt, c) at den redegørelse, der blev

[238] Rettens afgørelse er helt i tråd med det, der er anført af Jon Stokholm og Michael Rekling: "Interessekonflikter" ET nr. 1 fra 2006 side 50 under pkt. 2.3. Den nye klient må også selv vurdere, hvad der kan oplyses, inden der etableres et klientforhold og et opdrag.
[239] Den tidligere bestemmelse behandler vi nedenfor som " AER 9a".
[240] Blandt andet ved den vurdering af klientens interesse er begrebet "opdrag" mere retvisende end "sag".

sendt af Entreprenør var detaljerede og bilagt diverse dokumenter, herunder udvekslede mails, overslag, ekstraregninger og kontoudtog med modparten og e) at Entreprenør E ikke fik oplyst, at materialet var destrueret, da Advokatfirma A1 frasagde sig repræsentationen.

Problemstillingen i sagen opstod, da Advokat A2 senere repræsenterede K i sagen, der blev anlagt af Entreprenør E. Advokat A2 blev opfordret til at udtræde, da Entreprenør E mente, at der var en interessekonflikt, men det gjorde Advokat A2 ikke. Da der var etableret et klientforhold, og Entreprenør E havde fremsendt detaljerede oplysninger, fastslog Advokatnævnet og domstolene, at der var en interessekonflikt, men hverken Advokatnævnet eller domstolene bebrejdede efter omstændighederne Advokat A2, at han ikke havde været opmærksom på advokatfuldmægtigens kontakt med Entreprenør E om den pågældende sag, men det var en tilsidesættelse, at Advokat A2 ikke udtrådte, da han blev gjort opmærksom på problemet.

Den følgende afgørelse kunne formentligt refereres mange steder, men det bliver her med henvisning til spørgsmålet om klienten og opdraget fra denne:

Københavns Byrets dom af 27. februar 2015 i sag BS 43C-2322/2012
I forbindelse med skifterettens udsættelse af behandlingen af en konkursbegæring mod en ejendomskoncern blev der udpeget tilsyn på tre advokater for ejeren og et holdingselskab til en række ejendomsselskaber, hvis ejendomme var koncernens væsentligste aktiver. De underliggende selskaber var ikke omfattet af betalingsstandsning og havde således ikke selvstændigt tilsyn.
En af de tre tilsynsførende, Advokat A, påtog sig at repræsentere hustruen til ejeren af koncernen, og han bistod hende med for hende ejede selskaber at købe 59 ejendomme, der blev solgt af de selskaber i koncernen, der ikke var under betalingsstandsning.
Advokat A underrettede ikke de to andre advokater i tilsynet om repræsentationen og om salget.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A som tilsyn skulle varetage de samlede kreditorinteresser for ejeren og selskaberne i det holdingselskab, de var tilsyn i. Advokatnævnet fandt, at repræsentation af køber (der var koncernejerens hustru og hendes selskaber) var "uforenelig" med hans repræsentation af de samlede kreditorinteresser.
Advokatnævnet fandt endvidere, at Advokat A havde handlet "illoyalt" over for de to andre advokater i tilsynet, ved ikke at have oplyst dem om, at han repræsenterede koncernejerens hustru og dennes selskaber ved indgåelse af aftalerne om køb af de nævnte ejendomme.
Advokatnævnet fastsatte en bøde på 70.000 kr.
Retten stadfæstede afgørelsen og anførte, at i en situation, hvor tilsynet omfatter koncernejeren og dennes holdingselskab, der har tilsynet på opgaven at varetage de samlede kreditorinteresser, og en repræsentation af en køber til betydelige aktiver var derfor "ikke … forenelig" med Advokat A's repræsentation af samtlige kreditorinteresser. Retten fandt også, at den manglende underretning af de medtilsynsførende var i strid med god advokatskik.
Retten nedsatte sanktionen.

Det kan noters, at der ikke i afgørelsen tales om interessekonflikt, men om "uforenelig" og "illoyalt", men det er – selv om det ikke klart fremgår – en interessekonfliktafgørelse. Det er en afgørelse, der grundlæggende bygger på en vurdering af, hvem der er opdraggiveren og hvilke opdrag, som advokaten konkret har. Her når man til, at det er "de samlede kreditorer"

på den ene side og hustruens selskaber på den anden side, der er opdraggiver, og så foreligger der dobbeltrepræsentation.[241]

En yderligere afgørelse, der også ser på klientforholdet og opdraget er følgende:

Retten i Odenses dom af 29. juni 2015 i sag BS 6-2049/2014
Sagens hovedspørgsmål var, om der var etableret et klientforhold og dermed en interessekonflikt, idet Advokat A dels bistod Klient K med et spørgsmål om udsættelse af en skat, dels behandlede en mulig rådgivningsfejl begået af en tidligere advokat på samme advokatkontor som Advokat A i relation til samme skattespørgsmål i forhold til advokatkontorets forsikringsselskab. Retten nåede til, at der ikke var etableret et klientforhold i relation til forsikringsdelen, der var den, hvor Advokatnævnet mente, at der var et klientforhold, der burde have afskåret Advokat A fra overhovedet at behandle det sideløbende med bistand til klienten K. Han ventede også 4 måneder med at orientere den tidligere klient på kontoret om, at der var givet afslag på forsikringsdækning. For det sidste fik han en bøde for smøl, og det var altså over for en modpart.

Resultatet er efter vores opfattelse rigtig, men dommen indeholder en begrundelse om, at klienten "som en professionel part måtte have indset, at der var tale om et modsætningsforhold i relation til det mulige erstatningskrav". Det er et synspunkt, der har noget for sig, men synspunktet holdt ikke i **U.2016.1436H**.

Afgørelsen **U.2016.1436H** er principiel – men den rejser desværre også i sig selv en række spørgsmål. Det faktuelle forløb var, at Advokatfirma AF var bedt om at bistå en fond med en vedtægtsændring, men samtidig var der hos tilsynsmyndigheden opstået tvivl om, hvorvidt bestyrelsesmedlemmerne i fonden havde tilgodeset sig selv, og de enkelte medlemmer blev anmodet den 18. oktober om en redegørelse. Bestyrelsesformanden anmodede advokatfirmaet om at besvare forespørgslen, og der blev afholdt indledende møder 1. november. Civilstyrelsen rettede ny henvendelse 4. november. 6. november fremsendte bestyrelsesformanden en redegørelse om fonden til advokatkontoret. Den 7. november skrev Advokat A1 fra Advokatfirma AF til bestyrelsesformanden: "... mit kontor påtager sig at repræsentere X' Familiefond vedrørende de spørgsmål, som er rejst af Civilstyrelsen, samt relaterede spørgsmål". Bestyrelsesmedlemmerne bidrog til de redegørelser, der herefter blev udarbejdet. I december blev advokatkontoret opmærksom på, at et muligt erstatningsansvar for bestyrelsesmedlemmerne kunne blive forældet ved årsskiftet, og der forhandledes om suspensionsaftale, hvor bestyrelsesmedlemmerne havde anden advokatbistand. Advokatfirma AF meddelte, at de opfattede deres opdraggiver som - "udelukkende – fonden v/fondsbestyrelsen."

"Udelukkende - Fonden v/fondsbestyrelsen" er kernen i sagen.

Der blev udarbejdet flere redegørelser til Civilstyrelsen, hvorefter der skete skift i bestyrelsen, og den nye bestyrelse bekræftede Advokatfirma AF's mandat. Advokatfirma AF ved Advokat A2 stævnede bestyrelsesmedlemmerne, og der blev klaget over Advokat A2.

[241] Sagen har indholdsmæssigt sammenhæng med **Østre Landsrets dom af 29. januar 2016 i sag B-3417-14**, der er omtalt yderligere nedenfor.

Problemstillingen var, om advokatfirmaet kunne afgrænse "interesserne" til kun den juridiske enhed, fonden, eller om "interesserne" også omfatter de personer, bestyrelsen, der handler på vegne af fonden - og meddeler oplysninger til advokatfirmaet.

For at forstå det komplekse, medtages begrundelserne i de tre instanser.

Advokatnævnets flertal nåede til:

> *"Bestyrelsesformanden, F, rettede den 12. oktober 2010 henvendelse til advokat A med anmodning om bistand til at få gennemført en ændring af fondens vedtægt, og efterfølgende rettede han den 20. oktober 2010 henvendelse til advokat A med henblik på bistand til besvarelse af brev af 18. oktober 2010 fra Civilstyrelsen. Sagen blev herefter overdraget til Advokat A1.*
> *Disse medlemmer lægger til grund, at F rettede henvendelse til Advokat A på fondens vegne i egenskab af formand for fondsbestyrelsen, således at Advokat A1 blev antaget af fondsbestyrelsen til at yde fonden bistand.*
> *Ved e-mail af 14. november 2010 til F og to øvrige bestyrelsesmedlemmer gjorde Advokat A1 - samtidig med at han fremsendte udkast til besvarelsen af Civilstyrelsens henvendelser til fonden - første gang opmærksom på, at man fra Advokatpartnerselskabs (AF's) side opfattede opdraget sådan, at man repræsenterede fonden og ikke de enkelte bestyrelsesmedlemmer.*
> *Disse medlemmer finder, at den nævnte bemærkning i e-mailen af 14. november 2010 sammenholdt med indholdet af besvarelsen til Civilstyrelsen må ses som udtryk for, at Advokat A1 i hvert fald fra dette tidspunkt var klar over, at der i den konkrete situation bestod et modsætningsforhold mellem på den ene side fonden og fondsbestyrelsens interesser og på den anden side de enkelte bestyrelsesmedlemmers interesser, hvorfor Advokat A1, da han fortsatte sagen med fondsbestyrelsen som opdragsgiver, tilkendegav, at han var og anså sig for at være i en situation, hvor hans opdragsgiver var inhabil i relation til at instruere ham om sagen.*
> *Disse medlemmer finder derfor, at Advokat A1 ved at fortsætte sagen med fondsbestyrelsen som opdragsgiver afskar sig selv og sine kolleger hos Advokatpartnerskab AF, herunder Advokat A2, fra senere at repræsentere fonden imod de enkelte bestyrelsesmedlemmer personligt."*[242]

Mindretallet på 2 ud af 10 anførte:

> *"Allerede ved modtagelsen af Civilstyrelsens skrivelse af 18. november 2010 måtte klagerne i deres egenskab af professionelle bestyrelsesmedlemmer, hvoraf én havde advokatbestalling, være klar over, at en besvarelse af henvendelsen nødvendigvis måtte medføre undersøgelser af fondsbestyrelsens beslutninger, og at der i den forbindelse måtte foretages vurderinger af lovligheden af de trufne dispositioner både set i forhold til vedtægtsbestemmelserne og til fondslovgivningen i almindelighed.*
> *Det må have stået klagerne klart, at muligheden for, at der i den forbindelse kunne blive tale om erstatningsansvar, var nærliggende.*

[242] Der er af hensyn til vores beskrivelse ændret lidt på partsbetegnelserne.

Det må ligeledes have stået klagerne klart, at Advokatpartnerselskab AF enten måtte vælge at varetage klagernes personlige interesser eller fondens interesser.
Civilstyrelsens skrivelse af 4. november 2010 accentuerede denne problemstilling. Den 6. november 2010 tilkendegav Advokatpartnerselskab AF ved advokat A1 i intern e-mail, at han havde talt med F, og at denne var indforstået med at Advokatpartnerselskab AF alene repræsenterer fonden. I e-mail af 7. november 2010 anførtes udtrykkeligt, at opdraget vedrørte repræsentationen af X' Familiefond.
Af internt notat vedrørende et møde den 12. november 2010 blev der på ny refereret til den omstændighed, at Advokatpartnerselskab AF ikke kunne rådgive/varetage det enkelte bestyrelsesmedlems interesser.
I e-mail af 14. november 2010 blev det på ny bekræftet, at opdraget alene var at repræsentere fonden.
I den efterfølgende tid blev der koblet en række advokater på sagskomplekset, direkte engageret af det enkelte bestyrelsesmedlem.
I e-mail af 30. december 2010 kl. 17.39 konkluderede Advokatpartnerselskab AF ved advokat A1 følgende:

> *»Jeg har forstået fondsbestyrelsen således, at Y fortsætter arbejdet med undersøgelsen af de forhold, som civilstyrelsen har anmodet om en redegørelse for, samt af andre forhold som fondsbestyrelsen måtte anmode om. I det omfang vi bliver opmærksom på forhold, som det er relevant for fondsbestyrelsen at være opmærksom på, vil vi orientere fondsbestyrelsen herom.*
> *Vi repræsenterer fortsat alene fondens interesser. Da fondsbestyrelsen er en integreret del af fonden, vil vi også rådgive fondsbestyrelsen om de tiltag, som fondsbestyrelsen bør iværksætte på fondens vegne, og om den måde hvorpå fondsbestyrelsens medlemmer bør agere i deres egenskab af fondsbestyrelsesmedlemmer. Dog må de individuelle medlemmer af fondsbestyrelsen i relation til forhold, hvor medlemmets private interesser kan være stridende mod fondens interesser, søge selvstændig advokatbistand, som det allerede er sket.«*

Da det således fra første færd har været klart for klagerne, at Advokatpartnerselskab AF alene varetog fondens interesser, ligesom klagerne antog egen advokat, stemmer disse medlemmer af nævnet for en frifindelse af indklagede."

Landsretten anførte:

"Landsretten bemærker, at Advokatpartnerselskab AF ved mail af 7. november 2010 anmodede om, og efter det oplyste også modtog, særdeles omfattende oplysninger om fondens forhold og bestyrelsens dispositioner. Endvidere havde Advokat A1 møder med de involverede bestyrelsesmedlemmer, hvorunder han med disse drøftede ulovlige aktionærlån, uddelinger, der muligt var i strid med fondsloven m.v. Baggrunden herfor var bl.a., at Civilstyrelsen havde rejst spørgsmål om,

hvorvidt visse af bestyrelsen foretagne dispositioner var i strid med fondslovgivningen.
I sin mail af 15. november 2010 til bestyrelsesmedlemmerne udtalte Advokat A1 sig såvel om muligheden for at udbetale legater til stifterens efterkommere som om muligheden for at ophøre hermed. To af disse tre bestyrelsesmedlemmer var selv efterkommere af stifteren.
Advokat A2 har forklaret, at han i forbindelse med udarbejdelse af stævning mod bestyrelsesmedlemmerne var bekendt med det forudgående sagsforløb, og at han var i besiddelse af alt sagsmaterialet herunder de interne notater. Der var ingen restriktioner, og han havde sat sig ind i materialet.
På denne baggrund finder landsretten, at det burde have stået klart for Advokat A2, at der herved ville være en betydelig risiko for, at han i forbindelse med udarbejdelse af stævningen ville få adgang til materiale, der af fondens bestyrelse eller dennes enkelte medlemmer var stillet til rådighed for andre advokater i Advokatpartnerselskab AF, og som disse advokater i kraft af deres tavshedspligt ville være afskåret fra at videreformidle. Det tiltrædes derfor, at Advokat A2 har handlet i strid med god advokatskik som anført af Advokatnævnet.
Den omstændighed, at Advokatpartnerselskab AF ved flere lejligheder, også i november 2010, gjorde opmærksom på, at man repræsenterede fonden og ikke de enkelte bestyrelsesmedlemmer, kan under de ovenfor anførte omstændigheder ikke føre til et andet resultat. Advokatnævnets kendelse stadfæstes herefter."

Højesteret anførte:

"Sagen angår, om Advokat A2 fra advokatfirmaet AF tilsidesatte god advokatskik ved at påtage sig at repræsentere X' Familiefond i en erstatningssag mod tidligere medlemmer af fondens bestyrelse. ....
Parterne er enige om, at F's henvendelse til advokatfirmaet AF i efteråret 2010 om advokatbistand skete i F's egenskab af formand for bestyrelsen i X' Familiefond, og at opdragsgiveren således var fondsbestyrelsen som repræsentant for familiefonden. Opdraget for advokatfirmaet var på fondens vegne at udarbejde en redegørelse til Civilstyrelsen, og denne opgave blev varetaget af Advokat A1. Redegørelsen skulle som svar på Civilstyrelsens henvendelser herom angå muligt ulovlige legatuddelinger fra fonden, fondens aktieoverdragelser i 2000 samt benyttelse af fondens ejendomme.
Som anført i Advokatnævnets flertals begrundelse var Advokat A1 i hvert fald fra den 14. november 2010 klar over, at der var modstrid mellem på den ene side fondens interesser og på den anden side de enkelte bestyrelsesmedlemmers interesser i relation til de forhold, der skulle undersøges til brug for redegørelsen til Civilstyrelsen. Undersøgelsen vedrørte således bl.a. spørgsmålet om bestyrelsesbeslutninger, der var begunstigende for de pågældende medlemmer af bestyrelsen.
Advokat A1 valgte at fortsætte med sit opdrag for fonden. Han var for at kunne besvare Civilstyrelsens henvendelser nødt til at samarbejde med de tre medlemmer af fondsbestyrelsen, som på daværende tidspunkt var de eneste, der kunne repræsentere fonden i samarbejdet. Højesteret tiltræder, at Advokat A1 under disse særegne omstændigheder afskar sig selv og sine

> *kolleger i advokatfirmaet AF fra at repræsentere fonden i forbindelse med den senere erstatningssag, der er anlagt mod bl.a. to af de tre nævnte (tidligere) bestyrelsesmedlemmer og angår bestyrelsesbeslutninger, der var omfattet af redegørelsen til Civilstyrelsen.*
> ....
> *Advokat A2 var i forbindelse med udarbejdelse af stævning mod bl.a. de tidligere bestyrelsesmedlemmer bekendt med det forudgående sagsforløb i advokatfirmaet AF.*
> *Højesteret tiltræder på den anførte baggrund, at advokat A har tilsidesat god advokatskik ved at have påtaget sig på fondens vegne at føre erstatningssag mod de nævnte tidligere bestyrelsesmedlemmer."*

Højesteret og Advokatnævnet lægger således bl.a. vægt på, at et afgørende moment er erkendelsen hos Advokat A2 af, at der er modstridende interesser mellem fonden og de enkelte bestyrelsesmedlemmer, og at Advokatfirmaet AF valgte at fortsætte opdraget (for begge?). Det senere sagsanlæg var således et sideskifte, jf. nedenfor om våbendragerhensynet.

Det anførte spørgsmål "for begge" rejser spørgsmålet, om der ikke allerede her er en interessekonflikt, der skulle have været håndteret ved udtræden. Så måtte bestyrelsesmedlemmerne jo svare for sig selv eller få personlig bistand til besvarelsen. I fonden er der ikke rigtig nogen, der kan hjælpe, før den undersøgte bestyrelse er skiftet ud, eller der gennemføres granskning[243] – men sagen ville så indtil da ikke blive varetaget på vegne af fonden, hvilket ikke er hensigtsmæssigt.

Konsekvenserne i sammenlignelige situationer er ikke nemme at håndtere.[244]

Højesterets præmis: *"Advokat A2 var i forbindelse med udarbejdelse af stævning mod bl.a. de tidligere bestyrelsesmedlemmer bekendt med det forudgående sagsforløb i Advokatfirmaet AF"*, hvor informationshensynet, jf. nedenfor, slår igennem, er en overbygning[245] på afgørelsen, der lægger op til problemstillingen; hvad kan de af Advokatfirma AF indsamlede oplysninger bruges til, og her udtaler Højesteret:

> *"Med hensyn til spørgsmålet om betydningen af en eventuel tavshedspligt bemærker Højesteret, at en advokat som hovedregel ikke har tavshedspligt over for sin klient. Efter det anførte har Højesteret imidlertid ikke anledning til at tage stilling til, om - og i givet fald i hvilket omfang - Advokat A1 og andre advokater hos advokatfirmaet AF måtte have tavshedspligt over for fonden vedrørende de oplysninger, der er modtaget som led i opdraget for fonden med at besvare Civilstyrelsens henvendelser."*

---

[243] Lov om erhvervsdrivende fonde § 25: Fondsmyndigheden kan bestemme, at der skal foretages granskning af nærmere angivne forhold vedrørende en erhvervsdrivende fond, dens forvaltning eller årsrapporter.
Stk. 2. Fondsmyndigheden udpeger på fondens vegne en eller flere granskningsmænd. Udgifterne til granskning godkendes og udredes foreløbigt af fondsmyndigheden, men afholdes af fonden.
Stk. 3. Granskningsmændene kan af ledelsen kræve de oplysninger, som må anses af betydning for bedømmelsen af fonden og, hvis fonden er en moderfond, koncernen.
Stk. 4. Granskningsmændene skal afgive en skriftlig beretning til fondsmyndigheden. Fondsmyndigheden fastsætter granskningsmændenes vederlag.
[244] Det fører for langt her at se på de mange problemstillinger. Nogle kan læses i dommen i Advokat A2's påstandsdokument.
[245] Når der er en interessekonflikt – så smitter den hele Advokatfirmaet AF.

I "Advokatretten"[246] er afgørelsen **U.2016.1436H** kommenteret således:

> "Det kan være vanskeligt at rubricere afgørelsen. Advokat A havde for så vidt optrådt korrekt, da det viste sig, at fonden og de pågældende bestyrelsesmedlemmer ikke have sammenfaldende interesser, jf. 4.6.2. Situationen kan ikke betragtes som et tilfælde af sideskifte: Højesteret lægger ikke vægt på at Advokat A ikke straks hans opdrag blev udvidet til at omfatte en redegørelse til Civilstyrelsen, men først under forløbet (efter at de involverede bestyrelsesmedlemmer havde forsynet A med oplysninger) havde præciseret sin position som advokat for fonden og påpeget den foreliggende interessekonflikt. Der bestod – modsat situationen i ANK af 30. september 2019 omtalt [i Advokatretten side 474f] ikke nogen rådgivningssituation mellem A og bestyrelsesmedlemmerne. Derfor er der ikke i sædvanlig forstand tale om, at advokat B ved at påtage sig den senere retssag krænkede en klientfortrolighed."

Problemstillingerne har nær sammenhæng med de spørgsmål, der opstår ved advokatundersøgelser, jf. AER artikel 52 og nedenfor under kapitel 13.

En noget anderledes problemstilling om dobbeltrepræsentation og spørgsmålet om, hvem der var klient, førte i **Københavns Byrets dom af 14. februar 2017 i sag BS 45C-33/2015** til, at der blev statueret tilsidesættelse.

Københavns Byrets dom af 14. februar 2017 i sag BS 45C-33/2015
Efter et bankkrak blev der varslet erstatningssag mod ledelsen, der anmeldte sagen til Forsikringsselskabet F, hvor der var tegnet forsikring for ledelsesansvar. Sagen var kompleks, og F kunne ikke umiddelbart tage stilling til forsikringsdækningen, men engagerede Advokat A. Forsikringsselskabet havde meddelt ledelsen, at man havde engageret Advokat A til at varetage ledelsens interesser, og at det var væsentligt, at de var repræsenteret af samme advokat. Advokat A kontaktede ledelsesmedlemmerne og korresponderede på vegne af F og ledelsesmedlemmerne med selskabet, der rejste krav, og meddelte bl.a. at stævning kunne fremsendes til ham til frafald af kald og varsel. Der indtrådte senere advokater for ledelsen, da det blev klart, at F ikke ville acceptere, at der var dækning. Det førte til en retssag, hvor ledelsen nedlagde påstand om, at F skulle anerkende dækning under policen, og Advokat A repræsenterede i denne sag F.
Advokatnævnet og retten fandt, at Advokat A, selv om han ikke havde modtaget fortrolige oplysninger fra ledelsen og var engageret af Forsikringsselskab F, havde givet ledelsen det indtryk, at han var deres advokat. Da erstatningssagen og sagen om dækning var forbundne, havde Advokat A befundet sig i en interessekonflikt.[247]

Det i mange relationer afgørende spørgsmål: "hvem har mandatet fra hvem", var også centralt i en spændende afgørelse fra Advokatnævnet, der er refereret i Advokatnævnets Årsberetning 2015, side 25.

Advokatnævnskendelse af 16. december 2015 i sag 2015-3364

[246] Mads Bryde Andersen og & Lars Lindencrone Petersen 2020 side 474.
[247] Sagen kan anvendes til støtte for et selvstændigt appearance hensyn. Da der efter vor opfattelse skal ske en varsom separat anvendelse af dette hensyn, finder vi, at afgørelsen skal vurderes ud fra spørgsmålet om advokatens mandat, omend advokatens handlemåde bedømmes ud fra, hvordan den fremstod for klagerne. Han havde påtaget sig et mandat for både forsikringsselskabet og klagerne.

En fond, der ejede en række selskaber, indgik i 2010 en aftale om incitamentsaflønning af ledelsen i et af datterselskaberne. Advokat A1, der var formand for datterselskabet, var tillige en del af fondsbestyrelsen. Et medlem af fondsbestyrelsen orienterede Erhvervsstyrelsen som fondsmyndighed om incitamentsprogrammet, og i en agterskrivelse fra maj 2015 meddelte Erhvervsstyrelsen, at incitamentsprogrammet måtte anses for ugyldigt. Fondsbestyrelsen havde anmodet advokat A2 om at bistå sig i forbindelse med Erhvervsstyrelsens behandling af sagen, og flertallet i bestyrelsen var af den opfattelse, at incitamentsprogrammet var gyldigt og dermed bindende. I forbindelse med, at advokat A1 skulle udtræde af det advokatfirma, hvor han havde været partner, opstod der en tvist med advokatfirmaet om, hvorvidt incitamentsprogrammet vedrørte advokatfirmaet eller ej, og advokat A2 bistod advokat A1 i denne del af sagen. Det var for advokat A2's rådgivning af advokat A1 uden betydning, om incitamentsprogrammet måtte anses for gyldigt eller ej. Således som opdraget var afgrænset, var der ikke interessemodsætninger mellem flertallet i fondsbestyrelsen og advokat A1, og advokat A2 havde således ikke befundet sig i en interessekonflikt.

Endelig kan nævnes **Østre Landsrets dom af 7. november 2019 i sag BS-17237/2018**, hvor advokat A og dennes kontor repræsenterede en velhavende mand (M), der økonomisk understøttede sin kæreste (K) økonomisk i en kunstnerisk karriere. De betydelige midler, der blev stillet til rådighed, blev administreret af A, der selv eller ved medarbejdere som led heri bistod K med diverse juridiske opgaver. På vegne af M (eller for både M og K) udarbejdede A en låne- og pantsætningsaftale, hvor K's midler og aktivitet blev placeret i et selskab, hvis anparter K pantsatte til fordel for långiver M. M og K bliver uenige og skilles. A blev bedt om på vegne af sin klient M at opsige låneaftale og via pantet etablere kontrol af det oprettede selskab, hvad han gjorde og lod sig indsætte som direktør i K's selskab. Det sidste gav anledning til spørgsmålet, om handlingerne som direktør var omfattet af advokathvervet. Problemstillingen er her lidt forenklet, men hovedspørgsmålet var, hvem er klienten.

Det er givet, at opgaven kom fra M, men opgaven gik også ud på at hjælpe K, og landsretten stadfæstede, at der ved indgåelsen af låne- og pantsætningsforholdet var tale om repræsentation af begge, og at det var en tilsidesættelse på grund af manglende enighed og transaktionens kompleksitet, jf. AER artikel 8, stk. 3, pkt. 2.[248] Forfølgning af kravet mod K var et sideskifte og dette var også tilfældet i relation til handlinger som direktør i "K's selskab". Sagen viser igen, at det ikke er så svært, når der er klarhed over, hvem der er klienten.

Forhistorien til afgørelsen i **Østre Landsrets dom af 30. juni 2022 i sag BS-15835/021** findes under afsnit 4.1 om modtagelse af sager (Advokatopdraget, advokatens mandat, etablering af klientforholdet), og historien fortsætter med de følgende klagepunkter her .

[248] Efter de seneste ændringer af AER kunne forholdet måske også være henført under artikel 8 stk.2 nr. 8: hvor en interessekonflikt foreligger, hvor "En advokat er udsat for sådanne trusler, pres eller intimidering fra en klient, at der er risiko for, at advokaten ikke kan bistå klienten uafhængigt af uvedkommende interesser."

Advokat A opfordrede den danske aktionær D til at indtræde i retssagen, da det reelt var de to aktionærer, der havde en konflikt. D bi intervenerede i byretssagen. Det skete under behandlingen i Advokatnævnet.

3. klagepunkt: Advokat var uberettiget til at opfordre D til at indtræde.
4. klagepunkt: Ved at søge udsættelse og ved at afgive svarskrift med påstand om afvisning varetog advokat A de danske aktionærers interesser, og der forelå en interessekonflikt.

Dette afgør Advokatnævnet således:

> *"Interessekonflikt*
> *Situationen, hvor bestyrelsen i S antog advokat A til at yde selskabet bistand i forbindelse med en tvist mod H indebar i sagens natur en nærliggende risiko for interessekonflikt, idet halvdelen af S' bestyrelse var udpeget af H.*
> *Under disse omstændigheder findes advokat A at have befundet sig i en interessekonflikt fra det tidspunkt, hvor han besluttede, at han ville udfylde hvervet ved at repræsentere S på en måde, der stred imod H's interesser.*
> *Det kan ikke føre til et andet resultat, at S ville være uden advokatrepræsentation, hvis selskabets bestyrelse ikke kunne opnå enighed om advokatrepræsentation af selskabet."*

Det kan ganske simpelt ikke være rigtigt.

Det er fortsat ikke i overensstemmelse med det faktuelt oplyste, at Advokat A blev antaget af bestyrelsen i S, jf. første del af referatet ovenfor. Advokat A blev fundet af bestyrelsesformanden, godkendt af sagsøger H og fik besked af direktøren i S.

Men interessekonflikt?

Det er givet, at der var en konflikt mellem H og selskabet S, da H havde stævnet S – men et forsvar af S indebære ikke nogen interessekonflikt – det er en interessemodsætning.

Det er også givet, at der var en konflikt mellem H og D – men den var advokat A ikke inddraget i.

At han søger at hjælpe S ved at få D til at overtage konflikten, er ikke en interessekonflikt.

At halvdelen af bestyrelsen holdt med H, udløser ikke en interessekonflikt. De er selskabsretligt inhabile og havde i øvrigt ingen beslutningskompetence.

Advokat A har ikke modtaget nogen information fra nogen, der kan misbruges.
Advokat A havde ikke "falske lodder" i sin behandling – han havde ingen personlig interesse, intet forhold til H og D, og til S kun en registrering i Minretssag.

Der er ikke en afgørelse, der er let at indpasse i interessekonfliktlæren.

5.1.2 Udvikling i interessekonfliktlæren

Tidligere AER indeholdt et, i forhold til endnu tidligere regler, udbygget afsnit om interessekonflikter, der var blevet til efter gennemgang af tidligere domspraksis. De udbyggede regler blev indsat med virkning fra den 1. maj 2005. Domspraksis herefter giver en formodning for, at domstolene betragter disse regler som retningsgivende. Det er dog forekommet, at Advokatnævnet og domstolene har set med større nidkærhed og strenghed på problemet, end reglerne måske umiddelbart lægger op til.

Ved ændringen i 2011 skete der nogle få ændringer, der i en vis udstrækning lægger op til en lidt mere nuanceret bedømmelse, men der var ikke tiltænkt revolutionerende ændringer. Tidligere afgørelser er nok fortsat gældende, selv om de måske skal indordnes i et andet system, men de skal frem for alt bruges som grundlag for en samlet fremtidig vurdering.

Læren om interessekonflikter bør løbende revurderes ud fra de grundlæggende værdier, som reglerne udspringer af. [249]

Der er en tendens til, at betydningen af, hvordan det ser ud udefra, jf. om integritets-appearance hensynet nedenfor, tillægges større betydning end den reelle risiko for, at der er en interessekonflikt.
Læren om interessekonflikter bør bygge på reelle problemer og ikke på teoretiske vurderinger. Ved vurderingen bør der være opmærksomhed på, at nogen forsøger på udnyttelse af reglerne til at afskære modparten fra repræsentation af en bestemt advokat. Det er ikke tanken, at reglerne skal bruges til at afspore sager alene på grund af påstand om interessekonflikter.

I Adv.kom.2011, blev der "til afsnit 12" ngivet nogle grundlæggende hensyn bag reglerne om interessekonflikter Der henvises her til tidligere udgaver.
[250]

5.1.3 "Interessekollision" – "interessemodsætninger" og andre "uegentlige interessekonflikter" overfor "Interessekonflikt"

"Interessekollision" foreligger, når advokaten er nødsaget til at varetage flere interesser – det kan være på baggrund af lov, sagens natur osv. - som ikke kan undgås, og som parterne kan leve med. Som eksempel kan nævnes advokatens kolliderende interesser ved at få så høj betaling som muligt for sit job for klienten samtidig med klientens interesse i at betale så lidt som muligt, jf. "Advokatretten" af Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen, s. 422 ff.

[249] Se Mads Bryde Andersen: "Interessekonflikter i Advokatvirksomhed" Nordisk Juristmøde Oslo 2014
[250] Ved næste revision af AER – om ikke før – bør der foretages et egentligt juridisk grundstudie, der kortlægger interessekonfliktproblematikken dybere end sket hidtil, og et studie, der koordinerer med andre landes opfattelser af interes sekonflikter. De nuværende kasuistiske regler burde måske erstattes af mere overordnede principper, der så kunne suppleres med løbende kommentarer i form af Advokatnævnets og domstolenes konkrete afgørelser. Der bør også ske en samlet vurdering af reglerne, der for eksempel er gældende for dommere, for voldgiftsdommere, for kuratorer, for forsvarere mv., da det kan se ud som om, at reglerne udvikler sig i forskellig retning, selv om de grundliggende problemstillinger er ens.

Hvis der overordnet ses på advokaterhvervet, involverer det i betydeligt omfang interessekonflikter, nemlig forholdet til modparter. Det er ikke sådanne naturlige **"interessemodsætninger"** til modparter, der er omfattet af reglerne. Det er forholdet til klienten, der skal bedømmes, men også her må der begrebsmæssigt sondres mellem "interessekollision" og "interessekonflikt".

Forholdet til modparten er således også en interessekollision. Det er muligt, at en advokat handler i strid med god advokatskik i sin behandling over for modparten, men det vil i så tilfælde være andre regler end interessekonfliktreglerne, der overtrædes.

"Uegentlige interessekonflikter" er en samlebetegnelse, vi bruger for at fremhæve, at der for disse situationer skal foretages en anden bedømmelse end ved egentlige interessekonflikter. Der er i de forskellige situationer forskellige hensyn, der spiller ind – hensyn, der ikke altid kan rubriceres under praksis for interessekonflikter og ikke i AER.

Under egentlige interessekonflikter kan bl.a henføres:.

Forsvarers kollisionskonflikter.
Kuratorers habilitetskonflikteter[251].
Rekonstruktørers habilitetskonflikter.
Bobestyrers habilitetskonflikter.

De er alle karakteriseret ved som udgangspunkt ikke at være underlagt Advokatnævnet, men domstolene.

Hertil kommer så:

Forhold til personer, der ikke bliver klienter, der nok bedømmes af Advokatnævnet, men hvor bedømmelsen nærmer sig en moralsk vurdering, som **U.2025.2558Ø** tenderer.

Endelig kan sager om advokaters optræden i sammenhænge, hvor det ikke er egentlige advokatopgaver nævnes i denne sammenhæng: dirigenthvervet på generalforsamlinger og bestyrelsesarbejde.

Det er også her vigtigt at huske, at AER ikke er en facitliste – men et hjælpemiddel.

"Interessekonflikt" foreligger, når karakteren af de modstående interesser mellem advokat og klient er uforenelige. Som typeeksempler herpå kan nævnes penge, følelser og magt, jf. "Advokatretten" af Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen, s. 422.[252]

[251] Kuratorer, der også repræsenterer en kreditor befinder sig fra starten i en interessekonflikt situation, der konkret løses med ad hoc kuratorer. En ordning, der selvklart også rummer interessekonflikter, der behændigt løses, jf. **Advokatråds udtalelse af 27. maj 2009 i sag 04-014503-09-0380** gengivet ovenfor under 1.2.2.
Det kan også gå værre, jf. 19. juni 2025 i kære 2. afd. B-0070-25 og B-0071-25 og B-0072-25 og B-0073-25 og B-0074-25 og B-0075-25, hvor de anderledes overvejelser i konkurssituationen fremgår.
[252] Den ovenfor nævnte opdeling i svensk ret: klientens opdragsinteresse, klientens krav på fortrolighed og advokatens egeninteresse, jf. Claes Peyron: "Advokatetik, en praxisgenomgång" (2010) side 91, er netop områder, hvor interesserne kan være uforenelige.

5.1.4 Egentlige interessekonflikter

Herefter følger selve forbuddet mod at behandle opdrag, hvor der er eller kan opstå interessekonflikter:

Artikel 8.

> **"En advokat må ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår."**[253]

Tidligere fortsatte bestemmelsen med:

"Sådanne situationer foreligger **altid**, når:"

Det blev så ændret til:

"Sådanne situationer foreligger, når":[254]

Nu lyder bestemmelsen i artikel 8, stk. 2:

"Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger **bl.a.**, når":

Sprogligt står der nok det samme, men fjernelsen af det forstærkende "altid" og indsættelse af "bl.a." er formentlig et ønske om, at der foretages en samlet vurdering, hvori også overvejelser om det rimelige i at sanktionere indgår, samt på den anden side signalere at listen ikke er udtømmende. Her kan også medtages de situationer, hvor Advokatnævnet/domstolene får det indtryk, at interessekonflikten er "konstrueret" for at bringe klager i en gunstigere position, f.eks. ved at udelukke bestemte modparter eller simpel chikane.

Bestemmelsen "Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger bl.a., når" kan med rette stadig undergives en kritisk vurdering. Det må holdes for øje, at det, der er kaldet, "skal" bestemmelser, bygger på tidligere konkrete afgørelser, og en rigid anvendelse af opdelingen i AER kan føre til, at der ikke ved Advokatnævnet og hos domstolene sker den konkrete vurdering, som disciplinærsystemet forudsætter. Hvis to klienter har hver sit opdrag til advokaten, men begge har helt sammenfaldende interesser i udkommenet af opdragene, så forekommer det ikke åbenbart, at der foreligger en interessekonflikt, hvis de er enige om, at deres individuelle fortrolige oplysninger kan anvendes af advokaten til fælles bedste.

5.1.5 Hvem kommer klienten i konflikt med?

---

[253] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 60 ff.

[254] DA.bemærk.2011: "Ændringerne i afsnit 12.2, indledningen, 12.2, nr. 1 og 3 og 12.5 er i et vist omfang udtryk for proportionalitetsovervejelser. Som anført af Advokatrådet er det i sidste ende Advokatnævnet og domstolenes praksis, der fastlægger, hvornår der ud fra reale hensyn bag god advokatskik foreligger en situation, som umiddelbart kan anses for omfattet af ordlyden af de advokatetiske regler, men alligevel ikke skal betragtes som en interessekonflikt. DA.bemærk.2011 anførte med rette: "Denne indledning, der omfatter de tilfælde, der nævnes under nr. 1-7, er i forhold til 2005/2010-reglerne undergået den ændring, at ordet "altid" ("Sådanne situationer foreligger altid, når... ") er udgået. Denne lempelse er et signal om, at der ved vurderingen af, om der i en konkret situation – som er omfattet af en regels ordlyd – foreligger en interessekonflikt, må anlægges en vis proportionalitetsbetragtning."

Spørgsmålet er sådan set relativt banalt, men svaret er vigtigt at have sig for øje, når de konkrete situationer skal bedømmes.

Ovenfor under 5.1.1 er behandlet spørgsmålene om, hvem der er klient – den der kan klage – og i relation til hvilke retlige problemer, som klienten kan klage over som interessekonflikt.

Det her stillede spørgsmål er, hvem den klient, hvor advokaten har påtaget sig et opdrag, kan have en egentlig interessekonflikt med?

Det er som udgangspunkt ikke den modpart, der er repræsenteret af en anden advokat eller andre, der falder ind under de uegentlige interessekonflikter.

Men ellers er svaret, at det er advokatens andre nuværende og tidligere klienter – og advokaten selv i bred forstand – dvs. også hans nære familie, selskaber, som han ejer eller kontrollerer mv.

Det er ikke den interessekollision, som er omtalt i 5.1.3.

Det er givet, at klienter kan have andre problemer med advokater end interessekonflikter – men de skal så behandles ud fra de regler, der er gældende på det konkrete område – de skal ikke bedømmes som interessekonflikter.

Den samlede gennemgang i 5.1 er grundlaget for næste skridt, hvor de grundlæggende hensyn vedrørende egentlige interessekonflikter skal søges klarlagt.

5.2 Grundlæggende hensyn

Reglerne om interessekonflikt har deres baggrund i de fundamentale forhold, at advokater skal være uafhængige, har tavshedspligt og der skal være dedikerede til løsning af klientens opdrag. Klienten skal kunne have tillid hertil.

Reglerne om interessekonflikter har i Danmark bl.a. været vurderet på baggrund af tre grundlæggende hensyn[255]: våbendragerhensynet, fortroligheds- og informationshensynet samt integritets- og appearance hensynet.[256]

I kommentarerne til de svenske advokatetiske regler pkt. 3.2. er anført, at "De ”obligatoriska” intressekonfliktsituationerna kan, efter berörda motstående intressen, indelas i klients uppdragsintresse (punkterna 1, 2 och 3), klients sekretessintresse (punkt 4) och advokatens egenintresse (punkt 5)."[257]

---

[255] Jf. bl.a. ”Interessekonflikter” af Jon Stokholm og Michael Rekling, Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1, 2006, s. 49 ff. De to forfattere er begge delvise ”ophavsmænd” til reglerne fra 2005, som medlemmer af Advokatrådet - og Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: ”De advokatetiske regler” s. 60 ff. Disse to forfattere har også betydelig indsigt i disse regler og deres baggrund, for Økjær Jørgensens vedkommende bl.a. fra Advokatrådets sekretariat og tidligere virke som sekretariatschef i Advokatnævnet og for Lavesen som anklager på vegne Advokatrådet for Advokatnævnet og senest formand for Advokatrådet. Reglerne er omskrevet i AER, der trådte i kraft i oktober 2011. Om de da nye regler se også bl.a. Søren Jenstrup i Advokaten 04/11 side 5.

[256] Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen; Advokatretten (2022) pkt. 9.1 behandler de grundlæggende hensyn ud fra: hensynet til tavshedspligten, omdømmehensynet (appearance), opdragets følsomhed, nogle praktiske hensyn, retshjælps- og forbrugerhensyn (herunder spørgsmålet om konkurrencehensyn) og tidsaspektet.

[257] Reglerne findes på www.advokatsamfundet.se, jf. også Claes Peyron: "Advokatetik, en praxisgenomgång" (2010) side 91, og ”Regler för advokatverksamhet”, femte upplagan 2025, side 21 ff., der kan hentes på førstnævnte hjemmeside.

De norske advokatetiske regler fastslår i pkt. 3.2.1 som hovedregel: "En advokat skal ikke påta seg oppdrag hvis det som følge av oppdraget oppstår risiko for brudd på advokatens lojalitet og fortrolighet overfor klientene eller brudd på advokatens plikt til uavhengighet."[258]

Når reglerne sammenlignes, er der nok for en del sammenfald, men også begrebsforvirring:

Våbendragerhensynet svarer til "uppdragsintresse" og kravet om "advokatens lojalitet". Fortroligheds- og informationshensynet svarer til "klients sekretessintresse" og til "fortrolighet".

Men appearancehensynet er ikke anført i Sverige og Norge. I Norge fokuseres på "integritetshensyn" og "advokatens plikt til uavhengighet". I Sverige fremhæves som særskilt moment, der taler for interessekonflikt "advokatens egenintresse".

Når Mads Bryde Andersen i 2002 omtalete appearancehensynet, så var det som "omdømmehensynet", og han anførte:[259]

> *"Appearance: Det er et gennemgående træk i den advokatretlige regulering, at advokaterne skal optræde professionsetisk korrekt, og at dette også skal komme til syne over for omverdenen. I relation til læren om interessekonflikter fører dette synspunkt til, at det ikke alene er afgørende, om en interessebærer rent faktisk vil drage advokatens rådgivning mv. i en bestemt retning. Det skal også gerne fremtræde som sådan (appearance), jf. bemærkningerne ovenfor. Man anlægger således en vurdering af, om en advokat, der befinder sig i en given relation til en part, der bærer de pågældende interesser, i almindelighed vil være draget i retning af en varetagelse af de hensyn, der gør sig gældende for den pågældende.* ***Som nævnt i afsnit 9.1.b. har dette hensyn ikke nødvendigvis med modstridende interesser at gøre, men nok*** *så meget med ønsket om at undgå, at omverdenen får det (berettigede eller uberettigede) indtryk, at advokatens rådgivning finder sted under tilsidesættelse af klienternes interesser. Dermed kommer synspunktet reelt til at indebære en retsteknisk forskydning i tilfælde, hvor det er vanskeligt at bevise, at disse klientinteresser tilsidesættes. Man behøver ikke forholde sig dette bevis, idet det er tilstrækkeligt at slå fast, at muligheden for et misbrug mv. er der."* (Vor fremhævning).[260]

I 2006 skrev Jon Stokholm og Michael Rekling[261] om "Appearance hensynet":

> *"Det er imidlertid ikke eneafgørende for spørgsmålet om interessekonflikter, om en advokat i en sag konkret anvender eller videregiver fortrolige oplysninger om*

---

[258] Reglerne findes med kommentarer på advokatforeningen.no.

3.2 Interessekonflikter

3.2.1 (Hovedregel)

En advokat skal ikke påta seg oppdrag hvis det som følge av oppdraget oppstår risiko for brudd på advokatens lojalitet og fortrolighet overfor klientene eller brudd på advokatens plikt til uavhengighet.

3.2.2 (Dobbeltrepresentasjon)

I samme sak må ikke en advokat rådgi, representere eller handle på vegne av to eller flere klienter hvis det foreligger eller oppstår motstridende interesser mellom dem i saken eller det er en klar risiko for dette.

3.2.3 (Klientkollisjon)

En advokat kan bare ta oppdrag for en klient mot en av advokatens øvrige klienter dersom det må anses klart ubetenkelig som følge av oppdragenes forskjellige art eller type klient. Advokaten skal underrette oppdragsgiveren om forholdet.

3.2.4 (Oppdrag mot tidligere klient)

En advokat skal være varsom med å ta oppdrag mot en tidligere klient.

Advokaten skal avstå fra å påta seg oppdrag mot en tidligere klient dersom advokatens kjennskap til den tidligere klients forhold vil kunne brukes til urettmessig fordel for den nye klient eller medføre skade for den tidligere klient.»

[259] Mads Bryde Andersen; Advokatretten (2005) s. 421f

[260] Sprogligt omformuleret i Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersens "Advokatretten" (2022) afsnit 10.3.3

[261] Jon Stokholm og Michael Rekling, Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1, 2006, s. 50.

en anden klient. Det må heller ikke fremstå over for omverdenen, som om der er en risiko for videregivelse af fortrolig information, særligt over for den klient, hvis oplysning har krav på beskyttelse. Sondringen kendes fra menneskerettighederne, hvor der ligeledes opereres med et objektivt og et subjektivt kriterium. Mads Bryde Andersen anfører i Advokatretten, side 422, at dette medfører en forskydning af bevisbyrden i tvivlstilfælde, idet det er tilstrækkeligt at føre bevis for, at risikoen forelå; der skal ikke føres bevis for, at oplysningerne rent faktisk er videregivet."

Appearance skal anvendes som et vurderingsmoment, og det samme er gældende for så vidt angår oplysningernes karakter, der også fremhæves af Jon Stokholm og Michael Rekling[262].

Et glimrende illustrativt eksempel er **Vestre Landsrets dom af 13. januar 2016 i sag B-0195-15**, hvor Entreprenør E kontaktede en advokatfuldmægtig på hovedkontoret med en opgave. De havde en telefonsamtale, og Entreprenør E sendte – efter advokatfuldmægtigens anmodning - en længere mail med bilag til advokatfuldmægtigen, der kvitterede med en mail, hvor han meddelte, at han oprettede en sag og ville vende tilbage, når han grundigt havde gennemlæst akterne og vurderet dem. Samme dag blev det klarlagt, at der var en interessekonflikt, da Advokatkontoret ved Advokat A2 havde et klientforhold til modparten K, og modparten K var samtidig forsikringsmægler for Advokatfirmaet.
Det var således givet, at der var givet informationer, men disse var efter det oplyste destrueret ulæst – men, det kunne Advokatfirmaet selvfølgelig ikke dokumentere.
Dommen er yderligere beskrevet ovenfor under 5.1.1

Problemstillingen kan også illustreres ved at se på **Østre Landsrets dom af 26. april 2018 i sag B-1118-17**. Her sammenfatter landsretten sagen således:

"Advokat A rådgav i 2003 K1 og K2 i forbindelse med deres planer om at indgå ægteskab, og han udarbejdede i den forbindelse udkast til testamente og ægtepagt. Landsretten lægger til grund, at advokat A i den forbindelse fik oplysninger om parrets formueforhold.
K1 og K2 ophævede deres samliv i 2004, og K1 fremsatte efterfølgende et økonomisk krav med K2. Advokat A indtrådte som advokat for K1 i sagen, der vedrørte parternes økonomiske mellemværende efter samlivsophævelsen.
Landsretten tiltræder, at advokat A burde have afholdt sig fra at tage sagen for K1. Landsretten lægger herved vægt på, at K2 – uanset om advokat A aktuelt måtte have fået oplysninger i 2003, som kunne anvendes i den efterfølgende tvist mellem parterne – med rimelig grund kunne frygte, at dette var tilfældet, og den blotte risiko herfor medførte, at der var en interessekonflikt."

Der anvendes en formulering, der nok lægger sig op ad den gængse appearance argumentation[263], men det er næppe nødvendigt. For det første er der givet oplysninger. Spørgsmålet er herefter, om det indebærer en risiko, og her kan appearance så supplerende vurderingsmæssigt komme i betragtning. For det andet kunne sagen være afgjort ud fra AER-reglerne i AER artikel 8, stk. 2, nr. 6 og 8, stk. 3 nr. 3[264], der regulerer advokatens optræden ved undtagelsesvis repræsentation af begge parter. Disse regler bygger ikke på et selvstændigt apearancesynspunkt, men mere på fortrolighed og loyalitetshensyn.

De grundlæggende hensyn er for det første klientens sikkerhed for, at advokaten helhjertet "kæmper klientens sag", uden at andre væsentlige interesser påvirker indsatsen. Dette hensyn kan fortsat benævnes **våbendragerhensynet**, men det indeholder et bredt loyalitetshensyn.

[262] Anførte sted s. 50.
[263] Sagen er refereret i Advokaten 3/2019 side 38 med angivelsen: "Advokat havde befundet sig i en interessekonflikt (appearance)"
[264] Se nedenfor.

Det andet grundlæggende hensyn er tavshedspligten, beskyttelse af fortrolige oplysninger. Dette hensyn retter sig mod informationer i bred forstand, der er givet af en klient, og som muligt kan misbruges til fordel for en anden. Her fastholdes også benævnelsen **fortroligheds- eller informationshensynet**.

Disse to hensyn vil blive uddybet i det følgende, og de burde egentlig være tilstrækkelige til at vurdere mulige konfliktsituationer, og det er væsentligt at fastslå, at det er disse hensyn, der kan forsyndes i mod – ikke kun de situationer, der er beskrevet i AER.

5.2.1 Våbendragerhensynet[265]

Som et helt grundlæggende princip kan en advokat ikke tjene to herrer. Klienten har krav på advokatens fulde engagement uafhængig af andre hensyn, og da en advokat ikke kan være fuldt ud engageret i to klienters modsatrettede interesser, kan en advokat derfor ikke repræsentere begge parter i opdrag, der involverer disse modsatrettede interesser.

Men det er ikke kun det åbenbare, at man ikke loyalt kan varetage modstridende interesser for flere klienter, der er omfattet af våbendragerhensynet. Man kan overføre reglerne fra de almindelige inhabilitetsregler og som udgangspunkt sige, at der foreligger en interessekonflikt, hvis man (dvs. hele advokatvirksomheden i bred forstand) er part, har interesse, har slægtskab eller på anden måde er interesseret i sagens udfald.

Advokaten skal ikke alene bevare sin uafhængighed og integration – det skal også udadtil fremstå således, og her kommer så bevismæssigt appearance vurderingen ind i billedet.

Det kan for visse advokatkontorer – der er altid specielle advokatkontorer – være en spændetrøje, men der er kun en ting, der adskiller advokaten fra en mængde konkurrenter på rådgivningsmarkedet – det er den ubetingede uafhængighed af andre interesser og fulde loyalitet over for klienten.

Hvis der ikke er ubetinget uafhængighed af andre og fuld loyalitet over for klienten, så kan man da få hvem som helst til at bistå sig.[266]

Forbuddet mod repræsentation af flere er ubetinget gældende, hvis klienterne har modstridende interesser, men i visse specielle situationer er klienterne enige, og advokatens rolle er at kodificere denne enighed ud fra juridiske principper og erfaring, således at enigheden kan bevares. Rollen som advokat for enige klienter er imidlertid farlig. Advokaten skal stedse overveje, om den enighed, der bragte klienterne til advokaten, også fortsat består.

Et eksempel på en sådan konflikt er følgende dom:

U.2010.387V

[265] Synspunktet er indeholdt i behandlingen ovenfor under 5.1.1. af bl.a. sagerne **U.2016.1436H** og **Københavns Byrets dom af 14. februar 2017 i sag BS 45C-33/2015**.

[266] Jon Stokholm har i Juristen nr. 4 fra 2006 side 151 anført: "De, der kaster vrag herpå [den klassiske advokatkultur] er efter min opfattelse kun en art sociale teknikere, som ikke hører hjemme i advokatbranchen, men hos revisor-, ingeniører- eller andre rådgivningsfirmaer, eller i banker." Her kunne også været tilføjet juridiske rådgivere.

Advokat A havde i enighed om opdraget bistået både Klient K1 og Klient K2 med en handel om et jordstykke. På et tidspunkt bliver der uenighed om jordstykkets størrelse. Indtil da kunne Advokat A repræsentere begge og var berettiget til salær. Efter det tidspunkt kunne Advokat A ikke repræsentere nogen af parterne og burde være udtrådt. Advokat A var efter det nævnte tidspunkt ikke berettiget til salær.
Dommen, der således angår et salærkrav, henviser både til retsplejelovens § 126 stk. 1, og tidligere AER punkt 3.2.1.

Spørgsmålet om man som advokat "er på begge sider", burde være enkelt, men i større kontorer, kædesamarbejder og interessentskaber, hvor udveksling af oplysninger måske er komplicerede eller begrænset, kan det give anledning til sager, og der kan kun opfordres til, at konflikttjek gennemføres med den største omhu også på dette område.

5.2.2 Fortroligheds- eller informationshensynet

Da advokatens tavshedspligt er et adelsmærke, er det grundlæggende, at advokaten ikke uberettiget bruger eller videregiver fortrolige oplysninger fra eller om en klient. Hensynet vedrører forholdet til både nuværende og tidligere klienter.

Der sigtes her til den viden, som advokaten opnår fra klienten både vedrørende klientens personlige forhold og til oplysninger, der relaterer sig til de opdrag, som advokaten påtager sig, men ikke til generelle erfaringer. Varetager advokaten imidlertid én særskilt interesse på en klients vegne, vil der opbygges en overførsel af "erhvervshemmeligheder" til advokaten, som klienten har krav på værn af. Det er sådan set samme synspunkt, der gælder i markedsføringslovgivningen i almindelighed.

Der vil altid skulle foretages en konkret vurdering af de pågældende oplysninger og deres karakter. Er der oplysninger om klienten eller dennes opdrag, som jeg, som advokat, er i besiddelse af, der uretmæssigt vil kunne diffundere over til min nye klient?

Med netop dette hensyn for øje er det særlig vigtigt, at advokater ved vurderingen af, om sagen kan modtages, kun modtager de oplysninger, der er nødvendige for at foretage en konfliktvurdering i forbindelse med et mulig nyt opdrag. Hvis advokaten modtager "for mange oplysninger", kan det føre til, at der opstår en interessekonflikt både i relation til eksisterende klienter og den mulige nye. Det er også her afgørende, at der ikke gives den nye klient oplysninger om, hvori interessekonflikten består, da der allerede derved kan ske en krænkelse af tilliden til den anden interesse, der blokerer for modtagelsen af opdraget.

Vurderingen af, om der er en risiko for brud på tavshedspligten, indbefatter også en appearance-vurderingen, der ofte af bevismæssige grunde er afgørende i sagerne.

En væsentlig dom er i denne forbindelse **U.1998.1105/2H**, der lægger grunden til denne vurdering, jf. yderligere nedenfor.[267] Der kan her også henvises til følgende afgørelse fra **Retten i Århus dom af 6. maj 2011 i sag BS 5-342/2010:**

I et større advokatfirma repræsenterede Advokat A1 en Klient K1 i en større straffesag, da Advokat A2 fra samme kontor får overdraget en sag om tilbagetagelse af en leaset bil hos K1. K1 havde sporadisk brugt advokatfirmaet, og Advokatnævnet fandt indledningsvis, at der ikke var tale om noget fast klientforhold.
Om interessekonflikten udtaler Nævnet:

> "*Idet en kollega på indklagedes kontor repræsenterede klager i en verserende sag, finder nævnet, at indklagede har tilsidesat god advokatskik ved samtidig at repræsentere klagers modpart i en inkassosag.*"

Retten afgjorde sagen således:

> *"Straffesagen drejer sig om økonomisk kriminalitet i årene 2002 til 2006. Det må lægges til grund, at advokat A1 som forsvarer for K1 var i besiddelse af fortrolige oplysninger om K1's økonomi. Retten finder ikke, at det med rimelig sikkerhed kan udelukkes, at der i materialet fra straffesagen kunne være oplysninger af betydning for håndteringen af den fogedsag, som advokat A2 påtog sig for K2 A/S mod K1.*
> *Et opdrag som forsvarer indebærer en ubetinget pligt til at iagttage tavshed og fordrer en høj grad af tillid og loyalitet mellem forsvareren og dennes klient. Det er ikke eneafgørende for spørgsmålet om interessekonflikter, om en advokat i en sag konkret videregiver fortrolige oplysninger. Det må heller ikke over for omverdenen og klienten fremstå som om, der er risiko for videregivelse af fortrolig information.*
> *Advokat A2 burde derfor - efter at være blevet bekendt med interessekonflikten - være udtrådt af fogedsagen. A2 har ved ikke at udtræde af fogedsagen tilsidesat god advokatskik.*
> *Idet den pålagte sanktion findes passende, tages Advokatnævnets påstand til følge."*

Byretten har her fat i kernen af appearance-vurderingen, men også i det særlige forhold, at det ene opdrag, som i **U.1998.1105/2H**, var en straffesag. Fogedsagen havde ikke nogen sammenhæng med straffesagen, men det opdrag, som forsvaret i en straffesag er, giver klienten en udvidet beskyttelsesinteresse.[268] At "omverdenens" bedømmelse fremhæves før klientens, er nok at gå for vidt i den retning.[269]

Følgende afgørelse er også båret af risikoen for misbrug af informationer - her fra en tidligere fast klient, jf. AER artikel 8, stk. 3, nr. 1, og en vis sammenhæng mellem tidligere opgaver og en ny sag for anden klient mod den tidligere faste klient.

---

[267] Der er nok grund til at nærlæse dommen. Det er ikke de mest vidtgående fremførte fortolkninger, der med rette kan siges at kunne udledes af denne dom alene, specielt da den ene af de involverede opdrag var en straffesag. Dommen omtales bl.a. også nedenfor under emnet advokater i fællesskab.

[268] jf. **U.2003.1577H** modsat **U.2001.1030H** der er omtalt nedenfor.

[269] Cecilie Holt Nielsen og Hanne Christensen: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 37 refererer en afgørelse fra 2015, hvor der blev statueret tilsidesættelse i en situation, hvor advokaten havde været udstationeret i en ejendomsadministration, hvor en administreret andelsbolig havde problemer med støj fra en bodega. Efter fratræden i ejendomsadministrationen påtog advokaten sig at repræsentere bodegaejeren mod andelsboligforeningen. Der var ingen konkrete oplysninger om risiko for informationsmisbrug – men det kunne andelsboligforeningen frygte.

Vestre Landsrets dom af 7. september 2015 i sag B-2471-14[270]
Ejeren, K, af et selskab var klient hos advokat A1 fra 2004. Advokaten solgte sin forretning til Advokatfirmaet L, hvor A1 blev ansat og fortsat repræsenterede K, samtidig med at advokat A2 kom ind i firmaet. Advokat A1 ophørte i 2008, og advokat A2 udførte advokatopgaver frem til 24. april 2009 for K's firma i relation til en andelsbogligforening. Den 1. maj 2010 skiftede advokat A2 til et andet advokatfirma og blev medejer heraf.
I november kontaktede advokat A2 telefonisk K, for, som det hedder i kendelsen, at "redegøre for de advokatetiske regler om interessekonflikt og samtidig meddele, at der efter hans opfattelse ikke var noget til hinder for, at han repræsenterede en anden klient mod K's firma, hvilket han gjorde ved at tage et krav til inkasso 18. november 2010. Sagen blev forligt, men K klagede 18. november 2011.
Advokatnævnet fandt, at K og hans selskab havde haft et fast klientforhold til advokat A1 og A2, og at det krav, der blev taget til inkasso, udsprang af den sag vedr. en andelsboligforening, som advokat A2 havde behandlet for K.
Byretten fandt efter bevisførelsen, at der ikke var en sådan sammenhæng mellem det arbejde, som advokat A1 og advokat A2 havde udført for K og det krav, som advokat A2 repræsenterede mod K, at der forelå risiko for, at informationer fra den tidligere repræsentation kunne misbruges over for K.
Vestre Landsret stadfæstede Advokatnævnets kendelse, da der var forbindelse mellem de opgaver, som advokat A2 havde udført for K og inkassationen, og der var en risiko for, at oplysninger fra den tidligere repræsentation kunne anvendes mod den tidligere klient i inkassosagen.[271]

Følgende afgørelse er klar i relation til frygten for misbrug af information:

Retten i Hjørrings dom af 31. marts 2016 i sag BS 6-816/2014[272]
Retten lagde til grund, at advokat A1 fra Advokatfirmaet A i november 2010, ydede klager rådgivning vedrørende insolvensretlige forhold og i den forbindelse modtog dokumenter fra klager vedrørende blandt andet klagers økonomiske forhold.
I sommeren 2011 modtog Advokat A2 fra samme advokatfirma en sædvanlig realkreditinkassosag vedrørende klager og den af klager ejede ejendom, der efter begæring af Advokat A2 blev bortsolgt ved tvangsauktion.
Retten fandt, at der var såvel indholdsmæssig og tidsmæssig forbindelse mellem den af Advokat A1 ydede rådgivning og inkassosagen, og at der var risiko for, at Advokat A1 i forbindelse med rådgivningen om insolvens havde fået oplysninger, der kunne være af betydning for inkassosagen. Retten tiltrådte i øvrigt Advokatnævnets begrundelse, at repræsentationen først i insolvenssagen for klager og så ca. et år senere i inkassosagen mod klager, "var egnet til hos klager at skabe frygt for, at oplysninger, som klager havde krav på fortrolighed i forhold til, ville kunne anvendes i forhold til" Advokat A2's klient.

Afgørelserne er sigende i relation til klientens krav på beskyttelse af informationer. De nedenfor omtalte afgørelser i relation til kontorflytning, **Østre Landsrets dom af 12. december 2013 i sag 3. afd. nr. B-360-12** og **Grønlands Landsrets dom af 7. juli 2016 i sag C 263/15** er også gode eksempler herpå.

[270] Kendelsen (2011-4756) er ikke medtaget i dommene.
[271] Det skal bemærkes, at advokaten selv var i tvivl og kontaktede den tidligere klient; hvis du er i tvivl, så lad være at påtage dig sagen!
[272] Plenumafgørelse, der blev afgjort med stemmerne 10-3

5.3 Eksempler på konfliktsituationer

Der foretages i det følgende en gennemgang af hvert af de punkter, der er nævnt i AER, og de foreliggende domme.

Da der i afgørelserne ofte indgår flere momenter – og da advokaters tilsidesættelser ikke sker efter de i AER opstillede eksempler – vil der være overlap og gentagelser.

Opdelingen i AER er vejledende og ikke udtømmende, jf.: "Situationer som nævnt i stk. 1 foreligger **bl.a.**, når". Et konflikttjek kan således ikke indskrænkes til eksemplerne i AER.

Ofte indeholder afgørelserne flere elementer af interessekonflikt, så det kan ikke udelukkes, at der ved gennemgangen er lagt vægt på visse elementer, og at afgørelsen også kunne være placeret andetsteds. Denne kasuistiske opdeling må derfor ved konkret vurdering suppleres med den mere overordnede gennemgang af afgørelserne, teorien og de konkrete omstændigheder til bedømmelse, og her er de ovennævnte hensyn væsentlige som pejlemærker: Hvem er klienten, hvis interesser skal beskyttes i relation til hvilket opdrag, er der tale om sideskifte, er der informationer, der til skade for den ene klient kan bruges til fordel for den anden, og sidst, mere overordnet, om repræsentationen for klienten kan efterlade tvivl om advokatens interessemæssige uafhængighed over for andre – herunder over for advokaten selv.

14.3.1 Samme sag – dobbeltrepræsentation[273] [274]

Artikel 8, stk. 2, nr.1

Når "en advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter."[275]

Et klart eksempel på en situation, hvor der var tale om "samme sag", ses i følgende dom fra 2001, **Vestre Landsrets dom af 24. august 2001 i sag B-1766-00**. I den sag repræsenterede advokaten begge parter i en skilsmissesag. Selvom begge parter var enige om fælles forældremyndighed og om, at barnet skulle bo hos moderen, statuerede retten, at der på grund af anden uenighed, alligevel var en **nærliggende risiko** for interessekonflikt

[273] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2017 side 60 ff.
[274] Problemstillingen er indeholdt i behandlingen ovenfor under 5.1.1. af bl.a. sagerne **U.2016.1436H** og **Københavns Byrets dom af 14. februar 2017 i sag BS 45C-33/2015**.
[275] DA.bemærk.2011: "Bortset fra introduktionen af en proportionalitetsovervejelse svarer bestemmelsen i nr. 1 til de hidtidige advokatetiske regler. Parter, som principielt har modstående interesser – køber og sælger af et aktiv, nuværende eller kommende ægtefæller, der ønsker at oprette en ægtepagt, deltagere i en ejeraftale etc. – kan konkret være enige om vilkårene for den forestående transaktion mv., og i sådanne tilfælde følger det af reglen i nr. 10, at advokaten kan repræsentere begge/alle parter. Se bemærkningerne til nr. 10. Forholdet mellem et konkursbo og dettes kurator er eller må ligestilles med et klientforhold i den forstand, at det er udelukket, at kurator varetager en sag – f.eks. tvist om en anmeldt fordring eller et salg af et boaktiv – både for konkursboer og for dettes modpart. Det kan derimod ikke betragtes som endeligt fastlagt i praksis, i hvilket omfang kurator kan repræsentere boets modpart, hvis boets interesser varetages af et andet medlem af et kuratel – eller en dertil særligt beskikket ad-hoc-kurator varetager sagen på boets vegne. Det må dog under alle omstændigheder være en betingelse for en sådan repræsentation, at kurator ikke gennem sit hidtidige arbejde med boet er blevet bekendt med oplysninger, der i forhold til vedkommende sag må betragtes som fortrolige for boet. Dette synspunkt trækker i retning af, at det alt andet lige vil kunne forekomme, at kurator, der er en del af et kuratel, eller hvor en ad-hoc-kurator udpeges, fortsætter en repræsentation, som han havde påtaget sig, inden han blev udpeget som kurator, snarere end at han efterfølgende påtager sig en sådan repræsentation".

mellem ægtefællerne. Dommen er også et eksempel på, at den **"nærliggende risiko"** er tilstrækkelig til at statuere tilsidesættelse.

Østre Landsret kom dog til det tilsyneladende *modsatte* resultat i en sag fra 2000[276]. I en forudgående sag havde advokat A i juni 1993 bistået O og B med at overdrage en ejendom til et selskab, P, ejet af O. Da P gik konkurs i september 1993, indstævnede konkursboet O med påstand om omstødelse af ejendomshandlen. I omstødelsessagen repræsenterede advokat A både O, B og O's selskab P.
I forbindelse med sagen rettede advokat A henvendelse til O's bank med oplysning om, at O uberettiget tilbageholdt et depositum. Banken spærrede på denne baggrund den pågældende konto.
Advokatnævnet udtalte i sagen, at advokat A ikke burde have påtaget sig at repræsentere O, idet advokat A som følge af den anden repræsentation burde have været klar over, at han ikke kunne fremstå som upartisk. Endvidere fandt Advokatnævnet, at advokat A ved at rette henvendelse til O's bank var gået videre end hensynet til varetagelsen af hans andre klienters interesser tilsagde. På denne baggrund blev A pålagt en bøde på 2.500 kr. [svarende til 10.000 i dag]. Kendelsen i den sag blev ikke indbragt for Landsretten, og der er ikke tvivl om rigtigheden.
I den efterfølgende sag, der gav anledning til dommen, havde advokat A repræsenteret B i et anerkendelsessøgsmål rejst af O. Sagen omhandlede angiveligt samme problemkompleks, som lå til grund for den tidligere afsagte kendelse. Sagen vedrørte en depotkonto i Schweiz.
Advokatnævnet udtalte, at alene det forhold at advokat A tidligere havde repræsenteret O i samme sagskompleks fandtes at medføre, at advokat A måtte indse, at han ikke kunne påtage sig en sag som advokat for B mod O.
Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde på 4.000 kr. [et lidt skævt bødebeløb, der svært lader sig "konvertere", men nok svarende i dag til ca. 15.000 kr.]. Kendelsen henviste til, at advokat A tidligere var blevet pålagt sanktion for et tilsvarende forhold.
Advokat A indbragte sagen for landsretten med påstand om ophævelse. Landsretten udtalte, at den problemstilling, der lå til grund i den første sag, efter det oplyste intet havde at gøre med depotet i den schweiziske bank. Der fandtes derfor ikke at være omstændigheder, der bevirkede, at de to sager kunne anses som en del af samme sagskompleks. Landsretten ophævede på denne baggrund Advokatnævnets kendelse.
Landsrettens vurdering er en snæver vurdering af de opdrag, som advokaten havde haft. Samme i 2001[277], hvor sagen vedrørte henholdsvis repræsentation af to brødre og to panthavere. Også i denne sag ændrede retten Advokatnævnets kendelse til frifindelse, idet der ikke efter rettens opfattelse var tale om samme opdrag/sagskompleks.

---

[276] **Østre Landsrets dom af 12. oktober 2000 i sag B-3571-99**

[277] **Østre Landsrets dom af 23. januar 2001 i sag B-1023-00**
Advokat A var blevet pålagt at betale en bøde på 2.500 kr. [svarende til 10.000 kr. i dag] for at have repræsenteret såvel en anden (B) og en tredje (C) prioritets panthaver i et værtshus, idet panthaverne havde modstridende interesser i sagen.
C endte med at købe både værtshuset og B's pantebrev.
Der opstod derefter strid om, hvorvidt et varelager, som advokat A havde taget i forvaring til sikring af panthavernes tilgodehavender, tilfaldt B eller C som køber af værtshuset.
B gjorde gældende, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at placere sig selv i en dobbeltrolle, hvor han samtidig med at skulle varetage B's interesser, havde haft C som klient.
Landsretten lagde til grund, at advokat A først repræsenterede C efter det tidspunkt, hvor han havde løst sine opgaver for B, samt at advokat A's repræsentation af C vedrørte en anden sag. Det blev således lagt til grund, at B's sag vedrørte inddrivelse af manglende betalinger på et pantebrev samt et heraf følgende salg af pantebrevet, mens C's sag vedrørte tilvejebringelse af allonge om transport af B's pantebrev til C, og vedtægtsændringer i C's selskab med henblik på at opfylde kravene for restaurationsselskaber. Herefter blev Advokatnævnets kendelse ophævet.

Sagerne er meget konkrete. Landsretten foretog en konkret vurdering af de opdrag, der er givet til advokaten. Sidstnævnte afgørelse kan ses i sammenhæng med den debat, der har været om "*chinese walls*" i forbindelse med bud fra forskellige klienter.[278]

I **Vestre Landsrets dom af 22. februar 2001 i sagerne B-0434-00 og B-0435-00** om en ejendomshandel blev der statueret interessekonflikt, men det blev anset som en formildende omstændighed, at advokaterne på et forholdsvist tidligt tidspunkt selv udtrådte af sagen, og at de ikke beregnede salær ud over salæret vedrørende ejendomshandlens berigtigelse:

> Advokaterne A1 og A2 fra samme kontor repræsenterede hver især parterne i en berigtigelsessag. Advokat A1 havde, forinden han påtog sig ejendomshandlen for sin klient (sælger), orienteret denne om den potentielle interessekonflikt, som følge af, at køberne var repræsenteret ved hans kompagnon, advokat A2. Advokat A2 gjorde ligeledes sin klient opmærksom på, at han ville være nødsaget til at udtræde af sagen, hvis der opstod en tvist imellem parterne.
> Da der senere fremkom en mangelsindsigelse, og det derved blev klart, at parterne havde modstridende interesser, burde advokat A1 have udtrådt af sagen. Advokat A2 burde allerede ved købernes henvendelse om mangler ved ejendommen, have indset, at der var en interessekonflikt mellem køber og sælger, og burde derfor på dette tidspunkt være udtrådt af sagen.
> Advokatnævnet fastsatte sanktionen til en bøde på 2.500 kr. [svarende til 10.000 kr. i dag] til hver af advokaterne A1 og A2.
> Da advokaterne A1 og A2 på et forholdsvist tidligt tidspunkt og af egen drift udtrådte af sagen, og da de ikke beregnede sig salær ud over salæret vedrørende ejendomshandlens berigtigelse, fandt Vestre Landsret det dengang tilstrækkeligt med en advarsel.

De følgende domme kan også rubriceres under dette punkt:

U.2009.1SH I en sag anlagt af to klienter mod Advokatfirma AF og advokat A, blev der nedlagt en anerkendelsespåstand om, at AF og A skulle anerkende at have krænket AER, primært punkt 3.2.1 til 3.2.6 om interessekonflikt i udformningen fra 17. januar 2002. AF og A havde bistået en klient i arbejdet med køb af en virksomhed, på trods af at andre advokater fra AF allerede bistod sagsøgerne med samme opgave.
Sø- & Handelsretten fandt:

> *"at formålet med bestemmelserne i Retsplejeloven om advokatmyndighedernes selvdømme, har været at tillægge dem en enekompetence på de områder, hvor der skal ske en bedømmelse af de faglige standarder".*

Retten afviste derfor anerkendelsespåstanden.

På samme grundlag var der nedlagt en erstatningspåstand. Retten fandt her, at advokat A's *" […] adfærd var stærkt kritisabel og i strid med de pligter, der påhviler en advokat til varetagelse af advokatfirmaets klientinteresser. "*

[278] se også Advokatbladet 2008, nr. 7.

Men da der bl.a. ikke var kritik af AF's arbejde, og da dobbeltrepræsentationen ikke var årsag til, at sagsøgerne ikke blev købere, var der imidlertid ikke påvist et hæveberettigende forhold eller et tab. AF og A blev med disse bemærkninger frifundet.
Retten fandt dog, at *"under hensyn til den adfærd, der er udvist*", samt *"at det har medvirket til, at der kunne rejses tvivl om forløbet"*, at hver part burde bære egne omkostninger.

Advokat A havde i **Retten i Næstveds dom af 9. januar 2009 i sag BS 15-1189/2008** bistået en ejerforening med kun to medlemmer med generalforsamling og vedtægter.
Da der opstod et økonomisk mellemværende mellem ejerne i forhold til ejerforeningen, udtog advokat A stævning mod den ene ejer.
Da advokat A ikke kunne godtgøre, at han havde fået opdrag fra ejerforeningen til at udtage stævning, fandt Advokatnævnet, at der forelå en tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket retten stadfæstede.
Under retssagen anlagt af advokaten på foreningens vegne mod den ene ejer (medlem 1) gjorde denne gældende, at den anden ejer (medlem 2) hæftede, og den anden ejer blev medindstævnt. Advokat A gav herefter også møde for denne ejer og repræsenterede således både ejerforeningen (med dens medlemmer 1 og 2) mod medlem 1 og medlem 2 mod medlem 1.
Også i dette forhold fandt Advokatnævnet, at der forelå tilsidesættelse af god advokatskik, og også her stadfæstede byretten afgørelsen.

Se også **Hillerød rets dom af 1. oktober 2009 i sag nr. BS 2-1085-2009**, der omtales nedenfor under 5.3.2.

I **Retten i Lyngbys dom af 10. januar 2011 i sag BS 150-996/2009** undlod Advokatnævnet – og dermed også retten – med rette at tage stilling til den tilsyneladende interessekonflikt, der forelå, idet en ejer, der ejede 2/3 af en ejerlejlighedsejendom, var repræsenteret af en advokat, der samtidigt blev valgt som ejendommens administrator og som i egenskab heraf handlede mod én eller flere af øvrige ejere. Der var ikke tale om en egentlig interessekonflikt, idet administrator altid ville blive valgt af den eller de, der har flertal. *"Nævnet bemærker, at det i en situation, hvor der er tvist mellem ejerne i ejerforeningen, er af væsentlig betydning, at de formelle forhold, som fastsat i vedtægterne, overholdes af administrator […]"*. Det afgørende i en sådan situation er at fastslå, hvem der er klienten. I dette tilfælde var klienten således både 2/3-ejeren og ejerforeningen. Advokaten blev ikke advokat for de enkelte ejere, blot ved at repræsentere ejerforeningen. I det omfang advokaten handlede i strid med vedtægterne, ville der være tale om en civilretlig konflikt – og altså ikke en konflikt, der skal løses på grundlag af reglerne om god advokatskik.

Østre Landsrets dom af 7. november 2019 i sag BS-17237/2018, der er omtalt yderligere ovenfor under 5.1.1 og 5.3.1 er et eksempel på ikke acceptabel dobbeltrepræsentation. Advokat A's velhavende klient ville støtte kæresten, men gerne have styr på millionerne, så A bistod med administration af pengene, etablerede selskab for kæresten, hvor midlerne blev administreret og etablerede et låne- og pantsætningsforhold mellem manden og kærestens selskab. Det var en repræsentation af to modstridende interesser, der var i strid med god advokatskik, da advokat A repræsenterede begge. Parternes forhold udviklede sig, så A valgte side (han valgte den velhavende klient), og handlede mod kæresten. Sagen kunne gentages under sideskifte.

I relation til et tv-program "Boligkøb i Blinde" var der et vist samarbejde mellem produktionsselskabet og Advokat A, hvor produktionsselskabet henviste deltagerne, der skulle købe hus i blinde, til at anvende advokat A. Advokat A bistod 11 ud af 12 deltagere og der var reklameskilt i udsendelsen. Produktionsselskabet oplyste om advokatens priser med videre. Efter deltagernes overtagelse konstateredes mangler og Advokat A bistod indledningsvis i behandlingen heraf over for produktionsselskabet og medvirkende håndværker. Ved **Retten i Roskildes dom af 13. september 2021 i sag BS-38154/2020** blev Advokatnævnets kendelse om, at der forelå en interessekonflikt, stadfæstet.

5.3.2 Sideskifte

Artikel 8, stk. 2, nr. 2

Når "en advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag" [279]

Her er der tale om en konflikt, der helt åbenbart støder an mod både våbendragersynspunktet og informationshensynet, og der skal om nødvendigt foretages en Appearancevurderinger.[280] [281]

Den første dom er fra Østre Landsret, der stadfæstede Advokatnævnets kendelse om, at advokaten ved først at foretage en juridisk vurdering for en privatperson og dernæst at repræsentere kommunen mod samme person i en sag, der udsprang af samme forhold, havde foretaget sideskift i strid med god advokatskik: **Østre Landsrets dom af 23. november 2001 i sag B-2846-00.** Sagen vedrørte en nabostrid, hvor advokat A udtrådte af sagen under hensyn til de ringe muligheder for at få medhold ved domstolene. I forbindelse med et efterfølgende påbud udstedt af kommunen til advokat A's tidligere klient repræsenterede advokat A kommunen. Østre Landsret fandt, i overensstemmelse med Advokatnævnets kendelse, at advokat A, ved først at repræsentere den ene og derefter den anden part i samme sag, havde tilsidesat god advokatskik.

I dommen **U.2001.1030H** fandt Højesteret, i modsætning til Advokatnævnet, at en advokat *ikke* havde tilsidesat god advokatskik ved først at repræsentere den ene part i en

---

[279] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 72 ff.

[280] DA.bemærk.2011: "Nr. 2, der indeholder forbuddet mod sideskift, svarer til de hidtidige AER. Er der ikke tale om "samme sag", men om sager, som har forbindelse med hinanden og er tidsforskudte i forhold til hinanden, er forholdet omfattet af nr. 11, således at samtykke fra den tidligere klient kan tillægges betydning.
Typeeksemplet på, at der er tale om "samme sag", er en tvist mellem flere parter, hvor reglen forbyder, at advokaten successivt repræsenterer flere parter med modstridende interesser (jf. "modparten"). Reglen forbyder derimod ikke, at en advokat successivt eller samtidigt repræsenterer flere parter, der ikke har modstridende interesser, f.eks. parter på samme side af en tvist, som ikke har nedlagt påstande over for hinanden, og hvor der heller ikke er udsigt til, at dette vil komme på tale. Se f.eks. Advokatnævnets kendelse af 1. maj 2003 (V 9): Advokat X bistod en entreprenør med at inddrive en restentreprisesum hos bygherren. Han udarbejdede i den forbindelse et processkrift vedrørende nogle indvendige mangler ved byggeriet. Efter at entreprenøren havde skiftet advokat, rettede X henvendelse til den nye advokat og oplyste, at han repræsenterede bygherren i sagen, der nu angik nogle udvendige mangler ved samme byggeri. Advokatnævnet konstaterede, at der var tale om "samme sag".
Det er vanskeligt at forestille sig, at der i forbindelse med en repræsentation ikke meddeles advokaten fortrolige oplysninger, men bestemmelsen kræver ikke, at dette faktisk er sket.
Reglen er ikke til hinder for, at en advokat repræsenterer en potentiel køber af en virksomhed efter at have repræsenteret en anden potentiel køber, hvis denne definitivt er trådt ud af købsprocessen.
Kendelsen har vi ikke umiddelbart kunnet identificere.

[281] Et oplagt eksempel er efter vores mening **U.2015.2025H**, hvor advokaten først var bistandsadvokat for forurettede i en anden lignende sag og derefter ville være forsvarer. **Østre Landsrets dom af 7. november 2019 i sag BS-17237/2018** er ligeledes et godt eksempel, jf. omtalen under 5.1.1 og 5.3.1

straffesag og senere repræsentere en modpart i en civil sag, idet retten fandt det usandsynligt, at oplysninger fra straffesagen kunne benyttes i erstatningssagen. Det var ikke samme sag.
Advokat A blev i december 1994 beskikket som forsvarer for B. B var sigtet for bedrageri og skyldnersvig i forbindelse med transaktioner foretaget i 1992-94 i en række selskaber, der ejedes af B. Selskaberne blev ledet af B's ægtefælle.
I januar 1997 anlagde X A/S retssag mod T A/S. X A/S påstod T A/S tilpligtet at betale erstatning i anledning af, at T A/S i 1996 havde solgt et restlager af varer, som var fremstillet for Z A/S. X A/S, der via Y A/S var ejet af B, var i 1996 stiftet i forbindelse med overtagelse af driftsmidler m.v. fra Z A/S.
Under denne retssag blev T A/S repræsenteret af advokat A. Advokat A undlod at efterkomme opfordring fra advokaten for X A/S til at udtræde af sagen. I marts 1997 meddelte advokat A, at han ikke længere ønskede at varetage hvervet som forsvarer for B.
Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at udtræde af erstatningssagen, da det ikke kunne udelukkes, at oplysninger om Z A/S' forhold, der kunne være tilvejebragt i forbindelse med straffesagen, kunne have betydning for erstatningssagen.
Højesteret fandt, at der ikke var en sådan forbindelse mellem de to sager, at advokat A, ved ikke at udtræde af erstatningssagen, havde handlet i strid med god advokatskik. Retten henviste bl.a. til, at det efter sagernes karakter og stilling var usandsynligt, at der skulle være oplysninger i straffesagen, som ville kunne benyttes i erstatningssagen og, at der efter det oplyste ikke i straffesagen forelå oplysninger om Z A/S' forhold. Advokatnævnets kendelse blev således *ophævet* (dissens).

I dommen **U.2003.1577H** kom Højesteret bevismæssigt til det modsatte resultat, idet retten fandt, at det ikke var sandsynliggjort, at oplysningerne i straffesagen ikke ville kunne benyttes under den civile sag. Herved synes Højesteret at vende bevisbyrden. Risikoen for, at der i straffesagen er fortrolige/relevante oplysninger er således tilstrækkelig til, at repræsentation udgør en tilsidesættelse af god advokatskik. Advokat A havde som beskikket forsvarer tidligere repræsenteret en direktør for en virksomhed (V). V var delvist ejet af en fond (F). Direktøren var tiltalt for skyldnersvig i forbindelse med opkøb af nogle selskaber. Under sagen blev visse forhold omkring fonden oplyst.
Advokat A repræsenterede senere en anden advokat A2 i en civil retssag, hvor K havde modtaget et beløb fra F. Tvisten var, hvorvidt et beløb udgjorde honorar for advokatydelse eller et lån, der kunne kræves tilbagebetalt.
Advokatnævnet, Landsretten og Højesteret lagde til grund, at det var sandsynliggjort, at der var risiko for, at oplysningerne, som advokat A var kommet i besiddelse af som forsvarer i den tidligere sag, kunne være af betydning for den senere sag. Repræsentationen var derfor en tilsidesættelse af god advokatskik.

Afgørelsen forekommer at være udtryk for en skærpelse af kravene til overholdelse af god advokatskik på dette område, hvor der er tale om en indblandet straffesag. Forholdene i dommen fra 2001 vedrørte dog en særegen situation.

I **Østre Landsrets dom af 15. september 2006 i sag B-2943-04** fandt retten, at det var i strid med god advokatskik, at advokaten først repræsenterede skyldneren i et konkursbo og derefter repræsenterede kreditorerne. I den senere sag var der benyttet oplysninger fra den tidligere sag. Advokat A var i forbindelse med sin tidligere klients betalingsstandsning blevet udpeget som eneste medlem af et nedsat kreditorudvalg. Skifteretten anmodede A om at afgive en indstilling vedrørende problemstillingen på vegne

af kreditorerne i forbindelse med en overdragelse af S' virksomhed. I redegørelsen benyttede advokat A sig bl.a. af viden, som han havde fået som led i den tidligere repræsentation af S. Landsretten fandt, at advokat A burde have afstået fra at udarbejde den pågældende redegørelse. Ved at udarbejde redegørelsen havde advokat A tilsidesat god advokatskik. Da udarbejdelsen imidlertid var sket efter anmodning fra Skifteretten, blev advokat A alene tildelt en irettesættelse.

Følgende domme tjener også til illustration af forbuddet:

I **Hillerød rets dom af 1. oktober 2009 i sag nr. BS 2-1085-2009** indgav klient K både en salær- og adfærdsklage til Advokatnævnet over Advokat A. Advokat A havde på et møde med K tilbudt at tage kontakt til en række af K´s kreditorer, herunder R, med henblik på at opnå en akkordordning. A havde på mødet undladt at klargøre, at han var afskåret fra at optræde som advokat i tvister mellem K og R, idet han også var advokat for R, ligesom han efterfølgende faktisk havde repræsenteret R i sagen. Salæret blev nedsat til 0 kr. Advokatnævnet, der fastslog, at Advokat A groft havde handlet i strid med god advokatskik, pålagde Advokat A en bøde på 20.000 kr. og pålagde ham samtidig at udtræde af sagen. Byretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse. Byretten fastslog samtidig, at det var uden betydning, at det var Advokat A´s fuldmægtige, der havde stået for kommunikationen til R, og at Advokat A havde gjort K opmærksom på, at han ikke kunne bistå K i en senere tvist mod R.

Der kan henvises til **Retten i Nykøbing Falsters dom af 11. september 2009 i sag BS 1-795/2009**, der omtales nedenfor under 5.3.4 og også indeholder et sideskifte, og til **Retten i Hillerøds dom af 5. maj 2014 BS 40-1100/2013**. Advokat A havde været advokat og bestyrelsesmedlem for selskab D, der var i økonomiske vanskeligheder. Der blev fundet en løsning, og selskabet skiftede ejer. Herefter repræsenterede Advokat A et revisorselskab, der – mens A var bestyrelsesmedlem i D – havde bistået selskabet. Han udtog stævning og underrettede ikke den nye advokat om stævningen. Sagen indeholder flere momenter, men der er i relation til interessekonflikt tale om et klart sideskifte. I en sådan situation må man som advokat overlade inkassation til andre – mere indviklet er det ikke.

Den følgende dom, **Retten i Holstebros dom af 26. marts 2008 BS 3-384/2007,** illustrerer dels kravet til den omhu, der skal udvises allerede ved vurderingen af, om et opdrag kan behandles, dels hvorledes klientbegrebet er af afgørende betydning.
Advokat A havde holdt møde med en klient, der ønskede bistand i forbindelse med mangler ved et nyopført hus. Klager viste advokaten billeder af mangler ved murværk. Under samtalen blev advokat A opmærksom på, at advokat A ligeledes repræsenterede modparten. Advokat A opfordrede derfor klienten til at søge anden advokat.
Advokatnævnet fandt, at advokaten ved mødet (ved starten) burde have skabt klarhed over modparten. Ved efterfølgende at repræsentere modparten havde advokaten tilsidesat god advokatskik.
Retten udtalte, at der ikke på det indledende møde var etableret et klientforhold mellem klagerne og advokat A. De faktuelle oplysninger, som advokat A modtog under mødet kunne ikke objektivt anses for fortrolige og egnede til misbrug ved den efterfølgende repræsentation af hans oprindelige klient. Retten fastslog således, at der ikke forelå tilsidesættelse af god advokatskik og *ophævede* kendelsen.

Også afgørelsen **Vestre Landsrets dom af 7. september 2015 i sag B-2471-14** illustrerer, hvor lidt der skal til, før der vil være tale om samme sag. Afgørelsen er refereret ovenfor under 5.2.2 og behandler også spørgsmålet om faste klientforhold. **Retten i Lyngbys dom af 21. december 2016 i sagen BS 154-245/2015**[282] fastslog, at advokater i et løst kontorfælleskab måtte betragtes som en enhed, da den ene advokat – i begrænset omfang, men dog – havde rådgivet en udlejer, og den anden senere rådgav lejerne i samme konflikt. Den første advokat havde afholdt møde med udlejer og havde tilrettet et brev med indsigelser over for lejerne. På den baggrund havde den første advokat fået oplysninger, der måske ville kunne misbruges til fordel for den anden.[283]

Placering af domme om interessekonflikter er ikke nemme, men **Københavns Byrets dom af 21. december 2020 i sag BS-7406/2017** er illustrativ i forhold til det også andetsteds omtalte problem, at advokaten/advokatfirmaet har været advokat for "alle" parter i et selskabsretligt forløb. Så skal der sælges fra, fusioners eller anden ændring, og så opstår problemet: hvad kan advokaten/advokaten bistå med. Svaret er intet. Det er et minefelt, hvor der selvfølgelig er ståsteder mellem minerne – men det er farligt.

I **Københavns Byrets dom af 12. juli 2018 i sag BS 44C-3421/2017** var det et samtykke til kontorets sagsførelse, der var en tilsidesættelse. Advokat A havde repræsenteret et forsikringsselskab, og hans advokatselskab havde tidligere udlånt medarbejder hertil. Da forsikringsselskabet gik konkurs godkendte advokat A, at hans advokatfirma påtog sig sager mod forsikringsselskabet. Det var et klart sideskifte og en tilsidesættelse af god advokatskik. Der var i samme sag et forhold omkring brud på tavshedspligt, og der blev på baggrund af en tidligere bøde på 15.000 kr. og en tillægsbøde på 10.000 kr. fastsat en bøde på 40.000 kr. Retten stadfæstede i det hele.

På den anden side skal der være konkrete holdepunkter for, at det er samme sag. I **Advokatnævnskendelse af 16. november 2011 i j.nr. 2010-374** rådgav advokat A i 2000 selskabet K i forbindelse med K's overdragelse af en aktiepost. K vandt i 2009 en sag mod C i byretten. K var ikke repræsenteret af A. C ankede dommen. I 2010 indtrådte A i sagen på C's side. K indbragte sagen for Advokatnævnet med henvisning til rådgivningen i 2000 og senere rådgivning. A blev frifundet, da det ikke var godtgjort, at A havde haft anden relation til K end den i 2000 ydede rådgivning, der ikke kunne anses at have en sådan forbindelse til den aktuelle sag, at der derved skulle være opstået en interessekonflikt.

Et bidrag til den tidsmæssige udstrækning af konflikter fremgår af: **Københavns Byrets dom af 30. juni 2010 i sag BS 36A-3858/2009.** Advokat A bistod i 2002 en grundejerforening, hvor B var kasserer, med fortolkning af en deklaration og hegnsloven. Efter 2002 var der ikke klientkontakt. I 2008 repræsenterede Advokat A herefter B, der mente, at den nuværende bestyrelse i grundejerforeningen ikke håndhævede deklarationen korrekt. Advokatnævnet fandt, at der var tale om samme retsforhold, og at repræsentationen af B mod grundejerforeningens nuværende bestyrelse var et sideskifte i forhold til den tidligere repræsentation. Dette var uafhængigt af de **6 år**, der var gået. Retten stadfæstede,

[282] Dommen omfatter også sag BS 154-1098/2015

[283] I **Retten i Randers dom af 4. oktober 2017 i sag BS 7-1166/2016** havde Advokat A repræsenteret K1 og K2 over for en debitor (der bliver K3), hvor der var etableret skadesløsbrev og virksomhedspant og faktureret til K1 – og senere K3 overfor K1 i et skyldforhold, der relaterede sig til det skyldforhold, for hvilket der var etableret sikkerhed i den tidligere sag. K1 og K2 var tilfældige klienter og K3 fast klient – men der var risiko for, at oplysninger fra den først repræsentation kunne anvendes i den senere konflikt.

herunder bøden på 15.000 kr., der var fastsat under hensyntagen til 3. tidligere overtrædelser med "identiske problemstillinger".[284]

Det er således væsentligt at notere, at forpligtelserne over for en tidligere klient vedvarer så længe som her – og vel i princippet ubegrænset – hvis der er tale om samme retsforhold.

Det gælder også, selv om der sker ændringer i advokatsammensætningen på kontoret, jf. **Københavns Byrets dom af 24. juni 2015 i sag BS 45C-3401/2014**, hvor modpartens advokat – men ikke klienten – havde samtykket, og retten stadfæstede, at der var tale om en tilsidesættelse.

En plenumafgørelse førte til **Københavns Byrets dom af 11. marts 2021 i sag BS-10723/2017**.
Advokat B klagede på vegne klient K over, at advokat A skulle have tilsidesat god advokatskik ved at repræsentere Selskab N A/S i en tvist vedrørende tilbagesalg af hendes ejerandele af et Medarbejderselskab M, selvom Advokat A tidligere havde deltaget i rådgivningen af Klient K i forbindelse med, at hun tiltrådte investeringsprogrammet.
Advokat A havde som led i repræsentation af Selskab N A/S bistået med de juridisk praktiske forhold omkring medarbejdernes medarbejderforhold, herunder Klient K. Der havde ikke været kontakt til klient K, men pågældende var debiteret et salær på 1.700 kr. for "standartløsningen", der blev tilbudt medarbejderne.
Ved Klient K's fratræden udarbejdede Advokat A de nødvendige dokumenter for hendes afståelse af medarbejderaktierne.

Advokatnævnet lagde indledningsvis til grund, at Advokat A i 2014 påtog sig at repræsentere M og B, der sammen udgjorde Selskab N A/S's direktion og dermed den øverste ledelse. Advokat A forhandlede herefter sammen med disse på øvrige potentielle investorers vegne med udbyderne af investeringsprogrammet om de nærmere rammer for ordningen.

Nævnet lagde yderligere til grund, at Advokat A efter stiftelsen af et selskab, der senere tilbagekøbte Medarbejderselskab M ApS, var advokat for dette selskab.

Advokat A var ikke i direkte kontakt med Klient K, og han ydede hende ikke personlig rådgivning i forbindelse med hendes deltagelse i investeringsprogrammet.

Advokat A har således ikke formelt været antaget af Klient K til at yde hende bistand, ligesom det efter nævnets opfattelse ikke var godtgjort, at det selskab, hvor advokat A var partner havde ydet sådan bistand til Klient K personligt, at denne bistand i sig selv medførte en interessekonflikt for Advokat A i relation til hans repræsentation af Selskabet N i retssagen anlagt af K's selskab om tilbagekøb af aktierne.

10 medlemmer udtalte herefter:
"at der ved vurderingen af spørgsmålet om interessekonflikt bør lægges vægt på det forhold, at Advokat A i forbindelse med tilblivelsen af investeringsprogrammet repræsenterede de

[284] Tilsvarende **Retten i Lyngbys dom af 13. januar 2023 i sag BS-48015/2021**, hvor der var 5 år mellem repræsentation af først moder og så fader i en sag om deres fælles børn. For så vidt angår tid kan i øvrigt henvises til **Advokatnævnets plenumafgørelse af 10. juli 2009 (2008-02-1101)**, gengivet nedenfor under 5.3.4.

kommende investorer i programmet i forhold til udbyderne af investeringsprogrammet, ligesom der bør lægges vægt på, at Advokat A efter stiftelsen af Medarbejderselskabet M repræsenterede dette selskab, hvor Klient K ejede kapitalandele. Disse medlemmer finder på baggrund af disse forhold, at Advokat A for Klient K er fremstået som om, at han varetog hendes interesser i relation til modsætningsforholdet med N A/S, og at Advokat A herefter var afskåret fra at repræsentere N A/S i forbindelse med den verserende retssag. Medlemmerne lægger i den forbindelse vægt på, at retssagen bl.a. indebar fortolkning af de aftaler, der var forhandlet om i forbindelse med Advokat A's tidligere bistand til N A/S' ledelse, og på at der var en potentiel risiko for, at Advokat A i forbindelse med retssagen kunne anvende viden, som han havde erhvervet sig i forbindelse med den tidligere forhandlingssituation til fordel for N A/S. Det kan efter disse medlemmers opfattelse ikke føre til et andet resultat, at det i præsentationsmaterialet fra et møde i januar 2015 og i "MIP Q&A" er omtalt, at der kunne være brug for, at investorerne søgte individuel rådgivning. Medlemmerne lægger i den forbindelse vægt på, at det selskab, hvor Advokat A var partner i et vist omfang påtog sig at yde rådgivning via en Single point of contact-ordning, og på at det er uklart, hvornår der var behov for sådan individuel bistand."

5 medlemmer udtalte: "at der ikke har været tilstrækkeligt grundlag for Klient K til at antage, at Advokat A repræsenterede hendes personlige interesser. Medlemmerne lægger vægt på, at Advokat A oprindeligt i forbindelse med tilblivelsen af investeringsprojektet var engageret af N A/S til at bistå den øverste ledelse, og på at han på intet tidspunkt har afholdt møde med Klient K eller i øvrigt har haft drøftelser med hende om hendes personlige retsstilling i forhold til projektet. Medlemmerne lægger desuden vægt på, at de potentielle deltager i projektet forud for deltagelsen netop blev opfordret til at søge individuel juridisk rådgivning. Endelig lægger disse medlemmer vægt på, at Advokat A's bistand til N A/S' ledelse efter det oplyste ikke havde en sådan karakter, at han derved kunne have erhvervet sig konkret viden, som han efterfølgende kunne bruge i sagen mod Klient K."

Byrettens tre dommere ophævede Advokatnævnets kendelse med bl.a. følgende præmisser: "Advokat A blev i antaget af M og B, der var N A/S's direktion og øverste ledelse med henblik på at bistå med udarbejdelse af et aktieincitationsprogram, som skulle tilbydes en gruppe ledende medarbejdere i virksomheden som en del af deres ansættelsesvilkår. Der blev herefter i 2014 udarbejdet et færdigt program herunder blev Medarbejderselskabet M stiftet som en del af programmet. Advokat A var advokat for selskabet. I 2015 blev aktieincitationsprogrammet udbudt til en større gruppe af ledende medarbejdere bl.a. Klient K. Den enkelte medarbejder havde ikke mulighed for at få individuel indflydelse på vilkårene, men kunne tiltræde ordningen, såfremt den pågældende ønskede dette.
Advokat A stod for præsentation af programmet i januar 2015 til medarbejderne og stod til rådighed med oplysninger om indholdet af programmet. I præsentationsmaterialet blev det anbefalet, at deltagere i programmet oprettede et selskab til deres ejerandel. N A/S etablerede en spørgeordning – et Single Point of Contract, hvor medarbejderne kunne stille skriftlige spørgsmål og søge viden om programmet. Advokat A havde ikke adgang hertil, men han har bistået Nets med at besvare en mindre del - ca. 25 pct. - af de stillede spørgsmål om programmet. Medarbejderen blev opfordret til evt. at søge egen juridisk rådgivning.
Klient K købte det antal aktier, som hun fik tildelt. I den forbindelse underskrev hun en uigenkaldelig fuldmagt til direktør B, hvor hun overdrog alle administrative rettigheder vedrørende sin investering til B. Hun valgte at stifte et selskab – K ApS - til sine aktier. Selskabet blev stiftet af Advokat A for et beløb på 1.700 kr. som en standardløsning.

Advokat A har ikke haft kontakt med Klient K og har ikke rådgivet hende personligt i forbindelse med etableringen af programmet – herunder i forbindelse med etablering af hendes selskab og har ikke modtaget fortrolige oplysninger af hende.
I forbindelse med Klient K's afskedigelse udarbejdede Advokat A de nødvendige dokumenter for Medarbejderselskabet M's køb af Klient K's aktier.
På den baggrund finder retten, at det ikke er godtgjort, at Advokat A i medfør af sin bistand til etablering af aktieincitationsprogrammet har opnået en sådan konkret viden, som han kunne bruge i den sag Klient K's selskab anlagde mod N A/S, og der er således ikke opstået en interessekonflikt.
På denne baggrund finder retten, at Advokat A ved sin bistand til etableringen af aktieincitationsprogrammet ikke repræsenterede Klient K's personlige interesser. Klients K Møller har heller ikke med rette kunnet få det indtryk, at Advokat A varetog hendes interesser. Retten lægger som ubestridt til grund, at Advokat A ved sin bistand til etablering af programmet ikke opnåede en konkret viden om Klient K's forhold. Efter en samlet vurdering af det foreliggende, herunder det oplyste om karakteren af Advokat A's bistand til etablering af aktieincitationsprogrammet, findes der heller ikke i øvrigt at være grundlag for at fastslå, at der opstod en interessekonflikt, da Advokat A repræsenterede N A/S i sagen, som Klient K's selskab anlagde mod N A/S."

Advokatnævnet ankede, men Advokat A meddelte, at han ikke ønskede at fortsætte sagen, og det aftaltes – af hensyn til bøden og gentagelsesvirkning – at han tog bekræftende til genmæle og ingen af parterne betalt omkostninger til den anden, hverken for byret eller landsret.

Det var synd, da problemstillingerne kunne have fortjent en endelig afklaring i landsret – eller måske endog i Højesteret.

Et afgørende bidrag til retsstillingen er nu **U.2022.4525H** ("Udbytteskattedommen"), hvor det bl.a. er anført:

> "2.2. Vurdering af Es uafhængighed (spørgsmålet om interessekonflikt)
> Som anført af landsretten fulgte det af den politiske aftale af 16. december 2016 mellem et flertal af Folketingets partier, at der skulle igangsættes en uvildig advokatundersøgelse af udbyttesagen. Som ligeledes anført var der tale om en sag af stor politisk, økonomisk og samfundsmæssig betydning, og Højesteret tiltræder, at opdragets særlige karakter indebar skærpede krav til advokatens uafhængighed, herunder i forhold til selskaber med mulig tilknytning til uberettiget tilbagesøgning af udbytteskat. Det kan ikke tillægges betydning, at undersøgelsen ikke skulle omfatte en vurdering af retligt ansvar for sådanne selskaber.
> E rådgav som nævnt bl.a. i 2014 og 2015 - dvs. i årene op til advokatundersøgelsen i 2017 - F om bankens mulige erstatnings- og strafferetlige ansvar som depotbank for amerikanske pensionsordninger, der ønskede tilbagesøgning af udbytteskat i Danmark. F medvirkede i de samme år til bedrageri af særlig grov beskaffenhed, idet banken udarbejdede urigtig dokumentation, som blev anvendt til fra danske skattemyndigheder uberettiget at få udbetalt ikke under 1,1 mia. kr. i tilbagesøgning af udbytteskat.
> Herefter tiltræder Højesteret, at der forelå en interessekonflikt, da E i 2017 påtog sig at stå for advokatundersøgelsen. Det gælder, selv om det på

daværende tidspunkt endnu ikke var fastslået, at F var involveret i det nævnte bedrageri."

5.3.3 Fortrolige oplysninger

AER artikel 8, stk. nr. 3.

> ***Når "en advokat på samme tid bistår klienter i flere sager, der har forbindelse med hinanden, hvis der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne"***[285] [286]

Situationen er her, at der hos advokaten behandles flere forbundne sager for forskellige klienter. Spørgsmålet er, om fortroligheds- og informationshensynet herved krænkes.

Der henvises også her til **U.1998.1105/2H**[287]

I en byretsdom hvor klienten af advokatfirmaet i det væsentlige var blevet bedt om at finde andet advokatfirma, fandt byretten, at der forelå en interessekonflikt. Klienten havde fundet et andet kontor til at repræsentere sig i entreprisesager – som var den væsentligste sagstype. I andre relationer bestod der imidlertid stadig et klientforhold, herunder også til andre advokater end den indklagede; væsentligst vedrørende et generationsskifte, men også vedrørende inkasso. Retten fandt, at der forelå en interessekonflikt, idet der var risiko for, at oplysninger om klientens forhold fra de tilbageværende sager kunne misbruges. Ved **Østre Landsrets ankedom af 20. december 2010 i sag B-2891-09** blev Advokatnævnets kendelse imidlertid ophævet, da landsretten konkret ikke fandt, at der var adgang til fortrolige oplysninger.

TfK.2011.1036 vedrører en forsvarer og er nok en uegentlig interssekonflikt. K1 var sigtet for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. K2 var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 191 om overdragelse af euforiserende stoffer. Det var oplyst, at K1 og K2 var kærester og samlevende. Advokat A var beskikket forsvarer for K1. Advokat B ville beskikkes som forsvarer for K2. A og B arbejdede ved samme advokatkontor. B's anmodning blev afvist med henvisning til princippet i Retsplejelovens § 734, stk. 2, idet K1 og K2's interesser ansås for modstridende, men det var ikke klienterne der protesterede – det var anklagemyndigheden.[288]

---

[285] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 73 ff.

[286] **DA.bemærk.2011**: "I modsætning til den hidtidige udgave angår det absolutte forbud i nr. 3 nu kun samtidig repræsentation af klienter i sager, der har forbindelse med hinanden. Successiv repræsentation i sådanne tilfælde er nu omfattet af reglen i nr. 11, hvor den tidligere klients samtykke kan have betydning for advokatens adgang til at påtage sig den nye repræsentation.
Erklærer klienten, at han ikke betragter oplysninger, som han har meddelt advokaten, som "fortrolige", finder bestemmelsen ikke anvendelse, forudsat at klienten kan antages at kunne overskue betydningen heraf. Dette stemmer med, at klienten også vil kunne løse advokaten fra dennes tavshedspligt, når der opstår spørgsmål om, hvorvidt advokaten må afgive vidneforklaring under en retssag, jf. Retsplejelovens § 170." Det skal sammenholdes med **Adv.kom.2011**: "Advokatrådet har drøftet, om den faktiske situation, at en tidligere eller nuværende klient bekræfter over for advokaten, at udvekslede informationer ikke længere er fortrolige, fordi de ikke længere er relevante, kan ligestilles med et samtykke i interessekonfliktreglernes forstand. Dette er efter rådets opfattelse ikke tilfældet. "Forbuddet" mod at tillægge samtykke betydning i relation til "skal-reglerne" er således ikke aktuelt i relation til en sådan situation. Den beskrevne situation er derfor i stedet en klarlæggelse af, hvad der er omfattet af fortrolighedsbegrebet. (Reglen om vidnefritagelse for advokater i Retsplejelovens § 170 forudsætter tilsvarende, at en klient kan tillade, at advokaten udtaler sig om ellers tavshedsbelagte forhold)".

[287] Omtales bl.a. nedenfor under 5.6, advokater i fællesskab.

[288] Spørgsmålet om forsvarere fra samme kontor er omtalt yderligere nedenfor under 5.6.3.

AER artikel 8, stk. 2, nr. 3, er en teknisk lidt problematisk bestemmelse, der har specielle afgørelser for øje. Den er næppe i sin fulde udfoldelse gennemtænkt som en "skal bestemmelse", hvor for eksempel samtykke ikke diskulperer. Umiddelbart giver det ikke anledning til bemærkninger, hvis klienterne er enige, og deres opdrag er rettet mod samme mål – i disse tilfælde kan udveksling af oplysninger være af afgørende positiv betydning for klienterne og deres opdrag. Frifindelse vil selvfølgelig kunne ske, idet oplysningerne i den ovenfor opridsede situation ikke er fortrolige. Dette er især oplagt, hvis klienterne ikke er forbrugere.

Men der er tilfælde, som **Retten i Roskildes dom af 14. september 2016 i sag BS 5A-1429/2015.** Advokat A havde ladet sig beskikke som bistandsadvokat for en mindreårig pige, hvor moderen havde indgivet anmeldelse til politiet mod moderens "kæreste" om en række sædelighedskrænkelser. Pigen blev afhørt, og kæresten blev tiltalt. Advokat A bistod parallelt inkassation for moderen hos "kæresten" i erhvervsforhold samt bistod moder i krav om udlevering af effekter fra "kæresten". Advokatnævnet fandt, at advokat A havde befundet sig i en interessekonflikt, da advokat A alene skulle varetage pigens interesser, og der kunne være modstridende interesser i forhold til moderen, der havde foretaget anmeldelsen.

Lidt i samme stil er **Retten i Odenses dom af 13. juni 2017 i sag BS 5-1848/2016**, hvor advokat A først repræsenterede kvinden K1 i en sag om et barn (med deltagelse af hendes kæreste K2) og senere K2 i en børnesag mod K1 om deres fællesbarn. Advokat A var bekendt med K2 fra forsvarerhvervet og mente ikke, at han "reelt" havde bistået K2 ved blot at holde et par møder. Sagen er et åbenbart eksempel på en interessekonflikt, hvor advokat A søger at "bortforklare" med "det var jo ikke egentlig repræsentation" og andre forpligtelser (som forsvarer). Retten stadfæstede.

Det er interessante afgørelser – men som anført egentlig temmelig "lige ud ad landevejen" men lærerige.

5.3.4 Tætte familierelationer eller ikke ubetydelige økonomiske, erhvervsmæssige eller anden forbindelse til modstridende interesser

AER artikel 8, stk. 2, nr. 4

> ***Når "en advokat har en nær familiemæssig eller ikke ubetydelig økonomisk, erhvervsmæssig eller anden forbindelse til en part, som i sagen har modstridende interesser med klienten"***.[289]

Der er her sket en sammenskrivning af tidligere regler, der vedrører forskellige former for forbindelser mellem advokaten og personer involveret i sagen, hvor nogen nær advokaten har modstridende interesser med klienterne.

Reglen har sit udspring i kravet om advokatens uafhængighed og loyalitet over for klienten frem for andre.

[289] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 81 ff.

Bestemmelsens brede formulering gør, at den i sig selv giver begrænset vejledning[290]. Det er herudover en bestemmelse, hvor det kunne tænkes, at Advokatnævnet vil acceptere et samtykke fra klienten, da der ikke er noget specielt hensyn til de andre "relationer", der skaber problemet.

I **Advokatnævnets kendelse fra 6. maj 2014 i sag j.nr. 2012-1605** tog Advokatnævnet stilling til en situation, hvor advokaten normalt ydede ekspertbistand til andre advokatkontorer, men kom i en situation, hvor et af disse kontorer var modpart i en sag, hvor advokaten repræsenterede klienten direkte. Om den situation udtalte nævnet, at der ikke ved et sådant samarbejde blev etableret et samarbejde mellem de to advokater, at det fremstod som én advokatvirksomhed, og samarbejdet var "*i øvrigt ikke egnet til at skabe interessekonflikt*", og da der i øvrigt ikke var grundlag for at betvivle, at advokaten fuldt ud varetog klients interesser, blev advokaten frifundet.

Reglen har specielt påkaldt sig opmærksomhed i relation til bestyrelsesarbejde og jobskifte. Der er ikke ved selve ændringen sket nogen nærmere afklaring.

I **Adv.kom.2011** er anført:

> *"Ved bestyrelsesarbejde og medlemskab af råd, nævn mv. erhverver advokater – som andre bestyrelsesmedlemmer – ofte kendskab til fortrolige forhold. Advokatrådet har overvejet konsekvensen heraf og rækkevidden af tidligere AER 12.4.*
>
> *Advokatrådet har også overvejet konsekvenserne af, at en advokat forlader ét advokatfirma og bliver tilknyttet et andet advokatfirma, henholdsvis at noget lignende sker for advokatfuldmægtige eller andre medarbejdere. Det er naturligt nok konsekvenserne i forhold til de øvrige advokater i det "ny" advokatfirma, der særligt påkalder sig interesse.*
>
> *(For begge de to sidstnævnte temaer ("bestyrelsesarbejde" og "konsekvenser af jobskifter") gælder, at overvejelserne ikke har ført til ændringer i AER. Det er en selvfølge, at den konkrete udmøntning af de advokatetiske normer her som i øvrigt fastlægges af Advokatnævnet under kontrol af domstolene. Det er efter Advokatrådets opfattelse imidlertid vigtigt, at der på disse områder sikres en overordnet sammenhæng mellem konsekvent iagttagelse af relevante advokatetiske hensyn på den ene side, og på den anden side en sikring af advokatbranchens muligheder for at udvikle og modernisere rammerne for, at advokater kan fungere som attraktive og uafhængige rådgivere inden for traditionelle advokatrådgivningsopgaver. Fremtidig praksis bør følges løbende, så Advokatrådet har mulighed for – også over for Advokatnævnet - at påpege, hvis praksis udvikler sig i uhensigtsmæssig retning i forhold til branchens vilkår.)"* [291]

---

[290] I **Advokatnævnet kendelse 10. april 2014 i sag 2013-2436** blev det fastslået, at et kendskab fra et fælles netværk af erhvervsdrivende ikke medførte interessekonflikt.

[291] DA.bemærk.2011: " Bestemmelsen samler de regler, der var opstillet i de tidligere advokatetiske reglers nr. 4-6 om henholdsvis tætte familiemæssige bånd (nr. 4), ikke ubetydelige økonomiske eller erhvervsmæssige interesser (nr. 5) og andre tætte forbindelser (nr. 6). Der er med den redaktionelle justering ikke tilsigtet realitetsændringer. I regi af Danske Advokater drøftes p.t. en række spørgsmål med tilknytning til advokater i bestyrelser, herunder interessekonfliktspørgsmål. Når disse overvejelser er tilendebragt, vil søjleskemaet blive

I **Østre Landsrets dom af 24. maj 2005 i sag B-3274-04** blev det anset for en tilsidesættelse af god advokatskik, at en advokat, som havde formidlet et lån, ikke havde meddelt sin klient, at kreditor ville blive et familiemedlem til advokaten. Advokat A bistod sagsøgte, S, i en byretssag vedrørende sameje af en beboelsesejendom. Advokat A fik sagen afvist i henhold til en voldgiftsklausul i samejekontrakten. Sagen blev derefter anlagt ved voldgiftsretten. S overdrog efterfølgende et pantebrev med pant i ejendommen til A's advokatfuldmægtig (AF). Overdragelsen skete bl.a. som betaling for en bil, som S havde købt af AF, samt til indfrielse af advokat A's salær i forbindelse med dennes repræsentation af S. Et år efter udtog advokat A stævning mod S med påstand om betaling af salæret. S gjorde under sagen gældende, at det var en professionel fejl, at advokat A fik afvist sagen, at AF havde handlet i strid med god advokatskik ved at have blandet advokat A's og S' økonomi sammen samt ved, at advokat A ikke ordentligt havde oplyst over for S, at pantebrevskreditor var et familiemedlem til advokat A.
Landsretten fandt, at pantebrevet blev udstedt som et led i advokat A's advokatvirksomhed og, at det ikke blev anset for bevist, at sagsøgte var blevet informeret om, at kreditor var et familiemedlem til advokat A. Allerede af denne grund fandt landsretten, at A havde tilsidesat god advokatskik. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

U.2006.429H kan også placeres herunder. Advokat A idømt bøde på 50.000 kr. for grov og gentagende tilsidesættelse af god advokatskik. Der blev fastslået tilsidesættelse ved at advokat A formidlede et lån til sin klient, mod klientens udstedelse af et pantebrev til selskabet uden at orientere klienten om, at advokaten var direktør i dette selskab, ved at advokat A i en afregning over for sin klient vedrørende en ejendomshandel uden accept fra klienten havde medtaget et direktørhonorar til sin ægtefælle, jf. klientkontovedtægtens[292] § 5, stk. 1, litra b, ved at advokat A via sin ægtefælle havde kautioneret for klienten samt opkrævet betaling for denne kaution. Advokat A havde ikke underrettet klienten om, at advokat A havde afgivet friholdelseserklæring til sin ægtefælle for ægtefællens kautionsforpligtelse. Ved at advokat A foranledigede, at klienten oprettede et skadesløsbrev på 300.000 kr. til sikkerhed for friholdelseserklæringen til advokat A's ægtefælle uden, at der på anden måde end ved underskrift fra selv samme ægtefælle, der var indtrådt som

---

suppleret med nogle bemærkninger herom. " På Danske Advokaters hjemmeside kan resultatet af overvejelserne findes, og de er nu suppleret med version 2 fra november 2012: Det er i version 2 (26.11.2012) af kommentarer til AER anført:
"Det arbejde, som en advokat udfører som medlem af et selskabs bestyrelse, er som udgangspunkt ikke omfattet af de advokatetiske regler, jf. **Advokatnævnets kendelse af 6. maj 2010 (j.nr. 2009- 03-1118)**. Dette indebærer, at forholdet mellem bestyrelsesmedlemmet og selskabet skal bedømmes efter reglerne i selskabslovgivningen mv. Det indebærer tillige, at interessekonfliktreglen i nr. 4 – som bl.a. regulerer en advokatvirksomheds mulighed for at påtage sig en repræsentation mod det selskab, af hvis bestyrelse en advokat i virksomheden er medlem – kun bliver aktuel, i det omfang medlemskabet af bestyrelsen i relation til advokatvirksomheden som sådan udgør en ikke ubetydelig økonomisk eller erhvervsmæssig forbindelse. Denne betingelse vil formentlig kun sjældent være opfyldt. Det bemærkes, at den problemstilling, der beskrives her, kun bliver aktuel, hvis advokatvirksomheden ikke repræsenterer selskabet, idet en dobbelt-repræsentation vil være i strid med interessekonfliktreglernes nr. 1.
Selv om en påtænkt repræsentation ikke vil være i strid med nr. 4, kan der være gode grunde til at overveje det betimelige i at påtage sig den. I ejerledede selskaber eller selskaber, der i øvrigt har en koncentreret ejerstruktur, må det således anses for udelukket, at en advokatvirksomhed påtager sig at repræsentere en klient, hvis interesser er i strid med selskabets. I selskaber med en spredt ejerstruktur, herunder børsnoterede selskaber, vil der imidlertid jævnligt forekomme situationer, hvor en advokatvirksomhed kan repræsentere en klient, hvis interesser strider mod selskabets. Det vil således være tilfældet, hvor sagen er et led i den daglige drift af selskabet – det være sig en rets- eller voldgiftssag mod et selskab, for hvilket tvisthåndtering er et uomgængeligt led i den almindelige virksomhed (såsom forsikringsselskaber og pengeinstitutter) eller en sag, hvor interessemodsætningen er af kommerciel natur (bistand til en klient, der skal leje lokaler i en ejendom, der ejes af selskabet), etc. I sådanne tilfælde skal advokaten sikre sig, at selskabet er fuldt indforstået med den konkrete repræsentation (adgangen til sådanne repræsentationer bør på generel basis være afklaret i forbindelse med, at advokaten indtræder i selskabets bestyrelse), og at klienten er bekendt med bestyrelseshvervet hos modparten, jf. princippet i interessekonfliktreglernes nr. 8. Af ordensmæssige årsager bør der foreligge skriftlig dokumentation. Advokatvirksomheden bør løbende følge repræsentationen – sager, der fra begyndelsen ser ukontroversielle ud, kan udvikle sig på en måde, som gør, at advokaten i hvert fald af appearancemæssige årsager må bringe sin repræsentation til ophør."
[292] Dagældende

direktør i klienten (et selskab), forelå samtykke fra klienten, og endeligt ved at advokat A ikke at have forrentet sit tilsvar over for klienten.
Bødens størrelse afspejlede forseelsens grovhed, flere tidligere tilsidesættelser samt flere samtidige tilsidesættelser, og den blev stadfæstet af landsret og Højesteret.

Afvejningerne i grænsetilfælde kan, da bestemmelsen er temmelig uskarp, være svære, som det fremgår af advokatnævnskendelsen i **U.2006.1657V** , hvor K1 og K2 var uenige, og hvor der var sket adcitation af Advokat A1. Der skulle stilles spørgsmål til Advokatrådets Responsumudvalg vedrørende eventuel tilsidesættelse af god advokatskik for advokat A1. Advokat A1 var repræsenteret af advokat A2, der var medlem af Advokatrådet (næstformand), og på det grundlag protesterede K1 mod at advokat A2 kunne repræsentere advokat A1, da det ville stride mod *"almindelige habilitets- og retssikkerhedsmæssige principper"*, og det var *"uforeneligt med god advokatskik, at advokat A2 repræsenterede advokat A1 i denne sag, samtidig med at det organ, han er næstformand for, behandler sagen."*. Byretten fandt ikke hjemmel til at påbyde anden advokat. Landsretten udtalte, at *"Den omstændighed, at advokat A2 er medlem af Advokatrådet, kan hverken i relation til* retsplejelovens § 126*, Den Europæiske Menneskeretskonventions artikel 6 eller almindelige retsgrundsætninger om inhabilitet afskærer ham fra at repræsentere advokat A1 i den verserende erstatningssag, under hvilken K1 ønsker at stille spørgsmål til Advokatrådets Responsumudvalg."*

Yderligere afgørelser:

Advokatnævnets kendelse af 10. juli 2009 – j. nr. 2008-02-1101 – Plenumafgørelse. Minoritetsaktionærerne i bank T blev tvangsindløst i henhold til § 144 i lov om finansiel virksomhed, hvorefter bank S overtog samtlige aktier i bank T til en kontant endelig fastsat købesum. En gruppe af minoritetsaktionærerne ønskede at benytte deres ret til at få afprøvet kursen hos to uvildige revisorer. I overensstemmelse med minoritetsaktionærernes ønske blev to uvildige revisorer udpeget. De to revisorer rettede herefter henvendelse til advokat A med anmodning om en vurdering af det retlige grundlag og de forudsætninger, de burde lægge til grund for udførelsen af deres arbejde. Advokat A påtog sig opgaven til trods for, at han frem til eftersommeren 2004 havde været advokat for bank S, og i perioden efteråret 1996 til februar 2007 havde været bestyrelsesformand for en række kommanditselskaber med tilknytning til bank S. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet udtalte i den forbindelse, at advokat A havde fungeret som rådgiver til en rapport, der skulle være uvildig, Han måtte derfor ikke være knyttet tættere til bank S, end hvis han skulle være dommer i en sag om banken. I den konkrete situation burde advokat A således have orienteret de to revisorer og muligt andre om sine relationer til bank S, ligesom de skærpede habilitetskrav medførte, at advokat A var afskåret fra at påtage sig hvervet som rådgiver for revisorerne.
4 af nævnets 17 medlemmer fandt, at advokat A burde frifindes, fordi hans forhold til bank S var afsluttet for længst.
Nævnet tildelte advokat A en irettesættelse under henvisning til, at det var første gang nævnet tog stilling til, hvilke habilitetskrav der må stilles til en advokat, der virker som rådgiver for revisor efter lov om finansiel virksomhed.

Retten i Nykøbing Falsters dom af 11. september 2009 i sag BS 1-795/2009.

Advokat A1 var i testamentet indsat som bobestyrer i et dødsbo. Advokat A forhørte ved brev af 20. marts 2007 afdødes nabo B, om denne var interesseret i at købe afdødes ejendom. B afgav via sin advokat, advokat A2, bud på ejendommen over for advokat A1.
På det første bomøde oplyste advokat A1 imidlertid afdødes bror og dennes advokat A3 om, at han også selv havde interesse i ejendommen, hvorfor advokat A3 bad advokat A frasige sig bobestyrerjobbet som følge heraf.
Ved fax af 24. april 2007 anmodede advokat A1 skifteretten om at udpege en offentlig bobestyrer, og efterfølgende afgav advokat A1 med kendskab til B's bud, et bud på ejendommen over for den offentligt udpegede bobestyrer, der var højere end det bud B havde afgivet.
Advokatnævnet fandt, at advokat A1 ved at påtage sig hvervet som bobestyrer, samtidig med at denne ønskede at erhverve boets faste ejendom og ved, under de foreliggende omstændigheder, efterfølgende at afgive bud på ejendommen, havde tilsidesat god advokatskik.
Med samme begrundelse som Advokatnævnet stadfæstede byretten nævnets afgørelse.

I **Københavns Byrets dom af 19. december 2013 i sag BS 38A-4611/2012**, medførte en interessekonflikt mellem en advokat som administrator af en ejerforening og advokatens datter og svigersøns byggeprojekt vedr. en ejerlejlighed i ejendommen en bøde på 10.000 kr., der blev stadfæstet.

Østre Landsrets dom af 29. januar 2016 i sag B-3417-14
Kurator, der behandlede en ejendomskoncerns bo, klagede over Advokat A, der for koncernaktionærens hustru H, søgte at købe ejendomme af boet. Kurator gjorde gældende, at der for Advokat A var en interessekonflikt, da han samtidig var medlem af bestyrelsen for selskaber T, der var interesseret i for en del at erhverve samme ejendomme i konkurrence med advokat A's klient.
T var i øvrigt for en del ejet af advokat A's far.
Advokatnævnet og landsretten nåede frem til, at der var en nærliggende risiko for, at der "ville kunne opstå en interessekonflikt", idet H og T "ville have modstridende interesser i forbindelse med indgåelse af konkrete aftaler".
Der var også risiko for, at advokat A uberettiget benyttede oplysninger, som han måtte få kendskab til i forbindelse med sit arbejde for H i sit bestyrelsesarbejde for T. Det blev anset for en grov tilsidesættelse, der sammenlagt med en anden grov tilsidesættelse medførte en bøde på 40.000 kr.[293]

Det lyder jo umiddelbart som temmelig oplagt. Det er en interessekonflikt, der i AER artikel 8, stk. 2, nr. 4, er beskrevet direkte. Men mere interessant er klagers retlige interesse, jf. yderligere nedenfor om samtykke. [294]

I **Retten i Aarhus dom af 20. maj 2021 sag 30534/2020** var konflikten, at ejendomsmægler E havde henvist sælger af en ejendom til Advokat A. Der opstod en mangelssag på grund af arealmangel, og Advokat A inddrog ikke ejendomsmægleren, der måske kunne have klarlagt problemer inden handlen. Advokat A have bistået

[293] Landsretten nedsatte bøden fra 50.000 kr.
[294] Byretten havde ophævet Advokatnævnets kendelse, idet det bl.a. bemærkes: "at der [ikke] – i relation til konkursboets afhændelse af ejendommene – på det pågældende tidspunkt forelå aktuelle modstridende interesser", og henviste også her til i relation til spørgsmålet om misbrug af viden fra H i bestyrelsesarbejdet.

ejendomsmægler E løbende og fik sager fra denne. Der var således grund til at antage, at den manglende inddragelse skyldtes forbindelsen til ejendomsmægleren.

I følgende sag blev kendelsen ophævet:

Kolding Rets dom af 28. april 2014 i sag BS 16-2046/2013 ophæver Advokatnævnets kendelse af 5. september 2013.
På en skole var der bl.a. strid om økonomiske transaktioner – herunder løn udbetalt til tidligere forstander X. To bestyrelsesmedlemmer stod i spidsen for kritikken. Den øvrige bestyrelse ønskede de to bestyrelsesmedlemmer afsat og erstattet af andre. På en generalforsamling blev advokat A valgt som dirigent. Han var søn af den tidligere forstander. Advokatnævnet fandt, at der var en interessekonflikt og tilsidesættelse af god advokatskik, da han påtog sig dirigenthvervet, "når der skulle tages stilling til spørgsmål [afsættelse af de kritiske bestyrelsesmedlemmer], der direkte eller indirekte berørte nær familie.
Retten fandt ikke, at faderen X's rolle havde været emne på generalforsamlingen, og ud fra en samlet konkret bedømmelse, at der var interesser for X og advokat A, der blev sammenblandet og **ophævede** kendelsen.

Den følgende afgørelse vedrører ikke advokaters interessekonflikter, men en dommer. Når tætte familiemæssige relationer – og til en vis grad også generelt i relation til appearance synsynspunktet skal vurderes – er det en væsentlig afgørelse til forståelse af rækkevidden.

U.2011.3374/3H. A sagsøgte B og C. Dommer D frifandt B og afviste i forhold til C. A appellerede med henvisning til D's inhabilitet, idet D's ægtefælle, E, var partner i det advokatfirma, som førte sagen for C. Appellen blev afvist med henvisning til advokatfirmaets størrelse og struktur, idet retten lagde til grund, at E var tilknyttet en anden faggruppe og på intet tidspunkt havde haft med sagen at gøre. Endvidere lagt til grund, at sagen ikke havde særlig betydning for hverken C eller advokatfirmaet. Der kunne derfor ikke rejses berettiget tvivl om D's fuldstændige upartiskhed.

Rækkevidden af advokaters virke i forhold til ægtefælle, samlever og kæresters interesser – især i større advokatvirksomheder – er ikke afklaret, og er ikke enkle at afklare. Den nævnte dom giver dog for dommere visse retningslinjer, der også må kunne overføres på advokater.

Dommerstandarten blev også anvendt på en forsvarer i **TfK.2012.672V** hvor en advokat ønskede beskikkelse for en person, der var tiltalt for at fremstille skunk. Fremstillingen skulle være sket på en ejendom, der var ejet af et interessentskab, hvor advokaten var deltager og således udlejer. Da interessentskabet og dermed advokaten havde afskrevet et tilgodehavende hos tiltalte, blev han betragtet som forurettet og kunne ikke beskikkes, jf. retsplejelovens § 734, stk. 1, eller dennes grundsætninger.

5.3.5 Økonomiske eller erhvervsmæssige forbindelser til klienten

AER artikel 8, stk. 2, nr. 5

> **Når "en advokat har sådanne forretningsmæssige eller andre forbindelser til eller aftaler med klienten, at der er risiko for, at advokaten ikke kan give klienten rådgivning uafhængigt af uvedkommende interesser" [295] [296]**

Det er en yderligere eksemplifikation af loyalitetskravet (våbendrager) – og det adskiller sig ikke overordnet fra AER artikel 8, stk. 2, nr. 4.

Et eksempel på en uacceptabel situation forelå i **U.2000.500H,** hvor en advokat, der var tilsyn for en virksomhed, der havde anmeldt betalingsstandsning, fremsendte fakturaer til skyldneren for "kreditorordning" og "a conto honorar" uden at redegøre for, at der ikke forelå en godkendelse på vegne af kreditorinteresserne. Advokatnævnet havde anset forholdet for en grov tilsidesættelse, men det ændrede landsretten og Højesteret, og bøden blev fastsat til en "normalbøde".

Følgende afgørelse, **Retten i Odenses dom af 7. februar 2014 i sag BS 2-1024/2013,** bygger tilsyneladende på "økonomiske forbindelser", men der var tale om et ophørt klientforhold og ophørte "økonomiske forbindelser". De "økonomiske forbindelser" var i øvrigt i det væsentlige forbindelser, hvor advokaten på vegne af kreditorer (herunder pengeinstitutter) søgte at opnå sikkerhed/dækning til kreditorer. Advokaten arbejdede således ikke for den person (og hans selskaber), som skulle være årsag til interessekonflikten.
Advokat A bistod sin klient, K, i en sag, hvor denne ønskede at inkassere et tilgodehavende hos modparten, H, samt flere af H's selskaber.
Advokat A var på tidspunktet for modtagelsen af K's sag i maj 2011 formand for bestyrelsen i R ApS, der er et selskab stiftet af et af H's selskaber, hvor H tidligere selv – og i en periode sammen med advokat A – også havde været medlem af bestyrelsen.
Derudover fremgik det, at advokat A og modparten H allerede havde haft kontakt i 2009. Advokat A havde ført en forsikringssag for H, og havde ydet bistand til H i forbindelse med et køb på tvangsauktion. Advokat A havde derudover rådgivet H om en mulig holdingstruktur for H's selskaber. Denne rådgivning blev dog ikke tilendebragt, men blev afsluttet i efteråret 2010 med en regning til H på 67.000 kr.
Endelig havde advokat A også – dog på foranledning af et pengeinstitut og for dettes regning – vurderet mulige omstødelser i relation til H´s selskaber.
Advokatnævnet fandt på baggrund heraf, at der havde været et klientforhold mellem advokat A og H: "Nævnet lægger på baggrund af det oplyste omkring det arbejde, [advokat A] har udført for [H], og idet [advokat A] ikke har afvist dette, til grund, at der har været et klientforhold mellem [advokat A] og [H]. "
Nævnet konkluder herefter:

[295] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 85 ff.
[296] DA.bemærk.2011: "Bestemmelsen svarer til den hidtidige nr. 7 med den justering, at ordene "eller aftaler med" er indføjet. Det må antages, at der alene er tale om præcisering. Der er ingen praksis om denne bestemmelse. "

> *”På denne baggrund finder Advokatnævnet, at [advokat A] har haft en ikke ubetydelig økonomisk forbindelse til [H], hvilket [advokat A] ikke har oplyst [K] om.”*

Retten stadfæstede Advokatnævnets kendelse, idet

> *"Advokat A burde, da han modtog sagen have sikret sig, at der ikke var nogen relevant mulighed for interessekonflikt eller sikret sig klagers forhåndssamtykke".*

Afgørelsen kan måske også læses som en interessekonflikt på grund af ”et fast klientforhold”, der for nyligt er ophørt.

Det er ofte svært at afgrænse de interesser, som advokaten varetager, og det gør bekræftelser af repræsentationen over for klienten – og over for andre – væsentlig.

Et eksempel, der vedrører en forsvarer, er følgende sag, **Retten på Frederiksberg - Kendelse af 30. juli 2012 i sag 1-5867,** hvor en advokat A løbende og omfattende havde bistået en nu sigtet klient med rådgivning i relation til den sag, hvor der nu blev rejst sigtelse mod klienten, og det måtte påregnes, at advokaten skulle afhøres af politiet herom. Advokat A kunne ikke beskikkes som forsvarer, jf. Retsplejelovens § 734.[297]

Her medtages yderligere **Advokatnævnskendelse 2010-02-0439 af 21. september 2011.** Advokat A rådgav i en årrække selskabet M. M havde 33 aktionærer, men aktierne ejedes primært af A-C henholdsvis D1. Advokat A rådgav A-C i forbindelse med indgåelse af en ny aktionæroverenskomst. D1 havde sin egen advokat. D1's aktiepost overgik dernæst til D2, som senere lagde sag an mod M. M blev repræsenteret af Advokat A. D2 indbragte sagen for Advokatnævnet med henvisning til interessekonflikt. Bl.a. påberåbt at M's interesse var sammenfaldende med alle aktionærernes, hvorfor Advokat A også repræsenterede D2. Det blev lagt til grund at Advokat A havde et fast klientforhold til M og i enkelte tilfælde havde repræsenteret A-C, men aldrig D1 eller D2. Der var derfor ikke grundlag for en interessekonflikt i forhold til andre aktionærer. A blev derfor frifundet.

5.3.6a Ikke salær i aktier eller aktiver[298]

Gammel AER 12.2 nr. 6

> **Når ”en advokat indgår aftale med klienter eller andre om, at han skal modtage salær i form af aktier eller andre ejerandele i et selskab, hvor aktiernes eller andelenes værdi vil blive påvirket af resultatet i sagen. Dette gælder også andre tilfælde, hvor der indgås aftale om en sådan vederlæggelse, hvis dette vil kunne påvirke advokatens uafhængighed og personlige integritet under udførelsen af hvervet.” [299]**

[297] Sagen er omtalt i **Lf.Medd. 72/2012**
[298] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2017 side 137.
[299] DA.bemærk.2011: ”Bestemmelsen erstatter 2. pkt. i det tidligere nr. 11. Der er ikke sket realitetsændringer, men bestemmelsen – som også forud for de nye advokatetiske regler har indebåret et ubetinget forbud mod, at advokaten bistår, såfremt sådanne vederlagsvilkår er gældende – er redaktionelt placeret mere hensigtsmæssigt. ”

Bestemmelsen er ikke medtaget i den seneste AER, men synspunktet er måske stadig gældende.

I denne bestemmelse er det udtrykkeligt angivet, at en advokat ikke er uafhængig, hvis han modtager salær i form af aktier eller lignende i et selskab, som vil blive påvirket af sagens udfald.

Der er her tale om en grænseflade mellem interessekollision og interessekonflikt, jf. 5.1.3.

Uafhængigheden blev fundet tilsidesat i **Østre Landsrets dom af 25. maj 2000 i sag B-2006-99,** hvor Advokat A indgik forlig i en salærsag anlagt af advokatens tidligere medinteressent. Da forliget var motiveret af egeninteresse, var der sket en tilsidesættelse af god advokatskik. Salæret vedrørte en fri proces-sag, hvor flere i det nu opløste advokatinteressentskab havde udført arbejde – herunder advokat A.
Advokatnævnet statuerede, at der var tale om en grov tilsidesættelse, idet i) Advokat A ikke havde været bemyndiget til at indgå forliget og idet ii) forliget i realiteten overførte advokatinteressentskabets interne problemer til klienten. Der blev således handlet i advokatens egne interesser og ikke i klientens. Advokat A blev pålagt at betale en bøde på 20.000 kr. – en på daværende tidspunkt meget alvorlig sanktion.

5.3.6 En advokat *har* bistået begge *enige* parter[300]

AER artikel 8, stk. 2, nr. 6

> ***"en advokat, som for parterne har medvirket til stiftelse eller berigtigelse af et retsforhold, efterfølgende bistår en af parterne vedrørende samme retsforhold, hvis bistanden har eller kan have betydning for den anden part."*** [301] [302]

Denne bestemmelse har tidligere givet anledning til problemer og en række sager, da den var sammenkædet med gammel AER 12.2 nr. 10 på en sådan måde, at det mærkværdigvis ikke stod advokaterne lysende klart, at forudsætningen for at hjælpe begge parter er *enighed*, og at en efterfølgende uenighed ubetinget betyder, at advokaten ikke kan hjælpe nogen af parterne. Med ændringen bør dette være klart, men afgørelserne fra tidligere medtages til skræk og advarsel.

Grænsen blev draget i den tidligere nævnte **Vestre Landsrets dom af 22. februar 2001 i sagerne B-0434-00 og B-0435-00** (refereret ovenfor under 5.3.1).

Der foreligger herudover yderligere afgørelser om denne problemstilling:

---

[300] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 87 ff.
[301] DA.bemærk.2011: "Forbuddet retter sig imod advokatens optræden vedrørende "samme retsforhold". Ud over det, som er anført ovenfor ad nr. 1 og 2, kan henvises til Advokatnævnets kendelse af 11. februar 2010 (V 7): En advokat, der havde bistået begge parter ved bl.a. oprettelse af en ægtepagt, kunne ikke derefter repræsentere denne ægtefælle under bodelingsforhandlinger, uanset at der ikke var tvist om forståelsen af ægtepagten. Virkningen af, at et forhold er omfattet af et af numrene 8-11 er at samtykke fra klienten vil kunne opløse interessekonflikten, således at advokaten kan påtage sig repræsentationen. "
[302] Se yderligere Cecilie Holt Nielsen og Hanne Christensen: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 36f.

U.2010.387V. Advokat A havde bistået både K og F med en handel om et jordstykke. På et tidspunkt opstod der uenighed om jordstykkets størrelse. Indtil da kunne advokat A repræsentere begge og var berettiget til salær. Efter det tidspunkt, hvor uenigheden opstod, kunne Advokat A ikke repræsentere nogen af parterne og burde være udtrådt. Dommen henviser både til Rpl. § 126, stk. 1, og de tidligere AER 3.2.1. Advokat A var efter det nævnte tidspunkt ikke berettiget til salær. (Det er her også interessant, at domstolen vurderede tilsidesættelsen af god advokatskik som led i bedømmelsen af et salærkrav – uden at dette har været forelagt Advokatnævnet – men det er helt i overensstemmelse med praksis, jf. også **U.2009.341H**.)

I følgende sag var tilsidesættelsen den samme – om end sagen fik en anden drejning, jf. ovenfor under 1.8.3 om opsættende virkning:

U.2010.2069Ø. Advokat A havde repræsenteret både manden og hustruen i forbindelse med deres formueordning i ægteskabet. Han kom i hjemmet og kendte deres økonomiske forhold.
I en skilsmissesag repræsenterede Advokat A herefter manden mod hustruen, og Advokatnævnet fastslog ved kendelse af 21. maj 2008, at det var i strid med god advokatskik. Nævnet tildelte Advokat A en irettesættelse, da der var klaget sent i sagsforløbet. Advokat A indbragte kendelsen for retten og fortsatte med at repræsentere manden – indbringelsen havde i sig selv opsættende virkning. Der blev klaget igen. Inden anden afgørelse i nævnet hævede Advokat A sagen mod Advokatnævnet vedrørende den første kendelse – da sagen var afsluttet.
Advokatnævnet tildelte Advokat A en bøde på 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik ved fortsat at repræsentere manden efter den første kendelse. Denne kendelse blev også indbragt for retten, hvor byretten nåede til, at indbringelse af den første kendelse havde opsættende virkning i det hele, så den fortsatte adfærd kunne ikke sanktioneres.
Landsretten ændrede byrettens afgørelse og stadfæstede Advokatnævnets kendelse, idet det bl.a. blev anført, at den opsættende virkning retter sig mod fuldbyrdelsen, og Advokat A's handlinger var en tilsidesættelse af god advokatskik. Ansøgning fra Advokat A om indbringelse for Højesteret blev afslået.

Og igen:

Retten i Hjørrings dom af 2. juni 2010 i sag BS ALM-643/2009, hvor Advokat A havde bistået ægtefællerne Æ1 og Æ2 med oprettelse af ægtepagt. Ægteskabet blev senere opløst, og der opstod tvist om fortolkning af ægtepagten, idet der blev søgt om fri proces for hustruen i denne anledning. Der blev indkaldt til møde i skifteretten, og Advokat A blev bedt om at møde med Æ2 og Advokat A mødte med manden, Æ1, i skifteretten.
Ved at repræsentere manden efter at have repræsenteret begge ægtefæller havde Advokat A tilsidesat god advokatskik, og Advokatnævnet fastsatte bøden til en "normalbøde" Retten stadfæstede afgørelsen i det hele.

Retten i Roskildes dom af 22. september 2010 BS 7A-3073/2009. Advokat A hjalp ægtefæller med oprettelse af ægtepagt. Ægtefællerne blev skilt, og der var tvivl om ægtepagten. Advokat A hjalp i denne forbindelse manden, hvilket førte til klage fra hustruen. Involveringen i den efterfølgende sag var af ringe omfang – men der var tale om repræsentation af én af dem, der tidligere var bistået samlet – hvorfor advokat A's tilsidesættelse blev stadfæstet.

Retten i Roskildes dom af 28. september 2010 i sag BS 4A-1098/2009. Advokat A havde bistået ægtefæller med oprettelse af ægtepagt om fuldstændigt særeje. Der opstod imidlertid ved efterfølgende skilsmisse spørgsmål om gyldigheden af ægtepagten og om et muligt fælleseje. Advokat A bistod i begrænset omfang hustruen i relation til dels mandens ønsker om oplysninger, dels til selve skilsmissen. Denne begrænsede bistand var en tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket retten stadfæstede.

Det fortsætter desværre: [303]

Retten i Holstebros dom af 26. november 2013 i sag BS 2.364/2013 kom til samme resultat. I **Retten i Århus' dom af 28. oktober 2014 i sag BS 5-1366/2013** er resultatet det samme – her var repræsentationen i realiteten et telefonisk retsmøde om interessekonflikten. **Retten i Koldings dom af 20. november 2014 i sag BS 4-754/2014**: A/S 1 ejede 50 % af A/S 2 og købte de sidste 50 %. Advokat A1, der var bestyrelsesformand i A/S 2 udfærdigede aktieoverdragelsesdokumentet, som han ikke var med til at forhandle. Han tog ikke honorar for at udfærdige dokumentet. Da købesummen ikke blev betalt søgte advokat A1 og advokat A2 fra samme kontor beløbet inddrevet, idet der blev indgivet fogedrekvisition. Fogedsagen blev gennemført af sælgernes egen advokat. Selv om der ikke blev beregnet honorar skulle advokat A1 have afstået fra at behandle en tvist, der udsprang af den aftale, som han havde konciperet. Advokat A1 blev pålagt en bøde på 10.000 kr. Retten nedsatte bøden til 5.000 kr. på grund af sagsbehandlingstiden på små to år, men denne del af afgørelsen er ikke holdbar, jf. **U.2016.1221H**. I **Københavns Byrets dom af 6. juli 2015 BS 44C-3454/2014** havde advokaten bistået manden mere bredt i økonomisk sammenhæng – men med inddragelse af hustruen – og havde lavet testamente mv. Han kunne ikke bistå ved bodeling mellem ægtefællerne og blev pålagt en bøde på 10.000 kr. I **Østre Landsrets dom af 26. april 2018 i sag B-1118-17** var forholdet, at advokaten havde rådgivet parterne før ægteskabet – og valgte den ene i en konflikt efter. Det var en tilsidesættelse. Dommen er omtalt ovenfor i 14.2 I **U.2018.3342Ø** havde advokaten rådgivet om samlivsforhold og tog efterfølgende sag for manden, da samlivet gik i stykker, og der var økonomiske uoverensstemmelser. **Københavns Byret dom af 13. oktober 2020 i sag BS-53-53417/2019** angår den interessekonflikt, der opstår, når "husadvokaten" for selskabet S med holdingselskaber og personlige deltagere, kommer i konflikt med en af de personligt deltagende. Advokat A var advokat for S og havde bistået med etablering af holdingselskaber til de tre deltagere. Da en af deltagerne først blev sygemeldt og senere opsagt bistod A S og de to øvrige deltagere/ejere i forhold til den tredje. Ved at give denne bistand bragte A sig i en interessekonflikt og tilsidesatte god advokatskik. Det er dog en forudsætning for at statuere tilsidesættelse, at der ud over sammenhæng med den samlede bistand også er en informationsmæssig eller rådgivningsmæssig sammenhæng. Det var tvivlsspørgsmålet i følgende sag, hvor Advokatnævnet og byretten fandt, at der forelå en interessekonflikt, men hvor landsretten ophævede kendelsen, bl.a. da der forelå en faktuel misforståelse om de oplysninger, som advokaten havde modtaget oprindeligt.

Østre Landsrets dom af 21. februar 2017 i sag B-825-16

Advokat A havde berigtiget en ejendomshandel, hvor to kærester købte hus. Efterfølgende ønskede den en ene part oprettelse af en samejeaftale og gældsbrev vedrørende en betaling, som hun havde foretaget vedrørende huset, og hun rettede derfor henvendelse til Advokat

[303] "Oh, when will they ever learn? Pete Seeger (1962).

A, der udarbejdede dokumenterne og senere repræsenterede hende mod den anden medejer, hendes tidligere samlever, i relation til den økonomiske opgørelse, da de flyttede fra hinanden.
Landsretten lagde vægt på, at der ved berigtigelsen havde været enighed, ligesom der ikke forelå oplysninger om den ene parts særbetaling. Advokat A havde således ikke modtaget fortrolige oplysninger, der var af betydning i relation til den efterfølgende konflikt, der ikke udsprang af berigtigelsen som sådan.

5.3.7 Indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter

AER artikel 8, stk. 2, nr. 7

> **Når "En advokat skal varetage indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter."[304]**

Det er en ny formulering, der nok sammenskriver uafhængighedshensynene. Umiddelbart tilfører bestemmelsen ikke noget nyt.

Til forståelsen knytter der sig AER artikel 13, stk. 1, 2. pkt. om pligten til at udtræde:

> *"Det gælder dog ikke artikel 8, stk. 2, nr. 7, hvor udtræden efter en konkret vurdering kan begrænses til den ene eller til nogle af klienterne."*

Det er ikke klart.
Hvis Advokat A har påtaget sig opdrag fra to klienter, hvor der er "uforenelige hensyn", så skulle Advokat A, når han har tænkt sig om og foretaget en konkret vurdering, kunne vælge klient(er)? Det må under alle omstændigheder være på et meget tidligt stadie, hvor der ikke er modtaget oplysninger fra de klienter, der fravælges.

Tankegangen er nok den samme i AER artikel 13, stk. 2:

> *"Hvis advokaten i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter."*

Det er meget konkrete undtagelser, der tilrådes brugt undtagelsesvis og med megen omtanke.

5.3.8 Udsat for sådanne trusler, pres eller intimidering

AER artikel 8, stk. 2, nr. 8

> **Når "En advokat er udsat for sådanne trusler, pres eller intimidering fra en klient, at der er risiko for, at advokaten ikke kan bistå klienten uafhængigt af uvedkommende interesser."**

Det er en ny bestemmelse[305] som ikke på noget væsentligt punkt afklarer spørgsmål om interessekonflikt. Det anføres af Advokatrådet om baggrunden:

> "I forhold til situationer, hvor en advokat bliver truet til at foretage sig noget for en klient, tilføjes det, at en advokat ikke må hjælpe en klient i situationer, hvor

[304] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 90 ff.
[305] Trådte i kraft 1. juli 2025.

> advokaten er udsat for "trusler, pres eller intimidering fra en klient, så der er risiko for, at advokaten ikke kan bistå klienten uafhængigt af uvedkommende interesser" (ny artikel 8, stk. 2, nr. 8). I sådanne tilfælde vil der være risiko for interessekonflikt og advokaten skal udtræde af sagen."

Tilføjelsen forekommer overflødig og bidrager ikke til klarhed omkring interessekonfliktreglerne.[306]

[306] Det er yderligere om baggrunden anført: "Advokatrådet [har] oven på TV2-dokumentaren Den sorte svane valgt at tilføje en række bestemmelser til de advokatetiske regler, hvor advokaters ansvar og pligter på en række områder indskærpes og præciseres."

5.4 Kan regler

Herfra – AER artikel 8, stk. 3, nr. 1-3 – er der tale om situationer, der ifølge de vejledende regler **kan bl.a.** medføre interessekonflikt:

Artikel 8, stk. 3

"Situationer som nævnt i stk. 1 kan bl.a. foreligge, når:"

Der er noget selvmodsigende i, at AER, der er vejledende, opererer med "skal" og "kan".

Advokatnævnet må forventes at anse handlinger, der faktuelt falder ind under AER artikel 8, for interessekonflikter, men - som udgangspunkt må alle eksemplerne i AER artikel 8 være "kan", men således at "faren" er størst ved de første 8 i stk. 2.

Det er igen vigtigt at fremhæve, at AER ikke er en udtømmende – men vejledende.

5.4.1 Kan; Fast klientforhold til modparten, men ikke i den konkrete sag.

Artikel 8, stk. 3, nr. 1

"en advokat bistår en klient i en sag, hvis han uden at repræsentere modparten i den konkrete sag har et fast klientforhold til denne. Ved vurderingen af om et klientforhold er fast, tages der bl.a. hensyn til, om klienten hidtil har søgt advokatens bistand regelmæssigt i forhold til klientens behov for bistand, og om klienten forventes at fortsætte hermed. " [307]

Der er her medtaget en vejledning om fast klientforhold i reglen, og denne er omtalt i **Adv.kom.2011** – Fast klient:

"I AER [artikel 8, stk. 3, pkt. 1, 2. pkt.] har Advokatrådet indarbejdet et bidrag til forståelsen af begrebet "et fast klientforhold". Advokatrådet konstaterer, at det i nogle sammenhænge kan overvejes, om en klient kan "etablere" et fast klientforhold til flere advokater samtidig. Det har indgået i Advokatrådets drøftelser, hvilken betydning dette kan have. Advokatrådet har også overvejet betydningen af, at hovedsagelig større virksomheder jævnligt betjener sig af nogle advokater i relation til særlige opgaver og andre advokater i relation til andre opgaver, fx ud fra faglige hensyn. Rådet afstår dog fra at byde på, hvorvidt sådanne samarbejdsformer kan udgøre etableringen af faste klientforhold. I den forbindelse har Advokatrådet kendskab til, at nogle klientvirksomheder "konsekvent" søger at kontakte flere (måske "alle") specialiserede advokatfirmaer med kendskab til den pågældende virksomheds forretningsområder, således at mulighederne for, at potentielle "modparter"

[307] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 92ff.

> *kan engagere kvalificeret advokatbistand mindskes betydeligt. Etablering af sådanne konstruerede interessekonflikter modsvarer ikke en beskyttelsesværdig interesse."*

Det anføres yderligere i **Adv.kom.2011:**

> *"Advokatrådet imødekommer med bestemmelsen i 12.2, nr. 8, stk. 2 en del advokaters ønske om hjælp til at fastlægge, hvornår der er tale om en "fast klient" i relation til konkrete undersøgelser for interessekonflikter. Vurderingen er i alle tilfælde konkret, og bestemmelsen kan derfor kun være generelt formuleret. Den viser, at der skal tages hensyn til såvel fortid som fremtid, når forholdet mellem advokat og klient skal vurderes. "*

Modsætningsvis kan det af reglen udledes, at det ikke generelt er forbudt at føre sag mod en part, der er eller har været klient hos advokaten. Det afgørende er omfanget af klientforholdet og, hvis det faste klientforhold er ophørt, hvornår det er ophørt.

Bestemmelsen er særlig uklar, når den skal anvendes i større advokatfirmaer, hvor der i en afdeling kan være repræsentation af dele af koncerner, medens andre har konflikt med andre dele af koncernen. Vurderingen må foretages ud fra om der er tale om "samme sag" – "sideskifte" eller informationer, der kan misbruges.

Den etiske regel vil imidlertid nok for de fleste advokater blive overskygget af forretningsmæssige overvejelser i forhold til den faste klient, men det burde være klart, at der kan opstå tvivl om advokatens uafhængighed, hvis han løbende varetager modpartens interesser, også selv om det er på andre områder.

De faste klientforhold vil vedblive at volde problemer, selv om definitionen i en del tilfælde vil yde vejledning. Et eksempel på grænsedragningen er **Vestre Landsrets dom af 7. september 2015 i sag B-2471-14**, citeret ovenfor under 5.2.2, hvor det faste klientforhold var ophørt, men nok fik afgørende indflydelse på den samlede vurdering, da der var en forbindelse – om end svag – mellem tidligere rådgivning for den faste klient og opdraget fra den nye.[308]

I **Retten i Odenses dom af 29. november 2022 i sag BS48544-2021** blev definitionen af afgørende betydning. Klager var en mindre koncern, hvor Advokatfirma AF havde bistået enkle af koncernens selskaber, men var ophørt hermed 1½-2 år før de påtog sig en opgave mod et af koncernens selskaber, som de ikke tidligere havde bistået. Koncernen og dennes eneejer havde til tilfældige opgaver brugt andre advokater/juridiske rådgivere, som kunne være løst af Advokatfirma AF.[309]

Vi har valgt at placere **Retten i Randers dom af 12. august 2021 i sag BS-21046/2020** her, da dens begrundelse indeholder en bedømmelse af et "fast klientforhold". Sagen indeholder et atypisk klientforhold, hvor der sker en glidende

[308] Se også afgørelse fra 2015 i Cecilie Holt Nielsen og Hanne Christensen: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 37, hvor der ikke var fortrolige oplysninger – men hvor der alligevel var tale om en tilsidesættelse, da der ikke var indhentet informeret samtykke.

[309] Afgørelsen i **Østre Landsrets ankedom af 20. december 2010 i sag B-2891-09** blev fundet retningsgivende, da præmisserne her kan anvendes til støtte for, at der i forhold til sådanne "sammensatte" klienter skal noget til, for at etablere et fast klientforhold.

udvikling i repræsentationen fra en klient, der som arbejdsgiverforening optræder som mandant, til en initiativgruppe/"udbrydergruppe " - der efterfølgende forfølger det oprindelige mål, men ikke med arbejdsgiverforeningens billigelse.
Retten når til, at der foreligger en interessekonflikt på grund af, at Advokat A inden han repræsenter en "udbrydergruppe" havde repræsenteret arbejdsgiverforeningen.

> "Advokat A førte frem til 2018 "en specifik sag - "X-sagen", som var en større sag, som Arbejdsgiverforeningen B som mandatar for en større gruppe medlemmer havde anlagt. Advokat A deltog i marts 2017 i bestyrelsesmøde i B, og i efteråret 2017 udarbejdede han til B et memo og notat med anbefaling til strategi til opnåelse af "negativ foreningsfrihed", der var kernen i repræsentationen. Det fremgår at Advokat A igennem årene endvidere har ført to dyretransportsager for B, ligesom han løbende har ført sager for medlemmer i B, hvor B var med på sidelinjen. Selvom B også benyttede andre faste advokater, må det på denne baggrund lægges til grund, at Advokat fem til 2018 på et generelt plan virkede som fast advokat for B.
> Det fremgår af oplysningerne i sagen, at Advokat A oprettelsen af "Initiativgruppen" i 2018 som advokat har bistået gruppen med en sag, som drejer sig om negativ foreningsfrihed, og som udspringer af samme retsforhold som "X-sagen".
> Efter oplysningerne om de opgaver, som Advokat A varetog i sin tid som advokat for B og efter oplysningerne om de opgaver, som han siden 2018 har varetaget for Initiativgruppen, må det antages, at Advokat A igennem sit hverv som advokat for B har fået oplysninger, som han vil kunne benytte i sin repræsentation af Initiativgruppen.
> Da Advokat A efter, at der i januar 2019 opstod et modsætningsforhold mellem B på den eneside på den anden side, fortsatte som advokat for Initiativgruppen, har han således befundet sig i en interessekonflikt, og han har derved handlet i strid med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1." [redigeret]

Det kan måske diskuteres, om det reelt var et interessekonfliktproblem, der var til bedømmelse og ikke en interessekollision – de ville hver sin vej.

Der er også fortsat usikkerhed omkring bedømmelsen af virksomheder, der vælger advokater til specielle områder, men ikke nødvendigvis fra samme kontor. Hvis et advokatkontor således får alle sager vedrørende ét retsområde og kan forvente at få alle sager i fremtiden inden for dette retsområde, kan dette advokatkontor føre sag mod klienten vedrørende andre retsområder, hvor klienten har en anden "fast advokat". Udgangspunktet er nok, at der foreligger et fast klientforhold vedrørende det retsområde, advokaten betjener, men ikke i andre relationer. Våbendragersynspunktet slår ikke igennem i denne forbindelse – men fortroligheds- eller informationshensynet kan selvklart i den konkrete situation gøre, at der foreligger en risiko for interessekonflikt. Appearancevurderinger vil formentlig ikke være fremherskende, men findes. Løsningen vil i langt de fleste tilfælde findes ved forretningsmæssige overvejelser hos advokaten eller ved aftale med klienten.

"Advokat shopping" kan måske også i denne relation spille en rolle – klienter søger ved forespørgsler at gøre mulige modpartskontorer inhabile.[310]

Et andet område, hvor vurderingen må justeres ud fra forholdes natur, er i relation til offentlige forvaltninger, der i forskellige afdelinger udbyder advokatydelser. Den eller de antagne advokater bliver faste advokater for den afdeling, men ikke for resten af forvaltningen. Løsningen er parallel til det anførte om selskaber, og også her kan henvises til det i noten anførte. [311]

5.4.2a Kan; Bistår konkurrent[312]

Tidligere AER artikel 12.2 nr. 9

"en advokat bistår konkurrerende virksomheder"[313]

Bestemmelsen er udeladt i den seneste udgave af AER.
Her er det primært et fortroligheds- eller informationshensyn, der er afgørende.

---

[310] Advokaten 05/12 "Så slipper vi sgu for dem i retten":
Der er kommet en ny passage i de advokatetiske reglers afsnit om interessekonflikter: "Klienters shopping". Klienter kan shoppe for at skabe interessekonflikter. Den slags relationer er ifølge advokatrådet ikke en beskyttelsesværdig interesse, hvorfor begrebet "fast klientforhold" bør fortolkes mere "elastisk", hvis formålet formodes at være at skabe interessekonflikter. Iflg. Mads Bryde Andersen skyldes klienters shopping ikke nødvendigvis et bevidst ønske om at skabe interessekonflikter, men er snarere et udslag af den moderne verdens tyndere loyalitetsbånd mellem advokat og klient. Klienterne går til forskellige advokater med forskellige sager, fordi der er sket en stigende specialisering. Ifølge Joachim Brøns fra Danske Virksomhedsjurister er problemstillingen mere teoretisk end reel. Advokaterne er gode til selv at filtrere kunder fra, hvis de forudser potentielle interessekonflikter.

[311] DA.bemærk.2011. "De advokatetiske regler har ikke hidtil indeholdt definitioner, men med de nye regler er der indsat en definition af begrebet "et fast klientforhold". Definitionen er ikke baseret på domstolspraksis. Spørgsmålet om, hvorvidt et klientforhold er "fast", vil kunne dukke op i en række vidt forskellige sammenhænge, og der må tages højde for en nødvendig nuancering, hvor advokaten får en bevægelsesmulighed, som er rimeligt afbalanceret i forhold til klientens beskyttelsesværdige interesser. Udgangspunktet for fortolkningen er, at et klientforhold ikke er fast i bestemmelsens betydning. Bestemmelsen kan, afhængigt af omstændighederne, tjene til beskyttelse af såvel den faste klient som den ikke faste klient. Den faste klient kan således under kvalificerende omstændigheder påberåbe sig sine berettigede forventninger til, at advokaten ikke under nogle omstændigheder kan repræsentere en modpart uden den faste klients forudgående samtykke. Der skal dog netop være tale om berettigede forventninger, således at bestemmelsen ikke udvikler sig til en appearance-bestemmelse.
Med hensyn til den ikke faste klient vil det afgørende være, om den pågældende har en verserende sag på det pågældende tidspunkt. Hvis det ikke er tilfældet, vil udgangspunktet være, at klienten ikke kan modsætte sig, at advokaten påtager sig at føre en sag mod ham.
Betydningen af en fast klients berettigede forventninger må udfyldes i praksis af nogle kvalifikationer. Det afgørende kunne i relation til den faste klient være karakteren af oplysningerne om denne, herunder om oplysningerne har en tilstrækkelig følsom karakter. Det kan eksempelvis være en særlig viden om den faste klients strategiske forhold eller forretningsmæssige forhold i øvrigt.
Bestemmelsen i CCBE-reglernes punkt 3.2.3. (hvorefter en advokat skal "afstå fra at virke for en ny klient, hvis der herved opstår risiko for tilsidesættelse af den fortrolighedspligt, der påhviler ham i forhold til en tidligere klient, eller hvis det kendskab til dennes forhold (...)") kan formentlig give en vis vejledning.
Et klientforhold er som udgangspunkt ikke fast, hvis klienten benytter flere advokater. Som udgangspunkt er der heller ikke tale om et generelt fast klientforhold, hvis klienten alene anvender advokaten inden for et bestemt fagområde eller forretningsområde. I de nævnte to situationer vil udgangspunktet således være, at der kan føres sag mod klienten, uden at der skal indhentes samtykke, aller ede fordi der ikke foreligger et fast klientforhold (eventuelt med forbehold for det område, hvorpå klientforholdet kan karakteriseres som "fast"). Bemærkninger om proportionalitetsvurdering ad. 12. afsnit 2. 11).
Navnlig hvis advokaten har forudgående kendskab til eller forbindelse med en eller flere af de implicerede, eller hvis parternes enighed ikke er udtryk for det, som efter advokatens opfattelse er en balanceret løsning, må advokaten overveje nøje, om det konkret vil være betimeligt at repræsentere alle parter. Om integritetsvurderingen, jf. pkt. 1.

[312] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2017 side 147 f.

[313] DA.bemærk.2011 om nr. 9: "Bestemmelsen udelukker ikke, at en advokat betjener flere klienter, der virker inden for samme branche. Tværtimod vil det være naturligt, at advokaten anvender den brancheindsigt, som han har opbygget i forbindelse med repræsentation af en virksomhed, til at bistå virksomheder inden for samme branche. Det vil typisk være en medvirkende faktor ved en virksomheds valg af en bestemt advokat, at denne er kendt for at have særlig indsigt i branchens vilkår. Bestemmelsen indebærer imidlertid, at det efter en konkret vurdering – navnlig af i hvilket omfang advokaten er i besiddelse af strategisk vigtige eller i øvrigt følsomme oplysninger – kan være nødvendigt, at advokaten afklarer muligheden for fortsat repræsentation med de konkurrerende klienter. "

Med denne bestemmelse er der tænkt på den generelle konkurrencerelation på et marked, hvor advokaten repræsenterer konkurrerende virksomhed(er), da situationen ellers nok vil være omfattet af andre "skal" bestemmelser.

Det er antaget, at der skal en del til, for at der konkret foreligger en interessekonflikt. Det er bl.a. i denne situation, hvor en selvstændig anvendelse af appearance synspunktet ikke forekommer korrekt.

Parterne har også her, for det meste, mulighed for at samtykke sig ud af konflikten, jf. nærmere nedenfor om AER artikel 12 Situationen vil – ved siden af spørgsmålet om god advokatskik – oftere være en forretningsmæssig interessekonflikt, hvor advokaten selv vælger at undlade repræsentation af væsentlige konkurrenter. Der er imidlertid også virksomheder, der betinger sig, at den valgte advokat ikke repræsenterer konkurrenter. Den offentlige omtale af følgende dom viser nok behovet for dette.

U.2009.1SH. I en sag anlagt af to klienter mod et Advokatfirma AF og Advokat A, blev der nedlagt en anerkendelsespåstand om, at AF og A skulle anerkende at have krænket AER (primært 3.2.1 til 3.2.6 om interessekonflikt i udformningen fra 17. januar 2002).
AF og A havde bistået en klient i arbejdet med køb af en virksomhed på trods af, at andre advokater fra AF allerede bistod sagsøgerne med samme opgave.
Sø- & Handelsretten fandt, "at formålet med bestemmelserne i Retsplejeloven om advokatmyndighedernes selvdømme, har været at tillægge dem en enekompetence på de områder, hvor der skal ske en bedømmelse af de faglige standarder." Retten afviste derfor anerkendelsespåstanden.
På samme grundlag var nedlagt en erstatningspåstand. Retten fandt her, at advokat A's "adfærd var stærkt kritisabel og i strid med de pligter, der påhviler en advokat til varetagelse af advokatfirmaets klientinteresser".
Men, da der bl.a. ikke var anledning til kritik af AF's arbejde, og da dobbeltrepræsentationen ikke var årsag til, at sagsøgerne ikke blev købere, var der ikke påvist et hæveberettigende forhold eller et tab.
AF og A blev med disse bemærkninger frifundet. Retten fandt dog, at "under hensyn til den adfærd, der er udvist" samt, "at det har medvirket til, at der kunne rejses tvivl om forløbet", at hver part burde bære egne omkostninger.

5.4.2 Kan; Etablere retsforhold for flere

Artikel 8. stk. 3, nr. 2

> ***"en advokat medvirker for flere parter til stiftelse af eller berigtigelse af et retsforhold, hvorom der er enighed mellem parterne."***[314]

Der kan ske repræsentation af flere parter ved etablering af et retsforhold – hvis de er enige, og der i øvrigt ikke er interessekonflikter.

[314] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 95 ff.

Som det nu fremgår klart af AER artikel 8, stk. 2, nr. 6, gælder det ubetinget, at advokaten umiddelbart skal udtræde for begge parter, hvis der efterfølgende opstår modstridende interesser.

Der henvises til omtalen af AER artikel 8, stk. 2, nr. 6 ovenfor.

Der findes også den særegne situation, at advokater repræsenterer hver sin klient, men klienterne *enes* om, at den ene skal udføre arbejde for begge. Det klassiske eksempel er her berigtigelse af en ejendomshandel. Når parternes advokater har medvirket til at forhandle købsaftalen på plads, så *enes* de om, at den ene advokat skal "berigtige". Her er interessemodsætningerne afsluttet, og den "berigtigende" advokat skal eksekvere aftalen, og det skal ubetinget ske, som parterne er *enige* om.

5.4.3 Kan; når sagerne har forbindelse med hinanden

Artikel 8, stk. 3, nr. 3

> ***"en advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne"***[315]

Det afgørende i denne relation er de informationer, som advokaten har modtaget og forbindelsen mellem sagerne, også selvom de er tidsforskudt, og de ikke føres samtidig, i hvilket tilfælde de er omfattet af AER artikel 8, stk. 2, nr. 1.

U.1998.1105/2H, der er nævnt flere gange, hører egentlig også til her.

[315] Se også Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 97 ff.

5.5 Neutrale – voldgiftsdommere, mediatorer og lignende

Artikel 9.

> **En advokat må ikke virke som voldgiftsdommer, medlem af klagenævn o. lign., mæglingsmand eller mediator for flere parter, hvis advokaten tidligere som partsrepræsentant har bistået nogen af parterne i forhold, der har forbindelse med sagen. En advokat må ikke efter at have virket som dommer, voldgiftsdommer, medlem af klagenævn o. lign., mæglingsmand eller mediator bistå nogen af parterne som partsrepræsentant om forhold, der har forbindelse med sagen.**[316]

Reglen skal sikre, at de advokater, der optræder som "neutrale", også er det, men reglen falder egentlig uden for kerneområdet af det, som Advokatrådet skal vejlede om i relation til Retsplejelovens § 126, stk. 1.

De omhandlede hverv er formentlig nærmest omfattet af Retsplejelovens § 126, stk. 4, men det ændrer ikke derpå, at det også for advokater er afgørende, at opgaverne som "neutral" bliver varetaget med den fornødne neutralitet og uafhængighed. [317]

Der henvises også til afsnit 13 om advokatundersøgelser.

[316] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 104 ff.
[317] Der kan i øvrigt henvises til regler fastsat i relation til voldgift og mediation. DA.bemærk.2011 henviser til de særlige regler, som er udstedt af IBA – IBA Guidelines on Conflict of Interest in International Arbitration (seneste udgave 2024). Der kan også henvises til Jens Hay Pedersen, specialeafhandling: Habilitetskrav til voldgiftsdommere, Rettid 2012.

5.6 Advokater arbejdende i fællesskab[318]

Artikel 10.

Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab gælder reglerne i artikel 8 og 9 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.
Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 8 og 9 for andre samarbejder, samvirker og
fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma. *[319]*
Stk. 3. Reglerne i artikel 8, 9, 10, stk. 1 og 2, samt artikel 11-13 anvendes på samme måde for en advokat, der optræder som selvstændig underleverandør for en anden advokat i dennes virke for en klient og i den forbindelse modtager fortrolige oplysninger om klienten. *[320]*

Reglen har et klart udgangspunkt i fortroligheds- eller informationshensynet (arbejder man sammen, kan der udveksles oplysninger eller skaffes oplysninger), men også appearanceovervejelser er på sin vis i spil (når man vælger at fremstå som en enhed, skal man bedømmes som en enhed). Man kan ikke kun søge frugterne af en fælles markedsføring, man må også optræde, som markedsføringen lægger op til, og det er det grundlag, som klienten foretager sin vurdering på.[321]

Med dommen **U.1998.1105/2H** blev det fastslået, at der også består en generel **risiko** for diskretionsbrud ved kontorfællesskaber, selv om hverken Advokatnævnet eller domstolene fandt, at dette konkret var sket. Situationen var ikke behandlet i de tidlige regler, men er nu gældende ret og udtrykkeligt medtaget i de seneste AER.

U.1998.1105/2H. Klager K havde udtaget stævning imod tre læger med påstand om straf og godtgørelse for tort, som følge af lægernes brud på tavshedspligten i forbindelse med K's hospitalsindlæggelse.
Advokat A1, der repræsenterede de tre læger, havde kontorfællesskab med Advokat A2. Advokat A2 havde tidligere repræsenteret K som forsvarer i en sag vedrørende påstået vold, som K skulle have begået forud for hospitalsindlæggelsen.
Advokat A1 blev først ved modtagelse af brev fra K's advokat i det civile søgsmål opmærksom på, at Advokat A2 tidligere havde repræsenteret K.
Om kontorfællesskabet blev det oplyst, at det var meget begrænset, idet advokaterne havde fælles piccoline, fælles telefonanlæg, telefax og i et vist omfang møbleret fælleskontor.

---

[318] Reglerne er i relation til spørgsmålet om uafhængighed gennemgået i Advokaten 02/2025 side 54ff af Nicolai Pii.: "Advokatsels kabers uafhængighed"
[319] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 106 ff.
[320] Stk. 3 er en ny forklarende tilføjelse.
[321] I DA.bemærk.2011 anføres: "Reglen har den konsekvens, at en advokatvirksomhed mv. ikke ved at opstille "Chinese walls" eller it-spærringer eller at foretage andre begrænsninger i muligheden for at udveksle oplysninger mellem advokater i en virksomhed kan bringe sig ud af det forhold, at reglerne om interessekonflikter "smitter" i den forstand, at de omstændigheder, som afskærer en bestemt advokat fra at påtage sig en repræsentation, ligeledes afskærer alle advokater i virksomheden mv. herfra. Dette gælder, uanset om advokaten er partner eller ansat. " For kritik, se Mads Bryde Andersen: "Interessekonflikter i Advokatvirksomhet" Nordisk Juristmøde Oslo 2014, tese 5.

Advokaterne havde hver sit edb-system, journalsystem, bogholderisystem og separate arkiver. Der var dog fælles indgang til arkiverne.
Advokatnævnet lagde til grund, at der var en forbindelse mellem straffesagen og den civile sag, og at advokat A2 under disse omstændigheder ikke ville have kunnet repræsentere K i den civile sag, idet der herved ville opstå en risiko for interessekonflikt og diskretionsbrud. Ved Advokatnævnets afgørelse af, om dette skulle få betydning for advokat A1 lagde Advokatnævnet vægt på, at kontorfællesskabet bevirkede, at advokaterne A1 og A2 udadtil optrådte som samarbejdende. Derved kunne der hos nuværende eller tidligere klienter opstå en frygt for, at der som følge heraf kunne ske diskretionsbrud. Uanset at der ikke i den konkrete sag var grundlag for at antage, at diskretionsbrud var sket, kunne det ikke afvises, at der ved sådanne kontorfællesskaber er en risiko herfor.
På den baggrund fandt Advokatnævnet, at forholdet, der ramte advokat A2, også skulle finde anvendelse på advokat A1. Advokat A1 burde derfor have frasagt sig at repræsentere de sagsøgte læger. Advokat A1 blev tildelt en irettesættelse for at have handlet i strid med god advokatskik.
Landsretten og Højesteret kom frem til samme resultat som Advokatnævnet og af samme grunde, men Højesteret fandt dog ikke anledning til at pålægge Advokat A1 nogen disciplinær straf. Irettesættelsen bortfaldt, idet spørgsmålet var principielt og uafklaret (dissens med hensyn til begrundelsen).

Afgørelsen danner grundlag for de nugældende regler om kontorfællesskaber, kædesamarbejder og lignende, men er nok (over)fortolket (?) som grundlag for hele tankegangen om, at appearance som et centralt hensyn i advokatretten omkring interessekonflikter.

Efter vor opfattelse er det bærende i afgørelsen informationshensynet, som også gør sig gældende ved andre samarbejder. Med de teknologiske muligheder, der er i dag, er informationshensynet også en faktor for sammenslutninger, kæder og lignende.
På den anden side er teknologien også et argument mod ikke at strække tankegangen om appearence for langt. Der er megen informationsudveksling; der er fagrupper, kontorhoteller og andre situationer, hvor en overdreven fokusering på muligheden for informationsdeling nok vil være at gå for vidt i relation til interessekonfliktspørgsmålet.

Retten i Lyngbys dom af 21. december 2016 i sagen BS 154-245/2015[322] fastslog, at advokater i et løst kontorfælleskab måtte betragtes som en enhed, da den ene advokat – i begrænset omfang, men dog – have rådgivet en udlejer, og den anden senere rådgav lejerne i samme konflikt. Også her var informationshensynet afgørende. Der var af den en klient tilført "kontoret" viden, der kunne bruges af modparten – der var tale om et sideskifte, jf. 5.3.2.

I **Adv.kom.2011** anføres om denne regel: "Ifølge 12.4, stk. 2 gælder reglerne om interessekonflikter også for forskellige former for advokatsamarbejder, "såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab (...)". Denne såkaldte "appearance regel", der bygger på dommen **U.1998.1105/2H** og på kendelsen i **U.2005.1403VLK**, har ifølge praksis udviklet sig til også at finde anvendelse i andre sammenhænge. Advokatrådet forudsiger, at Advokatnævnet vil overveje, i hvilket omfang der er behov for at anvende

[322] Dommen omfatter også sag BS 154-1098/2015

appearance synspunktet i forhold til erhvervsklienter, når andre forhold i den konkrete sammenhæng ikke taler i retning af en (risiko for) interessekonflikt."[323]

Advokatrådets udtalelse er ikke nærmere underbygget af en egentlig analyse af **U.1998.1105/2H**, og udtalelsen er efter vores mening med til at overproblematisere et diffust begreb; appearance. Men vi er helt enige i de vurderinger, hvor bevisførelsen for en mulig interessekonflikt inddrager, hvorledes klienten med rette opfatter situationen, hvis der er risiko for informationsudveksling Se yderligere under 14.2.

Den omtalte kendelse, **U.2005.1403VLK,** er fra før de nye regler trådte i kraft – og angår et kuratorvalg: Advokat A, som var kurator i et konkursbo, havde kontorfællesskab med modpartens advokat i en erstatningssag. Trods kontorfællesskabet befandt advokaterne sig på to forskellige adresser. Erstatningssagen vedrørte et af konkursboets aktiver. Retten lagde vægt på, at advokatfællesskabet over for tredjemand fremstod som et fællesskab, bl.a. fordi advokatens brevpapir henviste til en fælles hjemmeside, som omfattede alle medarbejdere. Retten fandt på denne baggrund, at advokat A var inhabil, idet der forelå en interessekonflikt.[324] Det kan for rækkevidden inddrages, at kurator ikke blev afsat.[325]

Rækkevidden af dommen fra 1998 kan også vurderes i sammenhæng med kendelsen i **U.1999.1837H**. Sagen angik habiliteten for advokat A1, der blev antaget som anklager. Han havde tidligere været partner i advokatfirmaet L sammen med advokat A2, der tidligere havde været forsvarer for tiltalte i en kortere periode, men advokat A2 havde frasagt sig hvervet. Advokat A1 var nu i kontorfællesskab med advokat A3, der på en udenlandsk klients vegne havde indgivet konkursbegæring mod et selskab, hvor tiltalte T var medejer.
Højesteret vurderede spørgsmålet både i forhold til retsplejelovens § 97 og god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, "som dette begreb er fastlagt ved bl.a. dommen i **U.1998.1105/2H** om advokater, der virker i kontorfællesskab". Højesteret lagde vægt på, at advokat A1's partnerskab i L var ophørt inden advokat A1 blev anmodet om at være anklager i sagen, hvorfor han ikke ville handle i strid med god advokatskik ved at virke som anklager. Heller ikke forvaltningslovens regler kunne føre til inhabilitet. Højesteret anførte om smittesynspunktet: ”Højesteret tiltræder, at der ikke er grundlag for at antage, at advokat A1 som anklager skulle være eller kunne blive påvirket af uvedkommende hensyn, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 2, jf. retsplejelovens § 97. Det bemærkes herved særligt, at den omstændighed, at advokat A3 måtte være afskåret fra at virke som anklager i straffesagen mod T, ikke kan bevirke, at enhver advokat, som har kontorfællesskab med advokat A3 – som f.eks. advokat A1 – er afskåret på grund af inhabilitet fra at virke som anklager i straffesagen mod T.”

Afgørelsen giver i hvert fald anledning til tre kommentarer;

1) hvis appearance-hensynet skulle være det bærende i **U.1998.1105/2H,** så burde det have ført til inhabilitet i denne sag, og

2) hvis der var risiko for ”smitte”, er det ikke et synspunkt, der da slog igennem.

---

[323] DA.bemærk.2011 anfører: ”At reglerne finder anvendelse på kontorfællesskaber – hvilket må anses som et udslag af rene appearance-betragtninger – er en følge af Højesterets dom i U 1998.1105/2 H.” Der spores både i Advokatrådet og hos Danske Advokater en vis uvilje. Advokatrådets forudsigelse synes ikke at være opfyldt endnu.
[324] jf. også **U.1995.88Ø**” og Kim Sommer Jensen i U.1997B.205 og **U.2002.233Ø**
[325] Afgørelsen kan evt. vurderes sammen med **U.2011.2267H** og **TfK.2014.924Ø**. Det er et alvorligt emne, men det skal vurderes pragmatisk?

3) Interessekonflikter er en uens størrelse, jf. ovenfor om uegentlige interessekonflikter [326]

[326] **VL kendelse af 4. december 2014 – S-2373-14/S-2476-14** – kære af Retten i Hjørrings kendelse af 19. november 2014 – En anklager havde tidligere været advokat for en konkursramt fond, der var forurettet i den pågældende straffesag, og foretaget vurderinger i relation til sagens spørgsmål om kursmanipulation, men det kunne have været på et andet grundlag en straffesagens. Landsretten fandt under de foreliggende omstændigheder, at anklageren var inhabil i medfør af retsplejelovens § 97, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1 nr. 5, jf. princippet i nr. 1.

5.6.1 Kædesamarbejde

I 2010 fik kædesamarbejde et forhold bedømt, hvor "bølgerne gik højt". Afgørelsen, **Advokatnævnets afgørelse af 30. november 2010 (16 medlemmer) i sag 2009-02-1102.** Afgørelsen er udførligt omtalt i tidligere udgave.
Klager havde udlejet til en lejer, der blev opsagt. Klager ville have hjælp til opgørelse, mangler mv. i den forbindelse, og han engagerede derfor Advokat A, der var med i kædesamarbejdet Z. Advokat A påtog sig sagen uden fra starten at orientere om, at der kunne opstå en interessekonflikt, såfremt lejer valgte en advokat fra samme advokatkæde, og den ene (eller begge) advokat herefter måtte træde tilbage fra sagen.
Det fremgår af kendelsen, at advokat A, da forholdet blev klarlagt, oplyste klager om, at lejer i en årrække havde været klient hos det andet advokatfirma i kæden, og at forretningssamarbejdet mellem lejer og advokatfirmaet Æ var betydeligt større end samarbejdet mellem klager og advokat A.

7 medlemmer, herunder formanden, udtalte:

> "Da udlejer (klager) anmodede om indklagedes bistand, var lejer ikke repræsenteret af advokat, og indklagede korresponderede i perioden frem til marts 2009 direkte med lejer. Vi finder, at indklagede ikke burde have forudset, at lejer efterfølgende henvendte sig til advokat. Vi finder derfor, at indklagede havde ret til at påtage sig sagen og føre den frem til 19. marts 2009, hvor han modtog et brev fra lejers advokat, der tillige var med i Kædesamarbejdet Z. Indklagede burde på dette tidspunkt være udtrådt af sagen. Da dette først skete den 30. april 2009, finder vi, at indklagede har tilsidesat god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1.
> Da indklagede udtrådte af sagen forholdsvis kort tid efter, at interessekonflikten var opdaget, og da indklagede straks havde orienteret klienten om forholdet, finder vi, at indklagede alene bør tildeles en irettesættelse, jf. Retsplejelovens § 147 c, stk. 1."

1 medlem udtaler:

> "Jeg kan tilslutte mig det, der netop er anført om, at indklagede ikke burde have forudset, at lejer efterfølgende henvendte sig til advokat, og at indklagede derfor havde ret til at påtage sig sagen.
> Da indklagede den 19. marts 2009 modtog et brev fra lejers advokat, der tillige var med i Kædesamarbejdet Z, drøftede indklagede de på dette tidspunkt opståede interesseproblemer med klager. Klager ønskede, at indklagede skulle fortsætte som advokat for ham. Indklagede besluttede imidlertid efterfølgende at trække sig som advokat for klager, hvilket skete den 30. april 2009.
> Det kan ikke bebrejdes indklagede, at Advokatfirmaet Æ indtrådte i sagen som advokat for lejer, selvom man var bekendt med, at indklagede i samme sag var advokat for modparten, lejer.
> Da indklagede udtrådte forholdsvis kort tid efter interessekonflikten opstod, og da indklagede straks havde orienteret sin klient om forholdet, finder jeg, at indklagede under disse omstændigheder ikke har tilsidesat god advokatskik, hvorfor jeg stemmer for at frifinde indklagede."

7 medlemmer udtalte:

> "Vi finder, at indklagede på det tidspunkt, hvor han modtog sagen fra sin klient, burde have foretaget rimelige undersøgelser af, om lejer var klient hos og/eller i denne sag repræsenteret af Advokatfirma Æ. Ved ikke at have foretaget sådanne undersøgelser finder vi, at indklagede har handlet i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1.
> Vi stemmer for at pålægge indklagede en bøde på 10.000 kr., jf. Retsplejelovens § 147 c, stk. 1."

Det sidste medlem udtalte:

> "1 medlem finder, at indklagede burde have orienteret klager om, at der kunne være en risiko for, at indklagede måtte udtræde af sagen, hvis det viste sig, at modparten var repræsenteret af en advokat, der indgik i Kædesamarbejdet Z. Ved at have undladt dette, har indklagede handlet i strid med god advokatskik, og en bøde på 10.000 kr. findes passende."

Ved gennemgangen af afgørelsen er der to markant forskellige vurderinger; en, der fastholder undersøgelsespligten og en, der ikke bedømmer undersøgelsespligten, men konstaterer en overtrædelse, da der er to advokater fra samme kæde på hver sin side. De undgår begge at tage stilling til, om der allerede i september 2008 var en interessekonflikt.

Resultatet er, at der var 15 medlemmer, der fandt, at god advokatskik var tilsidesat – men dog med forskellig begrundelse. 8 ville fastsætte sanktionen til en bøde på 10.000 kr., medens 7, herunder formanden, ville fastsætte sanktionen til en irettesættelse. Det fik Advokatnævnet til, at der er stemmelighed, og resultatet blev en irettesættelse!

Bølgerne var faldet lidt ved en yderligere plenumafgørelse i Advokatnævnet og efterfølgende prøvelse ved Østre Landsret:

> **Østre Landsrets dom af 20. august 2014 - 3. afd. sag B-1836-13**
> To ægtefæller henvendte sig til hver sin advokat i en advokatkæde i relation til parternes ægteskabssag. Spørgsmålet i sagen var, om der forelå interessekonflikt, når de to advokaters respektive kontorer "blot" var medlem af samme kædesamarbejde. Blandt andet på baggrund af en gennemgang af advokatkædens hjemmeside konkluderede Advokatnævnet, at kædesamarbejdet over for tredjemand fremtrådte som et fællesskab eller én advokatvirksomhed. Advokatnævnet lagde i den forbindelse vægt på, at kæden – uanset at det udtrykkeligt fremgik af hjemmesiden, at der var tale om enkeltstående virksomheder – fremstod som en samlet enhed med en fælles profil og med en vis grad af fællesskab virksomhederne imellem, også i relation til løsning af de konkrete sager.
> Advokatnævnet fandt på den baggrund, at der forelå en interessekonflikt.
> Nævnet fandt på baggrund af oplysningerne om, at virksomhederne i kædesamarbejdet var selvstændige med selvstændige edb-systemer, at det ikke

kunne bebrejdes advokat A, at denne ikke var opmærksom på interessekonflikten, da vedkommende påtog sig sagen. Imidlertid tilsidesatte advokat A god advokatskik ved ikke at udtræde, da advokaten blev gjort opmærksom på, at ægtemanden tidligere havde været repræsenteret af en anden advokat fra samme kæde.
Landsretten stadfæstede af de grunde, der var angivet af Advokatnævnet.[327]

Udgangspunktet for kædesamarbejderne er, at de skal overholde reglerne om interessekonflikt – også i relation til andre "selvstændige" kontorer i kæden.

[327] Landsretten tilføjede: "Som antaget af Advokatnævnet er det generelle problem vedrørende medlemskab af [kædesamarbejdet], at det på grundlag af kædens markedsføring udadtil fremstår, som om virksomhederne i kæden er et fællesskab eller én advokatvirksomh ed, jf. pkt. 12.4 i de advokatetiske regler. I almindelighed bevirker det forhold, at parternes advokater er tilknyttet forskellige advokatvirksomheder inden for [kædesamarbejdet], imidlertid ikke, at der reelt foreligger en interessekonflikt. Det tilføjes derfor, at landsretten ikke ved sin afgørelse har taget stilling til, om en retlig beskikkelse af en advokat fra én virksomhed i [kædesamarbejdet] vil kunne anfægtes, fordi en anden part er repræsenteret af en advokat fra en anden virksomhed i kæden".
Sagen – herunder den nævnte tilføjelse – er omtalt af Nicolai Pii i artiklen "Afsmitning i kædesamarbejde", Advokaten 8/2014 side 38.

5.7 Smitte ved flytning fra et firma til et andet

Artikel 11.

> **Fra det tidspunkt, en advokat indgår aftale om at skifte job fra et advokatfirma til et andet, må hverken advokaten selv eller advokaterne i det nye firma bistå en klient i en sag, hvis advokaten som led i sin hidtidige ansættelse har bistået en anden part i samme sag. Dette gælder kun, hvis parterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter, og hvis advokaten har modtaget fortrolige oplysninger, som kan have betydning i sagen.**
> **Stk. 2. Jobskiftet forhindrer ikke, at andre advokater i det hidtidige firma fortsat kan varetage sagen for den part, advokaten har bistået.**
> **Stk. 3. Hvis advokatens nye firma indgår i et kontorfællesskab eller andet samarbejde, som vil være omfattet af reglen i artikel 10, stk. 2, gælder stk. 1 også for advokater beskæftiget i de advokatfirmaer, som deltager i fællesskabet eller samarbejdet.[328]**

Det har været et angrebspunkt mod interessekonfliktreglerne, at partnere, advokater og andre medarbejdere, der flytter kontor, medbringer "interessekonflikt-smitte", der bl.a. kan betyde, at sager må afgives. Argumenterne udstrækkes til kædesamarbejderne.[329]

Det advokatetiske grundlag og gældende ret er beskrevet af Lars Økjær Jørgensen i 2006 i en artikel i advokatbladet[330], der på vegne Advokatrådet tilkendegav følgende vedrørende advokater, der flytter:

a) Tager advokat A sager med sig, giver det sig selv, at der må ske identifikation med det nye kontor, og at der herefter må foretages en sædvanlig bedømmelse.
b) Har advokaten ikke på det gamle kontor selv eller ved fuldmægtig behandlet de omdiskuterede sager, så medbringes "smitten" ikke.[331]
c) Har advokaten behandlet eller været ansvarlig for behandlingen, medbringes "smitten".

Når det drejer sig om fuldmægtige, er billedet lidt anderledes:

a) Tager fuldmægtigen sager med, er det som for advokater, jf. ovenfor.
b) Har fuldmægtigen ikke haft med sagen at gøre, er der ingen "smitte".
c) Har fuldmægtigen haft med sagen at gøre, er det en mere konkret afgørelse, om det modtagende kontor opnår en sådan forbindelse med klienten hos det afgivende kontor, at denne klients modpart ikke kan repræsenteres.[332]

Det anførte er skematisk, og der må som sædvanligt foretages en konkret vurdering af, om der sker et sideskifte, om der er informationer, der måske kan diffundere, samt den overordnede appearance-vurdering, men sådan er det.

---

[328] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 112 ff.
[329] Se f.eks. kommenter af Per Nielsen i Advokaten 01/2012 side 40 til de omskrevne regler: "Smittebærer-regler står for skud" – "Reglerne om interessekonflikter er utidssvarende, når det gælder advokater i de store advokatfirmaer og i kædesamarbejderne… "
[330] Advokaten 8/2006 side 40: Lars Økjær Jørgensen: "Firmaskift og interessekonflikt"
[331] En kendelse i overensstemmelse hermed er omtalt af Martin Korp Jensen i Advokaten 02/13 side 36f. "Firmaskift og interessekonflikt"
[332] Med studerendes indsats i sagsbehandlingen skal der for disse fortages samme overvejelser. Se Advokatrådets Responsumudvalg udtalelse i sag 2019-94 omtalt i Advokaten 1/2020 side 50.

Jon Stokholm og Michael Rekling tilkendegav i deres behandling af interessekonfliktreglerne fra 2006[333] en noget lempeligere opfattelse.

Advokatnævnets første stillingtagen vedrørte en advokat, der havde behandlet sager hos det afgivende kontor mod klienter på det modtagende kontor. Efter skiftet behandlede advokaten ikke de pågældende sager, men var i den afdeling, hvor sagerne blev behandlet. Afgørelsen følger den opfattelse, som Advokatrådet tilkendegav i Lars Økjær Jørgensens nævnte artikel. Det virker temmelig ligetil, at både det krænkede informationshensyn og appearanceovervejelser taler for, at det er nødvendigt, at det modtagende kontor udtræder. Ved **Østre Landsrets dom af 12. december 2013 i sag 3. afd. nr. B-360-12** blev Advokatnævnets afgørelse stadfæstet.[334] [335] Det følges op for så vidt angår Grønland.

Grønlands Landsrets dom af 7. juli 2016 i sag C 263/15 – Retten i Grønlands dom af 25. august 2015. Advokat A1 behandlede som advokatfuldmægtig en sag i principalens navn for en skadelidt i en sag mod en kommune, der var repræsenteret af advokat A2 fra advokatfirmaet Y. A1 skiftede kontor og blev ansat i advokatfirmaet Y, hvor hun ikke beskæftigede sig med sagen.
Ved skiftet "smittede" advokat A1 advokatfirmaet Y, der på grund af den ved "smitten" opståede interessekonflikt skulle have udtrådt af sagen for kommunen. Risikoen for, at oplysninger fra A1 skulle tilgå det nye kontor, var ikke alene oplysninger meddelt A1, men også de advokatoriske råd og den vejledning om processen, som A1 havde givet skadelidte.
Hensynet til klageren vejede tungere end hensynet til det modtagne kontors klient, og de specielle forhold i Grønland kunne ikke føre til andet resultat.
Den fastsatte sanktion på 10.000 kr. i bøde blev af landsretten ophævet, da spørgsmålet *"hidtil har været uafklaret i grønlandsk retspraksis"*.[336]

To opfølgende kendelser fra 2015 er nævnt i en artikel af Cecilie Holt Nielsen og Hanne Christensen[337]. Kendelserne tager stilling til tidspunktet, hvor konflikten indtræder og skal behandles; det er på tiltrædelsestidspunktet.

---

[333] Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1 2006 side 58

[334] Kendelsen er omtalt af Martin Korp Jensen i Advokaten 02/13 side 36 og Advokatnævnets Årsberetning 2011 side 17. Tilsvarende situation er omtalt Advokaten 3/2019 side38. Der kan også henvises til en tysk afgørelse, hvor det anføres, at den bedømmelse, der blev foretaget, ikke rettede sig mod en situation, hvor den "smittebærende" advokat havde behandlet sagen på det "gamle kontor" – underforstået, at når den flyttende advokat har behandlet sagen, flytter "smitten" med. Den tyske højesteret (BGH Beschluss V. 6.11.2000, AnwZ (B) 3/00): og Den tyske forfatningsdomstol (BVerfGE 108, 150 = BVerfG v. 3.7.2003 - 1 BvR 238/01). Se også Hans-Jürgen Hellwig: Nødvendigheden af kollisionsnormer og harmonisering i de nationale advokatetiske regelsæt, Advokaten 7-8/2002 side 179, hvor problemstillingen behandles. Der er andre retsordener, hvor resultatet i visse tilfælde ville blive et andet, jf. eksempelvis i Sverige, Claes Peyron: "Advokatetik, en praxisgennomgang" (2010) side 100f.

[335] I DA.bemærk.2011 anføres: " Taget på ordlyden indebærer reglen, at et advokatskift fra en advokatvirksomhed til en anden, hvor de to virksomheder repræsenterer klienter med modstående interesser i samme sag eller sager med forbindelse til hinanden mv., på grund af forbuddet mod sideskift, jf. 12.afsnit 2, nr. 2, nødvendiggør, at begge advokatvirksomheder må udtræde af sagen, uanset om advokaten konkret har beskæftiget sig med de(n) pågældende sag(er). I en artikel i Advokaten nr. 8/2006 har Lars Økjær Jørgensen anført som Advokatrådets opfattelse, at reglen – når det gælder fuldmægtige – kan anvendes således, at firmaskift kun medfører pligt til udtræden, hvis den pågældende i sit tidligere firma konkret har beskæftiget sig med den pågældende sag. Hvis den pågældende har det, er det til gengæld – jf. det, som er anført ovenfor om Chinese walls mv. – uden betydning, at han ikke i sit nye firma bliver beskæftiget med sagen. Det fremgår af Advokatrådets særlige, indledende bemærkninger til afsnit 12, at dette område har været overvejet, uden at det te har ført til nogen regelændringer, men også at området følges løbende med henblik på at modvirke en uhensigtsmæssig udvikling i Advokatnævnets praksis. " Det sidste kan være grunden til, at det relativt klare eksempel angivet ovenfor blev indbragt for retten.

[336] Synspunktet kan, da reglerne om god advokatskik i Grønland først indførtes med den grønlandske retsplejelov, der trådte i kraft 1. januar 2010, og da dette var den første sag fra Grønland, der blev indbragt for domstolene, jo anføres om ethvert advokatorisk spørgsmål i mange år frem. Retstilstanden var kendt tilbage fra Lars Økjær Jørgensens artikel fra Advokaten 8/2006 side 40 "Firmaskift og interessekonflikt" og bl.a. omtalen af Advokatnævnets kendelse i sagen, der førte til Østre Landsrets ovennævnte dom.

[337] Cecilie Holt Nielsen og Hanne Christensen: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 36

Østre Landsrets dom af 19 januar 2017 i sag B-1295-16 er i overensstemmelse med praksis, og landsretten anførte, at der ikke var tale om et "uafklaret spørgsmål".

5.7.1 Fusion

Problemstillingen ved kontorflytning er selvklart den samme ved en fusion om end problemstillingerne kan være noget mere omfattende.

I **Retten i Aarhus dom af 25. oktober 2022 i sag BS-39731/2020** havde klient K gennem en længere periode brugt advokatfirma AF1, der efter klientforholdets ophør fusionerede med advokatfirmaet AF2, hvor advokat A2 førte sager mod K og blev kurator i et selskab, der tilhørte K. Retten stadfæstede, at der på grund af det tidligere klientforhold kunne være risiko for, at fortrolige oplysninger hos advokatfirma AF1 kunne anvendes af advokat A2. Selv om der ikke kunne påpeges konkrete informationer, der ville kunne anvendes eller var anvendt, var risikoen for et misbrug tilstrækkelig, jf. **U.1998.1105/2H**.

5.7.2 Flytte til advokatkontor fra andet sagsbehandlende forum

I tråd med kontorflytning i advokatverdenen er problemstillingen, når en person fra en ansættelse i et andet sagsbehandlende forum går over i advokaterhvervet og får ansættelse på et advokatkontor.

En sådan konflikt forelå i den sag, der blev afgjort ved **Retten i Roskildes dom af 1. maj 2024 i sag BS-54071/2022**. Advokatfuldmægtig AF havde arbejdet i Familieretshuset, og havde der deltaget i et møder mellem forældrene F og M. AF fik ansættelse hos advokat A og repræsenterede herefter F mod M. Retten udtalte:

> *"at det ikke kan afvises, at M har haft en berettiget frygt for, at der kunne opstå en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, når en advokatfuldmægtig nu bistod hendes eksmand i samme sag, hvor advokatfuldmægtigen tidligere som ansat i Familieretshuset havde deltaget i et møde mellem parterne. Det er for rettens bedømmelse ikke væsentligt, at advokatfuldmægtigen ikke deltog i nogen afgørelse i sagen som ansat i Familieretshuset og ikke havde adgang til sagsmaterialet.*
> *Da Advokat A blev gjort opmærksom på problematikken, valgte hun at undlade at udtræde af sagen. Under disse omstændigheder finder retten, at advokaten har udvist en adfærd, der ikke er i overensstemmelse med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1."*

Afgørelsen, der i første led er i overensstemmelse med Advokatnævnets afgørelse, strækker fortroligheds- informationshensynet langt og således også det deraf følgende apearancesynspunkt. Det sidste led i afgørelsen giver en mulighed for at undgå de ansættelsesmæssige begrænsninger, som kendelsen ellers kunne sætte.[338]

[338] Afgørelsen er i øvrigt lærerig, da den har været behandlet skriftligt og gengiver partens processkrifter.

5.8. Forsvarere for flere, forsvarere fra samme advokatfirma, kontorfællesskab eller kæde mv. – smitte.[339]

Der er som udgangspunkt ikke holdepunkter for, at der for forsvarere skulle gælde særlige advokatetiske regler, heller ikke for så vidt angår interessekonflikter. Der har dog hersket en opfattelse af, at smittereglerne ikke var gældende i samme omfang, men ud fra et advokatetisk interessekonfliktsynspunkt. Da der meget ofte er tale om uegentlige interessekonflikter er det et efterforskningssynspunkt, der gør, at der er knyttet betænkeligheder til repræsentationen af flere sigtede;
1) ved samme forsvarer, (5.8.1)
2) ved forsvarere fra samme advokatfirma, (5.8.2)
3) ved forsvarere der har kontorfællesskab (5.8.3) og
4) ved forsvarere fra samme advokatkæde. (5.8.4)

Problemstillingen burde være den samme i alle fire relationer, men som det vil fremgå, er der nuancer i bedømmelsen, og der er også grundlæggende forskelle – især imellem en forsvarer for flere og flere fra samme firma/kontorfællesskab og vel især ved kædesamarbejde.

Problemstillingen er som udgangspunkt ikke behandlet i Advokatnævnsregi, da problemstillingen er dækket af afgørelser i strafferetsplejen. Dette skyldes de kompetenceovervejelser, der også gør sig gældende i relation til andre advokater, hvis virke for en del udspringer af udpegninger i retten som f.eks. kuratorer, jf. ovenfor men væsentligst, at det er anklagemyndigheden, der mener, at repræsentationen kan være betænkelig i forhold til efterforskning og påvirkning.

I en **Advokatrådsudtalelse af 18. juni 2009 i sag 04-014206-09-058** var spørgsmålet, om der foreligger inhabilitet, når to advokater fra samme kontor repræsenterer flere sigtede i samme sagskompleks. Udtalelsen er mindre bombastisk end ovennævnte udtalelse i relation til en kurators forhold, jf. 1.5.4. Advokatrådet nævnte den advokatetiske ramme i retsplejelovens § 126, men anførte herefter, at "en forsvarers habilitet er reguleret i retsplejelovens § 734" og reglerne, der følger heraf blev gengivet. Advokatrådet pegede på rettens kompetence efter retsplejelovens §§ 735 og 737, men angav ikke, at det er en "eksklusiv" kompetence. Det angives, at det var Advokatrådets opfattelse, at praksis om interessekonflikt efter retsplejelovens § 126, stk. 1, vil indgå ved afgørelse af habilitetsspørgsmålet efter § 734. Det angives yderligere, "at inhabilitet for en advokat kan indebære, at andre advokater fra samme advokatvirksomhed mv. heller ikke kan varetage sagens behandling, herunder for andre sigtede eller tiltalte i samme sagskompleks."[340] Det anførtes endeligt, at manglende oplysning om momenter, der kan være af betydning for bedømmelse af forsvarerens habilitet ved beskikkelsen eller efterfølgende efter

[339] Dette afsnit 5.8, der er specielt for forsvarere, er forkortet i forhold til en artikel, der blev udgivet i forbindelse med Juridisk Forenings kursus i januar 2015: Arrevad & Anne-Sophie Svane: Interessekonflikter ved identifikation: Hvornår rammes advokaten af kontorfællers eller partneres opdrag? (http://www.horten.dk/Viden/Bog/Uddrag-af-God-advokatskik-Domssamling) Der kan henvises til Thomas Rørdam: Interessekonflikter i forbindelse med udførelse af forsvarerhverv, U.2016B.69 og Camilla Hammerum "Forsvarerinhabilitet i sager med flere sigtede", TfK2015.1165. Der kan også henvises til Arrevad, Høj og Gottlieb: "God advokatskik for forsvarere" 2. udgave (2025), hvor synspunktet om uegentlige interessekonflikter dog ikke er indarbejdet.

[340] Det skal bemærkes, at Advokatnævnet i afgørelse af 25. september 2013 i sagsnr. 2013 – 995, hvor der var klaget af en advokat over, at en anden advokat trods påstået interessekonflikt lod sig beskikke, udtalte: "Advokatnævnet afviser at behandle klagepunktet vedrørende en eventuel interessekonflikt mellem sigtet Y og sigtet X under henvisning til, at dette spørgsmål i en straffesag henhører under rettens afgørelse." Det er efter vor opfattelse en forkert afgørelse. Når der i afgørelserne **U.2014.903H, U.2014.905H** og **U.2014.1343H** henvises til retsplejelovens § 126 må problemstillingen vel også henhøre under Advokatnævnet?

Advokatrådets opfattelse vil være en tilsidesættelse af god advokatskik. Der henvistes til **U.2004.2489V**, der er refereret nedenfor, men det anføres, at retspraksis ikke er entydig, og der henvistes videre til **TfK.2006.704/3**, der også er angivet i det følgende.

Udgangspunktet for den prøvelse af interessekonfliktspørgsmålet, der skal ske, bliver derfor reglerne i retsplejelovens §§ 730, 733, 734 og 736.

5.8.1 En forsvarer - flere sigtede.[341]

Det er i retsplejelovens § 734, stk. 2, forudsat, at flere sigtede kan have samme forsvarer, "når de sigtedes interesser under sagen ikke er modstridende". Det følgende er nyere eksempler på sådanne modstridende interesser:

U.2015.3865H, **VLK af 25. juni 2014 – S-0750-14**, **VLK af 25. juni 2014 – S-0723-14 og VLK af 25. juni 2014 – S-0601-14** angik alle tre sager, hvor to politiembedsmænd var indklaget for Den Uafhængige Politiklagemyndighed. I alle tre sager udtalte retten, at der, da de begge var polititjenestemænd og knyttet til samme tjenestested, var behov for særligt at sikre, at forsvaret for den enkelte tilrettelægges og fremstår som tilrettelagt udelukkende i den enkeltes interesse og uafhængigt af forsvaret for den anden. Dette skal der være en høj grad af sandsynlighed for. Højesteret stadfæstede kendelsen i S-0601-14.

TfK.2014.383V: Samme advokat kunne ikke være beskikket for to tiltalte under anken af en voldssag, da de tiltalte var tiltalt for i forening med andre at have udøvet vold, og da de tiltalte ikke havde villet udtale sig under hovedforhandlingen i byretten.

TfK.2015.87V: En advokat kunne ikke være beskikket for to tiltalte for brugstyveri. De havde ikke helt samme opfattelse af, hvad der var foregået.

U.2013.2977V: En advokat kunne ikke være forsvarer for to tiltalte i sag, hvori de var tiltalt for bl.a. i fællesskab at have udøvet vold mod en person.

U.2013.1252V: En advokat kunne ikke være forsvarer for begge sigtede i en sag, hvor de sigtede var sigtet for i forening at have været i besiddelse af betydelige mængder amfetamin, der havde været gravet ned to forskellige steder. Sagen vedrørte organiseret narkotikakriminalitet i et bandemiljø, og anklagemyndigheden havde henvist til, at der i de kriminelle bandemiljøer var en tendens til, at de implicerede internt fordeler skyldsspørgsmålet.

De synspunkter om betydningen af bl.a. bandemiljø, vold i fællesskab og manglende udtalelse under sagen, der indgår i ovennævnte afgørelser, er synspunkter, der bæres videre i de i det følgende omtalte højesteretskendelser.

En lidt atypisk afgørelse, der angiver overgangen til spørgsmålet om smitte mellem forsvarere fra samme kontor er **TfK.2014.327V** (to tiltalte, der var ægtefæller, og som nægtede sig skyldige og ikke havde villet udtale sig i en sag om falsk anmeldelse og forsikringsbedrageri, kunne ikke have samme forsvarer, men forsvarerne kunne godt være fra samme kontor).[342]

---

[341] Det har ikke noget med smitte mellem forsvarere at gøre, men er almindelig interessekonfliktlære vedrørende den enkelte advokat, jf. også Skuespillet "En tjener - To herrer" af Carlo Goldoni fra 1745. Afgørelserne giver imidlertid et godt bidrag til våbendragersynspunktet og har sammenhæng med de afgørelser, der vedrører smitte mellem advokater.

[342] Afgørelsen er fra 23. december 2013, hvor Højesterets nedennævnte afgørelser **U.2014.903H** og **U.2014.905H** er af 17. december 2013. Afgørelsen kan være begrundet i kriminalitetens art, men det er ikke et advokatetiske synspunkt.

Problemstillingen om interessekonflikternes betydning i strafferetten og advokatretten kan måske illustreres ud fra Højesterets dom af 17. maj 2011:

U.2011.2267H: I en straffesag blev mor M og datter D anholdt og fremstillet i grundlovsforhør. Forud for grundlovsforhøret havde datteren D været afhørt og havde forklaret, at moderen M havde deltaget i en brandstiftelse. M havde benægtet dette. Ved grundlovsforhøret var begge repræsenteret af samme forsvarer. Efterfølgende blev der dog rettet op på det.
Forsvaret i Højesteret gjorde gældende, at der forelå inhabilitet, jf. retsplejelovens § 734, stk. 2. Anklagemyndigheden gjorde gældende at: "Retsplejelovens § 734, stk. 2, stiller ikke krav om, at flere sigtede under samme sag skal være repræsenteret af forskellige forsvarere, og det beror på en konkret vurdering, om de sigtedes interesser er modstridende."

Anklagemyndigheden tog ved det anførte stilling *helt uden* hensyntagen til både de involverede tiltalte og til de hensyn, der ligger bag de advokatetiske regler, jf. retsplejelovens § 126. "Anklagemyndigheden bestrider ikke, at det i den foreliggende sag havde været *hensigtsmæssigt*, såfremt de sigtede under grundlovsforhøret havde fået beskikket hver sin forsvarer". Anklagemyndigheden reducerer herved kravet til forsvareren og dennes trussel om bøde til et "*hensigtsmæssighedsspørgsmål*". Det er nok at forfølge målet uden hensyntagen til midlet.

Det hedder videre i dommen for så vidt angår anklagemyndighedens synspunkt: *"Dette forhold kan dog ikke antages at have haft nogen betydning for sagens udfald".* Det er jo interessekonfliktens – og habilitetens – udfordring; vi ved det ikke! – men skal det ikke efterprøves? Efter vort skøn har anklagemyndigheden selv efter sagen afslutning intet reelt holdepunkt for det anførte – udover, at "vi vandt, og det skulle vi". Hvis anklagemyndigheden greb i egen barm, ville den måske finde frem til noget andet.

Højesteret retter lidt op på det ved at ændre ordvalget en anelse: "Det havde derfor været *rigtigst*, såfremt der under grundlovsforhøret havde været beskikket en anden advokat som forsvarer for (moderen) end den advokat, der var beskikket som forsvarer for (datteren), jf. Retsplejelovens § 734, stk. 2."
Også Højesteret er af den opfattelse, at den – efter vor opfattelse åbenbare interessekonflikt, "ikke kan antages at have haft nogen betydning for sagens udfald (...)"

Afgørelsen er interessant, da den giver "en anden side" af habilitetsspørgsmålet– "det er ikke så afgørende". Afgørelsen tager ikke stilling til det advokatetiske, men det skal bemærkes, at Højesteret ændrer anklagemyndighedens "hensigtsmæssigt" til "rigtigst". For forsvarere skal dette bemærkes, da der, som anført, er en åbenbar interessekonflikt. Var sagen blevet bedømt som en adfærdsklage mod den i grundlovsforhøret mødende advokat, burde Advokatnævnet efter vor opfattelse have fundet, at der forelå en interessekonflikt, og dermed en pligt til ikke at påtage sig sagen for den, som advokaten ikke taler med først. Da advokaten talte med den første og så politirapporterne, var det efter beskrivelsen åbenbart, at der var modstridende interesser. Ved at fortsætte for begge, er det klart, at der skete en tilsidesættelse af god advokatskik. Den advokatetiske bedømmelse blev ikke foretaget (og beror selvklart på en konkret bedømmelse), men vi mener klart, at Advokatnævnet er

kompetent, selv om retten også burde have grebet ind – retten kunne jo også se interessekonflikten.[343]

I **TfK.2014.924Ø** får landsretten lejlighed til at bedømme alvoren i den krænkelsessituation, der jo i bund og grund vedrører den sigtede/tiltalte. Alvoren er ikke fremhærskende. Den omstændighed, at der har foreligget en interessekonflikt føre ikke til nogen tvivl om, at afgørelsen truffet med inhabile forsvarere er helt i orden: "To tiltalte, T1 og T2, der er brødre, havde under en sag, hvor de var tiltalt for bl.a. overtrædelse af straffelovens § 191 og § 192 a, beskikket to forsvarere fra samme advokatkontor. Efter at byretten havde afsagt dom, hvorved de tiltalte blev fundet delvist skyldige og straffet med henholdsvis fængsel i 2 år og 6 måneder og en fællesstraf på fængsel i 1 år og 8 måneder, blev sagen anket til landsretten. Landsretten traf bestemmelse om, at de tiltaltes beskikkede forsvarere ikke begge kunne repræsentere de tiltalte, hvorfor beskikkelsen af en af forsvarerne blev tilbagekaldt. Forsvarerne nedlagde herefter påstand om ophævelse af byrettens dom og hjemvisning under henvisning til, at den interessekonflikt, der førte til tilbagekaldelsen af beskikkelsen af en af forsvarerne, også var til stede under byretssagen. Landsretten bemærkede bl.a., at de tiltalte ikke havde anført omstændigheder, der gav grundlag for at antage, at forsvaret for dem ikke var tilrettelagt udelukkende i deres interesse og uafhængigt af forsvaret for de øvrige tiltalte. Det forhold, at T2 og T1 var repræsenteret af forsvarere fra samme kontor, kunne derfor ikke antages at have haft betydning for sagens udfald. Der fandtes under disse omstændigheder heller ikke at være sket en krænkelse af de tiltaltes ret til et effektivt forsvar i medfør af EMRK art. 6. Påstanden om ophævelse af dommen og hjemvisning af sagen blev derfor ikke taget til følge."

En anden "variant" af "forsvarer for flere" foreligger nu ved **TfK.2015.589/2**, hvor Vestre Landsret i en kendelse fra 20. marts 2015 nåede frem til, at en advokat, der i byretten havde været forsvarer for en af de tiltalte, T2, der blev dømt og ikke havde anket, under ankesagen kunne blive beskikket for T1, der havde anket. Landsretten stadfæstede, at forsvareren ikke kunne lade sig beskikke. Det fremgår af begrundelsen, at forsvareren var blevet nægtet at være forsvarer for begge i byretten. Herefter udtalte landsretten: "Den omstændighed, at alene T1 har anket til landsretten, indebærer ikke, at risikoen for, at der kan foreligge modstridende interesser mellem T2 og T1, ikke længere er til stede. Da advokat A var beskikket som forsvarer for T2 under byrettens behandling af sagen, kan han under de nævnte omstændigheder ikke beskikkes som forsvarer for T1 under ankesagens behandling." Det er ud fra gengivelsen ikke åbenbart, hvad det mere specifikke grundlag for kendelsen er. Retsplejelovens § 734 kan vel næppe dække den situation, og de advokatetiske synspunkter om interessekonflikt er heller ikke tilstede, og bør vel heller ikke af anklagemyndigheden kunne påberåbes uden for Advokatnævnets kompetence. Der kan selvfølgelig være mulighed for, at informationer givet fra T2 nu går til forsvareren for T1, men det er ikke angivet som begrundelse for afgørelsen, og det er en bedømmelse, der ikke kan foretages på baggrund af oplysningerne i kendelsen.[344]

Afgørelsen i **TfK.2015.589/2** er nu fulgt op af en **Østre Landsrets kendelse af 27. oktober 2022 i 15. afd. nr. S-2674-22.**

---

[343] Der er en ubalance mellem bedømmelsen af sager om interessekonflikt afhængig af hvem, der rejser sagerne, hvor og i hvilken sammenhæng de behandles. Det er uheldigt, se til illustration ovennævnte **TfK.2014.924** - Ikke ophævelse af dom og hjemvisning som følge af, at der havde været beskikket forsvarere fra samme kontor for to tiltalte med modstridende interesser.

[344] Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen "Advokatretten" (2022) s. 741 er enig i den kritiske holdning.

Advokat A havde under en langvarig straffesag ydet rådgivning til et vidne V ansat i anklagemyndigheden. Opdraget var afsluttet. Nu ønskede tiltalte T advokat A som forsvarer under anken. Anklagemyndigheden – ikke V – protesterede mod beskikkelse af advokat A. Det anføres indledningsvis i kendelsen:

> *"Ifølge retsplejelovens § 730, stk. 1, har en tiltalt med de begrænsninger, der blandt andet følger af § 734, ret til frit at vælge sin forsvarer. I retsplejelovens § 734, stk. 1, er anført en række tilfælde, hvor en advokat som følge af inhabilitet ikke må beskikkes som offentlig forsvarer. Bestemmelsen varetager – ligesom andre bestemmelser i retsplejelovens kapitel 66 – grundlæggende retsplejemæssige hensyn til som led i en retfærdig rettergang at sikre et troværdigt og effektivt forsvar for personer, der er sigtet eller tiltalt i straffesager, jf. herved også artikel 6, stk. 3, litra c, i den Europæiske Menneskerettighedskonvention."*

Det er der næppe uenighed om, men det er svært at se, hvorledes den af advokat A ydede rådgivning til V skulle kunne krænke T.

Det anføres yderligere:

> *"Bestemmelsen må ses i sammenhæng med retsplejelovens § 126, hvorefter advokater skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik, og med Advokatrådets vejledende advokatetiske regler.*

Her er landsretten lidt på vildspor. Der er intet krav om, at advokater skal udvise en adfærd, der stemmer med Advokatrådets vejledende advokatetiske regler, hvis disse ikke afspejler Advokatnævnets og domstolenes fortolkning af retsplejelovens § 126 – og ikke omvendt.

Men landsretten anvender de vejledende regler:

> "*Ifølge artikel 8, stk. 1, i de advokatetiske regler må en advokat ikke bistå en klient i situationer, hvor en interessekonflikt er opstået, eller hvor der foreligger nærliggende risiko for, at en sådan konflikt opstår. Efter bestemmelsens stk. 2 foreligger en sådan situation bl.a., når en advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter, og når en advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag. Af bestemmelsens stk. 3 fremgår, at en sådan situation også kan foreligge bl.a., når en advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne."*

Der inddrages således tre mulige situationer af interessekonflikter. De skal alle bedømmes ud fra formålet, at en advokat ikke påtager sig opdrag, hvis der som følge af opdraget opstår risiko for brud på advokatens loyalitet og fortrolighed/tavshedspligt over for klienten eller brud på advokatens pligt til uafhængighed.

Det første scenarie: "en advokat bistår klienter i samme sag, hvis klienterne har modstridende interesser af ikke uvæsentlig karakter" er ikke situationen. Den første rådgivning og klientrelationen er afsluttet.

Det andet scenarie: "en advokat bistår en part efter tidligere at have bistået modparten i samme sag" er heller ikke situationen. Vidnet V er ikke part i en sag.

Det tredje scenarie: "en advokat bistår en klient i en sag efter tidligere at have bistået en klient i en anden sag, når sagerne har forbindelse med hinanden, og der er risiko for, at fortrolige oplysninger, som advokaten har modtaget i en af sagerne, kan have betydning i en anden af sagerne." er heller ikke relevant, da man må formode, at V har talt sandt i retten, og V's udsagn i øvrigt ikke havde nogen sammenhæng med tiltalen mod T, men andre tiltalte.

Det hedder videre:

> *"Sagen, der er overordentlig omfangsrig og kompliceret, vedrører nu i alt 15 tiltalte og angår alvorlig økonomisk kriminalitet, som efter tiltalen i betydeligt omfang er begået af de tiltalte i forening med hinanden. V afgav for byretten vidneforklaring om SØIKs rolle under efterforskningen og straffesagens afvikling og herunder om et møde, som hun som ansat i SØIK afholdt med vidnet V2 i februar 2020 forud for afhøringen af dette vidne i retten. Der fremgår endvidere, at dette møde under byretssagen bl.a. andet gav anledning til en række kendelser, herunder om de mødende anklageres habilitet, ligesom forsvareren for en af de medtiltaltes indgav anmeldelse til Den Uafhængige Politiklagemyndighed mod bl.a. V i anledning af hendes kontakt med vidnet V2. Endelig fremgår det, at V har fungeret som mødende anklager under efterforskningen i sagen i bl.a. spørgsmål om beslaglæggelse, edition og ransagning.*
> *Henset hertil …"*

Det har næppe noget med Advokat A at gøre;

> *"… og til det oplyste om, at advokat A har bistået vidnet V vedrørende spørgsmål i relation til den sag, hvori han nu ønsker beskikkelse som forsvarer for en tiltalt, finder landsretten, at beskikkelse af ham må antages at indebære en nærliggende risiko for, at der foreligger eller kan opstå en interessekonflikt i strid med de advokatetiske regler."*

Også i denne sag overser retten, som i **TfK.2015.589/2,** at det første opdrag for vidnet V er afsluttet. Hertil kommer at vidnet V ikke er part i sagen og ikke har klaget.[345]

> *På denne baggrund finder landsretten efter en samlet afvejning heraf over for hensynet til det frie forsvarervalg, at grundlæggende retsplejemæssige hensyn taler afgørende imod at imødekomme anmodningen om at beskikke advokat A som forsvarer for tiltalte T.*
> *Anmodningen tages derfor ikke til følge."*

[345] Hvilket vel måtte være til Advokatnævnet?

Der er efter vor opfattelse ingen "grundlæggende retsplejemæssige hensyn", der understøtter konklusionen.

Muligheden for at forsvarer to personer i samme straffesag synes nu illusorisk efter **TfK2025.466V**, hvor en forsvarer i en forventet tilståelsessag ville forsvare to, der var tiltalt for groft hærværk. Anklagemyndigheden havde ikke bemærkninger, men det havde byretten, der nægtede beskikkelse, hvilket Vester Landsret stadfæstede, med følgende begrundelse:

> *Efter retsplejelovens § 734, stk. 2, kan samme person kun være beskikket som forsvarer for flere sigtede under samme sag, når de sigtedes interesser under sagen ikke er modstridende. For at den samme advokat kan beskikkes som forsvarer for flere sigtede i samme sag, skal der være en høj grad af sandsynlighed for, at der ikke kan opstå modstridende interesser. Bag bestemmelsen ligger en formodning for modstridende interesser blandt flere sigtede i samme sag såvel med hensyn til skyldspørgsmålet, hvis de nægter sig skyldige, som med hensyn til grundlaget for strafudmålingen.*
> *S1 og S2 er begge sigtet for groft hærværk efter straffelovens § 291, stk. 2, ved den 9. november 2025 kl. 00.43 sammen med flere medgerningsmænd, at have knust ikke mindre end 10 ruder i R-Skole, … hvorved der skete skade for et endnu ikke opgjort beløb. Hverken S1 eller S2 har afgivet forklaring til politiet.*
> *På denne baggrund og efter det i øvrigt af byretten anførte tiltræder landsretten, at der ikke foreligger den høje grad af sandsynlighed for, at der ikke kan opstå modstridende interesser mellem de sigtede, som er nødvendig for, at Advokat A kan beskikkes som forsvarer for dem begge, og landsretten stadfæster derfor kendelsen.*

Der kan sættes spørgsmålstegn ved, om det er en hensigtsmæssig retstilstand – og om afgørelsen er korrekt.

5.8.2 Forsvarere fra samme kontor

Problemstillingen er behandlet i to afgørelser fra Højesteret, **U.2014.903H** og **U.2014.905H,** men på trods af de relativt klare, næsten enslydende præmisser, er spørgsmålet stadig for en del uafklaret, da der dels lægges op til en konkret bedømmelse, der svært lader sig indpasse i den almindelige advokatret, dels fordi efterfølgende afgørelser nok fortolker afgørelserne noget frit – og i en vis udstrækning pragmatisk og ud fra, at der ikke er tale om egentlige interessekonflikter.

For at få billedet af problemstillingen medtages følgende tidligere afgørelse:

> **U.2004.2489V:** Advokatnævnet tildelte bistandsadvokat A1 en irettesættelse, idet advokat A1 ikke havde gjort retsformanden opmærksom på en potentiel interessekonflikt som følge af, at en af de øvrige forsvarere i straffesagen, advokat A2, var fra samme advokatkontor som advokat A1. Advokatnævnet anførte, at det ikke var tilstrækkeligt at oplyse, at A1 og A2 var ansat ved samme kontor.

> Landsretten tiltrådte afgørelsen og anførte bl.a., at advokat A1 burde have medvirket til at sikre, at der af retten blev truffet afgørelse om den potentielle interessekonflikt. Det var ikke tilstrækkeligt, at retsformanden før retsmødet hørte en uformel drøftelse af spørgsmålet mellem A1 og A2.

Afgørelsen er illustrerende i forhold til det simple; når der er modstridende interesser, kan advokater fra samme kontor selvfølgelig ikke møde "mod hinanden". Afgørelsen viser imidlertid også problemerne ved bedømmelsen af sådanne sager. Det ligger fast, at der både set fra retssystemets side og ud fra advokatetiske overvejelser foreligger en interessekonflikt. Ud fra reglerne om god advokatskik må vurderingen være, at i det omfang, der foreligger interessekonflikt, betyder det, at begge advokater bør være udtrådt inden retsmødet (i afgørelsen var der kun klaget over den ene, hvorfor spørgsmålet ikke indgår i afgørelsen). Set fra rettens side kan resultatet være, at hvis blot den ene får en anden advokat, er der ikke noget problem – om dét så er rigtigt, er en anden sag. Den problemstilling er gennemgående i afgørelser, hvor der gøres indsigelser mod, at flere advokater fra samme kontor *er* forsvarere.

TfK.2006.704/3V: To personer var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 191. En af de sigtede bad om forsvarerskift til advokat A1. Byretten nægtede, da den anden tiltaltes forsvarer, advokat A2, var tilknyttet samme kontor. Landsretten stadfæstede byrettens afgørelse, da der, på grundlag af de forklaringer, som var afgivet af de sigtede, var *"en sådan interessekonflikt mellem de sigtede, at retsplejemæssige hensyn talte afgørende imod, at forsvaret for de sigtede blev varetaget af advokater, der var tilknyttet det samme advokatkontor"*. Det fremgår af kendelsen: "S1 har forklaret, at han få dage inden anholdelsen blev bedt om af S2 at afhente en pakke og opbevare den, indtil S2 kom til Danmark for at hente den. Han fik ikke at vide, hvad der var i pakken. S2 har forklaret, at han af en person, som muligvis er S1, blev bedt om at sende en pakke fra Litauen til Danmark. Pakken blev afleveret på S2's forretningsadresse af den pågældende persons far, og S2 havde ikke kendskab til, hvad pakken indeholdt."

Det er ved bedømmelse af de afgørelser, der foreligger, væsentligt at notere, at de for en betydelig del vedrører retsplejemæssige **efterforskningshensyn**, der er af en helt anden karakter end de advokatetiske. Der kan godt være en risiko i forhold til modpartens (politiets og/eller anklagemyndighedens) hensyn til efterforskning, uden at det strider mod advokatetikken. Det modsatte burde ikke være tilfældet, men der er i hvert fald tidligere tilfælde, hvor domstolene ikke håndhæver reglerne, som Advokatnævnet ville have gjort.

Højesteret har ved de to kendelser i **U.2014.903H** og **U.2014.905H** på en del områder udstukket rammer, der angiveligt, ud over retsplejelovens § 734, stk. 2, også bygger på hensynet til den enkelte klient og på den almindelige praksis, der følger af retsplejelovens § 126 i forbindelse med interessekonflikt.

Højesterets begrundelse og resultat i sag **U.2014.903H** er sålydende:

"Sagen angår, om en advokat er afskåret fra at blive beskikket[346] som offentlig forsvarer, fordi en anden advokat fra samme kontor er beskikket som forsvarer for en medsigtet.
Højesteret finder, at anklagemyndigheden har en retlig interesse i at få prøvet landsrettens kendelse, selv om spørgsmålet om forsvarerbeskikkelse for T, efter at sagen for hans vedkommende er afsluttet, ikke længere er aktuelt.
Bestemmelsen i Retsplejelovens § 734, stk. 2, varetager – ligesom andre bestemmelser i Retsplejelovens kapitel 66 om sigtede og hans forsvar, herunder bl.a. § 730 om sigtedes ret til at vælge en forsvarer og § 736, stk. 1, hvorefter en beskikkelse af en offentlig forsvarer kan tilbagekaldes, når det findes nødvendigt i forsvarets interesse – grundliggende retsplejemæssige hensyn til som led i en retfærdig rettergang at sikre et troværdigt effektivt forsvar for personer, der er sigtede i straffesager, jf. herved også artikel 6, stk. 3, litra c, i den europæiske menneskerettighedskonvention.
Bestemmelsen i § 734, stk. 2, må således også ses i sammenhæng med Retsplejelovens § 126, hvorefter advokater skal udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik, og med Advokatrådets vejledende advokatetiske regler.
Efter § 734, stk. 2, kan samme person kun være beskikket som forsvarer for flere sigtede under samme sag, når de sigtedes interesser under sagen ikke er modstridende. For at den samme advokat kan beskikkes som forsvarer for flere sigtede i samme sag, skal der være en høj grad af sandsynlighed for, at der ikke kan opstå modstridende interesser. Bag bestemmelsen ligger en formodning for modstridende interesser blandt flere sigtede i samme sag såvel med hensyn til skyldspørgsmålet, hvis de nægter sig skyldige, som med hensyn til grundlaget for strafudmålingen.
Også hvor flere sigtede i samme sag ønsker advokater fra samme kontor beskikket som forsvarere, er der et behov for særligt at sikre, at forsvaret for den enkelte tilrettelægges og fremstår som tilrettelagt udelukkende i den enkelte sigtedes interesse og uafhængigt af forsvaret af de øvrige. De nævnte retsplejemæssige hensyn kan derfor begrunde, at beskikkelse af flere forsvarere fra samme kontor for flere sigtede i samme sag må nægtes, når de sigtedes interesser under sagen er modstridende, eller der er nærliggende risiko herfor.
En sådan nærliggende risiko vil navnlig kunne være til stede, hvis der er tale om grov kriminalitet begået af flere i forening, f.eks. narkotikakriminalitet og personfarlige forbrydelser.
Hvis kriminaliteten samtidig er banderelateret, eller hvis der på anden måde er en særlig forbindelse mellem de sigtede, f.eks. i kraft af familierelationer, vil de retsplejemæssige hensyn i almindelighed føre til, at der ikke bør ske beskikkelse af flere forsvarere fra samme kontor.
Det spiller også en rolle, om de sigtede ikke eller kun i begrænset omfang har afgivet forklaring om egen eller andres rolle i hændelsesforløbet. I sidste ende beror det på en konkret vurdering af samtlige sagens omstændigheder, om der

[346] Der er således ikke herved taget stilling til problematikken for en valgt forsvarer, jf. den forskellige bestemmelse i Retsplejelovens § 730, stk. 4, men der er ud fra de bagved liggende hensyn måske ikke grund til at antage, at resultatet ville blive anderledes. Se ovenfor og i overensstemmelse hermed Thomas Rørdam: "Forsvareren" (2012) side 35. Den Særlige Klagerets afgørelse i **TfK.2006.821SK** viser dog et andet billede. De historisk interesserede kan også henvises til den interessante afgørelse i **U.1953.708H**.

på grund af risiko for interessekonflikter er grundlag for at afslå beskikkelse."[347]

I den konkrete sag var der rejst tiltale for meget grov personfarlig kriminalitet begået af flere i forening, og de personer, som advokaterne A1 og A2 fra samme advokatkontor blev beskikket for, var brødre. Desuden havde de tiltalte kun i begrænset omfang afgivet forklaring.[348]Højesteret fandt, at der under de foreliggende omstændigheder ikke burde være sket beskikkelse af advokat A som forsvarer for T.

Den samlede vurdering er, at det i relation til de overordnede hensyn vedrørende interessekonflikt for advokater er:
1) synspunktet om risiko for informationsovergang (at den stærke kan få eller lade diffundere oplysninger/instrukser til den svage),

2) synspunktet om advokatens uafhængighed og

3) det grundliggende synspunkt om ikke at være våbendrager for flere (den ene klient kan blive underprioriteret i forsvaret), der er bærende.

De mere retspleje- og efterforskningsmæssige hensyn er nok også tungtvejende, hvilket afspejles i de fremhævede sagsområder. Det er mindre grelt, hvis der blot er tale om økonomisk kriminalitet.[349]

Modstrid mellem advokatretten og strafferetsplejen giver sig bl.a. udslag i, at der i strafferetsplejen kun sker afbeskikkelse af den ene af flere forsvarere, hvilket jo er ganske praktisk for retssystemet – man skal ikke finde to eller flere nye forsvarere. Var det advokatetiske overvejelser, der var bærende, skulle begge (alle) afbeskikkes, jf. AER 13

Området for flere forsvarere for flere sigtede eller tiltalte i samme sag er med Højesterets afgørelse umiddelbart væsentlig begrænset, omend der kan gøres bemærkninger vedrørende specifikke sagstyper og personrelationer, der efterlader områder, hvor der kan ske sådan beskikkelse. De efterfølgende afgørelser viser, at der foretages et helt konkret skøn i de enkelte sager i relation til de momenter, som Højesteret har fremhævet.

5.8.3 Kontorfællesskaber

I relation til forsvarere i kontorfællesskab var der ikke praksis på området før afgørelsen i **U.2014.1343H**, der nu er retningsgivende. Afgørelsen i **U.1998.1105/2H** burde måske have medført fokus på kontorfællesskaber, men det har ikke været tilfældet.

---

[347] Noten til dommen angiver følgende: **U.1996.827V**, **U.1998.1105/2H**, **TfK.2006.704/3V**, **U.2010.689 V**, **ØLK af 27. september 2013 i sag S-2812-13** (utrykt), **VLK af 14. oktober 2013 i sag S-1461-13** (utrykt), Højesterets kendelse af 17. december 2013 i sag 173/2013 (**U.2014.903H**) og 208/2013 (**U.2014.905H**), **EMD 25. september 1992 i sag 13611/88 (Croissant v. Germany)**, Mads Bryde Andersen: Advokatretten (2005), s. 658 f., Eva Smith m.fl.: Straffeprocessen, 2. udg. (2008), s. 250, 254 f., 257 og 362-66, Thomas Rørdam: Forsvareren (2012), s. 33-38, Kåre Pihlmann i TfK.2002.429, Lasse Lund Madsen i Advokaten 6/2004, s. 161-63, Kåre Pihlmann i Advokaten 7-8/2004, s. 205-07, Sysette Vinding Kruse og Elsebeth Rasmussen i Advokaten 8/2012, s. 12-14, de advokatetiske regler pr. 1. oktober 2011, pkt. 12.2, 12.4 og 12.5, og Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, kommenteret, ad pkt. 12.4, A og pkt. 12.5.

[348] I **U.2014.905H** er dette afsnit sålydende: "I den konkrete sag er der rejst sigtelse for grov narkotikakriminalitet begået af flere i forening, og de sigtede har kun i begrænset omfang afgivet forklaring. Der foreligger ikke oplysninger, som understøtter, at de sigtede ikke har modstridende interesser."

[349] Selve tanken om, at interessekonflikt skal bedømmes forskelligt afhængig af sagsområder er næppe advokatrettens udgangspunkt – men tankegangen er da ikke fremmed for alle.

U.2014.1343H: T1 og T2 fik beskikket henholdsvis advokat A1 og advokat A2 fra samme **kontorfællesskab** som forsvarere i en sag om grov narkotikakriminalitet. Anklagemyndigheden anmodede under henvisning til princippet i retsplejelovens § 734, stk. 2, retten om enten at afbeskikke advokat A1 eller advokat A2 som forsvarer. Byretten tog ikke anmodningen til følge, men landsretten nåede til det modsatte resultat. Advokaterne A1 og A2 arbejdede med to kollegaer i et kontorfællesskab med fire selvstændige advokatforretninger, herunder A1's og A2's personligt drevne virksomheder uden indbyrdes instruktionsbeføjelse. Højesteret anførte: "Den foreliggende sag angår, om en advokat er afskåret fra at blive beskikket som offentlig forsvarer for en sigtet, fordi en anden advokat fra samme kontorfællesskab er beskikket som forsvarer for en medsigtet.

Højesterets kendelse af 17. december 2013 i sag 208/2013 (**U.2014.905H**) angår »advokater fra samme kontor« og hensynet til at sikre, at forsvaret for den enkelte tilrettelægges og fremstår som tilrettelagt udelukkende i den enkelte sigtedes interesse og uafhængigt af forsvaret af de øvrige. Advokat A1 og advokat A2's kontorfællesskab fremstår udadtil som en og samme advokatvirksomhed, jf. herved også Højesterets dom af 5. maj 1998 (**U.1998.1105/2H**). På denne baggrund er spørgsmålet herefter, om de sigtedes interesser i den konkrete sag er modstridende, eller der er nærliggende risiko herfor. Der er i sagen rejst sigtelse for grov narkotikakriminalitet begået af flere i forening, og de sigtede har kun i begrænset omfang afgivet forklaring. Der foreligger ikke oplysninger, som understøtter, at de sigtede ikke har modstridende interesser. Højesteret tiltræder, at der under de foreliggende omstændigheder ikke burde være sket beskikkelse af advokater fra samme kontorfællesskab. Anklagemyndighedens påstand tages derfor til følge. "

Der er følgende afgørelser, hvor forsvarere fra samme kontorfællesskab blev accepteret:

TfK.2014.606Ø – Lf.Medd.2014.21Ø: Under henvisning til, at de tiltalte havde afgivet forklaring, forholdets karakter og den forventelige straf, samt at der ikke var oplysninger om bande– eller anden relation mellem de tiltalte, fandt landsretten, at der ikke var en sådan nærliggende risiko for modstridende interesser mellem de tiltalte, at der var grundlag for at nægte beskikkelse af den forsvarer, som den tiltalte havde anmodet om, selv om denne forsvarer tilhørte samme kontorfælleskab som en beskikket forsvarer for en medtiltalt.

TfK.2014.550V – Lf.Medd.2014.18V: Landsretten tiltrådte, at der efter en konkret vurdering var sådanne modstridende interesser mellem de tiltalte eller en nærliggende risiko herfor, at de tiltalte ikke burde være repræsenteret af forsvarere fra samme advokatkontor. For så vidt angik advokat A1 og advokat A2 var der imidlertid tale om et kontorfællesskab, *hvilket udtrykkeligt fremgik af brevpapiret*. Deres samarbejde fremstod derfor ikke udadtil som én og samme virksomhed som nævnt i Højesterets kendelse af 4. februar 2014 (sag nr. 277/2013). Landsretten ændrede derfor byrettens kendelse således, at beskikkelsen af advokat A1 ikke tilbagekaldtes.

Det skal fremhæves, at forsvarere samarbejder – og det gør de uafhængig af, hvorledes den enkeltes brevpapir er indrettet. Samarbejdet kan praktisk blive besværliggjort, når man skal bevæge sig hen til en anden forsvarer for at holde et møde, men det kan jo også ske på forskellig elektronisk vis, som det bliver nemmere og nemmere at gøre. Samarbejdet bliver

der i hvert fald.[350]

5.8.4 Kædesamarbejder

Der er ikke praksis herom og spørgsmålet er derfor endnu uafklaret.

I **Østre Landsrets dom af 20. august 2014 - 3. afd. sag B-1836-13,** der er omtalt ovenfor, tilføjede landsretten: "Som antaget af Advokatnævnet er det generelle problem vedrørende medlemskab af [kædesamarbejdet], at det på grundlag af kædens markedsføring udadtil fremstår, som om virksomhederne i kæden er et fællesskab eller én advokatvirksomhed, jf. pkt. 12.4 i de advokatetiske regler. I almindelighed bevirker det forhold, at parternes advokater er tilknyttet forskellige advokatvirksomheder inden for [kædesamarbejdet], imidlertid ikke, at der reelt foreligger en interessekonflikt. Det tilføjes derfor, at landsretten ikke ved sin afgørelse har taget stilling til, om en retlig beskikkelse af en advokat fra én virksomhed i [kædesamarbejdet] vil kunne anfægtes, fordi en anden part er repræsenteret af en advokat fra en anden virksomhed i kæden".

Emnet om inhabilitet hos forsvarere var egentlig ikke en del af sagen, men rettens bemærkning afspejler en forståelig frygt for at fastlåse problemstillingen: Hvis to advokater er på samme kontor (herunder samme kontorfælleskab), så er der et problem – men er der også det, hvis der er tale om et forsvar, hvor forsvarerne kommer fra Esbjerg, Ålborg og København – og tilfældigvis er fra kontorer, der er i samme kæde? Teoretisk er der et problem, men spørgsmålet er, om problemet også er reelt. Og, hvis der er et problem for forsvarere fra kædesamarbejderne, kan der så ikke også være det i forhold til to advokatfirmaer på "Hovedgaden nr. 1, 1. og 2. sal"?

5.9 Samtykke

Artikel 12.

> **Et samtykke fra parter, som er involveret i den mulige interessekonflikt, til advokatens bistand vil i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, artikel 9 og artikel 10 som udgangspunkt ikke påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt.**
> **I tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 3, vil advokaten kunne påtage sig sagen, hvis der er indhentet et samtykke hertil fra alle involverede parter.** [351] [352]
> **Stk. 2. Er de medvirkende advokater fra forskellige advokatfirmaer, som indgår i det samme samarbejde, samvirke eller fællesskab som omfattet af artikel 10, stk. 2, vil et samtykke fra de involverede parter kunne påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt, medmindre advokatfirmaerne har adgang til hinandens sagsoplysninger**.[353]

Et samtykke fra de involverede parter til advokatens bistand kan i "*skal"* bestemmelserne og artikel 9 og 10 *som udgangspunkt* ikke påvirke bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt. Det er af hensyn til advokatstanden som sådan, men også fordi kravet om, at klienterne har absolut krav på advokatens uafhængighed, har førsteprioritet.[354]

Ved indførelse af ordene *"som udgangspunkt"*, der er relativ nye i bestemmelsen, er der etableret en ventil, der formentlig er tiltrængt i relation til bedømmelsen af interessekonflikter i forhold til erhvervsklienter.

Som det er anført, er betydningen af et samtykke i "kan" situationerne op til en konkret vurdering, men her dog en mere nærliggende mulighed. I disse situationer er det ikke åbenbart, at der foreligger en interessekonflikt, og er der åbenhed mellem advokat og klient – her også specielt i erhvervsrelationer – afsvækkes de hensyn, der er bærende for reglerne, og den samtykkende kan næppe med styrke føle sig krænket. Det forudsætter dog, at samtykket er givet på et åbent og informeret grundlag af alle, jf. AER artikel 12, stk. 1. 2. pkt.

I **Adv.kom.2011** anføres:

> "Retningslinjerne for, hvornår et samtykke har betydning videreføres i tidligere AER 12.5 [nu 12]. Advokatrådet har drøftet, om den faktiske situation, at en tidligere eller nuværende klient bekræfter over for advokaten, at udvekslede informationer ikke længere er fortrolige, fordi de ikke længere er relevante, kan ligestilles med et samtykke i interessekonfliktreglernes forstand. Dette er efter rådets opfattelse ikke tilfældet. "Forbuddet" mod at tillægge samtykke

[351] Se Mads Bryde Andersen: "Interessekonflikter i Advokatvirksomhet" Nordisk Juristmøde Oslo 2014, Mads Bryde Andersen Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (2022) side 443ff., Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 117 ff.
[352] I en **Advokatnævnskendelse fra 30. marts 2015 i sag 2014-3497** (refereret kort i Årsberetning 2015 side 23) lagde Advokatnævnet i en sag, hvor advokaten havde ført sag mod en fast klient vægt på, at der ikke var "indhentet informeret samtykke fra begge parter".
[353] Stk. 2 er en meget konkret tilføjelse. Det er svært at forestille sig, at de helt store internationale advokatfirmaer ikke har intern vidensudveksling. Selv om de måske opererer via særskilte juridiske enheder må idéen være fælles viden og fælles sagsbehandling.
[354] Se Mads Bryde Andersen: anførte sted, tese 6.

> betydning i relation til "skal-reglerne", er således ikke aktuelt i relation til en sådan situation. Den beskrevne situation er derfor i stedet en klarlæggelse af, hvad der er omfattet af fortrolighedsbegrebet. (Reglen om vidnefritagelse for advokater i Retsplejelovens § 170 forudsætter tilsvarende, at en klient kan tillade, at advokaten udtaler sig om ellers tavshedsbelagte forhold)."[355]

Der findes grundliggende ikke domstolsafgørelser, hvor rækkevidden af et samtykke mellem advokat og klient er bedømt, og det skyldes formentlig den nærliggende grund, at når der er givet samtykke, så er der ingen, der klager, og derfor ingen fældende afgørelser, der kan indbringes for domstolene.

I en Advokatnævnssag[356], hvor advokaten rådgav om rekonstruktion i forhold til bl.a. en bank, der var hovedkreditor, repræsenterede advokatkontoret samtidig banken i anden sammenhæng. Advokaten havde redegjort for kontorets klientforhold til banken, og klienten havde skriftlig bekræftet at ville fortsætte med advokaten. Disse forhold tilsammen anså Advokatnævnet for et samtykke og frifandt advokaten i en efterfølgende klagesag.[357]

Der findes imidlertid en afgørelse, **Østre Landsrets dom af 29. januar 2016 i sag B-3417-14**[358]**,** hvor interessekonflikt blev påberåbt af tredjemand.[359] De involverede parter, hvis interesser var i konflikt, havde alle viden om advokatens dobbeltrolle. Han repræsenterede på den ene side en koncernaktionær i et konkursramt selskab og dennes hustru H, ligesom han på den anden side var medlem af bestyrelserne og medejeren af faderens selskab T. Begge var interesseret i samme ejendomsporteølje. Den omstændighed, at advokaten ikke deltog i beslutninger på selskabssiden, og at parterne havde accepteret advokatens dobbeltrolle kunne efter landsrettens afgørelse ikke føre til frifindelse. Indklagede havde derfor groft tilsidesat god advokatskik.[360]

Det er interessant eller foruroligende, at tredjemand kan håndhæve en interessekonflikt, som parterne ikke selv mener eksisterer. Det er efter vor mening et misbrug af de hensyn, der bærer reglerne.

---

[355] DA.bemærk.2011 indeholder følgende kommentar: "Bestemmelsen regulerer, i hvilket omfang et samtykke fra de involverede påvirker vurderingen af, om der foreligger en interessekonflikt, og dermed advokatens mulighed for at påtage sig en repræsentation.
Bestemmelsen svarer til de hidtidige regler, for så vidt som den cementerer den grundliggende sondring mellem obligatoriske og de fakultative interessekonflikttilfælde (henholdsvis nr. 1-7 og nr. 8-11).
Bestemmelsen indeholder imidlertid den nyskabelse, at den, for så vidt angår de interessekonflikttilfælde, der er reguleret i nr. 1-7, åbner mulighed for, at et klientsamtykke vil kunne have betydning for bedømmelsen af, om der foreligger en interessekonflikt, som afskærer advokaten fra at påtage sig en repræsentation. Bestemmelsen fastsætter nemlig, at klientsamtykket kun "som udgangspunkt" ikke vil påvirke bedømmelsen. Det er selvsagt på nuværende tidspunkt ikke muligt at forudsige, hvordan Advokatnævnet og domstolene vil anvende denne adgang til at tillægge et klientsamtykke betydning. Det forekommer imidlertid klart, at det må skulle tillægges betydning, i hvilket omfang klienten må antages fuldt ud at kunne overskue konsekvenserne af sit samtykke, ligesom et samtykke formentlig ikke vil blive tillagt betydning, hvis den interessekonflikt, der tilsigtes opløst, er åbenbar og væsentlig.
En interessekonflikt, der er omfattet af en af bestemmelserne i nr. 8-11, vil som udgangspunkt blive opløst, når klienterne på et informeret grundlag meddeler samtykke til, at advokaten agerer i sagen. I overvejelserne om, hvornår der kan siges at foreligge et informeret samtykke fra en klient, vil indgå, om samtykket er givet på grundlag af den nødvendige og tilstrækkeligt fyldestgørende information fra advokaten. For at samtykke kan tillægges betydning, kræver det således, at klienten – via dialog og udveksling af oplysninger – er i stand til at overskue konsekvenserne på baggrund af den information, der er givet. Hertil kommer, at informationen bør være forståelig konkret i forhold til den enkelte klient – det vil sige at informationen bør tilpasses klientens individuelle forudsætninger – f.eks. om der er tale om en privatklient eller en erhvervsklient med egen intern juridisk afdeling. Det vil også indgå, at samtykket skal være konkretiseret, så det er klart og tydeligt, hvad samtykket omfatter." Det "informerede samtykke" er et emne, der bør dyrkes yderligere i fremtidens advokatetiske drøftelser.

[356] Kendelse af 23. september 2013 i sagsnr. 2011-4738.

[357] Modsat en afgørelse fra 2015 refereret i Cecilie Holt Nielsen og Hanne Christensen: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 37, hvor der ikke var indhentet oplyst samtykke fra den faste klint og dennes potentielle modpart.

[358] Se ovenfor under 5.3.4

[359] Synspunktet, at der savnedes retlig interesse for klager, blev tilsyneladende ikke gjort gældende.

[360] Byretten ophæver Advokatnævnets kendelse, idet det bl.a. henviste til, at parterne (altså de reelle parter – ikke klager), jo var bekendt med repræsentationen og bestyrelsesposten.

5.10 Udtræden ved interessekonflikter

Artikel 13.

> **Når der i henhold til disse regler foreligger en interessekonflikt eller en nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde af den eller de konkrete sager i forhold til alle involverede klienter.**
> **Det gælder dog ikke artikel 8, stk. 2, nr. 7, hvor udtræden efter en konkret vurdering kan begrænses til den ene eller til nogle af klienterne.**
> **Stk. 2. Hvis advokaten i tilfælde omfattet af artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter.**
> **Stk. 3. Advokatens udtræden skal ske straks. Dog skal advokaten foretage det, der er nødvendigt for, at klienten ikke lider retstab.**[361]

Foreligger der en interessekonflikt, eller er der nærliggende risiko herfor, skal advokaten udtræde i forhold til alle involverede klienter.

Hvis interessekonflikten skyldes, at advokat **skal** [har?] varetage(t) indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter, jf. AER artikel 8, stk. 2, nr. 7, kan udtræden efter en konkret vurdering begrænses til den ene eller til nogle af klienterne.

Efter stk. 2 gælder, at hvis advokaten i tilfælde omfattet af AER artikel 8, stk. 2, nr. 1 og 3, og artikel 8, stk. 3, nr. 2, kun har modtaget væsentlige oplysninger fra nogle af klienterne, kan advokatens udtræden begrænses til de øvrige klienter. Det er en svær balanceakt.

Advokatens udtræden skal ske straks, jf. dog reglerne om udtræden – det skal ske, så klienten ikke har risiko for retstab.

Retten i Århus dom af 27. juni 2014 i sag BS 12-1640/2013: Advokat A's kontor modtog hos en advokatfuldmægtig oplysninger fra klient 1 – der tidligere havde givet opdrag til advokatfirmaet – vedrørende en inkassosag. Advokat A påtog sig efterfølgende – uden at vide, at der var etableret en konkret klientkontakt mellem klient 1 og advokatfuldmægtigen i den pågældende sag, at repræsentere klient 2, der var modpart i inkassosagen.
Advokatnævnet fandt, at det ikke kunne bebrejdes advokat A, at han ikke vidste, at advokatfuldmægtigen havde haft kontakt til klient 1 og modtaget oplysninger (der er tidsmæssigt ikke helt klarhed over klientregistrering og fornøden vurdering). Da sammenhængen imidlertid blev klarlagt, burde advokat A være udtrådt – og det gjorde han ikke.

Det er muligt, at interessekonflikten ikke umiddelbart kan konstateres ved undersøgelser "i rimeligt omfang", jf. AER artikel 7, men bliver det efterfølgende klarlagt, skal udtræden ske. Det skete ikke i **Vestre Landsrets dom af 13. januar 2016,** der er behandlet under 5.1.1, og det udgjorde en tilsidesættelse af god advokatskik.

Et eksempel, hvor problemet opstår under behandlingen, er følgende:

[361] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 122 ff.

U.2010.387V: Advokat A havde bistået både K og F med en handel om et jordstykke. På et tidspunkt opstod der uenighed om jordstykkets størrelse. Indtil da kunne advokat A repræsentere begge, og var berettiget til salær. Efter det tidspunkt, hvor konflikten opstod, kunne Advokat A ikke repræsentere nogen af parterne og burde være udtrådt. Dommen henviser både til retsplejelovens § 126, stk. 1, og de tidligere AER 3.2.1. Advokat A var efter det nævnte tidspunkt ikke berettiget til salær.

5.11 Retningslinjer for håndtering af interessekonflikter

Artikel 14.

Advokatfirmaer og andre samarbejder omfattet af artikel 10, stk. 1 og 2, skal udarbejde skriftlige retningslinjer for håndtering af interessekonflikter. Dette gælder ikke enkeltmandsvirksomheder uden ansatte eller advokatselskaber, hvor kun én advokat udøver virksomhed. Retningslinjerne skal være egnede til at undgå interessekonflikter, til at opfange og identificere opståede konflikter på det tidligst mulige tidspunkt og indeholde en beskrivelse af fremgangsmåden, når en konflikt er identificeret.
Stk. 2. Retningslinjerne skal efter anmodning fremsendes til Advokatrådet.[362]

Det gælder alle advokatvirksomheder og advokatvirksomheder omfattet af AER artikel 10, stk. 1 og 2, skal udarbejde skriftlige retningslinjer for håndtering af interessekonflikter.

Advokatvirksomheder omfattet vil sige advokater, der udøver advokatvirksomhed i:

- et fællesskab,
- advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124,
- kontorfællesskab, eller
- andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatvirksomheder, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller en advokatvirksomhed.

Retningslinjerne skal være egnede til at undgå interessekonflikter og til at opfange og identificere opståede konflikter på det tidligst mulige tidspunkt. Herudover skal retningslinjerne indeholde en beskrivelse af fremgangsmåden, når en konflikt er identificeret.

Retningslinjerne skal efter anmodning fremsendes til Advokatrådet.
Advokatsamfundet har udarbejdet inspiration til udarbejdelse af skriftlige retningslinjer for håndteringen af interessekonflikter.

[362] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 125 f.

6. Fortrolighed – tavshedspligt - AER 15-20 [363]

> *" In the dark ages of the Russian Empire, lawyer Fyodor Plevako became a symbol of the highest legal professionalism. He explained the challenge of the legal profession in the following way: "Behind the back of the prosecutor there is a silent, cold, unshakable law, behind the back of the defender there is a human being with his fate, his wants and needs; and this human being climbs onto shoulders of his defender, seeks his protection; and it's scary to slip with such a burden!"*[364]

Artikel 15.

> **"Fortrolighed er en betingelse for advokatens virke og en grundlæggende pligt og ret, som skal respekteres ikke kun i det enkelte individs, men også i retssamfundets interesse."**[365]

Det hed i tidligere AER 5.1 stk. 2:

> *"Det er derfor afgørende, at en advokat kan modtage oplysninger om forhold, som klienten ikke ville betro andre, og at advokaten kan gøres bekendt med oplysningerne i fortrolighed.*
> *Advokaten skal behandle alle oplysninger, han som led i sit virke bliver bekendt med, fortroligt. "*

Det er ikke klart, hvorfor denne del er udgået af Advokatrådets regler.

Bestemmelsen indeholdt to begreber, der dog ikke nærmere blev beskrevet. Og det gælder stadig:

"fortrolighed" og "tavshedspligt".

I norsk ret sondres der i de advokatetiske regler pkt. 2.3 mellem advokatens pligt til at udvise fortrolighed; i forhold til de oplysninger som hun har, og tavshedspligt; i forhold til de oplysninger, som bliver hende meddelt af klienten.

I kommentaren til pkt. 2.3 anføres:

> *"Regler for god advokatskikk pkt. 2.3.2 skiller mellom den lovbestemte taushetsplikten som advokaten har og advokatens fortrolighetsplikt. Taushetsplikten er regulert i lovgivningen. Fortrolighetsplikten går lenger*

[363] Lars Økjær Jørgensen & Martin Lavesen: De Advokatetiske regler – kapitel 5 og Woxholth, Geir: God advokatskikk - Fortrolighetsregulering: Taushets- og fortrolighetsplikt Kapital 10 – Mads Bryde Andersen: Advokatretten (2005) – kapitel 8, Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: Advokatretten" (2022) kapitel 9Behandlet på Nordisk Juristmøde i 2005: Advokaters tystnadsrätt. **Advokatnævnets kendelse af 27. februar 2020 i sag 2018 – 3250** har ført til omtale af Lars Økjær Jørgensen; Tavshedspligt – ny kendelse" Advokaten 03/2020 side 46f.

[364] See Plevako F., N. Izbrannye rechi. - M.: Jurait, 2017, T.1, p.30. Vi har ikke læst det citerede værk, men synes om billedet. Det fulde citat er hentet fra dissensen i **EMD af 19. november 2020 i sagen Klaus Müller mod Tyskland (nr. 24173/18)**

[365] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 128 ff."

enn taushetsplikten og gjelder også opplysninger som ikke er omfattet av den lovbestemte taushetsplikten, jfr. pkt. 2.3.2 annet ledd. "[366]

I CCBE's Code of conduct for European Lawyers pkt. 2.3.2 hedder det:

"A lawyer shall respect the confidentiality of all information that becomes known to the lawyer in the course of his or her professional activity

I Model Article on Confidentiality pkt. 4 fra 2016 er det angivet:

"Confidentiality applies to any and all information about a client or a client matter which is given to the lawyer by his or her client or which is received by the lawyer in the course of the lawyer´s exercise of his or her profession, irrespective of the source of such information."

Artikel 16.

"Tavshedspligten gælder uden tidsbegrænsning og gælder også, efter at sagen for klienten er afsluttet.
Stk. 2. Tavshedspligten gælder alle oplysninger, som advokaten har modtaget under sit virke for klienten. Dog kan en forsvarsadvokat udtale sig til pressen i generelle vendinger om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål.
Stk. 3. Tavshedspligten gælder, uanset hvilken sag advokaten varetager for klienten."[367]

I stk. 1 må man sige, at der er taget højde for enhver advokats sofistikerede fortolkning. Reglen gælder både uden tidsbegrænsning - og efter afslutning af sagen – og i stk. tre for alle sager. Så må det være slået fast - reglen gælder!

I stk. 2 er som 2. punktum tilføjet en særlig dansk regel: "*Dog kan en forsvarsadvokat udtale sig til pressen i generelle vendinger om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål."*

Det må siges at være en overfortolkning af et obiter dictum i **U.2020.1062Ø**[368]**.** I sagen var problemstillingen udtalelser uden klientsamtykke efter en afgørelse i byretten, hvor repræsentationen er åbenbaret – men hvad med tiden før sagen behandles i retten?
Hvis klienten søger at holde sig ude af omtale, kan forsvareren så udtale sig "om straffesagens fremdrift og lignende spørgsmål" uden at inddrage klienten?
Hvad er i øvrigt "lignende spørgsmål"?

---

[366] Bestemmelsen lyder: 2.3 Fortrolighet Det er av sentral betydning for advokatens virke at klienter og andre kan gi advokaten opplysninger som advokaten er forpliktet til ikke å meddele videre. Advokatens plikt til å behandle opplysningene fortrolig, er en nødvendig forutsetning for tillit og er således en grunnleggende og overordnet rett og plikt for advokaten.
Advokatens plikt til å bevare taushet om opplysninger han mottar, fremmer rettspleien så vel som klientens interesser og har derfor krav på en særlig beskyttelse fra statens side.
En advokat skal overholde den taushetsplikt som han er pålagt gjennom lovgivningen.
Opplysninger advokaten blir kjent med i sitt virke som advokat, må behandles fortrolig også når opplysningene ikke omfattes av hans lovbestemte taushetsplikt7). Plikten til fortrolighet er ikke tidsbegrenset.

[367] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 129 ff.

[368] Omtalt yderligere nedenfor under afsnit 10

Reglen vil skabe usikkerhed, fremme "trappestensforsvarer", og det havde nok været bedre, hvis denne særregel ikke var blevet formuleret.[369]

Artikel 17.

> **"En advokat kan dele fortrolige oplysninger med advokater og andre, der er beskæftiget i samme advokatfirma som advokaten, hvis det åbenbart er i klientens interesse.**
> **Stk. 2. En advokat skal indhente klientens samtykke til deling af fortrolige oplysninger med eksterne personer, herunder advokater."[370]**

6.1 Undtagelser

Artikel 18.

> **"Tavshedspligten forhindrer ikke advokaten i at videregive oplysninger i følgende tilfælde:**
> **1) Klienten har på oplyst grundlag givet samtykke til, at konkrete oplysninger kan videregives, medmindre andet er bestemt i lovgivningen eller i pålæg i henhold til lovgivningen.**
> **2) Advokaten er retligt forpligtet til at videregive oplysningerne.**
> **3) Videregivelse sker i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv."[371]**

Indledningsvis om dette emne vil vi gøre opmærksom på en for de fleste advokater nok ikke fuld present regel i straffelovens § 164 a.:

> *"Den, som undlader at oplyse omstændigheder, der bestemt taler for, at en for en forbrydelse sigtet eller dømt er uskyldig, skønt dette kunne ske uden at udsætte den pågældende eller dennes nærmeste for fare for liv, helbred eller velfærd eller for forfølgning for vedkommende forbrydelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år."[372]*

Der forekommer i Danmark helt særlige situationer, hvor tavshedspligten **ikke gælder**, men hvor straffelovens § 152 e giver mulighed for en ophævelse. Bestemmelsen lyder som pkt. 2 og 3 i AER:

> *"Bestemmelserne i §§ 152-152 d omfatter ikke tilfælde, hvor den pågældende:*
> *1) er forpligtet til at videregive oplysningen eller*
> *2) handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv"*

---

[369] Den underbygger igen forsvarerhvervets forskellighed fra de generelle spørgsmål, der behandles i AER.
[370] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 137 ff.
[371] Lars Økjær Jørgensen Advokaten 4/2018: "Undtagelser til tavshedspligten.". Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 141 ff.
[372] Pligten efter § 164 a gennembryder en eventuel tavshedspligt, herunder for en forsvarer for den skyldige, jf. Vestergaard: Forbrydelser 160 f. og Rørdam: Forsvareren 49 ff.

En sådan situation blev fundet at foreligge i:

U.2002.1531H: I slutningen af 1998 foretog entreprenør E eller af ham kontrollerede selskaber omfattende opkøb af aktier i to ejendomsselskaber, hvilket gav anledning til betydelig opmærksomhed på aktiemarkedet og i medierne. Den 4. januar 1999 modtog advokat A1 fra advokat A2, der var advokat for E og tilknyttet samme advokatfirma som A1, i fortrolighed oplysning om, at pensionsforsikringsselskab stod bag aktieopkøbene, idet disse blev foretaget med midler stillet til rådighed af en udenlandsk bank, over for hvilken pensionsforsikringsselskabet havde afgivet garanti. I en tv-udsendelse den 6. januar udtalte E, at *"der ikke er danske penge i det her"*. Efter at E og den direktør i pensionsforsikringsselskabet, som A2 havde kontakt med, havde fastholdt, at pensionsforsikringsselskabet fortsat ikke ønskede at stå frem, afbrød A2 samarbejdet med E, hvilket blev meddelt offentligheden. På en generalforsamling i det ene ejendomsselskab den 14. januar fremkom E ikke som bebudet med oplysning om, hvem der stod bag aktieopkøbene. Advokat A1 rettede herefter den 16. januar henvendelse til formanden for Københavns Fondsbørs' bestyrelse, til hvem han fortalte, at det var det pågældende pensionsforsikringsselskab, som stod bag E. Dette førte til, at Fondsbørsens direktør henvendte sig til den administrerende direktør for pensionsforsikringsselskabet, og få dage efter blev det afsløret, at de af pensionsforsikringsselskabet afgivne garantier var falske. I marts 1999 rejste Advokatrådet for Advokatnævnet sag mod advokat A1 for at have tilsidesat god advokatskik ved at bryde sin tavshedspligt, og Advokatnævnet idømte i medfør af retsplejelovens § 147 c, stk. 1, A1 en bøde på 2.500 kr. Denne afgørelse indbragte advokat A1 for domstolene. Landsretten ophævede Advokatnævnets afgørelse med bl.a. henvisning til, *at* E's udtalelser til offentligheden for advokat A1 måtte fremstå som løgnagtige, *at* der forelå risiko for, at E bevidst vildledte markedet, jf. straffelovens § 296, *at* der var tale om omfattende aktiehandler, *at* henvendelsen skete til formanden for Fondsbørsens bestyrelse, og *at* det på denne baggrund var tilstrækkeligt godtgjort, at advokat A1 havde handlet i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse, jf. straffelovens § 152 e, nr. 2. Højesteret tilføjede, *at* advokatfirmaets bistand til E ikke havde forbindelse med retssager, *at* henvendelsen til formanden for Fondsbørsens bestyrelse måtte sidestilles med en anmeldelse til vedkommende myndighed, og *at* det måtte forventes, at Fondsbørsen ville søge forholdet afklaret ved henvendelse til pensionsforsikringsselskabet, således som det også skete. Højesteret tiltrådte herefter, at advokat A1's anmeldelse til Fondsbørsen ikke efter straffelovens § 152, stk. 1, sammenholdt med § 152 e, nr. 2, var uberettiget, og den derfor heller ikke kunne anses for at være i strid med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1. (Dissens). [373]

Sagen er konkret og havde en stor mediebevågenhed, hvilket understøtter alvoren af de lovovertrædelser, som de involverede erhvervsfolk begik og fik fængselsstraffe for. Selvom sagen er konkret og havde den store mediebevågenhed, er sagen illustrativ for grænserne for advokatens tavshedspligt. Det må således nok forventes, at andre sager, der på lignende vis involverer straffelovsovertrædelser, vil kunne undergives samme vurdering i forhold til advokatens tavshedspligt, men sagen er konkret og må henregnes til undtagelsen.

[373] Noten i dommen i UfR henviser til: Betænkning 216/1962 s. 21 ff., Betænkning 998/1984 s. 99 ff., 156 ff., 190 ff., FT 1985-86, A sp. 257 ff., Betænkning 1379/1999 s. 34 ff., 100 f, 109, Axel H. Pedersen: Indledning til Sagførergerningen (1951) s. 122 f, 127 f, 134 ff., Østergaard i Advokatbladet 1972 s. 129 ff., Holm og Spang-Hanssen: God Advokatskik (1997) s. 62 ff., Rothe i Festskrift i anledning af Grundlovens 150 års jubilæum (Advokatsamfundet, juni 1999) s. 9 f, Greve m.fl.: Kommenteret Straffelov, Speciel del (7. udg. 2001) s. 104 f, 108 f, Steen Hansen i R & R 1963 s. 326 f, Sysette Vinding Kruse: Revisors Strafansvar (1987) s. 112 f, Langsted i R&R 1990 s. 13 f, Langsted m.fl.: Revisoransvar (1997) s. 275.

Om undtagelser kan der henvises til Lars Økjær Jørgensen: "Undtagelser til tavshedspligten", Advokaten 04/2018 s. 36ff. med yderligere henvisninger.

I den pågældende artikel er anført, at en undtagelse kan foreligge, når advokaten handler i berettiget varetagelse af egen tarv: "*Bestemmelsen giver blandt andet en advokat mulighed for at forsvare sig, hvis han bliver tiltalt, stævnet eller indklaget, selv om dette betyder, at advokaten videregiver ellers tavshedsbelagte oplysninger. Det virker åbenbart rigtigt, hvis det er klienten selv, der "angriber" advokaten, idet klienten ellers uberettiget vil kunne udnytte tavshedspligten til skade for advokaten. Det må imidlertid også gælde, når advokaten skal forsvare sig mod andre end klienten. Tilsvarende må bestemmelsen omfatte videregivelse af oplysninger i visse tilfælde, hvor det er advokaten, der har taget initiativ til retssagen mv. – herunder når advokaten stævner klienten for betaling af salæret.*
Klientens interesse i hemmeligholdelse må afvejes i forhold til advokatens behov for at give oplysningerne videre, se eksempelvis Advokatnævnets kendelse af 6. juli 2006 i sag 02-0407-04-1600, som er gengivet i bogen "De Advokatetiske Regler - kommenteret", 2. udgave, side 55-56. Det må imidlertid være nemmere for advokaten at påvise nødvendighed i tilfælde, hvor det er klienten selv, der har stævnet eller indklaget advokaten. Dette fremgår af kendelse af 27. februar 2017 (sag 2016-2938), hvor Advokatnævnet anførte, at advokaten må indrømmes et skøn ved vurderingen af, hvilke sagsakter der er relevante til oplysning af sagen."

Det anføres videre: "*Advokatnævnet har i flere kendelser fastslået, at en advokat ikke tilsidesætter sin tavshedspligt ved at videregive relevante oplysninger til Advokatnævnet som svar på en klage indgivet af klienten mod advokaten. Foruden i de ovennævnte kendelser af henholdsvis 27. februar 2017 og 6. juli 2006 er det sket i kendelse af 4. februar 2008 (sag nr. 02-0301-06-2213) og i kendelse af 17. september 1998 (sag nr. 41-106-97-14).*" Muligheden som nævnt i dette eksempel underbygges af, at Advokatnævnet og nævnets medlemmer har tavshedspligt, og det må udvide muligheden for at bryde tavshedspligten, hvilket også må gælde tilsvarende situationer. Formuleringen af kendelse må ske under hensyntagen til tavshedspligten.

U.2002.1531H blev uden held påberåbt i relation til udtalelser om et kontroversielt forsikringsselskabs konkurs i **Københavns Byrets dom af 12. juli 2018 i sag BS 44C-3421/2017**. Advokat A havde repræsenteret et forsikringsselskab, og hans advokatselskab havde tidligere udlånt medarbejder hertil. Da forsikringsselskabet kom i økonomisk uføre, udtalte advokat A sig uden klientens samtykke til pressen om en kundes oplysninger om generelle forhold og bidrog til eftersøgning af kunder på Facebook. Der var tale om brud på tavshedspligten og tilsidesættelse af god advokatskik. Der var slet ikke den samfundsinteresse, der berettigede til undtagelsen i **U.2002.1531H.** Der var i samme sag et forhold omkring interessekonflikt, og der blev på baggrund af en tidligere bøde på 15.000 kr. og en tillægsbøde på 10.000 kr. fastsat en bøde på 40.000 kr. Retten stadfæstede i det hele.

I forhold til klienten er der som udgangspunkt ikke tavshedspligt[374].

[374] Også her er der en særregel for forsvarer. Retsplejelovens § 729 a om adgangen for sigtede/tiltalte til det materiale, der danner grundlag for sagen mod ham gennem forsvareren har en vigtig undtagelse i stk. 4 og 5:

U.2018.1133H: I forbindelse med en konflikt efter samlivsophævelse, repræsenterede Advokat A manden, og anlagde på dennes vegne sag mod hustruen. Han anmodede kommunen om at oplyse hustruens adresse, der var adressebeskyttet efter CPR-loven. Adressen blev anført på stævningen, og Advokat A sendte kopi til klienten. Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde overtrådt forbuddet i CPR-lovens § 44 om at videregive beskyttede adresseoplysninger til »andre private« og derfor havde handlet i strid med god advokatskik. Højesteret udtalte:

> "Efter CPR-lovens § 44, stk. 1, må beskyttede adresseoplysninger, der er modtaget efter bl.a. § 42, stk. 5, eller § 43, stk. 1, ikke videregives til andre private, medmindre det følger af lov eller bestemmelser fastsat i medfør af lov. Overtrædelse af bestemmelsen, der sker forsætligt eller ved grov uagtsomhed, straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, jf. § 57, stk. 1, nr. 4."
>
> *En advokat har som hovedregel ikke tavshedspligt over for sin klient om oplysninger, som advokaten har modtaget om f.eks. modparten som led i hvervets udførelse, jf. herved også Højesterets dom af 6. januar 2016* (**U.2016.1436H**).
>
> Det fremgår hverken af ordlyden af eller forarbejderne til CPR-lovens § 44, stk. 1, at udtrykket »må ikke videregives til andre private« tager sigte på at fravige denne hovedregel. Bestemmelsen adskiller sig herved fra f.eks. de regler i retsplejeloven, hvor det udtrykkeligt er reguleret, om en forsvarer må udlevere det modtagne materiale til sin klient, jf. denne lovs § 729 a, stk. 1 og 2.
>
> Kommunen havde som nævnt givet adresseoplysningen vedrørende K til advokat A i dennes egenskab af partsrepræsentant for M til brug for retssagen, som M agtede at anlægge mod K. Det må endvidere antages, at advokat A ikke havde grund til at formode, at der var risiko for, at M ville misbruge adresseoplysningen vedrørende K.
>
> Under disse omstændigheder finder Højesteret, at advokat A hverken handlede i strid med CPR-lovens § 44, stk. 1, eller god advokatskik ved til M at udlevere en kopi af stævningen, hvorpå Ks beskyttede adresse var anført."[375]

Advokatnævnets kendelse blev derfor ophævet.[376]

Artikel 19.

> **"Advokaten skal sikre, at advokatens autoriserede fuldmægtige, partnere, jf. retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatfirmaet, gøres bekendt med, at de**

"Stk. 4.Hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand, herunder til et vidnes sikkerhed, eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen, eller så længe det er nødvendigt af hensyn til sikring af krav i sagen, hvis det ikke giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af den pågældendes forsvar.
Stk. 5. Retten træffer efter begæring fra forsvareren afgørelse om, hvorvidt et pålæg efter stk. 4, der også gælder, efter at tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen, kan opretholdes. Afgørelsen træffes ved kendelse. Kendelsen kan til enhver tid omgøres. Retten kan på begæring bestemme, at der ikke skal gives sigtede underretning om retsmøder, der afholdes i henhold til 1. pkt., eller at sigtede skal være udelukket fra at overvære sådanne retsmøder helt eller delvis, hvis det er nødvendigt af hensyn til sikring af krav i sagen."

[375] FT 99-01, till. A, lovforslag nr. L 3, bemærkninger til § 44, Vejledning om folkeregistrering af 14. juni 2013, pkt. 12.3.

[376] Dommen er omtalt af Vibeke Tarpgaard: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik", Advokaten 01/2018 side 38ff.

pågældende har samme tavshedspligt som advokaten, uanset om de er advokater eller ej."[377]

Artikel 20.

"Når advokater udøver advokatvirksomhed i et fællesskab, i et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124, eller i kontorfællesskab gælder reglerne i artikel 15-19 for fællesskabet, advokatselskabet og kontorfællesskabet og i det indbyrdes forhold mellem dets deltagere, herunder ansatte advokater.
Stk. 2. Tilsvarende gælder reglerne i artikel 15-19 for andre samarbejder, samvirker og fællesskaber mellem advokater eller advokatfirmaer, såfremt de i forhold til tredjemand fremtræder som et fællesskab eller advokatfirma."[378]

Der findes ingen udtømmende selvstændig lovregel om advokaters tavshedspligt og dens grænser, men tavshedspligten er ud over i AER fastslået ved en henvisning i retsplejelovens § 129:

> *"Straffelovens §§ 144, 150-152 og 155-157 finder tilsvarende anvendelse på ad vokater samt deres autoriserede fuldmægtige, partnere, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatvirksomheden. "*

Det er her specielt straffelovens § 152, der er af interesse:

> *"Den, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.*
> *Stk. 2. Begås det i stk. 1 nævnte forhold med forsæt til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, eller foreligger der i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 2 år. Som særligt skærpende omstændighed anses navnlig tilfælde, hvor videregivelsen eller udnyttelsen er sket under sådanne omstændigheder, at det påfører andre en betydelig skade eller indebærer en særlig risiko herfor.*
> *Stk. 3. En oplysning er fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser."*

I tilknytning hertil er der beskyttelsen i retsplejelovens § 170 om vidnefritagelse, der omtales nedenfor.

Som EMRK artikel 8 fortolkes af EMD, så omfatter den bestemmelse retten til fri kommunikation – herunder med advokaten. Via EMRK er der således en beskyttelse.

---

[377] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 149 ff.
[378] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 150 ff. DA.bemærk.2011 anfører vedr. tidligere AER 5.4: "Se **U 2005.1403VLK**: Oversigt over medarbejdere i et samarbejde kunne ses på en hjemmeside, og der var angivet kontor i fem byer – statueret, at samarbejdet i forhold til tredjemand fremtrådte som et fællesskab eller en virksomhed." Det angives videre, at Advokatnævnet i en kendelse af 30. november 2010 har lagt til grund, at et samarbejde i forhold til tredjemand fremtrådte som et fællesskab.

Tavshedspligten er uløselig knyttet til tillidsforholdet mellem advokat og klient[379], og det må antages, at denne pligt er så rodfæstet hos advokaterne, at tilsidesættelser heldigvis ikke er hyppige.

Den svenske højesteretsdommer Stefan Lindskog har i et for ham karakteristisk tillæg til nedennævnte i øvrigt enstemmige afgørelse fra Högsta domstolen i marts 2010[380] anført:

> *"Skyddsintresset*
> *Det sekretessintresse som bildar utgångspunkten för Högsta domstolens avgörande handlar inte bara om att till en klient hänförlig information ska skyddas i det enskilda fallet utan också om att grundlägga ett förtroende för en viktig rättsstatlig princip, nämligen att rätten att få råd och biträde av en kompetent och oberoende advokat (jfr artikel 6.3 c) i Europakonventionen) innefattar i princip full sekretess med avseende på sådan information som advokaten till följd av uppdraget får i ärendet. Om inte den som behöver advokathjälp kan lita på advokatsekretessen kan han inte sägas ha den tillgång till advokat som ska finnas i en rättsstat."*[381]

De følgende afgørelser er "normalsituationen", hvor der er sket tilsidesættelse af god advokatskik over for klienten.

Østre Landsrets dom af 10. juni 2002 i sag B-2110-01: Tilsidesættelse af god advokatskik ved som advokat for kommanditselskab at have oplyst skyldner, der var til møde hos advokat A med henblik på underskrivelse af frivilligt forlig, at skyldnerens tidligere samlever var blevet indkaldt til fogedretten af kommanditselskabet.
Oplysningen til skyldneren blev afgivet af advokat A uden, at skyldneren havde spurgt til andre sager vedr. kommanditselskabet. Advokat A spurgte, om skyldneren stadig var samlever med klageren, og han svarede nej. Advokat A fortalte af sig selv, at han netop havde sendt sagen med skyldnerens tidligere samlever til fogedretten, og at hun nok ville blive indkaldt snarest. Advokatnævnet fandt, at der var handlet i strid med god advokatskik og landsretten stadfæstede.

Vestre Landsrets dom af 8. juni 2007 i sag B-1606-06: Advokat A havde videregivet fortrolige oplysninger om bl.a. en persons religiøse tilhørsforhold.
Landsretten udtalte, at en persons religiøse tilhørsforhold må opfattes som et forhold af privat karakter, uanset at nogle personer med tilknytning til en trosretning måtte vælge at lade deres tilhørsforhold være offentligt kendt. En oplysning om klientens religiøse overbevisning, der er givet advokaten i forbindelse med dennes bistand til klienten, er således omfattet af advokatens pligt til fortrolighed. Landsretten stadfæstede afgørelsen.

Baseret på foreliggende praksis er brud på advokatens tavshedspligt heldigvis en sjælden begivenhed. Når der opstår ganske særlige og alvorlige situationer med risiko for

---

[379] I **Retten i Odenses dom af 15. november 2013 i sag BS 8-1872/2012** blev en kendelse ophævet, da de oplysninger der var det centrale i sagen kunne hentes af alle ved aktindsigt, men Advokatnævnet havde fundet, at videregivelse af oplysninger, der kontraktligt skulle hemmeligholdes, fra den ene af advokatens to klienter til den anden, var i strid med god advokatskik, da det krænkede tredjemands ret efter kontrakter. Synspunktet kan nok ikke opretholdes efter **Advokatnævnets kendelse af 27. februar 2020 i sag 2018 – 3250**, hvor Advokatnævnet udtaler, at advokaten har tavshedspligt i forhold til alle oplysninger, som klienten deler med advokaten: "Dette gælder som udgangspunkt også, selvom de pågældende oplysninger måtte være blevet offentliggjort og tilgængelige for andre.
[380] **Högsta Domstolens beslut af 4. marts 2010 i sag Ô 2144-09**
[381] Søren Jenstrup har i Advokaten 02/11 side 5 dels behandlet andre erhvervs tavshedspligt og det fundamentale i advokaters.

straffelovsovertrædelser, vil advokaten blive bragt i en vanskelig situation i forhold til afvejningen af, om advokaten har en handlefrihed i forhold til at videregive oplysninger til varetagelse af almenhedens interesser. Den foreliggende praksis på området er konkret, og det vil derfor også altid være en konkret vurdering, som den enkelte advokat må foretage, men praksis levner til en vis – meget begrænset – grad rum for, at der kan være særlige hensyn, som vægter højere end advokatens generelle tavshedspligt.

6.2 Hvem har beskyttelsen efter retsplejelovens § 170

Højesterets kendelse **U.2021.4115HK**:

Det gengives i Højesteretsafgørelsen om landsrettens behandling:

> *"Hovedsagen, der verserer for Østre Landsret, angår en ejendom beliggende i Gentofte, som A og B købte af C den 23. april 2017. C er siden afgået ved døden. Under købsprocessen blev køberne bistået af en juridisk rådgiver, D, som ikke er advokat, men som er partner i og medejer af D Advokater Advokatpartnerselskab, som står bag hjemmesiden …advokat.dk.*
> *Efter købet af ejendommen klagede B over D til Advokatnævnet. Han klagede bl.a. over, at D efter hans opfattelse havde tilsidesat god advokatskik i forbindelse med købet, fordi hun ikke havde rådgivet tilstrækkeligt om en servitut på ejendommen.*
> *Advokatnævnet afsagde kendelse om klagen den 29. maj 2018[382]. I kendelsen anførte nævnet bl.a., at D som medejer af et advokatselskab var omfattet af retsplejelovens bestemmelse om god advokatskik i § 126, stk. 1, jf. § 127 a, stk. 2.[383]*
> *Nævnet frifandt dog D for overtrædelse af reglerne om god advokatskik i forbindelse med rådgivningen om servitutten.*
> *Løsrevet fra Advokatnævnsbehandlingen indgav A og B stævning mod C på baggrund af ejendomshandlen. De fik ved Retten i Lyngbys dom af 19. maj 2020 medhold i, at C burde have oplyst om et deklarationsbelagt areal i forbindelse med handlen, og retten pålagde boet efter C at betale 276.250 kr. Dommen blev anket til Østre Landsret.*
> *A og B anmodede om, at landsretten tog stilling til, hvorvidt D kunne afgive forklaring for landsretten. De protesterede herimod under henvisning til hendes tavshedspligt. Landsretten traf afgørelse om, at protesten mod vidneforklaringen ikke blev taget til følge. Af landsrettens kendelse fremgår bl.a.:*
> *»Landsretten lægger efter det oplyste til grund, at D ikke er advokat, og at hun ikke har ageret som medhjælper for en advokat ved udførelsen af hvervet som juridisk rådgiver for de indstævnte i forbindelse med deres erhvervelse af den i sagen omstridte ejendom. Som følge heraf findes hun ikke at være omfattet af vidnefritagelsesreglerne i retsplejelovens § 170, stk. 1 eller 4…«*

[382] Sagsnr. 2017-2627 og 2017-2628
[383] "Fællesskaber af advokater" er nu indsat i § 127, stk. 1

I Højesterets afgørelse angives herefter:

> *"A og B har anført navnlig, at D som partner i et Advokatpartnerselskab er omfattet af vidnefritagelsesreglen i retsplejelovens § 170, stk. 1.*
> *Straffelovens § 152 om tavshedspligt gælder i medfør af retsplejelovens § 129 for D. Derudover er D omfattet af reglerne om god advokatskik, herunder regler om tavshedspligt.*
> *Bestemmelsen om vidnefritagelse i retsplejelovens § 170, stk. 1, finder anvendelse for samme personkreds, som er underlagt tavshedspligt i medfør af retsplejelovens § 129, idet professionerne nævnt i § 170, stk. 1, skal fortolkes udvidende, så de stemmer overens med reglerne om tavshedspligt. Dette følger af forarbejderne til retsplejelovens § 170, stk. 1.*
> *Hvis retsplejelovens § 170, stk. 1, ikke fortolkes i overensstemmelse med tavshedspligten, vil det medføre uoverskuelige konsekvenser for tavshedspligten på danske advokatkontorer, idet det i så fald vil være nødvendigt at sikre, at ingen andre end advokater får adgang til fortrolige oplysninger.*
> *Tavshedspligt og vidneudelukkelse er ikke gennemskuelig, hvis en advokatvirksomheds medarbejdere eller partnere kan pålægges at afgive vidneforklaring. Flere danske advokatfirmaer har partnere, som ikke er advokater, og det er afgørende for tillidsforholdet mellem advokater og klienter, at klienter i fortrolighed kan give oplysninger til både advokater og partnere i en advokatvirksomhed uden at skulle tage hensyn til, om oplysningerne gives til en person med eller uden advokattitel.*
> *A og B rettede henvendelse til ... via hjemmesiden ...dk og måtte som forbrugere dermed have en berettiget forventning om, at den tavshedspligt og vidnefritagelse, som gælder for advokater, også gjaldt for en partner i advokatpartnerselskabet.*
> *D benytter titlen "partner", hvilket er en meget anvendt titel i advokatbranchen, hvor den ofte benyttes uden samtidig angivelse af advokattitlen, der ligger implicit heri. A og B måtte dermed med rette forvente, at partneren var underlagt samme etiske regelsæt og samme regler om tavshedspligt og vidnefritagelse, som advokater er underlagt.*
> *Det er ikke afgørende for sagen, at Advokatnævnets kendelse med Ds tilkendegivelser er fremlagt under sagen, da dette ikke kan føre til, at tavshedspligten og vidnefritagelsen bortfalder.*
> *Betingelserne i retsplejelovens § 170, stk. 2, er ikke opfyldt i sagen, som har en beskeden sagsværdi på 300.000 kr. Der er tale om en meget snæver undtagelse, hvor sagens beskaffenhed og dens betydning for parten eller samfundet skal findes at berettige til at give pålæg om at afgive forklaring.*
>
> *Boet efter C har anført navnlig, at D ikke har bestalling som advokat, men alene er partner og boligrådgiver i et advokatfirma. Hun er dermed ikke omfattet af vidnefritagelsesreglen i retsplejelovens § 170, stk. 1. D er ikke medhjælper for en advokat, da hun er partner i advokatselskabet, og hun er derfor heller ikke omfattet af retsplejelovens § 170, stk. 4.*
> *Spørgsmålet om tavshedspligt er ikke afgjort af landsretten, og kæremålet bør derfor afvises for denne del, så landsretten kan tage stilling hertil i forbindelse med en afhøring.*

Retsplejelovens § 170, stk. 1, skal fortolkes indskrænkende. Derudover er der ikke sket ændringer i bestemmelsens ordlyd, efter det blev tilladt for ikke-advokater at eje en del af et advokatselskab. En udvidende fortolkning af bestemmelsen vil være i strid med udgangspunktet om vidnepligt i retsplejelovens § 168.
Derudover vil en udvidende fortolkning potentielt kunne føre til, at alle, der er omfattet af en tavshedspligt, ligeledes skal omfattes af vidnefritagelsesreglerne.
En sådan retstilstand er ikke i samfundets interesse.
Hvis D anses for omfattet af retsplejelovens § 170, stk. 1, bør hun pålægges at afgive forklaring i medfør af retsplejelovens § 170, stk. 2, idet hendes forklaring er særdeles vigtig i forhold til sagens udfald. Der bør ikke i den forbindelse lægges vægt på sagens værdi. Derudover har D allerede skriftligt udtalt sig over for Advokatnævnet om de forhold, som sagen for Østre Landsret angår, og en eventuel tavshedspligt for hende må i den forbindelse anses for fraveget.
På den baggrund har hensynet til hemmeligholdelse heller ikke væsentlig betydning.
De advokatetiske regler medfører ikke, at D er fritaget for at afgive forklaring. Fritagelse for afgivelse af forklaring grundet tavshedspligt forudsætter, at retten har truffet afgørelse herom efter retsplejelovens § 170, stk. 3, og en sådan afgørelse foreligger ikke.
Det er ikke af betydning for sagen, om A og B måtte have haft en forventning om at modtage juridisk rådgivning fra en advokat. D har ikke anvendt advokattitlen, og B, der selv var advokatfuldmægtig på købstidspunktet, har derfor været vidende om, at der ikke var købt rådgivning af en advokat. Det må endvidere have formodningen imod sig, at de på købstidspunktet havde en forventning om, at D ville være vidnefritaget.

Højesterets begrundelse og resultat
Efter retsplejelovens § 168 har enhver med de i loven fastsatte undtagelser pligt til at afgive forklaring for retten som vidne. Efter retsplejelovens § 170, stk. 1, må vidneforklaring – mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse – som udgangspunkt ikke afkræves bl.a. advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed. Efter § 170, stk. 4, gælder bestemmelsen også for bl.a. advokaternes medhjælpere.
Hovedspørgsmålet under kæremålet er, om D, der ønskes afhørt som vidne i en sag mellem A og B på den ene side og boet efter C på den anden side, er omfattet af de nævnte bestemmelser om vidneudelukkelse.
D har fungeret som juridisk rådgiver for A og B i en bolighandel, hvor de købte en fast ejendom af nu afdøde C.
D er partner i og medejer af et advokatselskab, jf. retsplejelovens § 124 c, stk. 1, nr. 2, sammenholdt med stk. 2, hvorefter en mindre del af aktierne eller anparterne i et advokatselskab må ejes af "andre ansatte i selskabet". D er imidlertid ikke beskikket som advokat, og hun er derfor ikke udtrykkeligt omfattet af personkredsen i retsplejelovens § 170, stk. 1.
D har i sit virke i advokatvirksomheden tavshedspligt, selv om hun ikke er beskikket som advokat, jf. retsplejelovens § 129, hvorefter straffelovens § 152 finder tilsvarende anvendelse på "advokater samt deres autoriserede

fuldmægtige, partnere, personale og andre, som i øvrigt beskæftiges i advokatvirksomheden". Uanset dette finder Højesteret, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at fortolke bestemmelsen i retsplejelovens § 170, stk. 1, udvidende og lade den finde anvendelse på Ds virke som juridisk rådgiver i den nævnte bolighandel.

Højesteret har navnlig lagt vægt på, at retsplejelovens § 170, stk. 1, er en undtagelse til hovedreglen om vidnepligt i § 168, at der ikke i forbindelse med ændringen af retsplejeloven ved lov nr. 520 af 6. juni 2007, hvorved det blev tilladt andre end advokater at eje en del af et advokatselskab, skete ændringer i reglerne om vidneudelukkelse, og at retten efter retsplejelovens § 170, stk. 3, har mulighed for at bestemme, at forklaring ikke skal afgives om forhold, med hensyn til hvilke vidnet efter lovgivningen har tavshedspligt, og hvis hemmeligholdelse har væsentlig betydning.

Højesteret lægger ligesom landsretten til grund, at D ikke har virket som medhjælper for nogen advokat i forbindelse med sit arbejde som juridisk rådgiver for A og B, og tiltræder derfor, at hun ikke er omfattet af vidneudelukkelsesgrunden i retsplejelovens § 170, stk. 4.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Det tilføjes, at Højesteret ikke herved har taget stilling til, om D kan fritages for at afgive vidneforklaring efter retsplejelovens § 170, stk. 3. Dette spørgsmål har landsretten ikke taget stilling til, og spørgsmålet har ikke været et tema under dette kæremål."

Afgørelsen er medtaget in extenso, da den giver grundlag for de overvejelser, der skal foretages af de enkelte advokater – og især de større advokatkontorer.

6.3 Angreb på tavshedspligten[384]

Da advokaten ligger inde med en lang række oplysninger, som andre gerne vil have, forekommer der angreb på advokatens tavshedspligt,

Se **U.2016.469H**, der er omtalt yderligere i Advokaten 01/2016 Camilla Schiøler "Højesteret cementerer advokaters tavshedspligt" og **U.2015.2981Ø** om udlevering af udskrifter vedrørende klientkonto. Der kan være angreb på tavshedspligten fra for eksempel politi og anklagemyndighed.

Det kan også ske fra advokater ved indkaldelse som vidne, ved indgreb i meddelelseshemmeligheden, ved ransagning og ved beslaglæggelse.[385] [386]

Værnet mod angreb – men også indskrænkninger i forhold til udgangspunktet i straffeloven og i AER - udgøres af de grænser i relation til vidnepligt, der fremgår af retsplejelovens § 170.

> *"Mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse, må vidneforklaring ikke afkræves præster i folkekirken eller andre trossamfund, læger, forsvarere, retsmæglere og advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed.*
> *Stk. 2. Retten kan pålægge læger, retsmæglere og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves. Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad en advokat har erfaret i en retssag, som har været betroet ham til udførelse, eller hvori hans råd har været søgt.*
> *.....*
> *Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 gælder også for de pågældende personers medhjælpere."*

Som det fremgår, er der desværre ikke tale om et absolut værn, men bestemmelsen må fortolkes så indskrænkende, at undtagelserne kan sammenlignes med **U.2002.1531H,** og de overvejelser, der skal foretages, skal være på samme niveau.

---

[384] Vejledning kan findes i EMD's Factsheet - Legal professional privilege, June 2024. Tilgængeligt på Domstolens hjemmeside, https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Legal_professional_privilege_ENG.pdf. Der kan suppleres med betragtninger i Domstolens afvisning i **Kock And Others V. Germany** (ansøgninger 1022/19 og 1125/19 fra 22 oktober 2024 hvor der – på trods af resultatet – er en række væsentlige sondringer og tilkendegivelser.
På skatteområdet kan der henvises til EU-domstolens afgørelser i sag **Orde van Vlaamse Balies, Belgian Association of Tax Lawyers, m.fl.-v- Vlaamse Regering**, C-694/20 af 8. december 2022 og F SCS / **Ordre des avocats -v- Luxembourg** C-432/23 af 26. september 2024.
EU-dommene er yderligere omtalt nedenfor under pkt. 18.2 i relation til hvidvasklovens § 38 b.
Sveriges Advokatsamfund har i juni 2020 i "ADVOKATENS TYSTNADSPLIKT" v/ Mia Edwall Insulander, behandlet specielle spørgsmål om bl.a. tavshedspligt i skattesager.

[385] De specielle trusler mod tavshedspligten, der udspringer af skattekontrollovens bestemmelser om oplysningspligt, er behandlet af Sussie Sandra Suhr: "Pligt til tavshed eller oplysning", Advokaten 10/2012 side 36 ff., med yderligere henvisninger. Vedr. ransagning kan endvidere henvises til **U.1984.292H**.

[386] Der kan bl.a. henvises til: **U.1984.1023Ø**, **U.1995.711/1Ø**, **U.1997.1115Ø**, **U.2002.1531H**, **U.2004.2814V**, **TfK.2005.487V**, **U.2008.2283V**, **U.2009.2615H**, **U.2011.1537V**.

Dom om de specielle hensyn, der gør sig gældende ved klientens konkurs eller død i forhold til boet er bl.a. omtalt nedenfor om tilbageholdelse af dokumenter, men følgende dom har også betydning for fastlæggelse af tavshedspligtens grænse.

U.2018.1193H: Advokat A var advokat for K, som blev taget under konkursbehandling. Kurator, anmodede om udskrift af Advokat As klientkonto og bogholderi vedrørende K, og da advokaten protesterede herimod, pålagde skifteretten ved en editionskendelse advokat A at udlevere oplysningerne, jf. retsplejelovens § 299, jf. § 170, stk. 2. Afgørelsen blev stadfæstet af landsretten, og A udleverede herefter oplysningerne. Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde for at have handlet i strid med god advokatskik, ved ikke at have udleveret oplysningerne til kurator.
Højesteret lagde til grund, at Advokatnævnet ikke, da afgørelsen blev truffet, var bekendt med, at skifterettens kendelse om edition havde været påkæret og senere var blevet stadfæstet, og at advokat A derefter udleverede oplysningerne. Advokatnævnet havde alene ved sin afgørelse lagt vægt på, at skifteretten havde givet pålæg om at udlevere oplysningerne. Højesteret fandt, at afgørelsen måtte forstås sådan, at den var baseret på, at Advokat A havde undladt at efterkomme en endelig retsafgørelse. Under behandlingen ved domstolene anførte Advokatnævnet imidlertid, at det under alle omstændigheder var i strid med god advokatskik, at Advokat A ikke umiddelbart efter kurators anmodning herom udleverede oplysningerne, dvs. uden at afvente en editionskendelse. Højesteret fremhævede, at udskrifterne af klientkonto og bogholderi indeholdt oplysninger om klientens økonomiske forhold, som Advokat A var kommet i besiddelse af som led i sit arbejde som advokat for K. Højesteret fandt, at oplysningerne var omfattet af Advokat As tavshedspligt efter retsplejelovens § 129, jf. straffelovens § 152 og denne tavshedspligt var ikke ophørt ved klientens konkurs. Højesteret fandt, at Advokat A ikke havde haft pligt til at udlevere oplysningerne, før landsrettens afgørelse om kurators editionsanmodning forelå. Advokat A havde derfor ikke tilsidesat god advokatskik.[387]

I **EMD af 19. november 2020 i sagen Klaus Müller mod Tyskland (nr. 24173/18)**, tog domstolen bl.a. stilling til spørgsmålet om advokaters tavshedspligt, når der rejses sag mod direktører i et selskab, der tidligere har været klient.
Udgangspunktet for advokater er:

Du har tavshedspligt.

Hvis det skal ændres, så er det opdragsgiver, der skal fritage, eller der skal være en (klar?[388]) hjemmel for at pålægge advokaten at udtale sig.

Baggrund i sagen var følgende: Mellem 1996 og 2014 var ansøgerens advokatfirma ansat til at rådgive fire virksomheder: H., L., W. og G., der alle blev insolvente i 2014. Det var i det væsentlige ansøgeren, der ydede juridisk rådgivning på forskellige transaktioner til virksomhederne. I 2017 indledtes straffesag mod de tidligere administrerende direktører for virksomhederne, blandt andet for bedrageri. De tiltalte direktører var repræsenteret af forskellige forsvarere i sagen. Retten indkaldte sagsøgeren som vidne. Han skulle vidne om specifikke salgstransaktioner, som han havde udført for virksomhederne. Retten meddelte

[387] I Ugeskriftets note til dommen henvises bl.a. til **U.2011.1576V**, **U.2014.226Ø**, **U.2015.2981Ø**, Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.: Konkurs (2014), s. 149 f., Sussie Sandra Suhr i Advokaten nr. 10/12, s. 36 ff., og Lise Ravnkilde i Advokaten nr. 10/12, s. 40 ff. Dommen er yderligere omtalt af Vibeke Tarpgaard: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik", Advokaten 01/2018 side 38ff.
[388] Se bemærkningerne i dissensen.

sagsøgeren, at den nuværende administrerende direktør for de fire selskaber, D., havde afgivet en erklæring, der fritog advokaten fra tavshedspligten. Insolvensadministratoren havde også accepteret, at ansøgeren vidnede i retten. Desuden havde den tidligere administrerende direktør for selskabet L accepteret at fritage ansøgeren fra tavshedspligt, men ikke direktørerne for selskaberne H., W. og G. Under retsmødet påberåbte sagsøgeren sig sin tavshedspligt og nægtede at vidne. Han betragtede sig selv som bundet af tavshedspligten. Han anførte, at det ville kræve accept fra alle de personer, der havde været administrerende direktører på det tidspunkt, hvor han var selskabernes advokat. Retten meddelte, at det efter rettens opfattelse var tilstrækkeligt med fritagelse fra tavshedspligt fra den nuværende administrerende direktør for de fire virksomheder. Da sagsøgeren alligevel nægtede at aflægge vidnesbyrd, pålagde retten sagsøgeren en bøde med forvandlingsstraf. Den 17. august 2017 ændrerede appeldomstolen begrundelsen i den regionale domstols kendelse. Appelretten var enig med regionalretten i, at hvor en advokat kun havde fået mandat fra et selskab, var frigørelse fra tavshedspligt af den nuværende administrerende direktør for virksomheden tilstrækkelig; yderligere frigivelse fra tavshedspligt fra tidligere administrerende direktør var ikke nødvendig. Appelretten ændrede imidlertid den regionale domstols afgørelse af en anden grund. Appelretten mente supplerende, at frigørelse fra tavshedspligt fra den tidligere administrerende direktør undtagelsesvis var påkrævet, hvis en advokat havde fået mandat både af virksomheden og af virksomhedens tidligere administrerende direktør (er) personligt og således havde et kontraktforhold med begge. *Det var imidlertid i den foreliggende sag ikke fastslået, om sagsøgeren desuden var instrueret af selskabernes tidligere administrerende direktører personligt.*

Dette sidste blev et væsentligt omdrejningspunkt.

Artikel 8 beskytter privatliv og kommunikation, og det omfatter advokatprivilegies – tavshedspligt. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslog i den konkrete situation, at der ikke forelå en krænkelse af artikel 8 i konventionen.

Resultatet er for selskabet i overensstemmelse med dansk ret, hvor likvidator dog er mere enerådende end i Tyskland og samtykke alene skal foreligge fra denne.

Det interessante element er imidlertid forholdet til de administrerende direktører og muligt opdrag fra disse, (Det kan yderligere problematiseres, hvis de eksempelvis også er kapitalejere. Et emne, der dog ikke direkte berøres)

I **U.1997.478/2 V** forelå problemstillingen i en civilretlig sammenhæng: ” En advokat, der tidligere havde været bestyrelsesmedlem og likvidator i et selskab, der nu var gået konkurs, kunne ikke med henvisning til den tavshedspligt, han havde som følge af sine klientrelationer til de ***tidligere*** anpartshavere i selskabet, unddrage sig sin særlige oplysningspligt efter konkurslovens § 105, jf. § 100, da der i forbindelse med salg af selskabet var **rådet over selskabets aktiver**.” (vor fremhævelser)

Det afgørende for at pålægge advokaten at svare, var her, at der var nye kapitalejere, og han havde ikke noget med dem at gøre. Lidt som i den tyske sag, hvor der ikke var noget opdrag til de ”nuværende” ejere.

Hvis et selskab risikerer et strafferetligt ansvar, vil "selskabet" søge råd. Det vil typisk ske gennem et ledelsesmedlem på et vist niveau, der kunne frygte selv at blive omfattet af en straffesag, men hun søger kun råd på vegne af selskabet. Kan likvidator fritage advokaten for tavshedspligten på vegne af "selskabet", der unægtelig alene udtaler sig gennem ledelsesmedlemmet? Hvis det besvares bekræftende, vil en sådan fritagelse betyde, at ledelsesmedlemmets berettigede (?) krav på advokatens tavshed samtidig ophæves?

Opmærksomheden skal her rettes mod det uafklarede punkt i appelrettens afgørelse: Det var imidlertid i den foreliggende sag ikke fastslået, om sagsøgeren desuden var instrueret af selskabernes tidligere administrerende direktører personligt.

Som i mange andre situationer er det afgørende: hvem er klient – hvem giver opdraget og hvad er opdraget.

Den meget læseværdig dissens i sagen [389] giver som sådan ikke juridisk svar, men rejser en række spørgsmål om forholdet mellem advokater og "juridiske personer" og sådanne "personers" handlen.

Som konsekvens af reglen i retsplejelovens § 170 er der tilsvarende værn for tavshedspligten, hvis der er tale om indgreb i meddelelseshemmeligheden (§ 782 stk. 2), ransagning, (§§ 794 stk. 3, 795 stk. 2, 799 stk. 1) og beslaglæggelse (§§ 802 stk. 4 og 803 stk. 2).

Et eksempel på et "angreb" blev afgjort af **Østre Landsret i kendelse af 2. maj 2012 5. afd. S-1171-12**, hvor advokaten blev fritaget for at vidne, da det ikke blev fundet, at forklaringen var "af afgørende betydning for sagens udfald". Sådanne afgørelser er naturligt meget konkrete, men det er vigtigt, at advokaterne modsætter sig ethvert tvivlsomt angreb på tavshedspligten – og selvfølgelig lader retten afgøre spørgsmålet.

Hvis der foretages ransagning på et advokatkontor, så er tavshedspligten truet – og den skal værnes også i en sådan situation. Et sådant værn blev givet af **Högsta domstolen i Sverige.**[390]

Sagens omstændigheder var: En advokat på et større kontor var sigtet sammen med nogle klienter i relation til et selskab, hvor advokaten sad i bestyrelsen, og der blev foretaget ransagning på advokatkontoret. Højesteret gav advokatkontoret ret til at anfægte ransagningen på egne vegne – og det gjorde de, hvilket er afgørende. På trods af, at der var et klart anerkendelsesværdigt formål med ransagning og beslaglæggelse fra anklagemyndighedens side mod advokaten, så gik tavshedspligten forud. De oplysninger, som advokaten havde fået af de medsigtede klienter, var beskyttelsesværdige, også selv om advokaten selv var sigtet.

Overvejelserne fik højesteretsdommer Stefan Lindskog til at anføre i tillæggets pr. 24:

[389] Den meget læseværdig dissens i sagen Klaus Müller mod Tyskland (nr. 24173/18) af dommer Ganna Yudkivska indledes med ovennævnte citat fra Fyodor Plevako .Citatet er fra: Plevako F., N. Izbrannye rechi. - M. : Jurait, 2017, T.1, p.30.

[390] **Högsta Domstolens beslut af 4. marts 2010 i sag Ô 2144-09** - også tilgængelig på nettet. Dommen er enstemmig, men der er dog et tillæg af Justitieråd Stefan Lindskog, der indeholder tungtvejende overvejelser om advokatstanden i flere relationer, der alle af ham blev fundet at være af betydning ved afgørelsen. Det er en fornøjelse at se en højesteretsdommer med en fortid i advokatverdenen, der bevarer sin loyalitet – og frem for alt sit engagement i god advokatskik.

> *"Oavsett hur fråge- och beslagsförbuden regleras kommer emellertid dessvärre en kriminell advokat alltid att i vissa fall kunna dra fördel av sin klients sekretesskydd. Det får emellertid antas sådan kriminalitet är mycket ovanlig. Och när en advokat drar fördel av klientens sekretesskydd är det ett pris som man har att acceptera för att kunna upprätthålla en viktig rättsstatlig princip."*

Den svenske afgørelse understøttes i en vis grad af **Robathin mod Østrig** (EMD af 3. juli 2012 i Application no. 30457/06), hvor der også var en sigtelse mod en advokat, men EMD går ikke nær så langt som den svenske højesteret i beskyttelsen af advokaters tavshedspligt. Udgangspunktet i denne sag er også anderledes, idet der her er tale om en sigtelse alene mod advokaten – og ikke mod advokatens klienter. Advokaten var sigtet for økonomiske forbrydelser over for to klienter, og der blev i den forbindelse gennemført ransagning, og der blev sikret og beslaglagt ikke alene de data, der relaterede sig til de to klienter, der skulle være forurettede, men af alle advokatvirksomhedens data. Herved blev politiet bekendt med oplysninger, der var om andre klienter, og tavshedspligten blev brudt, men det er ikke tavshedspligten for en advokat som sådan, der bedømmes, men tavshedspligten i sammenhæng med, hvad der er nødvendig i et demokratisk samfund, jf. art. 8, når der foretages indgreb:

> *"Art. 8 stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.*
> *Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder."*

Domstolen gennemgik alle dele af forløbet, herunder de garantier, der specielt var for advokater i den østrigske lovgivning, og alle dommerne var enige om, at de var overholdt.

Udgangspunktet for flertallet var spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne om proportionalitet i art. 8 var opfyldt. I denne sammenhæng inddrager flertallet (§ 41) spørgsmålet, om der var sammenhæng mellem det, som ransagningskendelsen lød på, og det der rent faktisk blev ransaget efter og beslaglagt, og rettens flertal vurderer afslutningsvis i §§ 51 og 52:

> *"51. In these circumstances, the manner in which the Review Chamber exercised its supervisory function is of particular importance. The Court notes that the Review Chamber gave only very brief and rather general reasons when authorising the search of all the electronic data from the applicant's law office. In particular, it did not address the question whether it would be sufficient to search only those discs which contained data relating to "R." and "G.". Nor did it give any specific reasons for its finding that a search of all of the applicant's data was necessary for the investigation. Thus, the way in which the Review Chamber exercised its supervision in the present case does not enable the Court to establish that the search of all of the applicant's electronic data was proportionate in the circumstances.*

52. However, the facts of the case show that the alleged criminal activities, necessitating a search warrant, related solely to the relationship between the applicant and "R." and "G." Thus, the Court finds that there should be particular reasons to allow the search of all other data, having regard to the specific circumstances prevailing in a law office. However, in the present case, there were no such reasons either in the search warrant itself or in any other document. In these circumstances, the Court finds that the seizure and examination of all data went beyond what was necessary to achieve the legitimate aim. It follows that there has been a violation of Article 8 of the Convention."

Retten kommer således frem til, at det under de givne omstændigheder var uacceptabelt at ransage og senere beslaglægge alle oplysninger hos en sigtet advokat, og ikke kun de dokumenter, der havde relation til sigtelserne.

Afgørelsen udelukker ikke, at en sådan ransagning og beslaglæggelse kunne gennemføres, men forudsætningen er, at det er nødvendigt af de grunde, der er anført i art. 8, og der er sket en konkret vurdering heraf, der kan godkendes, jf. dommens § 51.

Tilsvarende synes forudsat i dansk ret og er lagt til grund i **Østre Landsrets kendelse af 8. januar 2013 i 8. afd. kære nr. S-3623-12,** hvor landsretten stadfæstede, at der ikke kunne ske beslaglæggelse hos et advokatfirma af klientmateriale, selv om en advokat i firmaet var sigtet, da betingelserne i retsplejelovens § 170, stk. 2, ikke var opfyldt.[391]

Som konsekvens af reglen i retsplejelovens § 170 er der direkte begrænsninger ved indgreb i meddelelseshemmeligheden, ransagning og beslaglæggelse, som angivet i de følgende citerede bestemmelser:

§ 782 stk. 2. Telefonaflytning, anden aflytning, brevåbning og brevstandsning må ikke foretages med hensyn til den mistænktes forbindelse med personer, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne.

§ 794 stk. 3, 1. pkt. Findes der under ransagningen hos en mistænkt skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra en person, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, må der ikke foretages ransagning heraf.

§ 795 stk. 2, 1. pkt. Hos personer, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, er skriftlige meddelelser og lignende mellem den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte ikke genstand for ransagning.

§ 799 stk. 1. Såfremt det er af afgørende betydning for efterforskningen, at ransagningen foretages, uden at den mistænkte eller andre gøres bekendt hermed, kan retten, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens § 180, § 183, stk. 1 og 2, § 183 a, § 186, stk. 1, § 187, stk. 1, §§ 191, § 192 b, stk. 1-3 eller 237, ved kendelse træffe bestemmelse herom og om, at reglerne i § 798, stk. 2, 1.-4. pkt., og stk. 3, fraviges. Dette gælder dog ikke med hensyn til ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som nogen, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra eller efter reglerne i § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen, har rådighed over. 1. og 2. pkt. finder tilsvarende anvendelse på overtrædelser af straffelovens § 192 a, stk. 1, for så vidt angår overtrædelser vedrørende våben eller eksplosivstoffer, der på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade.

[391] jf. Karnovs note til § 802, stk. 4, og § 803 stk. 2, hvor det er anført: "Hvis meddelelserne eller materialet giver anledning til, at der rejses sigtelse for strafbart forhold mod den vidneudelukkede eller vidnefritagne person selv, er beslaglæggelse ikke udelukket." Det anførte tager imidlertid ikke stilling til indgrebets omfang, og er i forhold til advokater/advokatfirmaer ikke korrekt.

§ 802 stk. 4. Skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra en person, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, kan ikke beslaglægges hos en mistænkt. Det samme gælder materiale, som hidrører fra en person, der er omfattet af § 172, når materialet indeholder oplysninger, som den pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen.

§ 803 stk. 2, 1. pkt. Hos personer, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, er skriftlige meddelelser mellem den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte ikke genstand for beslaglæggelse.

§ 804 stk. 4. Der kan ikke meddeles pålæg om edition, såfremt der derved vil fremkomme oplysning om forhold, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. §§ 169-172.

Udgangspunktet er, at der ikke kan ske indgreb i tavshedspligten – bortset fra de undtagelser, der følger af retsplejelovens § 170. Det er efter dansk ret – og som det må udledes af dommen fra EMD – altså muligt at ransage og beslaglægge hos advokater. Spørgsmålet er herefter i relation til afgørelsen fra EMD, om der ved ransagning mod en advokat, der er sigtet, også kan ransages mod materiale, der ikke har sammenhæng med sigtelsen. Det – og ransagning generelt mod en advokat – kræver, at der tages begrundet stilling til betingelserne i art. 8 og dermed til proportionaliteten ud fra de retningslinjer, der fremgår af afgørelsen fra EMD, og det indebærer, at der, når der er fare for indgreb i tavshedspligten, stilles betydelige krav.

Det generelle krav til proportionaliteten er reguleret i retsplejeloven af de næsten enslydende § 782, stk. 1, § 797, stk. 1, og § 805, stk. 1., og det er de afgørende bestemmelser i sammenhæng med begrundelsen og den særlige vurdering, der skal ske begrundet i tavshedspligten og retsplejelovens § 170.[392]

Robathin mod Østrig må få betydning for domstolene, således at det ved indgreb over for advokater klart angives, hvad der må ransages efter, hvorledes ransagningen forholder sig til retsplejelovens § 170, og hvorfor det kan godkendes netop at foretage denne ransagning og muligt eventuelt undtagelsesvist at inddrage materiale, der er omfattet af advokatens tavshedspligt.

I norsk ret foreligger der et yderst interessant sagsforløb med ransagning og beslaglæggelse hos en mistænkt advokat. På grund af risikoen for, at der skete beslaglæggelse af materiale, der var modtaget fra klienter, hvor advokaten havde tavshedspligt, blev materialet, herunder en betydelig del elektronisk materiale, efter afgørelse afleveret til tingsretten, der herefter skulle "fordele" mellem materiale, der var beskyttet af tavshedspligt og materiale, som politiet kunne få udleveret.
Et af de mange spørgsmål i sagskomplekset blev herefter, hvorledes sorteringen skulle finde sted.

[392] § 782: Et indgreb i meddelelseshemmeligheden må ikke foretages, såfremt det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde den eller de personer, som det rammer, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.
§ 797: Ransagning må ikke foretages, såfremt det efter undersøgelsens formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som undersøgelsen må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.
§ 805: Beslaglæggelse må ikke foretages, og pålæg om edition må ikke meddeles, såfremt indgrebet står i misforhold til sagens betydning og det tab eller den ulempe, som indgrebet kan antages at medføre.

Ved Højesteretsafgørelserne **HR-2018-104-A** og **HR-2018-699-A** [393] blev det fastslået, at der kan ske ransagning hos en sigtet advokat, men det er ikke politiet, der afgør, hvad der kan indgå i politiets materiale, og hvad der er belagt med tavshedspligt. Det blev ligeledes fastslået, at domstolene, der herefter har det utaknemmelige hverv at fordele – som i sagen "*godt og vel 650.000 elektroniske lagrede filer*" – materialet, må opstille klare kriterier, der sikrer tavshedspligten.

Problemstillingen kan blive aktuel i Danmark, og der er de norske højesteretsdommeres overvejelser meget vejledende. Den norske retstilstand kan yderligere belyses ved EMD afgørelsen af 17. december 2020, **Saber v. Norway** - 459/18 [394]

Afgørelsen i **U.2015.1249H** (Se & Hør-sagen) vedrører samme problemstilling, men i relation til kildebeskyttelse.

En af forudsætningerne for, at sagernes betydning i relation til tavshedspligt oplyses for domstolene er det materiale, som forelægges af anklagemyndigheden. Anklagemyndigheden må derfor have pligt til klart at tilkendegive over for domstolene, at der er tale om indgreb mod en advokat eller advokatselskab således, at de specielle overvejelser i relation til tavshedspligt bliver foretaget. Det kunne med fordel overvejes at indføre pligt til advokatbeskikkelse ved behandling af sådanne sager.

Politiet, der gennemfører ransagningerne og beslaglæggelserne må ligeledes være fuldt opmærksomme på de begrænsninger, der følger af tavshedspligten, og især ved ransagning på øjemålet alene at sikre materiale og i alle tilfælde lade spørgsmålet foreligge domstolene.

Efter indgrebets gennemførelse må retten ved vurdering af, hvad der kan beslaglægges, vurdere omstændighederne igen og specielt i relation til, om der er fare for krænkelse af tavshedspligten.

Et eksempel på, at der af retten er sket en formuleret proportionalitetsafvejning, er **U.2002.2314V**, der dog ikke drejer sig om advokaters tavshedspligt[395] og **U.2016.469H**, hvor et barnløst ægtepar, M og H, havde oprettet testamente, hvorefter M's nevø var universalarving. Efter M's død havde H solgt slægtsgården for ca. 9 mio. kr., og et kontant beløb på ca. 8,7 mio. kr. skulle befinde sig i en bankboks. Efter H's død fandtes i bankboksen kun et brev til universalarvingen, hvoraf fremgik, at H havde givet formuen til velgørende organisationer. Brevet var udarbejdet af Advokat A. Skifteretten og landsretten pålagde A at afgive vidneforklaring. Højesteret fandt ikke grundlag for at antage, at H ville have givet A

[393] Kendelser af 17. januar 2018 og 17. april 2018. Der er i omfattende juridiske overvejelser om tavshedspligten og vejledning i relation til løsnings LPP-spørgsmålet (legal professional privacy) og gennemgang af EMD-praksis. Se også Rt-2013-968 afsnit 23 hvor det anføres: "Det gjelder normalt en presumsjon for at 'dokumenter og tilsvarende som befinner seg på kontoret hos en frittstående privatpraktiserende advokat' er undergitt taushetsplikt og dermed beslagsforbud, jf. Rt-1996-1081. Jeg finner det ikke tvilsomt at denne presumsjonen omfatter en advokats databærere."

[394] Danske overvejelser er gengivet af Tine Østergård i artikler i Advokaten 05/2018 side 26-27 "Ransagning i advokatfirmaer" og side 28-30 "Stil spørgsmålstegn ved retskendelser" og i Advokaten 01/2019, Anders Christensen og Marie Løvbjerg: "Retten til fortrolighed ved uanmeldt dawn raids" 40-43.

[395] "Med hensyn til proportionalitetskravet, jf. Retsplejelovens § 782, stk. 1, bemærkes, at sagen angår forhold i forbindelse med driften af en almennyttig fond og drejer sig om sigtelser for uregelmæssigheder af et betydeligt omfang. Det offentlige har en legitim interesse i at kontrollere fondens drift, men den daværende ledelse af fonden har efter det oplyste ikke ønsket at medvirke under efterforskningen, der er foregået her i landet og i udlandet. Selv om der ved en udlevering af kopierne af e-mails til politiet måtte fremkomme oplysninger af privat karakter, vil en imødekommelse af anklagemyndighedens begæring ikke være et uforholdsmæssigt indgreb i forhold til de personer, det rammer, og Retsplejelovens § 782, stk. 1, er derfor ikke til hinder for indgrebet." Proportionalitetskravet førte EMD til af fastslå en krænkelse af artikel 8, hvor der var gennemgang af en forsvarers bankkonto, **Sommer v. Tyskland** 73607/13 – afgørelse af 27. april 2017).

tilladelse til at afgive vidneforklaring, jf. retsplejelovens § 170, stk. 1. Højesteret udtalte endvidere, at afhøring af A ikke ville vedrøre, hvad A havde erfaret i en retssag, som havde været betroet ham til udførelse, eller hvori hans råd havde været søgt, og at Højesteret kunne pålægge A at afgive vidneforklaring, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2, 1. pkt. Højesteret fandt imidlertid, at sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet ikke berettigede til, at der afkræves forklaring af A, idet Højesteret herved særlig lagde vægt på, at der var tale om advokatrådgivning i en sag af personlig karakter. A blev herefter ikke pålagt at afgive vidneforklaring.

6.4 Forholdet til tredjemand

I **U.2007.2331/1H** var det ikke tavshedspligten over for klienten, men **over for tredjemand**, der blev behandlet. Advokaten skal være opmærksom på, at de oplysninger, der modtages, kan være modtaget under omstændigheder, hvor også for eksempel modpartens oplysninger er beskyttede. I afgørelsen var det personoplysninger i en børnefjernelsessag, der ifølge Højesteret retmæssigt kunne anvendes af den offentlige repræsentant, men afgørelse viser, at der også er en konflikt i forhold til andre end klienten.

Modparten – altså ikke advokaten, men dennes klient – har også krav på at blive behandlet ordentligt, og det er der desværre eksempler på ikke er tilfældet, jf., nedenfor om grænserne for varetagelse af klientens interesser. Et eksempel i relation til tavshedspligten er **Østre Landsrets dom af 4. november 2016 i sag B-69-16**, hvor advokaten havde – måske lidt uforvarende – sendt kopi af modpartens (hustruens) beskyttede adresse til klienten (manden). Da der ikke var nogen skadevirkning nøjedes byretten med en irettesættelse, men det ændrede landsretten, der ikke fandt, at sådanne særlige omstændigheder kunne danne grundlag for en ændring af Advokatnævnets sanktionsfastsættelse.

"Klienten kan blive til tredjemand" i konkurssituationer, hvor der er flere modsatrettede regler i spil. Det er behandlet af Lise Ravnkilde i Advokaten fra 2012, hvortil der henvises.[396] Det er også her afgørende, at advokaten sætter sig ind i reglerne med udgangspunktet, at tavshedspligten skal værnes.

Fra konkursrettens område foreligger **Retten i Koldings dom af 4. februar 2015 i sag BS 10-1080/2014**, hvor en kurator til en kollega mere end 2 år efter afslutning af konkursboet havde udleveret kopi af en kreditoranmeldelse. Kreditor havde ved anmeldelsen angivet, at materialet var fortroligt. Materialet brugte kollegaen i en retssag. Det blev fastslået, at udleveringen skete til brug for en, der ikke havde retlig interesse i konkursboet, og således ikke havde hjemmel i konkurslovens § 131, stk. 2. På den baggrund fandt Advokatnævnet og retten, at der forelå en tilsidesættelse af god advokatskik: Bøden blev stadfæstet på 10.000 kr.

I en noget anden sag, **Retten i Viborgs dom af 16. december 2008 i sag BS 1-180/2008,** blev Advokat A1 tildelt en bøde på 20.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik ved at have fremsat ytringer om, at Advokat A1 var fuldt bekendt med de mange sager, der verserede mod Advokat A2 ved Advokatnævnet.

[396] Lise Ravnkilde: "Tavshedspligt og konkursramte klienter", Advokaten 10/2012 side 40 ff. med henvisning til praksis på området.

Advokat A1 var medlem af kredsbestyrelsen. Efter at have deltaget i forhandlinger i en bodelingssag, hvor et forlig ikke kunne opnås, sendte Advokat A1 et brev til Advokat A2, hvoraf følgende fremgik: *"Som de ved, sidder jeg p.t. i kredsbestyrelsen, og jeg er således bekendt med de verserende klagesager, indgivet af Dem og mod Dem. Sagerne giver anledning til hovedrysten, det er faktisk utilstedeligt, at andre kolleger skal bruge så meget tid til en enkelt advokat, der ikke kan opføre sig kollegialt."*
Advokatnævnet fandt, at Advokat A1 ved den udviste adfærd *"har handlet groft i strid med god advokatskik"*.
Under sagens behandling for Retten i Viborg fremlagdes korrespondance mellem Advokat A1 og Advokat A2, herunder et brev fra Advokat A1 til Advokat A2, hvori Advokat A1 tilkendegav, at hun ikke havde *"udtalt mig som kredsbestyrelsesmedlem og slet ikke på vegne af den samlede Kredsbestyrelsen"*, og *"jeg beklager, at jeg har inddraget Kredsbestyrelsen i sagen."*
Advokat A1 gjorde under sagen for byretten bl.a. gældende, at brevet alene var tiltænkt Advokat A2 personligt, at ytringen ikke var fremsendt som led i almindelig sagsbehandling, samt at **tavshedspligten** ikke var overtrådt, idet Advokat A2 selv var bekendt med det store antal klagesager, han havde part i.
Byretten fandt, at Advokat A1's ytringer fremtrådte som **henvisende til en viden**, som Advokat A1 havde fra sit virke som kredsbestyrelsesmedlem. Med denne begrundelse fandt retten, at Advokat A1 havde handlet groft i strid med god advokatskik.
Retten fandt dog, at Advokat A1 kun burde pålægges en bøde på 10.000 kr., idet bemærkningerne alene var fremsat i et brev direkte stilet til Advokat A2 og således uden hensigt til, at bemærkningerne skulle udbredes til andre og under hensyntagen til, at Advokat A1 over for Advokat A2 havde beklaget sin udtalelse.

I en plenumafgørelse, **Kendelse af 7. juni 2012 i sagerne 2010-02-0540 og 0541**, fandt flertallet på 13 medlemmer, at en konkret advokatundersøgelse var at sammenligne med et responsum/partsindlæg, og at den omstændighed at klienten senere offentliggjorde undersøgelsen ikke kunne belastes de undersøgende advokater. Afgørelsen er også omtalt under det indledende afsnit om uafhængighed, 2.4.2 og under behandling af advokatundersøgelser i afsnit 13.

6.4.1 GDPR

Advokatnævnet vurderer også eventuelle tilsidesættelser af GDPR reglerne og en kendelse om tilsidesættelse blev stadfæstet af **Københavns Byret i dom af 26. oktober 2022 i sag BS-48753/2020**:

> ”Advokat A fremsendte i 2020 som partsrepræsentant for K1 en af dom af 2. juni 2020 til børnesagkyndig psykolog P. Dommen angik en familieretssag mellem K1 og K2 om, hvorvidt K1 havde ret til i medfør af forældreansvarslovens § 23, stk. 1, at få orientering om parternes søns forhold fra skole, social- og sundhedsvæsenet mv., og indeholdt personoplysninger om blandt andet parternes familieforhold.
> Efter bevisførelsen lægger retten til grund, at børnesagkyndig psykolog P ikke var part i den omhandlende familieretssag, at de børnesagkyndige undersøgelser, som psykolog P havde afgivet i maj 2016 og september 2018 som led i oplysning af tidligere familieretssager mellem forældrene, var afsluttet

forud for dommens fremsendelse i juni 2020, og at hun heller ikke i øvrigt havde en aktuel eller retlig interesse i sagen.
Retten finder under de omstændigheder, at Advokat A ved at fremsende dommen til psykolog P i en form, hvor der forelå henførbare personoplysninger, er gået videre, end berettiget varetagelse af hans klients interesser tilsiger.
Det forhold, at psykolog P måtte have haft kendskab til nogle af de personoplysninger, der fremgik af dommen, indebærer efter de foreliggende oplysninger ikke, at videregivelse af personoplysningerne var berettigede."

6.5 Specielt for forsvarer og bistandsadvokater

Der findes specialregler om forsvareres og bistandsadvokaters behandling af materiale, som modtages i straffesager, jf. f.eks. retsplejelovens § 729 a, og som følge heraf en del straffesager om udlevering af oplysninger, men de er ikke medtaget her[397]. I visse situationer forfølges tilsidesættelser ikke af anklagemyndigheden, men af advokatmyndighederne, som i følgende afgørelse.

Kendelse (plenumafgørelse) fra Advokatnævnet af 30. november 2010 i sag 2010-02-0138: Sagen vedrørte uberettiget videregivelse af materiale modtaget af en bistandsadvokat A fra politiet, jf. retsplejelovens § 741 c. Politiet havde, før tiltalespørgsmålet var afgjort, i strid med reglerne fremsendt samtlige sagsakter til bistandsadvokaten, som han havde ladet forurettede og dennes værge gennemgå. Sagen blev anmeldt til Statsadvokaten af forsvareren, der ønskede en undersøgelse af politiets og bistandsadvokatens håndtering af sagsakterne. Statsadvokaten anmodede politiet om en redegørelse for bistandsadvokat A's håndtering af sagsakter. Bistandsadvokat A blev afhørt som sigtet, og Statsadvokaten indstillede til, at der blev rejst tiltale, men Rigsadvokaten meddelte, at Rigsadvokaturen ikke fandt fuldt tilstrækkeligt grundlag for at rejse tiltale og samme dag orienteredes Advokatrådet.
Advokatrådet rejste sagen for Advokatnævnet 26. januar 2010.
Et flertal på 16 medlemmer i Advokatnævnet indtog et formelt synspunkt om, at sagsakter ikke må udleveres, ligesom andre (end sigtede/tiltalte og dennes forsvarer) ikke må gøres bekendte med indholdet. Det materiale, som bistandsadvokaten havde modtaget, var "for meget", og det var politiets fejl, men: *"Vi finder, at indklagede burde have gjort sig bekendt med materialet inden han lod forurettede og hendes forældre gennemgå det. Herved ville han forholdsvis nemt kunne have konstateret, at det var materiale, som forurettede og hendes forældre ikke havde adgang til.* ***Ved at undlade en sådan undersøgelse*** *inden han lod A's forældre se akterne finder vi, at indklagede har handlet i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126.* " (Vor fremhævelse).

I relation til sanktionsfastsættelsen gav nævnet til kende, *"at overtrædelsen som udgangspunkt er en alvorlig overtrædelse af god advokatskik, idet det kan have alvorlige konsekvenser for politiets efterforskning, at forurettede uberettiget bliver bekendt med f.eks. andres forklaring til politiet"*. Det henstår lidt uklart, hvorpå Advokatnævnet bygger den meget kategoriske udtalelse i relation til forurettede. Den tilkendegivne alvor blev dog

[397] Se Arrevad, Høj og Gottlieb: "God advokatskik for forsvarer" 2. udgave (2025)

konkret opvejet af *"det samlede tidsforløb, siden forholdet blev begået, herunder at indklagede i en længere periode var sigtet i sagen, og at der gik 8 måneder fra Advokatrådets modtagelse af sagen til klagen"*. Der blev tildelt en irettesættelse.

7. Almene oplysningspligter – AER 21-26

7.1 Pligtmæssige oplysninger

Artikel 21.

> **"Advokaten skal af egen drift oplyse klienten om følgende:**
> **1) Advokatens navn, adresse, herunder juridisk adresse samt andre kontaktoplysninger, herunder telefonnummer og eventuel e-mailadresse.**
> **2) Navnet på den virksomhed, hvorfra advokaten udøver sin virksomhed, formen på virksomheden og CVR-nummeret.**
> **3) At advokaten er beskikket af Civilstyrelsen i Danmark[398], idet EU-advokater dog i stedet skal oplyse, at advokaten er registreret hos advokatsamfundet [399].**
> **4) At advokaten er en del af Advokatsamfundet.**
> **5) At advokaten har tegnet ansvarsforsikring og stillet garanti efter de regler, som Advokatsamfundet har fastsat, og at ansvarsforsikringen dækker al advokatvirksomhed, uanset hvor advokatvirksomheden udøves.**
> **6) Navn og eventuelt adresse på forsikringsselskabet og garantistilleren.**
> **7) Hvorvidt advokaten anvender aftaleklausuler om lovvalg eller værneting, og om almindelige forretningsbetingelser, hvis sådanne anvendes."[400]**

Pligtens hjemmelsgrundlag fremgår af følgende afgørelse og opfyldelse skal kunne dokumenteres f.eks. ved tilsynsbesøg.

I **Østre Landsrets dom af 6. januar 2023 i sag BS-8050/2022** blev Advokatnævnets og byrettens dom om tilsidesættelse af god advokatskik stadfæstet: "Det er ubestridt, at Advokat A i medfør af §§ 3 og 4 i lov om tjenesteydelser i det indre marked, § 14 i markedsføringsloven, §§ 3-6 i bekendtgørelse om tjenesteyderens pligt til at give oplysninger til tjenestemodtageren, og § 58 i vedtægten for Advokatsamfundet er forpligtet til at gøre en række lovpligtige oplysninger om advokatvirksomheden tilgængelige for sine klienter, herunder oplysninger om navn, beskikkelse, forsikring og lovvalg.
Der er … ikke fremkommet oplysninger, der rejser tvivl om, at Advokat A ikke har gjort de nævnte lovpligtige oplysninger tilgængelige for sine klienter…"

I følgende sag var der dokumentation:

---

[398] Retsplejeloven angiver, at det er Justitsministeriet, der beskikker – men kompetencen er delegeret til Civilstyrelsen
[399] Det er vel kun et - Advokatsamfundet
[400] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 153 ff.

Københavns Byrets dom af 24. november 2015 i sag BS 37A-5876/2014 Advokat A havde undladt at oplyse om sit ansvarsforsikringsselskab på forespørgsel, og Advokatnævnet statuerede, at der var tale om en tilsidesættelse. Retten lagde til grund, at oplysningerne fremgik af advokatfirmaets hjemmeside på det relevante tidspunkt, og vurderede, at han på denne måde havde opfyldt oplysningsforpligtelsen. Der blev under sagens forberedelse fremlagt en udskrift af firmaets hjemmeside, som den aktuelt så ud.[401]

[401] Sagen indeholdt andre spørgsmål.

7.2 Retshjælp mv. – "billigste løsning"

Artikel 22.

> **"Advokaten skal på en klar og entydig måde af egen drift oplyse sin klient om eksisterende muligheder for offentlig eller forsikringsdækket retshjælp. Skal advokatens honorar udredes foreløbigt eller endeligt af det offentlige eller af et forsikringsselskab, skal advokaten, når han påtager sig sagen, orientere sin klient om principperne for fastsættelse af honoraret og om de mulige konsekvenser for klienten.**[402]

Der findes flere typer retshjælp:

1. Offentlig retshjælp ved advokater, jf. retsplejelovens §§ 323-324 og Bekendtgørelse nr. 1339 af 29/11/2024 om offentlig retshjælp ved advokater,
2. Fri proces, jf. retsplejelovens §§ 325-336 og Bekendtgørelse nr. 1338 af 29/11/2024 om fri proces,
3. Retshjælpsforsikring (klientens forsikringspolice) og
4. Beskikkelse af advokat ifølge andre særlove.

Det gælder for alle typer retshjælp, at advokaten på det tidligst mulige tidspunkt, skal give klienten oplysning om muligheden herfor.[403] Advokaten har bevisbyrden for, at oplysningerne er givet. Kan advokaten ikke løfte denne bevisbyrde, er der i Advokatnævnet praksis for, i forbindelse med offentlig retshjælp, at salæret for det efterfølgende arbejde helt bortfalder.

Retten i Randers' dom af 25. oktober 2011 i sag BS 7/1985/2010: Sagen vedrører spørgsmålet om advokatens pligt til at arbejde for en løsning på klientens sag for de lavest mulige omkostninger under hensyn til klientens ønsker og instrukser.
Advokat A blev omkring den 1. februar 2010 kontaktet af klient K, som bad A om at repræsentere sig i forbindelse med en bodeling. K og advokat A aftalte, at der som udgangspunkt skulle søges en forligsmæssig løsning med K's ægtefælle på nærmere angivne vilkår, som K tilsyneladende havde aftalt med sin ægtefælle.
Den 4. februar 2010 modtog advokat A dog meddelelse om, at ægtefællen ikke var enig i, at der var indgået en aftale. Den 10. februar 2010 varslede advokat A til ægtefællen, at sagen derfor ville blive indbragt for skifteretten.
I den efterfølgende periode korresponderede advokat A og K's ægtefælle vedrørende bodelingen. Advokat A ansøgte på intet tidspunkt om fri proces på vegne af K, da A ikke fandt dette fornødent, og da A fandt, at dette ville stride mod K's ønske om, at der skulle opnås en forligsmæssig løsning.
Byretten udtalte, at det hurtigt burde have stået klart for A, at bodelingen ville være forbundet med betydelige omkostninger. For at sikre, at også arbejde i opstarten af

[402] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 156 ff.
[403] **Vestre Landsrets dom af 10. december 2015 i sag B-0656-15**: Ved ikke at tilstrækkelig hurtigt at have søgt om retshjælpsdækning og fri proces til en sag om patientskade, således at der ikke forelå afgørelser på det tidspunkt, hvor søgsmålsfristen udløb, havde advokat A tilsidesat godt advokatskik.

bodelingen kunne dækkes af fri proces, burde A have ansøgt om fri proces umiddelbart eller i hvert fald kort tid efter sagens modtagelse.
Byretten bemærkede videre, at det høringsmøde i skifteretten, der er konsekvensen af en ansøgning om fri proces, ikke medfører, at sagen skal indbringes for skifteretten, hvorfor der ingen konflikt ville være mellem klientens forligsønsker og fri proces-ansøgningen. Advokatnævnets kendelse blev stadfæstet.

Retten i Næstveds dom af 13. maj 2015 i sag BS 15-646/2014[404] **:** Advokaten havde ikke afklaret, om der var forsikringsdækning, og der fastsattes en bøde på 10.000 kr.
Reglen om "billigste løsning" gælder også ved mulighed for nævnsbehandling:

Retten i Århus' dom af 11. marts 2015 i sag BS 12-1685/2013: Det var advokatens bevisbyrde, at der var givet de krævede prisoplysninger til en forbrugerklient ved udvidelse af en sag, og der var ikke den fornødne dokumentation herfor. Advokaten havde på klientens vegne valgt isoleret bevisoptagelse og udnyttede ikke den billigste mulighed, der var forelæggelse for Byggeriets Ankenævn. Forholdet vedrørende prisoplysninger var fra før den skærpede sanktionspraksis, og Advokatnævnets bøde på 10.000 kr. blev stadfæstet.

7.2.1 Offentlig retshjælp ved advokater

Der ydes offentlig retshjælp i form af grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 1), rådgivning ud over helt grundlæggende mundtlig rådgivning (trin 2) og rådgivning i forbindelse med forligsforhandlinger (trin 3). Idet klientens egen betaling er forskellig på de tre trin, skal advokaten oplyse, når rådgivningen bevæger sig fra et trin til et andet. Konsekvensen af manglende oplysning herom er, at salæret bortfalder eller nedsættes til det maksimale salær på det trin, klienten havde accepteret. Reglerne findes i Bekendtgørelse nr. 1339 af 29/11/2024 om offentlig retshjælp ved advokater.[405]

Misbrug af retshjælpsordningen, ved fx at henføre rådgivningen til flere forskellige sager, selvom der i princippet er tale om en og samme sag, betragtes som tilsidesættelse af god advokatskik og kan i den sidste ende medføre fratagelse af advokatbestallingen, jf. følgende **U.1998.1385/1H:** Advokat A havde over for Retten i Gladsaxe foregivet, at han til en klient havde ydet retshjælp vedrørende forskellige problemer, til trods for, at retshjælpen vedrørte en og samme sag.
Højesteret fandt, at anklageskriftet, sammenholdt med et notat fremlagt under sagens behandling for Advokatnævnet, indeholdt en beskrivelse af tiltalens genstand, der var tilstrækkelig præcis til at danne grundlag for disciplinærforfølgning. Højesteret tiltrådte ligeledes, at det måtte anses for godtgjort, at advokat A havde misbrugt reglerne om offentlig retshjælp ved advokater. Advokat A blev frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed.[406]

[404] Kendelsen fra Advokatnævnet i sag 2012-1241 er ikke gengivet fuldt ud – kun konklusionen.
[405] Stig Nørskov-Jensen har i FM 2011.81ff givet en samlet fremstilling af "Offentlig retshjælp ved advokater", og emnet behandles også indgående af Astrid Mavrogenis: Fri proces.
[406] Det skal bemærkes, at andre kritisable forhold også gjorde sig gældende og begrundede afgørelsen.

7.2.2 Fri proces

Reglerne om fri proces findes i retsplejelovens §§ 325-336 og Bekendtgørelse nr. 1338 af 29/11/2024 om fri proces. Det skal fra reglerne fremhæves, at advokaten ikke må modtage salær udover, hvad der er fastsat af retten, jf. reglen i retsplejelovens § 334, stk. 5.

U.2000.1H:
Advokat A opnåede på vegne af K fri proces til et sagsanlæg mod en kommune S, idet der skulle nedlægges påstand om, at S var erstatningsansvarlig for tab i anledning af K's ophør med at drive virksomhed. Imidlertid blev der givet afslag på fri proces for så vidt angår en del af erstatningskravet.
Efter at advokat A af landsretten var blevet beskikket som advokat for K, indgav han en stævning for anerkendelsessøgsmålet. Påstanden blev udvidet til at omfatte hele erstatningskravet, og advokat A indgik en salæraftale med K. Efter meddelelse fra justitssekretæren ved landsretten blev der dog ikke betalt retsafgift vedrørende den udvidede påstand.
Efter hovedforhandlingen blev sagen forligt, således at S betalte en erstatning på ca. 1.200.000 kr. Advokat A fremsendte herefter et salærkrav på 35.000 kr. ekskl. moms til K i henhold til salæraftalen. Kort tid efter bestemte landsretten ved en afgørelse, der ikke blev kæret, at statskassen skulle betale et salær på i alt 59.500 kr. til advokat A.
Advokat A anmodede derefter landsretten om at tage stilling til K's sagsomkostningsdækning for så vidt angik den udvidede påstand, men landsretten udtalte, at det tillagte salær omfattede begge påstandene og var blevet fastsat under hensyn til proceduretaksten i forhold til en sagsgenstand på 1.200.000 kr.
K forsøgte gennem mange skriftlige og telefoniske henvendelser, at få advokat A til at redegøre for sagsomkostningsspørgsmålet, men fik ikke svar.
Da advokat A trods landsrettens afgørelse havde fastholdt salærberegningen over for K, samt da advokat A havde modtaget yderligere salær fra K uden at frafalde krav om vederlag fra statskassen, og da advokat A ikke havde besvaret henvendelserne fra K, stadfæstede såvel landsretten som Højesteret Advokatnævnets kendelse om at der var sket tilsidesættelse af god advokatskik.

Krav om salær, ud over hvad der er fastsat af retten, blev i følgende afgørelse betragtet som en grov tilsidesættelse af god advokatskik:

Østre Landsrets dom af 5. september 2006 i sag B-1228-04: Advokat A havde som beskikket forsvarer for K opkrævet 40.000 kr. ekskl. moms hos K's familiemedlem, idet denne havde påtaget sig at afholde K's udgifter ved sagen. Efterfølgende havde advokat A opkrævet 15.000 kr. hos K for at påtage sig hvervet som forsvarer.
Advokatnævnet fastslog, at de honorarer, som advokat A havde opkrævet, først og fremmest angik det arbejde, som var omfattet af advokat A's arbejde som beskikket forsvarer. Advokatnævnet fandt derfor, at advokat A havde overtrådt forbuddet i retsplejelovens § 336 c, stk. 5 (nu § 334, stk. 5) ved at forsøge at opkræve yderligere salær.
Advokatnævnet fandt, at advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik. Advokat A blev pålagt at betale en bøde på 10.000 kr. [i dag svarende til 20.000 kr. eller mere, da der var flere tilsidesættelser].
Landsretten tiltrådte, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik. Under hensyn til forholdenes karakter fandt landsretten ikke grundlag for at nedsætte bøden.

Og en sag om tilbagebetaling af á conto salær, fri proces:

Vestre Landsrets dom af 2. marts 2007 i sag B-1623-05:
Advokat A udstedte i forbindelse med forberedelse af en retssag en á conto-faktura til klienten K. K fik den 8. juni 1998 meddelt fri proces i retssagen. Advokat A forespurgte i denne forbindelse landsretten om beskikkelsen tillige dækkede omkostningerne ved den forudgående sagsbehandling. Ved retsbog af 25. april 2000 bemærkede landsretten, at det ikke var muligt at fastslå dette, før den endelige domsafsigelse. Den 2. november 2001 fremsendte advokat A omkostningsopgørelse til landsretten. Opgørelsen indeholdt oplysning om det samlede timeforbrug – herunder tidsforbruget forud for modtagelsen af bevilling om fri proces. Dén 29. december 2001 mindede K advokat A om, at K ønskede á conto honoraret refunderet. Advokat A reagerede ikke herpå. Landsretten afsagde den 14. juni 2002 dom i sagen. Advokat A fik tilkendt et salær på 300.000 kr. Advokat A udtrådte efterfølgende af sagen og anmodede på foranledning af K landsretten om refusion af det af K betalte á conto-salær.
Ved afgørelse af 18. marts 2004 fastslog landsretten, at salæret fastsat ved domsafsigelsen den 14. juni 2002 ikke omfattede á conto-salæret. Landsretten forhøjede derfor advokat A's salær med 20.000 kr. Herefter tilbagebetalte advokat A á conto-salæret til K.
K klagede til Advokatnævnet over advokat A's manglende afregning af á conto-beløbet.
Advokatnævnet fandt, at advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik ved ikke senest ved modtagelsen af landsrettens omkostningsafgørelse den 14. juni 2002, at have afregnet à conto-salæret over for K. Advokatnævnet bemærkede, at advokat A allerede ved meddelelsen om fri proces havde været forpligtet til at tilbagebetale beløbet. Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde på 10.000 kr.
Advokat A indbragte Advokatnævnets afgørelse for landsretten.
Landsretten fandt det *ikke* i strid med god advokatskik, at advokat A ikke umiddelbart efter meddelelsen om fri proces havde tilbagebetalt en del af á conto-salæret. Landsretten lagde her vægt på, at landsrettens skrivelse af 25. april 2000 ikke fastslog, hvorvidt á conto-beløbet var dækket af den fri proces.
Landsretten fandt derimod, at advokat A burde have medtaget á conto-fakturaen i advokat A's omkostningsopgørelse til landsretten. Ved ikke at medtage denne, og da advokat A ikke havde reageret på K's henvendelse, havde advokat A tilsidesat god advokatskik. Landsretten fandt dog ikke, at der var tale om en grov tilsidesættelse, og sanktionen blev nedsat til en advarsel.[407]

I **Advokatnævnets kendelse af 27. oktober 2023 i sag 2023-410** tog nævnet bl.a. stilling til et salærkrav fra Advokat A, der mente, at han havde været valgt forsvarer i en voldtægtssag, hvor moderen til en mindreårig havde bedt om bistand til sønnen. Advokatnævnet fastslog på baggrund bl.a. af en politirapport, hvor sigtede havde angivet, at han ønskede Advokat A beskikket, og angivelser i efterfølgende retsbøger om, at Advokat A mødte som beskikket forsvarer. Advokat A havde ikke sendt opdragsoplysniger. "Retten fastsatte salær på 32.000 kr. med tillæg af moms til den beskikkede forsvarer, Advokat A". Advokat A havde dog ikke faktureret dette salær.
Dommen blev anket, og anden forsvarer bistod herunder.
Advokat A havde heller ikke sendt prisoplysninger og han afregnede sagen med et samlet salær for bistand til og med byrettens dom på 356.250 kr. inkl. moms.

[407] Sanktionsmæssig er afgørelsen ikke retvisende

Først, da der opkræves omkostninger af det offentlige, bliver dobbeltsalærberegningen åbenbaret for klienten og dennes mor.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved som beskikket at opkræve salær direkte hos klientens mor. I betragtning af, at retsplejelovens § 741, stk. 1, jf. 334, stk. 5, er strafsanktioneret, jf. straffelovens § 144, er tilsidesættelsen ret åbenbar og en bøde på 10.000 kr. ikke voldsom.
Advokatnævnet anførte i kendelsen: "Da der ikke er givet opdrags- og prisoplysninger, og da det ikke er godtgjort, at der er indgået en aftale om, at Advokat A varetog tiltaltes interesser som privatantaget forsvarer, og da Advokat A ikke var berettiget til at modtage salær eller godtgørelse ud over det beløb, som er fastsat af retten finder Advokatnævnet, at Advokat A ikke var berettiget til at opkræve salær hos [tiltaltes mor].
Det hos [tiltaltes mor] opkrævede salær på 356.250 kr. inkl. moms kan på denne baggrund ikke anses for rimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2, og Advokatnævnet lader derfor salæret bortfalde i medføre af retsplejelovens § 146, stk. 1."

7.2.3 Fri proces udelukket

Det er ikke i strid med god advokatskik at undlade at søge om fri proces til indbringelse af en sag for fogedretten, idet der normalt ikke meddeles fri proces i fogedsager, jf. følgende:

Østre Landsrets dom af 18. januar 2002 i sag B-731-01.: Advokat A rettede på vegne af en klient (K) henvendelse til fogedretten for at få bistand til at få udleveret indbo. Fogedretten anbefalede at anmelde forholdet til politiet, da fogedretten ikke ville kunne gennemføre sagen. Advokat A anmeldte sagen til politiet, der imidlertid afviste sagen.
Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have ansøgt om fri proces, samt ved ikke straks efter politiets afvisning af sagen at have fremmet den behørigt med henblik på indbringelse for fogedretten på ny. Advokat A havde endvidere ikke meddelt K, at advokat A ikke ønskede at fortsætte sin bistand i sagen. Advokatnævnet tildelte på den baggrund A en irettesættelse.
Landsretten fandt *ikke,* på baggrund af det om advokatbeskikkelse i fogedsager oplyste, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke særskilt at søge om fri proces. Den passivitet, som af Advokatnævnet herudover var gjort gældende over for advokat A, vedrørte alene en periode, hvor K selv havde givet udtryk for, at sagen ønskedes fortsat som en klage over politiet. Advokat A havde således ikke tilsidesat god advokatskik ved ikke at søge sagen fremmet ved fogedretten eller ved ikke at meddele, at advokat A ikke ønskede at fortsætte sin bistand.
Landsretten *ophævede* derfor Advokatnævnets kendelse.

7.2.4 Hvad omfatter fri proces?

Fri proces omfatter arbejdet med sagen, og der må formentlig være tale om arbejdsopgaver, der klart falder uden for opdraget i bred forstand, før der kan kræves salær for andet arbejde, og der må i så fald være klare aftaler herom.

Østre Landsrets dom af 5. september 2006 i sag B-1228-04: Advokat A havde opkrævet et honorar på kr. 40.000 ekskl. moms. Beløbet var opkrævet til dækning af arbejde bl.a. i forbindelse med en straffesag, hvor advokat A var beskikket forsvarer. Der var bl.a. tale om de "sociale" opgaver, som forsvareren har, men også om egentlige forsvareropgaver. Advokat A havde herudover betinget sit arbejde som beskikket forsvarer i en efterfølgende straffesag af indbetaling af kr. 15.000 *"for at træde i funktion som din forsvarer"*. Advokatnævnet fastslog, at dette var i strid med retsplejelovens § 336 c, stk. 5, (nu § 334 stk. 5) og pålagde en bøde på 10.000 kr., der blev stadfæstet af landsretten.

Retten i Helsingørs dom af 5. juli 2018 i sag BS 2G-790/2017 angik omfanget af fri proces. Der var meddelt fri proces, og advokaten var honoreret af retten. Han sendte også regning til klienten vedrørende arbejdet før meddelelsen af friproces. Retten stadfæstede: "Advokat A blev beskikket af fogedretten den 1. september 2017. Virkningen af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder de foranstaltninger, der med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces, jf. retsplejelovens § 331, stk. 4. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær ud over det, der er fastsat af retten, jf. retsplejelovens § 334, stk. 5. […]
Retten finder ikke, at advokat A har godtgjort, at han har været berettiget til at opkræve salær ud over det salær, der har været nødvendigt for bistand til ansøgning om fri proces", hvad han fik 2.500 kr. inkl. moms for. Han havde fået depositum og tilbageholdt den uberettigede regning, og det var også en tilsidesættelse. På grund af fortid og flerheden af overtrædelser blev bøden fastsat til 50.000 kr.

7.2.5 Salæret til den beskikkede advokat

Salærfastsættelsen foregår ved domstolene og behandles som udgangspunkt ikke ved Advokatnævnet.

I forbindelse med information om fri proces, jf. nedenfor, skal advokaten oplyse om muligheden for, at klienten bliver afkrævet omkostninger efter retsplejelovens § 332, stk. 2, jf. f.eks. hvad der skete i sagen, der førte til kendelsen i **U.2016.3503V**.

Emnet er yderligere behandlet i Arrevad, Høj og Gottlieb: "God advokatskik for forsvarere" 2. udgave (2025)

7.2.6 Retshjælpsforsikring

Anmeldelse til forsikringsselskabet skal ske så snart, der er mulighed for at retshjælpsdækning, og førend yderligere skridt tages.

I sådanne tilfælde er der tale om en atypisk "klientrelation", hvor der fra starten sker en klassisk interessekollision mellem på den ene side advokatens ønske om vederlæggelse og på den anden side ikke klienten, men det forsikringsselskab, der på nærmere angivne vilkår har forsikret klienten mod omkostningerne forbundet med en retlig tvist. Den afgørende interesse – klientens – bliver i disse situationer underkendt af en bagvedliggende interesse,

der kun sjældent vil være sammenfaldende med klientens. Det udgør et advokatetisk problem i sig selv.

Ud fra en streng opfattelse af advokatens uafhængighed burde dette føre til, at advokaten ikke kan acceptere at være underlagt forsikringsselskabet og –aftalens betingelser, men lod dette være et retsforhold mellem klienten og forsikringsselskab alene. Det er ikke stemmende med god advokatskik, at en advokat skal lade sig styre af andre interesser end klientens.

Man kan spørge: Er klientens berettigede krav underordnet forsikringsselskabets fakturaberegninger? Det må advokatorisk være sådan, at klienten søger råd, og at advokaten er forpligtet til at bistå bedst muligt. Klientens mulighed for at honorere advokatens rimelige økonomiske krav skal ikke være et "forsikringsvilkår"; det er et advokatetisk spørgsmål, som må løses ikke af forsikringsselskaber efter en aftale om dækning, der ikke har nogen sammenhæng med værdien af arbejdet, men ud fra retsplejelovens regler om vederlag til advokater. Den forsikringsmæssige dækning er i kraft af henvisning til retsplejelovens omkostningsregler og landsretternes vejledende regler om omkostninger i relation til sagens værdi uden sammenhæng med værdien af advokatens arbejde.[408]

Det er i forbindelse med dækning af advokatomkostninger gennem retshjælpsforsikringsordninger tilsyneladende undgået opmærksomhed, hvad reglen i retsplejelovens § 316 rent faktisk går ud på:

> *"Som sagsomkostninger erstattes de udgifter, der har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til advokatbistand eller bistand fra en person, der i medfør af § 260, stk. 5, erhvervsmæssigt eller i medfør af § 260, stk. 6, repræsenterer en part,* ***erstattes med et passende beløb****, og øvrige udgifter erstattes fuldt ud."*

Retsplejelovens omkostningsregel i relation til advokatomkostninger i civile sager er ikke en dækning af advokatomkostninger – men dækning af ***"et passende beløb"***.[409]

Det er valgfrit og op til den enkelte, om denne vil forsikre sig mod specifikke skader, med dertilhørende specifikke begrænsninger i forsikringsdækningen, men den nuværende retshjælpsforsikring stiller leverandøren, advokaten, i et dilemma: Vil advokaten – uden at kende sagens reelle omfang – løbe den risiko, at de vejledende proceduretaksters *passende beløb* muligvis ikke udgør en acceptabel erhvervsmæssig dækning, eller skal advokaten i stedet anvende sin ret til at sige nej, for derved at undgå at arbejde på forsikringsselskabernes betingelser. I det omfang advokaten siger fra, er han så en etisk ukorrekt advokat, eller er det forsikringsvilkårene, der er noget galt med? bemærk dog, at udgangspunktet er, at advokaten ikke kan betinge sig højere salær hos klienten, end hvad forsikringsselskabet vil dække.

---

[408] Christian Brandt Larsen fra Advokatnævnets sekretariat har i Advokaten 04/2022 side 53f. behandlet salærafregning i artiklen "Salærafregning i sager omfattet af retshjælpsforsikring giver udfordringer i praksis."

[409] Se om udtalelser fra Advokatrådets Responsumudvalg Martin Korp Jensen: "Når en sag er omfattet af retshjælpsforsikring" Advokaten 10/2018 side 38ff.

I **Københavns Byrets dom af 1. marts 2013 i sag BS 43C-266/2012** stadfæstede retten en normalbøde for at kræve salær hos klienten ud over dækningen fra forsikringsselskabet.

Differencen mellem det ***"passende beløb"*** og den reelle advokatomkostning bæres af advokaten. Klienten kan imidlertid erklære sig indforstået med at afholde en advokatudgift, der falder uden for dækningens maksimum.

Det er væsentligt, at de forskellige forsikringsbetingelser følges – og det bemærkes, at der er forskel på forsikringer til forbrugere og forsikringer tegnet i erhvervsforhold.

I **Retten i Koldings dom af 6. november 2013 i sag BS 2.862/2013** var der under domstolsprøvelsen enighed om, at en klient skulle betragtes som forbruger.[410] Der var gjort opmærksom på muligheden for, at der ville blive egenbetaling. Da retshjælpsforsikringsdækningen var opbrugt, påhvilede det imidlertid Advokat A skriftligt at gøre opmærksom på, at risikoen for egenbetaling var aktualiseret. Sanktionen blev en bøde på 5.000 kr. – altså en mindre sanktion end en "normalbøde". Retten stadfæstede.

Det er, som det fremgår af følgende, noget teknisk komplicerede dom, vigtigt at være opmærksom på vilkårene for retshjælp:

Østre Landsrets dom af 14. oktober 2010 i sag 3. afd. B-1275-10: Advokat A havde vundet en sag, hvor begge parter havde haft retshjælp. Hans klient skulle efter dommen modtage 325.000 kr. plus 39.350 kr. i omkostninger med tillæg af renter – opgjort af Advokat A til 400.359,55 kr. som blev afkrævet domfældte.
Domfældte tilbød at forlige med "det mulige", og Advokat A accepterede et forlig på 250.000 kr., hvorefter "min klient er indstillet på at kvittere kravet". Beløbet blev betalt "til fuld og endelig afgørelse", og Advokaten A skrev, at "saldokvittering er herved meddelt".
Advokat A anmodede om dækning fra retshjælpsforsikringsselskabet, der anmodede om transport i klientens krav på omkostninger fra modparten i henhold til forsikringsbetingelserne. Selskabet fik transport i klientens krav på omkostninger og betalte herefter.
Ved henvendelse til dømtes advokat blev det imidlertid klart, at dømtes forsikringsselskab havde betalt omkostningerne til "vinderen" med fradrag for selvrisiko til dømtes advokat, men at disse midler i stedet var gået til opfyldelse af det indgåede forlig. Advokat A blev herefter afkrævet det omkostningsbeløb, som han havde fået, hvilket han nægtede, og dømtes advokat blev af advokat A truet med politianmeldelse, hvis omkostningsbeløbet ikke blev betalt.
Grundlaget for tvisten er forsikringsbetingelserne, hvorefter forlig skulle godkendes af forsikringsselskabet, og hvorefter der ved forlig gjaldt særlige regler om fordeling af omkostningsbeløbene.
Advokatnævnets kendelse er ikke anført i dommen, men advokat A fik en bøde på 20.000 kr. – på grund af tidligere forhold – for dels at have indgået bindende aftale om forlig uden om forsikringsselskabet, dels for truslerne om politianmeldelse, der var uberettigede.
Byretten og landsretten stadfæstede afgørelsen.

[410] Advokatnævnet havde i kendelsen anført, at det påhvilede advokaten "at dokumentere, at [klienten] ikke var forbruger i forhold til den rådgivning, som blev ydet".

Truslen om politianmeldelse var helt ubegrundet – men afgørelsen vedrørende forholdet til retshjælpsforsikringsselskabet maner til eftertanke, ligesom følgende afgørelse:

Københavns Byrets dom af 20. september 2010 i sag BS 38A-6749/2009: Advokatnævnet havde fastsat en bøde på 30.000 kr. for fem tilsidesættelser af god advokatskik ved afregning med retshjælp i erhvervssager, både over for forsikringsselskabet og over for klienten og uden orientering af forsikringsselskabet vedrørende samtlige afregninger. Der var endvidere tale om for sene afregninger i to sager, og i ét tilfælde, der samlet set blev bedømt som en grov tilsidesættelse, blev forsikringssummen anvendt til dækning af salær, selvom midlerne var udbetalt af forsikringsselskabet til brug for sikkerhed i en voldgiftssag – ved denne udbetaling var maksimum nået. Advokaten accepterede afgørelserne for så vidt angår fire af forholdene, men indbragte det forhold, hvor tilsidesættelsen blev anset for grov, for retten i sammenhæng med en påstand om nedsættelse af sanktionen.
Retten fandt, at der var tale om en grov tilsidesættelse, idet beløb udbetalt af forsikringsselskabet til brug for sikkerhedsstillelse anvendtes til salær, og fandt ved en samlet vurdering af alle forhold, at sanktionen var passende fastsat.

I følgende afgørelse fremgår konflikten mellem advokatens forventninger til salær i retshjælpssager og forsikringsselskabernes dækning af disse.

U.2010.2439H: Advokat A repræsenterede under en retssag nogle retshjælpsforsikrede klienter. Efter retssagen var afsluttet, sendte han sin afregning til retshjælpsforsikringsselskabet, som imidlertid ikke ville betale det fulde beløb. Forsikringsselskabet mente, at afregningen ikke var i overensstemmelse med de afregningsprincipper, der gjaldt for sagen. Advokaten indhentede herefter en udtalelse om salærspørgsmålet fra Advokatrådets Responsumudvalg, der gav ham delvis ret. Sagen drejede sig om advokatens omkostninger (eget arbejde) ved forelæggelse for Advokatrådets Responsumudvalg.[411] Højesteret frifandt forsikringsselskabet for advokatens krav. Uden en aftale herom eller uden andet retsstiftende grundlag i øvrigt kunne advokatens udgifter i forbindelse med henvendelsen til Responsumudvalget ikke overvæltes på forsikringsselskabet. Landsretten var nået til samme resultat.

7.2.7 Kritik

Det er en ideel rigtig tanke, at der med advokaterhvervets rettigheder også følger forpligtelser til at bistå – og bistå på den for klienten billigste måde.

Men; verden har udviklet sig.

a) Det er for en advokat et "kald" at yde retshjælp, men det er for de fleste moderne kontorer økonomisk uden for sund fornuft at anvende reglerne om refusion. Administrationen er helt

[411] Forsikringsselskabet havde klaget over advokatens salærkrav og Kredsbestyrelsen fandt, at A ikke var berettiget til salær, hvorimod Advokatnævnet fandt A berettiget til salær.

overvældende. Enten yder advokaten hjælp (gratis – pro bono, jf. 7.2.8) eller også har advokaten desværre ikke tid.

b) Det er for en advokat ofte økonomisk helt urentabelt at føre sag efter reglerne om fri proces. Der er knyttet mange ansøgninger mv. til systemet, timelønningen er ikke tidssvarende for et moderne advokatkontor, og domstolenes skønsmæssige fastsættelse af advokatsalæret er oftest løsreven fra virkeligheden.

c) Retshjælpsdækning har sin helt egen juridiske og økonomiske dækningsverden. Der etableres en "pseudoklient" (forsikringsselskabet), der ofte har modstridende (økonomisk) opfattelse af, hvad der er relevant i sagen end klienten. Maksimum giver anledning til begrænsninger i indsatsen, og forsikringsselskaberne er administrativt i stand til at dræbe ethvert forsøg på rimelig honorering.

d) Forsvarsadvokater er underlagt domstolenes skøn, der udøves ud fra en økonomiske overvejelse, som man troede forladt ved afskaffelse af daglejere. Forsvareren kan henholde sig til "de vejledende takster" og håbe på honorering. Som beskikket må forsvareren afstå fra udførelse af opgaver (eller afstå fra honorering) og risikerer at måtte se salæret beskåret til sidst – efter at have udfoldet de bedste intentioner.

Advokaten må selvfølgelig oplyse klienten; du kan få sådan og sådan inden for de forskellige ordninger – vil du det, men som for eksempel forsvarer, vil det efter vort skøn være uansvarligt ikke at gøre opmærksom på, at det, der kan dækkes af de billigste løsninger, det er det man får for billige løsninger.

Igen – klienten må informeres om de billige løsninger, men advokaten skal også levere den bedst tænkelig ydelse. Klienten må vælge.

7.2.8 Pro bono

Advokatsamfundet har udarbejdet et pro bono charter, der med tilhørende materiale findes på Advokatsamfundets hjemmeside.

Charteret:

> ”Som underskriver af den danske advokatstands pro bono charter bestræber vi os på at leve op til følgende målsætninger:
>
> Vi vil arbejde aktivt på at skabe en virksomhedskultur, hvor alle advokater og advokatfuldmægtige får mulighed for at udføre pro bono opgaver som led i deres arbejde.
> Vi vil opmuntre til og aktivt søge at fremme udførelsen af pro bono opgaver blandt advokater og advokatfuldmægtige på alle niveauer i virksomheden.
> Vi vil gøre vores bedste for at sikre, at vi udfører i gennemsnit 20 timers pro bono arbejde pr. advokat årligt.
> Vi er bevidste om, at vi skal leve op til de samme faglige og etiske forpligtelser, uanset om arbejde ydes pro bono eller for en (fuldt ud) betalende klient. Advokater og advokatfuldmægtige, der yder arbejde pro bono, skal give dette

arbejde samme prioritet, opmærksomhed og omhu som vedkommendes øvrige arbejde.
Vi vil deltage i den årlige rapportering om virksomhedens pro bono initiativer til Advokatsamfundet.
For at fremme disse principper vil vi også aktivt arbejde for at forbedre vores advokaters og advokatfuldmægtiges muligheder for at udføre pro bono opgaver ved at sørge for uddannelse og supervision efter behov."

Til chartret knytter der sig en definition af pro bono efter dansk standard:

"Der er ingen universelt anerkendt definition af, hvad det vil sige at arbejde "pro bono". Det er derfor nødvendigt at definere begrebet pro bono efter danske standarder, så der ikke hersker tvivl om, hvad der kan betegnes som sådan, og hvilken form for arbejde, begrebet omfatter.
Advokatsamfundet har formuleret den danske definition med inspiration fra lande, hvor pro bono-begrebet og -arbejdet er langt mere etableret, men tilpasset definitionen danske forhold og samfundsbehov. Advokatsamfundet har som led i at sikre vid udbredelse og tilslutning til den danske pro bono model anlagt en bred fortolkning af pro bono-begrebet, som inkluderer de tre følgende definitioner:

Traditionel forståelse af pro bono

For at en opgave kan omfattes af begrebet pro bono, skal det indbefatte gratis juridisk hjælp til en fysisk person, der ellers ikke ville få hjælp, eller en NGO.
Om en klient uden det givne pro bono arbejde "ellers ikke ville få hjælp" afhænger af en konkret vurdering. Der kan ved vurderingen eksempelvis lægges vægt på, om klienten opfylder de økonomiske betingelser for fri proces.

"Low bono"

Hvis en opgave udføres for en kraftigt reduceret pris for en klient, der ellers ikke ville få hjælp, eller en NGO, kan den tid, der svarer til arbejde uden beregning, omfattes af pro bono begrebet. [412]

Specialiseret pro bono

Hvis en advokatvirksomhed betaler for, at en juridisk opgave udføres af en højt specialiseret organisation eller person for en/flere klient(er), der ellers ikke ville få hjælp, kan det beløb, der betales, omregnes til, hvad det vil svare til i antal timer/gennemsnitlig timepris for advokater i virksomheden. Det timeantal vil kunne tælle med som pro bono udført af virksomheden.
En advokatvirksomhed kan udføre specialiseret pro bono ved eksempelvis at betale en advokat udenfor virksomheden med et speciale, som advokatvirksomheden ikke selv har, for at udføre en opgave på virksomhedens vegne. Arbejdet vil i dette tilfælde tælle som pro bono arbejde hos den betalende advokatvirksomhed, men naturligvis ikke tillige hos den advokat, der udfører arbejdet.
Specialiseret pro bono kan endvidere udøves ved at udregne, hvor mange timer et økonomisk bidrag til højt specialiserede organisationer eller personer ville svare til for en af virksomhedens advokater, og lade dette tælle med som virksomhedens pro bono timer. På denne måde skabes et incitament til at yde støtte til højt specialiserede aktører, der yder juridisk bistand uden klientbetaling, og hvis klienter ellers ikke får hjælp."

Tilmelding sker på hjemmesiden.

[412] Det er sådan set det forsvarer, bistandsadvokater og andre, der arbejder til det offentliges dikterede lavere timesats end andre advokater

7.3 Almene oplysningspligter

Artikel 23.

”Advokaten skal oplyse om de forhold, der er nævnt i artikel 21, på en klar og entydig måde, men advokaten kan selv bestemme, hvordan det sker, herunder om oplysningerne skal meddeles klienten direkte eller gøres let tilgængelige for klienten på advokatens virksomhedsadresse, ad elektronisk vej eller lignende.
Stk. 2. Oplysningerne i artikel 21 og 22 skal gives eller gøres tilgængelige i forbindelse med indgåelsen af en skriftlig aftale om ydelse af bistand. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.”[413]

”Inden bistanden ydes”. Når der nu indarbejdes forskellige undtagelser, kunne der her tilføjes: ”hvis det er muligt”.

For en forsvarer der i grundlovsforhør repræsenterer en person, der ønskes udleveret fra udlandet, eller en der begæres fængslet in absentia, er det ikke muligt. I en lang række småsager er det enklere at løse sagen end opfylde alverdens oplysningsforpligtelser, som klienterne ikke har nytte af.

Artikel 24.

”Hvis advokaten samarbejder med andre om ydelse af bistand, skal advokaten efter anmodning fra klienten oplyse om de foranstaltninger, som advokaten har truffet for at undgå eventuelle interessekonflikter.”[414]

Artikel 25.

”Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse, at advokaten er omfattet af Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærsystem og af reglerne om god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, samt oplyse om eksistensen af de advokatetiske regler.
Stk. 2. Advokaten skal efter anmodning fra klienten oplyse klienten om de regler, der særligt gælder for udøvelse af advokaterhvervet, og hvordan klienten får adgang til reglerne, f.eks. ved at henvise til www.advokatsamfundet.dk.”[415]

Artikel 26.

”Advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervsmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne

[413] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 157 ff.
[414] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 159 ff.
[415] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 160 ff.

kan forveksles med advokatvirksomhed, skal af egen drift oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn."[416]

Der er ikke egentlige domstolsafgørelser om AER 27-29.

8. Opdrags- og prisoplysninger i erhvervsforhold – AER 27-29

Artikel 27.

"Når klienten handler inden for sit erhverv, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, medmindre dette allerede fremgår af sammenhængen.
Hvis advokaten på forhånd har fastsat et bestemt honorar, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde oplyse om honorarets størrelse. Hvis der ikke foreligger en skriftlig aftale, skal oplysningerne i 1. og 2. punktum gives eller gøres tilgængelige, inden bistanden ydes.
Stk. 2. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten på klientens anmodning enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Advokaten skal desuden oplyse om de med bistanden forbundne omkostninger." *[417]*

Artikel 28.

"Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres, hvis det samlede honorar forventes at overstige det beløb, der er angivet i overslaget."[418]

Artikel 29.

"Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 27 og 28 tilsvarende anvendelse på denne."[419]

Der er nu en enkelt domstolsafgørelse om i hvert fald salæraftaler. Et lidt specielt forløb er gengivet i **U.2025.4453Ø**, hvor et salærkrav blev bedømt først af Advokatnævnet, så af byretten og endelig skete der afvisning i Østre Landsret efter retsplejelovens § 368 a, da Advokatnævnet og byret havde fundet, at der var indgået en salæraftale, der ikke var søgt ændret.

[416] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 162 ff.
[417] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 165 ff.
[418] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 168 ff.
[419] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 169.

Der er Advokatnævnssager – men ikke domstolsafgørelser[420] - om "overslag" mv. – et alvorligt emne, som er yderligere behandlet af Hanne Christensen.[421]

Der er i **Københavns Byrets dom af 24. maj 2017 i sag BS 39B-6100/2015** dog en afgørelse, hvor det blev fundet, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have taget stilling - på forespørgsel - til rettens beregning af rets- og berammelsesafgift, men blot krævet klienten.

[420] Se dog **Retten i Randers dom af 25. oktober 2011 i sag BS 7/1985/2010**, omtalt under pkt. 2.5 og nedenfor under pkt. 9
[421] Hanne Christensen: "Når prisoverslag giver anledning til en tvist" Advokaten 06/2015.

9. Opdrags- og prisoplysninger i forbrugerforhold – AER 30-38

Artikel 30.

> **"Når klienten er forbruger, skal advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift og på klar og entydig måde skriftligt og direkte til klienten oplyse klienten om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, om fastsættelsen af honoraret jf. artikel 32, og om de omkostninger, der vil være forbundet med bistanden."**[422]

Artikel 31.

> **"Hvis advokaten ikke har en hjemmeside jf. artikel 36, skal advokaten yderligere oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens salær."**[423]

Artikel 32.

> **"Hvis bistanden ydes til et fast honorar, skal dette oplyses. Hvis det ikke er muligt på forhånd at beregne honorarets størrelse, skal advokaten enten angive den måde, hvorpå honoraret vil blive beregnet, eller give et begrundet overslag. Beløb skal oplyses inklusive moms."**[424]

Retten i Roskildes dom af 10. maj 2023 i sag BS-25355/2022 vedrører alene spørgsmålet om prisoplysninger med eller uden moms. Ved et kontrolbesøg blev der udtaget forbrugersager, hvor der i tre ud af fem forbrugersager ikke var givet korrekte prisoplysninger. For så vidt angår 2 af sagerne var det Advokatrådets opfattelse, at angivelse af priser til forbrugere skal ske med tydelig angivelse af, at prisen er inklusive moms, således at forbrugeren hverken ved modtagelsen af opdrags- og prisoplysningerne eller ved den endelige betaling af salæret kan komme i tvivl om, hvorvidt beløbet er inklusive eller eksklusive moms. Derudover skal der i forbindelse med oplysninger om, at arbejdet afregnes efter medgået tid gives oplysning om timeprisen, og i en sag var det Advokatrådets opfattelse, at angivelsen af salæret som "kr. 1.500 + moms" ikke er en tilstrækkelig prisoplysning, idet beløbet ikke er angivet inklusive moms.
Den opfattelse fulgte Advokatnævnet og senere retten, der begrundede afgørelsen om tilsidesættelse af god advokatskik på følgende måde:
"*Efter retsplejelovens § 126, stk. 1, skal en advokat udvise en adfærd, der stemmer med god skik.*
Som følge heraf påhviler det advokaten i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand, når klienten er forbruger, i overensstemmelse med de advokatetiske regler pkt. 15, af egen drift og på klar og entydig måde skriftligt og direkte til klienten at oplyse

[422] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 171 ff.
[423] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 178.
[424] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 179 ff.

om de vigtigste elementer i den påregnede bistand, om fastsættelsen af honoraret og om de omkostninger, der er forbundet med bistanden.
Endvidere påhviler det advokaten at oplyse beløb inklusive moms."
Det anføres yderligere:
"*Retten finder, at Advokat A tilsidesatte god advokatskik, da han oplyste sit honorar uden, der var indregnet moms i det anførte beløb. Herefter, og da det ikke er en betingelse for tilsidesættelse af god advokatskik, at der ved angivelsen af beløb uden indregnet moms er sket vildledning af klienterne, eller at disse har befundet sig i en vildfarelse med hensyn til honorarets størrelse, kan retten tiltræde Advokatnævnets vurdering af, at Advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1.*
De omstændigheder, at der var tale om et honorar af beskeden størrelse, og at der aldrig er sket opkrævning af honorar hos den pågældende klient, kan ikke føre til et andet resultat."

Det er misvisende alene at fokusere på de vejledende regler og god advokatskik, når advokatens forpligtelser udspringer af Markedsføringslovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 5, hvor der så vedrørende bødestørrelse kan sammenlignes med bøder efter den bestemmelse. Der kan her henvises til TfK2018.44/2Ø, hvor Landsretten anfører:

> "*Bøder for overtrædelse af markedsføringslovens § 6, stk. 1 (dagældende § 12 a), bør således - i overensstemmelse med de generelle principper for udmåling af bøder for overtrædelse af markedsføringsloven - udmåles med udgangspunkt i overtrædelsernes grovhed, omfang og den tilsigtede økonomiske gevinst. Der skal herved foretages en samlet afvejning af de foreliggende omstændigheder, herunder oplysninger om karakteren af den erhvervsdrivendes aktiviteter, varigheden af det enkelte strafbare forhold og den indvundne eller tilsigtede fortjeneste.*
> *Det lægges efter bevisførelsen for landsretten til grund, at der i alle de fire foreliggende tilfælde er tale om mindre virksomheder, hvis aktiviteter i overvejende grad er rettet mod erhvervsdrivende. Priserne var på alle de omhandlede hjemmesider angivet uden moms, men med en tydelig tilkendegivelse heraf i form af tilføjelsen »ex. moms«/»+ moms«. Annonceringen via hjemmesiderne stod på i mellem 6 måneder og 1 år og 9 måneder. De ulovlige prisangivelser blev imidlertid alle rettet, da de tiltalte blev gjort opmærksom på, at der forelå en overtrædelse af bestemmelsen om købsopfordring.*
> *Herefter, og idet der heller ikke efter bevisførelsen for landsretten findes et tilstrækkeligt sikkert grundlag for at fastslå, hvor stor en del af de tiltaltes fortjenester der hidrører fra salg til private, tiltræder landsretten efter en samlet vurdering af overtrædelsernes grovhed og omfang, at bøderne konkret er udmålt som sket.*"

Bøderne blev på 10.000 kr. Ud fra en umiddelbar sanktionsbetragtning må advokater foretrække, at bødeforlægget kommer **fra** Forbrugerombudsmanden.

Artikel 33.

Afgiver advokaten et overslag, skal klienten så tidligt som muligt orienteres skriftligt, hvis det samlede honorar forventes at overstige

det beløb, der er angivet i overslaget. Advokaten skal af egen drift orientere klienten direkte herom på en klar og entydig måde.[425]

Artikel 34.

"Indgås der aftale om yderligere bistand i sagen, finder artikel 30-33 tilsvarende anvendelse på sådan en aftale."[426]

Artikel 35.

"Indgås aftalen mellem advokaten og klienten uden for advokatens fasteforretningssted eller som en aftale om fjernsalg, skal advokaten opfylde oplysningsforpligtelserne i forbrugeraftalelovens § 8. Hvis advokaten indgår aftaler om bistand via internettet eller på netbaserede markedspladser, skal advokaten give oplysning om sin mailadresse og linke til den europæiske platform for online tvistbilæggelse (OTB-platformen)."[427]

Artikel 36.

"Hvis advokaten har en hjemmeside eller anvender forretningsbetingelser, skal advokaten her oplyse Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af adfærdsklager og tvister vedrørende advokatens honorar."[428]

Artikel 37.

"Hvis en advokat afviser en forbrugerklients klage over advokatens honorar, skal advokaten skriftligt, direkte og af egen drift orientere klienten om Advokatnævnets fysiske adresse og hjemmesideadresse, samt om Advokatnævnets kompetence til behandling af tvister vedrørende advokatens salær."[429]

Artikel 38.

"I de tilfælde, der er nævnt i artikel 67, skal advokaten på forespørgsel skriftligt orientere klienten om det, advokaten har oplyst til myndigheden."[430]

Det er i bund og grund formalistiske krav, der bunder i sund fornuft – men når de formuleres og håndhæves, kan det blive lidt stift.

---

[425] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 183 ff.
[426] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 186.
[427] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 187 ff.
[428] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 188.
[429] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 189.
[430] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 190.Reglen er fra 1. oktober 2018. Sat på spidsen kunne resultatet nok være opnået uden ændring af AER, se f.eks. **Østre Landsrets dom af 22. juni 2018 i sag B-2156-17**, hvor advokat A ikke havde svaret på forespørgsel om salærafregning i forholdet mellem retshjælpsforsikring og fri proces.

En udvidet gennemgang er foretaget af Martin Korp Jensen i Advokaten 03/2020 side 48ff: ”En klar og entydig opdrags- og prisoplysning”.

9.1 Forbruger

Vedrørende forbrugerbegrebet kan henvises til Sonny Kristoffersen i U.2011B.258: "Afgrænsning af det civilretlige forbrugerbegreb".[431]

I **Østre Landsrets dom af 7. april 2017 i sag B-378-16** stadfæstede retten, at en direktør, der søgte bistand i forbindelse med en afskedigelse, var forbruger.

9.2 ”i forbindelse med indgåelsen af aftalen om bistand af egen drift" – Artikel 30

"I forbindelse med" – det er ret straks: **Retten i Helsingørs dom af 5. juli 2018 i sag BS 2G-790/2017** stadfæstede, at der er strenge krav til afgivelse af opdrags- og prisoplysninger. Klienten henvendte sig 15. august og først 29. august, blev der sendt brev med de nødvendige oplysninger. Der havde i den mellemliggende tid været sagsbehandlet.

Det er måske endda ”inden” aftale om bistand bliver indgået. Advokatnævnet har i **kendelse af 26. oktober 2021 i sag 2020-3913** bl.a. fundet, at et forløb, hvor potentielle klienter kommer til møde hos Advokat A om udarbejdelse af et simpelt testamente. Advokat A lover at sende et udkast, og det sker samtidig med fremsendelse af opdrags- og prisoplysninger. Advokatnævnet statuerer tilsidesættelse, da der ikke er ”afgivet rettidige opdrags- og prisoplysninger.
Advokatnævnet lægger således til grund, at ”aftalen om bistand” er indgået på mødet, hvor opdrags- og prisoplysningerne som konsekvens skulle være afgivet skriftligt.

Den danske udgave af forpligtelsen er nok mere rigid end nødvendig. I CCBE’s ”Model Article on Fees” fra 8. oktober 2021 er kravet ”Upon accepting instructions, …”, hvilket efterlader plads til selve aftaleindgåelsen.

Forpligtelsen varer ved og ”arves”: **Retten i Esbjergs dom af 7. februar 2019 i sag BS-10925/2018** - Advokat A havde overtaget en sag fra anden advokat i samme firma, og burde da have sikret sig at prisoplysning var givet ved sagens opstart. Efterfølgende mail til klager opfyldte ikke kravene til prisoplysning.

9.3 Manglende opdragsoplysniger

[431] Jf. lov 2013-12-17 nr. 1457 om forbrugeraftaler. Det fremgår af § 2, stk. 2, at bevisbyrden påhviler den erhvervsdrivende – her advokaten. Se også Vibeke Tarpgaard "Advokatens forpligtelser over for forbrugeren" Advokaten 9/2014 side 38f. Bidrag kan også hentes i U.2022B.53, ”Forbrugerbegrebet – udvalgte problemstillinger Procesretten vs. civilretten, den danske udvidelse og synbarhedskravet” af lektor, ph.d. Marie Jull Sørensen, og i afgørelsen U.2020.3754V.

Det er egentligt et centralt led i forpligtelsen, og af stor betydning for eksempel ved bedømmelse af interessekonfliktrisiko, men det er ikke det emne, der behandlet mest indgående – heller ikke i retspraksis, hvor der ikke er egentlige afgørelser.

Rettesnor for indholdet af opdragsbeskrivelsen er givet i Advokaten 03/2020 af Martin Korp Jensen i artiklen "En klar og entydig opdrags- og prisoplysning" side 49.

Den følgende afgørelse omfatter både opdragsoplysniger og pris samt sagens udførelse, jf. afsnit 10 om AER artikel 40.

I **Københavns Byrets dom af 14. april 2023 i sag BS-16490/2021** havde K, der afsonede en livstidsdom ønsket at få prøvet Direktoratet for Kriminalforsorgens afslag på prøveløsladelse ved domstolene. Han havde indbragt afslaget for Retten i Sønderborg med bistand fra en anden advokat end indklagede.
Retten i Sønderborg gav den 22. april den oprindelige advokat en frist til den 30. april til at fremkomme med bemærkninger til, at sagen blev behandlet på skriftligt grundlag.
Af retsbogsudskrift af 25. maj fra Retten i Sønderborg fremgår bl.a., at retten besluttede, at sagen skulle behandles på skriftligt grundlag, idet der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet i straffuldbyrdelseslovens 116, stk. 1.
K rettede i juni henvendelse til Advokat A med anmodning om bistand til retssagen, idet han ønskede at skifte advokat. Han fremsendte herefter sagens materiale til advokat A, der den 16. juni orienterede Retten i Sønderborg om advokatskiftet.
Samme dag anførte K i en e-mail til Advokat A, at han inden for kort tid ville blive overflyttet fra Renbæk Fængsel til Herstedvester Fængsel med henblik på udredning til uledsaget udgang. Han anførte endvidere:

> "*Jeg glæder mig at høre fra dig: denne mail er skrevet via min kone gennem en telefon, men den bliver tjekkerjævnligt, så du kan skrive hvornår du ønsker jeg skal ringe til dig…*"

Advokat A blev beskikket for K, og retten fastsatte igen en frist for advokat A's skriftlige bemærkninger til anmodningen om prøveløsladelse, herunder med oplysninger fra K til brug for rettens afgørelse.
Ved e-mail af 14. juli skrev K til Advokat A og spurgte, om hun havde fået hans sag.
Den 15. juli afsagde Retten i Sønderborg kendelse om at stadfæste Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse, hvorefter K ikke kunne prøveløslades. Det fremgår af kendelsen, at Advokat A på vegne af K havde indgivet processkrift. Det fremgår endvidere, at ingen af parterne skulle betale sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.
Advokat A har oplyst, at hun den 29. juli kærede Retten i Sønderborgs kendelse til landsretten.
K spurgte ved e-mail af 24. august advokat A, om hun havde glemt ham. Han anførte, at han gerne ville vide, hvad der skulle ske. Advokat A og K holdt herefter et møde i Herstedvester Fængsel, og Advokat A har oplyst, at hun på baggrund af mødet trak kæren tilbage fra landsretten.
Ved e-mail få dage efter til Renbæk Fængsel, cc Herstedvester Fængsel, vedhæftede Advokat A byrettens kendelse og anførte bl.a.:

> *"I forlængelse af vedhæftede bekræfter jeg hermed for den gode ordens skyld, at min klient nu er i et udredningsforløb på Herstedvester, og at han derefter hvis alt går*

vel, kan blive tilbageført med henblik på hurtigst muligt at genoptage det gode forløb, som han var i gang med, herunder at blive flyttet til halvåbent fængsel. Forløbet har jo desværre været forlænget på grund af dels COVID-19 og dels ventetid på Herstedvester, ligesom retten har noteret sig, at Dfk har beklaget det langvarige forløb, men min klient ser nu naturligvis frem til en fortsættelse af det gode samarbejde om lempelser i afsoningen og udslusningsforløbet. "

Kendelsen, der var vedhæftet mailen, er trods fremsendelse til både Renbæk og Herstedvester, tilsyneladende ikke nået frem til K.

Ca. 20 dage efter skrev K en e-mail til Advokat A, hvori han bl.a. anførte, at Herstedvester Fængsel havde godkendt ham til uledsaget udgang. Han havde endvidere tilføjelser til et brev, som skulle sendes til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

14 dage efter skrev K på ny til Advokat A. Han anførte bl.a., at han alligevel ikke kunne få lov til at få uledsaget udgang, hvilket han var meget utilfreds med. Han bad hende om at undersøge dette nærmere, herunder hvad der var planen for ham, og om hans muligheder for at blive flyttet til Sdr. Omme Fængsel. Han spurgte endvidere, om Advokat A var sikker på, at det var klogt ikke at få prøvet sagen i retten.
K oplyste, at han den 13. oktober modtog "Indstilling til brug for den årlige sagsbehandling af langtidssager" af 1. oktober fra Renbæk Fængsel. Heraf fremgik bl.a., at retten den 15. juli havde stadfæstet Direktoratet for Kriminalforsorgens afslag på prøveløsladelse.

Herefter skiftede forløbet karakter, og de oplysninger, der fremkom, afviger fra det ovenfor anførte.

Ved e-mail af 14. oktober 2020 til Advokat A anførte K bl.a.:

"Jeg har netop modtaget indstillingen til dette års S.A-møde i februar. Til min store overraskelse kunne jeg læse, at der D. 15. juli, af retten, var blevet afsagt kendelse om stadfæstelse af afslaget på min prøveløsladelse. Hvordan kan det ske uden min viden? Har du viden om det? Har du givet grønt lys, til at afsige kendelsen? D. 16. juni skriver du i mail til mig, at du lige følger op på sagen i Sønderborg civilret. Så DU havde min sag D. 15. juli. Og vi har blot mødt hinanden, for at snakke sag 1 gang, D. 26. August. Er det derfor du rådede mig
til ikke at gå i retten? Jeg må indrømme, jeg gik fra vores møde med en mærkelig følelse. Jeg har end ikke modtaget noget som helst, om at der er afsagt kendelse, hvilket også har frarøvet mig min ankemulighed og chancefor at forsvare mig. Du sagde ordret til mig; at vi altid kan gå i retten. Hvad sker der? Og hvad vil du gøre? Du kunne jo bare sige nej, da jeg kontaktede dig, hvis du ikke gad min sag. Dette har krænket mine rettigheder. Jeg har nu søgt om udskrift af kendelsen. Er du venlig at sende mig, alt hvad du har af papirer til renbæk fængsel."

Advokat A besvarede K's e-mail , og hun anførte bl.a.:

"Tak for din mail, som jeg modtog i min efterårsferie. Jeg samler alle de papirer, jeg har og sender til dig. Der er noget, der tyder på, at vi har talt fuldstændig forbi hinanden. Din sag har været behandlet i byretten (indbragt af dig selv med advokat

), og videreført af mig, idet jeg havde forstået på dine påstande, at du ønskede at gå hele vejen med sagen. Men den blev så netop ikke prøvet af landsretten, idet jeg forstod på vores møde i august, at du ikke ønskede videre domstolsprøvelse af din sag, idet der på det tidspunkt var et godt (og forventeligt fortsat godt) samarbejde med Kriminalforsorgen. Det var i hvert fald min baggrund for at råde dig til ikke at gå videre med sagen, og dermed årsagen til, at jeg trak sagen fra landsretten, jf. i den forbindelse min mail til Herstedvester af 27. august 2020 indeholdende blandt andet byrettens kendelse.
Hvis jeg har misforstået dig i forhold til, at du har haft et ønske om at indbringe den for landsretten, vil jeg naturligvis gerne bidrage med, at det i givet fald beror på en advokatfejl, således at den måske alligevel kan indbringes for landsretten, hvis du og din nuværende advokat (efter det til mig oplyste af 12. oktober 2020) da ikke vil begynde forfra i byretten."

Der kan suppleres med, at K tidligere havde indbragt tilsvarende sager for domstolene, og var bekendt med, at det ikke medfører omkostninger uafhængig af resultatet, og at det må formodes, at opdrags- og prisoplysninger var givet af den advokat, der oprindeligt bistod K.

Der er overordnet to problemstillinger: a) opdraget og b) prisoplysning.

Ad a) Opdraget.

Der er tale om en "marginalopgave" for en "erfaren" klient, men opgaven viser, hvor omhyggelig man skal være selv i en sådan situation.

Advokatnævnets afgørelse om tilsidesættelse er:

"Nævnet bemærker, at formålet med at beskrive opdraget bl.a. er, at klienten skal vide, hvad denne kan forvente af advokaten, for dermed at undgå uklarhed omkring indholdet af opdraget, og at der i nærværende sag netop opstod uklarhed herom.
Advokatnævnet finder …, at Advokat A ikke i fornødent omfang har inddraget og holdt K orienteret om sagen. Nævnet har herved særligt lagt vægt på, at K, som sagen er oplyst, ikke var inddraget i forbindelse med indgivelse af processkrift i sagen, og at han ikke var orienteret
om, at Retten i Sønderborg havde afsagt kendelse den 15. juli 2020, ligesom han ikke var inddraget i beslutningen om at kære sagen til landsretten. Advokat A kunne ikke med rette gå ud fra, at [K] orienterede sig om sagens forløb i "Min retssag".[432]
Advokatnævnet finder på den baggrund, at Advokat A i det ovenfornævnte omfang har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens 126, stk. 1."

Ved domstolsbedømmelsen ændres dette[433]:

"Retten lægger efter bevisførelsen til grund, at advokat A, efter at have talt i telefon med K, indleverede et processkrift på minretssag.dk, og at processkriftet ikke blev sendt til K på mail forud for indgivelsen af dette til Retten i Sønderborg og heller ikke efter indgivelsen.
Advokat A har herom forklaret, at hun ikke kan udveksle mails med en klient, der sidder i fængsel og heller ikke kan sende sådant materiale til en andens ikke-sikre mailadresse.

[432] Kommunikationsproblemer med indsatte indgår ikke i bedømmelsen.
[433] Det følgende er gengivet som citat , men der er fortaget sproglige korrektioner.

A kærede den 29. juli 2020 Retten i Sønderborgs kendelse af 15. juli 2020 til landsretten uden, at K blev orienteret eller inddraget i denne beslutning.
Retten lægger på baggrund af A's forklaring til grund, at hun havde forstået på sin første samtale med K, at han ønskede at gå hele vejen, hvilket efter rettens opfattelse støttes af det af anførte i en mail af 14. oktober 2020 fra K om, at man på grund af den manglende orientering om, at der var afsagt kendelse, "har frarøvet mig min ankemulighed og chance for at forsvare mig."
Retten finder således efter en konkret vurdering af forløbet, at advokat A ikke har handlet i strid med god advokatskik, ved ikke den 29. juli 2020 eller forud herfor at inddrage ham i beslutningen om at kære kendelsen til landsretten, idet det bemærkes, at kæren uden udgift for ham efterfølgende kunne frafaldes, hvilket skete.
Retten har endvidere ved vurderingen lagt vægt på det … anførte om forløbet af mødet den 26. august 2020.
Retten finder det på baggrund af A's forklaring godtgjort, at hun på mødet den 26. august 2020 drøftede med K, om kæren af Retten i Sønderborgs kendelse skulle opretholdes, hvorfor det må lægges til grund, at K på mødet blev orienteret om denne kendelse og indholdet heraf, ligesom retten finder det godtgjort, at det blev aftalt, at kæren til landsretten skulle frafaldes.
På baggrund af det ovenfor anførte ophæves den del af Advokatnævnets kendelse, der vedrører, at A har handlet i strid med god advokatskik ved ikke at have orienteret ham om Retten i Sønderborgs kendelse og ikke at have inddraget ham i beslutningen om at kære kendelsen til landsretten.
Retten finder sammenfattende, at A alene har handlet i strid med god advokatskik ved ikke at inddrage K i forbindelse med afgivelsen af processkriftet i sagen, idet hun ikke sendte det til ham forud for indgivelsen eller efter, og idet hun ikke kunne gå ud fra, at han holdt sig orienteret på minretssag.dk, som han ikke kunne tilgå fra fængslet. Retten bemærker, at fremsendelse af processkriftet kunne ske til ham i fængslet med post[434]. Denne forseelse findes efter omstændighederne at burde sanktioneres med en irettesættelse."

Ad b) Prisoplysninger

Advokat A erkendte, at hun ikke havde givet opdrags- og prisoplysninger.

Det kan noteres, at klientens viden ikke er afgørende – formalia overtrumfer det faktiske.
Det kan også noteres, at man ikke kan støtte ret på, at tidligere advokat har opfyldt oplysningsforpligtelsen i forbrugeraftaleloven.
Det kan endelig noteres, at lovens bestemmelser om, at der ikke kan pålægges klienten omkostninger skal gentages – også selv om klienten ved det.

Både Advokatnævn og byretten statuerede en tilsidesættelse af god advokatskik.

9.4 Manglende prisoplysninger

Om praksis ved Advokatnævnet kan henvises Lise Ravnkilde "Krav til pris- og ordrebekræftelser" Advokaten nr. 10, 2013 side 40f., hvor bedømmelsen af de enkelte led i kravene behandles med henvisninger til afgørelser.[435]

[434] Tidshorisonten i et sådan tiltag og effekten kan der med rimelighed stille spørgsmål ved?
[435] Artiklen er fulgt op i Advokaten nr. 5, 2014 side 42f, Martin Korp Jensen; "Opdrags- og prisoplysninger" Advokaten 03/2019, "Nyt fra Advokatnævnet, Advokaten 10/2019.

Ved **Københavns Byrets dom af 20. maj 2014 i sag BS 37A-2694/2013** (altså før nedennævnte praksisændringen) fik en advokat en bøde på 5.000 kr. for manglende prisoplysninger.

Fra 1. juli 2014 har sanktionen været en bøde på 10.000 kr. for ikke at sende pris- og ordrebekræftelser til klienten. Reglen har eksisteret så længe, at den må antages at være kendt – og må antages at blive efterlevet.[436] [437]

Der findes følgende domme, hvor sanktionen på grund af andre forhold dog varierer fra det nævnte udgangspunkt:

Retten i Hillerøds dom af 29. marts 2011 i sag BS 10-390/2010.
Advokat A reklamerede på sin hjemmeside med indledende drøftelser uden beregning, hvorefter advokaten dels ville rådgive om, hvorvidt det var tilrådeligt at gå videre med sagen og dels at fremkomme med et prisoverslag.
Ved en henvendelse bad advokaten om dokumenter til gennemgang og anbefalede klienten selv at indlede en huslejenævnssag. Samtidig med besvarelsen sendte Advokat A en afregning på 1.000 kr. plus moms.
Da der var reklameret med indledende vurdering uden beregning, fandt Advokatnævnet at salæret skulle bortfalde.
Da advokat A havde reklameret med gennemgang uden beregning og ikke havde givet andet prisoverslag, fandt Advokatnævnet, at der var sket en tilsidesættelse af god advokatskik ved manglende prisoplysninger og afkrævning af salær for ydelser, der var stillet i udsigt uden beregning.

Retten i Randers' dom af 25. oktober 2011 i sag BS 7/1985/2010
Sagen vedrører advokatens pligt til at give forbrugere skriftlig prisoplysning.
Advokat A bistod klient K i forbindelse med en bodeling. Advokat A havde mundtligt meddelt K, at arbejdet i forbindelse med bodelingen ville koste ca. 10.000 kr.
Hverken advokat A eller K erindrede, om overslaget var afgivet inklusive eller eksklusive moms.
Da Advokat A ikke havde givet skriftlig prisoplysning, fandt både Advokatnævnet og retten, at der var sket en tilsidesættelse af god advokatskik. Der indgik også en tilsidesættelse ved ikke at søge fri proces, ligesom der var en tidligere bøde. Sanktionen blev en bøde på 15.000 kr.

Retten i Århus dom af 11. marts 2015 i sag BS 12-1685/2013.
Advokaten bar bevisbyrden for, at der var afgivet de krævede prisoplysninger til en forbrugerklient ved udvidelse af en sag. Denne var ikke løftet, idet der ikke forelå den nødvendige dokumentation herfor. Advokaten havde på klientens vegne valgt isoleret bevisoptagelse og udnyttede i den forbindelse ikke den billigste mulighed, der var

[436] Indtil 1. juli 2014 var bøden som udgangspunkt kr. 5.000.
[437] Der kan ud over de refererede domme henvises til **Retten i Lyngbys dom af 27. marts 2014 i sag BS 150-1606/2013**, **Københavns Byrets dom af 22. december 2014 i sag BS 38A-182/2014 Retten i Lyngbys dom af 28. maj 2015 i sag BS 150-24/2015** og **Retten i Lyngbys dom af 3. maj 2016 i sag BS 159-1659/2015**, hvor der ikke blev orienteret om omkostningerne efter et indledende retsskridt. I **Østre Landsrets dom af 20. juni 2017 i sag B-2302-16** var der givet et mundtligt overslag, men det er ikke tilstrækkeligt. **Vestre Landsrets dom af 20. december 2018 i sag BS-3977/2018** bekræftede retstilstanden, hvorefter en blot fremsendelse af et forsikringstilsagn om retshjælpsdækning ikke er tilstrækkeligt til opfyldelse advokatens pligt til bl.a. prisoplysninger. I **Retten i Koldings dom af 19. marts 2019 i sag BS 2-1912/2017** var der skrevet 0, men der blev alligevel opkrævet.

forelæggelse for Byggeriets Ankenævn. Forholdet vedrørende prisoplysninger var fra før den skærpede sanktionspraksis, og Advokatnævnets bøde på 10.000 kr. blev stadfæstet.[438]

Den omhyggelighed, der skal udvises, fremgår af de følgende afgørelser:

Københavns Byrets dom af 3. september 2013 i sag BS 44C-1575/2012
I en opgavebekræftelse oplyste en advokatfuldmægtig bl.a.: "(...) jeg vil beregne mig et salær på kr. 1.550 med tillæg af moms, idet jeg ikke med sikkerhed på nuværende tidspunkt kan anslå en fast pris for min bistand." Usikkerheden bestod bl.a. i uafklaret retshjælpsdækning respektive fri proces. Det var yderligere anført: "Såfremt der ikke er mulighed for enten det ene eller det andet, vil jeg beregne mig i henhold til ovenstående timepris..."
Advokatnævnet fandt, at der for principalen forelå en tilsidesættelse af god advokatskik, da advokaten ikke havde sikret sig, at klienten modtog "en klar oplysning om, hvorledes salæret ville blive beregnet". Dette stadfæstede retten, da meddelelsen til klienten fremstod "usammenhængende og til dels selvmodsigende", og den var derfor ikke en fyldestgørende prisoplysning til en forbruger.
Afgørelsen indeholdt også et spørgsmål om modregning, jf. nedenfor under 20.3.1, af en indbetalt retsafgift, og der var tale om et gentagelsestilfælde. Sanktionen blev fastsat til en bøde på 15.000 kr.

Det er advokatens bevisbyrde, som også fastslået i **Retten i Roskildes dom af 22. december 2017 i sag BS 10A-702/2016**, hvor advokaten mente at have givet oplysningerne på sms – hvilket nok må anses for "skriftligt" i vore dage, men de pågældende sms'er var blevet slettet, så advokaten kunne ikke løfte bevisbyrden.
Det samme gjorde sig gældende for Advokat A i **Retten i Hillerøds dom af 1. juli 2020 i sag Bs-47852/2019**, hvor han havde modtaget sagen fra en anden advokat i "advokatkæde" og troede, at der var sendt fornødne oplysninger.

9.5 "de med bistanden forbundne omkostninger" – Artikel 30

Der er ikke specifikke domstolsafgørelser vedrørende manglende oplysninger om "de med bistanden forbundne omkostninger", men fra Advokatnævnets praksis kan der peges på **Advokatnævnets plenumafgørelse af 28. november 2014 i sag 2013-1002**. En beskikket forsvarer gav oplysninger til en jysk varetægtsfængslet klient om timeprisen, men oplyste ikke, at han kom fra København, og at det ville medføre en anmodning til retten om kørselsgodtgørelse og yderligere salær for transporttid. Advokatnævnet fandt, at der var givet utilstrækkelige prisinformationer, idet der ikke var givet oplysning om alle forventede udgifter. Nævnet fastsatte sanktionen for forseelsen, der lå før ovennævnte forhøjelse af sanktionsniveauet, til en bøde på 10.000 kr. med begrundelsen, *"at det er en skærpende omstændighed, at de oplysninger om udgifter til kørsel og udlæg, som ikke var omfattet af prisoplysningen, udgjorde et væsentligt beløb."*

[438] I en sag med retshjælpsdækning, flere sagsbehandlere og to instanser forelå der ikke en fyldestgørende prisoplysning i relation til, hvad forsikringen dækkede; omkostninger til syn- og skøn og udvidelse af sag med yderligere sagsøgt. Den sidst behandlende advokat blev pålagt bøden, **Retten i Esbjergs dom af 7. februar 2019 i sag BS-10925/2018**. Tilsvarende sager om retshjælpsdækning er **Københavns Byrets dom af 28. oktober 2019 i sag BS-16939/2019**, og **Retten i Lyngbys dom af 27. februar 2020 i sag BS-48826/2018**.

Da der var tilkendt advokaten salær for rejsetid og dækning af udlæg, som blev opkrævet hos klienten, der i straffesagen blev domfældt, anlagde klienten sag mod advokaten med en endelig påstand om, at advokaten skulle erstatte de beløb, som klienten betalte for statens udlæg til salær for rejse og udlæg til transport – godt 89.000 kr. Advokaten blev dømt ved **Vestre Landsret dom af 4. maj 2017 i sag V.L. B-0842-16**.

10. Sagens udførelse – AER 39-44

Artikel 39.

"En advokat skal være uafhængig under udøvelse af sin virksomhed."[439]

Bestemmelsen er forkortet i forhold til tidligere AER 9.1, hvor bestemmelsen lød: *"En advokat skal som klientens uafhængige rådgiver varetage klientens interesser grundigt, samvittighedsfuldt og i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klientens tarv kræver."*

Sjuskeri i form af at overse frister, bestemmelser, konsekvenser af bestemmelser eller i form af deciderede sagsbehandlingsfejl kan være en tilsidesættelse af de advokatetiske regler.[440]

Det beror dog på en helt konkret vurdering, om sagsbehandlingsfejl vil være en tilsidesættelse, da det vil afhænge af sagens karakter, områdets kompleksitet, om reglerne er nye osv. Dette skal sammenholdes med, hvad advokaten har oplyst klienten om, og hvad opgaven efter opgavebekræftelsen rent faktisk går ud på.

Der er i det følgende angivet eksempler på tilsidesættelser[441]

I **Vestre Landsrets Dom af 2. november 2004 i sag B-3031-03** havde advokat A's Klient K, der var pensionist, solgt sit sommerhus med en servitut om livslang brugsret. Kommunen oplyste herefter Klient K, at han ikke længere kunne benytte sommerhuset som helårsbolig, hvilket havde været intentionen. Der blev udarbejdet nyt skøde, hvor Klient K tilbagekøbte 1 % af ejendommen for at beholde helårs beboelsesret. Samtidig blev der underskrevet en samejekontrakt med fortrinsbrugsret for Klient K. Advokat A foranledigede den oprindelige servitut aflyst, uden dog at tinglyse det nye skøde og samejekontrakten. Det var en tilsidesættelse.

Østre Landsrets dom af 19. april 2005 i sag nr. B-971-04. Advokat A havde i en ejendomshandel overset, at 12 kvadratmeter af en lejlighed i henhold til skødet var blevet overført til en anden lejlighed, og at det i købsaftalen anførte areal ikke var korrigeret herfor. Landsretten tiltrådte, at Advokat A, ved ikke at have været opmærksom på og have afklaret uoverensstemmelsen mellem arealangivelsen i købsaftalen og i skødet, havde begået en fejl af en sådan karakter, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik.

---

[439] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 192 ff.

[440] En fejlrådgivning førte i **Østre Landsrets dom af 29. juni 2006 B-3860-04** til en irettesættelse **defineret.**. I **Østre Landsrets dom af 14. februar 2017 i sag B-2139-15** var advokatarbejdet ikke "grundigt og samvittighedsfuldt", men det var ikke i sig selv en tilsidesættelse, og et klientskift umiddelbart efter medvirkede til, at advokaten ikke kunne tilregnes et efterfølgende forløb. Advokatnævnets kendelse blev ophævet i **Østre Landsrets dom af 22. november 2019 i sag 41293/2018**, vedr. indgivelse/manglende indgivelse af ansøgning om erhvervsevnetabserstatning. Landsretten fandt, at kravet om erstatning for tab af erhvervsevne var rejst over for Erstatningsnævnet, inden advokaten trådte ind i sagen, og efter sin indtræden havde advokaten fortsat sagsbehandlingen på relevant vis. Der var ikke grundlag for at statuere, at advokaten havde undladt anmeldelse og undladt at fremme sagen.

[441] Der kan også henvises til den lidt specielle dom i **U.2004.2489V,** hvor advokat A fik en irettesættelse, da han som bistandsadvokat ikke udtrykkeligt havde gjort retten opmærksom på muligheden for interessekonflikt, som følge af at han og forsvareren var fra samme advokatkontor.

U.2006.2746V hvor Advokat A blev tildelt en irettesættelse for ved en fejl at have foretaget indberetning til RKI af skyldner, der havde bestridt fordringen.

U.2007.2238H Advokat A havde groft tilsidesat god advokatskik, idet han på en andelsboligforenings stiftende generalforsamling, hvor han både repræsenterede andelsboligforeningen og sælger af en ejendom, som andelsboligforeningen senere skulle erhverve, ikke oplyste, i) at sælger af ejendommen ikke havde opnået adkomst til ejendommen, ii) at andelsboligforeningens erhvervelse af ejendommen ville være i strid med andelsboligforeningsloven, da der i ejendommen stadig var en lejer, iii) at andelsboligforeningen derfor ikke havde udsigt til at få adkomst til ejendommen, og iv) at der ved indbetaling af indskud og indflytning ville være risiko for tab.

Det burde være åbenbart, at advokater skal behandle deres klienter ordentligt.

Dette gælder også ved ophør af repræsentationen og fremefter. **Lyngby rets dom af 21. november 2008 i sag BS 150-2354/2007**. Advokatnævnet fandt, at Advokat A ved ikke at have imødekommet adskillige anmodninger om at udarbejde en opgørelse over ind- og udbetalinger samt faktureringer vedrørende hver enkelt sag, hvor han repræsenterede Klient K, havde tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet fandt endvidere, at god advokatskik var tilsidesat, da Advokat A havde udtaget stævning mod den tidligere klient forinden fremsendelse af det udbedte materiale, således at den tidligere klient og dennes nuværende advokat kunne tage stilling til kravet fra Advokat A. Retten stadfæstede.

Svendborg Rets dom af 20. december 2010 i sag BS R3-206/2009. Advokat A – der i det væsentlige under sagsforløbet var repræsenteret ved bestallingshavende medarbejder - repræsenterede et menighedsråd, der solgte en fast ejendom, hvor udbudsregler og godkendelse ikke blev iagttaget. Advokatnævnet og byretten fandt, at Advokat A ikke i den konkrete situation havde handlet grundigt og samvittighedsfuldt, og der fastsattes en "normalbøde".

Retten i Århus dom af 10. januar 2011 i sag BS 1-1754/2009: Advokat A var ikke opmærksom på dødsboskiftelovens § 56, stk. 4, og rådgav derfor ikke klienterne og anlagde sag for sent. På grund af tidligere tilsidesættelser blev bøden fastsat til 20.000 kr., og byretten stadfæstede

U.2013.2189Ø: Advokat A bistod et ægtepar i forbindelse med erhvervelsen af en fast ejendom. Retten lagde til grund, at Advokat A ikke havde rådgivet ægteparret om visse bemærkninger i tilstandsrapporten vedrørende husets elinstallationer. Retten bemærkede, at en advokat, der yder rådgivning og bistand i øvrigt ved en hushandel, har pligt til at rådgive sine klienter om den udarbejdede tilstandsrapport og at bevisbyrden for, at en sådan rådgivning er ydet, påhviler advokaten. Retten fandt, at en sådan bevisbyrde ikke var løftet, og at Advokat A derfor havde tilsidesat god advokatskik. Det var en stadfæstelse af Advokatnævnets afgørelse og af bøden på 10.000 kr. Østre Landsret stadfæstede, at der var tale om en tilsidesættelse af god advokatskik, men nedsatte bøden til 5.000 kr., da Advokat A var gået ud fra, at klienten var opmærksom på forholdet, der klart var angivet i tilstandsrapporten.

I **Retten i Koldings dom af 13. januar 2014 i sag BS 2-842/2013** blev Advokat A idømt en bøde på 10.000 kr. for ikke at søge fri proces[442], og vedrørende samme Advokat A, **Retten i Koldings dom af 5. februar 2014 i sag BS 16-1706/2013**. Advokat A havde ikke vejledt Klient K om udtagelsesret efter arvelovens § 11, stk. 2, ved ægtefællens død. Det blev anset for en utilstrækkelig rådgivning og en tilsidesættelse af god advokatskik.

I **Retten i Lyngbys dom af 27. marts 2014 i sag BS 150-1606/2013** havde Advokat A ikke vejledt Klient K, der fik erstatning efter en skade, om muligheden for oprettelse af en kreditorbeskyttet konto, hvortil erstatningen kunne indbetales.

I **Retten i Hillerøds dom af 1. oktober 2014 i sag BS 43-823/2013** havde Advokat A ikke rådgivet om ejerskifteforsikring og konsekvenserne af, at den begrænsede forsikringsdækning, og bevisbyrden var advokatens.

I **Københavns Byrets dom af 22. december 2014 i sag BS 38A-182/2014** indgik, at der var alvorlige sagsbehandlingsfejl i relation til åbningsbalancen i et dødsbo, og det var en tilsidesættelse.

I **Retten i Koldings dom af 15. januar 2015 i sag BS 2-112/2014** blev der statueret tilsidesættelse, da Advokat A ikke havde behandlet det problem, som Klient K henvendte sig om (vedligeholdelsesudgifter ved fraflytning), men alene modpartens krav (manglende leje).

I **Retten i Århus dom af 25. september 2017 i sag BS-14-2222/2015** havde Advokat A ikke grundigt undersøgt konsekvenserne af et forligstilbud fra modparten, inden han anbefalede klienten at tiltræde.

I **Østre Landsrets dom af 6. juli 2018 i 14. afd. Sag B-1100-17** havde Advokat A i en fraflytningsaftale på vegne lejer glemt at behandle spørgsmålet om sikkerhed for udlejers betaling, der skulle falde efter fraflytning.

I **Retten i Aarhus dom af 9. april 2018 i sag BS 14-2281/2016** havde Advokat A ikke over for en kreditor rådgivet om "grundbetingelserne for afsigelse af konkursdekret – også i relation til retlig interesse". Det blev vurderet som en tilsidesættelse og en "normalbøde".

I **Retten i Aarhus dom af 8. marts 2018 i sag BS 72-916-2017** var det en tilsidesættelse fejlagtigt at rådgive klienten om ikke at reagere på et skattekrav, der imidlertid ikke var omfattet af en gældssanering.

I **Retten i Esbjergs dom af 7. februar 2019 i sag BS-10925/2018** var der sket forældelse inden en yderligere part blev medindstævnet.

I **Retten i Hillerøds dom af 28. marts 2018 i sag BS 49-709/2017** havde advokat A ikke rådgivet om, at mindreårige ikke uden tilladelse kunne arve fast ejendom, og at ægtefællen – på trods af særeje – har tvangsarv.

[442] Delvis tilsvarende **Østre Landsrets dom af 22. juni 2018 i sag B-2156-17**, hvor der dog også indgår manglende besvarelse og smøl.

I **Retten på Frederiksbergs dom af 25. marts 2019 i sag BS-22024/2018** stadfæstedes, at det var en tilsidesættelse ikke "forud for overdragelsesaftalens indgåelse at have rådgivet om refusion af indeståendet på indvendig vedligeholdelseskonto". Det havde betydning for klienten og skulle være behandlet.

En anderledes fejl blev bedømt i **Vestre Landsretsdom af 1. juli 2019 sag BS-972/2019.** Her var hovedproblemet, om det var en tilsidesættelse af god advokatskik, at den mødende ikke undersøgte Personbogen for evt. virksomhedspant, da der blev foretaget udlæg i et bagerianlæg, som derfor ikke gav nogen sikkerhed. Det var det, og her er konsekvenserne også alvorlige.

Manglende redegørelse for krav om anvendelse af en blanket – og undladelse af at indsende indlæg, **Østre Landsrets dom af 24. juni 2020 i sag BS-247/2019** var en tilsidesættelse.

I et meget langstrakt ægtefælleskifte repræsenterede advokat A hustruen, H, der klagede over behandlingen, hvor Advokatnævnet fandt, at talrige klager, gentagne politianmeldelser af modparten, unødvendigt konfliktoptrappende sprog og mange resultatløse kæremål, som påførte H yderligere omkostninger ikke i tilstrækkeligt omfang at have bidraget til at løse tvisten og få afsluttet bodelingen i overensstemmelse med en samvittighedsfuld varetagelse af H's interesser. Herved havde Advokat A tilsidesat god advokatskik.
Det konfliktoptrappende sprog og politianmeldelser førte til klager fra manden og dennes advokat, hvor der også blev statueret tilsidesættelse.
Samlet blev to kendelser indbragt for retten, der stadfæstede. I **Vestre Landsrets dom af 29. juni 2023 i sagerne BS-54469/2022 og BS-54466/2022** blev anken afvist efter retsplejelovens § 368 a.

Retten i Hillerød dom af 4. april 2024 i sag BS-30861/2023 stadfæstede, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved som køberrepræsentant i en ejendomshandel uforbeholdent at have meddelt, at jorden ikke var forurenet – hvilket den viste sig at være. Køber havde haft mulighed for at lave jordbundsundersøgelse, men havde afstået herfra og Advokat A havde en BBR, hvoraf det fremgik, at der var en afblændet olietank, men det var ikke tilstrækkeligt til den uforbeholdne erklæring.

På den anden side er det, som anført, ikke alle fejl, der kan karakteriseres som tilsidesættelse af god advokatskik.

U.1999.822H, hvor Advokat A's undladelse af at følge en ansat advokats sagsbehandling ikke var en tilsidesættelse af god advokatskik.

Retten i Sønderborgs dom af 11. februar 2013 i sag BS C5-1576/2012. Advokat A var af nævnet pålagt en bøde for ikke at yde tilstrækkelig og kvalificeret rådgivning i forbindelse med en retssag, hvor der ikke blev taget et forbehold om på et senere tidspunkt at begære supplerende syn- og skøn. Ud fra en konkret bedømmelse af Klient K's interesser og fremsatte ønsker samt til, at skønsmanden under sagen rent faktisk besvarede en lang række supplerende spørgsmål, blev kendelsen ophævet.[443]

[443] Kendelsen var afsagt mod Advokat A, og den blev ophævet over for Advokat A – men sagen var indbragt for retten af det advokatfirma, hvor Advokat A arbejdede. Dette var ikke korrekt, og sagen burde være afvist eller sagsøger eventuelt ændret.

Selv om der er et ansvarsgrundlag, betyder det ikke, at fejlen behøver at blive karakteriseret som tilsidesættelse af god advokatskik, jf. eksemplet i **U.2015.60H**, der omtales yderligere nedenfor. Advokaten havde handlet culpøst, men den samlede vurdering af fejlen og advokatens efterfølgende reaktion vurderedes samlet til, at der ikke var sket nogen tilsidesættelse.[444]

Dommen i **U.2015.60H** er påberåbt i efterfølgende sager, og det må forventes, at ekspeditionsfejl herefter skal være af en betydelig grovhed, før der statueres tilsidesættelse. Det har været tilfældet i domstolsafgørelser[445], og det viser sig i seneste Advokatnævns praksis.

I **Vestre Landsrets dom af 10. juni 2016 i sag B-1151-15** skete der frifindelse i en ret så omfattende sag om manglende varetagelse af klientens interesser i en erstatningssag. Domstolsbehandlingen vedrørte en irettesættelse for manglende behandling af sagen over for et forsikringsselskab. Landsretten ophævede Advokatnævnets kendelse, der var stadfæstet af byretten, efter en konkret bevisvurdering af det passerede. Tilsvarende **Vestre Landsrets dom af 24. marts 2017 i sag B-1026-16**, hvor ansøgning om omkostningsdækning var udfyldt forkert, men det blev konkret ikke anset for en tilsidesættelse.[446]

Artikel 40.

Advokaten skal i passende omfang holde klienten underrettet om sagens forløb.[447]

Det er også temmelig åbenbart – det er ikke advokatens sag. Det er klientens, og klienten skal holdes underrettet. Klienten er den, der skal træffe beslutningerne – og på et oplyst grundlag.[448]

Retten på Frederiksbergs dom af 7. maj 2010 i sag BS K-1750/2009: Advokatnævnet fandt, at det var en fejl, at Advokat A ikke informerede nogle arvinger

---

444 Dommen er omtalt af Tine Rønde: "Ekspeditionsfejl var ikke en tilsidesættelse af god advokatskik", Advokaten 10/2014 side 42. Yderligere omtale af dommen og lignende afgørelser: Vibeke Tarpgaard: "Ekspeditionsfejl begået af advokatens ansatte", Advokaten 10/2016 s. 36 ff.

445 I **Retten på Frederiksbergs dom af 7. oktober 2019 i sag BS-50622-2018** skete der ophævelse, da Advokatnævnets kendelse tog udgangspunkt i, at der var tale om en fejl, der ikke medførte "skadevirkninger", men ved **Østre Landsrets dom af 29. april 2021 i sag BS-19931/2020** blev afgørelsen ændret og Advokatnævnets kendelse stadfæstet. I **Østre Landsrets dom af 3. december 2019 i sag BS-26086/2018** ophævede landsretten Advokatnævnets kendelse, da der var tale om en "ekspeditionsfejl … og fejlen ikke antages at have medført retstab eller væsentlige ulemper for klienten"

446 I Årsberetningen 2015 s. 20 er nævnt en advokatnævnsafgørelse fra 16. december 2015, hvor der sker frifindelse, da det ikke var en tilsidesættelse af god advokatskik, at han ikke havde set en frist i et advokatforbehold – en frist, der var sat ind i en ny og efterfølgende købsaftale uden nærmere oplysning til advokaten, der havde set den før underskrevne. I en - i det væsentlige bevissag - blev Advokat A frifundet i **Østre Landsrets dom af 14. februar 2017 i sag B-2139** for bl.a. ufuldstændig ansøgning om fri proces og manglende efterfølgende opfølgning. I **Københavns Byrets dom af 7. maj 2019 i sag BS-7076/2018** blev en fejlagtig renteberegning med referencerenten 8% - og ikke som gældende i en del af perioden 7% - anset for en fejl, men ikke en tilsidesættelse. Skyldner var repræsenteret af advokat og fejlen fremgik tydeligt af opkrævningen og blev rettet af debitors advokat. **Retten i Holstebros dom af 16. februar 2018 i sag BS 7-271/2017** ophævede Advokatnævnets kendelse. Der var klaget over en for langsommelig aflysning af et udlæg, men dette skyldes en ekspeditionsfejl af en normalt driftssikker sekretær, der var kommet til at bytte om på kreditor og debitor på en tinglysningsfuldmagt. Da fejlen blev kendt, skete der straks *"alle relevante tiltag for at rette"*. Der var ikke noget principalansvar.

447 Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 195 ff.

448 Advokaten har bevisbyrden for, at klienten har fået den nødvendige vejledning, jf. Tine Rønde; "Bevisbyrden ved klager over tilsidesættelse af god advokatskik" – Advokaten 01/2015 side 42. I **Østre Landsrets dom af 8. november 2019 i sag 36876/2018** stadfæstede landsretten Advokatnævnets og byrettens angivelse af, at bevisbyrden – her for ankevejledning – påhviler advokaten. I **Østre Landsrets dom af 15. april 2019 i sag BS-15568/2018** fandt retten, at advokaten havde løftet bevisbyrden for fornøden vejledning om anke af en dom**. Vestre Landsrets dom af 20. december 2018 i sag BS-3977/2018** bekræftede retstilstanden, hvorefter klienten skal holdes underrettet – her konkret om, at advokaten ikke selv kunne møde til hovedforhandling.

behørigt om størrelsen af deres arvelod, og ikke redegjorde nærmere for arveforholdene, da Advokat A måtte bede om tilbagebetaling af for meget udbetalt arv. Det var yderligere en fejl, at der ikke blev sendt kopi af boopgørelse og regnskab til arvingerne samtidig med fremsendelse til skifteretten. Dette var en tilsidesættelse af god advokatskik. Bøden blev fastsat til 10.000 kr.
Retten stadfæstede i det hele.

Der kan også henvises til **Københavns Byrets dom af 14. april 2023 i sag BS-16490/2021**, der udførligt er gennemgået under pkt. 9.3.

Det er dog et område, hvor ældre afgørelser giver advokaten et vist spillerum[449]:

Østre Landsrets dom af 18. januar 2002 i sag B-731-01: Advokat A anmodede på vegne af Klient K fogedretten om bistand til at få udleveret indbo. Fogedretten anbefalede at anmelde forholdet til politiet, da fogedretten ikke kunne gennemføre sagen. Advokat A anmeldte sagen til politiet, der imidlertid afviste sagen.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved i) ikke at have ansøgt om fri proces, ii) ved ikke straks efter politiets afvisning af sagen at have fremmet den behørigt med henblik på indbringelse for fogedretten på ny og iii) ikke at have meddelt Klient K, at han ikke ønskede at fortsætte sin bistand. Advokatnævnet tildelte på den baggrund Advokat A en irettesættelse.
Landsretten fandt ikke, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke særskilt at søge om fri proces for sin Klient K. Den passivitet, som af Advokatnævnet var gjort gældende over for Advokat A, vedrørte alene en periode, hvor Klient K selv havde givet udtryk for, at denne ønskede sagen fortsat som en klage over politiet. Advokat A havde således heller ikke tilsidesat god advokatskik ved ikke at søge sagen fremmet ved fogedretten eller ved ikke at meddele, at han ikke ønskede at fortsætte sin bistand. Landsretten frifandt på denne baggrund Advokat A.

Østre Landsrets dom af 14. februar 2003 i sag B-1174-02: Advokat A modtog dokumenter i en ejendomshandel fra Klient K dagen efter, at Klient K havde underskrevet købsaftalen. Klient K havde ikke taget noget advokatforbehold i forbindelse med underskrivelsen af købsaftalen, ligesom købsaftalen var udfærdiget på en ældre formular uden fortrydelsesret. Klient K havde tidligere købt 20-30 ejendomme og var i denne forbindelse tidligere gjort bekendt med reglerne om fortrydelsesret af Advokat A. På tidspunktet for underskrivelsen af købsaftalen var der ikke rekvireret udskrift af servitutter på ejendommen. Advokat A rekvirerede efter aftale med Klient K udskrift af servitutten. Der viste sig at være en meget værdiforringende servitut på ejendommen. Det blev på baggrund heraf forgæves forsøgt at opnå enighed om en ny købesum. Klient K ønskede herefter at benytte sig af fortrydelsesretten.
Da fortrydelsesfristen imidlertid på det tidspunkt var udløbet, opstod der tvist om, hvorvidt Advokat A i tilstrækkelig grad havde rådgivet sin Klient K om fortrydelsesretten.
Advokatnævnet tildelte Advokat A en irettesættelse for ikke at have rådgivet Klient K i tilstrækkeligt omfang om fortrydelsesfristen.
Landsretten frifandt Advokat A, idet der blev lagt vægt på, at Klient K i forbindelse med tidligere handler var fuldt ud bekendt med reglerne om fortrydelsesret.

[449] Der er også plads for forståelse af advokatens personlige problemer. En advokats sygdom og manglende mulighed for at gennemføre en hovedforhandling blev måske ikke kommunikeret hensigtsmæssigt, men advokaten havde en forventning om at kunne gennemføre, og der skete efter en konkret vurdering frifindelse i **Retten i Holstebros dom af 24. november 2017 i sag BS 5-3/2017**.

10.1 Grænser for advokatens varetagelse af klientinteresser – generelt.

Artikel 41.

> **"En advokat må ikke ved udførelse af en sag gå videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger.**
> **Stk. 2. Advokaten må ikke foretage unødige retsskridt eller søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde.**[450]
> **Stk. 3. En advokat må ikke medvirke til eller understøtte strafbare forhold og må ikke over for klienten eller andre give indtryk af, at advokaten er villig til dette. Hvis advokaten bliver bekendt med, at advokaten medvirker til eller understøtter en klients strafbare forhold, skal advokaten straks udtræde af sagen, medmindre dette vil være i strid med advokatens lovgivningsmæssige pligter."**[451]

Under dette punkt er der desværre en righoldig praksis, der nedenfor, efter diverse domme om "overskridelser af grænsen for advokatbistand" med varierende temaer, er opdelt i forskellige grupper, hvor det har vist sig, at grænserne er svære at overholde.

En advokat må ved udførelse/behandling af en sag **ikke gå videre end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger.** Dette er så yderligere kvalificeret ved "det er navnlig utilstedeligt at foretage unødige retsskridt", og på det mere generelle plan; det er i strid med god advokatskik at "søge klientens interesser fremmet på utilbørlig måde.

Dette er en for advokatetikken helt **afgørende** regel, og en af de regler som Advokatnævnet og domstolene desværre ofte tager stilling til – på den ene eller anden måde. Det fremgår også af det følgende, at det er en regel, der håndhæves fuldt ud af Advokatnævnet og domstolene.

Der foretages en konkret vurdering af advokatens adfærd i forhold til "sund fornuft", og hverken Advokatnævn eller domstolene accepterer "smarte advokat tricks", eller anvendelse af et "advokat engagement", måske nok så velmenende, der ikke er professionelt begrundet, og frem for alt ikke udføres under anvendelse af de sædvanlige retsmidler, som vi som advokater har til rådighed.

Et eksempel på det anførte er **Retten i Koldings dom af 10. juni 2015 i sag BS 2-1342/2014**, hvor advokat A repræsenterede en lejer, der efter adskillige retlige konfrontationer med udlejer valgte at flytte. Lejer istandsatte lejemålet, men fik en flytteopgørelse, hvor han skulle betale godt 35.000 kr. Berettigelsen heraf blev indbragt for huslejenævnet. Advokat A "kom forbi lejemålet" - efter det var opgivet, og, da det "var uaflåst", besigtigede han det og iværksatte udbedring ved maler på vegne af lejer (klienten). Hvem kan så blive belastet af det? – jo udlejer, der klagede, og det må konstateres, at

[450] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 197 ff.
[451] Stk. 3 har virkning fra 1. juli 2025. Reglen burde være så indlysende, at en angivelse var unødvendig.

Advokat A gik videre end hensynet til klienten tilsagde, og det fik han af Advokatnævnet og retten en bøde for.[452]

Som advokater besidder vi en enorm magt i kraft af vor uddannelse, vor forståelse for retssystemet og for anvendelse af det. Denne magt skal – som anden magt - anvendes med omtanke. Variationer i sanktionen i det følgende er udslag af domstolenes anvendelse af deres del af denne magt – en velvillig behandling af en enkelt advokat må ikke forlede til den opfattelse, at der ikke fokuseres på god advokatskik.

Indledningsvis opregnes dommene til skræk og advarsel.

Østre Landsrets dom af 10. februar 2000 i sag B-0098-99: Advokat A's sekretær havde efter modtagelsen af en andelsboligvurdering, hvori forbedringen blev vurderet lavere end oprindeligt antaget, foretaget rettelser i overdragelsesaftalen i overensstemmelse hermed.
Der opstod herefter tvist om, hvorledes vurderingen af lejlighedens forbedringer skulle have indflydelse på den aftalte købspris. I forbindelse hermed oplyste advokat A, at hun ikke ville udlevere andelsbeviset, før det omtvistede beløb var indbetalt til hendes kontor. Advokat A frigav endvidere købesummen over for hendes klient, sælger.
Advokatnævnet fandt, at den foretagne rettelse i overdragelsesaftalen var en tilsidesættelse af god advokatskik, men fandt i øvrigt ikke grundlag for at kritisere advokat A.
Landsretten tiltrådte, at den foretagne rettelse var i strid med god advokatskik, men kom frem til, at en irettesættelse var en tilstrækkelig sanktion. Landsretten begrundende dommen med, at rettelsen ikke var foretaget for at forbedre klientens retsstilling, at rettelsen var foretaget af en sekretær, samt at køberen var blevet gjort bekendt med rettelsen[453].

Østre Landsrets dom af 16. november 2000 i sag B-0304/00:I forbindelse med skriftudveksling for byretten anmodede advokat A1 om udsættelse af et berammet retsmøde med henvisning til, at sagsøger ikke havde afleveret replik, samt til at man afventede svar på ansøgning om fri proces. Anmodningen blev ligeledes tilsendt sagsøgers advokat A2. Retten meddelte telefonisk advokat A1, at sagen ikke ville blive udsat.
Advokat A2 gav ved en fejl ikke møde på det berammede retsmøde, og dommeren afviste sagen. Advokat A2 udtog herefter ny stævning, hvori påstandsbeløbet var fratrukket de omkostninger, som advokat A2's klient var pålagt ved den afviste sag. Kopi af stævningen blev tilsendt advokat A1 til frafald af kald og varsel. Advokat A1 meddelte imidlertid, at den ikke kunne fremsendes til ham til frafald af kald og varsel.
Samme dag henvendte advokat A1 sig direkte til sagsøger vedrørende sin klients krav på sagsomkostninger. Advokat A1 anførte, at sagen uden yderligere varsel ville gå i fogedretten, hvis der ikke blev betalt inden 3 dage.
Advokatnævnet fandt, at det var i strid med god advokatskik, at advokat A1 på det berammede retsmøde ikke tillige gav møde på vegne af A2 samt, at A1 ikke orienterede advokat A2 samtidig med den direkte henvendelse til modparten.
Østre Landsret ændrede Advokatnævnets kendelse til en irettesættelse alene for den manglende underretning af modpartens advokat i forbindelse med den direkte henvendelse til modparten. Dette var begrundet med, at advokat A2 ikke kunne have haft rimelig grund

[452] Da kendelsen kun delvist er medtaget i dommen, skal dommen læses sammen med kendelsen (2013-3849).
[453] Ved anvendelse af dommen bør den sammenholdes med **U.2015.60H** om culpa hos advokaten

til at tro, at det berammede retsmøde var aflyst. Derfor var det ikke i strid med god advokatskik, at advokat A1 ikke havde givet møde for advokat A2.

Det er nok dommerens synsvinkel, der slår igennem, og afgørelsen bærer nok ikke igennem i dag. Det er ikke i strid med god advokatskik ikke at møde for modparten – men til mange tider kan det være moralsk rigtigt, jf. i øvrigt yderligere nedenfor 21.4 om direkte henvendelse til modpartens klient.

Østre Landsrets dom af 11. juni 2002 i sag B-152-02: Advokat A havde for en andelsboligforening truet en andelshaver med eksklusion i forbindelse med inddrivelse af en omtvistet fordring. Det var klart, at fordringen ikke kunne føre til ophævelse, og at rette retsmiddel var et civilt søgsmål.
Advokatnævnet fastslog, at Advokat A gik videre end berettigede hensyn til klientens interesser, og derved tilsidesatte god advokatskik. Advokat A fik en irettesættelse.
Østre Landsret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

Østre Landsrets dom af 25. marts 2003 i sag B 2345-02: Advokat A sendte på vegne af udlejer gentagne gange opsigelsesskrivelser til lejer med opsigelsesvarsler på henholdsvis en måned, tre måneder og et år, som Advokat A dog frafaldt løbende. Hjemlen til opsigelses- og ophævelsesskrivelserne ændredes hver gang. Derudover fulgte påmindelser om ophævelsesgrunde som husspektakler, og krav om at lejers mindreårige søn skulle fraflytte lejemålet, og at lejerne skulle undlade at bruge udendørsarealerne.
Lejernes mindreårige søn flyttede ikke fra lejemålet, hvorefter Advokat A ophævede lejemålet med en uges varsel. Ophævelsen blev begrundet i lejers chikane mod udlejer ved gentagne ubegrundede politianmeldelser. Advokat A truede flere gange med at begære lejerne udsat med fogedrettens hjælp. Ingen begæring blev imidlertid fremsendt. Derimod udskiftede udlejer låsene til lejemålet, hvorefter lejernes advokat ophævede lejeaftalen og bad om udlevering af effekter samt en fraflytningsopgørelse. Advokat A svarede hverken på denne henvendelse eller på Advokatnævnets senere henvendelse i forbindelse med klage indgivet af lejernes advokat.
På baggrund af lejernes forklaring fandt Advokatnævnet, at Advokat A var gået videre end berettigede hensyn til klientens interesser tilsagde ved at sende opsigelses- og ophævelsesskrivelser uden i tilstrækkelig grad at have sikret sig hjemmel hertil, og pålagde Advokat A en bøde. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

U.2003.2282V: Lejer L havde ved Huslejenævnets afgørelse af 11. maj 2000 fået nedsat lejen i sit boliglejemål. L krævede efterfølgende af udlejeren U tilbagebetaling af for meget betalt leje. Advokat A skrev den 23. juni 2000 på U's vegne til L og meddelte, at der ikke ville ske tilbagebetaling, da sagen ville blive indbragt for boligretten. Begrundelsen var, at Huslejenævnets afgørelse var ugyldig som følge af et ukorrekt retsgrundlag, og at L derfor var "forpligtet til at betale normal husleje som aftalt i lejekontrakten."
L klagede til Advokatnævnet, der pålagde Advokat A en bøde svarende til 4 gange en "normalbøde" for at have opkrævet husleje i strid med en afgørelse truffet af Huslejenævnet. Advokat A var tre gange tidligere blevet pålagt sanktioner for tilsidesættelse af god advokatskik.
Sagen blev indbragt for landsretten, der tiltrådte, at Advokat A havde opkrævet husleje i strid med Huslejenævnets afgørelse. Da huslejenævnet er en del af den offentlige

forvaltning, har indbringelse af en huslejenævnsafgørelse for boligretten ikke opsættende virkning, jf. Grundlovens § 63, stk. 1, 2. pkt.

Vestre Landsrets dom af 10. november 2003 i sag B-0022/2003: Advokat A havde på vegne af sin klient rettet henvendelse til kommunen vedrørende en 20 år gammel incestsag mod klientens far. Klienten havde selv tidligere rettet henvendelse til kommunen uden at have modtaget svar.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde gået videre end berettiget hensyn til klienten tilsagde, idet det var uden sagligt formål at rette henvendelse.
Landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse.

U.2007.2331/1H: I en børnefjernelsessag ved landsretten fremlagde Advokat A fra den Sociale Ankestyrelse to bilag, jf. Retsplejelovens § 471, der ifølge § 37 i lov om behandling af personoplysninger var "blokerede". Oplysning om "blokeringen" var af kommune K, der havde gennemført tvangsfjernelsen og "blokeringen", meddelt Advokat A.
Lignende oplysninger var berørt i andet fremlagt materiale end de to bilag, der i øvrigt ikke blev anvendt under sagens behandling.
Da de "blokerede" oplysninger ikke indgik i sagen for landsretten, fandt Advokatnævnet, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik.
Østre Landsrets flertal fandt, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved, på trods af at Advokat A var gjort bekendt med "blokeringen" at have fremlagt bilagene uden at angive eller på anden måde tage hensyn til, at bilagene indeholdt blokerede oplysninger. Den omstændighed, at oplysningerne var berørt i andre bilag, ændrede ikke dette.
Da bilagene var blevet fremlagt som led i oplysning af sagen i relation til Retsplejelovens § 471 og Advokat A's oplysning om, at fremlæggelsen skete af hensyn til klager i relation til de oplysninger, der i øvrigt var berørt i bilag, fandt landsretten ikke, at tilsidesættelsen kunne betegnes som grov. Advokat A blev derfor tildelt en advarsel. En dommer ville frifinde.
Højesteret udtalte, at de bilag, som Advokat A havde fremsendt til landsretten, ikke kunne udelades ved fremsendelsen af redegørelsen til landsretten. På denne baggrund var det nødvendigt for at oplyse sagen på korrekt måde, at Advokat A tillige medtog politimesterens afgørelse om indstillingen af efterforskningen og den skrivelse fra K, hvoraf oplysningen om blokeringen fremgik. Efter indholdet af den sidstnævnte skrivelse kunne det ikke anses for stridende mod god advokatskik, at Advokat A ikke særligt gjorde opmærksom på, at de to bilag indeholdt blokerede oplysninger. Højesteret frifandt herefter Advokat A.

Østre Landsrets dom af 24. november 2006 i sag B-3685-04 og B-3686-04: Dommen behandlede 3 kendelser samlet.
1) Advokat A havde, på sin klient K's foranledning, afholdt generalforsamling uden indkaldelse af medaktionær D (K's tidligere ægtefælle), og afsat D som eneste direktør for selskabet. Formålet med afholdelsen af generalforsamlingen var at gøre K tegningsberettiget, således at der kunne ske tinglysning af ejerpantebrev og lejekontrakt til K. Advokatnævnets kendelse blev begrundet med, at Advokat A, som havde kendskab til de tidligere ægtefællers uoverensstemmelser, burde have fattet mistanke og derved have undersøgt om D faktisk var indkaldt.
2) Advokat A fik hjælp fra en kollega til at gennemføre en hurtig registrering af de på generalforsamlingens trufne beslutninger om selskabets forhold (forhold 1) hos Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Advokat A havde ikke adgang til online-registrering og havde ikke vedlagt generalforsamlingsreferat, hvorfor kollegaens advokatfuldmægtig udarbejdede disse summarisk.

Advokatnævnets kendelse blev begrundet med, at Advokat A burde vide, at registrering af ændringer kræver generalforsamlingsreferat. Da forhold 1 blev opdaget, ville Advokat A ikke erkende referaterne, hvilket han straks burde have gjort, uanset fejlene i de af fuldmægtigen udarbejdede referater.
3) Advokat A havde i en henvendelse til Erhvervs- & Selskabsstyrelsen omtalt en person som hovedtiltalt for bedrageri for over 200 millioner kr., selvom personen var blevet frifundet. Advokat A havde desuden omtalt en advokat, der repræsenterede H, som sigtet i en selskabssag for bedrageri i millionklassen, uagtet at denne på dette tidspunkt ikke var sigtet.
Sanktionsmæssig blev de tre sager af Advokatnævnet behandlet i "omvendt" rækkefølge.
Vedrørende forhold 3 blev Advokaten af Advokatnævnet og af landsretten dømt for at have tilsidesat god advokatskik og ikendt en bøde på 10.000 kr., da han tidligere havde tilsidesat god advokatskik [I dag svarende til 20.000 kr.].
For så vidt angår forhold 2 fandtes tilsidesættelsen grov, og bøden blev fordoblet til 20.000 kr. [I dag svarende til 40.000 kr.].
Endelig blev der i forbindelse med forhold 1 ligeledes statueret grov tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket blev sanktioneret med en fordobling af bøden til 40.000 kr. [I dag svarende til 80.000 kr.]

Retten i Koldings dom af 27. juni 2008 i sag BS 5-2395/2007: Advokat A1 havde i skifteretten i forbindelse med behandling af en konkursbegæring fremlagt en af ham indgivet klage til Advokatnævnet på grund af, at Advokat A2 havde indgivet konkursbegæring.
Advokatnævnet fandt, at fremlæggelse af klagen var uden betydning for konkurssagens behandling, og Advokat A1 blev pålagt en bøde.
Retten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

En noget broget affære blev resultatet af, at en advokat skulle tilbagebetale med renter – og renterne blev beregnet forkert:

Retten i Lyngbys dom af 21. april 2009 i sag nr. BS 150-2355/2007: Sagen vedrørte Advokat A1's adfærd i forbindelse med betaling af en doms rentebeløb. Retten havde ved dom nedsat tre salærer, som Advokat A2 havde opkrævet for bistand til klient K. I den forbindelse skulle Advokat A2 betale procesrente af det skyldige beløb til klient K. Ved brev til Advokat A2 opgjorde Advokat A1, der nu repræsenterede K, herefter rentekravet. Advokat A2 fremsendte efterfølgende domsbeløbet samt renter, hvor sidstnævnte oversteg Advokat A1's beregning med ca. 15.000 kr. Kort tid efter rettede Advokat A2 henvendelse til Advokat A1 med krav om tilbagebetaling af det beløb, der oversteg Advokat A1's egen renteberegning, idet Advokat A2 gjorde gældende, at der var sket en fejl i forbindelse med Advokat A2's renteberegning. Advokat A1 fastholdt imidlertid, at det var Advokat A2's beregning, der var den korrekte og ville således ikke tilbagebetale differencen, hvorfor Advokat A2 var nødsaget til at anlægge sag. Sagen endte med, at klient K blev dømt til at tilbagebetale differencen samt betale sagsomkostningerne.
Advokatnævnet vurderede, at Advokat A1 groft havde tilsidesat god advokatskik, idet den oprindelige dom ikke kunne misforstås for så vidt angår forrentning. Advokat A1's egen beregning havde da også taget udgangspunkt heri, hvorfor det måtte have stået Advokat A1 klart, at Advokat A2's beregning var fejlagtig. Byretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse med den ændring, at den bøde, som Advokatnævnet havde tilkendt Advokat A1, blev nedsat fra 20.000 kr. (Fastsat i overensstemmelse med princippet i straffelovens § 89), til 10.000 kr.

Det gælder også, når man er sin egen advokat, om end den følgende afgørelse måske ikke er det mest indlysende eksempel på tilsidesættelse af god advokatskik:

Retten i Viborgs dom af 9. september 2009 i sag BS 1-1140/2008: Advokat A1 fremlagde i forbindelse med en klage til Advokatnævnet over Advokat A2 to kendelser, hvorefter Advokatnævnet havde pålagt Advokat A2 henholdsvis en irettesættelse og en større bøde. Advokatnævnets fandt, at fremlæggelsen af de to kendelser ikke havde relevans for den af Advokat A1 indgivne klage over Advokat A2. Fremlæggelse havde alene til hensigt at miskreditere Advokat A2, og Advokat A1 havde derved tilsidesat god advokatskik.
Byretten var enig i, at Advokat A1's fremlæggelse af i hvert fald en af kendelserne vedrørende Advokat A2 var i strid med god advokatskik, eftersom kendelsen ikke var relevant for den pågældende sag, og at fremlæggelsen således savnede et sagligt og loyalt formål.
Byretten fandt, at den idømte bøde skulle nedsættes under hensyntagen til, og i overensstemmelse med princippet i straffelovens § 89, (gentagelsesvirkningen af den mellemliggende afgørelse nævnes ikke). Nedsættelse af bøden blev tillige begrundet med, at de to kendelser alene blev fremlagt for nævnet og således ikke blev gjort tilgængelig for en videre kreds, at klagesagens sagsbehandlingstid havde været lang (fra september 06 til juni 08), og at afgrænsningen af, hvad en klagende advokat kan fremlægge i forbindelse med en klagesag, kan volde tvivl.

Det virker måske ikke helt forståeligt, at når kendelser offentliggøres af Advokatnævnet, og når kendelser sendes til klager (som i denne sag, hvor A1 havde kendelserne, da han var klager), og når kendelserne har gentagelsesvirkning, så må klager – hvis han er advokat – ikke fremlægge disse. Advokatnævnet har dem i forvejen, og de indgår i behandlingen!? Men – det gælder altid: gå ikke videre end hensynet til klienten tilsiger.

Retten i Randers dom 14. oktober 2009 i sag nr. BS 7-1116/2008: I foråret 2007 blev der i medierne præsenteret oplysninger om, at en selvejende institution, der drev et socialpædagogisk opholdssted for svært tilpassede – oftest kriminelle - unge, anvendte hårdhændede, pædagogiske metoder. Oplysningerne stammede fra en række tidligere ansatte ved institutionen. Disse ansatte ønskede at være anonyme, og de kontaktede Advokat A1, der herefter repræsenterede dem. Advokaten udtalte sig på deres vegne om sagen til pressen og TV2 Østjylland og rettede henvendelse til tilsynsmyndighederne. Tilsynsmyndighederne indkaldte på denne baggrund institutionen til mindst 2 møder. Advokat A2, der repræsenterede institutionen, kontaktede ved flere lejligheder skriftligt Advokat A1 med anmodning om blandt andet en konkretisering af beskyldningerne. Advokat A1 besvarede aldrig disse henvendelser, men fortsatte med at udtale sig i medierne. Endvidere rettede Advokat A1 via e-mail henvendelse til kommunen med yderligere beskyldninger af institutionen, således at der blev afholdt møde mellem kommunen og de tidligere ansatte og Advokat A1.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A1 groft havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have besvaret henvendelser fra modpartens advokat, men i stedet at have "procederet" en sag i medierne, og ved ikke at have rettet henvendelse til de relevante myndigheder på behørig vis. Advokat A1 var derved gået videre, end berettiget varetagelse af dennes klienters interesser tilsagde. Ligesom Advokatnævnet fandt Retten, at Advokat A1 ved sin adfærd havde tilsidesat god advokatskik ved at være gået ud over det, som var berettiget til varetagelse af klienternes interesser, men retten fandt ikke tilsidesættelsen grov.

Københavns Byrets dom af 22. december 2009 sag BS 37A-7033/2008: Advokat A, der havde familiemæssige relationer til klienten, fremsatte i korrespondance og stævning nedsættende bemærkninger om modparten: "Det er jo ikke forbudt at optræde moralsk tvivlsomt", "Firmaer med mindre fokus på rimelig anstændighed" mm. Advokat A indbragte også modpartens adfærd for Rigspolitichefen med påstand om overtrædelse af god inkassoskik og vedlagde stævning og korrespondance. Rigspolitichefen afviste at behandle klagen.
Advokat A rettede under retssagen direkte henvendelse til en udpeget skønsmand uden samtidig at underrette modparten. Dette forhold var påtalt af byretten, men ikke sanktioneret.
Advokatnævnet og byretten fandt, at der ved den grundløse klage med nedsættende bemærkninger, ved Advokat A's sagsbehandling i øvrigt, og ved den ensidige henvendelse til skønsmanden var sket en tilsidesættelse af god advokatskik. Advokat A var gået videre end hensynet til klienten tilsagde.

Retten i Lyngbys dom af 17. juni 2010 i sag BS 150-242/2009: Advokat A havde efter modtagne oplysninger fra klienten sendt et "bekymringsbrev" til kommunen i forbindelse med en børnesag, og der blev samtidig rettet henvendelse til Statsamtet vedr. samvær.
Da henvendelserne i begge tilfælde byggede på klientens oplysninger og frem for alt var fremsendt til de relevante myndigheder, blev en af Advokatnævnet fastsat bøde ophævet.[454]

I **Retten i Koldings dom af 25. september 2017 i sag BS 3-573/2017** stadfæstedes en bøde på 10.000 kr., da Advokat A, efter at en konkursbegæring indgivet af ham på vegne af en klient var blevet afvist i skifteretten, skrev til en ejendomsmægler og en samarbejdspartner til modparten med oplysning om konkursbegæringen – men ikke afvisningen. I **Københavns Byrets dom af 27. september 2017 i sag BS-46D-3022/2016** stadfæstede retten, at det var en tilsidesættelse af god advokatskik ensidigt at anmode om frigivelse af midler fra en bank, der var deponeret med henblik på et endeligt ægtefælleskifte.

I **Østre Landsrets dom af 21. juni 2022 i sagerne BS-1410, BS-1411/2020 og BS-59730/2019** stadfæstede retten bl.a. at orientering af skifteretten og Retten i Aarhus om en klage til Advokatnævnet og en politianmeldelse, der ikke havde nogen betydning for de - de respektives steder - behandlede spørgsmål, var en tilsidesættelse af god advokatslik. Advokat A var gået videre end hensynet til klienten tilsagde.

I **Retten i Koldings dom af 11. oktober 2023 i sag BS-28232/2022** havde Advokat A søgt at opkræve en bod/privat parkeringsafgift på 1.000 kr. pr. dag. Da der nok som udgangspunkt var hjemmel til at opkræve parkeringsafgift var de nærmere betingelser herfor ikke opfyldt, og Advokat A var gået videre end hensynet til klientens tilsagde. Det gjaldt også en modregning i sagsomkostninger, der var tillagt klager, da Advokat A foretog modregning i sagsomkostningerne med et bestridt, udokumenteret og ikke nærmere opgjort krav.

[454] Dommen er affattet uden gengivelse af den kendelse, der indbringes. Det forringer selvklart værdien af domstolsprøvelsen.

10.1.1 Strafbare forhold eller "Tilsidesættelser grænsende til det strafbare".

”Strafbare forhold”

U.2000.903H: Advokat A udtog på en norsk klient K's vegne stævning mod Skatteministeriet med påstand om betaling af 432.301 kr. vedrørende AMBI. K indbetalte á conto salær til advokat A på 35.000 kr.
Skatteministeriet tog efter en længere periode bekræftende til genmæle for så vidt angik 426.285 kr. med tillæg af renter og fremsendte check på i alt 779.681 kr. (inkl. renter med 353.396 kr.) til advokat A.
Advokat A meddelte K, at der var taget bekræftende til genmæle og fremsendte herefter check på 432.301 kr. til K – altså et beløb svarende til påstandsbeløbet og ikke det af staten anerkendte– og meddelte: *"Jeg anser herefter sagen i det hele for afsluttet for mit vedkommende"*.
Da K ønskede yderligere oplysning om sagen, herunder om der ikke i Danmark var noget der hed renter, sendte advokat A en afregning af det fulde modtagne beløb, og fremsendte et yderligere beløb på ca. 128.000 kr. til K, idet han beregnede sig et salær på 219.000 kr.
Advokat A fandtes groft at have tilsidesat god advokatskik ved ikke oprindeligt at have oplyst K, at S i alt havde indbetalt 779.681 kr. og ved – uanset at retssagen mod S efter hans egen oplysning var endeligt afregnet – efterfølgende at have debiteret et salærtilgodehavende på 219.000 kr. Advokat A blev derfor pålagt en bøde på 50.000 kr. [på daværende tidspunkt en "rekord", og bøden ville formentlig have været over 200.000 kr. i dag].[455]

Med baggrund i, at Advokatrådet tog forhåndsstilling til handlinger omtalt i TV-udsendelsen, ”Den Sorte Svane”, er stk. 3 tilføjet til artikel 41:

> **”Stk. 3. En advokat må ikke medvirke til eller understøtte strafbare forhold og må ikke over for klienten eller andre give indtryk af, at advokaten er villig til dette. Hvis advokaten bliver bekendt med, at advokaten medvirker til eller understøtter en klients strafbare forhold, skal advokaten straks udtræde af sagen, medmindre dette vil være i strid med advokatens lovgivningsmæssige pligter.”**

Det turde være helt unødvendigt at gentage straffelovens medvirkensbestemmelse i en ny egen udformning, suppleret med en uklar regel om tilbagetrædelse/udtræden.

Vedrørende 2. pkt. er det svært at forestille sig, hvad der menes med ”advokatens lovgivningsmæssige pligter”, der skulle stille sig hindrende i vejen for udtræden?

Advokatrådets begrunder reglen således:

> ”Det indskærpes i en bestemmelse (ny artikel 41, stk. 3), at en advokat ikke må medvirke til eller understøtte strafbare forhold. Det understreges også, at

[455] Sagen afstedkom et yderst relevant spørgsmål fra en landsdommer: "Blev han nogensinde anmeldt til politiet for bedrageri?". Der kan også henvises til **Højesterets kendelse af 1. november 2017 i sag 200/2017**, der ikke alene stadfæstede en afbeskikkelse af en advokat, men også kraftigt nedsatte dennes salær pga. en række kvalificerede indsigelser mod det opgjorte.

advokaten ikke må give indtryk af at være villig til dette over for klienten eller andre - heller ikke for eksempelvis at lokke oplysninger ud af klienten. Bestemmelsen er naturligvis ikke overtrådt, fordi man er forsvarsadvokat for en person, der har begået kriminalitet."

De følgende er **"tilsidesættelser grænsende til det strafbare"**:

Østre Landsrets dom af 11. januar 2001 i sag B-1663-00: Advokat A havde erstattet en side i et underskrevet skøde med en ny side, der indeholdt den oprindelige tekst, som var blevet afvist af modparten. Advokat A havde derefter sendt skødet til tinglysning, trods sælgers advokats protest mod indsættelse af den nye side.
Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 10.000 kr. for grov tilsidesættelse af god advokatskik [en uhørt høj bøde i 2001 – nok lig 40.000 kr. i dag – men det var også en meget grov tilsidesættelse]. Østre Landsret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

Øster Landsrets dom af 31. august 2006 B-1457-05: Advokaten havde misbrugt en generalfuldmagt ved bl.a. at hæve beløb til sig selv.
Advokatnævnet fastsatte en bøde på 50.000 kr. – der på grund af konkrete bevisovervejelser dog af landsretten blev nedsat til 25.000 kr. – der ikke rigtig kan omregnes til dagens priser – det er en meget alvorlig sanktion.

Retten i Glostrups dom af 14. februar 2011 i sag BS 10B-3428/2009: En mand K var sagsøgt for at have taget overpris på et solgt kolonihavehus. Han og hustruen henvendte sig til Advokat A, der bistod med at udarbejde og tinglyse en ægtepagt, hvorom Advokat A skrev:

> *"Med denne overdragelse har vi sørget for, at K ikke ejer nogle aktiver. Jeg har endnu ikke taget bekræftende til genmæle i retssagen mod K, men vil gøre det snarest. Det vides ikke, om modparten vil undersøge, hvornår overdragelsen er sket, hvilket i så fald vil kunne medføre en omstødelse. Indtil videre er dette det bedste, der kan foretages"*

Modparten undersøgte de økonomiske transaktioner og klagede. Advokatnævnet fandt, at der var medvirket til at unddrage klientens økonomiske midler fra kreditorerne, og fandt at der var derfor sket en grov tilsidesættelse af god advokatskik. Bøden blev fastsat til 20.000 kr. Retten stadfæstede.

Retten i Lyngbys dom af 3. juni 2011 i sag BS 150-2593/2009: Advokat A medvirkede til indgåelse af en række aftaler, der ikke indbyrdes økonomisk hang sammen. Det var således at medkontrahenter blev forholdt oplysninger, og det var usikkert, om egen klient overhovedet ville kunne opfylde. Dette forhold blev bedømt som en grov tilsidesættelse. Der indgik andre forhold i sagen. Dette sammen med 3 tidligere sanktioner førte til en bøde på 40.000 kr., der – på trods af småjusteringer af Advokatnævnets kendelse – blev stadfæstet.

Det er for advokater helt afgørende, at der ikke kan sættes spørgsmålstegn ved deres uafhængighed og selvfølgelig hæderlighed.

Københavns Byrets dom af 27. oktober 2016 i sag BS 45C-3238/2015: To forsvarer skulle overvære retsmøder i et større kompleks, der havde relation til deres klienter. De deltog i 8 retsmøder og bad hver især om salær herfor med 128.081 kr. De havde udført

arbejdet ved at lade én fuldmægtig møde for dem begge i 7 retsmøder, og den ene advokat var mødt for den anden i det ottende retsmøde. Advokatnævnet tildelte begge – nådigt – en bøde på 20.000 kr., som blev stadfæstet af retten.

En meget speciel situation forelå i den følgende afgørelse – så speciel, at der måtte have været åbenbart for advokaten, at grænsen var langt overskredet.

Østre Landsrets dom af 5. juli 2013 i 3. afd. B-4195-12: Advokat A havde dels truet med politianmeldelse, hvis klager ikke trak politianmeldelse mod advokaten og klage til Advokatnævnet tilbage, dels søgt at fremlægge et brev i en sag om opgørelse af økonomisk deling mellem samboende, et brev, der var fra klagerens advokat til klager og tilegnet af Advokat A's klient. Der blev samlet fastsat en bøde på 25.000 kr.

10.2 Ofte forekommende eksempler

10.2.1 Uacceptable ytringer[456] og lignende optrædener[457]

Der er i denne relation megen argumentation omkring ytringsfrihed i Grundlovens § 77 og EMRK artikel 10, og disse garantier gælder selvfølgelig også for advokater.

Der er imidlertid særlige grænser for netop advokater. EMD har i afgørelsen Amihalachioaie mod Moldova[458] udtrykt det således:

> *"...lawyers are entitled to freedom of expression too and to comment in public on the administration of justice, provided that their criticism does not overstep certain bounds. Furthermore, Article 10 protects not only the substance of the ideas and information expressed but also the form in which they are conveyed. In that connection, account must be taken of the need to strike the right balance between the various interests involved, which include the public's right to receive information about questions arising from judicial decisions, the requirements of the proper administration of justice and the dignity of the legal profession..."*

Med dette in mente vil vi først omtale en dom, hvor der – af helt specielle grunde - ikke blev fundet at være en tilsidesættelse af god advokatskik.

Østre Landsrets dom af 18. maj 2000 i sag B-1363-98: Advokat A blev af Advokatnævnet pålagt en bøde på 5.000 kr. A havde i relation til Tvind loven blandt andet udtalt følgende rettet mod den ansvarlige minister: *"Send en buket blomster til doktor Goebbels. Han vil glæde sig over det, der sker nu".*

---

[456] Lars Økjær Jørgensen & Martin Lavesen s. 228 ff. Ven, Mette Green van de: "Advokatens ytringer – nyere kendelser" Advokaten 04 2021 s.58 f.

[457] Området er udvidet med de sociale medier, jf. Advokaten 2017/05 side 42f. hvor Tina Rebecca Keldmann i artiklen "Når advokaten ytre sig på Facebook" omtaler en række afgørelser om ytringer på Facebook. Medens samfundets generelle tolerancetærskler sænkes er det ikke slået igennem i Advokatnævnets praksis: Nina Hjelm Ellinghouse, "Advokatens adfærd på sociale medier" (Artiklen tager udgangspunkt i AER og ikke i det overordnede "god advokatskik" i retsplejelovens § 126, stk. 1.
I **U.2025.1837Ø** er i Advokatnævnets kendelse gengivet, at advokatfuldmægtig F ikke tilsidesatte god advokatskik ved i en forældremyndighedssag at oplægge en video på sin YouTube-kanal om sagen. Videooptagelsen sker med en telefon mens advokatfuldmægtig F sidder i et S-tog. Videoen, som varer 8 minutter og 48sekunder er ikke gengivet i dommen., men Advokatnævnet anfører: "YouTube-video: Advokatnævnet bemærker, at bestemmelsen i retsplejelovens § 126 om iagttagelse af god advokatskik kan indebære en begrænsning af advokaters ytringsfrihed. Som fastslået i bl.a. Højesterets dom af 28.november2011 (**UfR2012.616**) må denne begrænsning generelt anses for nødvendig i et demokratisk samfund for at beskytte andres rettigheder. Det må dog vurderes i det enkelte tilfælde, om det indgreb i advokatens ytringsfrihed, som følger af reglerne om god advokatskik, herunder sanktionen, står i rimeligt forhold til formålet med begrænsningen, dvs. om indgrebet er proportionalt. Ved bedømmelsen af indholdet af den YouTube-video, der er klaget over, bevæger advokatfuldmægtig F sig på en hårfin grænse, når han ytrer sig til en bredere kreds på sociale medier i relation til en sag. Dette gælder i særlig grad i en familieretlig sag som den foreliggende, hvor der ofte er tale om et højt konfliktniveau og udsatte klienter, og hvor der gælder en særlig pligt for advokaten til ikke at bidrage yderligere til konfliktoptrapning eller i øvrigt at udvise en adfærd, som modparten kan opfatte som krænkende. Advokatnævnet finder, at indholdet og tonen i advokatfuldmægtig F's YouTube-video mangler den professionalisme og saglighed, som man må kunne forvente af en advokatfuldmægtig. Advokatnævnet finder dog efter en samlet vurdering ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at det er en tilsidesættelse af god advokatskik. Nævnet har herved særligt lagt vægt på videoens generelle indholdsmæssige karakter, og på, at det må anses for usandsynligt, at en udenforstående vil kunne identificere den underliggende sag. Det forhold, at C selv kunne identificere, at der var tale om hendes sag, kan konkret ikke føre til en ændret vurdering. Advokatnævnet finder på den baggrund, at advokat A som principal for advokatfuldmægtig F ikke har tilsidesat god advokatskik ved sine udtalelser i YouTube-videoen, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1.
Resultatet i forhold til advokat A er forståelig!

[458] Dom af 20 april 2004 (application no. 60115/00) præmis 28.

Advokatnævnet fandt, at henvisningen til Nazitysklands metoder og en sammenligning mellem behandlingen af Tvindfolk og behandlingen af jøder under Nazityskland indebar en tilsidesættelse af reglerne om god advokatskik.
Landsretten udtalte, at reglerne om god advokatskik skal fortolkes i overensstemmelse med EMRK art. 10 om ytringsfrihed.
Landsretten udtalte endvidere, at A's ytringer blev fremsat som led i en debat om et væsentligt samfundsmæssigt emne og drejede sig om grundlaget for vedtagelsen af en lov, hvilket taler for en udstrakt ytringsfrihed for advokaten. (Tvind-loven var inden landsrettens afgørelse blevet kendt grundlovsstridig af Højesteret).
Uanset at Advokat A's ytringer var af betydelig grovhed og blev fremsat i hans egenskab af advokat, blev det ikke fundet nødvendigt i denne sammenhæng at gøre indskrænkning i hans ytringsfrihed. Landsretten bemærkede, at udtalelserne i den givne sammenhæng ikke skulle forstås som en henvisning til Nazitysklands forbrydelse mod menneskeheden, men alene som en henvisning til Nazitysklands bevidste anvendelse af løgn til at vildlede befolkningen. På det grundlag blev advokaten frifundet.

Efter denne specielle afgørelse følger her en række afgørelse, der viser, at tonen skal være sober. Vi er i Danmark, som det fremgår af det følgende, temmelig "håndfaste" i, at ytringsfrihed har sine grænser – man kan sige "dumme svin" på mange måder, men man må som advokat sige det ordentligt[459]:

U.2001.1454H: Advokat A's klient indgik en aftale om køb af en fast ejendom formidlet af ejendomsmægler E. Købsaftalen var betinget af Advokat A's godkendelse af handlens juridiske indhold. I et brev til E meddelte Advokat A, at han ikke kunne godkende handlen, allerede fordi E's anvendelse af godkendelsesklausulen var udtryk for "uhæderlig forretningsførelse og dermed i strid med god ejendomsmæglerskik". Advokat A tilføjede, at han var indstillet på en forhandling om køb af ejendommen uden "ejendomsmæglertrick". Desuden udtalte Advokat A direkte over for sælgerne, at de var berettiget til at hæve formidlingsaftalen med E og sælge ejendommen uden at betale formidlingshonorar. Advokat A blev idømt en bøde.

U.2004.372H: Advokat A, der var bobestyrer i et dødsbo ved skifteretten, skrev i et brev til skifterettens dommer, at *»skifterettens fremfærd i denne sag ligner chikane«,* og at *»skifteretten opfordres til i fremtiden at lade denne sag behandle af en person, der har et vist minimum af dømmekraft«*. Det sidste var møntet på den dommerfuldmægtig, F, der var sagsbehandler i skifteretten.
Baggrunden var, at F i en kendelse havde udtalt kritik af Advokat A, og i en anden kendelse havde afsat ham som bobestyrer, fordi han havde udstedt en fuldmagt, som var for vidtgående. Begge kendelser var blevet ændret af landsretten.
Et halvt år senere havde F igen pålagt Advokat A at tilbagekalde en fuldmagt til en anden advokat, idet F fandt, at Advokat A ved fuldmagten havde overladt hvervet til denne advokat. A tilbagekaldte fuldmagten, men fremsatte samtidig de citerede udtalelser.
Skifterettens dommer, D, klagede over Advokat A til Advokatnævnet, der pålagde Advokat A en bøde på 5.000 kr. [en "normalbøde" i dag svarede til 10.000 kr.] for tilsidesættelse af

[459] Det kan i øvrigt være svært at håndhæve god advokatskik på dette område, når man i forbindelse med vedtagelse af særlige regler i retsplejeloven over for forsvarere og skærpede tilsynsmuligheder på Justitsministeriets hjemmeside under overskriften *"Enigt Folketing skærper tilsyn med advokater"* kunne læse: "Vi skal have fat i nakken på de få advokater, der ikke følger spillereglerne og ikke lever op til deres helt særlige forpligtelser". Det efterlader et vist rum for frisprog.

god advokatskik ved ikke at have udført sit hverv under fornøden respekt for retten. A indbragte sagen for domstolene.
Højesteret fastslog, ligesom landsretten, at D i kraft af sin stilling som embedschef havde været klageberettiget, selvom udtalelserne var møntet på F, og at A havde tilsidesat god advokatskik. Højesteret stadfæstede - som landsretten - Advokatnævnets kendelse.

Følgende er kortfattede eksempler på overskridelser af grænserne:

Østre Landsrets dom af 29. marts 2004 i sag B-1554-03. Advokat A havde over for en veninde til en afdød givet en nedsættende karakteristik af afdøde.

Østre Landsrets dom af 18. oktober 2005 i sag B-907-04. Beskyldninger om en *"falsk retsbog"* og havde anført: *"kopi af den falske retsbog er vedlagt… ", "Groft uvederhæftigt forhold… "Er lodret usandt… "* mv.

Vestre Landsrets dom af 27. januar 2006 i sag B-2547-04. Advokat A havde i en korrespondance med modpartens advokat anført: *"… at noget peger mod, at Deres klient har forsøgt forsikringssvindel… "*

Vestre Landsrets dom af 26. oktober 2006 i sag B-1704-05. Advokat A1 skrev til Advokat A2, at han opfordrede A2 til at overveje, om han skulle underskrive sig som "advokat".

Østre Landsrets dom af 24. november 2006 i sag B-3685-04 og B-3686-04. Advokat A havde i en henvendelse til Erhvervs- & Selskabsstyrelsen urigtigt omtalt en person som hovedtiltalt for bedrageri for over 200 mio. kr., og en advokat som sigtet i en selskabssag for bedrageri i millionklassen.

U.2008.2758H: Advokat A påstod, at Advokatnævnet ikke var kompetent til at behandle en sag om indholdet af et processkrift. Landsretten udtalte, at Advokatnævnet i henhold til Retsplejelovens § 147 b var kompetent til at behandle klager over en advokat, herunder også en klage fra en dommer over advokatens ytringer om dommeren i et processkrift.
Advokat A, der var part i en retssag anlagt mod en kommune om betaling af et lønrefusionsbeløb, tabte sagen og ankede dommen ved ankestævning, hvori blandt andet anførtes: *"Indledningsvis bemærkes, at dommeren i sit resultat er vendt 180 grader i forhold til sin tilkendegivelse efter parternes procedure" og "når det lykkedes for Retten i Aabenraa at tilpasse resultatet efter Rettens følelser skyldes det… ".* Herudover beskrev Advokat A, hvorledes byretsdommeren efter advokat A's opfattelse havde foretaget en forkert bevisbedømmelse.
Byretsdommeren klagede over, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at være fremkommet med udsagn i strid med sandheden og som et bevidst forsøg på at bestride byretsdommerens faglighed over for landsretten. Advokatnævnet fandt ikke, at A havde tilsidesat god advokatskik ved at argumentere for en forkert bevisbedømmelse, idet disse ytringer måtte anses som en del af A's argumentation med gengivelse af Advokat A's egen opfattelse af bevisførelsen og ikke som beskyldninger.
Advokatnævnet fandt derimod, at Advokat A's bemærkninger om, at det var *"lykkedes for Retten i Aabenraa at tilpasse resultatet efter Rettens følelser skyldes det… "*, var personligt nedsættende over for byretsdommeren og i strid med god advokatskik. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

Højesteret stadfæstede med stemmerne 3-2, at der forelå en tilsidesættelse af god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126. Sanktionen blev ændret til en irettesættelse, bl.a. på grund af omstændighederne ved ytringens fremsættelse, og da Advokat A selv var part i sagen.
Mindretallet mente, på grundlag af omstændighederne hvorunder ytringen var faldet, at ytringen ikke overskred grænserne for det frisprog, som må tillades for ytringer, der fremsættes i procesforhold. Som det fremgår af Højesterets sanktionsfastsættelse og delte afgørelse, er det et grænsetilfælde.[460]

Følgende yderligere gennemgangen viser "alsidigheden":

Østre Landsret dom af 22. december 2008 – B-1223-08: "*udygtighed og grådighed*".

Retten i Viborgs dom af 16. december 2008 i sag BS 1-180/2008: *"Som de ved, sidder jeg p.t. i kredsbestyrelsen, og jeg er således bekendt med de verserende klagesager, indgivet af Dem og mod Dem. Sagerne giver anledning til hovedrysten, det er faktisk utilstedeligt, at andre kolleger skal bruge så meget tid til en enkelt advokat, der ikke kan opføre sig kollegialt."*

Københavns Byrets dom af 27. april 2009 i sag BS 3863/2008: Advokat A, der var administrator for en udlejningsejendom, fastholdt på et tidspunkt, hvor landsretten i en retsbog i en civil sag havde udtalt, at der ikke var grundlag for at antage, at der var afgivet bevidst urigtige forklaringer, beskyldninger mod to bestemte personer for afgivelse af falsk forklaring for retten.

Retten i Horsens dom af 15. april 2009 i sag BS 150-1671/2008: Sagen udsprang af en længerevarende strid mellem en Advokat A1 kendt for indvandrerepræsentation og "staten". Under en klagesag fremkom A1 med et udfald mod en navngiven embedsmand, der bl.a. blev beskyldt for at undertrykke sandheden, lægge urigtige oplysninger til grund mv.

---

[460] I noten i UfR er angivet: **U.1990.374/1H**, **U.1996.449V**, **U.2000.319H**, **U.2004.372H**, Mads Bryde Andersen: Advokatretten, (2005), s. 473ff., Jon F. Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere, 2. udg., (2007), s. 693f. De fremhævede domme og en tidligere fra 1987 gengives i det følgende med domsreferat fra Ugeskrift for Retsvæsen.
U.1987.87H. Advokat A, der tidligere var anset med rettergangsbøder under behandlingen af det pågældende sagskompleks, i medfør af Retsplejelovens § 151, stk. 2, pålagt en bøde på 10.000 kr. for groft fornærmende sigtelser fremsat i et processkrift.
U 1990.374/1H Ved dommen stadfæstedes en appellanten af indstævnte ikendt bøde på 5.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik, dels ved uden rimelig grund og under anvendelse af krænkende og usømmelige udtalelser at have indgivet politianmeldelse mod dommer og anklager i en straffesag, og dels ved i en skrivelse til Folketingets retsudvalg at have gengivet fakta i en straffesag bevidst urigtigt eller vildledende samt ved i skrivelsen at have anvendt et for en advokat uværdigt ordvalg.
U.1996.449V Advokatnævnet havde pålagt advokat A en bøde for tilsidesættelse af god advokatskik. A indbragte afgørelsen for landsretten og gjorde bl.a. gældende, at domstolene har enekompetence til at idømme straf for ytringer. Da grundlovens § 77 måtte fortolkes i overensstemmelse med Retsplejelovens regler om advokatmyndighedernes adgang til at fastsætte sanktioner over for advokater på grund af disciplinære forseelser og muligheden for indbringelse for landsretten, der fuldt ud kan efterprøve afgørelsen, og under hensyn til baggrunden for bestemmelsen i grundlovens § 77, 1. punktum, 2. led, var der ikke holdepunkter for at fastslå, at Advokatnævnets ikendelse af disciplinære sanktioner for ytringer i strid med god advokatskik er uforenelig med grundlovens § 77. Der var heller ikke grundlag for at antage, at bestemmelsen skulle hjemle en uindskrænket materiel ytringsfrihed om offentlige anliggender. Allerede fordi kriterierne i Retsplejelovens § 151, stk. 1 og 2, for, hvornår retten kan skride ind over for udtalelser fra advokater, ikke kan antages at være sammenfaldende med kriterierne for god advokatskik, kunne skifterettens manglende reaktion over for A's ytringer ikke medføre, at Advokatnævnet var afskåret fra at tage stilling til, om de fremsatte udtalelser var i strid med god advokatskik. Da A's generelt holdte kritik af kollegaen - uanset at A's skrivelse til skifteretten var konkret begrundet i forhold, som A anså for kritisable - var i strid med god advokatskik, blev Advokatnævnets afgørelse stadfæstet.
U 2004.372H er omtalt ovenfor.
Det kan noteres, at to af afgørelserne er efter straffelovens § 151 og to er efter Retsplejelovens § 126 – der er flere veje til Rom.

Københavns Byrets dom af 9. september 2009 i sag BS 44C-4624/2008: *"Stik lige piben ind igen!!!" - "Jeg får umiddelbart indtryk af, at du er i gang med din "sidste tur i manegen"...".*

Østre Landsrets dom af 31. august 2010 9. afd. B-176-10: Advokat A havde efter en retssag, som han tabte, beskyldt modparten for at afgive falsk forklaring for retten. Da der blev klaget over dette, beskyldte han modpartens advokat for at have hjulpet modparten med at afgive falsk forklaring.

Københavns Byrets dom af 4. november 2010 i sag BS 36A 1861/2010:. Advokat A var voldsomt irriteret over et faktum, som en dommer – efter A's opfattelse fejlagtigt – lagde til grund. Han skrev i et kæreskrift: *"Dommerens åbenbare fordrejning af virkeligheden på dette punkt, som ikke kan bero på en fejltagelse, medfører, at den pågældende dommer i alt fald ikke har den fornødne objektivitet til at kunne dømme i sagen ved dennes foretagelse..."*

Københavns Byrets dom af 26. maj 2011 i sag BS 38A-6094/2010 Der blev klaget over Advokat A, der i et brev til retten i anledning af en sag, der muligt skulle afvises, bl.a. omtalte modpartens sag som *"meningsløs uovervejet og uunderbygget"* og angav, at hvis den blev genoptaget: *"Så kan [klageren] begynde at sætte sig ind i sagen. Giv ham endelig rigelig tid"*

Retten i Lyngbys dom af 17. december 2012 i sag BS 150-1457/2012: *"[...] I øvrigt bør advokat A prise sig lykkelig over at få mulighed for at stå af i tide. Så undgår hun en senere politianmeldelse for medvirken til (forsøg på) pengeafpresning, jfr. Straffelovens § 281 [...]"*

En ung advokatfuldmægtig har også stået for skud i **Københavns Byrets dom af 5. juli 2011 i sag BS 37A-111/2011:** Advokat A svinede en unge kvindelig fuldmægtig til i retten på grund af hendes behandling af en hovedforhandling. Advokat A understøttede sin sag ved at omtale en tilhørende ung kvinde som *"pigebarnet"* og advokatfuldmægtigen fra den oprindelige sag som (*"tøsepigebarnet"*).

Københavns Byrets dom af 5. januar 2015 i sag BS 36A-2886/2013:. Advokat A1 opsagde sit lejemål hos Advokat A2, og det kom der en økonomisk strid ud af. Under sagens behandling i retten kaldte Advokat A2 Advokat A1 for *"en løgner"*, *"en gemen løgner"*, *"en simpel løgner"* og *"den værste løgner"* under A1's partsforklaring og i proceduren.

Københavns Byrets dom af 24. juni 2016 i sag 38A-12/2015: Der blev skrevet om kriminelle miljøer, løgne, usandheder og manipulerende udsagn, og anført, at klientens modpart var *"rablende skør" "psykisk syg"* mm.

I **Østre Landsrets dom af 18. november 2016 i sag B-739-16** sanktioneredes – i forbindelse med en uacceptabel konkursbegæring – at advokaten havde kaldt modparten "konkursrytter".

Københavns Byrets dom af 12. januar 2017 i sag BS 44C-6114/2015: Advokat A havde – i et anerkendelsesværdigt forsøg – prøvet at få sikkerhedsforanstaltninger under et retsmøde på grund af modpartens adfærd. Han begrundede det imidlertid med "dom for

vold" og "utilregnelig med pervers og voldeligt adfærdsmønster", uden at dette var korrekt respektive kunne underbygges.

Retten i Lyngbys dom af 8. marts 2017 i sag BS 152-636/2016 Advokat A havde ved i mails til en kommune og en medarbejder kaldt sidstnævnte *"løgnagtig"* og anført at vedkommende "*lyver*" og *"omgår loven"*.

Østre Landsrets dom af 5. oktober 2017 i sag B-194-17:. Advokat A havde udtalt sig om modpartens strafbare forhold og tilregnelse – uden at dette var til særskilt støtte for klientens retlige position. Landsretten nedsatte sanktionen på grund af "forurettedes" meget grove provokationer.

Østre Landsrets dom af 16. marts 2018 i sag B-1775-17: Advokat A havde i en forældremyndighedssag viderebragt en række krænkende opfattelser, som klienten havde fremført, men som sine egne. Bl.a. at modparten var skyld i, at barnet havde fået livsfarlig medicin, havde misrøgtet på anden vis mv. og var derved gået videre end hensynet til klienten tilsagde.

U.2018.1160H: Advokat A, havde på et dagblads Facebookside beskyldt et vidne i en verserende straffesag for at havde afgivet falsk forklaring for retten. Under hensyn til gentagelsesvirkningen og til grovheden af overtrædelsen i det foreliggende tilfælde, fandt Højesteret ikke grundlag for at ændre Advokatnævnets afgørelse om en bøde på 100.000 kr. og stadfæstede Advokatnævnets afgørelse. Højesteret tiltrådte, at Advokat A's udtalelser skulle bedømmes som en grov overtrædelse af god advokatskik, og lagde vægt på, at beskyldningerne var udtryk for intimidering af vidnerne i en verserende retssag.
Om forholdet til ytringsfrihed og EMRK udtaler Højesteret: "Som fastslået i Højesterets dom af 13. november 2009 (UfR 2010.423) er en disciplinærbøde ikke en straf for et strafbart forhold, og som anført i Højesterets dom af 3. november 1999 (UfR 2000.307) kan en disciplinær sanktion i medfør af retsplejelovens § 147 c som følge af tilsidesættelse af god advokatskik ikke antages at være omfattet af artikel 7 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om tiltale og straf for kriminelle forhold.
Bestemmelsen i retsplejelovens § 126 om iagttagelse af god advokatskik indebærer en begrænsning af advokaters ytringsfrihed, men som fastslået i Højesterets dom af 28. november 2011 (**UfR 2012.616**) må denne begrænsning generelt anses for nødvendig i et demokratisk samfund for at beskytte andres rettigheder, ligesom begrænsningen generelt står i rimeligt forhold til formålet. Det må dog vurderes i det enkelte tilfælde, om det indgreb i advokatens ytringsfrihed, som følger af reglerne om god advokatskik, herunder sanktionen, står i rimeligt forhold til formålet med begrænsningen, dvs. om indgrebet er proportionalt."[461] [462]

Københavns Byrets dom af 7. november 2019 i sag BS-46395/2018 omhandlede bl.a. en advokats urigtige angivelse i en klagesag til Advokatnævnet af, at modparten var "indkaldt som sigtet for ulovlig inkassovirksomhed". Det udgjorde selvsagt en tilsidesættelse.

[461] Vibeke Tarpgaard: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik", Advokaten 01/2018 side 38ff.
[462] I fortsættelse af denne sag blev advokaten idømt en bøde på 150.000 kr. for groft at krænke ofrene i en sædelighedssag og kommentere bevisbedømmelsen alt på Facebook. Det blev stadfæstet i **Vestre Landsrets dom af 19. november 2019 i sag BS-22273/2018**. Helt samme forhold førte også til 60 dages betinget fængsel og frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed i 1 år, **U.2018.3455V**.

Vestre Landsrets dom af 19. november 2019 i sag BS-22277/2018 stadfæster en Advokatnævnsafgørelse, hvor det blev funder, at advokaten gik langt videre end berettiget ved at beskylde navngivne ansatte ved kommunen for embedsmisbrug.[463]

Den angivne linje blev fulgt op i **U.2020.805Ø**, hvor der på Facebook var kommenteret i relation til en langvarig injuriesag om en persons tilknytning til det hemmelige politi i det tidligere DDR. Advokaten havde bl.a. i et indlæg skrevet: " X ære kan ikke krænkes! EN STASI STIKKER SOM X HAR INGEN ÆRE!! På trods af sammenhængen og tidligere udtalelser fra den krænkede var det en klar tilsidesættelse.[464]

Det er, som det fremgår, et emne, der løbende dukker op[465]. Det gælder måske i stigende grad ytringer på de sociale medier[466]. De sager, som advokaten fører, er ikke advokatens – det er klientens.[467]

En advokat A kunne ikke styre sig og indbragte 6 kendelser for retten. De 5 blev afgjort samme dag ved **Retten i Viborgs domme af 14. maj 2021 i sagerne BS-19850/2018, BS-48960/2018 og BS-29484/2020**. Retten tiltrådte, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved flere gange at have fremsat beskyldninger om, at modparten i en underliggende ægtefælleskiftesag samt dennes advokat skulle have handlet bl.a. svigagtigt. En afgørelse blev indbragt for Vestre landsret, men advokat A udeblev og sagen blev afvist. Retten i Viborgs dom også af 14. maj 2021 i sag BS-54223/2029 står herefter ved magt, og også i den sag havde Advokat A om modparten og dennes klient fremsat beskyldninger om "svig", og han havde "krydret" sagen med beskyldninger om at "den af manden og hans advokat udviste adfærd er så ekstrem" og "at en tilsvarende ekstrem adfærd i hvert fald af undertegnede alene kendes fra dyssociale personlighedstyper, og naturligvis også fra egentlige psykotiske personer".
Retten tiltrådte, at ytringerne måtte forstås som en påstand om, at både modparten og dennes advokat havde en dyssocial personlighedsstruktur, og at advokat A ved at fremkomme med udokumenterede ytringer om modparten og dennes advokat psykiske helbred gik langt videre end berettiget.

10.2.1.1 Der skete frifindelse i følgende afgørelse:

Vestre Landsrets dom af 2. oktober 2014 i sag B-2352-13: Advokat A klagede for en klient over forhold i et fængsel, men fremsatte beskyldninger formuleret som egen mening. Advokat A blev tildelt en irettesættelse, der blev stadfæstet af byretten. Landsretten lagde imidlertid vægt på, at det fremgik af sammenhængen i brevet, at udtalelserne bl.a. byggede

---

[463] Listen bliver for lang – senest er princippet fastslået igen i **Østre Landsrets dom af 23. december 2020 iBS-25559/2019**
[464] Der var "sparet op", så sanktionen blev en bøde på 100.000 kr.
[465] Om praksis i Advokatnævnet se Thomas Lorentzen: "Jeg ser frem til Deres udgydelser", Advokaten 02/14 side 34. Der er grænser: **Retten i Glostrups dom af 29. maj 2019 i sag BS-39484/2018-GLO** blev kendelse mod advokat A ophævet. Advokat A havde i relation til en samværssag skrevet, at mormoren, der søgte samvær, "i en eller anden grad har været involveret i den ulovlige børnebortførelse". Mormoren havde på sociale medier, havde været i udlandet for at passe børnene mv. og udsagnet sigtede ikke til noget strafbart. Advokat A var ikke gået videre end hensynet til hans klienter (fædrene til de bortførte børn) tilsagde. I en konflikt, hvor advokaterne i øvrigt bl.a. var uenige om, hvem der skulle registrere modpartens advokat på "Minretssag", tilkendegav Advokat A over for byretten, at han anså modpartens manglende registrering af ham, for at være i strid med AER/god advokatskik. Det blev i **Retten i Viborgs dom af 23. maj 2019 i sag BS-10801/2018-VIB** i overensstemmelse med Advokatnævnet statueret, at det var en meddelelse, der var i strid med god advokatskik. Det førte dog kun til en irettesættelse, men det sætter en lav barre – også i relation til EMRK's vurdering.
[466] I en sag om en "børnepony" videregav en advokatfuldmægtig (og dermed principalen) vurderinger og kommentarer, der gik langt videre end hensynet til klienten tilsagde, **Retten i Roskildes dom af 6. juni 2019 i sag BS-13951/2018.**
[467] Der er megen god advokatskik i denne relation at hente i Woxholth, Geir: God advokatskik, 2018, Gyldendal Norge bl.a. side 381 ff.

på udsagn fra tidligere indsatte, og under de omstændigheder var der ikke fuldt tilstrækkelig grundlag for at fastslå, at god advokat skik var tilsidesat, og kendelsen blev ophævet.

Retten i Lyngbys dom af 27. januar 2023 i sag BS-28431-2022 frifinder Advokat A, der i en argumentation på Domstolenes Sagsportal omkring modpartens gentagne udeblivelse med lægeerklæring sammenlignede modpartens tilstand med skabte plager: "hovedpine, opkast og kvalme dagen efter … at have valgt at drikke sig stærkt beruset …" Retten læste meddelelsen som et billede, der ikke direkte omhandlede modparten og ophævede kendelsen.

10.2.1.2 Andre indfaldsveje til at "gå over stregen"

Den følgende afgørelse er nok tvivlsom – eller der må være oplysninger, der ikke fremgår af dommen. Refereret ud fra dommen, ser det således ud med indsatte kommentarer i skarpe parenteser:

Retten i Hillerøds dom af 29. juni 2010 i sag BS 10-1366/2009: To personer – klager og dennes samarbejdspartner, JBS – havde etableret et klientforhold til Advokat A om udenlandsk inkasso.
De to personer købte et jordstykke. Køber var angivet som klager eller ordre og JBS blev indsat som køber. Der opstod en konflikt med sælger [og måske klager]. I dette forhold bistod Advokat A JBS og, så vidt det fremgår, ikke klager.
Advokat A sendte sin klient, JBS, en mail, hvor han i forlængelse af klientvejledning om sagens videre udvikling skrev, at klienten, JBS, skulle holde sig fra klager, da denne "har mindst 3 selskabstømmersager bag sig, som om muligt en eller flere konkurser" og han anførte, at et genoptaget samarbejde ville "uvægerligt skabe problemer …. for dig".
Klager og JBS genoptog måske senere samarbejdet, men mailen kom fra JBS til en ejendomsmægler, der videresendte den til klager.
Klager gjorde gældende, at Advokat A befandt sig i en interessekonflikt [det er svært at se – at advokaten har hjulpet begge med inkasso i udlandet, skaber ikke interessekonflikt i en helt anden sag], og at oplysningen i mailen til JBS alene er "fabrikeret" for at give JBS mulighed for at skræmme andre købere fra jordstykket, så JBS kunne købe selv [hvad han havde gjort inden].
Advokatnævnet lagde til grund, at mailen var en intern meddelelse til klienten, "men omhandlede klager, der i hvert fald primo 2007 også var klient eller havde en lignende relation [!] til indklagede". Det anføres videre: "Nævnet finder, at indklagede ved i en mail, *der er bragt til andres kendskab,* at have fremsat udokumenterede postulater om klagers person har handlet i strid med god advokatskik".
Retten når i samme sag til, at Advokat A *ikke kan dokumentere sine udtalelser om, at (klager) har haft sager om selskabstømning*. Ved at have fremsat disse *udokumenterede udtalelser* i en e-mail, *der potentielt kan komme til andres kundskab, uden at have taget noget forbehold for udtalelsernes rigtighed,* findes han at have tilsidesat god advokatskik. Bøden på 10.000 kr. blev stadfæstet.

Det er ikke umiddelbart i overensstemmelse med tillidsforholdet mellem advokat og klient, at advokaten i sin rådgivning skal overveje en potentiel offentliggørelse og kunne føre sandhedsbevis, men rådgivning skal selvklart også være korrekt og lødig.

Vestre Landsrets dom af 19. november 2019 i sag BS-22269/2018 stadfæstede, at det var en tilsidesættelse af god advokatskik, at en advokat under et fogedretsmøde om udlevering af børn filmede/angav at filme fogedens arbejde og optrappede en i forvejen stresset situation.

10.2.1.3 Så er der det med pressen:

Retten i Holbæks dom af 6. juli 2010 i sag BS 6-1474/2009: Advokat A var bistandsadvokat under en sag, hvor en ældre herre var tiltalt for uagtsomt manddrab og for at være flygtet fra stedet. Tiltalte forklarede over for politiet og i retten, at han under kørsel ved nogle særlige lysforhold havde mærket et bump/smæld. Han var stoppet op 200 meter fremme og havde konstateret skader, men ikke set nogen påkørt.
Efter førstedagen af sagen udtalte bistandsadvokaten sig til **pressen**, hvor han tilkendegav: *"Rent faktisk indrømmede den tiltalte, at det var ham, der ramte den afdøde med bilen. Tidligere havde han over for politiet sagt, at han kun havde ramt en sten…"* og *"den største usikkerhed tilbage er, om den 78 årige bliver dømt for at have forladt ulykkesstedet vel vidende, at han havde påkørt en person…"*
Advokatnævnet fandt med stemmerne 4-3, at der var en tilsidesættelse, da Advokat A's udtalelse (formodningsvist begge citater) fandtes egnet til at kunne rejse tvivl om, hvorvidt den ældre herre oprindeligt i strid med sin viden benægtede at have påkørt den pågældende. Mindretallet frifandt efter en konkret vurdering.
Retten stadfæstede irettesættelsen, men der blev alene taget stilling til den først citerede udtalelse. Retten fandt, at Advokat A ved udtalelsen gav det indtryk, at tiltalte havde løjet til politiet og ændret forklaring i retten. Det var ikke en loyal gengivelse af, hvad der havde fundet sted under den ikke afsluttede retssag, hvor Advokat A deltog som bistandsadvokat, og udtalelsen til pressen *var ikke en nødvendig del af varetagelsen af dette hverv*.

Københavns Byrets dom af 15. februar 2018 i sag BS-38A-3657-2017, stadfæstede en tilsidesættelse af god advokatskik. Advokat A gav på "trappestenen foran retten"[468] mellem procedure og afsigelse af dom sin mening om beviserne til kende. Han fik måske sagt, at klienten "var skyldig", men under alle omstændigheder til skade for klienten og uden samtykke (der nok havde være svært at opnå til udtalelsen). Der blev klaget af klients nye advokat i anken, og Advokatnævnet fandt, at advokat A's udtalelser "i bedste fald" var tvetydige og god advokatskik var tilsidesat. Retten tiltrådte, at advokat A ved sine udtalelser om styrkerne af beviserne mod klienten, medens sagen stadig verserede havde tilsidesat god advokatskik.

I **U.2020.1062Ø** fandt retten, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved som forsvarer uden sin klients samtykke at have udtalt sig til et dagblad om en verserende straffesag, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1. Den af Advokatnævnet pålagte bøde på 10.000 kr. blev ændret til en irettesættelse, jf. retsplejelovens § 147 c, stk. 1.
Omstændighederne var, at en klient, B, indgav i november 2017 en klage til Advokatnævnet over advokat A, der uden hendes samtykke havde udtalt sig til pressen om en straffesag, der var anket, og på en måde, der stred imod hendes interesser. Advokatnævnet fandt, at A havde tilsidesat god advokatskik ved uden samtykke fra B at udtale sig til avisen, herunder

[468] I Norge er der taget hånd om problemstillingen for forsvarer og anklagere helt tilbage i 2001: "Politiet og forsvarernes forhold til mediene under etterforskning av straffesaker". Indstilling til fællesudvalg mellem advokatforenigen og Rigsadvokaten.

ved på et tidspunkt, hvor sagen endnu ikke var behandlet af landsretten, at udtale sig på en måde, der kunne forstås som en tilkendegivelse om, hvad der ville være nødvendigt for, at sagen kunne få et ændret resultat i landsretten. Advokatnævnet pålagde A en bøde på 10.000 kr. Landsretten fandt, at en forsvarer som udgangspunkt skal indhente klientens samtykke, inden forsvareren udtaler sig til pressen om sagen. En forsvarer kan dog uden samtykke udtale sig i generelle vendinger om sagens fremdrift og lignende spørgsmål, samt når det findes påtrængende nødvendigt med henblik på at sikre en varetagelse af klientens interesser. Landsretten fandt, at A's udtalelser om straffesagen ikke havde karakter af generelle vendinger om sagens fremdrift eller lignende spørgsmål, ligesom det ikke var påtrængende nødvendigt, at han udtalte sig om sagen uden B's samtykke. Som følge heraf fandt landsretten ikke grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnets vurdering, hvorefter A havde handlet i strid med god advokatskik. **Henset til, at der var tale om et principielt og hidtil uafklaret spørgsmål** – der i øvrigt ikke var udtrykkeligt reguleret i de advokatetiske regler[469] – fandt landsretten ikke grundlag for at pålægge A en sanktion for denne tilsidesættelse af god advokatskik. Efter en samlet vurdering af udtalelsernes indhold sammenholdt med tidspunktet for fremsættelsen af dem fandt landsretten, at udtalelserne ikke ubetinget varetog B's interesser, hvorfor landsretten ikke fandt grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnets vurdering af, at A med udtalelserne havde handlet i strid med god advokatskik. Uanset Advokatnævnets praksis vedrørende sanktionsfastsættelse, hvorefter normalbøden for et førstegangstilfælde som udgangspunkt er 10.000 kr., fandt landsretten fornødent grundlag for at ændre Advokatnævnets afgørelse, således at A alene blev tildelt en irettesættelse.

10.2.1.4 EMRK art. 10 – ytringsfrihed og god advokatskik

Højesteret har i **U.2012.616H** bl.a. taget stilling til, at sanktioner over for ytringer er en del af de begrænsninger, der er i ytringsfriheden, og der forelå ingen krænkelse af EMRK art. 10. Tilsvarende i **U.2016.2045V**, hvor advokaten havde skrevet på en Facebookside, at to personer havde afgivet falsk forklaring i retten, og endelig i **U.2018.1160H**, der er refereret ovenfor vedrørende selve den konkrete sag.[470]

Her citeres de præmisser vedr. ytringsfrihedsspørgsmålet fra **U.2018.1160H**, der er ledende for behandling af spørgsmålet:

> *"Bestemmelsen i retsplejelovens § 126 om iagttagelse af god advokatskik indebærer en begrænsning af advokaters ytringsfrihed, men som fastslået i Højesterets dom af 28. november 2011 (UfR 2012.616) må denne begrænsning generelt anses for nødvendig i et demokratisk samfund for at beskytte andres rettigheder, ligesom begrænsningen generelt står i rimeligt forhold til formålet. Det må dog vurderes i det enkelte tilfælde, om det indgreb i*

[469] Hvilket nok er en overflødig præmis.

[470] Se også fra tidligere, **Østre Landsrets dom af 18. maj 2000 i sag B-1363-98** omtalt ovenfor, hvor landsretten anførte, at der må fortolkes i overensstemmelse med konventionen – men det betyder jo ikke, at man må sige hvad som helst.
På den anden side gælder også for advokater en beskyttelsesværdig ret til at ytre sig om offentlige anliggender, jf. f.eks. EMD **Nikula mod Finland (311611/96) – 21.6.2002** krænkelse (5-2) **Schmid mod Østrig (513/05) – 22.10.2008** – ikke krænkelse (4-3), **Morice mod Frankrig (29369/10) – 23.4.2015** krænkelse (enstemmig) og **Ottan mod. Frankrig (41841/12)** 19.4.2018 krænkelse (enstemmig) og generelt Peter Germer: "Ytringsfrihedens Væsen"
Der kan i øvrigt henvises til gennemgangen af Jon Friderik Kjølbro: "Den Europæiske Menneskeretskonvention – for praktikere" 4. udgave (2017) side 1048 ff.

advokatens ytringsfrihed, som følger af reglerne om god advokatskik, herunder sanktionen, står i rimeligt forhold til formålet med begrænsningen, dvs. om indgrebet er proportionalt."

Den angivne afvejning gentages i **Østre, Landsrets dom af 25. oktober 2019 i sag BS-17148/2018**, hvor der i en korrespondance om et beslaglæggelsesspørgsmål blev anvendt et ordvalg om politiet (bl.a. "retsstridig og bondsk" "amatørisme på et højt niveau"). I den første del af vurderingen når landsretten til at stadfæste Advokatnævnets vurdering: advokaten var gået videre end hensynet til klienten tilsagde, også selv om det var et led i retssagsbehandling. Udtalelserne var alene krænkende og ikke befordrende for fremme af klientens sag. I den anden del af vurderingen, proportionalitetsvurderingen, ændrede landsretten sanktionen til en irettesættelse: "*Henset til ytringernes indhold og den sammenhæng, som de er fremsat i*".

Vurderingen gentages i **Østre Landsrets dom af 24. oktober 2019 i sag BS-21431/2018** om ytringer over for retten, og ovennævnte **U.2020.805Ø**, hvor der dog ikke skete ændring af hverken bedømmelsen eller sanktionen.

I **Øster Landsrets dom af 13. april 2021 i sag BS-33550/2020** var spørgsmålet, om advokat A ved sine udtalelser om dommeren og dennes behandling af sagen: "Retten har afsagt udeblivelsesdommen på et fuldstændigt forfejlet grundlag" og at rettens afgørelse forekommer "forhastet, uoverlagt og urigtig" – at dommeren ikke forstod en svensk lægeerklæring samt forbehold for at gøre dommeren erstatningsansvarlig – var gået videre end hensynet til sagen berettigede. Det havde han, mente både byret og landsret.

10.2.2 Ejendomshandler - fejl ved berigtigelse og ekspedition

10.2.2.1 Manglende vejledning - køberrådgivning

I tidligere tider var det købesummens frigivelse/tilbageholdelse, der var hovedemnerne for sager om god advokatskik i ejendomshandler.
Det har med et ændret marked for berigtigelse ændret sig til sager, hvor indsigelsen mod advokaten er manglende rådgivning som køberrepræsentant.[471]
Der er som normalbilag i næsten alle mæglersager indhentet en EDR-rapport (ejendomsdatarapport) som har oplysninger om de fleste relevante områder, hvor ejendommen kan være under offentlig regulering. Et godt holdepunkt for køberrådgivning omfatter, købsdokumenterne herunder tingbog og servitutter og gennemgang af EDR-rapporten, men herudover må advokaten sætter sig i købers sted; hvad er det de vil købe for hvilken pris?

10.2.2.2 For sen frigivelse af købesum

Der er en gruppe afgørelser, der omhandler frigivelse af købesummen.

Østre Landsrets dom af 28. februar 2002 i sag B-1675-01: Advokat A repræsenterede sælger i en ejendomshandel. Købesummen skulle deponeres hos Advokat A. Aftalen var betinget af både sælgers og købers advokaters godkendelse. Inden der forelå et tinglyst anmærkningsfrit skøde, frigav Advokat A købesummen til sælger med angivelse af teksten: *"Beløbet er fremsendt under forudsætning af, at der udstedes endeligt tinglyst anmærkningsfrit skøde"*.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved, inden der forelå anmærkningsfrit skøde at have frigivet købesummen. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse.

Københavns Byrets dom af 3. april 2008 i sag BS 43C-602/2007: Sagen angik klage over Advokat A's behandling af to sammenhængende ejendomshandler. Advokat A havde i forbindelse med berigtigelse af ejendomshandlerne ikke overholdt de aftalte frister for frigivelse af købesum samt udarbejdelse af refusionsopgørelse. Advokat A blev anset for ansvarlig for den væsentligt forsinkede behandling og kunne ikke løfte bevisbyrden for, at sælger skulle have accepteret en væsentlig fristoverskridelse.
Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 10.000 kr. [der er tale om en sanktion efter de tidligere niveauer, men forseelsen blev betegnet som en "klar tilsidesættelse af pligten til at frigive købesummen – så niveaumæssigt svarer sanktionen i dag til 20.000 kr.].

Lyngby rets dom af 3. juni 2011 i sag BS 150-2593/2009: Advokat A havde frigivet den deponerede købesum, uden at betingelserne var fuldt opfyldt. Betingelserne var atypiske og rettede sig mod ibrugtagningstilladelser mv., men Advokatnævnet fandt, at det var en tilsidesættelse af god advokatskik overhovedet at frigive. Byretten fandt ligeledes, at

[471] Kronborg, Frederik Holst: "Advokatens køberrådgivning ved handel af fast ejendom" Advokaten 01/2022 side 56 ff.

det var en fejl at frigive uden tilbagehold, der sikrede, at betingelserne for frigivelse kunne opfyldes.

Retten i Helsingørs dom af 10. december 2012 i sag BS 1-499/2012: Advokat A havde søgt at få frigivet og fik faktisk frigivet beløb i en entreprisesag, selv om betingelserne ikke til fulde var opfyldt. Advokatnævnet sanktionerede adfærden i tre tilfælde, men byretten frikendte i to.

Retten i Esbjergs dom af 25. juni 2013 i sag nr. BS 10-815/2012[472]**:** Advokat A havde i forbindelse med en lejlighedshandel ikke reageret på et pengeinstituts betingelse for finansiering om ændring i BBR, således at ejendommen blev registreret som 2 families ejendom, som også nævnt i skødet. Der var uenighed om skødets betydning, men Advokatnævnet fandt, at Advokat A burde have forudset, at en manglende reaktion (ændring) ville have betydning for købers fremtidige retsstilling og fastsatte sanktionen til en bøde på 10.000 kr. Retten nåede efter en mere end tre siders delvis ny begrundelse til, at der var sket tilsidesættelse af god advokatskik, men ændrede sanktionen til en irettesættelse "efter omstændighederne"

Retten i Lyngbys dom af 25. oktober 2015 i sag BS 160-1556/2014: Sagen omhandlede manglende fremme af en ejendomshandel, hvor købesummen blev frigivet 16 dage efter anmærkningsfrit skøde. Der var to problemer: refusion, men det ville være i sælgers favør, og honorar til ejendomsmægler, men det var et begrænset beløb i forhold til deponerede 1,5 mio. kr. Da disse problemer var begrænsede og til at overse, skulle Advokat A tidligere have frigivet den væsentlige del af det deponerede.

10.2.2.3 Tilbageholdelse af købesum mv.[473]

Det er ikke så svært; Når parterne er blevet **enige** om alle vilkår i købsaftalen, er de også blevet **enige** om hvem, der skal berigtige ejendomshandlen, og de er blevet **enige** om, hvorledes der skal forholdes med deponerede midler. Hvis advokaten accepterer at berigtige handlen, er det et selvstændigt opdrag på vegne af **både køber og sælger**, og advokaten skal udføre den opgave på de vilkår, som parterne er blevet **enige** om. Advokaten kan ikke afvige fra det, som parterne har aftalt.

Det er et tilbagevendende emne, men praksis er klar og entydig:

Østre Landsrets dom af 17. januar 2002 i sag nr. B-3192-00. Advokatnævnet pålagde Advokat A at betale en bøde på 6.000 kr., [I dag svarende til 15.000 kr.] for tilsidesættelse af god advokatskik, idet Advokat A i forbindelse med berigtigelsen af en ejendomshandel uberettiget havde tilbageholdt 100.000 kr. til sikkerhed for eventuelle fejl og mangler. Landsretten fandt, at tilbageholdelsen var sket uberettiget.

Østre Landsrets Dom af 3. februar 2004 i sag B-391-03. Da der forelå anmærkningsfrit skøde, bad Advokat A sælgers bank om at frigive købesummen, dog med

[472] Dommen er uden gengivelse af Advokatnævnets kendelse. Kendelsen har j.nr. 2010-02-0886.
[473] Holm og Spang-Hanssen: God Advokatskik (2002), s.108f, "Berigtigende advokats adgang til tilbageholdelse i ejendomshandler" af fuldmægtig i nævnssekretariatet Birgitte B. Blenstrup Advokaten 11/2005 side 30f. Standardvilkårene i købsaftaler indeholder nu bestemmelse om, at der ikke kan modregnes i refusionssaldoen, hvilket ændre artiklens angivelser på det punkt.

tilbageholdelse af 1.000 kr. til dækning af en afholdt udgift, som Advokat A bad om at få udbetalt til sig. Ejendomsmægler E klagede over Advokat A til Advokatnævnet. Advokat A blev pålagt at betale en bøde på 5.000 kr., [i dag svarende til 10.000 kr.] for at have handlet i strid med god advokatskik ved uberettiget at have instrueret sælgers bank til at tilbageholde en del af købesummen, efter anmærkningsfrit skøde forelå. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse.

> **U.2006.1396H**
> I forbindelse med en ejendomshandel, hvor Advokat A var berigtigende advokat, tilbageholdt Advokat A en del af købesummen til sikkerhed for et erstatningskrav, som køber K mente at have mod sælgerne på grund af mangler ved ejendommen, som sælger skulle være bekendt med. Sælgers advokat indgav klage til advokatmyndighederne, der fandt, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik, og pålagde ham en bøde på 5.000 kr. [svarende til 10.000 kr. i dag].
> Advokat A indbragte afgørelsen for landsretten, der stadfæstede afgørelsen. Højesteret stadfæstede dommen. Højesteret fastslog, at der ikke havde været hjemmel i købsaftalen eller i anden særlig aftale mellem parterne til tilbageholdelsen.

Det er som anført sagens kerne: Hvad er der aftalt? Er der hjemmel i købsaftalen eller i anden særlig aftale mellem parterne til tilbageholdelsen?[474]

Københavns Byrets dom af 31. januar 2008 i BS 39B-4869/2007. Advokat A havde som berigtigende advokat i en ejendomshandel været for sen til at udarbejde refusionsopgørelse, idet Advokat A på et tidligere tidspunkt burde have gjort opmærksom på, at han manglede den fornødne dokumentation. Advokat A havde endvidere tilbageholdt en større del af købesummen, end hvad der måtte forventes at være i refusionskrav i købers favør. Advokatnævnet havde tilkendt Advokat A en bøde på 5.000 kr. [I dag svarende til 10.000 kr.]. Retten udtalte, at da det ikke var godtgjort, at Advokat A rettidigt havde fremsat krav om tilstrækkelig dokumentation, og da han havde tilbageholdt mere end refusionskravet var opgjort til, havde han tilsidesat god advokatskik. Retten stadfæstede på det grundlag kendelsen.

Retten i Helsingørs dom af 4. juni 2008 – BS 3-1611/2007. Advokat A havde i forbindelse med berigtigelse af en ejendomshandel, uden holdepunkt i parternes aftale eller deponeringsvilkår, tilbageholdt 400.000 kr. af købesummen, efter at skødet var lyst anmærkningsfrit. Advokatnævnet pålagde Advokat A at betale en bøde på 10.000 kr. ["normalbøde"]. Retten stadfæstede kendelsen.

Københavns Byrets dom af 14. juli 2008 - BS 41B-6553/2007. Advokat A tilbageholdte 1.119.000 kr. af deponerede midler i en ejendomshandel uden hjemmel i parternes aftale. Advokatnævnet pålagde Advokat A en "normalbøde" på 10.000 kr. Retten stadfæstede kendelsen.

---

474 En meget speciel situation blev afgjort ved **Retten i Roskildes dom af 8. december 2020 i sag BS-4869-2020**, hvor det drejede sig om en berigtigelse af en grundhandel, hvor der manglede skelpæle. I denne situation var der i de almindelige betingelser rent faktisk en hjemmel til tilbageholdelse, så det var sket med rette.

Retten i Viborgs dom af 29. oktober 2008 i sag BS 1-58/2008. Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved, som advokat i forbindelse med en bodeling at foretage en rådighedsindskrænkning i form af deponering af provenuet fra en ejendomshandel, hvor midlerne tilkom modpartens klient. Der blev ved kendelsen fastsat en bøde på 10.000 kr. svarende til "normalbøden" efter 1. august 2007.
Byretten stadfæstede, at der var sket en tilsidesættelse af god advokatskik, men nedsatte efter Advokat A's anbringende herom sanktionen, idet det anførtes: *"Efter rets- og Advokatnævnspraksis på det tidspunkt, hvor provenuet blev tilbageholdt, nedsættes bøden dog til 5.000 kr."* [Svarende til "normalbøden" før justeringen fra 1. august 2007].

Højesteret følger linjen op:

U.2009.341H
Sælger S af fast ejendom fik rentetabserstatning vedrørende uberettiget tilbageholdt beløb, og den berigtigende Advokat A fik undervejs en bøde.
S solgte to ejendomme til køber K med overtagelsesdag den 30. november 2004. Skøde blev underskrevet den 21. december 2004, og samme dag blev købesummen på 52 mio. kr. deponeret. Den deponerede købesum skulle frigives på sædvanlige vilkår, når endeligt anmærkningsfrit skøde var tinglyst, og renter tilfaldt S. Der opstod forskellige komplikationer under berigtigelsen, men den 18. april 2005 frigav K købesummen med fradrag af 5 mio. kr. Den 21. juli anlagde S sag mod K med påstand om frigivelse af det tilbageholdte beløb Den 21. december 2006 frigav K yderligere knap 4,4 mio. kr., svarende til det tilbageholdte med fradrag af en refusionssaldo på godt 0,6 mio. kr.
Den sagsøgte Advokat A blev ved Advokatnævnets kendelse af 10. marts 2008 – mellem afgørelsen i landsretten og Højesteret - pålagt en bøde på 20.000 kr.
Det hedder i Advokatnævnets afgørelse og begrundelse: *"Det fremgår af Østre Landsrets dom af 21. marts 2007, at Advokat A's klienter under sagen anerkendte, at frigivelse af købesummen kunne have fundet sted den 20. februar 2005", og landsretten tilkendte sælgerne erstatning for rentetab fra dette tidspunkt, og indtil frigivelse fandt sted den 18. april 2005. Landsretten vurderede, at der kunne være frigivet ca. 4 mio. kr. uden risiko for købernes tilgodehavende på refusionssaldoen.*
Nævnet finder, at Advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1, ved som berigtigende advokat at have medvirket til ovennævnte forløb. Nævnet bemærker herved, at det ikke findes at diskulpere Advokat A, at klagerne var uberettigede til at kræve morarenter refunderet over refusionsopgørelsen.
Der er ved bødestørrelsen lagt vægt på, at der over en lang periode blev tilbageholdt et stort beløb, hvorfor overtrædelsen findes at være af grov karakter."
For Højesteret var spørgsmålet, om S havde krav på erstatning for rentetab af de 5 mio. kr. for perioden fra den 20. februar 2005, hvor frigivelse af købesummen ubestridt kunne have fundet sted, til den 21. juli 2005.
Højesteret udtalte, at K af den deponerede købesum havde tilbageholdt et beløb, der i betydeligt omfang oversteg størrelsen af det beløb på godt 0,6 mio. kr., som det efter K's egen opgørelse var nødvendigt at tilbageholde for at sikre dækning af refusionstilgodehavendet. Tilbageholdelsen var derfor uberettiget.

I 2009 er linjen også klart opretholdt ved følgende kendelse fra Advokatnævnet, som medtages, da den beskriver alle de overvejelser, advokaten står over for.

Advokatnævnets kendelse af 28. august 2009

"Ved købsaftale underskrevet af klager (sælger S) den 22. januar 2008 og af køber den 16. januar 2008, solgte klager sin ejendom med overtagelsesdag den 1. april 2008. I forbindelse med handelen var klager repræsenteret af ejendomsmægler E. Køber K var repræsenteret af indklagede Advokat A. Af købsaftalen fremgik, at køber K havde taget advokatforbehold. Den 24. januar 2008 godkendte indklagede købstilbuddet på købers vegne. Af A's mail til E fremgik: *"Jeg har haft lejlighed til at gennemgå købsaftalen med [køber]. Jeg anmoder om at få bekræftelse på, at kælderen er tør og at der ikke er, eller har været skimmelsvamp. Køber ønsker, at der foretages fugtighedstest af kælderen. ... Jeg anmoder dig om at bekræfte, at alle forhold, der fremgår af tilstandsrapporten af 28.09.2007 udbedres af sælger for sælgers regning, herunder aftræksslangen, som giver forbehold i forsikringstilbuddet. Herudover anmoder jeg dig om at bekræfte, at sælger forestår nivellering af grunden for sælgers regning. Jeg anmoder om indeståelse for, at der ikke er vand/drænproblemer i haven på grund af niveau forskellen. ... Min godkendelse er betinget af, at handlen kan finansieres med 80 % ejerskiftelån. "* Den 4. februar 2008 svarede Ejendomsmægler E: "Nedenfor sælgers kommentar til [indklagedes] skrivelse: *"hej [fornavn], jeg har ikke haft vand eller andet i kælderen siden jeg har fået lavet dræn div. bunker jord bliver lagt ud div. ting som stod på [den beskikkede byggesagkyndiges] rapport er lavet"* Ved overtagelsen den 1. april 2008 gjorde Advokat A K's mangelsindsigelser gældende over for S. Den 13. juni 2008 udarbejdede indklagede refusionsopgørelse omfattende ejerskifteforsikring og mangler vedrørende nivellering, bortkørsel af haveaffald, varmeanlæg og tømrerarbejde, der udviste en saldo i K's favør på 141.418,50 kr. Den 17. juni 2008 blev endeligt skøde lyst uden anmærkninger. Samme dag frigav A købesummen med fradrag af 141.434,75 kr. til dækning af refusionssaldo i købers favør. S protesterede mod refusionsopgørelsen udarbejdet 13. juni 2008. I oktober/november 2008 udarbejdede A ny refusionsopgørelse omfattende ejendomsskat og ejerskifteforsikring, der udviste en saldo på 14.274,76 kr. i S' favør, men meddelte samtidig, at det var nødvendigt at medtage de mangler, som der var enighed om. Den 9. december 2008 udarbejdede A ny refusionsopgørelse omfattende mangler ejerskifteforsikring og mangler vedrørende nivellering, bortkørsel af haveaffald og varmeanlæg, der udviste en saldo på 129.122,25 kr. i K's favør. Den 12. december 2008 underskrev S den refusionsopgørelse, der udviste en saldo på 14.274,76 kr. i S' favør. Den 14. januar 2009 udarbejdede A ny refusionsopgørelse udvisende en saldo på 5.302,74 kr. i K's favør. Den 14. januar 2009 frigav A restkøbesummen med fradrag af 5.302,74 kr. til dækning af refusionssaldo i K's favør. S indgav klage til Advokatnævnet, der afgjorde klagen således: *"Advokater, der repræsenterer købere af fast ejendom, må ikke medvirke til, at der i beløb, som i forbindelse med en ejendomshandel er deponeret, tilbageholdes eller modregnes beløb uden sælgerens udtrykkelige samtykke, eksempelvis under påberåbelse af mangler ved ejendommen. Idet nævnet lægger til grund, at spørgsmålet om tilbageholdelsesret for mangler ikke var en del af det oprindelige aftalegrundlag mellem parterne, finder*

nævnet, at indklagede var uberettiget til at tilbageholde en del af købesummen. Det er på denne baggrund nævnets opfattelse, at indklagede har tilsidesat god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1, ved den 17. juni 2008 og den 14. januar 2009 at tilbageholde en del af købesummen. Som følge af det anførte pålægger nævnet i medfør af Retsplejelovens § 147 c, stk. 1, indklagede en bøde til statskassen på 10.000 kr. "

Og så en lidt speciel tilbageholdelse:

U.2010.975V
Advokat A havde bistået både sælger og køber i en handel om en café. Det var bestemt at hver part skulle betale halvdelen af omkostningerne. Advokaten modregnede købers salærandel i kontantbeløbet deponeret hos advokaten til fordel for sælger og gav ikke sælger underretning herom.
Advokatnævnet fastslog, at der var tale om en grov tilsidesættelse og ikendte en bøde på 20.000 kr.
Afgørelsen blev stadfæstet af byretten. For landsretten gjorde A gældende, at sælger skulle have accepteret ved underskrift på et gældsaneringsforslag, og at modregningen først fandt sted derefter. Vestre Landsret fandt ikke holdepunkter herfor og stadfæstede Advokatnævnets og byrettens afgørelse.

Og senere domme – det giver stadig anledning til afgørelser:

Østre Landsrets dom af 6. maj 2010 i sag B-1572-09. Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse blevet pålagt en bøde på 20.000 kr., for tilsidesættelse af god advokat skik ved at have tilbageholdt en deponeret købesum i en ejendomshandel. Nævnet udtalte, at en advokat, der repræsenterer køber af en fast ejendom, ikke uden sælgers udtrykkelige samtykke må medvirke til, at den deponerede købesum helt eller delvist tilbageholdes, efter at betingelserne for frigivelse i handlens vilkår er opfyldt. Dette uanset at Advokat A rettede for sig, efter at sælgers advokat havde protesteret mod tilbageholdelsen. Bøden blev fastsat under hensyn til, at Advokat A to gange i 2003 og tre gange i 2005 er tildelt sanktioner for tilsidesættelse af god advokatskik.
For byretten gjorde Advokat A i den forbindelse blandt andet gældende, at der oprindelig forelå en aftale med sælger om, at Advokat A var berettiget til at tilbageholde beløbet, at der var indgået en mundtlig aftale med sælger omkring dette, at Advokat A frigav en del af det deponerede beløb ved henvendelse fra sælgers advokat, at det dermed ikke er udtryk for tilsidesættelse af god advokat skik, og at han burde have fået en rimelig frist til at frigive den deponerede købesum. Byretten stadfæstede afgørelsen i sin helhed.
Landsretten tiltrådte, at der ikke i aftalegrundlaget var holdepunkter for tilbageholdelsen. Da der var et vist holdepunkt for en mundtlig aftale efterfølgende og især under hensyntagen til, at der umiddelbart skete frigivelse, da der blev protesteret, blev sanktionen ændret til en irettesættelse.

Retten i Glostrups dom af 14. april 2011 i sag BS 10E-2992/2010. I en ejendomshandel om et nyopført hus var der aftalt en specialbestemmelse om, at hvis der var mangler, skulle der indhentes en sagkyndig beslutning, der endeligt skulle fastsætte manglernes værdi. Parternes aftale indeholdt i øvrigt almindelige bestemmelser om den berigtigende advokats bemyndigelse herunder om frigivelse af købesummen.

Køberen, der var repræsenteret af Advokat A, gjorde en række mangler gældende, men sælger bestred disse. Ingen tog initiativ til gennemførelse af sagkyndig beslutning, men Advokat A tilbageholdt et større beløb. Der gik fra 2006 til klagen i 2009, men Advokatnævnet fandt, at fristen for klage ikke var overskredet, da tilbageholdelsen stadig bestod.
Da der ikke i parternes aftale, bl.a. fordi reglen om sagkyndig beslutning ikke var anvendt, var hjemmel til tilbageholdelse, havde Advokat A tilsidesat god advokatskik og ikendtes en bøde på 10.000 kr. Byretten stadfæstede.

I **Københavns Byrets dom af 19. juni 2012 i sag BS 37A-6724/2011** var der sket modregning på grund af et mangelskrav. Der var ikke hjemmel i handelsaftalen, og modregning var derfor i strid med god advokatskik. Bøden blev både af Advokatnævnet og retten fastsat til 10.000 kr.

I **Københavns Byrets dom af 7. juli 2014 i sag BS 46D-2783/2013** stadfæstede byretten en tilsidesættelse af god advokatskik i en sag, hvor ejendomshandlen indgik i en større virksomhedshandel. Der var deponeret en del af den samlede købesum, der var aftalt at skulle frigives, når der forelå endeligt anmærkningsfrit skøde på den faste ejendom. Da betingelsen var opfyldt, var der imidlertid opstået uenighed om grundlaget for handlen i relation til forurenet jord mv., og køber mente, at der forelå misligholdelse, der imidlertid ikke blev gjort gældende, men advokaten nægtede at frigive købesummen, medens der blev forhandlet om en løsning på det opståede problem. Den af Advokatnævnet fastsatte sanktion – en bøde på 10.000 kr. – blev ligeledes stadfæstet.

I **Københavns Byrets dom af 9. oktober 2014 i sag BS 38A-3049/2013** stadfæstede retten, at der var sket tilsidesættelse af god advokatskik, og at sanktionen skulle være en bøde på 10.000 kr. Det var i parternes aftale anført, at sælger skulle præstere et el- og VVS-tjek, hvilket sælger gjorde, men det viste sig, at disse tjek var yderst mangelfulde, hvilket så førte til en mangelssag. Da der ikke i parternes aftale var bestemmelser om kvaliteten af de angivne tjek og eventuelle konsekvenser af, at de var mangelfulde, var der ikke hjemmel for den berigtigende advokat til at foretage tilbageholdelse som sket.

Spørgsmålet forelå igen i **Østre Landsrets dom af 19. februar 2015 i B-1577-14**, hvor tilbageholdelsen af en del af købesummen og en i øvrigt godkendt refusionssaldo blev karakteriseret som grov og medførte en bøde på 20.000 kr.

I **Københavns Byrets dom af 18. april 2017 i sag BS 46D-2124/2016** var der også uden aftale tilbageholdt pga. mangler, og da der ikke var aftale herom, var det en tilsidesættelse af god advokatskik.

I de følgende to sager blev der argumenteret med, at der var tale om "retlige mangler", hvilket dog ikke ændrede ved praksis.

I **Retten i Næstveds dom af 14. juni 2018 i sag BS 15-917/2017** havde Advokatnævnet fundet at en tilbageholdelse i en situation, hvor der var mulige lejekrav fra en fraflyttet lejer, hvilket ikke var omtalt i parternes aftale. Den manglende omtale berettigede heller ikke advokaten i denne situation til at tilbageholde, hvilket retten stadfæstede.

I **Retten på Frederiksbergs dom af 16. april 2020 i sag BS-270/2019** var der tilbageholdt et større beløb i en handel med en udlejningsejendom, da en lejer ikke ville flytte. Skødet blev lyst uden anmærkninger og parterne forhandlende om en løsning, men købesummen blev ikke frigivet, men overført til berigtigende advokats klientkonto - men ikke til disposition for sælger. Retten stadfæstede, at der var tale om en tilsidesættelse af god advokatskik.

10.2.3 Inkassosager

På området for inkassosager er den væsentligste regel også AER artikel 41, der fastslår princippet om, at en advokat ved udførelse af en sag ikke må gå videre end, hvad berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsiger, herunder navnlig foretage unødige retsskridt eller søge sin klients interesser fremmet på utilbørlig måde.[475]

I inkassosager er advokater, foruden at være forpligtet af Retsplejelovens krav om "god advokatskik" og de advokatetiske regler, bundet af reglerne i inkassoloven, herunder særligt generalklausulen i inkassolovens § 9, der foreskriver, at inkassovirksomhed skal udøves i overensstemmelse med god inkassoskik.

Der er talrige eksempler på, at overtrædelse af inkassolovens regler tillige af Advokatnævnet er blevet betragtet som værende tilsidesættelse af god advokatskik.

En samlet vejledning kan bl.a. findes i **Retten i Lyngbys dom af 13. december 2013 i sag BS 153-844/2013**, hvor Advokat A fik en bøde for ikke at have påset, om der var givet tre inkassovarsler, og det derfor ikke kontrolleret, at der kunne opkræves diverse omkostninger, og det var ikke påset, at den forhøjede rentesats, der blev opkrævet, var retmæssig.

Retten i Glostrups dom af 15. august 2017 i sagerne nr. BS 10C-2647/2015, BS 10C-2648/2015, BS 10C-78/2016, BS 10C-79/2016, BS 10C-80/2016, BS 10C-81/2016, BS 10C-790/2016 er også meget vejledende, da den kommer ind på mange af inkassoområdets problemer, både i de afgørelser, der stadfæstes og i de, der på grund af nye oplysninger under domstolsbehandlingen, ændres; så alle syv afgørelser refereres her samlet:
1) Retten tiltrådte, at Advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik, da Advokat A burde have været bekendt med, at debitors værge havde frabedt sig konsulentbesøg hos debitor, og ved desuagtet at lade et konsulentbesøg gennemføre,
2) Retten ophævede Advokatnævnets kendelse, idet Advokat A – men først efter sagens indbringelse for retten - havde fremlagt to rykkerskrivelser fra kreditor, således at Advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik ved at opkræve omkostningerne i inkassobrevet. Advokat A havde ligeledes - under sagen - godtgjort, at man havde forholdt sig til klagers indsigelser forud for trussel om RKI.
3) Retten tiltrådte, at Advokat A ved ikke at besvare en forespørgsel fra debitors advokat om grundlaget for kravet havde tilsidesat god advokatskik. Retten ophævede en del af kendelsen, der vedrørte tilsidesættelse på grund af manglende varsling af konsulentbesøg. Det skete på baggrund af nye oplysninger – først forelagt for retten - herunder brev til debitor med advisering af konsulentbesøg. Retten fandt dog stadig sanktionen passende fastsat til 10.000 kr.
4) Retten tiltrådte, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved ikke forud for udsendelse af inkassobrev at have foretaget fornødne undersøgelser af, om kravet var berettiget, og om betingelserne for at opkræve inkasso- og rykkergebyr var opfyldt.

[475] Jf. den grundige gennemgang hos Vibeke Tarpgaard og Hanne Christensen; "God advokatskik i inkassosager", Advokaten 04/2013 – side 34 ff. og opfølgende artikler af Hanne Christensen; "God advokatskik i inkassosager", Advokaten 10/2015 – side 38 ff. og Astrid Kastberg Petersen; "God advokatskik i inkassosager", Advokaten 2/2020 side 50 ff.

5) Retten fandt det godtgjort – på grund af nye oplysninger under retssagen - at Advokat A havde varslet konsulentbesøget, og derfor havde Advokat A ikke handlet i strid med god advokatskik ved at gennemføre besøget. Retten fandt derimod, at det var en fejl, at Advokat A sendte brev direkte til debitor, selv om debitor var repræsenteret ved advokat. Da fejlen imidlertid – ifølge nye oplysninger under retssagen - omgående blev redresseret ved brev fremsendes med A-post dagen efter til debitors advokat, fandt retten, at der forelå så særlige omstændigheder, at der ikke forelå en tilsidesættelse af god advokatskik.
6) Retten tiltrådte, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik, da det ikke var godtgjort, at der var blevet sendt rykkerskrivelser. Advokat A var derfor ikke berettiget til at opkræve rykker- og inkassoomkostninger. Advokat A havde herudover ikke undersøgt, om kravet var bestridt forud for trussel om RKI. Den omstændighed, at kreditor var en fast klient, kunne ikke i sig selv fritage Advokat A for denne undersøgelse[476]. Endeligt var det i strid med god advokatskik at true med at aflægge et servicebesøg uden forudgående varsel.
7) Byretten ophævede Advokatnævnets kendelse, idet Advokat A efter sagens indbringelse for retten havde fremlagt rykkerskrivelser fra kreditor, hvorefter Advokat A ikke havde tilsidesat god advokatskik ved at tage kravet til inkasso som sket med gebyrer og inkassoomkostninger.
Afgørelserne refereres efter omstændighederne ikke yderligere.

10.2.3.1 Fremsendelsesmåde

Det er i strid med god advokatskik at sende inkassoskrivelser til debitors arbejdsplads eller debitors arbejdsgiver, at sende inkassoskrivelser i kuverter påtrykt "Inkasso" og/eller "RKI", og at undlade at sikre sig at inkassoskrivelser sendes til den rette person.

I **Retten i Glostrups dom af 18. november 2013 sag BS 10A-317/2013** blev det fastslået, at det også er i strid med både god inkassoskik og god advokatskik at sende brev til debitor, hvor man gennem ruden kunne læse "Deres gæld til...". Samme resultat i **Retten i Aarhus dom af 2. januar 2018 i sag BS 10-2279/2016**.

10.2.3.2 Betalingsfrist

På baggrund af inkassolovens regler, jf. særligt lovens § 10, er det i strid med god advokatskik at tage en fordring til inkasso, **1)** inden der er afsendt en påkravsskrivelse,[477] **2)** uden at anføre tilstrækkelige oplysninger til, at modtageren kan identificere kravet, og **3)** anføre betalingsfrister på under 10 dage før omkostninger påløber.[478]

Retten i Helsingørs dom af 14. maj 2009 – BS-1-469/2008 Advokatnævnet og Byretten fastslog, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik efter Retsplejelovens § 126, stk. 1, ved i påkravsskrivelse omfattet af inkassolovens § 10, ikke at leve op til lovens krav om tydelig angivelse af alle oplysninger, som var nødvendige for skyldners bedømmelse af fordringen, og ved at undlade at imødekomme anmodning fra

[476] Tilsvarende **Retten i Koldings dom af 18. november 2013 i sag BS 5-145/2013**, hvor advokaten havde en aftale med kreditor, men reelt ikke kontrollerede noget som helst og troede på aftalen og "edb-systemets ufejlbarlighed".
[477] På trods af, at reglen er indarbejdet, førte en tilsidesættelse til en bøde i **Vester Landsrets dom af 17. september 2020 i sag BS-48985/2019**
[478] Se f.eks. **Retten i Horsens dom af 21. april 2015 i sag BS 150-740/2014**, hvor manglende varsel blev sanktioneret.

skyldners advokat om disse oplysninger. Derudover havde Advokat A udtaget stævning inden 10 dagsfristens udløb.[479]

Retten i Aarhus dom af 2. december 2014 i sag BS 372/2014. Her tog retten stilling til, om det var i strid med god advokatskik at sende inkassoskrivelse efter, at det i tidligere brev var tilkendegivet, at der ville blive udtaget stævning – det fandt retten, modsat Advokatnævnet, ikke, men der var enighed om, at opkrævning af inkassoomkostninger uden afgivelse af det fornødne 10 dages varsel var en tilsidesættelse. Bøden blev fastsat til 10.000 kr. Forløbet i sagen kunne for en del tyde på overforsigtighed i relation til reglerne, idet der var sendt adskillige breve med stillingtagen mv., jf. nedenfor, men lige netop fristen var ikke med.[480]

Retten i Randers dom af 22. januar 2018 i sag BS-849/2016. Der var opkrævet udenretlige inkassoomkostninger uden 10-dages varsel, for høje omkostninger og for mange renter. Der var tale om gentagelse og bøden blev fastsat til 40.000 kr. **Østre Landsrets dom af 20. juni 2019 i sag B-2121-17** fastslog igen, at der ved inkassosagens begyndelse skal indhentes en kopi af rykkerskrivelser eller andet med inkassovarsel, der er sendt til skyldneren. Det var en "gentagelsessag" og bøden blev 60.000 kr.

En fravigelse af udgangspunktet med en "normalbøde" er følgende: **Retten på Frederiksbergs dom af 11. august 2014 i sag BS F-1353.** I en fogedrekvisition blev det af Advokatfuldmægtig A angivet, at inkassolovens § 10 var overholdt. Det var ikke korrekt, da der ikke var givet inkassovarsel med 10 dage, hvilket Advokatnævnet og retten fandt var en tilsidesættelse af god advokatskik. Advokatnævnet sanktionerede med en "normalbøde", men retten fandt efter en konkret vurdering af "de involverede parters forhold, sagens forløb og karakteren af den begåede fejl", at en passende sanktion var en irettesættelse.

10.2.3.3 Inkasso af eget salær, når der behandles salærklage.

Det er i strid med god advokatskik at tage eget salærkrav til inkasso, når der samtidig behandles en salærklagesag for advokatmyndighederne, jf. Retsplejelovens § 147 a og sanktioneret ved **Vestre Landsrets dom af 19. december 2000 i sag B-0237-00.** Advokat A havde taget sit salærkrav til inkasso, på trods af, at klienten havde indbragt salærklage for advokatmyndighederne,
I inkassoskrivelsen var ligeledes anført, at sagen uden yderligere varsel ville blive indbragt for retten, hvis det opkrævede beløb ikke blev betalt. Advokat A var dog som følge af salærklagen udelukket fra at indbringe sagen for domstolene, jf. Retsplejelovens § 147 a, hvorfor det efter inkassolovens § 9 måtte anses for at være i strid med god inkassoskik at true med retsskridt, som på det pågældende tidspunkt ikke var aktuelt. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse. Da der på tidspunktet for landsrettens stadfæstelse hverken forelå Advokatnævns- eller retspraksis herom, blev sanktionen ændret til en advarsel.

---

[479] Tilsvarende **Retten i Holbæks dom af 10. april 2014 i sag BS 3-821/2013**, hvor fordringen var ejendomsskat. Advokatens inkasso skridt skal også her overholde inkassoloven. I **Københavns Byrets dom af 23. september 2016 i sag BS 36A-3386/2015,** blev et bredere påkrav anset for at være omfattet af Inkassoloven, og et manglende varsel blev sanktioneret.
[480] Samme **Retten i Holstebros dom af 12. februar 2020 i sag BS-28816-HOL** "Inden 10 dage" blev også sanktioneret i **Østre Landsrets dom af 5. marts 2021 i sag BS-49974/2019**

10.2.3.4 Trussel om indberetning og indberetning til debitorregistre

Det er i strid med god advokatskik at indberette debitorer til RKI eller andre debitorregistre, når der foreligger information om, at fordringen er bestridt, herunder at undlade at gennemgå sagens bilag forinden indberetning sker, da undladelsen kan medføre uberettiget indberetning:

U.2006.2746V: Sagen vedrørte en fordring, som Advokat A skulle inkassere hos Selskab S. Advokat A sendte et rykkerbrev til S, hvorefter Direktør D på vegne af S bestred fordringen og opfordrede Advokat A til at anlægge sag. Advokat A anlagde herefter sag.
Sagen blev ved en fejl ikke registreret i Advokat A's system som en sag med indsigelse, og der skete derfor indberetning fra Advokat A's kontor til RKI. Da Advokat A blev gjort bekendt med fejlen, foranledigede han straks registreringen slettet.
S klagede til Advokatnævnet, der pålagde Advokat A en bøde på 5.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik. Landsretten lagde til grund, at indberetningen skete ved en fejl, der bestod i, at en medarbejder i Advokat A's inkassoafdeling undlod at følge den interne instruks om at påføre sagsomslaget en tydelig påtegning om, at skyldneren havde indsigelse mod kravet. Under hensyn til, at de ansatte i inkassoafdelingen var instrueret om, hvordan de skulle forholde sig, hvis skyldneren fremkom med indsigelser, udgjorde selve den manglende påtegning om indsigelsen på sagsomslaget ikke en tilsidesættelse af god advokatskik.
Landsretten fandt derimod, at det var en fejl, at stævning blev udtaget mod S, uden at Advokat A eller den advokatfuldmægtig, der var knyttet til inkassoafdelingen, forinden gennemgik sagens bilag, hvilket ville have afværget den fejlagtige registrering i RKI. Ved at undlade at sikre, at sagens bilag blev gennemgået forud for gennemførelsen af registreringen i RKI, havde Advokat A handlet i strid med god advokatskik. Under hensyn til karakteren af den begåede fejl tildeltes Advokat A en irettesættelse, jf. Retsplejelovens § 147 c, stk. 1.

Ovennævnte dom, **U.2006.2746V,** blev forgæves påberåbt i **Vestre Landsrets dom af 1. september 2011 i sag V.L. B-0230-11.** Retten stadfæstede en "normalbøde" på 10.000 kr. for anmeldelse til RKI på trods af indsigelser. Landsretten anfører, at det må lægges til grund, at der ikke inden indberetning til RKI var sket nogen gennemgang af sagen for at advokaten kunne sikre sig, at der ikke var indsigelser.

U.2012.2205V: Sagen vedrører god advokatskik i forbindelse med (volumen-) inkassosager, herunder pligten til at sikre, om en fordring er bestridt, og brugen af trusler om registrering i RKI el. lign. registre.
Advokat A bistod en fast klient, postordrevirksomheden S, med inddrivelse af krav, ved såkaldt volumeninkasso. S havde oversendt et krav på forbrugeren B på 114,97 kr. til inddrivelse hos A. Advokat A sendte en inkassoskrivelse til B hvoraf fremgik, at B måtte påregne at blive indberettet til RKI og, at RKI var tilgængeligt for *"banker, kreditforeninger, offentlige myndigheder og erhvervsvirksomheder [..] og de må forvente at mange af disse i givet fald ikke længere vil betragte dem som kreditværdig."*
B indklagede Advokat A for Advokatnævnet med påstand om, at A havde handlet i strid med god advokatskik ved a) at have taget en bestridt fordring til inkasso, og b) ved at true med indberetning til RKI.

Ad a) oplyste A, at klienten S var en fast klient, der var instrueret om kun at sende ubestridte fordringer til inddrivelse hos A. A fandt det derfor ikke fornødent at foretage en nærmere undersøgelse af, om kravet var bestridt. Advokatnævnet fandt ikke, at A herved havde handlet i strid med god advokatskik, idet det ikke efter sagens omstændigheder var fornødent at foretage en selvstændig undersøgelse af kravets berettigelse.
Ad b) udtalte Advokatnævnet, at A havde handlet i strid med god advokatskik ved at fremsende en "trussel" om at indberette B til RKI, uden at have foretaget en konkret undersøgelse af, om der var fremsat indsigelse mod fordringen.
Advokat A indbragte Advokatnævnets afgørelse for byretten med påstand om, at A ikke, i forhold til forhold b), havde haft pligt til at foretage en konkret undersøgelse af kravets berettigelse. A gjorde i den forbindelse gældende, at kriterierne for at vurdere om en fordring er bestridt må være de samme, uanset om en advokat tager en fordring til inkasso, eller om en advokat varsler indberetning til et gældsregister.
Byretten og landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse. Landsretten udtalte i den forbindelse: *"En indberetning til [RKI] kan have alvorlige følger for den indberettede. Advokat [A] anfører således selv i [inkassobrevet], at RKI´s registre efter domserhvervelse er tilgængelige for bl.a. banker, kreditforeninger, offentlige myndigheder og f.eks. virksomheder, der sælger varige forbrugsgoder på afbetaling. Videre skriver [A], at [B] må forvente, at mange af disse virksomheder mv. i givet fald ikke længere vil betragte [B]som kreditværdig. Det tiltrædes derfor, at [A] har handlet i strid med god advokatskik ved [at oplyse B] om indberetning til RKI uden at have foretaget en konkret undersøgelse af, om der var fremsat indsigelse mod [fordringen]."*

Tilsvarende afgørelse i **U.2014.7Ø,** hvor der vedrørende undersøgelser sker en klarificering: *"Landsretten finder, at det er i strid med god advokatskik, at en advokat i et inkassobrev oplyser debitor om indberetning til RKI uden at have foretaget en konkret undersøgelse af, om debitor har fremsat indsigelser mod fordringen, fx ved henvendelse til* ***debitor*** *eller kreditor"* (vor fremhævelse).

Der må foranstaltes egentlige undersøgelser, før truslen om indberetning sendes. Der skal være en høj grad af sikkerhed for, at der ikke er indsigelser[481].

Det er endvidere i strid med god advokatskik ikke at slette debitorer fra RKI, når en fordring er ophørt.

10.2.3.5 Bestridte fordringer

Det er i strid med god advokatskik at tage bestridte fordringer til inkasso, uden at forholde sig til de rejste indsigelser, jf. bl.a. **Østre Landsrets dom af 31. august 2006 i sag B-400-06**[482]: Advokat A havde på vegne af en klient fremsendt inkassobrev til en af klientens kunder. Kunden fremkom med en skriftlig indsigelse mod fordringen, idet kunden hævdede, at en lejeaftale var opsagt på et tidligere tidspunkt. Advokat A forholdt sig ikke selv til den rejste indsigelse, men han videresendte brevet til klienten, der overgav sagen til et inkassobureau. Advokat A fremsendte efterfølgende nye inkassobreve til klientens kunde,

[481] Jf. yderligere Vibeke Tarpgaard og Hanne Christensen; God advokatskik i inkassosager, Advokaten 04/2013 – side 34ff.
[482] Se også **Retten i Roskildes dom af 24. november 2016 BS-8A-274/2015, Retten i Randers dom af 26. november 2019 i sag BS-12856/2019, Vestre Landsret dom af 6. oktober 2020 i sag BS-59073/2019**, og **Retten i Aarhus dom af 21. december 2020 i sag BS-47090/2019**, der i det hele følger praksis.

og foranledigede et besøg af en af sine medarbejdere med henblik på etablering af en betalingsordning.
Advokatnævnet fandt, at der forelå en grov tilsidesættelse af god advokatskik, da det måtte have stået klart for Advokat A, at den omhandlede fordring var bestridt. Det påhvilede herefter Advokat A at sikre sig, at kravet ikke på ny blev taget til inkasso uden, at han havde forholdt sig til de rejste indsigelser og oplyst kunden om sin bedømmelse af sagen.
Under landsrettens behandling af sagen var det ubestridt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik. Det lagdes dog til grund, at der var blevet givet et fyldestgørende svar på indsigelsen mod fordringen. Under disse omstændigheder fandtes det, uanset at Advokat A fortsatte inkassovirksomheden, overvejende betænkeligt at fastslå at Advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik. Landsretten nedsatte herefter bøden fra 10.000 kr. til [dagældende "normalbøde"] 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.].

Det er derimod **ikke** er i strid med god advokatskik at tage et bestridt krav til inkasso, hvis advokaten efter at have gennemgået sagen fastholder kravet og tilbageviser indsigelserne, samtidig med at han foretager inkassoskridt:

U.2004.99H: Advokat A havde i et brev over for Debitorerne D anført, at han ville tage et krav ifølge en faktura til inkasso, såfremt der ikke skete betaling. Ved afsendelse af brevet var Advokat A bekendt med, at D bestred kravet og havde andre indsigelser, men indsigelserne var der inden taget stilling til, og dette blev omtalt i advokatens skrivelse.
D indbragte Advokat A for Advokatnævnet med påstand om, at A ved sin adfærd havde tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet fandt i overensstemmelse med den indbragte klage, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved at have taget en bestridt fordring til inkasso, idet indsigelsen ikke var åbenbart grundløs, og Advokat A blev derfor pålagt en bøde på 5.000 kr. Advokat A indbragte sagen for Vestre Landsret, der stadfæstede Advokatnævnets afgørelse.
Højesteret *ophævede* afgørelsen, og det anføres bl.a.:

> *"Hverken ordlyden af eller forarbejderne til inkassoloven giver holdepunkter for at antage, at loven ikke finder anvendelse i tilfælde, hvor fordringen er bestridt af skyldneren, og hvor dennes indsigelser ikke uden videre kan afvises. Også lovens formål taler entydigt for, at den tillige finder anvendelse ved inddrivelse af sådanne fordringer. De hensyn til skyldneren, som ligger bag bl.a. § 9 om pligt til at iagttage god inkassoskik og § 10 om pligt til at afgive skriftligt påkrav, før andre foranstaltninger iværksættes, gør sig således gældende med mindst samme styrke i tilfælde, hvor fordringen er bestridt, som i tilfælde, hvor fordringen ikke er bestridt. Hvad særligt angår § 10 bemærkes, at bestemmelsen bl.a. skal sikre, at skyldneren får lejlighed til at genoverveje sin stilling i lyset af risikoen for at blive påført yderligere omkostninger i tilfælde af sagsanlæg. Det må herefter lægges til grund, at inkassoloven også finder anvendelse ved inddrivelse af bestridte fordringer.*
> *Det kan på denne baggrund ikke i sig selv anses for uberettiget, at en advokat, som af fordringshaveren er blevet anmodet om at inddrive en bestridt fordring om fornødent ved sagsanlæg, i en skrivelse til skyldneren redegør for, hvorfor dennes indsigelser ikke anerkendes af fordringshaveren, og tilkendegiver, at retssag vil blive anlagt, såfremt der ikke inden for en angiven frist på mindst 10 dage sker betaling eller indgås forlig. Den trussel eller pression, som kan siges at ligge i tilkendegivelsen om, at retssag vil blive anlagt, hvis en udenretlig løsning ikke opnås, kan ikke sidestilles med den*

situation, at en advokat på grundlag af en bestridt fordring indgiver konkursbegæring eller truer hermed.
I betragtning af at også inddrivelse af en bestridt fordring er omfattet af inkassoloven, kan heller ikke selve anvendelsen af udtrykket »taget til inkasso« anses for uberettiget.
Det må endvidere anses for berettiget, at advokaten i skrivelsen tager forbehold om sit inkassosalær, idet advokaten ligesom ved inddrivelse af ubestridte fordringer i almindelighed må kunne gøre krav herpå som led i en udenretlig løsning, såfremt en sådan kan opnås."

Den af Advokat A udviste adfærd fandtes at være berettiget, og Advokat A havde således hverken handlet i strid med god inkassoskik eller i strid med god advokatskik."[483]

Såfremt de fremsatte indsigelser må anses for åbenbart grundløse, har advokaten ikke en pligt til at forholde sig til indsigelserne, inden der fremsendes inkassoskrivelse.

Det er imidlertid også udledes af Advokatnævnets praksis, at hvis der foreligger en generel, skriftlig og kontrolleret aftale mellem advokaten og klienten om arbejdsgangen, herunder at advokaten skal orienteres om debitorernes indsigelser, er det ud fra en samlet vurdering ikke i strid med god advokatskik, at advokaten tager en fordring til inkasso, hvis en sådan orientering ved en fejl fra klienten ikke sker, og advokaten således handler uden at have viden om debitors fremsatte indsigelser over for kreditor.

Retten i **Odenses dom af 30. marts 2023 i sag BS-250/2022** adskilte sig lidt, da den ikke vedrørte spørgsmålet om undersøgelsespligt i relation til indsigelser, idet det er ubestridt, at Debitor, D, havde gjort indsigelser, hvilket efter det oplyste var baggrunden for, at Advokat A var instrueret i at udtage stævning, hvis der ikke skete betaling.
Advokatnævnet fandt, at den lempede undersøgelsespligt for advokater, der er fast inkassoforbindelse for en klient, ikke kan udstrækkes til bl.a. at gælde inkassolovens § 10, stk. 3. og Advokat A ikke havde godtgjort, at han forud for opkrævningen af inkassoomkostninger på 3.900 kr. havde påset, at betingelserne for at pålægge inkassoomkostninger var opfyldt, herunder at der var sendt en rykkerskrivelse til D, hvoraf det fremgik, at manglende betaling inden en frist på mindst 10 dage fra afsendelsen af rykkerskrivelsen ville kunne medføre, at der blev pålagt yderligere inddrivelsesomkostninger, jf. inkassolovens § 10, stk. 3. Kreditors e-mail til D opfyldte ikke disse betingelser.
Advokatnævnet fandt på den baggrund, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at opkræve inkassoomkostninger og det stadfæstede retten.

Der kan også være tale om mere undskyldelige fejl.

Retten i Århus dom af 14. april 2010 i sag BS 6-357/2009. Advokat A havde fra en bank modtaget en pantebrevsydelse til inkasso og opsagde pantebrevet til fuld indfrielse. Det viste sig efterfølgende, at banken ikke havde fremsendt påkravsskrivelse. Det viste sig også, at debitor rent faktisk havde betalt ydelsen inden sagen blev fremsendt til advokaten. Advokatnævnet statuerede, at det var en tilsidesættelse af god advokatskik at opsige forinden skriftligt påkrav. Retten stadfæstede dette. Advokatnævnet havde fastsat

[483] **Retten i Horsens dom af 21. april 2015 i sag BS 150-740/2014**, omhandler også en tilsidesættelse ved manglende stillingtagen til indsigelser.

sanktionen til en "normalbøde", men retten nåede frem til, at der var tale om en ekspeditionsfejl og fastsatte sanktionen til en irettesættelse.

10.2.3.6 Fogedforretning, arrest o. lign.

Det er ikke i strid med god advokatskik at gennemføre en inkassosag over for en debitor, der har underskrevet en skylderklæring, selvom erklæringen er givet som led i forligsforhandlinger, når der ikke er grundlag for at tro, at debitor faktisk bestrider fordringen, jf. følgende dom:

Vestre Landsrets dom af 30. marts 2005 i sag B-1272-04: Advokat A havde på vegne af sin klient sendt inkassoskrivelse til klageren indeholdende et udkast til frivilligt forlig. Klageren returnerede det frivillige forlig i underskrevet stand og fremsatte samtidig to forslag til afvikling af gælden. A's klient afslog de fremsatte forslag til afvikling, hvilket imidlertid ikke blev meddelt klageren. Klageren blev efterfølgende sendt til registrering i RKI samt indkaldt til fogedretten.
Advokatnævnet fandt ved sin kendelse, at A havde tilsidesat god advokatskik ved under de nævnte omstændigheder at have sendt det frivillige forlig til fogedretten, og tildelte advokaten en irettesættelse.
Landsretten *ophævede* Advokatnævnets afgørelse med begrundelsen, at klageren havde erkendt at skylde beløbet samt, at det ikke i klagerens brev til A kunne indfortolkes, at det frivillige forlig var betinget af, at et af afviklingsforslagene blev accepteret af kreditor.

10.2.3.7 Inkasso i øvrigt

Dette afsnit er lidt blandet, men viser nogle af de problemer, der kan opstå i en inkassosag og som skal behandles rigtigt.

I **Københavns byrets dom af 8. maj 2015 i sag BS 38A-2999/2014** blev Advokat A frifundet for at opkræve omkostninger både efter en byretsafgørelse og efter en landsretsdoms konklusion, selv om det fremgik af præmisserne, at det omkostningsbeløb, der var nævnt i konklusionen, var både for by- og landsret[484].

Det i strid med god advokatskik i en inkassoskrivelse 1) at kræve forrentning i strid med renteloven, hvis anden rentesats ikke er gældende,[485] 2) at true debitor med at underrette dagspressen og/eller debitors kundekreds om udeståendet, 3) at true med at ville sælge fordringen til privat inkassator/notoriske voldsmænd eller lignende.

Det er ikke overraskende også i strid med god advokatskik at forfølge et krav, der er betalt, jf. **Retten I Helsingørs dom af 22. maj 2013 i sag BS 18-30/2013**, og at opkræve ydelser, der ikke er vedtaget, er også i strid med god advokatskik, jf. **Østre Landsrets dom af 29. marts 2022 i sag BS-7479/2020**.

[484] I **Københavns Byrets dom af 27. november 2014 i sag BS 43C-5569/2013** søgte advokaten at rette op på en fejlagtig kreditering hos kreditor, der var forårsaget ved en ekspeditionsfejl hos advokaten, ved at kræve debitor for et beløb, der rent faktisk ikke skyldtes. Byretten stadfæstede tilsidesættelsen og bøden på 10.000 kr.
[485] Jf. ovennævnte **Retten i Lyngbys dom af 13.12.2013 i sag BS 153-844/2013**, hvor rentekravet ikke var undersøgt.

Det skal dog være advokaten, der begår fejlen.

Københavns Byrets dom af 20. juni 2008 i sag BS 45C-2565/2007. Advokatnævnet fandt, at Advokat A var ansvarlig for at rykke en person, der var frifundet, med oplysning om, at sagen fortsatte ved et inkassobureau, og betaling skulle ske hertil. Advokat A blev pålagt en bøde på 10.000 kr. For retten blev det imidlertid oplyst, at Advokat A havde afregnet sagen efter afgørelsen i retten, og at de fejlagtige breve ikke var sendt af advokaten, men sendt af et inkassobureau. Advokatnævnets kendelse blev på dette grundlag *ophævet*.

Det er en tilsidesættelse, hvis der uretmæssigt opkræves gebyrer eller forhøje omkostningsbeløb i øvrigt:

Østre Landsrets dom af 29. september 2009 i sag 3. afd. B-791-09. Advokat A havde indbragt Advokatnævnets kendelse, ved hvilken han var blevet idømt en irettesættelse og pålagt at tilbagebetale 250 kr. til F.
Advokat A tog den 2. februar 2007 en klients (K) tilgodehavende hos firmaet (F) til inkasso. Den 15. februar 2007 rykkede Advokat A for det skyldige beløb. Den 22. februar 2007 rettede F henvendelse til Advokat A for at få restgælden oplyst. Herefter indbetalte F restgælden direkte til K den 23. februar 2007. K orienterede Advokat A herom, og Advokat A arkiverede herefter sagen.
Imidlertid indbetalte F på ny et beløb svarende til restgælden, således som denne var blevet oplyst den 15. februar 2007, til Advokat A, den 27. marts 2007. Advokat A returnerede dagen efter pr. check det indbetalte beløb dog med fradrag af 250 kr., som udgjorde et "ekspeditionsgebyr".
Advokatnævnet fandt, at Advokat A ikke havde *"... godtgjort at have haft nødvendige udgifter i forbindelse med returnering, der svarer til det opkrævede ekspeditionsgebyr".*
Advokatnævnet tildelte som følge heraf Advokat A en irettesættelse og pålagde denne at tilbagebetale 250 kr. til F med tillæg af procesrente fra tilbageholdelsen.
Under sagen for Retten i Lyngby gjorde Advokat A bl.a. gældende, at Advokat A havde afholdt udgifter i forbindelse med tilbagebetalingen, at Advokat A manuelt måtte skrive en check i forbindelse med tilbagebetalingen samt, at fradraget ikke var sket i relation til sagsøgerens klient, men i relation til debitor. Endelig gjorde Advokat A gældende, at Advokatnævnets sanktion var disproportional.
Retten bemærkede indledningsvist, at opkrævning af gebyr eller lignende kræver hjemmel. Retten fandt, at der ikke forelå hjemmel til, at man kan kræve sig tillagt 250 kr., når man skal tilbagebetale et beløb, som fejlagtigt er blevet betalt. Herefter udtalte retten: *"Når sagsøgeren som advokat således fratrak et gebyr, udviste han en adfærd, der ikke stemte med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126."*
Retten stadfæstede herefter Advokatnævnets afgørelse. Herefter blev sagen anket til landsretten, der ligeledes stadfæstede på grundlag af, at: "*Opkrævningen er derfor med rette fundet i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126".* [486]

Det er derimod ikke i strid med god advokat skik med lempe at samle oplysninger til sagen. Den følgende dom er et grænsetilfælde. **Retten i Koldings dom af 29. september 2010 i sag BS 1-311/2010.** Advokatnævnet fandt, at en telefonisk henvendelse til en debitors

[486] Også **Retten i Randers dom af 26. november 2019 i sag BS-12856/2019**

nabo for at få et telefonnummer, var at gå videre end hensynet til klienten tilsagde og fastsatte en "normalbøde" på 10.000 kr.
For retten blev det klarlagt, at debitor havde meddelt at lukke sin virksomhed pga. sygdom, at debitor ikke svarede på henvendelser, og at advokatens henvendelse alene var sket for at få oplyst kontaktoplysninger – da debitor var syg – og uden oplysning om titel, kun navn på advokaten. Byretten ophævede Advokatnævnets afgørelse ud fra de konkrete omstændigheder.

Det er selvfølgelig en balancegang. Byretten anfører: "Advokater, der driver inkassovirksomhed, skal handle i overensstemmelse med god inkassoskik, hvilket blandt andet indebærer, at der ikke anvendes metoder, der udsætter skyldner for urimelig pression, skade eller ulempe.", og det er jo kernen. Hvis advokaten udøver urimelig pression, skader eller er til ulempe – så er det ikke acceptabelt. Når advokaten søger at *løse* sagen og konflikten under hensyntagen til begge parter, så er det som udgangspunkt i orden.

10.2.4 Konkurs som inkassomiddel

Udgangspunktet er, at advokaten har samme frihed til at true modparten med konkursbegæring, som han har til at rejse andre typer af krav mod modparten. Det er dog kun udgangspunktet – advokaten må ikke misbruge dette retlige instrument, da det er et voldsomt tiltag.

Da der er regler for, hvornår en konkursbegæring kan imødekommes af skifteretten, må advokaten før en evt. trussel undersøge, om der er retligt grundlag for at konkursbegæringen vil blive taget til følge. Er der ikke dette retlige grundlag, må trussel herom betragtes som at være misbrug af konkursinstituttet og i strid med god advokatskik.

Det må være en relativt klar fordring. Såfremt kravet ikke bestrides af skyldneren, må advokaten kunne tage det til udtryk for, at kravet eksisterer. Dette gælder også, hvis skyldneren f.eks. ikke har reageret på en henvendelse, men advokaten må i alle tilfælde vurdere kravet og dets klarhed og berettigelse.

Før en evt. trussel om og/eller indgivelse af konkursbegæring, må advokaten sandsynliggøre, at kreditor (klienten) har en retlig interesse i konkursproceduren. Der må kunne angives en rimelig baggrund for, at netop konkurs er det rette retsmiddel.

Advokaten må for at overholde god advokatskik undersøge skyldnerens økonomi og have klare holdepunkter for skyldners manglende betalingsevne. I tilfælde af tvivl må advokaten gøre en aktiv indsat for at rydde denne af vejen, jf. f.eks. **Østre Landsrets dom af 8. februar 2001**, hvor en advokat pålagdes bøde for at have truet med indgivelse af konkursbegæring uden fornøden undersøgelse, og modsat **U.2000.1320H**, hvor en advokat fandtes at have ydet en aktiv indsats, jf. om begge nedenfor.

Debitors insolvens er selvsagt omdrejningspunkt for konkursinstituttet. Medmindre kreditor, har påvist økonomiske uregelmæssigheder hos skyldneren, påhviler bevisbyrden for skyldnerens insolvens fordringshaveren. Det vil således være i strid med god advokatskik, at advokaten truer med konkurs på et tidspunkt, hvor det ikke er afklaret, om der kan opnås betaling gennem individuel forfølgning. Her kan det være et moment, at skyldner nægter at give oplysninger om sin betalingsevne, hvis der er berettiget tvivl herom.

Der kan henvises til fremstillingen af Lars Økjær Jørgensen, der skriver om "Konkursbegæringer og god advokatskik", hvor hele problemstillingen og praksis op til 1999 bliver gennemgået.[487] Fremstillingen er stadig dækkende.

10.2.4.1 Trusler om konkurs

Advokaten skal sikre sig, at kravet har den fornødne klarhed, at der ikke er rimelig tvivl om kravets eksistens, og at konkursbetingelserne er til stede i relation til debitors økonomiske situation. Det gælder både ved trusler om konkurs og indgivelse af konkursbegæring.

[487] Lars Økjær Jørgensen: Advokatbladet 3/1999.

U.2001.1246H: Som advokat for et rådgivende ingeniørfirma anførte Advokat A i en inkassoskrivelse til byggeselskabet S: *"Såfremt beløbet ikke er indbetalt til mit kontor inden 5 dage fra dato, må De påregne, at min klient formentlig vil forlange indgivet en konkursbegæring imod Dem."*
Denne udtalelse måtte opfattes som en trussel om at indgive konkursbegæring. S havde bestridt kravet, og det måtte for Advokat A være tvivlsomt, om og i givet fald i hvilket omfang det bestod. Advokat A havde endvidere ikke foretaget undersøgelser af B's betalingsevne. Højesteret tiltrådte Advokatnævnets og landsrettens afgørelser om, at Advokat A ved truslen om at indgive konkursbegæring havde handlet i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1.

Østre Landsrets dom af 8. februar 2001 i sag B-1731-00. Advokat A1 havde - efter at have indledt inkassation af en påstået fordring - meddelt debitor D, at der ville blive indgivet konkursbegæring, såfremt Advokat A1 ikke havde modtaget betaling inden 7 dage. Dagen efter dette brevs afsendelse anmodede debitors Advokat A2 om at få oplyst, hvem hans klient havde kontraheret med, samt hvad der var passeret med et kreditorselskab, der i forbindelse med en betalingsstandsning var blevet rekonstrueret. Det blev endvidere anført, at der var mangler ved det udførte arbejde, hvilket også var konstateret ved afleveringsforretning. Senere anmodede Advokat A2 om oplysninger om, hvorvidt aftalen var overdraget til det selskab, der havde afsendt fakturaen, og Advokat A2 oplyste samtidig, at der ikke ville blive betalt, førend det var bekræftet af kurator i konkursboet efter den oprindelige kreditor, at kravet var overdraget, og at der ikke ville komme yderligere krav fra konkursboet.
Advokat A1 meddelte herefter, at der ville blive begæret arrestforretning uden yderligere varsel, hvis ikke D havde deponeret det skyldige beløb fratrukket værdien af de påståede mangler, eller havde stillet bankgaranti inden 8 dage.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A1 havde handlet i strid med god advokatskik ved at have truet med at indgive konkursbegæring uden at have undersøgt, om betingelserne var opfyldt. For landsretten blev det forklaret, at der tidligere havde været betalingsproblemer med D.
Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse. Advokat A1 blev ikendt en "normalbøde" på 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.], idet det blev lagt til grund, at der ikke havde foreligget klare holdepunkter for D's manglende betalingsevne, og at Advokat A1 ikke havde gjort en aktiv indsats for at fjerne en eventuel tvivl.

Københavns Byrets dom af 18. september 2009 i sag BS 38A-6584/2008. I forbindelse med inddrivelse af krav på betaling af købesum vedrørende en ejendomshandel sendte Advokat A på vegne af sin klient K et inkassobrev til C. I inkassobrevet anførte Advokat A, at han var instrueret om at indgive konkursbegæring mod C, såfremt beløbet ikke blev betalt inden 10 dage.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik, idet Advokat A ikke på tidspunktet for trussel om konkursbegæring have foretaget de fornødne undersøgelser af eller modtaget sådanne oplysninger om C's forhold, at han med rette kunne true med at indgive konkursbegæring. Nævnet pålagde under henvisning hertil Advokat A en bøde på 20.000 kr. på grund af tidligere afgørelser.
Københavns Byret ændrede afgørelsen – på trods af, at advokaten oplyste, at han ikke havde foretaget egne undersøgelser.
Byretten lagde vægt på, at C trods flere rykkerskrivelser og påkravsskrivelser ikke havde gjort indsigelser mod kravet eller i øvrigt reageret. Dommeren lagde tillige vægt på, at en

medarbejder hos C havde oplyst til Advokat A, at fordringen ikke kunne betales på nuværende tidspunkt, ligesom pågældende medarbejder i anden sammenhæng havde forklaret, at der forventedes en afklaring inden for de næste 2-3 uger. Alternativt ville der blive etableret en varig finansieringsløsning. Endelig lagde dommeren vægt på, at købesummen havde en betydelig størrelse, samt at markedet for omsætning af fast ejendom var begyndt at udvikle sig i en følsom retning. Advokatnævnets afgørelse blev derfor ophævet.

Retten i Hernings dom af 2. juli 2010 i sag BS-6-1472/2009. For en leverandør henvendte Advokat A sig til køberen af nogle maskiner, der skyldte penge for en leverance. Klinten oplyste, at der var mindre indsigelser, men Advokat A foretog ikke særlige undersøgelser heraf. Advokat A skrev til debitors advokat, at medmindre der blev betalt á conto 1 million kr., ville der blive indgivet konkursbegæring mod debitorselskabet D. Modparten svarede, at han gik ud fra, at Advokat A havde undersøgt, om konkursbetingelserne var opfyldt og oplyste i øvrigt, at debitorselskabet hverken var illikvidt eller insolvent i traditionel forstand, og han bad Advokat A stoppe konkurstruslerne. I det følgende gentog Advokat A dog konkurstruslerne indtil flere gange. Det endte dog med en stævning.
Derefter gik D konkurs efter egen begæring, og under retssagen fremkom yderligere oplysninger om den økonomiske situation under forløbet, jf. rettens afgørelse nedenfor.
Advokat A oplyste, at der ikke var fundet økonomiske oplysninger om debitorselskabet i E&S og RKI, da det var nystartet. Når han ikke begyndte med inkasso, *"skyldtes det, at han ikke mener, at det ville have givet samme pres på modparten"*.
Advokatnævnet anså Advokat A's handlemåde for stridende mod god advokatskik, hvilket blev stadfæstet af retten, men hvor Advokatnævnet havde fastsat sanktionen til bøde på 10.000 kr., ændrede retten sanktionen til en irettesættelse, bl.a. med følgende begrundelse: "Sanktionen for uberettigede trusler om konkursbegæring er som udgangspunkt bøde. Retten finder dog, at det forhold, at debitor kort efter gik konkurs efter egen begæring, *at flere af konkurstruslerne fremkom efter modpartens advokat havde afvist insolvens og illikvidite*t, at det af udskriften af debitors kassekredit ses, at denne på tidspunkt for den første konkurstrussel var væsentlig overtrukket, og at den delvise betaling først fandt sted efter et bevilget overtræk af samme størrelse, at der foreligger formildende omstændigheder...".

Det i afgørelsen fremhævede, "*at flere af konkurstruslerne fremkom efter modpartens advokat havde afvist insolvens og illikvidite*t". Det er for os svært at indplacere som en formildende omstændighed, og det er i øvrigt værd at notere, at ingen af de øvrige formildende omstændigheder var kendt af Advokat A.[488]

10.2.4.2.1 Kendelser der ophæves

I følgende afgørelse skete der frifindelse for tilsidesættelse ved trussel om konkursbegæring:

[488] I **Retten i Lyngbys dom af 3. juni 2011 i sag BS 150-2593/2009** var indgivelse af konkursbegæring krydret med andre momenter, men grundliggende var den overtrædelse, som Advokatnævnet fandt, og som retten stadfæstede - at der ikke var foretaget nogen undersøgelser før konkurstruslen blev afgivet.

Retten i Århus dom af 5. marts 2015 i sag BS 7-1447/2014. Advokat A havde repræsenteret en person og et af ham ejet firma, der blev dømt som udebleven på trods af, at der var fremsat begæring om forelæggelse for Advokatnævnet af salærkravets berettigelse, og retten nægtede genoptagelse. Kravene var på ca. 325.000 kr. og 100.000 kr.
Der blev truet med konkursbegæring, såfremt beløbene ikke blev betalt, men modparten brugte "klagevåbnet om god advokatskik" og tog ikke stilling til konkursbetingelserne – endsige betalte.
Advokat A henviste bl.a. til en negativ egenkapital hos selskabet på 4 mio. kr., og det var et grundlag, der berettigede til truslen – men i relation til personen fandt Advokatnævnet, at der ikke var foretaget undersøgelser og indsamlet tilstrækkelig viden, der kunne berettige truslen.
Under rettens behandling kom det bl.a. frem, at der havde været kontakt til debitors advokat, at personens hovedindkomst var fra det insolvente selskab, at der ikke var stillet sikkerhed for genoptagelse af nogle verserende salærsager.
Retten fandt, at Advokat A havde foretaget de undersøgelser, der sandsynliggjorde, at der kunne afsiges konkursdekret, og advokaten blev frifundet.

10.2.4.3 Indgivelse af konkursbegæring

Til forskel fra de blotte trusler er selve indgivelsen af konkursbegæring mere regelret, idet der herved kommer en retlig bedømmelse af kravet og konkursbetingelserne [489].

Konkursinstituttet i sig selv må dog heller ikke misbruges til pression eller chikane. Der må også her stilles krav om de nødvendige undersøgelser, inden debitor udsættes for at skulle møde til behandling af en konkursbegæring.

Advokatnævnet har udtrykt det således i en kendelse: *"Det er en betingelse for, at skifteretten kan imødekomme en konkursbegæring, at der ikke er rimelig tvivl om fordringens eksistens, at kreditor har en retlig interesse i et konkursdekret, og at debitor er insolvent.*
Når en advokat indgiver en konkursbegæring eller truer hermed, er det derfor et krav, at advokaten forinden undersøger, om disse betingelser er opfyldt."

Området er vanskeligt. Der er en stor spredning i afgørelserne. De frifindende afgørelser er angivet sidst.

Det er som udgangspunkt i strid med god advokatskik at begære en modpart konkurs på grundlag af et omtvistet krav, hvis indsigelserne ikke undersøges nærmere.

U.2002.2640H: Advokat A1 indgav for en klient, der var revisor, konkursbegæring mod D på trods af, at Advokat A1 var bekendt med, at såvel D som dennes Advokat A2 havde fremsat indsigelser mod revisorens krav, samt at Advokat A2 over for Advokat A1 havde oplyst, at D ikke var insolvent.
Indsigelserne var af en sådan karakter, at de burde have foranlediget Advokat A1 til at foretage en nærmere undersøgelse af, om der var grundlag for at indgive konkursbegæring.

[489] Det gælder også indgivelse af begæring om rekonstruktion, jf. Østre Landsrets dom af 9. september 2021 i sag BS-7593/2020.

Ved at have undladt dette og ved at have indgivet konkursbegæring uden forinden at have afsendt en påkravsskrivelse i overensstemmelse med inkassolovens § 10, havde Advokat A1 tilsidesat god advokatskik.
Advokatnævnets afgørelse, ved hvilken Advokat A1 var blevet pålagt en bøde svarende til den dagældende "normalbøde" 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.], blev stadfæstet af Højesteret.

Der er flere sager om dette,[490] men den følgende sag får lidt ekstra plads, da den anskueliggør dels de undersøgelser/begrundelser, der skal til for, at en konkursbegæring

---

[490] F.eks.: **Københavns Byrets dom af 13. februar 2009 i sag BS 38A-4505/2007.** Advokat A1 var ved Advokatnævnets kendelse af 20. juni 2007 blevet pålagt en bøde på 10.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik ved at indgive konkursbegæring mod sin tidligere samlever (S) på ufuldstændigt grundlag, samt rette henvendelser direkte til sin tidligere samlever, S, uanset, at dennes advokat A2 udtrykkeligt havde anmodet om, at Advokat A undlod at fremsende korrespondance til K.
Efter ophør af deres samliv forhandlede advokat A1 og S om advokat A1's overtagelse af S' ideelle anpart af deres fælles ejendom. Fra tidspunktet for samlivsophævelsen og frem til og med juni termin 2005 betalte parterne halvdelen af terminsydelserne hver.
Advokat A2, som repræsenterede S, meddelte i september 2005 til kreditforeningen, at S ikke så sig i stand til at betale terminsydelser på ejendommen. Kopi heraf tilgik advokat A1. Ved e-mail af 3. oktober 2005 afsendt fra Advokat A1's arbejds-e-mail tilkendegav advokat A1, at han anså S' manglende betaling af terminsydelsen for misligholdelse, og at han imødeså betaling inden 10 dage, idet han i modsat fald ville indgive konkursbegæring. På baggrund heraf deponerede K terminsydelserne, hvilket Advokat A2 orienterede Advokat A1 om.
Efter yderligere korrespondance, herunder e-mail af 14. oktober 2005 fra advokat A2 til advokat A1 med henstilling om, at al korrespondance skete til advokat A2 og ikke S, indgav advokat A1 konkursbegæring. Begæringen var ikke udfærdiget på sædvanligt advokatbrevpapir, men var underskrevet af advokat A1 og vedlagt en check udstedt af det advokatfirma, hvor advokat A1 arbejdede.
Advokat A1 trak konkursbegæringen tilbage, da han havde fået en redegørelse for S' økonomi. Han havde altså ikke konkret sat sig ind i økonomien hos den tidligere samlever, herunder oplysningen om at hun havde pengene til terminen. Advokat A1 fortsatte henvendelserne til S.
Advokatnævnet henførte klagen under Retsplejelovens § 126, stk. 1. Advokatnævnet lagde herved vægt på, at konkursbegæringen indeholdt reference til et sagsnummer og en sekretær, at den vedlagte check var udstedt af advokatfirmaet med henvisning til det sagsnummer, som fremgik af begæringen, og at advokat A1 ved konkursbegæringens tilbagekaldelse underskrev sig som advokat.
Henvendelserne til S blev også anset for en tilsidesættelse af god advokatskik.
Vedrørende fastsættelsen af bøden bemærkede Advokatnævnet at advokat A1 ved 2 tidligere kendelser var blevet tildelt bøder på henholdsvis 5.000 kr. og 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik. Da forholdet i denne sag var begået forud for disse tidligere kendelser, blev sanktionen fastsat i overensstemmelse med princippet i straffelovens § 89.
Advokat A1 gjorde med henvisning sit tidligere samliv med S og deres jævnlige møder i forbindelse med deres fælles børn bl.a. gældende, at *"det er en illusion at opretholde advokatetiske regler i den forbindelse – da vi jævnligt talte om sagen når vi alligevel var sammen..."*
Byretten tiltrådte af de grunde, som var anført af Advokatnævnet, at sagen var omfattet af retsplejeloven § 126 stk. 1, at konkursbegæringen var indgivet uden fornøden undersøgelse og stadfæstede Advokatnævnets kendelse.
Retten i Holbæks dom af 9. oktober 2009 i sag nr. BS 6-1913/2008. Advokat A1 blev i 2006 antaget til at hjælpe K med at oprette selskabet S til brug for opkøb og byggemodning af diverse grunde med henblik på udstykning og salg. Som følge af spørgsmål om ugyldighed af en lokalplan rejste advokat A på vegne af S erstatningskrav mod kommunen og rådede S til at afvente afklaringen af dette spørgsmål, inden han gik videre med sit projekt.
K oplyste pr. e-mail i april 2008 advokat A om, at økonomien var stram, og at S derfor havde svært ved at betale advokat A's fakturaer. Dette blev løst ved udstedelse af en af advokat A udarbejdet skylderklæring samt en transport i det rejste erstatningskrav mod kommunen.
I juni 2008 udtrådte advokat A af sagen som følge af, at der umiddelbart inden dennes transport i erstatningskravet, var sket transport heri til fordel for S' bank. Advokat A anmodede ligeledes om betaling af sit tilgodehavende inden 14 dage alternativt behørig sikkerhedsstillelse, ligesom advokat A udbad sig dokumentation for, at gælden kunne betales i nærmeste fremtid.
I juli indgav Advokat A konkursbegæring mod S med den begrundelse, at S ikke efter påkrav havde betalt hans faktura eller dokumenteret sin solvens.
Skifteretten afviste i september 2008 konkursbegæringen, idet Skifteretten fandt, at S havde stillet behørig sikkerhed for advokat A's tilgodehavende, hvorfor konkurslovens §§ 17 og 18 ikke var opfyldt. Skifterettens afgørelse blev ligeledes stadfæstet af Østre Landsret.
Advokatnævnet idømte advokat A en bøde på 20.000 kr., idet Advokatnævnet fandt, at advokat A ikke havde foretaget tilstrækkelige undersøgelser af klagers økonomi inden indgivelse af konkursbegæring, og derved havde tilsidesat god advokatskik. Bødens blev fastsat under hensyn til at advokat A i 2007 var tildelt en sanktion for tilsidesættelse af god advokatskik.
Retten i Holbæk stadfæstede Advokatnævnets kendelse.
Retten i Århus' dom af 14. november 2011 i sagen BS 12-2967/2010. Advokatnævnet havde pålagt Advokat A en bøde på 5.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik i forbindelse med indgivelse af en konkursbegæring.
Advokat A1 havde på vegne af sin klient (K) indgivet konkursbegæring mod modparten (M), repræsenteret ved Advokat A2, på baggrund af en række ubetalte fakturaer. Advokat A2 havde ved brev af 14. juli 2009 orienteret Advokat A1 om, at der var tale om et bestridt krav og at M's betalingsevne var tilstrækkelig. Advokat A1 indgav alligevel konkursbegæringen den 19. juli 2009. Advokat A1 havde ikke inden konkursbegæringen taget kontakt til Advokat A2 og besvarede først henvendelsen 22. juli 2009.
Ved skifteretten blev konkursbegæringen nægtet fremmet, idet skifteretten fandt at en nærmere bevisførelse af tvistepunkterne rakte ud over, hvad der bør tilstedes ved behandling af en konkursbegæring, samt at der ikke forelå tilstrækkelig klarhed i sagen, og det ikke var sandsynliggjort, at selskabet var insolvent. Skifterettens kendelse blev stadfæstet ved Landsretten.
K og M havde til sikkerhed for arbejdets udførelse aftalt transport i indestående på en deponeringskonto. Der forelå ikke noget på skrift om deponeringsaftalen. Tvisten mellem parterne omhandlede i øvrigt, om de ubetalte fakturaer var udstedt for allerede udført arbejde eller angik forudbetaling for ikke udført arbejde.

ikke går videre end hensynet til klients interesser tilsiger, dels hvad debitors advokat kan og bør gøre, og endelig konsekvenserne både advokatetisk og erstatningsretligt.

Sø- og Handelsrettens dom af 4. juli 2008, der indeholder Advokatnævnets kendelse af 14. december 2006 (gengivet i UfR elektronisk som SH2008.P-0024-05). Det fremgår af Advokatnævnets kendelse: "... Som advokat for K1, England, rettede advokat A1 den 11. marts 2005 henvendelse til M Invest A/S ("M"). Baggrunden for henvendelsen var manglende betaling af "Cost Order" afsagt den 21. januar 2005 af High Courts of Justice i London, hvor M blev dømt til at betale foreløbige sagsomkostninger med GBP 33.000 ... til K2. På retsmødet blev det dokumenteret og denuntieret over for M, at kravet var transporteret. Da fristen for betaling udløb den 4. februar 2005, anmodede advokat A M om indbetaling af beløbet inden 3 dage, idet retslige skridt herefter ville blive iværksat mod M.
Advokat A", som repræsenterede M, rettede den 15. marts 2005 henvendelse til advokat A1 idet han anførte, at hans klient havde et retskraftigt modkrav, hvorom der bl.a. verserede en retssag ved Retten i Hillerød, og at der var indsigelser mod hovedkravet, hvorfor det anførte beløb ikke ville blive indbetalt til advokat A1. Brevet blev sendt med fax, den 15. marts 2005 kl. 18.48, til advokat A1.
Den 16. marts 2005 sendte advokat A1 en telefax til advokat A2. Han oplyste bl.a., at omkostningsafgørelsen fra High Courts of Justice var eksigibel i Danmark uden forudgående domserhvervelse, og at hvis hans klient havde været uenig i omkostningsafgørelsen, ville appel i England af afgørelsen derfor være det eneste mulige retsskridt. Han anmodede i den forbindelse om dokumentation for, at afgørelsen var appelleret, og at appellen var accepteret.
Han anførte endvidere, at ham bekendt havde advokat A2's klient ikke noget modkrav mod K1, men at han var informeret om eksistensen af en sag, hvor modkravet blev bestridt.
Slutteligt anførte advokat A1: "Jeg beder Dem om at vende tilbage inden udgangen af i morgen, torsdag den 17. marts 2005 kl. 16.00, idet de varslede retsskridt ellers vil blive foretaget uden varsel."
Der blev ikke svaret.
Det fremgår af dommen:

> "*Den 29. marts 2005 indgav advokat A1 på vegne K1 konkursbegæring mod M til Sø- og Handelsretten.*
> *Han oplyste, at kravet var overdraget til K1 som følge af, at L bistod advokat K3 med oversættelsesarbejde i en konkurssag. Han oplyste endvidere, at M havde afvist at betale kravet, dels på grund af modregning med advokat A3, dels på grund af indsigelser mod K1's arbejde.*
> *Vedrørende M's økonomiske forhold oplyste advokat A1, at K1 havde oplyst, at et søsterselskab til M var taget under konkursbehandling ved Sø- og Handelsretten i 2005, og at der, efter det for ham oplyste, havde været krydshæftelser for gæld mellem disse selskaber. Endvidere gjorde han opmærksom på, at der ved Gentofte Fogedret i foråret 2005 var foretaget fogedforretning for et mindre beløb på 27.500 kr.*
> *Til støtte for advokat A2's begæring om afvisning af konkursbegæringen anførte han bl.a., at betingelserne for insolvens i Konkurslovens § 17 ikke var opfyldt, ligesom der ikke forelå forhold anført i Konkurslovens § 18 til støtte for sådan insolvens. Han anførte endvidere, at advokat A1 intet havde foretaget sig med henblik på at undersøge spørgsmålet om insolvens nærmere. Advokat A2 meddelte endvidere, at det ikke var korrekt, at der skulle være krydshæftelser mellem et konkursramt selskab og M, og at advokat A1 i øvrigt ikke havde søgt at skaffe dokumentation for denne oplysning.*

Retten i Århus stadfæstede Advokatnævnets kendelse, da Advokat A2 havde gjort indsigelser mod Advokat A1's klients krav ved skrivelse af 14. juli 2009, og denne indsigelse var tilstrækkelig. Retten tillagde det endvidere vægt, at Advokat A1 ikke havde besvaret Advokat A2's henvendelse før indgivelse af konkursbegæringen og ikke i anledning af henvendelsen havde foretaget egentlige yderligere undersøgelser af, om konkursbetingelser var opfyldt.

For så vidt angik påstanden om fogedforretning oplyste advokat A2, at det fulde beløb var blevet indbetalt på en særskilt klientkonto hos ham.
Den 4. juli 2005 meddelte advokat A1 Sø- og Handelsretten, at M havde stillet sikkerhed over for K1, og at K1 på den baggrund tilbagekaldte sin anmodning om afsigelse af konkursdekret.
Den 15. juli 2005 bestemte skifteretten, at K1 betalte sagens omkostninger med 6.000 kr.... "

Det hedder videre i Advokatnævnets afgørelse, der citeres i dommen bl.a.:

"... Under den foreliggende sags konkrete omstændigheder, herunder at advokat A1 ikke fik noget svar på sit brev af 16. marts 2005, finder Advokatnævnet, at advokat A1 i relevant omfang havde undersøgt, om konkursbetingelserne var opfyldt, inden han indgav konkursbegæringen. Advokat A1 har derfor ikke tilsidesat god advokatskik i den forbindelse.
Derimod har advokat A1 tilsidesat god advokatskik ved ikke at have sendt en kopi af konkursbegæringen til advokat A2 samtidig med, at han indgav den til retten. ..."

Det var så den del, hvor Advokatnævnet var inddraget – men Advokaten for M indgav stævning mod K1 med krav om erstatning.
Der fremkom naturligt flere oplysninger under sagen, men det afgørende er forløbet og viden inden indgivelse af konkursbegæringen, og de er gengivet ovenfor.
Rettens præmisser i erstatningssagen lyder:

"Indledningsvis bemærkes, at skifteretten ikke finder det godtgjort, at sagsøgeren i forbindelse med indgivelsen af konkursbegæringen den 29. marts 2005 eller i tiden frem til den 4. juli 2005, hvor sagsøgte tilbagekaldte konkursbegæring, var insolvent.
Dernæst bemærkes, at der ved vurderingen af sagsøgtes ansvar skal ske identifikation af sagsøgte og dennes juridiske rådgivere.
Skifteretten lægger herefter til grund, at sagsøgte havde fået transport i et klart og utvetydigt krav fastslået ved en eksigibel afgørelse i England, og at sagsøgeren trods gentagne opfordringer undlod at betale fordringen.
Skifteretten lægger endvidere til grund, at sagsøgte først den 29. marts 2005, og efter at sagsøgeren havde undladt at besvare henvendelsen fra den 16. marts 2005, indgav en konkursbegæring og navnlig støttede denne på forlydender omkring krydshæftelser med et konkursramt selskab og oplysninger omkring en verserende fogedsag mod sagsøgeren.
Skifteretten finder heller ikke tilstrækkelig grundlag for at forkaste forklaringerne om, at sagsøgtes rådgivere på dette tidspunkt havde kendskab til sagsøgerens årsrapport for 2003.
Uanset at sagsøgte ikke havde tilvejebragt sikkerhed for, at sagsøgeren var insolvent, finder skifteretten, at sagsøgte på tidspunktet for konkursbegæringens indgivelse havde tilvejebragt sådanne oplysninger, der - navnlig ved sagsøgerens passive adfærd i forhold til et notorisk krav - skabte en begrundet mistanke om økonomiske problemer, hvorfor indgivelse af en konkursbegæring ***på dette tidspunkt*** [vor markering] *ikke kan anses for ansvarspådragende.*
Da sagsøgeren dernæst blot bestred rigtigheden af sagsøgtes oplysninger og undlod at fremlægge nærmere dokumentation i form af regnskabsudkast for 2004, budgetter eller andre relevante oplysninger før i juni 2005 og således undlod i tilstrækkelig omfang at afkræfte sagsøgtes mistanke om økonomiske problemer, og da sagsøgeren på et møde i skifteretten den 8. juni 2005 blot fremsatte tilbud om at undersøge mulighederne for at tilvejebringe en sikkerhedsstillelse for herigennem at forlige sagen, hvilket først fandt sted den 29. juni 2005, finder skifteretten, at sagsøgte heller

*ikke **efterfølgende*** [vor markering] *har handlet ansvarspådragende ved at opretholde konkursbegæringen frem til den 4. juli 2005.*
Sagsøgte vil derfor være at frifinde."

Følgende to domme, der i en vis udstrækning udsprang af det samme retsforhold, blev behandlet samlet. De er illustrative for grænsen mellem den "acceptable" og "uacceptable" konkursbegæring i relation til de oplysninger, som advokaten er i besiddelse af.

Østre Landsrets dom af 12. marts 2012 i sagen B-2872-11 og B-3103-11.
Advokatnævnet havde ved to kendelser pålagt Advokat A to bøder på hver 10.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik i forbindelse med indgivelse af konkursbegæring.
Advokat A havde på vegne af sin klient (K) indgivet konkursbegæring mod en skyldner (S) personligt (sag 1) og mod S' selskab DMS A/S (sag 2). I hver af sagerne omhandlede det skyldige krav udestående fakturaer for tidligere udført revionsarbejde.
Advokat A fik efter udsættelser, manglende fremmøde mv. dom over S og derefter selskabet DMS A/S. Debitorerne betalte fortsat ikke de skyldige krav. Der blev indgivet fogedrekvisition, men på grund af berammelsestiden for udlægsbegæring ved fogedretten i Glostrup, blev konkursbegæring overvejet. Advokat A foretog undersøgelser af S' værdier og konstaterede, at han havde to ejendomme. S og dennes advokat reagerede ikke på rykkere og ville ikke give oplysning om økonomi efter anmodning.
Advokat A var af K oplyst om, at S ved et møde den 20. februar 2009 havde udtalt, at S ville tømme selskaberne, og at K ikke skulle "regne med at få noget". Advokat A blev opmærksom på, at S den 23. februar 2009 havde anmeldt til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, at S og to andre bestyrelsesmedlemmer var fratrådt bestyrelsen for DMS A/S, hvorfor selskabet var uden ledelse.
Det var på baggrund af disse omstændigheder, at Advokat A indgav konkursbegæring mod S personligt den 23. marts 2009 og mod selskabet DMS A/S den 14. april 2009.
Sag 1: Byretten (BS-2A-978/2010) lagde vægt på, at det måtte påhvile Advokat A selv at undersøge S' økonomi og fremskaffe de oplysninger, der var nødvendige for at vurdere S' insolvens. Der var offentlig adgang til S' regnskaber og en undersøgelse heraf ville ikke have vist, at det var sandsynligt, at S var insolvent på tidspunktet for indgivelse af konkursbegæringen den 23. marts 2009. Retten fandt på den baggrund, at konkursbegæringen var indgivet for at lægge et utilbørligt pres på S, og stadfæstede Advokatnævnets kendelse.
Østre Landsret udtalte, at de oplysninger, som A havde påberåbt sig, som grundlag for at indgive konkursbegæring, alene gav holdepunkter for, at DMS A/S var insolvent, og ikke at personen S også var det. Med denne begrundelse og de af byretten øvrige anførte grunde afsagde Østre Landsret dom i overensstemmelse med byrettens afgørelse. Advokatnævnets afgørelse blev stadfæstet.
Sag 2: Byretten (BS 2A-2729/2009) fandt, at Advokat A på baggrund af de fremlagte oplysninger om den manglende ledelse og oplysninger i de da modtagne regnskaber fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen havde rimelig anledning til den 14. april 2009 at indgive konkursbegæring mod DMS A/S. Byretten ophævede dermed Advokatnævnets kendelse af 25. august 2009.
Østre Landsret stadfæstede byrettens afgørelse.[491]

[491] Sag 2 er ikke medtaget nedenfor om "frifindelser", men høre selvfølgelig til også der.

Der kan også henvises til **Københavns Byrets dom af 3. maj 2013 i sag BS 45C-3731/2012**, hvor retten stadfæstede en bøde på 20.000 kr. for indgivelse af konkursbegæringer på vegne af 2 forskellige kreditorer uden tilstrækkelig undersøgelse af debitors forhold. I relation til samme sagskompleks fik en advokat, der forfulgte den ene konkursbegæring, en bøde på 20.000 kr. i **U.2016.1221H**, hvor bøden blev på 20.000 kr. på grund af skærpende omstændigheder, der bestod i, at den rekvirerende advokat havde fuldt kendskab til de forhold, der talte mod konkurs. Han fastholdt begæringen efter indledende møde i skifteretten og vidste, at der var særlige skadevirkninger for modparten, der var advokat.[492]

På grund af visse udtalelser i litteraturen har der måske bredt sig en opfattelse af, at når det drejede sig om **lønkrav** eller lignende for en arbejdstager, så var kravene til undersøgelse mindre (eller måske ikke eksisterende). Dette er ikke rigtigt, hvilket understøttes af følgende dom:

U.2014.2974V: Efter en af landsretten stadfæstet dom for uberettiget bortvisning rykkede Advokat A for medarbejderen for domsbeløbet. Den dømte meddelte at ville søge procesbevilling til anke til Højesteret, men på 15. dagen indgav A konkursbegæring uden nærmere undersøgelse. Landsretten stadfæstede, at der forelå en tilsidesættelse, da det måtte have stået A klart, at den manglende betaling skyldtes uvilje, og da A ikke havde foretaget de fornødne undersøgelser af debitors økonomi. Bøden på 10.000 kr. stadfæstet.[493]

10.2.4.4.1 Kendelser der ophæves

Bedømmelsen af konkursbegæringer i relation til god advokatskik er vanskeligt, og grænserne er ikke klare, hvilket bl.a. fremgår af, at der er en række domstolsafgørelser, hvor Advokatnævnets kendelse **ophæves**. Det er et skøn, hvor den enkelte må vurdere; har jeg undersøgt, hvad der er nødvendigt og rimeligt, før jeg tager det alvorlige skridt.

U.2000.1320H - U.1999.1258V: Advokat A havde indgivet konkursbegæring mod D. Advokatnævnet og landsretten fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at indgive konkursbegæring uden at have tilstrækkeligt grundlag herfor.

---

[492] Andre afgørelser er: I **Københavns Byrets dom af 7. april 2014 i sag BS 42B-1392/2013**, var der både en trussel om konkurs, som retten ikke tillagde selvstændig betydning, da det var uklart, om den var omfattet af klagen, men indgivelsen af konkursbegæring, hvor der var berettiget tvivl om fordringen medførte en bøde på 10.000 kr., som retten stadfæstede. I **Retten i Odenses dom af 15. september 2016 i sag BS 3-1988/2015** havde Advokat A indgivet konkursbegæring på grundlag af et krav, der var begrundet i nogle særegne aftaler om leje, forbedring og ejerforhold til en ejendom, hvor det bl.a. ved en byretsdom, der var under anke, var fundet, at kreditor havde optrådt som stråmand for debitor. Advokatnævnet havde fundet, at der ikke forud for indgivelse af konkursbegæringens var foretaget de nødvendige og tilstrækkelige undersøgelser af konkursfordringens klarhed og debitors insolvens. Retten stadfæstede. Tilsvarende **Vestre Landsret dom ad 15. januar 2021 i sag BS-40439/2018**

[493] Hertil knytter sig: **Københavns Byrets dom af 6. oktober 2010 i sag BS 38A-904/2010.** Advokat A repræsenterede en arbejdstager, der blev opsagt, hvorefter der var uenighed om resterende løn mv. Advokaten rejste et krav, men fik tilbagemeldingen, at sagen var overgivet til arbejdsgiverens organisation, der – noget sent – meddelte, at den manglende reaktion ikke skyldtes manglende betalingsevne. advokat A indgav konkursbegæring uden yderligere undersøgelser, *"...idet virksomheden trods gentagne henvendelser ...ikke har fremkommet med bemærkninger/indsigelser eller betalt..."*.
Advokatnævnet fandt, at advokat A ved indgivelsen af konkursbegæringen var gået videre end hensynet til klients interesser tilsagde, og havde tilsidesat god advokatskik. Bøden blev fastsat til 10.000 kr. Byretten stadfæstede afgørelsen, da formodningen hos Advokat A om arbejdsgiverens insolvens ikke var underbygget, og da Advokat A ikke havde foretaget undersøgelser af nogen art.
Nu også **Københavns Byrets dom af 14. april 2016 i sag BS 38A-5845/2014,** hvor lønkravet indgik i et i øvrigt noget aparte samarbejde mellem advokat og en stud.jur. Der var så megen usikkerhed, at det var i strid med god advokat skik at indgive konkursbegæring og fastholde den.

Højesteret bemærkede, at fordringen, der lå til grund for konkursbegæringen, ikke var så uvis, at dette i sig selv kunne begrunde, at der ikke kunne indgives konkursbegæring.
Efter de konkrete oplysninger, herunder at der lå konkrete oplysninger om D's økonomi til grund, og at der ikke var grundlag for usikkerhed om eksistensen af fordringen, havde Advokat A været i berettiget god tro om D's insolvens. Højesteret fandt derfor ikke, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved at indgive konkursbegæring på det pågældende tidspunkt, og Advokatnævnets kendelse blev ophævet.

Østre Landsrets dom af 25. maj 2000 i sag B-2072-99. Advokat A blev af Advokatnævnet pålagt at betale en bøde på 2.500 kr. [10.000 kr. i dag] for at have indgivet konkursbegæring mod et selskab, der skyldte Advokat A's klient ca. 280.000 kr. Forud for indgivelse af konkursbegæringen havde Advokat A fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen fået oplyst, at direktøren for debitorselskabet havde været hovedaktionær og direktør eller bestyrelsesmedlem i ca. 30 selskaber, hvoraf ca. 6 selskaber viste sig at være gået konkurs. Advokat A var klar over, at der var et muligt modkrav, der kunne overstige hans klients fordring. Advokatnævnet anså det som en tilsidesættelse af god advokatskik at indgive konkursbegæring som led i inkassation af en bestridt fordring.
Landsretten lagde til grund, at Advokat A's klients fordring væsentligt oversteg et eventuelt modkrav fra skyldneren, og med den begrundelse fandt landsretten det ikke i strid med god advokatskik at indgive og fastholde konkursbegæringen, og kendelsen mod Advokat A blev derfor *ophævet*.

Østre Landsrets dom af 4. april 2003 i sag B-820-02. D havde gæld til en virksomhed K, der var under konkurs. Kravet blev bestridt, men ved Østre Landsrets afgørelse af 21. juni 2000 fik boet medhold. I oktober 2000 meddelte D, at hun og hendes mand havde solgt deres ejendom, havde købt nyt hus og var fremkommet med et betalingstilbud. K afslog tilbuddet og anmodede om redegørelse og dokumentation for D's anvendelse af sin andel af provenuet samt en kopi af skødet.
Ingen af ægtefællerne stod på skødet til den nye ejendom. Advokat A anmodede på vegne af K flere gange om oplysningerne og truede med konkursbegæring. På vegne af K meddelte Advokat A, at betingelserne for konkursbegæring ikke var til stede. Advokat A indgav efterfølgende konkursbegæring, som han dog senere tilbagekaldte.
Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 5.000 kr. [10.000 kr. i dag] for at have indgivet konkursbegæringen, selvom D havde foreslået et møde herom. Det var en 11-7 afgørelse i Advokatnævnet, så tilfældet har ikke været åbenbart.
Østre Landsret kom frem til, at der havde været tilstrækkeligt grundlag for at indgive en konkursbegæring, idet D trods gentagne anmodninger nægtede at afgive oplysninger vedrørende provenuet ved salget af ejendommen. Østre Landsret fulgte Advokatnævnets mindretal og begrundede afgørelsen med, at det måtte påhvile D at sandsynliggøre, at hun snart ville blive i stand til at betale gælden, og at der var en risiko for, at D havde disponeret med risiko for kreditorerne.
Advokatnævnets kendelse blev herefter *ophævet*.

Retten i Århus dom af 24. juni 2014 i sag BS 5-840/2013. Advokat A1 indgav konkursbegæring mod et interessentskab ved dets ejere. Debitor D havde oplyst, at de ikke kunne betale "på grund af tidernes ugunst", der var oplysninger om, at D ville sælge virksomheden mv. Skifteretten nægtede at fremme konkursen, da kreditor ikke havde godtgjort, at interessenterne var insolvente. Advokatnævnet fandt, at der ikke var foretaget tilstrækkelige undersøgelser.

Advokat A1 havde undersøgt værdien af interessenternes faste ejendomme i Danmark. Klagerens Advokat A2 – der havde indgivet klagen - forklarede, at han på interessenternes begæring holdt oplysninger om deres aktiver i udlandet tilbage.
Retten fandt, at Advokat A1 havde gjort tilstrækkeligt – konkursbegæringen gik under de givne omstændigheder ikke videre, en nødvendigt til varetagelse af klientens interesser.
Advokatnævnets kendelse blev derfor *ophævet*.

Det samme gælder **Vestre Landsrets dom af 13. maj 2016 i sag B-1911-15**, der ophævede Advokatnævnets kendelse og fandt, med nye oplysninger, at fordringen var forfalden, og Debitor D havde oplyst, at hun ikke kunne betale den fulde fordring. På trods af at Advokat A ikke under nævnsbehandlingen havde oplyst det, så lagde landsretten til grund, at A før han tog forbehold om indgivelse af konkursbegæring undersøgte D's skattemappe og tingbogen, hvor en overbelåning fremgik. Landsretten anså oplysninger om et tilsagn fra D's far om dækning af fordringen for uden afgørende betydning, og fandt, at A ikke havde tilsidesat god advokatskik.

Østre Landsrets dom af 18. november 2016 i sag B-739-16 klarlægger, at det er "de oplysninger, der forelå ved indgivelse af konkursbegæringen, der i relation til god advokat skik er afgørende. I relation til selve tilsidesættelsen ved konkursbegæringen lægges vægt på, at der var tale om bestridt fordring, modkrav, der ikke var forældet, og advokaten foretog ikke undersøgelser, herunder ved at indhente senest tilgængelige regnskaber.

Senest i **Retten i Roskildes dom af 18. maj 2022 i sag BS-42165/2020**, hvor advokaten desværre ikke oplyste sagen for Advokatnævnet – men først i retten. Her oplyste Advokat A om de relevante undersøgelser:

> ... at der forud for konkursbegæringen havde været et længere forløb ..., som styrkede hans opfattelse af, at der lå forhaling bag den manglende betaling.
> I forløbet op til konkursbegæringen skulle han vurdere, om dette var et rimeligt skridt over for klienten, og han var klar over, at han skulle undersøge skyldners insolvens. Han kiggede i cvr for at finde det seneste regnskab og læste årsrapporten for 2018, som havde status den 21. december 2018. Han googlede debitor for at finde frem til hjemmesider, som kunne føre ham til oplysninger om selskabet. Han søgte på www.proff.dk, som leverer oplysninger om selskaber, men det førte ikke til andre oplysninger end dem, der fremgik af årsrapporten. Det samme gjaldt lignende kreditoplysningssider, som han undersøgte. Han kiggede desuden på LinkedIn og Facebook, hvor han ikke fandt yderligere oplysninger om selskabet. Han talte med direktøren for kreditor, om de kunne skaffe yderligere oplysninger om debitorselskabets økonomiske situation, eller om de abonnerede på oplysninger fra et kreditoplysningsbureau. Det havde de ikke, og de kunne ikke levere andre skriftlige oplysninger om debitorselskabets situation, men direktøren oplyste, at der var et rygte i branchen om, debitorselskabet ikke betalte sine regninger.

Herefter fortsatte han:

> På et tidspunkt kommer man så langt i sine undersøgelser, at modparten må komme med oplysninger. Hvis ejeren af debitorselskabet havde oplyst at ville stå på mål for betalingen, ville han ikke have indgivet konkursbegæring. Stillet over for en trussel om konkursbegæring burde modparten være kommet med

> oplysninger i form af en eksempelvis en balance eller en bekræftelse om, at deres debitor holdt betalinger tilbage eller lignende.

”Han oplyste [ikke] om sine undersøgelser forud for konkursbegæringen i forbindelse med sagens behandling i Advokatnævnet, fordi han ikke anså det for en risiko, at han kunne live dømt.”

Det burde han have gjort – så var sagen sparet. Advokatnævnets kendelse blev ophævet – men det gjorde omkostningerne også.

10.2.5 Politianmeldelser[494]

Det skal indledningsvist fremhæves, at man som det klare udgangspunkt ikke har pligt til at anmelde strafbare forhold. En sådan pligt vil kræve en særlig hjemmel – en særskilt handlepligt.

Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen anfører[495] at:

> *"Kun i de tilfælde, hvor en politianmeldelse sker til åbenbar varetagelse af klientens interesser (f.eks. for at bringe et ulovligt forhold til ophør), kan der pålægges en professionsetisk pligt hertil."*

Såfremt advokaten havde en generel pligt til at politianmelde strafbare forhold, ville det fjerne advokatens troværdighed og uafhængighed. På den baggrund er indberetningspligten efter hvidvaskloven grundlæggende dybt problematisk – og den er angrebet i andre lande som værende i strid med helt almindelige retssikkerhedsgarantier og advokaters grundlæggende uafhængighed. Det er en kile ind i retssikkerheden for det enkelte individ, at der ikke er fortrolighed i forholdet til advokaten.

Advokaten kan i visse tilfælde have ret til at foretage politianmeldelse af et strafbart forhold på klientens vegne – men det er en helt anden synsvinkel.

Anvendelsen af denne ret forudsætter efter god advokatskik, *at* den anmeldende advokats klient har meddelt samtykke til anmeldelsen, *at* det strafbare forhold har en betydelig klarhed, således at der er en begrundet mistanke om det strafbare forhold, og *at* klienten har en rimelig interesse i anmeldelsen.

Kravet om det strafbare forholds klarhed skærpes af Henrik Bitsch[496], der bl.a. på grund af advokatens uddannelse, anfører, at det det er *"i strid med god advokatskik at indgive politianmeldelse, medmindre der utvivlsomt er grund til det."*

10.2.5.1 Trusler om politianmeldelse

Hvor advokaten truer med politianmeldelse, må det overordnet forudsætte *"en rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold"*[497]. Det skal imidlertid også haves for øje, at trusler om politianmeldelse kan tendere mod at være omfattet af straffelovens § 260 (trusler) og § 281 (afpresning).

Det følger af straffelovens § 260:

> *"Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes for ulovlig tvang den, som .....*
> *2) ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller*

[494] Lars Økjær Jørgensen & Martin Lavesen "De Advokatetiske regler" 2017 side 239 f. og senest Anette Dahlsgaard Hejle, "Advokatens disciplinære ansvar ved indgivelse af politianmeldelse og trusler herom" Advokaten 4/2025 side 56f.
[495] Mads Bryde Andersen, Advokatretten, 2005, s. 662.
[496] Henrik Bitsch, God advokatskik, 2. udg. 2002, s. 264
[497] jf. bl.a. Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen, "Advokatretten", 2022, s. 663.

undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørligt begrundet ved det forhold, som truslen angår. "

I den kommenterede straffelov er anført:[498]

"Trusler under nr. 2 bliver uretmæssige, når de fremsættes for at opnå noget, der ikke er ***tilbørligt begrundet****. Det er de kun på et forholdsvis snævert område. Som eksempel kan nævnes, at det kan være tilbørligt at tvinge en embedsmand til at tage sin afsked ved at true med at afsløre hans embedsmisbrug, men kun sjældent, hvis det er hans ægteskabsbrud. Det er som regel lovligt at true med at anmelde en forbrydelse til politiet, hvis ikke et (rimeligt) beløb sendes til en velgørende organisation, eller hvis der ikke ydes erstatning for forbrydelsen. "*

Det hedder i straffelovens § 281:

"For afpresning straffes .....
....
2) den som truer nogen med at anmelde .... Strafbare forhold ..., for derigennem at skaffe sig eller andre vinding, der ikke er tilbørlig begrundet ved det forhold, som har givet anledning til truslens fremsættelse. "

I den kommenterede straffelov er anført: [499]

"Anvendelse af trusler om fremsættelse af sande sigtelser for strafbart eller ærerørigt forhold skal ske "for derigennem at skaffe sig eller andre en vinding, der ikke er tilbørlig begrundet ved det forhold, som har givet anledning til truslens fremsættelse". Det har med denne formulering været hensigten at holde visse tilfælde, hvor der er sket aftvingelse af en ydelse, hvorpå der ikke haves retligt krav, uden for det strafbare område, fordi aftvingelsen ikke fremtræder som et misbrug af situationen, f.eks. hvor en lovovertræder trues med politianmeldelse, såfremt han/hun ikke betaler et passende beløb til en velgørende forening. Af formuleringen fremgår det dernæst, at grænsen mellem strafbar og straffri adfærd her i særlig høj grad beror på en konkret vurdering. Der skal ikke blot ses på "om der er en naturlig sammenhæng mellem det Forhold, som truslen angaar, og den aftvungne Formuefordel, men ogsaa paa, om der bestaar en rimelig kvantitativ Forholdsmæssighed mellem dem" (stl.bet. 1917, mot. 242)."

Waaben anfører bl.a.:[500]

"Den viden, som en person har om en andens strafbare eller ærerørige forhold, giver ham en magt, som han kun inden for snævre grænser må udnytte til ved trusler at skaffe sig selv eller andre en økonomisk fordel. Han kan straffrit fremtvinge en rimelig godtgørelse for lidelse, tort o.l. i anledning af en forbrydelse han selv eller en pårørende har været udsat for. Han kan formentlig

[498] Thomas Elholm, Lasse Lund Madsen, Hanne Rahbæk og Jens Røn: Kommenterede straffelov speciel del, 13. omarbejdede udgave, s. 679
[499] Thomas Elholm, Lasse Lund Madsen, Hanne Rahbæk og Jens Røn: Kommenterede straffelov speciel del, 13. omarbejdede udgave, s. 832.
[500] Waaben: Strafferettens Specielle del, 5. udgave, s. 154

også gøre undladelse af anmeldelse til politiet betinget af en indbetaling til et velgørende formål, men også her må det kræves at lovovertrædelsen har berørt ham selv eller hans familie eller i øvrigt interesser som kommer ham ved. "

Henvisningen til disse straffelovsbestemmelser og kommentarerne til disse danner også rammen om de overvejelser, som en advokat skal foretage.

Som anført af Henrik Bitsch:[501]

"Indgivelse af politianmeldelse indeholder i sagens natur en klar beskyldning mod den anmeldte for at have handlet strafbart. Når en sådan anmeldelse indgives af en advokat, der i kraft af sin uddannelse må anses for at være kvalificeret til at bedømme, om en given adfærd er strafbar, må dette, alt andet lige, virke særligt alvorligt. Det er derfor også i strid med god advokatskik at indgive politianmeldelse, medmindre der utvivlsomt er grund til det".

På linje med nævnte generelle udsagn er truffet afgørelse i **U.1993.8H**, hvor Advokatnævnet udtalte:

"... Det er i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, at indklagede indgav en bedragerianmeldelse uden konkrete holdepunkter for, at der forelå strafbart forhold, hvorved bemærkes, at indklagede heller ikke over for Nævnet har godtgjort, at han har haft rimeligt grundlag for et så alvorligt skridt".

Landsretten tiltræder:

"... at sagsøgeren ved at indgive bedragerianmeldelse uden at have haft konkrete holdepunkter for, at der forelå et strafbart forhold, har tilsidesat god advokatskik".

Højesteret anfører:

"Efter indholdet af politianmeldelsen må den naturligt forstås som rettet mod klageren. Med denne bemærkning tiltræder Højesteret, af de af landsretten anførte grunde, at appellanten har tilsidesat god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1. Da sanktionen findes passende, stadfæster Højesteret dommen".

For at en **trussel** om indgivelse af politianmeldelse kan anses for at være i overensstemmelse med god advokatskik, må det kræves, at der er den fornødne sikkerhed for, at et strafbart forhold er begået. Det må endvidere kræves, at det, der ønskes opnået ved truslen, kan begrunde, at truslen ikke effektueres, jf. straffelovens § 281, nr. 2. Det vil typisk være, at det formuetab, som er påført klienten ved det strafbare forhold, kræves erstattet, f.eks. et underslæb betales tilbage af den, der har begået underslæbet, eller at en skade opstået ved hærværk erstattes af den, der har begået hærværket. Der er også anerkendt tilfælde, hvor advokaten på en arbejdsgivers vegne stiller krav om, at den ansatte, som er

[501] "God Advokatskik", 2. udg., ved Henrik Bitsch, side 264.

bortvist på grund af mistanke om en berigelsesforbrydelse, erklærer sig skyldig eller i hvert fald anerkender, at bortvisningen var berettiget.

Selvom de to nævnte betingelser er opfyldt, må advokaten endvidere være opmærksom på, at truslen kun må fremsættes på en sådan måde, at den pågældende person får en passende lejlighed til at overveje, om han/hun vil gå ind på betingelsen. Der er ud over følgende domme flere afgørelser.[502]

U.2005.121Ø: Advokatnævnet idømte Advokat A, der virkede som advokat i et advokatanpartsselskab, en bøde på 10.000 kr. [i dag svarende til 20.000 kr.], for at have truet med og senere indgivet politianmeldelse i forbindelse med en civil sag. Advokat A fandtes at have gået videre end berettigede hensyn til varetagelse af Advokat A's klients interesser havde tilsagt, jf. Retsplejelovens § 126 stk. 1.
Advokat A indbragte afgørelsen for landsretten og gjorde gældende, at kendelsen skulle have været afsagt mod selskabet og ikke ham personligt. Landsretten, der tiltrådte, at A groft havde tilsidesat god advokatskik, anførte under henvisning til retsplejelovens regler om advokatselskaber, at den omstændighed, at Advokat A virkede som advokat i et anpartsselskab, ikke under de foreliggende omstændigheder kunne føre til, at Advokat A skulle fritages for disciplinært ansvar. Landsretten stadfæstede herefter nævnets afgørelse.

En lidt mere sofistikeret trussel om politianmeldelse forelå i følgende dom:

U.2013.973Ø: I forbindelse med eksklusion fra en kolonihaveforening skrev advokaten til den ekskluderede bl.a.: *"Dette betyder, at De ikke længere har lovlig adgang til haven jf. straffelovens § 264, hvorefter den straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder som uberettiget skaffer sig adgang til ikke frit tilgængeligt sted"*. Landsretten stadfæstede Advokatnævnet og Byrettens afgørelse, hvorefter advokaten var gået videre end berettiget varetagelse af hans klients interesser tilsagde. Der blev fastsat en bøde på 20.000 kr., under hensyn til sanktioner i 2001, 2004, 2006 og 2 gange i 2009. En på den baggrund relativ mild sanktion.

---

[502] **Østre Landsrets dom af 3. oktober 2008 i sag B-739-08.** Advokat A var i forbindelse med varetagelsen af sine klienters interesser gået videre end berettiget ved i breve at anføre, at de oplysninger, som Advokat A anmodede om *"skal anvendes til en undersøgelse, om der er begået skyldnersvig over for min klient"*, og ved i et brev at anføre, at tilbagebetaling af lån ydet af... *"i konkursretlig henseende umiddelbart fremstår som en usædvanlig disposition"*. Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik, ved at have angivet formål med undersøgelser, der kunne virke truende. Advokat A havde endvidere videregivet oplysninger til uvedkommende og fremsat ytringer som var uden betydning for Advokat A's mulighed for at inddrive klientens tilgodehavende. Advokatnævnet udmålte en bøde på 5.000 kr. Byretten og landsretten stadfæstede.
Østre Landsrets dom af 11. december 2008 – B-1123-08. Advokatnævnet fandt, at advokat A havde handlet i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1, ved at have fremsat trusler om politianmeldelse, hvis klagerne ikke medvirkede til et forlig i sagen, hvorved der blev betalt 4 mio. kr. til A's klient. Det var ligeledes i strid med god advokatskik at advokat A havde truet med politianmeldelse, hvis advokat A ikke modtog nogle gældsbreve.
Advokat A var gået videre end hensynet til varetagelse af klientens interesser havde tilsagt. På grundlag af Advokat A's tidligere tilsidesættelse af god advokatskik i 2002 og 2005, blev A pålagt en bøde på 10.000 kr. [i dag svarende til 20.000 kr.], som tillægsbøde efter princippet i straffelovens § 89. Byretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse. Landsretten stadfæstede, men nedsatte tillægsbøden efter § 89 til 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.], da der efter afgørelsen fra 2005 var ikendt en bøde i maj 2007 på 10.000 kr., således at tillægsbøden også skulle udmåles i forhold til denne.
Der kan yderligere henvises til **Østre Landsrets dom af 14. oktober 2010 i sag 3. afd. B-1275-10,** og **Københavns Byrets dom af 10. maj 2010 i sag BS 45C-4028/.** I en sag, hvor en advokat og en klient havde en strid om hvem, der var ejer af en ejendom og i hvilken periode, og hvor den ene af dem belånte ejendommen under konflikten, var der uenighed om en lang række faktiske forhold. I stridens senere fase søgte den ene part advokathjælp hos Advokat A.
Advokat A gjorde gældende, at modparten havde belånt ejendommen på et tidspunkt, hvor denne – efter Advokat A's opfattelse - var ejet af hans klient. Advokat A truede modparten med politianmeldelse på grund af uberettiget belåning. Advokatnævnet fandt, da der var betydelig tvivl om ejerforhold og retsforhold, at truslen om politianmeldelse gik videre end hensynet til klienten berettigede til og fastsatte en sanktion på bøde på 10.000 kr. Retten stadfæstede afgørelsen.

Der er flere afgørelser med lignende tilsidesættelser[503], men der burde ikke komme flere – – men, et klassisk eksempel på trusler er behandlet i **Retten i Nykøbing Falsters dom af 17. februar 2025 i sag BS-37927/2024**, hvor Advokat A i en mail til modparten truet med at indgive politianmeldelse mod modpartens direktør og et vidne for falsk forklaring i retten, men at dette kunne undgås, hvis modparten anerkendte at betale et beløb svarende til et modkrav, som byretten allerede havde taget stilling til i en nys afsagt dom. Advokat A anførte i en e-mail af 22. august 2023 bl.a.: " Når jeg læser din klients og dit vidnes forklaring for retten - afgivet under strafansvar - må jeg konstatere, at jeres forklaringer ikke afspejler de faktiske forhold, og at der er afgivet falske forklaringer fra både [X] og [Y].
Jeg har derfor anbefalet min klient at anke sagen og indgive politianmeldelse mod både [X] og [Y].
… Anken og politianmeldelserne kan undgås, såfremt din klient anerkender tillige at skulle betale kr. 106.137,50 og indbetaler dette beløb senest den 16. august 2023."

Advokatnævnet anførte indledningsvis:
"Advokatnævnet bemærker, at der med nærværende kendelse ikke er taget stilling til indholdet af [X]s og [Y]s forklaringer under hovedforhandlingen, idet en vurdering heraf kræver en bevisførelse, der ikke er egnet til at finde sted for Advokatnævnet, og som henhører under domstolene.
Det påhviler en advokat at undersøge, om der er en rimelig formodning for, at der er begået et strafbart forhold, inden advokaten truer med eller indgiver en politianmeldelse."

Advokatnævnet fandt, at Advokat var gået videre, end berettigede hensyn til varetagelse af hans klients interesser tilsagde, og det begrundes således:
Advokatnævnet har særligt lagt vægt på, at bemærkningen om, at politianmeldelse kunne undgås, hvis [B] indbetalte 106.137,50 kr. til [Advokat A's klient], må anses som et utilbørligt pressionsmiddel med det formål at få [B] til at betale det nævnte beløb. Der er endvidere lagt vægt på, at bemærkningen blev fremsat i forlængelse af den civilretlige tvist, hvor parterne var uenige om, hvorvidt [en entreprise] var forsinket, og om [Advokat A's klient] herved havde et modkrav, hvilket retten havde taget stilling til.
Nævnet bemærker hertil, **at trusler om og indgivelse af politianmeldelser som klart udgangspunkt ikke bør anvendes af advokater som led i en forhandling om et civilretligt krav, og at deri den konkrete sag ikke ses at være et rimeligt grundlag for at lade en trussel om politianmeldelse indgå i forhandlingen.**"
Det er vores fremhævelse – og retten stadfæstede.[504]

10.2.5.2 Indgivelse af politianmeldelser

Faktisk indgivelse af politianmeldelser adskiller sig – som ved indgivelse af konkursbegæring - fra trusler ved, at der, i hvert fald som udgangspunkt, ikke er momenter af tvang/afpresning, der skal vurderes. Vurderingen er her baseret på, om det er rimeligt at

[503] Jf. også **Østre Landsrets dom af 5. juli 2013 i 3. afd. B-4195-12** blev der fastslået tilsidesættelse – endda grov tilsidesættelse, da truslen om politianmeldelse var kombineret med betingelsen om at trække en klage til Advokatnævnet tilbage. **Retten i Glostrups dom af 8. oktober 2014 i sag BS 10H-318/**, hvor trussel om politianmeldelse blev takseret til en bøde på 10.000, og **Københavns Byrets dom af 23. september 2016 i sag BS 36A-3386/2015,** som korrigeret ved kendelse af 24. september 2016, hvor Advokat A's medarbejder skrev et inkassobrev til en debitor og omtalte muligheden af politianmeldelse og henvendelse til arbejdsgiveren. Begge dele blev anset for trusler i strid med god advokatskik. Inkassolovens 10-dages varsel var ikke omtalt, og det var ligeledes en tilsidesættelse. Tilsidesættelsen blev tilregnet Advokat A.
[504] I **Retten i Aalborgs dom af 29. december 2021 i sag BS-13854/2019** undskyldte Advokat A sin trussel om politianmeldelse i et forhold, som han reelt kun have klientens ord om med, at klienten jo havde sagt, at han ville indgive politianmeldelse. Det ændrede ikke, at truslen var en tilsidesættelse.

indgive en politianmeldelse, eller om advokaten ved dette skridt går videre end hensynet til varetagelse af klientens interesser tilsiger.

Anmeldelse uden konkrete holdepunkter for en strafbar handling er klart en tilsidesættelse af god advokatskik, jf. **U.1993.8H.**

Fremsendes anmeldelsen på advokatens brevpapir, anses det også i denne relation at være sket som led i funktionen som advokat, uanset at forholdet vedrører advokatens fritidsinteresser, jf. **U.1988.699H**. Vil man bruge vores "advokat-brand", så må man også leve op til alle advokat-brandes forpligtelser.

U.1988.699H: Højesteret fandt, at retten ikke var afskåret fra at efterprøve, om en advokats adfærd var omfattet af retsplejelovens § 126, stk. 3 (nu stk. 4), selvom Advokatnævnet i sin kendelse alene havde taget stilling til om, der var sket en tilsidesættelse i forhold til § 126, stk. 1.
Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse blevet tildelt en irettesættelse for at have handlet i strid med god advokatskik ved at indsende en grundløs politianmeldelse.
Advokat A indbragte kendelsen for Østre Landsret, der ophævede Advokatnævnets kendelse med den begrundelse, at A ikke havde handlet som advokat i forbindelse med politianmeldelsen, men som formand for den forening for hvem politianmeldelsen skete.
Højesteret stadfæstede Advokatnævnets kendelse med den begrundelse, at Advokat A's politianmeldelse var sket på Advokat A's brevpapir, og at Advokat A's adfærd derfor rettelig skulle vurderes efter Retsplejelovens § 126, stk. 1. Højesteret lagde til grund, at der, som antaget ved Advokatnævnets kendelse, ikke var grundlag for at indgive politianmeldelse, og at Advokat A ved sin adfærd derfor havde tilsidesat god advokatskik. Den tildelte irettesættelse blev således stadfæstet af Højesteret.

U.1993.8H: Advokat A var ved Advokatnævnets kendelse blevet pålagt en bøde på 2.000 kr. [en efter datidens bødeniveau ret så høj bøde] for tilsidesættelse af god advokatskik ved at have indgivet en politianmeldelse for bedrageri uden af have konkrete holdepunkter for, at der forelå et strafbart forhold. Kendelsen blev stadfæstet af Østre Landsret og af Højesteret.

Advokat A gjorde i landsretten gældende, at indgivelsen af politianmeldelsen skete på foranledning af Advokat A's klient - et synspunkt, der i forskellige former dukker op i sagerne, men det er hult og uholdbart. Det er ikke klienten, der bestemmer på det advokatetiske plan – det er alene advokaten. Hverken Østre Landsret eller Højesteret fandt derfor, at det havde betydning.

Københavns Byrets dom af 5. januar 2011 i sag BS 43C-7502/2009. I en sag, der i øvrigt omhandlede udlevering af diverse edb-udstyr og firmamateriale efter et ledelsesskifte og delvist ejerskifte i nogle selskaber, hvor Advokat A havde anmodet fogeden om bistand, indgav Advokat A, efter at have talt i telefon med politiet, også en politianmeldelse i *flere* politikredse for overtrædelse af straffelovens §§ 263, stk. 2 og 3, 291 og 293.
Byretten udtalte, at den omstændighed, at Advokat A inden havde rettet henvendelse til politiet ikke kunne tillægges nogen vægt, da han med sin uddannelse skulle kunne foretage en selvstændig bedømmelse, og politianmeldelserne tjente ikke noget sagligt formål. Advokat A var gået videre, end hensynet til klienten tilsagde, og den af Advokatnævnet fastsatte "normalbøde" på 10.000 kr. blev stadfæstet.

Understregningen af: "da han med sin uddannelse skulle kunne foretage en selvstændig bedømmelse" fremhæver det ganske naturlige, at når man vil være advokat, så må man også kunne tænke selv.[505]

Den anmeldende advokat må, som en af de undersøgelser, der skal foretages, undersøge om forholdet kan være forældet:

Østre Landsrets dom af 3. september 2004 i sag B-743 Advokat A behandlede i maj 2001 en sag om et krav på betaling af 8 mio. kr. I den anledning sendte Advokat A et brev til modparten M, hvoraf fremgik, at M´s far formentlig havde begået skatteunddragelse i et ikke uvæsentligt omfang. Advokat A oplyste i samme forbindelse, at hans klienter havde anmodet ham om at undersøge, om der kunne opnås en mindelig løsning i sagen, hvorfor Advokat A tilbød at afholde et møde for at drøfte sagen.
M bestred det strafbare forhold og gjorde i øvrigt gældende, at et eventuelt strafbart forhold under alle omstændigheder måtte være forældet. Advokat A indgav efterfølgende politianmeldelse for grov skattesvig mod M´s far, der var udrejst af Danmark i 1982. Advokat A indgav desuden politianmeldelse mod en række selskaber, der var ejet af M´s far. Politimesteren besluttede at indstille begge sager, idet der ikke var rimelig formodning for, at et strafbart forhold var begået.
Advokat A påklagede politimesterens afgørelse i sagen vedrørende selskaberne. Statsadvokaten tiltrådte imidlertid politimesterens afgørelse, ligesom statsadvokaten bemærkede, at et eventuelt strafansvar var forældet.
M´s far klagede herefter til Advokatnævnet over Advokat A. Advokatnævnet konstaterede, at forholdet vedrørende M´s far var forældet på grund af udrejsen af Danmark. Advokat A undersøgte imidlertid ikke dette forhold nærmere på trods af, at Advokat A måtte have vidst,

---

[505] Der kan yderligere henvises til: **Østre Landsrets dom af 19. oktober 2001 i sag B-2555-00.** Advokat A blev af Advokatnævnet tildelt en irettesættelse [der i dag havde været en bøde] for tilsidesættelse af god advokatskik ved i forbindelse med en mistanke om kønslig krænkelse af en mindreårig - på vegne af barnets fader, at indgive politianmeldelse mod barnets plejefamilie på baggrund af udokumenterede oplysninger. Advokatnævnets kendelse blev indbragt for Østre Landsret, der i overensstemmelse med Advokatnævnet fandt, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik, hvorefter Advokatnævnets kendelse blev stadfæstet.
Østre Landsrets dom af 1. april 2003 i sag B-2149-01. Under en konkursbehandling fandt advokat A ud af, at der tidligere var foretaget udlæg i nogle af det konkursramte selskabs effekter, og at disse befandt sig hos advokat A1. Trods adskillige opfordringer om udlevering og indkaldelse af A1 til skifteretten med krav på udlevering, udleverede advokat A1 fortsat ikke de pågældende effekter. Advokat A1 mente at have krav på omkostninger i forbindelse med opbevaring af effekterne, hvorefter advokat A anmeldte advokat A1 til politiet for tyveri og underslæb. Politiet traf efterfølgende beslutning om ikke at indlede efterforskning i sagen. Advokatnævnet fastslog, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at indgive politianmeldelse på trods af, at advokat A1 havde meddelt, at han på nærmere angivne vilkår var indstillet på at udlevere de pågældende effekter. Bøden blev på daværende tidspunkt fastsat til 3.000 kr. [svarende i dag til en forhøjet "normalbøde" over 10.000 kr.]. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse og slog i øvrigt her fast, at Advokatnævnet altid er kompetent til at tage stilling til de advokatetiske regler over for en kurator, således at en kurators handlinger ikke alene skal bedømmes af skifteretten, men også efter reglerne om god advokatskik, hvis det ikke er judicielle afgørelser.
Københavns Byrets dom af 26. juni 2009 i sag BS 39B-4351/. Advokat A's indgav politianmeldelsen mod K, der tidligere havde indgivet en salær- og adfærdsklage over Advokat A. Denne klage vedrørte sagsbehandlingen i forbindelse med stiftelse af nogle selskaber, hvor advokat A bistod K. Ifølge advokat A havde K givet urigtige oplysninger til Advokatnævnet om forløbet af de to parters samarbejde. Dette måtte efter advokat A's mening henføres til et forsøg på, ved fremsættelse af usande oplysninger om det faktiske forløb, at bestemme nævnet til at træffe en urigtig afgørelse. Advokat A mente på denne baggrund, at K's afgivelse af urigtige oplysninger kunne karakteriseres som bedrageri i henhold til straffelovens § 279, og indgav en politianmeldelse mod K. Politiet valgte ikke at indlede efterforskning i sagen med den begrundelse, at der ikke var rimelig formodning for, at K havde begået et strafbart forhold. Advokatnævnet fandt, at det måtte anses for helt overvejende sandsynligt, at det ikke kunne dokumenteres, at K i forbindelse med indgivelse af sin klage til nævnet skulle have haft fortsæt til at handle bedragerisk, og at dette havde eller burde have stået advokat A klart. Nævnet fandt på dette grundlag, at advokat A ved at have indgivet politianmeldelse mod K havde handlet i strid med god advokatskik, og idømte advokat A en bøde på 10.000 kr. Byretten stadfæstede med samme begrundelse Advokatnævnets afgørelse.
Retten i Koldings dom af 18. november 2015 i sag BS 10-2190/2014, hvor der ikke var grundlag for at indgive politianmeldelse – men måske en stævning, og **Københavns Byrets dom af 26. juni 2017 i sag BS 41B-5989/2015**. Det blev tillagt selvstændigt grundlag, at advokat A fortsatte med at postulere et strafbart forhold i den løbende proces.
Københavns Byrets dom af 18. oktober 2017 i sag BS 36A-2319/2016 stadfæstede kendelse, hvorefter advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at have indgivet to politianmeldelser imod jagtfælle, ved i en indkaldelse til ekstraordinær generalforsamling i jagtsammenslutningen og have beskyldt jagtfællen for tyveri og ved i en rekvisition til fogedretten at have gentaget beskyldningen, herunder ved at have vedlagt politianmeldelserne.

at der var sket udrejse. Advokat A´s brev fra maj 2001 blev endvidere opfattet som et forsøg på at presse modparten til at indlede forhandlinger, hvilket er i strid med god advokatskik. Advokatnævnet tildelte som følge heraf Advokat A en bøde på 5.000 kr. [dobbelt normalbøde og i dag svarende til 20.000 kr.]. Østre Landsret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

10.2.5.2.1 Kendelser der ophæves

Følgende **frifindende** afgørelse viser et tilfælde, hvor der var rimelig grund til at indgive politianmeldelse, og et tilfælde, hvor forudgående trusler ikke fik betydning.

Københavns Byrets dom af 13. februar 2015 i sag BS 36A-739/2014. Advokat A repræsenterede to forskellige klienter i to sager mod samme modpart. I begge sager opstod spørgsmål om visse af modpartens bilag var forfalskede.
I den første sag kom de omdiskuterede bilag en uge før hovedforhandlingen, og Advokat A sendte mail til retten med angivelse af, at kopi var sendt til modparten M. Advokat A kontaktede rettens administrative medarbejdere for at sikre, at brevet kom til dommerens kundskab. Det blev ved rettens afgørelse lagt til grund, at der ikke havde været drøftelser om det materielle i sagen, herunder betydningen af det formodede procesbedrag. Kopien til M blev efter forklaringen i retten sendt til M 51 minutter efter fremsendelsen til retten og efter telefonsamtalen. Byretten lagde til grund, at det beroende på en ekspeditionsfejl, og da der var så kort tidsinterval mellem fremsendelserne var der ikke tale om en tilsidesættelse af det kontradiktoriske princip.
I den første sag havde Advokat A efter modtagelse af bilag fra modparten fået de "tilsvarende" fra sin klient, og hun skrev bl.a., at "*ved sammenligning af de fremlagte bilag 16-23 og de mails som sagsøger har modtaget kan man konstatere, at teksten er blevet ændret. Jeg vil drøfte det med sagsøgerens advokat, hvorefter jeg vil tage stilling til om sagen skal anmeldes til politiet.*" Modparten medgav samme dag, at "*ved sammenligning … må det konstateres, at én af sagens parter sandsynligvis har begået dokumentfalsk*".
I den anden sag blev de af modparten fremlagte bilag mødt med indsigelse om, at de ikke var kommet frem, og "*hvis De fastholder fremlæggelse af bilagene, vil jeg bede politiet om en nærmere undersøgelse af sagen*". Senere blev modparten opfordret til at lave en redegørelse, og Advokat A forbeholdt sig at anmode politiet om en nærmere undersøgelse.
De to episoder var i september og oktober 2012, og Advokat A indgav politianmeldelse umiddelbart efter episoden i sag 2.
Byretten fandt, at Advokat A havde haft rimelig grund til at formode, at der kunne være begået et strafbart forhold, og ikke ved sin omtale mulig politimæssig undersøgelse at være gået videre end berettiget hensyn til klientvaretagelsen tilsagde.
Advokat A havde alene fremsendt foreløbige ufuldstændige kommentarer til Advokatnævnet, der havde statueret en tilsidesættelse og en bøde, der af retten blev ophævet – men det gjorde omkostningerne også, da det ikke var undskyldeligt, at oplysning af sagen først skete under domstolsbehandlingen.

Referat af sagen er temmelig langt, men afgørelsen er også væsentlig, da den samlet behandler flere emner.

For det første forholder retten sig til det kontradiktoriske princip, hvor der dels lægges vægt på, at henvendelse til retten skete til rettens administrative del med et fornuftigt formål, dels

til betydningen af en tidsforskydning på 51 minutter, der efter det oplyste var en ekspeditionsfejl. Her indtager retten en afmålt holdning – det er ikke handlinger, der har nogen reel betydning, og det er fejl, der sker.

For det andet behandler den et problem, der er ringe beskrevet – procesbedrageri. Er det advokaten, der vidende om et procesbedrageri f.eks. fremlægger ændrede mails/bilag, er det en klar tilsidesættelse af god advokatskik og formentlig strafbart, men hvis det sker uden advokatens vidende, hvad er så reaktionen?

Reaktionen kan være som i det tredje emne, at der indgives politianmeldelse. Afgørelsen viser, at truslen skal følges op, og den viser, at der skal foretages en grundig overvejelse af, om det er sandsynligt, at noget strafbart har fundet sted.

10.2.6 Trusler i øvrigt

Også her er omdrejningspunktet, at advokaten ikke må gå videre end hensynet til klienten tilsiger – det er ikke nok at genere modparten, der skal være saglig juridisk grundlag herfor[506]:

Østre Landsrets dom af 11. juni 2002 i sag B-152. Advokat A havde som advokat for en andelsboligforening K truet en andelshaver med eksklusion i forbindelse med inddrivelse af en fordring, som der var tvist mellem parterne om. Det var imidlertid klart, at fordringen ikke kunne føre til ophævelse, og at det rette retsmiddel var et civil søgsmål.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A var gået videre end berettigede hensyn til K's interesser tilsiger og dermed havde tilsidesat god advokatskik. Advokat A fik dengang tildelt en irettesættelse. Østre Landsret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

U.2009.1815H: I forbindelse med en sag om humanitær opholdstilladelse, meddelte Integrationsministeriet Advokat A, at en anmodning om genoptagelse ikke havde opsættende virkning. Advokat A anmodede herefter om en begrundelse og anførte, at den sagsbehandlende medarbejder, B, havde truffet en ansvarspådragende beslutning, og at B måtte regne med at blive draget personligt til ansvar herfor, herunder for de psykiske skadevirkninger af økonomisk og ikke-økonomisk karakter, som afgørelsen havde afstedkommet.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A ikke havde haft blot nogenlunde antagelig anledning til at mene, at der var grundlag for at rejse erstatningskrav mod B, fordi denne havde underskrevet Integrationsministeriets afgørelse. Advokat A's trussel havde i sammenhængen derfor haft chikanøs karakter. Advokatnævnet fandt endvidere, at Advokat A tilsyneladende benyttede personlige søgsmål mod embedsmænd – og trusler herom – som midler i sin kamp mod Integrationsministeriet og udlændingemyndighederne.
Advokatnævnet fandt på den baggrund, at Advokat A groft havde tilsidesat god advokatskik, og pålagde Advokat A en bøde på 25.000 kr. Der er ikke i Advokatnævnets afgørelse særskilte bemærkninger om bødefastsættelsen ud over, at tilsidesættelsen blev anset for "grov", men de fremhævede momenter må antages at være afgørende.
Landsretten og Højesteret kom vedrørende spørgsmålet om tilsidesættelse til samme resultat som Advokatnævnet og af samme grunde. Det blev tilføjet, at reglerne om ytringsfrihed ikke kunne føre til andet resultat.
Højesterets flertal vurderede, at tilsidesættelsen ikke isoleret set kunne betragtes som grov, og da der ikke var fremlagt oplysninger om, at der forud for Advokatnævnets afgørelse i juni 2006 var Advokatnævnskendelser, var forseelsen således en førstegangsforseelse, og da der ikke forud for 2004 var pålagt Advokat A sagsomkostninger som følge af retsplejeloven § 319 (jf. Advokatnævnets begrundelse) i anledning af personlige søgsmål mod embedsmænd, fastsatte Højesteret bøden til en "normalbøde for førstegangs tilsidesættelse" på tidspunktet for Advokatnævnets kendelse – 5.000 kr.

[506] Se Piet Heins "Huskevers" fra 1958: "Det er ikke nok –": "Ens vej gennem livet bliver liflig at vandre – den dag man forstår i sin inderste sjæl: - Det et ikke nok at ærgrer de andre, - man skal også huske at glæde sig selv".

Det skal bemærkes, at retsplejelovens § 319 indgår, som også i **U.2012.616H.** Sanktionsfastsættelse i denne sag er af flere grunde noget speciel, hvilket også er behandlet ovenfor.

Sagen blev nærmest gentaget i **Vestre Landsrets dom af 8. juni 2016 i sag B-2318-14**, hvor samme advokat havde tilsidesat god advokatskik ved at sende trussel om personligt ansvar for en embedsmand i en udlændingesag. Brevet var sendt i klientens navn, men med advokatens brevpapir, mv. Nævnet og byretten anså forholdet for groft, men landsretten var ikke af samme opfattelse under henvisning til **U.2009.1815H.**

Retten i Koldings dom af 18. maj 2010 i sag BS 4-1054/2009. Advokat A havde – på et lidt følelsesladet og svært gennemskueligt grundlag – i en entreprisesag under forligsforhandlinger truet med at anmelde nogle bygningsforhold til kommunen, og han anmeldte senere forholdet, selv om der var indledt en retssag mellem klienten og modparten.
Advokatnævnet fandt, at truslen var at gå videre end berettigede hensyn krævede i en entreprisesag, og fandt det samme vedrørende selve anmeldelsen.
Retten stadfæstede, at der var en tilsidesættelse og stadfæstede sanktionen på 10.000 kr.

Vestre Landsrets dom af 3. september 2015 i sag B-1065-14 Advokat A truede med ophævelse af et lejemål på grund af angiveligt manglende betaling af vandforbrug, uden at undersøge berettigelsen af kravet, klageadgang mv. Advokatnævnet anførte, at det følger af så vel lejeloven som erhvervslejeloven, at der ved fremsendelsen af forbrugsregnskaber skal oplyses om lejerens ret til at rejse indsigelse, og at udlejeren, såfremt denne ønsker at fastholde kravet, er nødsaget til at anlægge retssag om det omtvistede regnskab. Advokatnævnet fandt, at det måtte stå Advokat A klart, at der kunne være tvivl om afregningens berettigelse, og at A ikke har godtgjort, at forbrugsregnskabet med behørig oplysning om indsigelsesadgang blev fremsendt til lejer, inden påkravet blev sendt. Advokatnævnet fandt herefter, at Advokat A ved i sin påkravsskrivelse til lejer at have varslet, at lejemålet ville kunne ophæves, såfremt forbrugsafregningerne ikke blev betalt, er gået langt videre end berettigede hensyn til klienten tilsiger. Tilsidesættelsen blev fundet at være grov, og der fastsattes – også på baggrund af tidligere tilsidesættelser – en bøde på 20.000 kr. Byretten og Vestre Landsret stadfæstede.

Retten i Aalborgs dom af 27. januar 2015 i sag BS 5-1106/2014 Advokat A foretog – efter at have truet hermed, hvis sagen ikke kunne forliges - også en anmeldelse til SKAT, da modpartens fakturaer så "mærkelige" ud.
Advokatnævnet og retten fandt, at der forelå tilsidesættelser (der var flere), der samlet blev sanktioneret med en bøde på 15.000 kr. [i dag med fuldstændig kumulation 20.000 kr.]. Afgørelsen er også relevant under det følgende afsnit 21.2.7.

Østre Landsrets dom af 30. november 2015 i sag B-3471-14. Advokaten truede en dyrlæge med at henvende sig til "de nødvendige myndigheder", hvis han ikke betalte et beløb, som klienten krævede, og en tilsidesættelse blev statueret.

Østre Landsrets dom af 15. januar 2018 i sag B-2995/16. Klient K overtog en udlejet lejlighed på tvangsauktion, og Advokat A krævede i strid med lejerens lejekontrakt depositum og angav, at det var pligtig pengeydelse og truede med ophævelse. Advokat A ophævede også lejemålet med den begrundelse, at lejer drev erhverv i strid med

lejekontraktens bestemmelse. Der var alene tale om 10 timers arbejde på en computer. Advokatnævnet og retten fandt, at Advokat A ved trusler om ophævelse på baggrund af et højst tvivlsomt krav om depositum og ved ophævelse på grund af en hjemmearbejdsplads var gået videre end hensynet til klienten tilsagde. Bøden for begge forhold blev fastsat til 10.000 kr.

En Advokatnævnekendelse og en landsretsafgørelse indeholdende en advokatnævnskendelse giver her anledning til refleksioner. Normalt er trusler ikke at anbefale, men disse kan dog have en acceptabel form og kan blive fremsat under omstændigheder, hvor de ikke kan kritiseres.

Et eksempel er indholdet af **Advokatnævnets kendelse af 25. juni 2025 i sag 2024-2885**, der blev behandlet i plenum og afgjort med 17 stemmer for frifindelse og 4 imod.

Kendelsen er offentliggjort under betegnelsen "Advokat varslede sagsanlæg under politisk debat" – en overskrift der i sig selv taler for resultatet, men baggrunden var:
Sagen vedrører ytringer fremsat af Advokat A over for Klager, der er medlem af Folketinget og af [et ikke oplyst politisk parti], under og i forbindelse med en DR P1 radiodebat, herunder om Advokat A i den forbindelse handlede inden for eller uden for advokatvirksomhed.
Advokat A havde repræsenteret en dreng med dansk statsborgerskab, som sammen med sin mor havde befundet sig i udlandet, under en retssag for by- og landsretten mod Udenrigsministeriet. Sagen omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt drengen havde krav på evakuering sammen med sin mor, der var blevet frataget dansk statsborgerskab som følge af sin tilslutning til en terrorbevægelse. Under sagerne var foreningen FA, som Advokat A er medstifter af og formand for, indtrådt som mandatar for moren som værge for drengen.
Senere blev sagen indbragt for Højesteret, hvor forening FA var mandatar for drengen, som under denne del af sagen blev repræsenteret af Advokat B Ved dommen **U.2024.4934H** fandt et flertal i Højesteret, at drengen havde krav på at blive evakueret til Danmark sammen med sin mor.

Ved SMS-besked til Klager bekræftede DR P1 Debat, at han dagen efter dommen i Højesteret skulle deltage i en radiodebat, og anførte bl.a.:

> "Vi ser frem til din deltagelse i P1 Debat […], der handler om, at Højesteret har slået fast, at en otteårig dansk dreng og hans mor, der siden 2019 har siddet i en lejer i udlandet, skal tilbydes evakuering til Danmark.
> …
> Runde 0: Hvordan er forholdene nede i [område]?
> Runde 1: Otteårig dreng og hans mor skal til DK – er dommen en god nyhed? Er det bedst for DK's sikkerhed at få dem hjem?
> Runde 2: Hvordan skal Danmark håndtere mor og barn?
> Runde 3: Har [X] og [Y] reddet Danmark og Rød Blok? Vil danskerne have [politisk parti 2]s stramme asylpolitik?
> Gæster:
> …
> Advokat A, advokat og bag foreningen FA
> …
> Klager

…"

Advokat A har oplyst, at værten under radioprogrammet efter en indledende redegørelse for programmets rammer og temaer sagde bl.a.:

> "Du kan nemlig få mulighed for at bryde dine holdninger med [X], Advokat A, der er advokat og manden bag foreningen FA, og Klager er også med.
> …
> Advokat A, jeg vil gerne begynde med dig, du er som sagt advokat og står bag foreningen FA]."

Klager har oplyst, at der fra ca. 33 minutter inde i radioprogrammet pågik følgende ordveksling:

> "Klager: "Den her dreng er ikke dansk. Prøv at hør, han har aldrig nogensinde opholdt sig i Danmark, han taler ikke det danske sprog, hans mor har kun været i Danmark i fem år af hele hendes liv, og så har hun boet resten af tiden i [land 2]. Hun er oprindeligt fra [land 3]."
>
> Radioværten: "Han har et dansk statsborgerskab."
> [Taler i munden på hinanden]
> Klager: "Det eneste, der på papiret gør den her dreng dansk, det er, at der er et naivt folketingsflertal på et eller andet tidspunkt tilbage i tiden, [som] har givet hans mor et dansk statsborgerskab mod [politisk parti 1]s anbefaling."
> Advokat A: "Nu stopper det."
> [Taler i munden på hinanden]
> Klager: "Den her dreng er ikke dansk. Hans mor er ikke dansk. Hans mor har bidraget til et […], der har […] og […], og hun skal ikke til Danmark og bidrage til utryghed her i vores eget land."
> Radioværten: "Og der skal vi lige slå fast, det er jo en holdning for dig Klager, fordi de har begge to dansk statsborgerskab."
> Klager: "[…]."
> Radioværten: "Det er rigtigt."

Herefter:

> Advokat A:
> "Jeg vil bare gerne sige, og jeg vil bare gerne bede dig om at tage det her helt seriøst: Enten så siger du nu fuldstændig klart og præcist, at denne her dreng, som har fået medhold i Højesteret, er dansk i alle ordets konkrete betydninger, eller også så får du et sagsanlæg."
>
> Klager:
> "Det kommer du ikke til at få mig til at sige, Advokat A. Han er juridisk dansk."
>
> Advokat A:
> "Fint, så får du et sagsanlæg. Det er hamrende […], det du gør. Det er så groft. Du skader den her dreng og hans fremtid i Danmark. Det er så umanerligt groft, det du gør i en politisk kamp her. Vi tager et sagsanlæg."

Radioværten:
”Hvad er det for et sagsanlæg?”

Advokat A:
”Du kan ikke tillade dig og stå og sige, den her dreng ikke er dansk. Vi har fået en Højesteretsdom, der siger, han er dansk, og at han har danske rettigheder. Det er simpelthen […] og groft, det du står og gør der.”

Klager:
”Det vil jeg meget gerne svare på. Som jeg lige har stået og sagt, så er den her dreng på papiret juridisk dansk, men han er ikke i ordets egentlige forstand kulturelt eller sprogligt eller historisk på nogen som helst måde dansk, og det bliver han heller aldrig nogensinde. Han har aldrig været i Danmark. Han taler…”

Radioværten:
”Det ved du ikke, om han kan blive Klager, det kan han vel godt blive?”

Klager:
”Men det er han ikke.”

Radioværten:
”Det er han ikke, det er rigtigt, men han kan vel godt blive det?”

Advokat A:
”Han er lige så dansk som alle andre danske børn.”

Klager:
”Nej, det er han ved Gud godt nok ikke, Advokat A.”

Advokat A:
”Det er så groft, det du gør der.””

Klager har oplyst, at Advokat A umiddelbart efter radioprogrammet gentog over for ham, at han kunne forvente et søgsmål. Endvidere har Klager oplyst, at professor i mediejura til Berlingske udtalte, at der ikke var grundlag for en sag om […], og at han i den forbindelse sagde bl.a.:

> ”Klager må gerne mene, at drengen ikke er dansk, selvom drengen har dansk statsborgerskab. Det er en politisk holdning, som han gerne må have og give udtryk for.”

Klager har også oplyst, at [advokat C], der har ekspertise i [sager], og to øvrige jurister til BT udtalte bl.a., at der ikke var grundlag for en sag mod Klager om […].

Endvidere har Klager oplyst, at Advokat A deltog i Berlingskes podcast Pilestræde og i den forbindelse udtalte bl.a., at han inden udgangen af […] ville anlægge sag mod Klager på

vegne af Forening FA] og dermed drengen, og at han endnu ikke havde drøftet sagsanlægget med sin klient.
Derudover har Klager oplyst, at han ikke har modtaget en stævning.

Advokatnævnet tog indledningsvis stilling til kompetencespørgsmålet, var der tale om en sag omfattet af Rpl. § 126 stk. 1 eller 4 – eller slet ikke omfattet af Advokatnævnets kompetence.
Det hedder i afgørelsen:

> "Advokatnævnet finder, at Advokat A's udtalelser om sagsanlæg på vegne af den pågældende dreng må anses for at være fremsat som led i hans virksomhed som advokat. Udtalelserne skal derfor bedømmes efter retsplejelovens § 126, stk. 1, om god advokatskik.

Om selve klagen udtaler 17 medlemmer:

> "Ved vurderingen af, om udtalelserne var i strid med god advokatskik, må det indgå, at der efter det foreliggende ikke kan ses bort fra, at Advokat A på tidspunktet for udtalelsernes fremsættelse mente, at et sagsanlæg mod Klager var relevant. Det må i den forbindelse også indgå, at udtalelserne udsprang af en politisk debat i en radioudsendelse, som både Advokat A og Klager deltog i, og at udtalelserne var en reaktion på, at Klager under denne debat ytrede sig om spørgsmål, der bl.a. angik drengens personlige forhold.
>
> Vi finder efter en samlet vurdering, at Advokat A med sine udtalelser ikke er gået videre end berettiget for at varetage drengens interesser, og at han derfor ikke har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1."

4 medlemmer udtaler:

> "Efter formuleringen af de konkrete udtalelser finder vi, at Advokat A er gået videre end berettigede hensyn til varetagelse af drengens interesser tilsagde, ved gentagne gange at varsle et sagsanlæg over for Klager. Vi finder på den baggrund, at Advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1."

Sagen rejser mange spørgsmål om retstilstanden, og det gælder også afgørelsen **U.2026.1691Ø** , der behandler samme forhold både ved Advokatnævnet og i en straffesag. En mail fra advokat A med bl.a. krav om, at M trak politianmeldelse af advokatens klient tilbage, udgjorde en tilsidesættelse af god advokatskik, men udgjorde ikke vidnetrusler eller misbrug af stilling.
Af Advokatnævnets kendelse af 31. januar 2022 fremgår blandt andet, at en modpart M klagede over, at Advokat A, der bistod hendes modpart, havde tilsidesat god advokatskik ved at true med at anlægge en retssag mod hende, hvis hun ikke tilbagetrak sin politianmeldelse af hans klient og ophørte med at sprede rygter om klienten.

Advokat A bistod en mandlig klient, der ejede et yogacenter. Klienten var yogainstruktør og underviser for M, der tog en uddannelse som yogainstruktør. M har til sagen oplyst, at hun den 15. januar 2021 indgav en politianmeldelse af ejeren af yogacentret, som, hun fandt, havde udsat hende for blufærdighedskrænkelse.

Det fremgik endvidere, at M den 22. november 2020 informerede nogle øvrige deltagere på yogainstruktørkurset om, at klienten havde opført sig upassende over for hende og såvel som over for andre, og at klienten den 23. marts 2021 blev kontaktet af en journalist, der havde modtaget oplysninger fra F om, at klienten havde blottet sig og opført sig upassende.

Den 9. april 2021, anførte Advokat A i e-mail til M bl.a., at han på vegne af sin klient vedhæftede et brev om falsk anmeldelse for blufærdighedskrænkelse m.v., og at brevet samtidigt var sendt i kopi til Københavns Politi.

Advokat A skrev yderligere:

> "De falske rygter, du spreder, er i strid med straffelovens forbud mod ærekrænkelser (injurier), og 268 (skærpet straf for alvorlige æreskrænkelser/bagvaskelse) og kan i yderste konsekvens medføre fængselsstraf.
>
> Det er endvidere strafbart at indgive en falsk anmeldelse til politiet med henblik på at få dømt en uskyldig person, jf. straffelovens § 164.
>
> Med henvisning hertil kræver jeg på vegne [af] min klient, at du senest inden 1 uge trækker din anmeldelse ved Københavns Politi tilbage, og at jeg senest inden 1 uge modtager dokumentation herom fra dig.
>
> Såfremt jeg ikke senest inden 1 uge har modtaget dokumentation for, at anmeldelsen er trukket tilbage, vil jeg på vegne [af] min klient indlede en sag om ærekrænkelse ved domstolene. Jeg vil i den forbindelse nedlægge påstand om mortifikation af dine falske beskyldninger, påstand om straf efter straffelovens § 267 og 268 og påstand om økonomisk godtgørelse. Jeg vil endvidere anmode om, at du pålægges at betale min klientens sagsomkostninger ved retten.
>
> Jeg skal endvidere kræve, at du fremover helt, i enhver form, undlader at sprede falske rygter om min klient. Såfremt en sådan adfærd fortsættes, herunder hvis der i [avis] eller i andet medie publiceres en artikel med falske påstande om min klient, vil der straks blive indgivet en sag om ærekrænkelse som beskrevet ovenfor."

Den 16. april 2021 blev Advokat A sigtet for overtrædelse af straffelovens § 123, jf. § 260., hvilket medførte, at han valgte at udtræde af konflikten med M.

Advokatnævnet afgjorde sagen, den 31. januar 2022 og anførte:

> "Advokatnævnet finder, at Advokat A ikke er gået videre, end berettigede hensyn til klientens tarv tilsagde ved i brev af 9. april 2021 at meddele M, at såfremt hun fremover spredte falske rygter om hans klient til medierne eller andre, ville der for retten blive indbragt en sag om ærekrænkelse. Nævnet har hermed særligt lagt vægt på, at klienten bestred det passerede, og at det var i klientens interesse at imødegå rygterne, som var alvorlige og af skadelig karakter for både klienten personligt og for dennes virksomhed.

> Derimod finder Advokatnævnet, at Advokat A er gået videre, end berettigede hensyn til varetagelse af klientens interesser tilsagde, ved i brev af 9. april 2021 til M at kræve, at hun inden en uge trak sin anmeldelse til Københavns politi tilbage, hvis hun ville undgå ved retten at blive mødt med en sag om ærekrænkelse og økonomisk godtgørelse herfor samt krav om betaling af hans klients sagsomkostninger.
>
> Advokatnævnet har særligt lagt vægt på, at adgangen til at foretage anmeldelse til politiet er af afgørende retssikkerhedsmæssig betydning for en borger, og at efterforskningen af strafbare forhold alene henhører under politiet, der vurderer om der er grundlag for at rejse sigtelse, herunder om gerningsopholdet[507] i strafbelagte lovbestemmelser er opfyldt og bevisets stilling i den konkrete sag.
>
> Advokatnævnet bemærker, at det ikke kan ændre herpå, at Advokat As klient ikke var sigtet, da advokat T sendte e-mail og brev af 9. april 2021 til M, og at klienten bestred de strafbare forhold.
>
> Advokatnævnet finder på den baggrund, at advokat T i det ovennævnte omfang har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, og Advokatnævnet pålægger derfor i medfør af retsplejelovens § 147 c, stk. 1, advokat T en bøde på 10.000 kr."

Afgørelsen blev ikke indbragt for retten, men derimod indgav Anklagemyndigheden anklageskrift, den 17. april 2023 – som det fremgår af det følgende - på samme faktuelle grundlag som den behandlede sag i Advokatnævnet. Tiltalen lød på

> "overtrædelse af straffelovens § 123, jf. § 260, stk. 1, nr. 2, og § 155, jf. retsplejelovens § 129, ved den 9. april 2021 fra ukendt sted, at have misbrugt sin stilling som advokat for [klient] til at krænke M's ret og med trussel om ulovlig tvang efter § 260 at have forulempet M i anledning af hendes anmeldelse til Københavns Politi mod [klient] for blufærdighedskrænkelse, idet tiltalte sendte hende en e-mail, hvor han skrev: »De falske rygter, du spreder, er i strid med straffelovens forbud mod æreskrænkelser (injurier), jf. straffelovens §§ 267 (æreskrænkelser) og § 268 (skærpet straf for alvorlige æreskrænkelser/bagvaskelse) og kan i yderste konsekvens medføre fængselsstraf. Det er endvidere strafbart at indgive en falsk anmeldelse til politiet med henblik på at få dømt en uskyldig person, jf. straffelovens § 164. Med henvisning hertil kræver jeg på vegne af min klient, at du senest inden 1 uge trækker din anmeldelse ved Københavns Politi tilbage, og at jeg senest inden 1 uge modtager dokumentation herom fra dig«.
>
> Anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængselsstraf.

[507] Der er nok ment gerningsindholdet.

> Anklagemyndigheden nedlagde endvidere påstand om, at der hos tiltalte indtil videre frakendes retten til at udøve advokatvirksomhed, jf. retsplejelovens § 138, jf. straffelovens § 79."[508]

Byretten frifandt vedrørende straffelovens § 123, jf. 260, stk. 1, nr. 2 med følgende begrundelse:

> "Det fremgår af straffelovens § 123, stk. 1, at den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang efter § 260, trusler efter § 266 eller på anden måde begår strafbar handling mod en person, dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne i anledning af personens forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år.
>
> Det fremgår endvidere af straffelovens § 260, stk. 1, nr. 2, at den, der ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørlig begrundet ved det forhold, som truslen angår, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.
>
> Efter bevisførelsen finder retten ikke, at tiltalte ved at skrive det i tiltalen citerede til M i brevet af 9. april 2021 har overtrådt det objektive gerningsindhold i straffelovens § 260, stk. 1, nr. 2, der, som tiltalen er rejst, er en forudsætning for at gerningsindholdet i straffelovens § 123 om vidnetrusler kan anses for realiseret. Tiltalte frifindes derfor for denne del af tiltalen.
>
> I følge straffelovens § 155, stk. 1, jf. retsplejelovens § 129 kan en advokat straffes for misbrug af sin stilling til at krænke privates eller det offentliges ret med bøde eller fængsel i 4 måneder.
>
> Ved bedømmelse af om tiltalte har overtrådt straffelovens § 155, stk. 1, jf. retsplejelovens § 129, skal det vurderes, om tiltalte ved at skrive det i tiltalen citerede indhold til M, der havde anmeldt hans klient for blufærdighedskrænkelse, har gjort sig skyldig i et forhold, der er så grov, at det udover at medføre en disciplinær sanktion i Advokatnævnet, er strafbart og dermed skal medføre en straf.[509]

Og med stemmerne 2-1 for § 155 jf. § 129 idet To voterende udtalte:

> Efter en samlet bedømmelse af bevisførelsen, herunder tiltaltes forklaring om formålet med brevet af 9. april 2021 til F og den sammenhæng det i tiltalen citerede blev anført på side 2 i brevet, finder disse voterende ikke, at tiltalte har misbrugt sin stilling som advokat til at krænke M ret til at indgive en anmeldelse til politiet."

[508] Anklagemyndighedens reaktion kan sammenlignes med mangel på samme i sagen U.2026.1942H
[509] Dette spørgsmål behandles sammen med landsrettens lignende bemærkning.

Anklagemyndigheden anså spørgsmålet for så væsentligt, at der skete anke med påstand som for byretten.

I landsrettens afgørelse anføres i det væsentlige Advokatnævnets afgørelse, og der skete stadfæstelse med følgende begrundelse:

> "Efter en samlet vurdering af udsagnets karakter og sagens omstændigheder i øvrigt finder landsretten, at tiltalte ved brevet af 9. april 2021 ikke har krænket M's ret til at indgive politianmeldelse på en sådan måde, at det udgør en overtrædelse af straffelovens § 155, jf. retsplejelovens § 129. Med samme begrundelse findes tiltalte heller ikke at have overtrådt straffelovens § 123, jf. § 260, stk. 1, nr. 2.
>
> Landsretten bemærker, at Advokatnævnet ved sin kendelse af 31. januar 2022, der ikke er indbragt for retten, på grund af udsagnet pålagde tiltalte at betale en bøde til statskassen på 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik."

Udover den konkrete strafferetlige vurdering er afgørelsen interessant i relation til konflikten mellem hensynet til klienten i en situation, hvor formålet med advokatens arbejde er at bringe en krænkelse til ophør, overfor det, som Advokatnævnet anfører: " Advokatnævnet har særligt lagt vægt på, at adgangen til at foretage anmeldelse til politiet er af afgørende retssikkerhedsmæssig betydning for en borger, og at efterforskningen af strafbare forhold alene henhører under politiet, der vurderer om der er grundlag for at rejse sigtelse, herunder om gerningsopholdet i strafbelagte lovbestemmelser er opfyldt og bevisets stilling i den konkrete sag."

Afgørelsen efterlader en advokat for en krænket med valget mellem indgivelse af politianmeldelse om falsk anmeldelse (konkret evt. også om overtrædelse af § 267, jf. § 268), eller anlæggelse af privat straffesag. Politianmeldelse kan være problematisk, jf. afsnit 10.2.5.2, og gensidige politianmeldelser er ikke umiddelbart konfliktløsende. Advokaten kunne have modificeret ved alene ved at henstille til M at trække anmeldelsen tilbage og undladt "hvis ikke"?

Et andet interessant emne er forholdet mellem Advokatnævns- og strafferetlig behandling af helt identiske sager ("Ne bis in idem"). Det skal her erindres, at Advokatnævnets sanktioner ikke er strafferetlige, jf. ovenfor under 1.7 og de der anførte afgørelser. Yderligere kan henvises til EU-Domstolen afgørelse af 26. februar 2013 i sag C-617 **Åklagaren mod Hans Åkerberg Fransson** hvor domstolen behandlede problemstillingen mellem et administrativt pålagt skattetillæg og en efterfølgende straffesag og heri gentog de kriterier, der skal vurderes, jf. præmis 35: " at med henblik på at bedømme den strafferetlige karakter af skattetillægget er tre kriterier relevante. Det første kriterium er den retlige kvalificering af lovovertrædelsen i national ret, det andet kriterium er selve lovovertrædelsens art, og det tredje kriterium er karakteren og strengheden af den sanktion, som den pågældende risikerer at blive pålagt (**Bonda**, dom af 5.6.2012, sag C-489/10, præmis 37)" jf. grundlæggende **Engel og andre mod. Holland** - Serie A no. - 228.6.1976 , præmis 80-82.

De såkaldte "Engel-kriterier" indgår i **U.2010.423H** og **U.2018.1160H**. Der kan også henvises til Revisornævnets praksis, herunder kendelse af 13. juni 2016 i sag nr. 16/2015.

Det anførte gælder bøder – nok også hvis de går op til maksimum på 600.000 - men det er et åbent spørgsmål, om det gælder sager, hvor der i Advokatnævnet sker fratagelse af en sag, Rpl. § 147 c, stk. 2, betinget, midlertidig, på åremål eller indtil videre frakender retten til at udøve advokatvirksomhed, jf. Rpl. § 147 c, stk. 4-9.

Hvis disse situationer bedømmes efter "Engel-kriterierne" er afgørelsen ikke ligetil:

1) Den retlige kvalificering af lovovertrædelsen i national ret,

Udgangspunktet er, at der er tale om en "kollegial" tilrettevisning, men ved de forskellige former for "fratagelse" skifter sanktionen karakter – der er vel reelt tale om specialprævention?

2) Selve lovovertrædelsens art.

Begrebet er lidt uklart – men det er vel tilsidesættelser overfor samfundet.

3) Karakteren og strengheden af den sanktion, som den pågældende risikerer at blive pålagt.

Her er det nærliggende at sammenligne med straffelovens § 79, hvor en rettighedsfortabelse forudsætter, at der dømmes for et strafbart forhold.

Det er ikke prøvet.

10.2.7 Ulovlige betingelser

I stil med trusler er ulovlige betingelser.

Vestre Landsrets dom af 19. juni 2000 i sag B-1668-99. Advokat A var af Advokatnævnet blevet pålagt at betale 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.] for at have tilsidesat god advokatskik. Advokat A havde betinget tilbagekaldelse af tvangsauktion af betaling af andre uforfaldne krav end det krav, der vedrørte selve auktionen, og han havde ikke på opfordring uden ugrundet opholdt fremsendt specificeret opgørelse over hvilke omkostninger, der skulle betales for at afværge auktionen.
Landsretten udtalte, at det er en tilsidesættelse af god advokatskik at betinge en tilbagekaldelse af en tvangsauktion af betaling af andre fordringer end det krav, som vedrører selve auktionen. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse.

U.2003.290H: Advokat A bistod køberne af en sommerhusgrund med at berigtige handlen. Grunden blev solgt den 10. juni 1999, hvorefter købsaftalen blev fremsendt til Advokat A. Køber deponerede købesummen på 150.000 kr. i sælgers pengeinstitut den 20. juni 1999. Den 30. august 1999 fremsendte Advokat A et skødeudkast til godkendelse hos sælger, og den 3. september 1999 blev den deponerede købesum frigivet til sælger. Sælger krævede købesummen forrentet, hvorpå Advokat A fremsendte 1.375 kr. til sælger. Den 22. september 1999 anmodede sælger om fremsendelse af yderligere 153,37 kr. fra Advokat A, hvortil Advokat A bemærkede, at såfremt sælger trak en klage til advokatmyndighederne tilbage,[510] ville beløbet blive betalt. Sælger fastholdt sin klage til advokatmyndighederne.
Advokat A blev pålagt en bøde på 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.] for ikke at have fremmet sagens behandling med den fornødne hurtighed og for at have betinget betalingen af rentebeløb af, at klagen blev tilbagekaldt. Det var uden betydning, om sælger havde været berettiget til rentebeløbet eller ej.
Landsretten og Højesteret stadfæstede Advokatnævnets afgørelse.

I **Retten i Glostrups dom af 29. april 2013 sag BS 20D-3388/2012** fik Advokat A en bøde på 10.000 kr. for at returnere det af ham selv opgjorte omkostningsbeløb i forbindelse med en tvangsauktion og samtidig nægte udstedelse af samtykkeerklæring, da der blev taget forbehold for tilbagesøgning.

[510] Her kan også henvises til **Østre Landsrets dom af 5. juli 2013 i 3. afd. B-4195-12**

10.2.8 Tilbageholdelse af penge

Retten i Århus dom af 30. november 2010 i sag BS 1-3555/2009. Advokat A havde over for modparten (sælger) i en ejendomshandel beregnet sig ekspeditionsgebyr for "ekspresekspedition af lånehjemtagning med tilhørende låneindfrielse" og tilbageholdt beløbet ved afregning af ejendomshandlen. Der var ikke noget klientforhold – Advokat A repræsenterede køber – og ikke hjemmel i købsaftalen. Bøden på 10.000 kr. blev stadfæstet af retten. Anke blev afvist, da der ikke forelå anketilladelse.

Københavns Byrets dom af 8. marts 2012 i sag nr. BS 42B-1256/2009. Advokat A modtog fra sin klient K et beløb på 1,8 mio. kr., som tilhørte et ApS, hvori K var ansat som bogholder. K ejede selskabet sammen med selskabets direktør, som hun netop havde ophævet et fast samlivsforhold med. A lod pengene stå på sin klientkonto uden straks at underrette ApS'et herom. Retten fandt, som Advokatnævnet, at A ved at have ladet beløbet stå på sin klientkonto, og ikke deponeret det efter deponeringslovens regler, havde overtrådt de advokatetiske regler og pålagde en bøde på 10.000 kr.

I **Retten i Roskildes dom af 28. oktober 2015 i sag BS 6A-1446/2014** blev Advokatnævnets kendelse ophævet. Advokaten havde modregnet i en forsikringssum for et salærkrav, som i sidste ende skulle betales af et ansvarsforsikringsselskab. Da klientforholdet var bragt til ophør af klienten, var der intet at bebrejde.

I **Østre Landsrets dom af 22. juni 2020 i sag BS-765/2019** kunne advokaten ikke tilbageholde al den stund, at han ikke havde noget krav eller i øvrigt noget grundlag.

En anden form for tilbageholdelse er manglende afregning. I **Retten i Hillerøds dom af 1. juli 2020 i sag Bs-47852/2019** blev det stadfæstet, at manglende betaling af omkostninger til modparten i en længere periode af beløb modtaget fra retshjælpsforsikringen er en tilsidesættelse.

10.2.9 Tilbageholdelse af dokumenter

Advokaten har som udgangspunkt samme tilbageholdelsesret som andre, hvis betingelserne er opfyldt, men advokaten må ikke ved tilbageholdelsen bringe klienten i en situation, hvor klienten på grund af tilbageholdelsen risikerer at lide et retstab, f.eks. ved ikke at kunne opfylde rettens krav eller ved ikke at kunne få anden advokatbistand. Herved går advokaten videre, end hensynet til "ham/hende selv" eller klienten tilsiger.[511]

Østre Landsrets dom af 26. oktober 2000 i sag B-3643-99. Gårdejer S solgte i februar 1998 en landbrugsejendom til to købere repræsenteret af Advokat A1. Det var i købsaftalen anført, at S hurtigst muligt skulle købe et nærmere angivet areal af ejendommen tilbage til en på forhånd fastsat købesum, samt at S skulle afholde alle udgifter forbundet hermed, herunder udgifter til landinspektør, advokat mv.
Advokat A1 udfærdigede herefter skøde på hele den pågældende landbrugsejendom med angivelse af det i købsaftalen anførte vedrørende tilbagekøb af jordarealet.
Advokat A2 og Advokat A1 havde i den følgende tid en del korrespondance om, hvorvidt der skulle betales særskilt honorar for assistance i forbindelse med tilbagesalget af landbrugsjorden. Uden at dette var afklaret mellem parterne, udfærdigede S' Advokat A2 efterfølgende skøde vedrørende S' tilbagekøb af jordarealet og fremsendte det efter S' underskrivelse til Advokat A1 med henblik på indhentelse af sælgerens underskrift på skødet.
Advokat A1 meddelte herefter Advokat A2, at hans klienter havde underskrevet det endelige skøde, men at det først ville blive fremsendt til A2, når Advokat A1's honorar på 4.650 kr. + moms var blevet modtaget. Advokat A1 opfordrede i den forbindelse sine klienter til at opsøge A2's klient S direkte vedrørende betaling af Advokat A1's salær. Advokat A1 fastholdt, at han først ville udlevere det underskrevne skøde, når hans honorar var blevet betalt, hvorefter A2 betalte dette til Advokat A1.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A1 ved at have opfordret sine klienter til at rette direkte henvendelse til A2's klient, og derved forsøge at udvirke betaling af et omstridt krav, samt ved med samme formål at have tilbageholdt det af A2 udfærdigede skøde, havde tilsidesat god advokatskik og tildelte på denne baggrund Advokat A1 en irettesættelse.
Advokat A1 indbragte sagen for landsretten med påstand om ophævelse.
Landsretten udtalte, at uanset at Advokat A1 havde et salærkrav, havde han ikke været berettiget til at tilbageholde skødet. Salærkravet skulle i stedet være rettet mod Advokat A1's egne klienter, der derefter måtte søge refusion af beløbet hos S. Advokat A1 havde derfor tilsidesat god advokatskik ved at tilbageholde skødet for at fremtvinge betaling til sine klienter.
Endvidere udtalte landsretten, at Advokat A1 havde tilsidesat god advokatskik ved at opfordre sine klienter til at tage direkte kontakt til S vedrørende betaling af Advokat A1's salær, idet en sådan opfordring må anses for en omgåelse af reglerne for god advokatskik, jf. nedenfor under 21.4.

[511] Spørgsmålet om tilbageholdsret var også en del af **Københavns Byrets dom af 30. juni 2015 i sag BS 36A-4952/2014**, **Københavns Byrets dom af 15. september 2015 i sag BS 37A-964/2015**, hvor Advokat A var administrator af en ejerforening, men blev opsagt og ikke udleverede alt relevant materiale, da administrationsforholdet ophørte, og det var en tilsidesættelse, og **Retten i Helsingørs dom af 11. februar 2016 i sag BS 3B-1667/2014** hvor et ret så uskønt opgør mellem advokater førte til en bøde for tilbageholdelse af sagsakter i sager med krav om salær. Der var tale om sager, hvor der var frister og således risiko for retstab. Se Charlotte Bruun Windahl: "Udlevering af sagsakter og tilbageholdsret", Advokaten 08/2017 side 34f.

Ved klientens konkurs eller død opstår der en særlig konflikt mellem advokatens tavshedspligt og boets krav på oplysninger. De følgende afgørelser med henvisninger belyser situationen, hvor udgangspunktet er, at advokaten kan pålægges at udlevere, men udleveringen skal ikke ske automatisk. Der må af advokaten gøres en indsats for at beskytte tavshedspligten ved at kræve en kendelse. Gør advokaten ikke det, må der udleveres.

Østre Landsrets dom af 26. maj 2003 i sag B-1895-02. Under behandling af et konkursbo henvendte konkursboets Advokat A1 sig til Advokat A2, der tidligere havde været advokat for det konkursramte selskab, og udbad sig kontoudskrift for alle de sager, som Advokat A2 havde haft for selskabet. Henvendelse skete som følge af, at ledelsen havde orienteret A1 om, at der var sket en deponering af 350.000 kr. til Advokat A2.
Advokat A2 havde ikke foretaget afregning og nægtede at udlevere de udbedte oplysninger, hvis ikke anmodningen blev yderligere specificeret. Advokat A2 blev indkaldt til skifteretten, men mødte ikke op.
Efter yderligere henvendelser, hvor Advokat A2 stadig ikke udleverede oplysningerne, indgav A1 en adfærdsklage til Advokatnævnet. Advokat A2 indgav herefter en modklage mod A1, og anklagede ham for at have handlet i strid med god advokatskik ved med ukorrekte oplysninger at nedvurdere Advokat A2.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A2 havde handlet i strid med god advokatskik ved – på trods af flere opfordringer hertil - at have undladt at fremsende de udbedte kontoudtog. A1 blev frifundet for A2's modklage. Advokat A2 blev pålagt en bøde på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.].
Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

En lignende adfærd kan også, som det fremgår af **U.2010.1793Ø**, på anden vis end advokatetisk få konsekvenser. Sagen udsprang ikke af en Advokatnævnskendelse:

U.2010.1793Ø: Landsretten traf afgørelse om, at tilbageholdelse af sagsakter vedrørende en retssag, ud over processkrifter og bilag, der var udleveret respektive kopieret, var uberettiget over for et konkursbo, der skulle træffe afgørelse efter konkursloven § 136, stk. 1, om indtræden i den verserende sag. Materialet blev først udleveret efter, at konkursboet (der jo her træder i stedet for klienten, opdraggiver) havde betalt Advokatfirma A's udgifter til bl.a. retsafgift og oversættelser.
Advokatfirmaet A blev fundet uberettiget til at udøve tilbageholdsret og pålagt konkursboets omkostninger.

Advokatetiske overvejelser fremgår ikke af dommen, men de er på linje med det ovenstående, og på linje med en afgørelse i en dødsbosituation:

Østre Landsrets dom af 13. marts 2015 i sag B-2265-13. Advokat A havde fuldmagt fra en ældre herre, der afgik ved døden. De midlertidige bobestyrer havde anmodet A om at udlevere oplysninger om en af advokaten foretaget hævning 2 dage før dødsfaldet, hvilket advokaten nægtede og først efterkom efter skifteretskendelse og kære til landsretten. Efter dødsfaldet var de midlertidige bobestyrer berettiget til at kræve oplysningerne – de var indtrådt som opdraggiver, og det var en tilsidesættelse at tilbageholde oplysningerne for "klienten". På grund af tidligere sanktion blev bøden 15.000 kr.

Højesterets afgørelse i **U.2018.119H** opretholder advokatens tavshedspligt til der foreligger en endelig kendelse.

U.2018.1193H: Advokat A var advokat for K, som blev taget under konkursbehandling. Kurator, anmodede om udskrift af Advokat As klientkonto og bogholderi vedrørende K, og da advokaten protesterede herimod, pålagde skifteretten ved en editionskendelse advokat A at udlevere oplysningerne, jf. retsplejelovens § 299, jf. § 170, stk. 2. Afgørelsen blev stadfæstet af landsretten, og A udleverede herefter oplysningerne. Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde for at have handlet i strid med god advokatskik, ved ikke at have udleveret oplysningerne til kurator.
Højesteret lagde til grund, at Advokatnævnet ikke, da afgørelsen blev truffet, var bekendt med, at skifterettens kendelse om edition havde været påkæret og senere var blevet stadfæstet, og at advokat A derefter udleverede oplysningerne. Advokatnævnet havde alene ved sin afgørelse lagt vægt på, at skifteretten havde givet pålæg om at udlevere oplysningerne. Højesteret fandt, at afgørelsen måtte forstås sådan, at den var baseret på, at Advokat A havde undladt at efterkomme en endelig retsafgørelse. Under behandlingen ved domstolene anførte Advokatnævnet imidlertid, at det under alle omstændigheder var i strid med god advokatskik, at Advokat A ikke umiddelbart efter kurators anmodning herom udleverede oplysningerne, dvs. uden at afvente en editionskendelse. Højesteret fremhævede, at udskrifterne af klientkonto og bogholderi indeholdt oplysninger om klientens økonomiske forhold, som Advokat A var kommet i besiddelse af som led i sit arbejde som advokat for K. Højesteret fandt, at oplysningerne var omfattet af Advokat As tavshedspligt efter retsplejelovens § 129, jf. straffelovens § 152, og denne tavshedspligt var ikke ophørt ved klientens konkurs. Højesteret fandt, at Advokat A ikke havde haft pligt til at udlevere oplysningerne, før landsrettens afgørelse om kurators editionsanmodning forelå. Advokat A havde derfor ikke tilsidesat god advokatskik.[512]

[512] I Ugeskriftets note til dommen henvises bl.a. til **U.2011.1576V**, **U.2014.226Ø**, **U.2015.2981Ø**, Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.: Konkurs (2014), s. 149 f., Sussie Sandra Suhr i Advokaten nr. 10/12, s. 36 ff., og Lise Ravnkilde i Advokaten nr. 10/12, s. 40 ff. Dommen er yderligere omtalt af Vibeke Tarpgaard: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik", Advokaten 01/2018 side 38ff.

10.2.10 Pression mv. i øvrigt

En advokat, der betinger gennemførelse af dispositioner – f.eks. frigivelse af midler – af, at klienten eller modparten tilbagetrækker en klage eller anden form for uberettiget pression risikerer med stor sikkerhed, at forholdet betragtes som en tilsidesættelse af de advokatetiske regler. F.eks. vil tilbageholdelse af beløb uden hjemmel hertil også kunne udgøre en tilsidesættelse, jf. ovenfor.

Dispositioner der strider mod andres væsentlige rettigheder vil kunne betragtes som en grovere tilsidesættelse af god advokatskik.

Vestre Landsrets dom af 19. juni 2000 i sag B-1668-99. Advokat A var af Advokatnævnet blevet pålagt en bøde på 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.], for at have tilsidesat god advokatskik ved 1) at have betinget tilbagekaldelse af tvangsauktion med betaling af andre – og i øvrigt uforfaldne – krav og at kræve sikkerhed for fremtidige leverancer, og ved 2) først efter flere opfordringer at fremkomme med en specificeret opgørelse over auktionsomkostningerne til modpartens advokat.
Landsretten stadfæstede og udtalte bl.a., at det fulgte af ordlyden af Advokatnævnets kendelse, at det er i strid med god advokatskik at undlade at fremsende en specificeret opgørelse over påløbne auktionsomkostninger, når skyldneren begærer det med henblik på at søge auktionen afværget ved betaling.

Østre Landsrets dom af 17. november 2005 i sag B-1121-05. Advokat A1 underrettede efter en skilsmissesag Udlændingestyrelsen om, at grundlaget for den ene ægtefælles opholdstilladelse ikke længere var til stede. Advokat A1 var herved gået videre end, hvad hans klients interesser tilsagde. Advokat A1's underretning af Udlændingestyrelsen havde endvidere en sådan tilknytning til ægteskabssagen, at A1 burde have underrettet modpartens Advokat A2.
Landsretten stadfæstede af disse grunde, at Advokat A1 groft havde tilsidesat god advokatskik efter retsplejelovens § 126. Advokat A1 blev pålagt en bøde på 10.000 kr. [i dag svarende til 20.000 kr.].

I **Retten i Hernings dom af 22. september 2017 i sag BS 11-1150/2016** havde Advokat A i en skilsmissesag bl.a. ladet tinglyse rådighedsindskrænkning på en ejendom, der ikke var omfattet af retsvirkningslovens § 18.

I **Københavns Byrets dom af 3. marts 2021 i sag BS-42659/2019** søgte Advokat A at lægge pres på en debitor, ved som det første at sende kopi af opgørelse med krav til selskabets holdingselskab og til selskabets revisor. Da der ikke var nogen saglig grund til orientering af tredjemænd, var der tale om en tilsidesættelse.

Følgende afgørelse er måske lidt svær at placere i "systemet", men det er en form for pression:

Østre Landsrets dom af 8. november 2011 i sag B-317-11. Advokat A havde insisterende krævet erklæring fra en "klient", som Advokat A troede havde været klient hos en medarbejder – som Advokat A i øvrigt bortviste – om, at vedkommende ikke ville gøre erstatningskrav gældende over for Advokat A.

Et sådant krav er selvklart uacceptabelt.

Det følgende eksempel er ren uacceptabel pression:

Østre Landsrets dom af 15. september 2011 i sag 3. afd. B-3625-10[513]**.** Advokatnævnet lagde til grund, at Advokat A havde betinget sit fremmøde i retten samme dag af, at klienten underskrev en skylderklæring i relation til andre sager.
Sanktionen var en bøde på 40.000 kr. under hensyn til tre afgørelser i 2006, hvor der var fastsat bøder på 10.000 kr., 20.000 kr. og 40.000 kr., der alle var stadfæstet af landsretten. Byretten og Østre Landsret stadfæstede også bøden i denne sag.

12.2.10.1 Trusler om sagsanlæg

Normalt er trusler ikke at anbefale, men disse kan dog have en acceptabel form og kan blive fremsat under omstændigheder, hvor de ikke kan kritiseres.

Et eksempel er indholdet af **Advokatnævnets kendelse af 25. juni 2025 i sag 2024-2885**, der blev behandlet i plenum og afgjort med 17 stemmer for frifindelse og 4 imod se omtalen under afsnit 10.2.6

[513] Sagen blev forsinket af klagers (klientens) sygdom, men på baggrund bl.a. af forklaring, der blev indhentet fra denne, stadfæstede byretten og Østre Landsret, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik.

10.2.11 Manglende besvarelse af henvendelse fra modparten [514]

Manglende besvarelse af en modparts henvendelse kan være til stor irritation. Som udgangspunkt består der dog ikke en generel pligt for advokater til at besvare enhver henvendelse fra en kollega, idet der antages at kunne være konkrete grunde til, at en advokat ikke ønsker at svare.[515]

Omvendt må det antages, at der i visse situationer kan være en særlig forpligtelse for advokater til at besvare modpartens henvendelser, typisk i de tilfælde, hvor advokaten har særlige beføjelser, f.eks. ved berigtigelse af en ejendomshandel, eller hvor der består konflikter i selskabsforhold mellem ejere eller medlemmer af ledelsen, og hvor besvarelse f.eks. kan have betydning for selskabets forhold[516].

Vestre Landsrets dom af 18. januar 2002 i sag B-0246-01. Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have besvaret henvendelser fra købers advokat og ved ikke at imødekomme anmodningen fra modpartens advokat om at drage omsorg for, at garantien blev stillet eller at tilbagebetale det deponerede beløb. Advokatnævnet pålagde på den baggrund Advokat A en bøde på 5.000 kr. [i dag en bøde med gentagelsesvirkning på 20.000 kr.]. Advokatnævnet lagde ved sanktionen bl.a. vægt på, at Advokat A tidligere var pålagt bøder for uberettiget varetagelse af sine klienters interesser. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

I følgende afgørelse var synspunktet, at den manglende besvarelse, "tenderede chikanøs adfærd".

Københavns Byrets dom af 9. juli 2010 i sag BS 43C-3825/2009. Advokat A1 repræsenterede K, en investor i et K/S, der var utilfreds. Advokat A1 skrev i juli 2008 to gange til Advokat A2, der repræsenterede K/S'et, at han gerne ville have nogle oplysninger og have foretaget forskellige undersøgelser. Advokat A1 døde og Advokat A3 overtog sagen for K den utilfredse investor.
Advokat A3 fandt i sagen ikke svar på de to henvendelser og rettede igen henvendelse til Advokat A2, der svarede: ”At han havde haft kontakt med Advokat A1, bl.a. om forespørgslerne fra juli, og han anså dem for besvaret”. Advokat A3 klagede, da han ikke kunne få en redegørelse fra Advokat A2 for, hvad der rent faktisk var meddelt som besvarelse.

---

[514] Jf. også ovenfor under 10.5 - **Retten i Esbjergs dom af 26. oktober 2010 i sag BS 24-1980/2009** og **Københavns Byrets som af 5. oktober 2010 i sag BS 42B-2411/2010.** (Her var problemet, at en tidligere klient rejst erstatningskrav mod advokaten, der i en 5 måneders periode fik ca. 10 erindringsskrivelser og kun svarede henholdende på tre. Han erkendte da også tilsidesættelse af god advokatskik, og afgørelsen angik alene sanktionen, der på grund af "fortid" blev en bøde på 20.000, hvilket var temmelig oplagt), **Østre Landsrets dom af 28. april 2011 i sag 3. afd. B-3086-10.** Sagen handlede også om smøl og dårlig kommunikation. Sagen er også omtalt vedrørende advokaten manglende reaktion også (!) over for Advokatnævnet under afsnittet kontradiktion, 1.1.2.6) og **Københavns Byrets dom af 4. november 2010 i sag BS 36A-4330/2010.** (Advokat A var idømt bøde af Advokatnævnet for ikke at svare modparten i en bodelingssag. Ud fra en konkret vurdering af forsinkelsen og til modpartens (klagers) adfærd blev advokaten frifundet af byretten.)

[515] jf. Henrik Bitsch: "God Advokatskik" 2. udg. s. 276. F.eks. en henvendelse om, hvorvidt advokaten ønsker at udtage stævning for sin klient.

[516] Se for eksempel **Københavns Byrets dom af 28. april 2022 i sag BS-56184**, hvor der var konflikt mellem to ejere af et selskab. Advokat A undlod at svare på en forespørgsel om regnskab, ensidig afholdt generalforsamling, og afmelding af den ene i Erhvervsstyrelsen. Det blev konkret anset for en tilsidesættelse af god advokatskik med en irettesættelse til følge.

Advokatnævnet fandt, at den manglende besvarelse af Advokat A3's henvendelse, under henvisning til, at der var sket besvarelse mundtligt over for den afdøde kollega, var en tilsidesættelse af god advokatskik, idet nævnet lagde vægt på at Advokat A2's handlemåde "tenderede chikanøs adfærd". Sanktionen blev fastsat til 10.000 kr. Afgørelsen blev stadfæstet af retten.

Retten i Odenses dom af 29. juni 2015 i sag BS 6-2049/2014. Advokat A havde ventet 4 måneder med at orientere en tidligere klient på kontoret om, at der var givet afslag på forsikringsdækning i forhold til en rådgivning fra tidligere advokat på samme kontor som Advokat A. Det var en tilsidesættelse (smøl), selv om samme dom fastslog, at der ikke var noget klientforhold. Se om dommen yderligere oven for under 14.1. Retten fastsatte bøden til 5.000 kr. – nok ud fra den fejlagtige opfattelse, at bøden på 10.000 kr. fastsat af Advokatnævnet for både interessekonflikt (hvad retten forkastede) og smøl skulle halveres.

I **Østre Landsrets dom af 29. januar 2016 i sag B-3417-14** havde Advokat A flere gange, på trods af kurators udtrykkelige forespørgsler, undladt at afgive korrekte oplysninger om sine repræsentationsforhold. Advokat A oplyste i forbindelse med forhandlinger om ejendomshandler, at han kun repræsenterede hustruen til den nu konkursramte koncerns ejer og ikke andre. Han sad samtidig i bestyrelsen af et andet selskab ejet bl.a. af hans far, der også bød på ejendommene. Det er ikke angivet, hvorpå kurator støttede sin ret, men det var formentlig på konkurslovens § 238. Retten nåede, som Advokatnævnet, til, at Advokat A bl.a. derved groft tilsidesatte god advokatskik.

10.2.12 Forkerte angivelser, "AI" og herunder "procesbedrageri"

Der er grund til at erindre den tidligere retstilstand, jf. **U.1988.322H**, hvor indstævnte i Højesteret og hans advokat blev pålagt en bøde, med følgende begrundelse fra Højesteret:

> *"Da det må tilskrives indstævnte og dennes advokat, at de for sagens udfald afgørende oplysninger, som indstævnte sad inde med, ikke blev tilvejebragt for landsretten, og* ***da de yderligere blev søgt tilbageholdt for Højesteret****, finder Højesteret, at der bør pålægges indstævnte og dennes advokat bøder som nedenfor bestemt, jf. herved retsplejelovens §§ 324, 325 og 327."*[517]

Ophævelse af bestemmelserne om rettergangsbøder betyder, at værnet mod "procesbedrageri" nu er enten straffeloven eller god advokatskik.[518]

Østre Landsrets Dom af 1. marts 2007 i sag B-1005-06. Advokat A bistod en klient, K, i forbindelse med ansøgning om tilladelse til opførelse af en altan. K's nabo gav samtykke til projektet. Ansøgningen blev imidlertid afvist af kommunen og efterfølgende opstod der stridigheder mellem naboerne. K ansøgte på ny om tilladelse, men under nabohøringen kom det frem, at naboen havde indsigelser mod opførelsen af altanen. Advokat A anmodede om revurdering af afvisningen, men kommunen afviste på ny etablering af altanen.
Advokat A anmodede derefter om genoptagelse af ansøgningen og anførte i den forbindelse, at ejerne af nabogrunden havde givet samtykke til altanen. Kommunen imødekom herefter anmodningen om genoptagelse.
Naboen klagede efterfølgende til Advokatnævnet og gjorde gældende, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved, mod bedre vidende, i brevet til kommunen at have anført, at naboen havde samtykket til opførelse af altanen.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at skrive til kommunen, at naboen havde givet samtykke, uden på ny at have forelagt spørgsmålet for naboen. Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.].
Landsretten fandt, at A havde været klar over, at de to naboer ikke var på talefod og blandt andet på baggrund heraf, havde anført, at naboen havde givet sit samtykke, havde tilsidesat god advokatskik. Landsretten fandt ikke anledning til at ændre sanktionen.

Retten i Glostrups dom af 1. april 2016 i sag BS10H-552/2015: Advokat A's Klient K havde i en mangelssag kontaktet modparten M's håndværker og havde fået en mail, hvor denne håndværker "skiftede mening" i relation til sin bedømmelse af manglerne. Mailen fik advokat A fra K med en tilføjelse: *"Jeg har kontaktet [håndværkeren] og givet dem et tilbud de ikke kan sige nej til tror jeg det skal formuleres. Det kom der denne tilbagetrækkelse af påstanden om ulovlige installationer ud af. Den må du kunne bruge definitivt til at lukke sagen"*. A overstregede denne del af mailen og sendte den til M, der imidlertid kunne læse teksten trods overstregning. Ved at bruge et sådant bilag med overstregning, var advokat A gået videre end hensynet til klienten tilsagde, og bøden på 10.000 kr. blev stadfæstet.

---

[517] Bestemmelserne er ophævet.
[518] Se også **Østre Landsrets dom af 22. september 2016 i sag B-2756-15.** Problemstillingen i sagen var meget enkel – havde advokat A ved sin medarbejder givet urigtige oplysninger til offentlig myndighed og derved tilsidesat god advokatskik – og det havde han. Bøden blev en normalbøde – og så var der mange formelle indsigelser, som det vil fremgå de andre steder, hvor afgørelsen er nævnt.

Følgende afgørelse er valgt placeret her:

I **Københavns Byrets dom af 12. oktober 2017 i sag BS 37A-7953/2016** blev en Advokat A tildelt bøde på 30.000 kr. for en flerhed af forseelser, der alle bundede i forskellige afskygninger af "procesbedrag". Advokat A havde ved tiltag eskaleret sager mod en tidligere samarbejdende kollega, stævnet uden fremsættelse af krav og ikke vedlagt bilag som anført i en stævning. Den anden advokat fik en bøde på 40.000 kr. pga. gentagelsesvirkning for at fremsende svarskrift til retten uden kopi til den anden advokat, hvilket blev stadfæstet i **Københavns Byrets dom af 15. februar 2018 i sag BS 38A-7958/2016**. Det er den samlede usympatiske fremgangsmåde ved parternes "krig", der fører til, at sagerne fremhæves.

I **Retten i Aarhus dom af 20. april 2022 i sag BS-34260/020** blev Advokatnævnets kendelse, der havde fastslået, at der forelå en grov tilsidesættelse, stadfæstet. En rockerrelateret klient havde fået udbyttekonfiskeret en guldkæde. Advokat A spurgte først om klienten kunne købe guldkæden. Anklagemyndigheden oplyste, at det ikke kunne lade sig gøre, da det ville stride mod formålet med udbyttekonfiskationen. Anklagemyndigheden oplyste herefter, at kæden ville blive smeltet om. Advokat A tilbød herefter at købe guldkæden for guldværdien plus 1 krone, men også det blev afslået af anklagemyndigheden. Det viste sig, at advokatens tilbud ikke var på egne vegne, men på klientens. Anklagemyndigheden forelagde sagen for Advokatrådet, der rejste klagesag ved Advokatnævnet. Rettens begrundelse lyder:

> *"Henset til at Advokat A flere gange bevidst har afgivet urigtige oplysninger til offentlige myndigheder, idet han til såvel politi som til statsadvokaten har oplyst, at han personligt ønskede at købe det omhandlede guldsmykke, selv om det ikke var hans hensigt, finder retten, at Advokat A er gået langt videre end berettiget til varetagelse af sin klients interesser."*

I **Københavns Byrets dom af 21. oktober 2021 i sag BS-42618/2019 ophævede** retten Advokatnævnets kendelse. Emnet var fremlæggelse af en dom, der var under anke uden at oplyse herom. Herom udtalte retten: *"Uanset, at retten kan tiltræde, at det kan indebære tilsidesættelse af god advokat skik, hvis en advokat fremlægger en dom i en verserende retssag, herunder i anonymiseret form, uden at oplyse, at dommen ikke er endelig, finder retten, at det altid må bero på en vurdering af sagens konkrete omstændigheder, om der er grundlag for at statuere overtrædelse af retsplejelovens § 126. Ved denne vurdering må det bl.a. tillægges betydning, hvad der er baggrunden for fremlæggelsen af en dom, der viser sig ikke at være endelig og muligheden for, at modparten i sagen kan varetage sine interesser i sagen."* En sund betragtning.
Under behandlingen i retten viste det sig bl.a. at dommen var fremlagt inden den med Procesbevillingsnævnets tilladelse var anket. Dommen var fra maj og blev fremlagt i oktober - 15 dage før den faktisk blev anket. Der var således ikke tale om noget "procesbedrag".

12.2.12.1 "AI"

Nye udfordringer opstår løbende også for advokater, og muligheden for at "springe over, hvor gærdet er lavest" er blevet aktuel med "AI", og muligheden giver udfordringer i advokatretten.

Det er givet, at det er en tilsidesættelse af god advokatskik at referere retstilstand i bred forstand urigtigt over for klient, modpart og domstole mv. [519]

Der er ikke danske domme om misbrug, men der er i udlandet givet bøder bl.a. i USA.[520] Til skræk og advarsel refereres afgørelsen i Johnson v. Dunn, No. 2:21-cv-1701 (N.D. Ala., July 23, 2025).

Det angives:

> ”Denne sag er for retten, fordi den fængslede sagsøger Frankie Johnson anklagede sagsøgte Jefferson Dunn, den tidligere kommissær for Alabamas fængselsvæsen, for at have fabrikeret henvisninger til juridiske myndigheder i to begæringer. Tre advokater for sagsøgte Dunn (Matthew B. Reeves, William J. Cranford og William R. Lunsford) bekræftede skriftligt og ved en høring, at henvisningerne var hallucinationer af en populær applikation til generativ kunstig intelligens ("AI"), ChatGPT. Enklere sagt var henvisningerne fuldstændig opdigtede.”[521]

Det fører til følgende afgørelse fra retten, der taler sit klare sprog:

> ”Retten BESTEMMER følgende:
> 1. Retten irettesætter advokaterne Matthew B. Reeves, William J. Cranford og William R. Lunsford OFFENTLIG for deres forseelse beskrevet i denne kendelse;
> 2. For at effektuere deres irettesættelse PÅLÆGGES hr. Reeves, hr. Cranford og hr. Lunsford at give en kopi af denne kendelse til deres klienter, modpartens advokat og den præsiderende dommer i enhver verserende statslig eller føderal sag, hvor de er advokater. De skal også give en kopi af denne kendelse til alle advokater i deres advokatfirma. De skal overholde dette krav inden for ti dage fra datoen for denne kendelse og skal inden for fireogtyve timer efter denne overholdelse bekræfte over for retten, at kravet er opfyldt;
> 3. For yderligere at effektuere irettesættelserne og afskrække lignende forseelser fra andre, PÅLÆGGES rettens sekretær at indsende denne kendelse til offentliggørelse i det føderale tillæg;
> 4. Hr. Reeves, hr. Cranford og hr. Lunsford er DISKVALIFICERET fra yderligere deltagelse i denne sag;
> 5. Hr. Reeves, hr. Cranford og hr. Lunsford PÅLÆGGES at give rettens kontorist en liste over jurisdiktioner, hvor de har licens til at praktisere advokatvirksomhed inden for fireogtyve timer efter denne kendelse;
> 6. Rettens kontorist PÅLÆGGES at forkynde en kopi af denne kendelse for generaladvokaten i Alabama State Bar og alle andre relevante licensmyndigheder til yderligere behandling efter behov;

[519] Se bl.a. Tema-Kunstig intelligens Advokaten 1 fra 2024: ”Overvej de advokatetiske faldgruber når du bruger AI” Rasmus Holm Thomsen,

[520] NEW YORK, June 22 (Reuters) - A U.S. judge on Thursday imposed sanctions on two New York lawyers who submitted a legal brief that included six fictitious case citations generated by an artificial intelligence chatbot, ChatGPT. U.S. District Judge P. Kevin Castel in Manhattan ordered lawyers Steven Schwartz, Peter LoDuca and their law firm Levidow, Levidow & Oberman to pay a $5,000 fine in total. The judge found the lawyers acted in bad faith and made "acts of conscious avoidance and false and misleading statements to the court." Mata v. Avianca, Inc., 678 F. Supp. 3d 443, 448 (S.D.N.Y. 2023).

[521] Enkelte henvisninger er her og i det følgende udeladt

...
Den 23. juli 2025.
ANNA M. MANASCO
UNITED STATES DISTRICT JUDGE"

Advokatnævnet har i kendelse af 15.12.2025, sagsnr.2025-1655 behandlet en sag, hvor der over for en ikke advokatrepræsenteret forbruger blev henvist til to domme, der ikke omhandlede den konflikt, der blev behandlet. Reaktionen fra Advokatnævnet var afdæmpet i forhold til den amerikanske dommers reaktion; en bøde på 10.000.

10.3 Modvirke at der tilkaldes advokat

Artikel 42.

> **"En advokat må ikke modvirke tilkaldelse af en anden advokat og bør efter omstændighederne opfordre modparten til at søge advokat."** [522] [523]

Den følgende sag må vist betragtes som hørende under overskriften, om end fortrængningen kan være svær at få øje på. Da det er en afgørelse truffet af Advokatnævnet, og som stadfæstet af retten er afgørelsen udtryk for gældende god advokatskik, men man kan også læse afgørelsen som et overdrevent forsøg på at overføre domstolskontrol med straffeprocessen til skade for den enkelte sigtede. Den er også relevant i relation til "klientfiskeri" hvor til der henvises til afsnit 10.

Retten i Koldings dom af 18. januar 2011 i sag BS 10-530/2010[524]. Forsvarsadvokat A1 fandt ved hjemkomst fra ferie i sommeren 2009 et brev fra en varetægtsfængslet person, K, der var utilfreds med sin beskikkede forsvarer A2, der ikke gjorde noget for ham, og bad A1 om at være hans advokat.
Advokat A1 besøgte 6. august K, der havde søgt hans hjælp, i fængslet. Det var en kort samtale, da K var polak, der talte dårligt tysk. Sidstnævnte gjaldt også advokat A1.
Den 7. august søgte advokat A1 om at blive beskikket [så vidt det ses uden kopi til A2], og han blev beskikket af retten, den 13. august. Samme dag besvarede A2, og 17. august bekræftede A1 forløbet og meddelte, at han ikke havde haft i sinde at krænke kollegaen og undskyldte.
Advokatnævnets afgørelse lyder: *"Ved at have taget kontakt til den sigtede, som han vidste, havde en anden forsvarer, findes indklagede at have tilsidesat god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126 stk. 1. Nævnet lægger til grund, at henvendelsen om advokatskifte var formuleret af og stammede fra sigtede. Henset hertil og til indklagedes oplysninger om, at samtalen med den sigtede fandt sted i forbindelse med et besøg i arresten i anden anledning, at samtalen var kortfattet, at indklagede ikke befattede sig yderligere med sagen, og at han dagen efter kontaktede politiet med anmodning om at blive beskikket for sigtede, tildeles indklagede alene en irettesættelse".*
Denne begrundelse ændrer retten, der i øvrigt stadfæster, til: *Det er ubestridt, at advokat [A2] var beskikket forsvarer for arrestanten [K], da sagsøgeren [A1]* ***af egen drift*** *[?] rettede henvendelse til [K] i arresten. Det er endvidere ubestridt, at [A1] var bekendt med dette.*
Beskikkelsen af advokat [A2] som forsvarer for [K] ophørte først ved rettens beslutning herom, jf. Retsplejelovens § 736. [K] har endvidere ikke uden rettens tilladelse været berettiget til ud over den beskikkede forsvarer at lade sig repræsentere af [A1] som valgt forsvarer, jf. Retsplejelovens § 738
Herefter findes sagsøger ved sin henvendelse til [K] som anført i sagsøgtes kendelse at have handlet i strid med god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 126, stk. 1. Der er herved ikke frataget [K] hans frie valg af bestemt forsvarer ud over det hensyn til en forsvarlig retspleje, der følger af bestemmelserne i Retsplejelovens §§ 736 og 738…". [Der var af advokat A1 procederet på EMRK art. 6].

---

[522] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 218 ff.
[523] Den tidligere regel i 17.2.2 om ikke at fortrænge er vedrørende forbrugere flyttet uændret til 48.2
[524] Se omtalen i **Lf.Medd. 30/2011** – sagen er lidt speciel.

Situationen i **Østre Landsrets dom af 29. maj 2017 i sag B-783-16** var måske lidt speciel, men ikke desto mindre en åbenbar tilsidesættelse, idet Advokat A under en ankesag havde konciperet et forlig for parterne uden at inddrage advokaten for den anden part, der således ikke fik mulighed for rådgivning. Afgørelsen danner overgang til reglen i 10.4.

10.4 Direkte henvendelse til kollegas klient[525]

Artikel 43.

> **"En advokat må ikke i en konkret sag henvende sig direkte til nogen, som i sagen er repræsenteret af anden advokat, uden dennes samtykke. Det gælder dog ikke, hvis henvendelsen sker til berettiget varetagelse af en klients eller egne interesser, eller vedkommende anden advokat trods påmindelse ikke foretager, hvad han efter god advokatskik har pligt til. Advokaten skal i alle tilfælde samtidig eller uden ugrundet ophold underrette den anden advokat om enhver sådan henvendelse.[526]**

Det er en helt generel forpligtelse, der gælder i alle situationer, hvor modparten er repræsenteret af advokat. Advokatnævnet udsendte 25.5.2023 et nyhedsbrev hvor der refereres forskellige kendelser i relation til tredjeinstansbevillinger, en ankestyrelse, en kommune og Familieretshuset. Det er en helt generel regel, der gælder uafhængig af på hvilket niveau sagen behandles, dvs. medens der korresponderes, når sagen behandles ved domstolene eller for andre organer.[527]

Baggrunden for reglen er enkel. Når et menneske har henvendt sig til advokat, er det for at få hjælp, og det skal en advokat for den anden part respektere. Modparten skal ikke "uforberedt" udsættes for, hvad den anden parts advokat kan finde på. Advokaterne må være "sagfører" og så orientere hver sin klient.

Det må nok - på trods af det klare generelle udgangspunkt – accepteres undtagelser, men der foreligger ikke domspraksis: f.eks. anmeldelse af strafbart forhold, anmodning om fogedforbud eller arrest

Det er på trods af bestemmelsens helt generelle forpligtelse en bestemmelse, der giver anledning til mange sager – også ved domstolene.

---

[525] Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (2022) side 624 ff. og Lars Økjær Jørgensen & Martin Lavesen: De advokatetiske regler (2022) side 221 ff.

[526] Det (tager) Advokatnævnet bogstaveligt – i en kendelse refereret i Årsberetning 2015 s. 21 blev en advokat frifundet for ikke, som begæret, at korrespondere med Københavns Retshjælp, men direkte med modparten. Hvis reglens formål overvejes, er kendelsen ikke umiddelbart forståelig. I **Københavns Byrets dom af 13. oktober 2017 i sag BS 44C-8225/2016** indgav Advokat A stævning til retten uden at orientere om, at modparten var repræsenteret af advokat. Advokat A var i tvivl, men det var en tilsidesættelse, da Advokat A "undlod at opklare sin personlige tvivl om advokatrepræsentationen".

[527] De gælder selvfølgelig også i andre sager, herunder fogedsager, hvor modparten er repræsenteret af advokat; **Københavns Byrets dom af 29. juni 2018 i sag BS 42B-7740/2017**. Et eksempel er **Københavns Byrets dom af 3. april 2017 i sag BS 46D-137/2016**, hvor der blev rettet henvendelse til en udenlandsk domstol, men uden kopi til den i sagskomplekset involverede anden advokat.

Der må nok vedrørende denne bestemmelse ske en sondring mellem rene undskyldelige ekspeditionsfejl over til alvorligere forglemmelser og bevidste tilsidesættelser.[528] En tilsidesættelse forudsætter ikke overraskende kendskab til de faktiske repræsentationsforhold. I **Østre Landsrets dom af 25. februar 2020 i sag BS-6604/2019** blev Advokatnævnets kendelse ophævet, da et sådant kendskab ikke forelå, og den kritiserede henvendelse var "af hændelig karakter".[529]

Til de "undskyldelige" efter hidtidig praksis hører[530]:

Retten i Århus dom af 23. september 2014 i sag BS 8-2513/2012 I en international konflikt med flere advokater fra flere lande på den ene side undlod Advokat A at underrette den danske advokat i en korrespondance. Retten nedsatte sanktionen fra en normalbøde til en irettesættelse, bl.a. fordi "der ikke er oplyst nogen skadevirkning".

Københavns Byrets dom af 10. oktober 2014 i sag BS 45C-5508/2013 fastslog tilsidesættelse, men ændrede en bøde på 10.000 kr. til en irettesættelse, da advokaten forklarede, at der var tale om en ekspeditionsfejl med baggrund i et sekretærskifte, og at han havde umiddelbart undskyldt.

Københavns Byrets dom af 17. november 2014 i sag BS 39B-243/2014: En påkravsskrivelse blev ikke sendt til den advokat, der havde meddelt at behandle den "anlagte boligretssag". Selv om der var tale om en yderligere sag, burde advokaten have sendt kopi til lejers advokat. Advokatnævnet fastsatte sanktionen til 20.000 kr., på grund af en tidligere tilsidesættelse. Retten nedsatte sanktionen til 10.000 kr., da der forelå almindelig instruks om at informere modparter, og forseelsen måtte karakteriseres som en ekspeditionsfejl, der var søgt forebygget.

Københavns byrets dom af 8. maj 2015 i sag BS 38A-2999/2014: Her blev en henvendelse til modparten med opkrævning af resterende sagsomkostninger anset for en

---

[528] Henholdsvis 11. og 12. september 2012 traf Advokatnævnet afgørelse i to sager om manglende underretning (**2011-02-0114** og **2011-02-0350**) hvor der i den bevidste tilsidesættelse af reglen blev tale om bøde på 10.000 og en ekspeditionsfejlssag, hvor advokaten umiddelbart undskyldte, blev det en irettesættelse. Se også Advokaten 1/2016 Cecilie Holst Nielsen "Procesretlige problemstillinger" side 38

[529] Tilsvarende usikkerhed forelå i et af spørgsmålene i **Københavns Byrets dom af 28. september 2020 i sag BS-33393/2019**.

[530] Tidligere afgørelser: **Østre Landsrets dom af 25. marts 2004 i sag B-1618-03.** Efter en afsluttet retssag udestod diverse spørgsmål om betaling af landinspektør m.v. og fordeling af sagens omkostninger. I denne forbindelse modtog advokat A1 henvendelse fra advokat A2, der oplyste, at denne nu repræsenterede klienten. På trods af disse henvendelser rettede advokat A1 ved tre lejligheder henvendelse til den tidligere klient om den økonomiske afslutning af den førte retssag.
Østre Landsret stadfæstede, at det, på trods af advokat A1's ikke helt klare henvendelse, burde have stået advokat A2 klart, at der generelt var sket advokatskifte, og at han ved henvendelser til den tidligere klient handlede i strid med god advokatskik. Ved fastsættelse af sanktionen lagde Østre Landsret på baggrund af bevisførelsen til grund, at det ikke havde stået A2 klart, at der var sket et generelt advokatskifte. Det blev videre lagt til grund, at advokat A1, på trods af sin viden om advokat A2's henvendelser til klienten, ikke tydeliggjorde advokatskiftet. Herefter fandt landsretten, at tilsidesættelsen kunne karakteriseres som ordensmæssig, og landsretten ændrede den af Advokatnævnet fastsatte bøde til en irettesættelse.
Københavns Byrets dom af 21. juli 2008 i sag BS 41B-6793/2007. I forbindelse med en arbejdskonflikt repræsenterede advokat A1 nogle aktionerende søfolk på vegne af deres danske organisation i fogedretten. Fogedrettens kendelse blev kæret. Advokat A2 gjorde organisationsansvar gældende på grund af aktionen og skrev i den forbindelse to gange til søfolkenes udenlandske organisation – uden kopi til advokat A1.
Advokatnævnet pålagde advokat A2 en "normalbøde" på 10.000 kr. Retten stadfæstede Advokatnævnets kendelse, idet advokat A2 havde tilsidesat god advokatskik, men fastsatte sanktionen til en irettesættelse, da retten bl.a. lagde vægt på den internationale organisations fremtrædende optræden i sagen. I **Retten i Hillerøds dom af 5. maj 2014 BS 40-1100/2013** blev det, som led i en sag, der angik andre spørgsmål, stadfæstet, at advokaten havde tilsidesat god advokatskik bl.a. ved ikke at underrette modpartens advokat om indgivelse af stævning. I **Retten i Roskildes dom af 24. november 2016 BS-8A-274/2015** blev det henført under advokatens ansvar, at der ikke blev orienteret til modparten, selv om kontoret havde den noget særegne praksis, at breve ikke blev underskrevet, men ekspederet af en juridisk assistent.

tilsidesættelse, da modpartens advokat havde foretaget betaling af de omkostninger, som modparten mente skulle betales. **Københavns Byrets dom af 16. december 2015 i sag BS 46D-28/2015:** Advokat A havde ved en fejl ikke sendt kopi af en genoptagelsesbegæring til modparten, og det var en tilsidesættelse af god advokatskik. Da det ikke var sket bevidst for at skaffe klienten en uberettiget fordel, og modparten ikke havde lidt noget retstab, ændrede byretten bøden til en irettesættelse.

Til den "alvorligere" kategori hører nok:[531]

Vestre Lands rets dom af 9. januar 2006 i sag B-210-05: Advokat A havde kontaktet modparten direkte uden forudgående samtykke fra dennes advokat i en samværssag, hvilket Advokatnævnet og landsretten fandt, var en tilsidesættelse af god advokatskik. **Retten i Viborgs dom af 10. oktober 2014 i sag BS 1-1681/2013**: Advokat A1 repræsenterede med advokat A2 som modpart en lejer i nogle sager, men han fik ikke kopi af brev om en betalingsmisligholdelse og efterfølgende fogedrekvisition fra advokat A2. Advokat A2 undersøgte ikke repræsentationen og eftersendte ikke materialet, hvilket blev vurderet til en grov tilsidesættelse. **Retten i Hjørrings dom af 8. marts 2016 i sag BS 5-675/2015:** Her havde Advokat A1 skrevet direkte til en part med krav i forhold, der tidligere var blevet besvaret af Advokat A2 uden kopi til denne. Advokat A1 havde endda til den pågældende skrevet, at han tilrådede kontakt til Advokat A2. Dette sidste blev ikke betragtet som en formildende omstændighed, men som et moment der underbyggede, at han godt vidste, at der var advokat på den anden side.

Forsøg på omgåelse ved at anvende klienten er også en tilsidesættelse. Det fremgår af **Østre Landsrets dom af 26. oktober 2000 i sag B-3643-99**. Advokaten havde opfordret sine klienter til at tage direkte kontakt til modparten vedrørende betaling af advokatens salær.[532]

En noget "hårdhændet" håndhævelse er:

Retten i Helsingørs dom af 19. april 2011 i sag BS 1-2629/2009. I et konkursbo, der blev behandlet på et advokatkontor A med ca. 10 jurister og ca. 20 andre medarbejdere, blev en af kontorets partnere kurator. Der blev på vegne af kurator stillet en række forespørgsler fra advokat A1, der var en af de ansatte jurister på kontoret, vedr. bl.a. fallentens dispositioner omkring konkursen, herunder i et selskab M ApS, hvor fallentens kone var direktør. Ved henvendelse til M ApS fremkom der i slut oktober 2008 fra advokat A2 en fax, hvor han på selskabets vegne meddelte, "at enhver henvendelse fra Dem til det selskab, skal sendes hertil... "
Advokat A1 ophørte som medarbejder og i juli 2009 arbejdede Advokat A3 (der var medejer af advokatfirmaet) med konkurssagen og tilskrev M ApS direkte om en ny problemstilling,

---

[531] I en sag, der i øvrigt angik indgivelse af konkursbegæring og forholdet mellem Retsplejelovens § 126 stk. 1 og 4, blev fortsatte henvendelser anset for en tilsidesættelse, jf. **Københavns Byrets dom af 13. februar 2009 i sag BS 38A-4505/2007.** Tilsidesættelse blev også statueret ved direkte henvendelse i **Retten i Lyngbys dom af 30. august 2012 i sag BS 150-675/2012.** I **Retten i Helsingørs dom af 7. april 2016 i sag BS 2A-446/2014** fik advokat A en bøde på 10.000 kr., for henvendelse til modparten uden om dennes advokat – se også **Vestre Landsrets dom af 10. november 2016 i sag B-0706-16** og **Retten i Roskildes dom af 24. november 2016 i sag BS 8A-374/2015, Retten i Svendborgs dom af 30. november 2018 i sag BS-10530/2018,** og **Retten i Hillerøds dom af 20. marts 2019 i sag BS-26725/2018.**

[532] Samme resultat i **Københavns Byrets dom af 5. februar 2019 i sag BS-1593/2018**, hvor advokaten sendte nogle vilkår til bodeling gennem egen klient til modparten uden at orientere advokaten for modparten, og rykkede for underskrift inden modpartens advokat kom fra ferie. **Retten i Lyngbys dom af 4. august 2021 i sag BS-25349/2020**, hvor der var en anden sag mellem samme parter, hvor debitor var repræsenteret af advokat. Debitor blev orienteret men ikke advokaten. **Københavns Byrets dom af 9. juni 2023 BS-12426/2021** stadfæstede at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved at have rettet direkte henvendelse til en andelsboligforening, som var repræsenteret ved advokat.

der var fremkommet på grund af afhøringer af fallenten i skifteretten. Der blev ikke sendt kopi til advokat A2.
Direktøren i M ApS klagede over den direkte henvendelse.
Advokatnævnet anførte i sin afgørelse: "Indklagede har erkendt, at han ved en beklagelig fejl skrev direkte til klager, selvom klager var repræsenteret af advokat. Nævnet finder uanset beklagelsen, at indklagede har tilsidesat god advokatskik..." og fastsatte på grund af en tidligere bøde på 10.000 kr. i 2007 sanktionen til en bøde på 20.000 kr.
Retten anførte: "Efter bevisførelsen lægges til grund, at konkursboets breve af 15. december 2009, 28. oktober 2008 og 9. juli 2009 til M ApS i det væsentlige har drejet sig om undersøgelse af mulige omstødelige dispositioner, idet kuratellet, herunder også Advokat A3, var bekendt med det interessefællesskab, der var mellem [fallenten] og M ApS. På den baggrund finder retten, at Advokat A3's brev af 9. juli 2009 ikke drejer sig om en helt anden problemstilling end tidligere henvendelser til M ApS. Da advokat A2 havde anmodet om at "alle henvendelser fra Advokatkontor A til M ApS skulle ske til ham", var der tale om en tilsidesættelse af god advokatskik."
Sanktionen blev dog ændret, da det blev lagt til grund, at Advokat A3 ikke kendte henvendelsen fra advokat A2, og bøden – stadig under hensyntagen til sanktionen fra 2007 - nedsat til 10.000 kr.

Det må siges at være strenge krav til undersøgelse, når man som advokat indtræder i et større konkursbos behandling, at man – som det blev gjort gældende af Advokatnævnets advokat – skal gennemlæse sagen, så man ikke laver sådanne fejlekspeditioner som beskrevet. Det er også bemærkelsesværdigt, når det drejer sig om et enkelt brev fra en advokat, der begærer "alle henvendelser fra *Dem* til *det* selskab" stilet til sig. Advokaten kan jo ikke vide, om han vil få alle opdrag i fremtiden, og han ved ikke, hvad fremtidige henvendelser måtte gå ud på. Retten er da også åben for, at der må ske en indskrænkning i "pålæggets" rækkevidde. Afgørelsen viser den omhyggelighed, der skal udvises.

10.5 Optagelse af telefonsamtaler

Artikel 44.

> **"En advokat må ikke optage eller medvirke til optagelse af telefonsamtaler eller andre kommunikationer på lydbånd eller lignende, uden at den anden part eller de andre deltagere har samtykket i optagelsen."**[533]

Der findes ikke domme herom – men reglen gælder.

[533] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 227.

11. Særligt om advokaters skatterådgivning – AER 45-47[534]

Artikel 45.

"Advokaters rådgivning skal i videst mulig udstrækning ske på baggrund af den fornødne information om de faktiske forhold. I tilfælde af, at rådgivning ydes på generel basis uden orientering om de faktiske forhold og uden præcis viden om den påtænkte anvendelse af rådgivningen, skal advokaten udvise særlig opmærksomhed. Der skal også udvises særlig opmærksomhed, hvis rådgivningen involverer brug af såkaldte skattelylande."[535]

Artikel 46.

"Enhver rådgivning bør forudsætte, at samtlige relevante informationer vil kunne fremlægges for de relevante myndigheder. Rådgivningen må ikke basere sig på, at et forhold ikke opdages."[536]

Artikel 47.

"Hvis der er rimelig anledning til tvivl om den skatteretlige vurdering, og den ikke afklares, bør rådgivningen indeholde en bemærkning om dette. Afhængig af det konkrete opdrag og den konkrete klients forhold kan der være behov for at foretage en nærmere vurdering af risikoen for, at myndighederne anfægter den skatteretlige vurdering."[537]

Forslagets baggrund blev i Advokatsamfundets nyhedsbrev i 2019 forklaret således:

> *"Advokatrådet godkendte i juni 2018 kommissoriet for en arbejdsgruppe, der skulle se nærmere på muligheden for at udarbejde et formaliseret kodeks specifikt rettet mod advokaters skatterådgivning. Dette skete i forlængelse af Skattelovrådets udtalelse om skatterådgivere fra marts 2018, hvor Skattelovrådet opfordrede til, at anbefalingerne om grænseoverskridende skatterådgivning, som blev udarbejdet af et brancheudvalg i 2014, blev anvendt mere aktivt i de enkelte rådgivningsbrancher.*
>
> *Arbejdsgruppen afgav primo april 2019 sin rapport til Advokatrådet.*
>
> *Arbejdsgruppen anbefaler, at Advokatrådet skærper de advokatetiske regler ved at indarbejde 2014-anbefalingerne i et særligt afsnit om advokaters skatterådgivning. Herved bliver anbefalingerne en del af et allerede eksisterende etisk regelsæt, hvortil der er knyttet et særligt disciplinært system med Advokatnævnet som disciplinærmyndighed, der kan pålægge advokater sanktioner for tilsidesættelse af reglerne, herunder i form af bøder og frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed.*

[534] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 228.
[535] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 229.
[536] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 230.
[537] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 231.

På denne baggrund finder arbejdsgruppen, at en formalisering gennem de advokatetiske regler vil være den mest effektive regulering, som man fra Advokatrådets side kan foretage sig med henblik på at sikre, at 2014-anbefalingerne bliver håndhævet over for advokaters skatterådgivning.

Advokatrådet har efterfølgende besluttet at følge arbejdsgruppens anbefalinger." [538]

Der er ikke domme herom.

[538] Advokatrådets arbejde med Skattelovrådets anbefalinger er blandt andet omtalt i Advokaten 4/2018, Advokatsamfundets nyhedsbrev 12/2018 og Advokaten 9/2018.

12. Særligt om advokaters procesførelse – 48-51

12.1 Respekt for retten

Artikel 48.

> **"Advokaten skal udføre sit hverv under respekt for retten og andre myndigheder.**
> **Stk. 2. Advokaten må ikke forhindre, at sagen behandles og afgøres efter de regler, der gælder herom."** [539]

Det er heldigvis sjældent, at advokater ikke viser den fornødne respekt for retten, og endnu sjældnere, at det giver anledning til egentlig påtale, men det sker. I **Retten i Horsens dom af 20. november 2018 i sag BS-8253/2017** stadfæstede retten en tilsidesættelse, hvor advokaten ikke havde fulgt retsledelsen, utilbørligt modvirket processen og efterfølgende uacceptabelt brev til retsformanden.

I **Østre Landsrets dom af 13. april 2021 i sag BS-33550/2020** stadfæstede Østre Landsret en kendelse, hvor Advokat A havde fremkommet med ytringer om en dommer og dennes behandling af sagen. Han havde "undladt at udvise fornøden respekt for retten, og var gået vider en berettiget hensyn til varetagelse af klientens interesser"

Det er ikke overraskende i strid med god advokatskik at give retten forkerte oplysninger eller bevidst undlade at berigtige en åbenlys fejl.[540]

Retten i Koldings dom af 13. september 2010 i sag BS 9-1659/2008. En advokat, A, påførte, som klientens valg, speciallæge B på en liste til Arbejdsskadestyrelsen over læger, som skadelidte ønskede sagen forelagt. Advokat A meddelte herefter retten, at den pågældende var rekvireret af Arbejdsskadestyrelsen (og undertrykte, at det var hans klients ønske) og korrigerede ikke denne fejl, hvilket først skete af retten under kæremål.
Efter disse indledende forviklinger var det klart, at en speciallægeerklæring IKKE skulle indhentes fra B, men der var også uenighed om, hvilke tidligere erklæringer, der i forbindelse med forelæggelse for speciallæge skulle medsendes, og på en liste medtog Advokat A en erklæring, som retten udtrykkeligt havde bestemt ikke kunne medsendes. Listen var et udkast.
Advokatnævnet lade til grund, at oplysningerne om speciallæge B var en fejl, som advokaten ikke selv rettede, og at det var en fejl, at han medtog en erklæring på en liste, der var et udkast. På dette grundlag statuerede Advokatnævnet en tilsidesættelse og fastsatte sanktionen til en "normal" bøde på 10.000 kr.
Begrundelsen er en henvisning til det konstaterede.

---

[539] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 233 f., jf. også Advokaten 1/2016 Cecilie Holst Nielsen "Procesretlige problemstillinger" side 39 om processkrifter.

[540] En tidligere afgørelse: **Østre Landsrets dom af 4. februar 2003 i sag B-2322-02.** Advokat A1, der mødte for begge parter under et retsmøde, hvor ingen af sagens parter var til stede, havde oplyst en fejlagtig ordlyd af et forlig, som blev ført til retsbogen. Da fejlen blev påtalt af modpartens advokat A2, undlod advokat A1 at berigtige fejlen, uanset at det måtte have stået advokat A1 klart, at der ikke var enighed om forliget. Dette var en tilsidesættelse af god advokatskik. Advokat A1 blev pålagt en bøde på 8.000 kr. af Advokatnævnet [en lidt "skæv" bøde – der i hvert fald ville have været på over 10.000 kr. og nok nærmere 20.000 kr. i dag]. Bødens størrelse blev fastsat på grund af gentagelsesvirkning. Afgørelsen blev stadfæstet af Østre Landsret.

Retten stadfæstede men konstaterede, at forseelsen lå før 1. august 2007[541], hvor bødeniveauet blev hævet, og nedsatte bøden til det tidligere niveau for en normalbøde på 5.000 kr.

Det er også en tilsidesættelse, hvis de almene praktiske regler for processen tilsidesættes, hvilket Advokatnævnet har afgjort i en kendelse, der viser, at advokater har en pligt til at bidrage til alle de praktiske ting, der er knyttet til en moderne effektiv sagsbehandling ved retterne mv.

Advokatnævnets kendelse af 20. februar 2012 i sag nr. 2010-567. Sagen vedrører iagttagelsen af god advokatskik i forholdet til modpartens advokat.
I forbindelse med en sag for Højesteret skulle Advokat A1, som appellant, udarbejde materialesamling til brug for hovedforhandlingen den 1. juni. Modpartens Advokat, A2 anmodede i februar måned om, at han og A1 udarbejdede fælles materialesamling, og bad om at få A1's udkast fremsendt inden udgangen af marts. A1 besvarede ikke henvendelsen.
A2 indsendte den 7. maj sin materialesamling og sammenfattende processkrift til Højesteret, og påtalte i den forbindelse, at A1 ikke havde fremsendt ekstrakt, hvorfor det ikke var muligt for indstævnte at henvise til sidetal i ekstrakten i sit sammenfattende processkrift. A1 reagerede ej eller på denne henvendelse og først den 17. maj (fristdagen) fremsendte A1 ekstrakt og materialesamling.
For Advokatnævnet gjorde A1 gældende, at begge parter havde vidst, at alle bilag fra landsretten (og skriftvekslingen) skulle medtages i materialesamlingen, og at der i al væsentlighed ikke var uenighed om faktum. Advokatnævnet fandt, at A1 havde handlet i strid med god advokatskik ved ikke at have besvaret modpartens to henvendelser, og ved først at have indleveret ekstrakt på fristdagen. Bøde på 10.000 kr.

En instruks fra klienten kan ikke begrunde tilsidesættelse af pligter over for retten.

Retten i Århus dom af 19. april 2016 i sag BS 2-1288/2015. Advokat A var beskikket i en straffesag i landsretten, men udeblev fra hovedforhandlingen efter instruks fra Klient K. Ved sin udeblivelse tilsidesatte A sin forpligtelse efter Rpl. § 852, stk. 1, til som beskikket forsvarer at være til stede eller repræsenteret under hele hovedforhandlingen.
A's udeblivelse havde betydning for både K og for landsrettens reaktionsmuligheder. Derved har A ligeledes tilsidesat sin forpligtelse efter retsplejeloven. § 739 til at medvirke til behørig fremme af sagen.
Byretten fandt, at der ikke i de advokatetiske regler om berettigede hensyn til klienten er holdepunkter for at antage, at indklagede på grundlag af en instruks fra sin klient kan overtræde disse grundlæggende lovbestemmelser om en beskikket forsvarers forpligtelser. Retten stadfæstede tilsidesættelsen og bøden på 10.000 kr.

Det burde være åbenbart for enhver, at processen skal være et "samarbejde" på det praktiske plan, og det er formentlig også derfor, at der ikke er mange domstolsafgørelser – det ved advokater.

12.1.1 Indeståelser for omkostninger

[541] Denne nedsættelse er formentlig ikke korrekt, jf. under den almene del A 1.7 i slutningen om virkningstidspunkt for skærpelser.

Følgende domme om betaling af honorar til skønsmænd kunne måske placeres andetsteds, men den er svær at rubricere, og denne og lignende har så fået eget afsnit:

Østre Landsrets dom af 2. juni 2006 i sag 3. afd. nr. B-3213-05. Advokat A havde i forbindelse med en voldgiftssag mellem sin klient og dennes tidligere ansatte den 26. august 1999 over for voldgiftsretten anført, at han inden for en beløbsramme på 60.000 kr. kunne indestå for rettens omkostninger.
Den 7. marts 2003 afsagde voldgiftsretten delkendelse om parternes mellemværende, samt om at parterne solidarisk skulle betale voldgiftsrettens omkostninger med á conto 70.000 kr. Endelig afgørelse om rettens omkostninger og deres fordeling mellem parterne ville blive truffet i forbindelse med rettens endelige afgørelse. Advokat A indbetalte herefter 35.000 kr. til voldgiftsretten.
I forbindelse med voldgiftsrettens endelig afgørelse den 24. maj 2004 blev parterne pålagt solidarisk at betale rettens omkostninger på 90.000 kr. Advokat A havde ved brev af 15. maj 2003 meddelt såvel retten som modpartens advokat sin udtræden af sagen, samt at han ikke kunne indestå for eventuelt yderligere omkostninger for voldgiftsretten. Hverken voldgiftsretten eller modpartens advokat reagerede herpå.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A fortsat hæftede for betaling af indtil 25.000 kr. På baggrund af rettens tilkendegivelse af 7. marts 2003 om betaling af et á conto beløb, og at endelig afgørelse af voldgiftsrettens omkostninger og fordelingen heraf skulle træffes i forbindelse med voldgiftsrettens endelige kendelse, fandt Advokatnævnet ikke, at Advokat A havde haft nogen anledning til at anse sig for frigjort for denne hæftelse i voldgiftssagen.
Advokatnævnet fandt derfor, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have opretholdt indeståelsen for en beløbsramme på 60.000 kr.
Advokatnævnet anførte, at advokaters indeståelse for klienters udgifter i voldgiftssager er af væsentlig betydning for, om voldgiftsretten vil acceptere sikkerhedsstillelse af denne karakter på linje med bankgarantier m.v. Det er derfor vigtigt, at advokater overholder deres forpligtelser i medfør af sådanne afgivne indeståelser.
Da hverken voldgiftsretten eller modpartens advokat havde reageret på advokatens brev af 15. maj 2003, blev advokaten alene tildelt en irettesættelse.
Landsretten stadfæstede kendelsen.

Advokat A skulle til en hovedforhandling bruge en tolk, som efter 4 rykkere ikke blev betalt. Omstændighederne ved afgørelsen fremgår af byrettens afgørelse i **Østre Landsrets dom af 22. november 2022 i sag BS-46551/2021:**

> ”Retten kan tiltræde Advokatnævnets vurdering af, at Advokat A har tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, ved ikke tidligere at have reageret på tolkens faktura og rykkere for betaling heraf.
> Retten har ved denne vurdering navnlig lagt vægt på, at Advokat A har erkendt, at han modtog fire rykkere for betaling af fakturaen, og at det først var den 16. januar 2019, efter at tolken havde skrevet til Advokatnævnet, at advokaten blev klar over, at hans klient havde undladt at betale tolkeregningen, idet klienten mente, at tolkens oversættelse var mangelfuld. Retten har yderligere lagt vægt på, at advokat A forud for udførelsen af tolkeopgaven skriftligt overfor tolken havde tilkendegivet, at han indestod for, at hans kontor ville betale tolkens honorar.
> ...
> Den omstændighed, at advokatens relation til tolken ikke er en klientrelation, kan ikke føre til andet resultat, idet advokaten som led i sit arbejde som advokat

havde antaget tolken til at udføre en konkret opgave i forbindelse med en retssag, og at advokaten skriftligt overfor tolken havde erklæret at ville indestå for betalingen af tolkens honorar. Det kan heller ikke føre til et andet resultat, at advokaten på grund af forsikringsdækningen var forvisset om, at tolken på et tidspunkt ville få betalt sin faktura."

Landsretten stadfæstede.

12.2 Respekt for det kontradiktoriske princip

Artikel 49.

> **"Advokaten skal respektere processens og forhandlingens kontradiktoriske princip. Advokaten må ikke uden forudgående eller samtidig meddelelse til modparten rette henvendelse om sagen til dommeren eller andre, der behandler tvister, eller forsyne disse med bilag, notater eller dokumenter.**
> **Stk. 2. Advokaten skal senest samtidig forsyne modparten med kopi af det således fremsendte."** [542]

Sigtet med denne bestemmelse er anderledes end reglen i artikel 43 om kopi til modpartens advokat, der skal sikre, at en antaget advokat bliver underrettet før dennes klient om alt, således at der kan ske nødvendig rådgivning. Bestemmelsen i artikel 49 skal sikre, at modparten har samme viden om en tvist, som dommeren eller andre, der skal behandle en tvist, og kan varetage sine interesser.

Advokatnævnet har senest lempet sanktionspraksis[543] – ikke forpligtelsen – således at *"der ikke pålægges en sanktion i førstegangstilfælde, med mindre der er tale om bevidst tilsidesættelse af pligten eller i øvrigt foreligger særlige omstændigheder"*

Det anføres yderligere:

"Undladelse af at pålægge en sanktion forudsætter desuden som udgangspunkt, at advokaten retter for sig umiddelbart efter, at vedkommende bliver opmærksom på fejlen."

Reglen gælder for alle konflikter, hvor tredjemand skal informeres om sagen og træffe afgørelse. Det er vigtigt, at advokaten er opmærksom på, at modparten får tilsendt en kopi af det materiale, som bliver fremsendt til dem, der behandler tvister.[544]

Man kunne måske i dag stille spørgsmålstegn ved de kendelser, som er offentliggjort i september 2018 om anlæg af retssag på "Min Retssag", hvor der gives besked om modparten på det elektroniske behandlingssted – men hvor der ikke umiddelbart blev sendt kopi til

---

[542] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 235 ff. Se også Advokaten 1/2016 Cecilie Holst Nielsen "Procesretlige problemstillinger" side 38

[543] Jf. Kirstine Mejer-Warnich, chefkonsulent i Advokatnævnet "Advokatnævnets nye sanktionspraksis", Advokaten 2/2024.

[544] I **Retten i Aarhus dom af 10. juli 2019 i sag BS-49587/2018** tilsidesatte Advokat A god advokatskik ved manglende fremsendelse af fogedrekvisition til modparten, da han "mente, at angivelse til fogedretten af modparten var tilstrækkelig". Tilsvarende **Retten i Lyngbys dom af 4. august 2021 i sag BS-25349/2020**, hvor der var en anden sag mellem samme parter, hvor debitor var repræsenteret af advokat. Debitor blev orienteret men ikke advokaten. Den er også anført i relation til Artikel 73. Senest kan der henvises til **Østre Landsrets dom af 19. september 2023 i sag BS-34490/2022** og **Københavns Byret dom af 6. november 2025 i sag BS-594/2025**, hvor advokat A for en ejerforening havde korresponderet med en kommune om et ulovligt byggeri, hvor ejeren søgt om tilladelse og ejerforeningen protesterede. Der skete ikke underretning af ejeren, og det var en tilsidesættelse.

modparten, men reglen gælder også her indtil "teknikken" automatisk giver besked.

I Retten i Randers dom, der om et andet emne fører til **Vester Landsrets dom af 17. september 2020 i sag BS-48985/2019** beskrives hensynet og reglen klart:

> *"Det har altid påhvilet en advokat at sende stævning til modparten eller dennes advokat samtidig med, at den blev indgivet til retten.*
> *Sagsøgeren har anført, at modpartens advokat blev oprettet som partsrepræsentant ved indgivelse af den digitale stævning på "min retssag.dk", hvorfor han ikke mener det nødvendigt at fremsende orientering om sagsanlægget ad anden vej.*
> *Når en sag anlægges på sagsportalen er den i første omgang alene tilgængelig for sagsøgeren og retten, idet retten skal sikre, at sagen kan behandles på grundlag af stævningen, at værnetinget er korrekt og at retsafgiften er korrekt beregnet / betalt (kvalitetssikring).*
> *Først når retten godkender sagen og iværksætter forkyndelse / frafald af kald og varsel, bliver sagen tilgængelig for sagsøgte og dennes repræsentant.*
> *Der er derfor – præcis som tilfældet var før indførelsen af sagsportalen - et tidsrum, hvor sagen er indgivet til retten, men ikke er tilgængelig for sagsøgte eller dennes advokat.*
> *Indførelse af digital behandling af civile sager er uden betydning for de hensyn som hidtil har begrundet kravet om, at modparten skal orienteres om stævningen, når denne sendes til retten, hvorfor der ikke er grundlag for at ændre Advokatnævnets kendelse vedrørende dette klagepunkt."* [545]

I "Nyt fra Nævnet" af 7.9.2018 omtales en kendelse[546], der stadfæstes 22. januar 2021 af Vestre Landsret i **U.2021.1831V**, ligeledes med meget klare præmisser[547]:

> "Landsretten lægger til grund som ubestridt, at det forud for ændringen af bl.a. retsplejelovens § 148 a, hvorved der skete digitalisering af retsprocessen i borgerlige sager (L 2015 1867), der trådte i kraft den 1. januar 2016, var fast praksis, at en advokat i medfør af de Advokatetiske Reglers pkt. 18.2. skulle fremsende kopi af stævning med bilag til en sagsøgt i umiddelbar forlængelse af advokatens indgivelse af en stævning til retten.
> Den blotte orientering af en sagsøgt eller dennes advokat om, at en stævning var indgivet, udgjorde efter denne praksis således ikke en tilstrækkelig opfyldelse af en advokats forpligtelser efter de Advokatetiske Reglers pkt. 18.2.
> Landsretten finder ikke, at der ved ændringerne i retsplejeloven i 2015 var tilsigtet nogen ændringer i den eksisterende advokatnævnspraksis, ... Landsretten lægger til grund, at hensynene bag det kontradiktoriske princip i de Advokatetiske Reglers pkt. 18.2 uanset indførelsen af portalen bestod uændret.
> Advokatsamfundet udsendte allerede i oktober 2017 information om, at det efter de Advokatetiske Reglers pkt. 18.2. fortsat var et krav, at en advokat skulle underrette modparten med samtidig kopi af stævning med bilag, når advokaten

[545] Byretssagen omfattede også et andet tilfælde, hvor der ikke var underrettet.
[546] Kendelse af 29. maj 2018 (sagsnr. 2018-635), stadfæstet ved Retten i Aarhus dom af 7. oktober 2019.
[547] Bortset fra at retten anvender De Advokatetiske Regler og ikke retsplejelovens § 126.

indgav stævningen. Der er ikke fremlagt dokumentation for, at Advokatsamfundet eller andre myndigheder har udsendt information, som kunne give advokat A anledning til en anden opfattelse.
Det er ubestridt, at advokat A i sin egenskab af kurator .... på portalen indgav en stævning mod ApS uden i forlængelse heraf at sende en kopi af stævning med bilag til selskabet eller advokat A2, som havde oplyst, at han repræsenterede selskabet.
På den baggrund er Landsretten enig med byretten i, at advokat A ved sin indgivelse af stævning den 17. november 2017 uden tillige at fremsende kopi heraf til advokat A2 har handlet i strid med de Advokatetiske Reglers pkt. 18.2."[548]

Det er vigtigt at sende kopi til modparten i alle situationer, hvor kontradiktion er af betydning. [549] [550]

I Retten i **Odenses dom af 30. marts 2023 i sag BS-250/2022** var temaet bl.a. manglende kopi af stævning til modpart – et ikke nyt problem, men sagen indeholder dog det aspekt, at det ikke var overraskende, at der blev udtaget stævning. Det hedder i afgørelsen:

"En advokat skal ved anlæg af en civil sag sende stævningen og bilag til såvel retten som modparten eller til modpartens advokat, hvis modparten allerede er repræsenteret af advokat i sagen. Dette gælder også, når den civile sag anlægges på sagsportalen minretssag.dk.
Advokatnævnet finder, at Advokat A har handlet i strid med god advokatskik ved at indgive en stævning uden i umiddelbar forlængelse heraf at sende kopi til D's advokat. Det kan ikke føre til en ændret vurdering, at D forinden var blevet varslet om, at der ville blive indgivet stævning."

I den afgørelse, der førte til **Retten i Viborgs dom af 23. maj 2019 i sag BS-10801/2018** blev det af Advokatnævnet statueret, at det ikke var i strid med god advokatskik, at advokaten ikke anførte den kendte modpart som sagsrepræsentant[551].

I sagen, der blev afgjort ved **Københavns Byrets dom af 7. november 2019 i sag BS-46395/2018** fandt Advokatnævnet og retten, at det var en tilsidesættelse ikke at sende kopi til modparten af anmodning til Advokatnævnet om genoptagelse.[552]

---

[548] Helt på linje er Københavns Byrets dom af 7. december 2021 i sag BS-7503/2019.

[549] I Advokatnævnets Årsberetning 2017 informeres: "Advokatnævnet har ved kendelse af 28. juni 2017 truffet afgørelse om, at en advokat i en familieretlig sag havde tilsidesat god advokatskik ved at undlade at fremsende kopi af en henvendelse til Statsforvaltningen til modpartens advokat.
Der er tale om en skærpelse af nævnets hidtidige praksis. Advokatnævnet har således hidtil fundet, at der netop i relation til henvendelser til Statsforvaltningen ikke var pligt til samtidig at underrette modparten. Nævnet har i forbindelse med den hidtidige praksis lagt vægt på, at Statsforvaltningen ville varetage kontradiktion i sagen.
Advokatnævnet har ikke i forbindelse med den nye kendelse taget stilling til, om den skærpede praksis ligeledes gælder i relation til andre tvistløsende organer. Det anbefales derfor, at man ved fremtidige henvendelser til sådanne organer, herunder ved henvendelser til Advokatnævnet, foretager underretning af modparten eller dennes advokat, hvis modparten er repræsenteret af en advokat."
Københavns Byrets dom af 28. september 2020 i sag BS-33393/2019 stadfæster, at reglen gælder både ved henvendelse til fogedretten og til Statsforvaltningen.

[550] Ligeledes i "Nyt fra Nævnet" af 7.9.2018 omtales kendelse af 20. august 2018 (sagsnr. 2018-848). Det videre forløb på MinRetssag er omfattet af kendelse af 20. august 2018 (sagsnr. 2017-3651). I **Østre Landsrets dom af 29. april 2021 i sag BS-19931/2020** havde Advokat A sendt processkrift til retten 16. maj, men sendte først kopi til modparten 18. maj. Det var en tilsidesættelse af god advokatskik.

[551] Det skal noteres, at det var på førstedagen af "Min Retssag", men det afgørende er ikke registreringen, men at modparten få kopi.

[552] Reglens anvendelsesområde blev herved igen udvidet. Se også **Retten i Aarhus dom af 23. juni 2020 i sag BS-31000-2019**: Sagen drejer sig om, at indklagede havde tilsidesat god advokatskik ved ikke forudgående eller samtidig at give meddelelse til modparten

Det er ikke afklaret – men der må indlægges de undtagelser, der følger af, at formålet bliver forspildt, såfremt der underrettes. Det er ofte tilfældet i sager, hvor der indgives politianmeldelse, hvor en underretning kunne forstyrre en mulig efterforskning, visse fogedrekvisitioner o. lign.

Princippet kan udvides til, at en advokat ikke må søge at omgå en beslutning fra retten. **Københavns Byrets dom af 1. maj 2017 i sag BS 41B-3638/2016**. Advokat A havde af retten fået afslag på at stille supplerende spørgsmål til en skønsmand. På trods heraf fremsendte Advokat A det afviste supplerende skønstema med bilag til skønsmanden og anmodede ham om at forberede svar herpå under afhjemling i retten. Det var et forsøg på at omgå rettens kendelse og en grov tilsidesættelse. Sanktionen blev, da der også var gentagelsesvirkning af tidligere tilsidesættelser, en bøde på 40.000 kr., der blev stadfæstet af retten.

En advokat må heller ikke rette henvendelse til retten på et tidspunkt, hvor modparten ikke har mulighed for at komme med indvendinger, f.eks. hvis det er kendt, at modparten er på ferie eller lignende, jf. også nedenfor om efterprocedure.

Det er afgørende, at det kontradiktoriske princip respekteres [553].

12.3.1 Efterprocedure

Selv om en advokat fremsender dokumenter til både retten og modparten, kan det også være i strid med god advokatskik, hvis det er på et tidspunkt i forløbet, hvor forberedelsen er afsluttet, og sagen er optaget til dom. Det er det, der betegnes **"efterprocedure"**.

Det er som det fremgår en tilsidesættelse af god advokatskik, hvis en advokat fremsender dokumenter til retten, som ikke samtidig fremsendes til modparten. Den følgende afgørelse er et skrækeksempel.

Østre Landsrets dom af 15. september 2000 i sag B-1427-99. Advokat A havde efter hovedforhandlingens afslutning i en injuriesag fremsendt brev til en landsorganisation om, at en person fra organisationen havde afgivet urigtige forklaringer. Advokat A anførte i den forbindelse, hvad han mente var sagens rette sammenhæng og sendte en kopi af brevet til retten, men ikke til modparten. Modpartens advokat kom imidlertid ved en tilfældighed i besiddelse af brevet, som hun sendte til den pågældende byret med anførsel af, at hun ikke håbede, at dette ville få indflydelse på sagens afgørelse.
På denne baggrund pålagde Advokatnævnet ved kendelse af 5. maj 1999 Advokat A en bøde på 3.000 kr., [mere end en "normalbøde"], idet det fandtes at være i strid med god advokatskik, "at Advokat A havde rettet henvendelse til retten efter sagen var optaget til

om indgivelsen af sin begæring til fogedretten om frivillig auktion. I **Advokatnævnets kendelse af 5. maj 2021 i sag 2020 – 2603** afgjorde Advokatnævnets flertal på 13 medlemmer, "at det som udgangspunkt udgør en tilsidesættelse af god advokatskik at fremsende en sådan ansøgning til Procesbevillingsnævnet uden at sende genpart eller orientering til modparten. Disse medlemmer lægger særligt vægt på ansøgningens tilknytning til parternes tvist og på modpartens berettigede interesse i at blive orienteret om ansøgningen, således at denne kan indrette sig derefter.

[553] I **Retten i Lyngbys dom af 20. september 2017 i sag BS-180-749/2016** orienterede Advokat A, der repræsenterede sælger, ikke tredjemand (en køber) om, at et skøde fra en alternativ køber blev sendt til tinglysning, hvilket kunne påvirke tredjemandens retsstilling, og det er en tilsidesættelse. Praksis blev fulgt i **Københavns Byrets dom af 31. marts 2021 i sag BS-16158/2020.**

dom".
Advokat A indbragte sagen for landsretten med påstand om ophævelse. Under sagens forberedelse for landsretten besluttede Advokatnævnet at genoptage sagen, hvorefter forberedelsen af sagen med parternes indforståelse blev udsat.
Advokatnævnet afsagde herefter ny kendelse i sagen den 31. januar 2000, hvorved Advokat A blev pålagt samme sanktion, dog med begrundelsen, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved efter sagens optagelse til dom at have rettet henvendelse til retten vedrørende sagens materielle indhold uden at angive, hvilket processuelt formål henvendelsen havde, *samt* ved ikke at have sikret sig, at modparten var underrettet om henvendelsen til retten. Landsretten stadfæstede med samme begrundelse Advokatnævnets kendelse

I den følgende sag, hvor en retssag var optaget til dom, rettede en advokat også henvendelse med påstand om, at et vidne havde afgivet falsk forklaring for retten. Advokaten blev pålagt en bøde.

U.2007.971H: Advokat A1 havde hjulpet klageren med en ejendomshandel. Klageren anlagde efterfølgende erstatningsansvarssag mod Advokat A1's principal, Advokat A2, ved Sø- og Handelsretten. Under domsforhandlingen, hvor Advokat A1 var indkaldt som vidne, var Advokat A1 af den holdning, at klagerens vidneudsagn var usandt. Advokat A1 indsendte dagen efter hovedforhandlingen et brev til retten, hvori hun anførte, at klagerens vidneudsagn var usandt, hvilket hun mente at kunne dokumentere ud fra nogle medsendte bilag.
Advokat A1 blev af Advokatnævnet pålagt en bøde på 10.000 kr., da det er i strid med god advokatskik at forsøge at påvirke retten efter domsforhandlingens afslutning. Advokatnævnet lagde ved bødestørrelsens udmåling vægt på, at Advokat A1 tidligere var fundet skyldig i at have handlet i strid med god advokatskik.
Østre Landsret og senere Højesteret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.
Højesteret nedsatte bøden til 5.000 kr. med bemærkning om, at bøden blev fastsat som en tillægsbøde, jf. princippet i straffelovens § 89 til en tidligere bøde på 5.000 kr., som Advokat A1 blev idømt den 16. oktober 2003.[554] [555]

I de følgende afgørelser blev advokaten enten **frifundet**, eller sanktionen blev nedsat på grundlag af, at der var et anerkendelsesværdigt formål eller ved en samlet bedømmelse af alvoren og den mulige skade. Der må ikke være "falske lodder i vægtskålen", men man kan indledningsvis fastslå, at virkeligheden skal tages med i vurderingen. Der er modsætninger mellem den moderne teknologis problemstillinger og advokatetikken, hvor teknologien overhaler advokatetikkens gamle regler. Sund fornuft er ikke at foragte, og her er et par eksempler:

Østre Landsrets dom af 29. maj 2001 i sag B-2847-00. Advokatnævnet idømte advokat A en bøde på 2.500 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.] for tilsidesættelse af god

[554] Lignende afgørelser: **Østre Landsrets dom af 4. juni 2015 i sag B-722-14** - **Retten i Odenses dom af 21. februar 2014 i sag BS 3-1238/2013** - **Østre Landsrets dom af 27. januar 2016 i sag B-880-15**, hvor det blev statueret, at en henvendelse fra advokat A til retten med yderligere materiale og bl.a. påstand om falsk forklaring blev anset for en grov tilsidesættelse, og **Retten i Hernings dom af 21. august 2017 i sag BS 11-1054/2016**. og **Østre Landsrets dom af 21. juni 2022 i sagerne BS-1410, BS-1411/2020** og **BS-59730/2019**.I **Retten i Glostrups dom af 8. juni 2023 i sag S-19261/2022** var efterproceduren efter afgørelsen indeholdt i en – i øvrigt aftalt – efterfølgende procedure om sagsomkostninger, herunder omkostninger til skønsmand.
[555] Og: **Retten i Hjørrings dom af 27. august 2015 i sag BS 4-134/2015**, bøde for at sende oplysninger til retten (og modparten) efter sagens optagelse til dom.

advokatskik ved, efter at hovedforhandlingen var afsluttet, og sagen optaget til dom at fremsende en utrykt dom til retten og modparten.
Sagen blev indbragt for Østre Landsret, der fandt, at eftersendelsen af dommen i det foreliggende tilfælde måtte antages at have haft en ret harmløs karakter, hvorefter Advokatnævnets kendelse blev ændret, således at advokat A alene blev tildelt en advarsel.

Retten i Odenses dom af 19. december 2014 i sag BS 8-821/2014. Advokat A havde sendt (på sidste dag) påstandsdokument (rettidigt) med mail til retten (men ikke kopi til modparten), men sendte samtidig original med underskrift til retten (som hun skulle) og kopi af papirudgaven til modparten. Modparten havde overset fristen og fik først åbenbaringen, da han modtog brevet med advokat A's påstandsdokument – og så lavede han sit. Advokat A's klient havde en svag sag og påstod afvisning – og det blev modparten meget fornærmet over. Han truede med klage til advokatmyndighederne, hvis advokat A ikke trak påstanden om afvisning tilbage (hvilket vel var i hvert fald på kanten af god advokatskik), og da hun ikke rettede sig efter hans trusler, så klagede han – under henvisning til princippet i AER 18.2. Advokat A gjorde gældende, at hun havde fulgt retsplejelovens § 357 og overholdt fristen til at "indlevere" til retten og havde samtidig overholdt AER 18.2 ved at have "forsynet" modparten med kopi. Advokatnævnet fandt, at der var tale om en tilsidesættelse – Byretten rettede op på det – der var intet reelt hensyn (udover at gøre modparten opmærksom på, at han havde overset en frist), der kunne føre til en sanktion, og byretten ophævede kendelsen.

Østre Landsrets dom af 17. november 2005 i sag B-1121-05. (*Kun modklagen)*
Advokat A1 havde, efter at han blev opmærksom på, at A2 havde underrettet Udlændingestyrelsen om samlivsophævelse, rettet henvendelse til retten, efter at en skilsmissesag var optaget til dom. Som udgangspunkt var dette i strid med god advokatskik, men da henvendelsen (vedrørende ønske om udførlig gengivelse af forklaringerne, når retsbogen skulle skrives) ikke havde karakter af efterprocedure, og da advokat A1 kunne forudse en mulig sag ved Udlændingestyrelsen, var henvendelsen ikke i strid med god advokatskik. Kendelsen mod A1 blev derfor ophævet.[556]

Hvis der havde været tale om egentligt "nyt", kunne situationerne have vært anderledes, men der skal være fare for en reel skadevirkning.

Østre Landsrets dom af 26. januar 2024 i sag BS-29888/2023 stadfæstede byrettens ophævelse af Advokatnævnets kendelse. I en forældremyndighedssag havde modparten i Jylland, hvor klienten gav møde uden advokat, 7. december 2020 indgivet et længere processkrift med bilag og opfordringer til retten 2½ time før et retsmøde, hvor sagen endte med at blive optaget til kendelse. Advokat A blev ikke bekendt med, at sagen var optaget til kendelse, og han fik først retsbog efter at han den 9. december 2020 indgav et processkrift. Klienten havde ikke forstået, at sagen var optaget til afgørelse og bad Advokat A svare på modpartens indlæg.
Der var intet at bebrejde advokat A, og kendelsen blev ophævet.[557]

[556] En frifindende afgørelse, **Københavns Byrets dom af 13. februar 2015 i sag BS 36A-739/2014,** der er udførligt omtalt under 21.2.5.2 om indgivelse af politianmeldelser, indeholder også frifindelse i relation til undladelse af kontradiktion.
[557] Modparten, der klagede burde måske have grebet i egen barm – processkrift 2½ time før et retsmøde med en selvmøder – og både denne modpart og retten burde have sikret selvmøderen repræsentation, eller i det mindste tid til at svare på det nye processtof. Advokatnævnets anke af byrettens frifindelse var måske heller ikke nødvendig.

Selvom der samtidig sker fremsendelse til modparten, kan det være en tilsidesættelse, hvis der kan være tvivl om berettigelsen af at fremsende det pågældende, jf. følgende dom **Københavns Byrets dom af 10. juli 2009 i sag nr. BS 37A-120/2008 og Retten i Koldings dom af 13. september 2010 i sag BS 9-1659/2008**, ovenfor, kan med rette også anføres her. I **Retten i Næstveds dom af 7. januar 2015 i sag BS 14-582/2014**, havde advokaten sendt en kendelse i en parallel sag til retten efter, at et processuelt spørgsmål under et telefonmøde var optaget til kendelse. Byretten fandt, at der var formildende omstændigheder, da der ikke var tale om fremsendelse efter en egentlig procedure, da kendelsen angik en parallel sag delvist mellem samme parter og modparten fik kopi. Bøden blev nedsat til 5.000 kr.

Andre eksempler, hvor der af domstolene sker en mildere bedømmelse er:

Københavns Byrets dom af 10. juli 2009 i sag nr. BS 37A-120/2008 Advokatnævnet fandt, at Advokat A havde handlet i strid med god advokatskik ved i forbindelse med en voldgiftssag at sende en ensidigt indhentet teknisk sagkyndig erklæring til skønsmændene, forinden voldgiftsretten havde taget stilling til, hvorvidt udtalelsen kunne tillades fremlagt. Nævnet fandt endvidere, at det var en skærpende omstændighed, at materialet blev fremsendt, forinden der var fremsendt et tillægsskønstema til de udmeldte skønsmænd og uden information til modparten. Advokatnævnet pålagde derfor advokat A en bøde på 20.000 kr.
Københavns Byret gav Advokatnævnet medhold, idet retten lagde til grund, at Advokat A fremsendte en ensidigt sagkyndig erklæring til skønsmændene, hvorved modparten og dennes advokat blev forhindret i at protestere mod bilagets fremlæggelse, inden bilaget blev fremsendt til skønsmændene.
Tilsidesættelsen blev ikke af Københavns Byret vurderet som grov, og retten nedsatte bøden til 10.000 kr., der var "normalbøden" på afgørelsestidspunktet.[558]

Københavns Byrets dom af 16. december 2014 i sag BS 39B-2403/2014 Advokat A havde i en forældremyndighedssag efterprocederet, men modparten havde haft mulighed for og udnyttet at svare retten. Disse omstændigheder ændrede ikke ved, at der var tale om en tilsidesættelse. Advokatnævnet havde anset tilsidesættelsen som grov og fastsat en bøde på 20.000 kr., men retten sammenlignede med **U.2007.971H** og nedsatte bøden til en "normalbøde".

Retten i Lyngbys dom af 1. februar 2018 i sag BS 153-352/2017. Her skete frifindelse. Der var efter ekstrakt var udarbejdet sendt nyt bilag til landsretten, men der var af landsretten givet tid til modparten kunne sætte sig ind i sagen, og det forekommer helt naturligt, at der – hvis det ikke er chikanøst – kan fremkomme nyt i sidste øjeblik.

[558] Denne nedsættelse er måske ikke korrekt, jf. under den almene del om bødernes beregning vedrørende bødeniveau på "forseelsestidspunkt" og på "afgørelsestidspunkt".

12.3. Henvendelse til vidner

Artikel 50.

> **"En advokat, der repræsenterer en part i en civil retssag, kan kontakte et vidne forud for vidneafhøringen for at klarlægge, hvad vidnet kan forklare og for at sætte vidnet i stand til at forberede sig på vidneafhøringen.**
> **Stk. 2. En advokats dialog med et vidne skal altid ske på en måde, der er egnet til at understøtte,**
> **at vidnet så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning. En advokat skal i forbindelse med enhver henvendelse til et vidne forud for vidneafhøringen sikre, at vidnet er bekendt med, at vidnet ikke har pligt til at udtale sig til advokaten.**
> **Stk. 3. En advokat skal orientere modpartens advokat om den kontakt, advokaten agter at tage til eller har haft med et vidne, som modparten har indkaldt eller meddelt at ville indkalde som vidne under sagen, eller som i øvrigt har en særlig relation til modparten. Orientering kan undlades, hvis advokaten har ført vidnet i en forudgående instans, hvis vidnet er ansat hos den part, advokaten repræsenterer, eller hvis parten har en anden særlig tilknytning til vidnet. Det forhold, at et vidne føres af modparten, påvirker ikke i sig selv advokatens adgang til at kontakte vidnet."** [559]

Adv.kom.2011:

> "Bestemmelsen i punkt 18.3 [nu artikel 50] om henvendelse til vidner indeholder helt overordnede vejledende regler, som er udarbejdet i overensstemmelse med praksis.
> Advokatrådet har med bestemmelsen villet gøre opmærksom på problemstillingerne omkring vidnekontakt forud for indenretlig vidneafhøring. Den viser, at det er tilladt for en advokat at tale med vidner forud for vidneafhøringen, at det skal ske under iagttagelse af nogle forholdsregler og at der, når det er "modpartens vidne", i visse tilfælde skal gives forudgående meddelelse om kontakten til modpartens advokat.
> Advokatrådets beslutning om nu at medtage en bestemmelse om rammerne for dialog med vidner i AER er til dels inspireret af den debat om emnet, som fandt sted såvel under som efter Nordisk Juristmøde 2008.
> Formuleringen af bestemmelsen er i øvrigt delvist inspireret af den retstilstand, som fremgår af Højesterets dom, gengivet i **U.2010.2711H**." [560]

Bestemmelsen udspringer som anført af Advokatrådet, og ikke af Advokatnævns[561] eller domstolenes praksis, og afgrænsning har da også givet anledning til afgørelser:

---

[559] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 240 ff.
[560] Der findes ikke yderligere forarbejder fra Advokatrådet, men der kan henvises til omtalen Advokaten 09/2008, hvor der bl.a. er omtale af problemstillingen af Sys Rovsing og René Offersen. Grundliggende overvejelser blev gjort af Niels Fisch-Thomsen til det Nordiske Juristmøde 2008 – forhandlingerne side 145 ff. I Advokaten 01/2009 behandles emnet af Katja Høegh og Christian Lundblad under overskriften: "Dommerne gennemskuer løgnagtige vidner". Det må nok forventes, at spørgsmålet ikke er endelig afklaret. Der bør efter den praksis, der nu er, vises omhu og omtanke. Om vurderingen før indførslen af AER 18.3 kan der henvises til Mads Bryde Andersen" Advokatretten" (2005), side 573-575 og 602-604.
[561] Derfor plenumafgørelser i de sager, der er ført videre til domstolene, og i Advokatnævnets kendelse af 5. juli 2016 i sag 2015-3039.

Københavns Byrets dom af 8. juni 2015 i sag BS 39B-3380/2014. I en bodelingssag, hvor "aktivet" var en tandlægepraksis drevet af den ene part i bodelingen og en kompagnon, rettede Advokat A henvendelse til sidstnævnte uden underretning af advokaten for den part, der var del i bodelingen. Der blev i henvendelsen bedt om oplysninger om aktivers værdi og tilkendegivet, at en vidneafhøring kunne komme på tale. 10 ud af 13 medlemmer af Advokatnævnet fandt på linje med AER, at der skulle ske orientering af modparten, og sidestillede situationen med henvendelse til et vidne (underforstået "hvis vidnet har en særlig relation til modparten"). A blev tildelt en irettesættelse, da "rækkevidden af bestemmelsen om kontakt til vidner ikke fuldt ud er afklaret i praksis". Retten stadfæstede.[562]

U.2016.1795Ø behandler en situation, hvor en ansat på en større virksomhed kom til skade. Sagen blev behandlet af virksomhedens advokat og senest advokat A fra tilskadekomnes fagforening, der organiserede næsten alle medarbejdere i den pågældende virksomhed. Advokat A kom på sagen sent i forløbet og noterede ved sin gennemgang, at der var en produktionsleder, der måske kunne give oplysninger. Advokat A skrev en mail til produktionslederen uden kopi til virksomhedens advokat, og virksomheden klagede over Advokat A. Advokatnævnet statuerede en tilsidesættelse, da produktionsmedarbejderen i kraft af sit ansættelsesforhold havde en sådan tilknytning til arbejdsgiveren, at Advokat A under de givne omstændigheder burde have underrettet virksomhedens advokat om sin henvendelse. Byretten og landsretten stadfæstede.[563]

I **Advokatnævnets kendelse af 5. juli 2016 i sag 2015-307**9 var to spørgsmål til bedømmelse i plenum. Alle var enige om, at klientens egne undersøgelser – herunder besøg på en cafe ejet af et vidne – ikke var en tilsidesættelse, men 14 medlemmer mente, at Advokat A's henvendelse til et vidne, der ikke var tilknyttet nogen af partnerne, men annonceret af modparten, var en tilsidesættelse og lagde vægt på, at henvendelsen skete telefonisk og efter, at vidnet var annonceret af modparten.[564]
Mindretallet på 7 fandt ikke, at der var en tilsidesættelse og lagde vært på, at der er ret til at kontakte vidner – også vidner, der er annonceret af modparten – og på, at vidnet ikke havde speciel tilknytning til modparten, så forudgående orientering ikke var nødvendig, og at der efterfølgende var sket orientering.

På grundlag af disse afgørelser må det for de første konstateres, at der er betydelig uenighed blandt Advokatnævnets medlemmer, men for det andet, at flertallet og domstolene sætter snævre grænser for vidnekontakt. Advokatrådet har justeret bestemmelsen ved 2022 revision af AER.

Bestemmelsens andet led om, at "en advokats dialog med et vidne skal altid ske på en måde, der er egnet til at understøtte, at vidnet så korrekt som muligt bidrager til sagens oplysning" er derimod enklere og forståelig. Den var til pådømmelse i:

[562] Det er lidt atypisk, at nævnet forholder sig til AER, og byretten fastslog da også, at AER ikke var af betydning for afgørelsen, der korrekt træffes efter Retsplejelovens § 126, jf. samme problemstilling **U.2016.1795Ø**.
[563] Byrettens afgørelse er omtalt af Cecilie Holst Nielsen: "Procesretlige problemstillinger", Advokaten 1/2016 side 38.
[564] I **Retten i Hernings dom af 21. august 2017 i sag BS 11-1054/2016** blev en bøde for telefonisk kontakt til modpartens vidne uden orientering stadfæstet.

Østre Landsrets dom af 17. november 2005 i sag B-1965-04. Advokat A havde i en mangelssag vedrørende fast ejendom rettet henvendelse til ejendomsmægler E, der af modparten var indkaldt til at vidne i sagen, og tilkendegivet at E ville blive mødt med erstatningskrav, hvis E's forklaring ikke var i overensstemmelse med advokat A's klients forklaring, hvorfor henvendelsen var egnet til at påvirke vidnets forklaring.
Landsretten stadfæstede, at henvendelsen til E i sin form var egnet til at påvirke vidnets forklaring, hvilket gik ud over, hvad klientens interesser tilsagde, hvorfor advokat A havde handlet i strid med god advokatskik efter Retsplejelovens § 126, og stadfæstede bøden på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.].

Østre Landsrets dom af 28. august 2012 i sag 3. afd. nr. B-376-12. Under en strid mellem beboere/udlejer og en cafe rettede cafeens advokat henvendelse til alle beboere med ikke helt korrekt gengivelse af den for retten verserende konflikt og med angivelser, som Advokatnævnet fandt, var egnet til at true vidnerne, og indholdet blev endvidere fundet at gå videre en hensynet til klienten tilsagde. Tilsidesættelsen blev anset for grov, og sanktionen blev fastsat til 40.000 kr. i lyset af tidligere tilsidesættelser og bøde på 15.000 kr. i 2008.
De tidligere sanktioner viste sig under byretsbehandlingen at være i 2006 (irettesættelse) og to i 2008 (bøder på 10.000 kr. og 15.000 kr.).
Byretten stadfæstede, at der var tale om en tilsidesættelse, men omformulerede "trusler" til "utilbørligt følelsesmæssigt pres", og det kan være årsagen til, at sanktionen blev nedsat til 30.000 kr. Advokatnævnet ankede, og Østre Landsret stadfæstede med dommerstemmerne 2-1 Advokatnævnets kendelse. Mindretallet stadfæstede byrettens afgørelse.

For forsvarere skal det erindres, at muligheden for kontakt med vidner er særdeles begrænset.[565] Bestemmelsen vedrører nu også kun civile sager. Man kan med føje stille spørgsmål ved, hvorfor kontakt til vidner skal være begrænset i straffesager, hvor forsvareren skal sikre en retfærdig behandling af tiltalte, og hvorfor det i civile sager efter reglerne i AER er tilladt at kontakte vidner?

En speciel situation er i relation til børn. I den følgende dom var udgangspunktet for klagen, at der forestod en afhøring af nogle børn, som forældrene havde en konflikt om:

Københavns Byrets dom af 17. juni 2013 i sag BS 42B-2969/2012. Efter at samvær for en far var ophævet af statsamtet – og der i anledning af en anmeldelse mod faderen om vold mod børnene skulle ske videoafhøring – rådgav advokat A faderen til at kontakte børnene i deres institution. Om det skete, af hensyn til den forestående videoafhøring kunne ikke lægges til grund, men opfordringen til at kontakte børnene i strid med statsamtets afgørelse, var en grov tilsidesættelse af god advokatskik. Bøden blev fastsat til 20.000 kr.

I **Københavns Byrets dom af 18. februar 2014 i sag BS 37A-2252/2013** blev en bøde på 10.000 kr. stadfæstet for at have gennemført møde med klient i en forældreansvarssag om bopæl samtidig med, at barnet på 11 år – "sagens genstand" – var tilstede. I **Retten i Lyngbys dom af 1. december 2014 i sag BS 160-247/2014** blev Advokatnævnets sanktionering af en advokat, der i en forældremyndighedssag havde gennemført en samtale med de stridende parteres ældste barn på 15 år, stadfæstet.

[565] Jf. Thomas Rørdam i TfK2004 631 "Forsvarerens aktive deltagelse i efterforskningen. Sagkyndig bistand til forsvareren", nu "Forsvareren" kap. 5.

12.4. Advokatens respekt for forligsforhandlinger (AER 19)

Artikel 51.

> **"Har en part forud for eller under en verserende retssag, voldgift eller anden tvisteløsning tilbudt forlig, må modpartens advokat ikke over for den afgørende instans fremlægge eller på anden måde oplyse om forligsforslaget uden samtykke fra modparten.**
> **Stk. 2. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at advokaten fremlægger og oplyser om forligsforslag fra egen klient."** [566]

Det fremgår af praksis og tillige af AER, at modpartens forligstilbud ikke må fremlægges for retten uden modpartens accept.[567]

U.2004.2934H: Advokatnævnet pålagde advokat A en bøde på 5.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik ved under en verserende retssag at have sendt et forligsforslag fra modparten til retten uden samtykke fra modpartens advokat.
Advokat A indbragte kendelsen for domstolene med påstand om ophævelse, subsidiært nedsættelse af bøden. Højesteret stadfæstede Advokatnævnets kendelse.
For så vidt angik bødens størrelse [i dag svarende til 10.000 kr.] bemærkede Højesteret, at advokat A gentagne gange tidligere havde tilsidesat reglerne om god advokatskik. [Højesteret kan ikke skærpe, men det kunne lyde som om de gerne ville.]

Østre Landsrets dom af 8. juni 2006 i sag B-3102-05. Advokat A1 sendte med sit processkrift af 23. februar 2004 til Frederiksberg Ret – uden samtykke fra modpartens advokat – sit brev af 5. december 2000 til modpartens advokat A2, hvori han refererede et af denne advokat fremsat forligstilbud angående et kompensationskrav i forbindelse med en skilsmissesag. Skilsmissesagen blev afgjort ved dom af 15. december 2000. Selvom der formelt var tale om en ny retssag mellem samme parter, var der reelt tale om en fortsættelse af parternes tvist under skilsmissesagen om et kompensationskrav.
Den omstændighed, at advokat A1 refererede til A2's forligsforslag i sin egen skrivelse og fremsatte nyt forligsforslag i samme skrivelse, medførte ikke, at skrivelsen kunne anses for alene at være en fremlæggelse af eget forligsforslag.
Landsretten fandt ikke, at der forelå omstændigheder, der berettigede Advokat A1 til – uden samtykke fra A2 – at sende det pågældende brev til retten, hvorfor landsretten tiltrådte, at Advokat A1 havde tilsidesat god advokatskik.
I en kendelse fra 2000 var A1 af Advokatnævnet blevet pålagt en bøde på 5.000 kr., hvilket blev stadfæstet af Østre Landsret og Højesteret (**U.2004.2934H** ovenfor). Under hensyn til, at Advokatnævnets kendelse var indbragt af Advokat A1 for domstolene i medfør af Retsplejelovens § 147 d, tillagde Advokatnævnet ikke afgørelsen betydning for fastsættelsen af sanktionen.

---

[566] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 245 ff.
[567] Jf. tidligere § 41 i forordn. 10. juli 1795 om forligskommissioner, hvor brud var belagt med straf. Bestemmelsen er omtalt i **U.1970.828H** note 1. Der kan yderligere henvises til **U.2013.702Ø**, hvor en retsmæglers udkast til forlig ikke blev tilladt fremlagt. Det kan også blive lidt for indviklet – se **FM 2016.228**, hvor man bad retten om at træffe omkostningsafgørelse i en forligt sag, men ikke ville vise retten forliget.

Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse om en bøde på 5.000 kr. [svarende til i dag en "normalbøde" på 10.000 kr.].

Retten i Aalborgs dom af 27. januar 2015 i sag BS 5-1106/2014 [568]. Under en retssag fremlagde Advokat A et brev fra modparten, der indeholdt et forligstilbud uden modpartens accept. Advokatnævnet og retten fandt, at der forelå tilsidesættelser (der var flere forhold), der samlet blev sanktioneret med en bøde på 15.000 kr. [i dag med absolut kumulation formentlig 20.000 kr.].

Retten i Hillerøds dom af 5. marts 2018 i sag BS 43-633/2017. Advokat A havde også her oplyst retten om et forligsforslag og fejlagtigt angivet, at det var et indgået forlig. Bøde på 10.000 kr. stadfæstet.

Man kan stadig fremlægge en ekstrakt af et dokument, men det skete ikke i de følgende afgørelser, med lidt forskelligt resultat.

Retten i Odenses dom af 4. juni 2007 i sag BS 4-100/2007. Advokat A havde fremlagt et af modparten fremsat forligsforslag uden modpartens samtykke. Advokat A gjorde gældende, at der ikke var tale om tilsidesættelse af god advokatskik, idet forligsforslaget blev fremlagt som en del af argumentationen i forbindelse med rettens afgørelse af spørgsmålet om sagsomkostninger, efter at sagen var hævet af modparten.
Advokatnævnet fandt, at der var tale om tilsidesættelse af god advokatskik og ikendte Advokat A en bøde på 5.000 kr. [”normalbøde” i dag svarende til 10.000 kr.].
Retten stadfæstede og anførte, at reglen i AER pkt. 4.3.2 *”må antages at* gælde uden tidsbegrænsning*”*.
Under hensyntagen til de konkrete omstændigheder - forligsforslaget var indeholdt i brev med yderligere indhold, der var relevant for omkostningsfastsættelsen - blev sanktionen ændret til en advarsel.

Københavns Byrets dom af 3. december 2009 - i sag BS 39B-6821/2008.
I forbindelse med forligsforhandlinger i en verserende injuriesag, havde Advokat A, uden at indhente modpartens samtykke, fremlagt et forligsforslag fra modpartens advokat i sin fulde længde som bilag til et processkrift.
Advokatnævnet pålagde Advokat A en bøde på 10.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik. Advokat A indbragte sagen for retten, hvor Advokat A beklagede, at forligsbeløbet ikke var blevet afdækket ved kopieringen, men at fremlæggelsen af brevet var berettiget, idet advokaten opfattede forligsforslaget som en trussel mod sin klient. Advokat A gjorde gældende, at der kan foreligge omstændigheder, der berettiger en fremlæggelse af et forligsforslag uden samtykke fra modparten.
Retten stadfæstede Advokatnævnets kendelse og udtalte, at retten havde lagt vægt på, at der i processkriftet ikke var angivet en begrundelse for fremlæggelsen af forligsforslaget. Den omstændighed, at advokat A havde opfattet forligsforslaget som en trussel, kunne ikke føre til andet resultat.

Retten i Aarhus dom af 9. juli 2021 i sag BS-55728/2019 er helt i overensstemmelse med praksis, og det følges op **Retten i Aarhus dom af 21. juni 2022 i sag BS-45078/2021**, der omhandlede fremsendelse af modpartens forligstilbud trods protest.

[568] Kendelsen 2013-1507 er ikke gengivet i dommen.

Et par specielle spørgsmål i relation til l fremlæggelse af modpartens forligsforslag var til bedømmelse i **Københavns byret dom af den 2. februar 2026 i sag BS-2901/2024**. Advokat A havde fremlagt forligsforslag i en arvestrid for bobestyreren, og spørgsmålet var her, om bobestyreren kunne anses for en "afgørende instans". Her anførte Advokatnævnet, at " Bobestyrers vurdering af en tvist mellem arvinger, der er omfattet af dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, kan efter dødsboskiftelovens § 54, stk. 2, jf. § 89, stk. 1, blive lagt til grund for boets behandling, såfremt en arving ikke indbringer spørgsmålet for domstolene."
Et andet spørgsmål var fremlæggelse af forligsforslaget med en stævning i sagen.
Advokatnævnet fandt, at Advokat A herved gik videre end berettiget varetagelse af sin klients interesser tilsagde, da Advokatnævnet lagde vægt på, at Advokat A ikke havde overstreget nogle passager, der vedrørte værdiansættelse af en lejlighed, og disse passager måtte anses for at være en integreret del af forligsforslaget.
Retten tiltrådte begge vurderinger.

13. Særligt om advokatundersøgelser – AER 52-53 [569] [570]

Artikel 52.

> **"En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, må ikke medvirke til, at undersøgelsen fremtræder på en måde, som er i strid med de faktiske forhold."**[571]

Artikel 53.

> **"En advokat, der udfører en advokatundersøgelse, skal sikre de personer, der inddrages i undersøgelsen, relevant mulighed for at varetage deres interesser.**
> **Stk. 2. Advokaten skal i forbindelse med den første reelle kontakt til de personer, der inddrages i en advokatundersøgelse, oplyse om undersøgelsens rammer og hovedelementer, herunder om advokatens og de pågældendes egne roller i undersøgelsen."**[572]

"Advokatundersøgelser" er et uklart begreb.

Overordnet er mange advokatopgaver advokatundersøgelser og kan betegnes som "almindelige advokatundersøgelser". Advokaten bliver bedt om at undersøge et område – faktisk/retligt – for en klient, til brug for klientens interne retlige overvejelser mv. De er ikke advokatundersøgelser, der reguleres af Advokatrådets opfattelse af god advokatskik i AER 53 – men selvfølgelig den almindelige regulering.

Advokatundersøgelser kan også være rettet mod faktiske/retlige forhold, der efter klientens beslutning kræver en nærmere undersøgelse af hensyn til "omverdenen". Det er en "partsundersøgelser", der også reguleres af de almindelige advokatetiske regler.

Grænseområdet til egentlige "uafhængige og uvildige advokatundersøgelser opstår, når undersøgeren ved, at undersøgelsens resultat er bestemt til at indgå i en offentlig debat/et offentligt forsvar. Det er "kvasi advokatundersøgelser", som for eksempel den, der indgår i Advokatnævnets frifindende kendelse af 28. april 2023 i sag 2022-2241 og 2423, der omtales nedenfor.

I sin form er "uafhængige og uvildige advokatundersøgelser" blevet et område, der har udviklet sig, og det har regeldannelsen omkring god advokatskik i den forbindelse også over årene med flere afgørelser, dog uden at få klarhed over nuancerne i de forskellige former, som angivet.

---

[569] Advokatrådet har i september 2022 udgivet "Vejledning om advokatundersøgelser", der er tilgængelig på samfundets hjemmeside. Der er tilknyttet en vejledning om "Dine rettigheder og advokaternes pligter, når du deltager i en advokatundersøgelse"
I Norge er der udarbejdet "Retningslinjer for granskning": https://www.advokatforeningen.no/advokatetikk/god-advokatskikk/retningslinjer-for-granskninger/.

[570] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 249 ff.

[571] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 252 ff.

[572] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 255 ff.

Afgørelserne er overordnet udtryk for, at hvis man bruger sin advokattitel og skilter med uafhængighed og uvildighed, så forpligter det. [573] Men i relation til mellemformer må dette også gælde.

"Uvildig" er et vanskeligt begreb. Hvis opdraggiver f.eks. er bestyrelsen i en institution, og de peger på en advokat fra et større advokatfirma, er advokaten så "uvildig", hvis en partner i advokatfirmaet er gift med et af bestyrelsens medlemmer? Det kan i hvert fald være i strid med god advokatskik, hvis advokaten ikke oplyser herom, og det kan under alle omstændigheder alvorligt svække de konklusioner, den "uvildige" advokat når til.

De følgende afgørelse over tid viser den omhu, der må udvises.

En advokats forpligtelser i forbindelse med optræden som "uafhængig og uvildig", for eksempel i forbindelse med en advokatundersøgelse, er indirekte blevet belyst i **Advokatnævnskendelse af 7. juni 2012 i sagerne 2010-02-0540 og 0541**, en plenumafgørelse, hvor flertallet på 13 medlemmer fandt, at en konkret advokatundersøgelse var at sammenligne med et responsum/partsindlæg, og derfor kunne advokaterne ikke bebrejdes, at de ikke havde hørt de bestyrelsesmedlemmer, der var genstand for undersøgelsen. Mindretallet fandt, at det må være et grundlæggende krav, at advokater som led i en advokatundersøgelse gennemfører høring af de involverede parter. Mindretallets opfattelse må antages nu at være gældende ret.

I Advokatnævnets afgørelse af 28. april 2023 i sag 2022-2241 og 2043 frifindes advokaterne overordnet – da det er en "partsundersøgelse – men på det menneskelige plan og ved vurdering af advokatundersøgelsens grænser bør der vurderes på de mange indsigelser, der behandles fra klager. Vi må i dag kritisere kendelsens frifindelse og påpege det, der kan udledes om hensynet til "den undersøgte".

Afgørelsen i **U 2016.1436H**, der er omtalt i afsnittet om interessekonflikt, kan også rubriceres som en afgørelse vedrørende advokatundersøgelser, da den afspejler de dilemmaer, der kan opstå under en sådan undersøgelse, hvor der er fare for at krænke en eller flere involverede.

I Advokatnævnets kendelse af 30. januar 2017 i sag 2016-1565 og 2026-1566 blev grænserne for en advokatundersøgelse også bedømt. Advokaterne blev frifundet for at have tilsidesat god advokatskik. Kendelsen er meget konkret og utrykt.

Den nødvendige omhu og forholdet til god advokatskik med risikoen for interessekonflikt er udførligt behandlet i **U.2022.4515H**. Det anføres bl.a. i dommen:

---

[573] Kendelsens genstand – advokatundersøgelse – er et eksempel på de nye områder, som advokatetikken skal forholde sig til, og områder hvor de delvist kasuistiske Advokatetiske Regler ikke er dækkende. Danske Advokater har i april 2012 udarbejdet "Advokatundersøgelser. Praktisk vejledning til udførelse af advokatundersøgelser". Dokumentet er tilgængeligt på Danske Advokaters hjemmeside. Der kan henvises til omtalte af kendelsen i Advokaten 02/13 side 9f: "Kodeordet er forsigtighed" og artiklerne i Advokaten 02/13 side 12, interview med advokat Jens Christensen: "Advokaten skal spille med sordin" og om bankkrisens side 14ff, interview med advokat Lars Lindencrone Petersen: "Ambitioner på udebane kostede flere banker livet". Advokatrådet har løbende behandlet spørgsmålet, og der henvises til Advokatsamfundets hjemmeside.
Advokatnævnet har den 4. november 2021 truffet en afgørelse, der er gengivet i resume på Advokatsamfundets hjemmeside: https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/nyheder/2021/advokatnaevnet-resume-vedrorende-kendelse-om-advokatundersogelse/#. Kendelsen er indbragt for domstolene.

> *"Efter retsplejelovens § 126, stk. 1, 1. pkt., skal en advokat udvise en adfærd, der stemmer med godadvokatskik. Efter bestemmelsens 2. pkt. skal advokaten herunder udføre sit hverv grundigt, samvittighedsfuldtog i overensstemmelse med, hvad berettigede hensyn til klienternes tarv tilsiger. I princippet om god advokatskik ligger bl.a., at en advokat ikke må udføre opgaver for en klient i tilfælde, hvor der foreligger en interessekonflikt for advokaten.*
> *Visse advokatundersøgelser betegnes som »uvildige«. Efter Danske Advokaters vejledning om advokatundersøgelser (2012) ligger det heri bl.a. - som en skærpelse i forhold til almindelige advokatundersøgelser - at der ikke består et fast klientforhold mellem den pågældende advokat eller en anden advokat fra samme virksomhed og den, der rekvirerer undersøgelsen. Højesteret finder, at betegnelsen »uvildig« ikke indebærer skærpede krav til advokatens uafhængighed i forhold til andre end rekvirenten, men skærpede krav kan f.eks. følge af den pågældende sags karakter. En overtrædelse af sådanne krav kan indebære en overtrædelse af retsplejelovens § 126, stk. 1."*

Højesteret fik anledning til en yderligere behandling gengivet i **U.2025.2886H** , hvor Højesterets begrundelse og resultat gengives fuldt ud for at belyse forpligtelserne for undersøger[574]:

> "Advokatnævnet har ved kendelse af 4. november 2021 pålagt advokat A en bøde på 20.000 kr. for at have tilsidesat god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1."

Beskrivelsen af situationen for Højesteret er:

> "TV 2 havde i efteråret 2020 antaget A til at undersøge og vurdere indberetninger fra ansatte og tidligere ansatte i TV 2 vedrørende krænkende handlinger. TV 2 besluttede på baggrund af A's undersøgelse, at en af de undersøgte personer, B, ikke kunne fortsætte som studievært på programmer produceret af Nordisk Film og vist på TV 2.
> B klagede til Advokatnævnet over bl.a., at han ikke havde haft rimelig adgang til at varetage sine interesser i forbindelse med undersøgelsen, herunder at han ikke havde haft tilstrækkelig adgang til kontradiktion, og at A havde givet misvisende signaler om undersøgelsens grundlag og procesform.
> Advokatnævnet fandt, at A havde tilsidesat god advokatskik i forbindelse med advokatundersøgelsen. Nævnet anførte, at A ved den angivne procesbeskrivelse over for B havde tilkendegivet, at hun efter undersøgelsesforløbets afslutning ville foretage en vurdering af, om der var grundlag for at konkludere, at der var udøvet krænkende handlinger i strid med lovgivningen, at hun efter det oplyste ved den mundtlige afrapportering af sin juridiske vurdering på mødet med B den 18. december 2020 ikke på tilstrækkelig måde angav hvilken lovgivning og hvilke bestemmelser, hun vurderede var overtrådt, at hun ikke behandlede spørgsmålet om forældelse i relation til den lovgivning, hun vurderede var overtrådt, selv om hun specifikt og skriftligt havde oplyst, at der var indtrådt strafferetlig forældelse, og at hun, når hun på vegne af TV 2 påtog sig mundtligt

[574] Undersøgelsen har også givet anledning til en erstatningssag anlagt af B mod advokat A U.2026.867H, jf. nedenfor under erstatningsansvar pkt. 20.4.

at videreformidle undersøgelsesforløbets vurdering og konklusion, måtte foretage den formidling inden for de rammer, som ved procesbeskrivelsen var kommunikeret til B.

Højesteret anfører om domstolsprøvelsen:

> "Efter retsplejelovens § 147 d, stk. 1, kan en advokat, der er blevet pålagt en disciplinær sanktion efter § 147 c, stk. 1, indbringe afgørelsen for retten, der kan stadfæste, ophæve eller ændre afgørelsen. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen (Folketingstidende 1981-82, tillæg A, lovforslag nr. L 150, sp. 3806), at domstolene kan foretage en udtømmende prøvelse med hensyn til, hvorvidt en advokat har tilsidesat en pligt, herunder handlet i strid med god advokatskik, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, 1. pkt.
> Som sagen foreligger, skal Højesteret alene tage stilling til, om A har tilsidesat god advokatskik ved redegørelsen for sin vurdering til B på mødet den 18. december 2020.
> Retsplejelovens § 126 om god advokatskik
> Ifølge retsplejelovens § 126, stk. 1, 1. pkt., skal en advokat udvise en adfærd, der stemmer med god advokatskik."

Det er en bedømmelse efter retsplejelovens § 126. Det kan forekomme banalt, men det er fundamentental vigtigt.

Højesteret fortsætter:

> "Højesteret finder, at en advokat, der udfører en advokatundersøgelse, skal sikre de personer, der inddrages i undersøgelsen, rimelig mulighed for at varetage deres interesser, jf. herved også artikel 53 i de nugældende advokatetiske regler.
> I forbindelse med en advokatundersøgelse som den foreliggende, der rettes mod enkeltpersoners adfærd, skal den, der bliver undersøgt, som udgangspunkt gives adgang til indsigt i advokatens oplysninger om den pågældende. Det må i alle tilfælde kræves, at den, der bliver undersøgt, forud for advokatens afrapportering til opdragsgiveren får at vide, hvilke konkrete handlinger advokaten mener, at den pågældende har foretaget, og hvilke regler advokaten i givet fald mener herved er overtrådt og hvorfor. Dette er da også senest fastslået i Advokatrådets vejledning fra 2022 om advokatundersøgelser, jf. vejledningens afsnit 7 om berørtes og involveredes rettigheder og afsnit 8 om konklusioner, afrapportering og offentliggørelse.
>
> Den konkrete sag
> Den 18. november 2020 skrev advokat A til B, at hun i forbindelse med advokatundersøgelsen havde modtaget henvendelser om to episoder, som vedrørte ham, og hun inviterede ham til et interview. Det fremgår af brevet, at hun ville vurdere, om der var grundlag for at konkludere, at der var udøvet »krænkende handlinger i strid med lovgivningen.« Det fremgår også, at TV 2 herefter på den baggrund ville vurdere, om der eventuelt var grundlag for et videre forløb. Den 20. november 2020 oplyste hun efter anmodning fra B og

hans advokat, at den ene episode vedrørte »et seksuelt overgreb (med fysisk kontakt)« i 2001, og at den anden episode angik »uønskede befamlinger og kys« og opfordringer til seksuelt samvær i 2003. Interviewet blev gennemført den 27. november 2020.
Den 18. december 2020 blev der holdt et Teams-møde, hvor A og indholdsdirektør hos TV 2, F, gav B og hans advokat en redegørelse for A's vurdering og for TV 2's beslutning om, at han ikke kunne fortsætte som studievært. B lydoptog mødet.
Det fremgår af en transskription af lydoptagelsen, at A oplyste B om, at hun vurderede, at »der i forbindelse med A1 og A2's besøg i din lejlighed i henholdsvis 2001 og 2003 … overvejende sandsynligt har været udvist en adfærd fra din side, der må karakteriseres som sexchikane.«
For så vidt angår episoden i 2001 oplyste A, at hun lagde til grund, at der havde fundet et samleje sted mellem B og en kvindelig praktikant på TV 2 (A1), at der var »foregået noget, som hun i hvert fald har oplevet som krænkende,« og at A1 var blevet »udsat … for en uønsket fysisk seksuel handling. At hun i den situation … føler sig presset til at have sex med B.«
For så vidt angår episoden i 2003 oplyste A, at hun lagde til grund, at der var »foregået noget«, som en kvindelig praktikant på TV 2 (A2) havde »opfattet som krænkende og som har været … uønsket seksuel opmærksomhed.«
Det, der var foregået, kunne ifølge A beskrives som sexchikane. Hun henviste ikke til lovbestemmelser, men anførte, at der efter »den retspraksis, der var dengang, … ville … have været et sagligt opsigelsesgrundlag.«. Hun vurderede endvidere, at der også i 2020 var et sagligt opsigelsesgrundlag.
Højesteret finder, at A ikke redegjorde tilstrækkeligt for, hvilke konkrete handlinger hun lagde til grund, at B havde foretaget, og for, på hvilket grundlag hun fandt, at det med henvisning til hans handlinger ville være sagligt begrundet i 2020 at afskedige ham. Hun sikrede dermed ikke, at B fik rimelig mulighed for at varetage sine interesser."

Højesteret konklusion:

"Højesteret tiltræder på denne baggrund Advokatnævnets vurdering, hvorefter A har tilsidesat god advokatskik.
Højesteret finder ikke grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnets sanktionsfastsættelse."

14. Vederlag – AER 54-67[575]

14.1 Rimeligt honorar

Reglerne om honorar tager udgangspunkt i Retsplejelovens § 126, stk. 2:

"En advokat må ikke kræve højere vederlag for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt."

[575] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 259.

Hertil knytter sig reglerne i artikel 54.

Artikel 54.

"En advokat må ikke kræve højere honorar for sit arbejde, end hvad der kan anses for rimeligt, jf. retsplejelovens § 126, stk. 2. Det samme gælder for acontohonorar.
Stk. 2. Advokaten skal arbejde for en løsning på klientens sag for de lavest mulige omkostninger under hensyn til klientens ønsker og instrukser."[576]

Der er domme om honorarets størrelse mv., men så vidt vides kun tre om særskilt tilsidesættelse af bestemmelsen.

U.2000.1H: Advokat A opnåede på vegne af K fri proces til et sagsanlæg mod en kommune S, idet der skulle nedlægges påstand om, at S var erstatningsansvarlig for tab i anledning af K's ophør med at drive virksomhed. Imidlertid blev der givet afslag på fri proces for så vidt angår en del af erstatningskravet.
Efter at advokat A af landsretten var blevet beskikket som advokat for K, indgav han en stævning for anerkendelsessøgsmålet. Påstanden blev udvidet til at omfatte hele erstatningskravet, og advokat A indgik en salæraftale med K. Efter meddelelse fra justitssekretæren ved landsretten blev der dog ikke betalt retsafgift vedrørende den udvidede påstand.
Efter hovedforhandlingen blev sagen forligt, således at S betalte en erstatning på ca. 1.200.000 kr. Advokat A fremsendte herefter et salærkrav på 35.000 kr. ekskl. moms til K i henhold til salæraftalen. Kort tid efter bestemte landsretten ved en afgørelse, der ikke blev kæret, at statskassen skulle betale et salær på i alt 59.500 kr. til advokat A.
Advokat A anmodede derefter landsretten om at tage stilling til K's sagsomkostningsdækning for så vidt angik den udvidede påstand, men landsretten udtalte, at det tillagte salær omfattede begge påstandene og var blevet fastsat under hensyn til proceduretaksten i forhold til en sagsgenstand på 1.200.000 kr.
K forsøgte gennem mange skriftlige og telefoniske henvendelser, at få advokat A til at redegøre for sagsomkostningsspørgsmålet, men fik ikke svar.
Da advokat A trods landsrettens afgørelse havde fastholdt salærberegningen over for K, samt da advokat A havde modtaget yderligere salær fra K uden at frafalde krav om vederlag fra statskassen, og da advokat A ikke havde besvaret henvendelserne fra K, stadfæstede såvel landsretten som Højesteret Advokatnævnets kendelse.

Den anden er **Østre Landsrets dom af 30. juni 2022 i sag BS-15835/021** hvor forhistorien til afgørelsen findes under afsnit 4.1 om modtagelse af sager (Advokatopdraget, advokatens mandat, etablering af klientforholdet), under afsnit 5.1 om interessekonflikter og historien fortsætter her.

Advokat A, som nok manglede mandat, men ikke var i en interessekonfliktsituation beregnede et salær på 364.000 kr. ekskl. moms., og der blev klaget over, at dette var i strid med god advokatskik på grund af det manglende mandat og den påståede interessekonflikt.

[576] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 s. 260 ff., Mads Bryde Andersen (2005) "Advokatretten" side 401f. og 667-692. Lise Ravnkilde: Om chancen for at ramme et rimeligt salær – Advokaten 2016/07 side 42f.

Advokatnævnet udtaler her:

> *"Opkrævning af salær*
> *Advokatnævnet finder, at selve det forhold, at advokat A ved faktura af 30. juni 2018 opkrævede et salær på 364.000 kr. ekskl. moms, ikke i sig selv udgør en tilsidesættelse af god advokatskik. Spørgsmålet om salærets rimelighed behandles særskilt nedenfor.*
> *Ved afgørelsen om, at salæropkrævningen ikke i sig udgør en tilsidesættelse af god advokatskik, lægger Advokatnævnet vægt på, at halvdelen af bestyrelsen var enig i den bistand, som advokat A udførte for S.*
> *Advokat A frifindes derfor i relation til denne del af hovedklagen."*

I selve salærsagen nedsættes salæret til det halve.

Enten har advokat A et mandat, og der er ikke interessekonflikt – eller også er det modsat. Det kan ikke være afgørende hvad bestyrelsesmedlemmer, der ikke er tegningsberettigede, måtte mene.

Den tredje er **Retten i Hillerøds dom af 16. juni 2023 i BS-11998/2022**, hvor spørgsmålene dels var salærets størrelse, dels en modregning i deponerede midler i den ejendomshandel, som det omhandlede. Retten stadfæstede en bøde på 20.000 kr. med begrundelserne:

> "Retten har på denne baggrund ikke anledning til at tilsidesætte Advokatnævnets opfattelse, hvorefter de honorarer [262.500 kr. inkl. moms], som Advokat A krævede eller forsøgte at kræve sig tillagt for gennemførelse af en sædvanlig bolighandel af ukompliceret karakter og omfang, væsentligt oversteg, hvad Advokat A kunne betinge sig i medfør af retsplejelovens § 126, stk. 2, og at salærkravene således er udtryk for, at Advokat A handlede i strid med god advokatskik."

Salæret blev nedsat til 25.000 kr. inkl. moms.
Det blev også stadfæstet at advokatens modregning af det eksorbitante honorar i et deponeret beløb var en tilsidesættelse af god advokatskik.
Sagen fik et yderligere efterspil idet Advokat A søgte dom for at han kunne debitere den del af salæret, som svarede til nedsættelsen. Klienten var bosiddende i Tyskland og et mod hende anlagt søgsmål blev afvist, da der ikke var værneting i Danmark, jf. U.2023.1945Ø

Det rimelige honorar var indirekte til prøvelse i en situation der foreligger i relation til en højesteretskendelse (**H.K. afsagt onsdag den 16. april 2025, BS-62851/2024-HJR**, Den offentlige Domsdatabase 3525), hvor den beskikkede advokat fik tilkendt, hvad Højesteret må anse for et rimeligt salær, 16.000 kr. plus moms. Modparten, der havde en salæraftale om afregning efter medgået tid afregnede 225.000 kr. minus rabat 50.000 kroner eller 175.000 kr. plus moms. Da der var en aftale var selve beregningen nok ikke i strid med god advokatskik, jf. ovennævnte Advokatnævnskendelse, men selve beløbet står i skærende kontrast til det "rimelige honorar", som Højesteret fastsatte i samme sag.

Tidligere var bestemmelsen suppleret med AER 16.9:

> *"Advokaten bør på passende tidspunkter foreslå klienten at overveje at indgå forlig eller henvise sagen til mediation eller lignende. "*

Det er ikke helt forståeligt, at f.eks. mediation/retsmægling ikke er blevet mere anerkendt, men nu er bestemmelsen også udgået.

14.2 Vederlagets fastsættelse

Artikel 55

> **"Honoraret, herunder et aftalt honorar, fastsættes efter et skøn under hensyn bl.a. til sagens betydning og værdi for klienten, sagens udfald, arten og omfanget af det arbejde, advokaten har udført, og det ansvar, der er forbundet med sagen."**[577]

Der findes mange afgørelser om salærets størrelse, hvor den afgørende dom stadig er **U.1978.448H**, hvor Højesteret anfører:

> "Det tiltrædes i henhold til de i landsrettens dom anførte grunde, at appellanternes krav på fuld dækning af deres omkostninger til advokatbistand ikke er hjemlet ved grundlovens § 73, men at de er berettiget til en passende godtgørelse af udgifterne til den påkrævede advokatbistand, jfr. grundsætningen i ekspropriationsproceslovens § 29 og vejlovens § 61. *Denne godtgørelse bør fastsættes efter et skøn under hensyn til retsforholdets beskaffenhed, sagens betydning for vedkommende part, herunder den økonomiske værdi af de erhvervsmæssige interesser og størrelsen af de omtvistede beløb, sagens udfald samt arten og omfanget af det af advokaten udførte arbejde, herunder den tid, som det har været rimeligt at anvende til sagens forberedelse og øvrige behandling."*

Det er fulgt op i **U.1990.885/2** og **Højesterets kendelse af 20. januar 2017 sag 243/2016** , hvor det anføres:

> "Salær til en beskikket forsvarer i en straffesag skal, jf. herved Højesterets kendelse af 9. oktober 1990 gengivet i UfR 1990.885/2, fastsættes med udgangspunkt i de vejledende salærtakster og med hensyntagen til det opnåede resultat, sagens beskaffenhed og arbejdets omfang."

Der er imidlertid få afgørelser, der gælder samspillet mellem god advokatskik og salærets størrelse.

En salæraftale blev bedømt i følgende sag, hvor det blev fundet, at en forhøjelse var blevet "presset" igennem af advokaten.

---

[577] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 264 ff.

Københavns Byrets dom af 23. december 2009 i sag BS 9C-1879/2009 28. maj 2009: Advokat A havde med tre arvinger indgået en differentieret salæraftale for førelse af en ankesag, således at der var tre salærberegninger for tre situationer, med en vunden sag over 200.000 kr. til boet som den bedste situation og et salær i denne situation på 90.000 kr. plus moms. Advokaten fik imidlertid medhold i boets samlede krav på 610.000 kr. og et tilkendt salær på 85.000 kr. Advokaten foreslog herefter, at hans salær blev forhøjet med 45.000 kr. til 135.000 kr. med tillæg af moms.
På et bomøde var salæret på 135.000 kr. indskrevet i en tillægsopgørelse, og det blev drøftet. To af arvingerne følte sig presset til at acceptere, skrive under og give afkald på klage.
Den ene indbragte efterfølgende sagen for Advokatnævnet.
Advokatnævnet fandt at Advokat A havde udnyttet sin position til at få salæret forhøjet og godkendt. Byretten var enig heri, men nedsatte sanktionen fra en bøde på 10.000 kr. til en irettesættelse, da spørgsmålet var særskilt drøftet og der var givet arvingerne vejledning om, at salæret kunne indbringes for Advokatmyndighederne.

14.2.1 Honorering af andre medarbejdere

Artikel 56.

> **"Er der foretaget en selvstændig sagsbehandling af andre i virksomheden end advokater og advokatfuldmægtige, kan dette arbejde kræves særskilt honoreret.**
> **Stk. 2. I erhvervsforhold kan det herudover aftales, at sædvanligt sekretærarbejde honoreres særskilt."** [578] [579]

Stk. 1 gælder ikke for beneficerede advokater uden særskilt aftale med retten. I U.2026.1093H havde Højesteret anledning til at tage stilling til salærfastsættelse for et betydeligt nødvendigt arbejde udført af advokatfuldmægtig i en meget omfangsrig grænseoverskridende straffesag, hvor forsvareren havde anset denne bistand for nødvendig. Højesteret undlod at behandle problemstillingen.

14.2.2 Honorar og uafhængighed

Artikel 57.

> **"En advokat må ikke indgå aftale med klienter eller andre om, at advokatens honorar skal fastsættes på en måde, som kan påvirke advokatens uafhængighed under udførelse af hvervet. Dette gælder også ved honorering i form af kapitalandele o. lign."**[580]

Det er en efter vores opfattelse uheldig udvanding af den tidligere AER 16.2 om resultatbaserede honoraraftaler:

[578] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 274 f.
[579] Bl.a. om porto, kopier, oprettelse og sekretærbistand over for forbrugere, jf. Alberte Kjærholm "Afregning af kontorhold" Advokaten 04/2014 side 38. Det kan som udgangspunkt ikke afkræves forbrugeren. Om erhvervsklienter se Alberte Kjærholm: "Afregning for sekretærtid i erhvervsforhold" Advokaten 03/2016 side 40f.
[580] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 276 ff.

> *"En advokat må ikke indgå honoraraftaler om vederlæggelse af en andel af det udbytte, der måtte opnås ved gennemførelse af en sag (pactum de quota litis). "* [581]

I en plenumafgørelse – **Advokatnævnets kendelse af 7. november 2011**[582] – bedømte Nævnet en meddelelse til klienten: "Jf. vores etiske regelsæt vil jeg dog allerede nu oplyse dig om, at mit salær vil andrage 20 % af det erstatningsbeløb, du måtte få udbetalt, dog minimum 20.000 kr. med tillæg af moms, og hvis sagen skal for retten, må vi lave en ny aftale, da vi så overgår til det, som hedder almindeligt proceduresalær." Advokatnævnets anførte enstemmigt, at den angivne salæraftale var en tilsidesættelse af god advokatskik og fastsatte en "normalbøde" på 10.000 kr.

Ved introduktion af 2022 reglerne anførte Advokatrådet:

> *"Derudover ændres formuleringerne i reglerne om vederlag. Blandt andet udgår det ultimative forbud mod udbytteafhængige salærer (pactum de quota litis). I stedet indføres en mere generel bestemmelse om, at alle former for salærfastsættelse – herunder også udbytteafhængige – skal ske på en måde, hvor advokatens uafhængighed og integritet ikke påvirkes."*

Danmark går herved enegang. CCBE reglen lyder:

> *"3.3.1. A lawyer shall not be entitled to make a pactum de quota litis.*
> *3.3.2. By "pactum de quota litis" is meant an agreement between a lawyer and the client entered into prior to final conclusion of a matter to which the client is a party, by virtue of which the client undertakes to pay the lawyer a share of the result regardless of whether this is represented by a sum of money or by any other benefit achieved by the client upon the conclusion of the matter."*

Kommentaren til bestemmelsen lyder:

> *"These provisions reflect the common position in all Member States that an unregulated agreement for contingency fees (pactum de quota litis) is contrary to the proper administration of justice because it encourages speculative litigation and is liable to be abused."*

Det er ikke åbenbart, hvorfor Danmark skal fravige den almindelige holdning – og det er uklart hvorfor reglen efter Advokatrådets opfattelse skal afskaffes. De Advokatnævnskendelser, der er, lægger ikke op til en afskaffelse.

Offentliggørelse af afskaffelsen af forbuddet mod pactum de quota litis skete i øvrig samtidig med, at der i Advokaten blev offentliggjort en leder: "Advokaters uafhængighed kan ikke gradbøjes"[583]

---

[581] DA.bemærk.2011: " Reglen ændrer ikke ved, at sagens udfald er et anerkendt honorarparameter, jf. 16. afsnit 1, således at det forhold, at sagen får et gunstigt udfald for klienten, i sig selv kan begrunde, at advokaten beregner sig et højere honorar for sin bistand, end hvis sagen var endt med et resultat, der var mindre gunstigt. Det afgørende er, at der ikke må være en direkte korrelation mellem sagens udfald for klienten og størrelsen af honorar. "

[582] Advokatnævnets Årsberetning 2011 side 18.

[583] (https://www.advokatsamfundet.dk/nyheder-medier/nyheder/2022/leder-advokaters-uafhaengighed-kan-ikke-gradbojes/)

14.2.3 Honoraraftaler

Artikel 58.

"En advokat kan aftale med en klient, at advokaten for et på forhånd aftalt fast honorar skal bistå klienten i en fremtidig periode efter klientens løbende anvisninger og inden for rammerne af aftalen. Det aftalte honorar skal på aftaletidspunktet samlet set fremstå rimeligt, og klientens opsigelsesfrist må ikke være længere end tre måneder. Det kan indgå i aftalen, at honoraret skal betales forud for, at bistanden ydes."[584]

14.2.4 Ikke skjult salærberegning

Artikel 59.

"Klienten skal have oplysning om ethvert honorar, advokaten beregner sig."[585]

U.1999.1832H: Advokat A havde over for et forsikringsselskab oplyst sit timeforbrug vedrørende en klient K's sag til 8 timer. Advokat A gjorde ikke K opmærksom på, at han mente at have forbrugt et større antal timer på sagen. Advokat A opkrævede et salær fra K svarende til et tidsforbrug på 14 timer. Advokat A havde derved handlet i strid med god advokatskik og blev idømt en bøde på 7.000 kr. [det var en betydelig bøde, der nok ville svare til omkring 30.000 kr. i dag].

Der skal også udstedes faktura:

Østre Landsrets dom af 1. marts 2007 i sag B-1276-06: Advokat A havde bistået K i en række sager. I 1989 underskrev advokat A som debitor et gældsbrev til K i henhold til hvilket, advokat A skyldte K 300.000 kr.
I 1990 meddelte advokat A til K, at advokat A havde afregnet deres mellemværende med betaling af 282.178,69 kr., idet advokat A havde beregnet sig et salær på 15.000 kr. (momsfrit) for tidligere arbejde. Advokat A udfærdigede ikke i denne forbindelse faktura, men fremsendte alene en e-mail til K, hvori advokat A anførte, hvilke sager salæret vedrørte.
K mente imidlertid ikke, at advokat A havde opfyldt betingelserne for lånets tilbagebetaling, og anmodede derfor advokat A om at få samtlige papirer tilhørende K udleveret. Advokat A fremsendte ikke papirerne.
K klagede herefter over advokat A's afregning til Advokatnævnet. Efterfølgende kontaktede advokat A telefonisk K, for at formå denne til at trække klagen tilbage.
Advokatnævnet fandt, at advokat A i forbindelse med modregningen havde haft pligt til at udarbejde en faktura med nærmere redegørelse for, hvad salæret vedrørte. Da advokat A ikke havde udarbejdet faktura, havde advokat A tilsidesat god advokatskik.
Advokatnævnet fandt endvidere, at advokat A burde have udleveret sagens akter til K efter dennes anmodning herom. Ved ikke at efterkomme denne anmodning havde advokat A ligeledes tilsidesat god advokatskik.

---

[584] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 281 f.
[585] I **Østre Landsrets dom af 13. marts 2015 i sag B-2265-13** havde advokaten haft generalfuldmagt. Han nægtede efter klientens død at udlevere en honorarfaktura til bobestyreren og krævede kendelse fra skifteretten. Det var i strid med god advokatskik.

Landsretten fandt på baggrund af vedtægt om advokatens pligt med hensyn til behandling af betroede midler, (nu BEK nr. 1209 af 28/09/2025og de advokatetiske regler, at der som grundlag for salærafregning skulle udarbejdes et selvstændigt bilag, som er egnet til at danne grundlag for bogføring såvel hos advokat A som hos K. Da advokat A ikke havde taget skridt til at udarbejde et sådant bilag, fandt landsretten, at advokat A havde tilsidesat god advokatskik.
Med hensyn til advokat A's manglende udlevering af bilag fandt landsretten, at det var undskyldeligt, at advokat A havde overset K's anmodning om udlevering af bilag. Da advokat A først ved kredsbestyrelsens høringsskrivelse af 10. december 2004 var blevet erindret herom og herefter tilbød at fremsende bilagene mod betaling af omkostningerne forbundet hermed, fandt landsretten, at forholdet var af mindre betydning.
Landsretten fandt ud fra en samlet vurdering, at advokat A's tilsidesættelse af god advokatskik alene skulle sanktioneres med en irettesættelse.

Østre Landsrets dom af 17. august 2007 i sag B-1732-06: Advokat A havde ikke behørigt orienteret sine klienter om bogføringsdispositioner og salærberegninger i forbindelse med 3 honorarfakturaer, der blev hævet på klientkontoen. Advokatnævnet pålagde advokat A at betale en bøde på 5.000 kr.
Landsretten frifandt advokat A vedrørende 2 fakturaer, idet det var godtgjort, at klienten havde modtaget én faktura samt modtaget mundtlig underretning om en anden.
Vedrørende den sidste faktura kunne advokat A ikke løfte bevisbyrden for, at han havde underrettet klienten om de foretagne dispositioner (hverken mundtligt eller skriftligt).
Landsretten ændrede på grundlag heraf sanktionen og tildelte A en irettesættelse.

Vestre Landsrets dom af 17. juni 2010 B-2253-09: Advokat A blev i januar 2007 anmodet om at bistå B og C med den videre kontakt og sagsbehandling i forbindelse med B og C's anmodning til Udlændingeservice om familiesammenføring. B og C betalte á conto 6.000 kr. til advokat A uden faktura. Advokat A indsendte skema og dokumentation om familiesammenføring og korresponderede herefter med Udlændingeservice herom. I brev af 8. oktober 2007 til B og C oplyste advokat A, at B eventuelt også kunne søge opholdstilladelse efter EU-reglerne. B fik efterfølgende opholdstilladelse efter disse regler. For dette arbejde betalte B og C i alt 14.500 kr. til advokat A.
Advokatnævnet fandt, at det var i strid med god advokatskik at have opkrævet á conto honorar uden at have udstedt eller fremsendt faktura. Advokat A blev idømt en bøde på 15.000 kr. Bødens størrelse blev fastsat under hensyn til, at advokat A i 2002 og 2004 var tildelt sanktioner for tilsidesættelse af god advokatskik.
For så vidt angår spørgsmålet om advokat A's afregning af sagen, fandt retten, at advokat A ved ikke at have redegjort for det arbejde, der var blevet udført af ham før den 26. januar 2007, og idet der ikke efterfølgende ved faktureringen var sket fradrag for det indbetalte á conto beløb, havde været tale om skjult salær, hvorfor Advokatnævnets kendelse stadfæstedes af byretten. Sanktionen blev nedsat af Vestre Landsret med en noget uklar begrundelse.

Det er – ikke overraskende – <u>også</u> i strid med god advokatskik at give urigtige oplysninger om sit tidsforbrug i forbindelse med fastsættelse af salær i fri proces og andre beskikkede sager. Ud over bøde kan tilsidesættelse naturligt medføre, at salæret nedsættes, jf. Vestre Landsrets dom af 5. december 2006.

Vestre Landsrets dom af 5. december 2006 i sag B-2931-05: Advokat A havde i en forældremyndighedssag udført andet arbejde end omfattet af den meddelte fri proces og medtaget tiden i opgørelsen til retten. Det blev lagt til grund, at advokat A's tidsregistrering var ukorrekt, og at der således til brug for salærfastsættelsen var givet urigtige oplysninger herom.
Advokat A blev idømt bøde på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.]. Endvidere blev advokat A's salær nedsat fra 12.500 kr. til 3.788 kr.

Østre Landsrets dom af 2. februar 2015 i sag B-2650: Advokat A sendte tidsopgørelse til retten ved et forsvarerskift. Opgørelsen indeholdt tid til politiafhøring, som ikke var gennemført. Advokat A gjorde gældende, at det var en fejl og en sigtelse blev opgivet af anklagemyndigheden. Advokatnævnet fandt, at advokat A burde have sikret sig, at opgørelsen var retvisende, og at der på grund af omstændighederne og det fejlagtige beløbs størrelse var tale om en sådan uagtsomhed, at der var tale om en tilsidesættelse af god advokatskik. På grund af tidligere sanktioner, senest en bøde på 40.000 kr., fastsatte Advokatnævnet sanktionen til 80.000 kr., der blev stadfæstet af byretten, men landsretten nedsatte ved en konkret vurdering bøden til 60.000 kr.

Københavns Byrets dom af 15. januar 2015 i sag BS 44C-2282/2014: Retten stadfæstede en bøde på 20.000 kr. for en grov tilsidesættelse. Det blev fundet, at der ikke i en straffesag var indgået aftale om, at advokat A skulle være valgt som forsvarer, og da han efter at have faktureret klientens selskab for straffesagsarbejde ændrede dette efter klientens protest, og fremsendte salæranmodning til retten som beskikket for det samme arbejde (dog efter at have krediteret selskabet).

14.2.5 Afregning

Artikel 60.

> **"Afregning skal foretages uden unødigt ophold. Afregningen skal indeholde den efter forholdene fornødne beskrivelse af det arbejde, som kræves honoreret."**[586]

Det er en helt utilstedelig og grov tilsidesættelse af god advokatskik at debitere et salær over for klienten, efter der er givet meddelelse om, at retssagen er endeligt afregnet, men **U.2000.903H** er også et helt unikt eksempel. Dommen er også angives andetsteds til skræk og advarsel:

U.2000.903H: Advokat A udtog på en norsk klient K's vegne stævning mod Skatteministeriet med påstand om betaling af 432.301 kr. vedrørende AMBI. K indbetalte á conto salær til advokat A på 35.000 kr.
Skatteministeriet tog efter en længere periode bekræftende til genmæle for så vidt angik 426.285 kr. med tillæg af renter og fremsendte check på i alt 779.681 kr. (inkl. renter med 353.396 kr.) til advokat A.
Advokat A meddelte K, at der var taget bekræftende til genmæle og fremsendte herefter check på 432.301 kr. til K – altså et beløb svarende til påstandsbeløbet og ikke det af staten anerkendte – og meddelte: *"Jeg anser herefter sagen i det hele for afsluttet for mit vedkommende"*.

[586] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 285 ff.

Da K ønskede yderligere oplysning om sagen, herunder om der ikke i Danmark var noget der hed renter, sendte advokat A en afregning af det fulde modtagne beløb, og fremsendte et yderligere beløb på ca. 128.000 kr. til K, idet han beregnede sig et salær på 219.000 kr. Advokat A fandtes groft at have tilsidesat god advokatskik ved ikke oprindeligt at have oplyst K, at S i alt havde indbetalt 779.681 kr. og ved – uanset at retssagen mod S efter hans egen oplysning var endeligt afregnet – efterfølgende at have debiteret et salærtilgodehavende på 219.000 kr. Advokat A blev derfor pålagt en bøde på 50.000 kr. [på daværende tidspunkt en "rekord", og bøden ville formentlig have været over 200.000 kr. i dag].[587]

"Uden unødigt ophold" – fristen for afregning kan [og bør] være ret kort. Klienten har et helt klart krav på at kende de økonomiske konsekvenser af kontraktforholdet, jf. også de almindelige oplysningsforpligtelser.[588]

Retten i Holbæks dom af 6. juli 2010 i sag BS 6-1474/2009: Advokat A havde påtaget sig en ankesag for Højesteret, og der var søgt fri proces. Der blev under indledningen opkrævet á conto 10.000 kr. og 5.000 kr. plus moms. Der blev meddelt fri proces i november 2008. Klienten skiftede advokat, og Højesteret fastsatte salæret til Advokat A til 15.000 kr. plus moms den 28. januar 2009. Det opkrævede á conto salær blev først afregnet 16. februar 2009. Denne sene afregning – fra november til februar – blev anset for en tilsidesættelse, og det blev stadfæstet af retten. Der forelå to tidligere tilsidesættelser, og der var samtidig et andet forhold i sagen, hvor der også forelå tilsidesættelse. Sanktionen blev 20.000 kr., hvilket retten også stadfæstede.

I **Vestre Landsrets dom af 30. august 2013 i sag V.L. B-0939-12** blev en bøde, fastsat til 20.000 kr. på grund af gentagen tilsidesættelse, stadfæstet. Advokaten havde først afregnet beløb modtaget 12. juni 2009 og tidligere den 5. november 2009 respektive 8. marts 2010.[589]

Afregninger skal indeholde nødvendig *beskrivelse,* og der skal udstedes faktura.

Københavns Byrets dom af 23. december 2010 i sag BS 45C-5819/2009: En række sager vedrørende et byggeri var anmeldt til retshjælpsforsikring. En af sagerne blev afsluttet, og klienten modtog 300.000 kr. Advokat A fremsendte 200.000 kr. til klienten og korresponderede herefter med forsikringsselskabet, men uden at der før klagen kom en egentlig afklaring på, hvad forsikringsselskabet ville anerkende. Klienten fik aldrig en samlet opgørelse og afregning. Advokatnævnet afgjorde, at der var tale om skjult salærberegning,

---

[587] Sagen afstedkom et yderst relevant spørgsmål fra en landsdommer: "Blev han nogensinde anmeldt til politiet for bedrageri?". Der kan også henvises til **Højesterets kendelse af 1. november 2017 i sag 200/2017**, der ikke alene stadfæstede en afbeskikkelse af en advokat, men også kraftigt nedsatte dennes salær pga. en række kvalificerede indsigelser mod det opgjorte.

[588] Det er ikke anbefalelsesværdigt at følge den fremgangsmåde, der er beskrevet i den følgende dom, medmindre omstændighederne er specielle: **Retten i Lyngbys dom af 23. april 2009 i sag nr. BS 150-1582/2008.** Sagen vedrørte spørgsmålet, hvorvidt advokat A havde faktureret klient K så lang tid efter, at klientforholdet var ophørt, at advokat A dermed havde tilsidesat god advokatskik. Advokatnævnet nåede frem til, at dette var tilfældet, idet nævnet lagde til grund, at advokat A's opdrag ophørte omkring årsskiftet 2003/2004 (dissens). Dette medførte efter nævnets vurdering, at fakturering senest skulle have fundet sted i løbet af første halvår 2004, hvorfor den faktiske fakturering i august 2007 udgjorde en tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket medførte en irettesættelse. I overensstemmelse med mindretallet i Advokatnævnets kendelse lagde byretten imidlertid til grund, at klientforholdet var forts at efter årsskiftet 2003/2004, i hvert fald til marts 2006. Byretten fandt herefter, at afregningen 1½ år efter, opfyldte kravene, og at irettesættelsen var meddelt advokat A med urette. Retten ophævede derfor kendelsen.
Under normale omstændigheder er afregning efter 1½ år ikke "uden unødigt ophold", og afgørelsen må derfor ikke tillægges stør re generel betydning.

[589] **Københavns Byrets dom af 21. oktober 2016 i sag BS 39B-3211/2015** sanktionerede en meget sen afregning – 1½ år efter afslutning. **Østre Landsrets dom af 2. juni 2020 i sag BS-46046/2018** sanktionerede en efterfølgende salæropkrævning efter at klienten måtte have forstået at have modtaget endelig afregning.

da der ikke var udstedt faktura til klager (eller en samlet afregning, idet afgørelsen dog ikke er klar herom). Byretten var enig heri. Nævnet havde fastsat en "normalbøde", men retten ændrede til en irettesættelse, da der havde været gjort forsøg på at få forsikringsselskabet til at tage stilling.

Østre Landsrets dom af 8. november 2011 i sag B-3591-10: Sagen vedrørte iagttagelsen af god advokatskik i forbindelse med afregning, særligt kravet om afregning uden unødigt ophold og kravet om en "efter forholdene fornøden beskrivelse".
Advokat A havde siden 2003 repræsenteret K i forbindelse med en strid med Skattemyndighederne. I 2003 havde K indbetalt 176.864,46 kr. i honorar. I 2005 meddelte K sin søn S fuldmagt til at modtage alle oplysninger, træffe beslutninger og på alle måder handle på sine vegne i forbindelse med sagen.
I forbindelse med at Østre Landsret i 2008 traf afgørelse i striden mellem K og Skattemyndighederne, rettede advokat A den 19. december 2008 henvendelse til S, og meddelte at have et udestående på i alt 150.000 kr. ekskl. moms. A oplyste dog, at henset til sagens karakter ville A tilbyde at afslutte sagen mod indbetaling af 81.250 kr. inkl. moms. S bad den 22. december 2008 A om "en mere specificeret regning". Advokat A svarede den 5. januar 2009 dog uden at give en specifikation. S indbetalte herefter salæret til advokat A. Først efter indbetalingen fremsendte advokat A en faktura.
S indbragte advokat A for Advokatnævnet. Advokat A gjorde gældende, at brevet af 19. december 2008 ikke var en opkrævning, men i stedet et forligsforslag/forhandlingsoplæg. Advokat A gjorde i den forbindelse yderligere gældende, at der først var et "fakturerbart" krav mod S/K, når forligsforslaget blev accepteret, eller når der skete fuld indbetaling af beløbet. Advokat A gjorde videre gældende, at pligten til at udstede faktura og til at give en nærmere begrundelse ikke gælder i forbindelse med salærforhandlinger.
Byretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse gående på, at advokat A herved havde handlet i strid med god advokatskik, i det der ikke straks var afregnet efter sagens afslutning, og idet afregningen ikke indeholdt den fornødne beskrivelse af det udførte arbejde. Østre Landsrets stadfæstede Odense Rets dom.

Vestre Landsrets dom af 20. december 2018 i sag BS-3977/2018 bekræftede retstilstanden, hvorefter der – også i en sag, hvor vederlaget betales af et forsikringsselskab, skal ske underretning af klienten.

I **Østre Landsrets dom af 28. marts 2017 i sag B-3003-15** sanktionerede landsretten en manglende redegørelse for det beregnede salær. Der var krævet time- og/eller sagsregnskab af klager, men Advokatnævnet og domstolene indskrænkede til, at der var pligt til at redegøre.[590]

Afregning skal omfatte de *klientkontorenter*, der måtte tilkomme klienten. En afregning af renter, der først måtte fremkomme efter påkrav, er en tilsidesættelse. Det indgik blandt andre forhold i **Københavns Byrets dom af 22. december 2014 i sag BS 38A-182/2014**.

[590] I **Østre Landsrets dom af 22. juni 2020 i sag BS-765/2019** var det ikke muligt blandt afregninger at finde den slutafregning, som klienten udbad.

14.2.6 Modregning

Artikel 61.

> **"Advokaten må foretage modregning, når advokaten har faktureret klienten, medmindre der foreligger særlige forhold, der gør, at modregning vil være urimelig."**[591]

Artikel 61 indeholder en specialregel om modregning. Bestemmelsen vedrører kravet til advokatens afregning. Bestemmelsen griber ikke ind i de almindelige modregningsregler, hvilket blev anført i **Retten i Helsingørs dom af 12. december 2012 i sag BS 1-589/2012**, der ophævede Advokatnævnets kendelse af 2. april 2012. Sagen vedrørte anvendelse af et salærtilgodehavende fra et advokatselskab til indehaverens modregning over for klientens krav i forbindelse med levering af materialer. Modregningen blev fundet lovlig, og der var derfor ikke tale om nogen tilsidesættelse af god advokatskik.

Der kan, på trods af bestemmelsen, modregnes i beløb, der står på en klientkonto, selv når beløbet tilfældigt er kommet til advokaten, som erstatning til klienten, jf. flertallets (12 medlemmer) afgørelse i plenumsagen **Advokatnævnets kendelse af 7. november 2011**.[592] Beløbet var modtaget efter klientforholdets ophør, og der kan stilles spørgsmålstegn ved advokatens fuldmagt til modtagelsen. Dette indgår i mindretallets afgørelse (3 medlemmer), der anså modregningen for at være i strid med god advokatskik.

Mindretallet angav i den nævnte afgørelse "Vi finder, at modregning i erstatningsudbetalinger ved personskade, herunder gennem ulykkesforsikringer og livsforsikringer, hvor formålet bl.a. er at give den skadelidte/sikrede erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, varige mén, forsørgertab m.v., ikke er rimelig, da der foreligger særlige beskyttelseshensyn over for skadelidte/sikrede", og det stemmer med afgørelsen fra **Retten i Helsingørs dom af 2. september 2010 i sag BS 1-820/2009** der fastslår, at der ikke kan modregnes i "øremærkede beløb". Dommen er desværre uden gengivelse af Advokatnævnets kendelse, men Advokat A havde modregnet et indbetalt beløb "øremærket" til omkostninger ved tinglysning af to specifikke pantebreve i et salærkrav. Advokatnævnet havde fundet, at det var en tilsidesættelse af god advokatskik og fastsat en bøde på 10.000 kr. Der var tale om en sag, hvor der kunne være gentagelsesvirkning, men det kan ikke ses af afgørelsen, hvorledes bøden er fastsat – men Advokatnævnets afgørelse blev stadfæstet.

Udgangspunktet om, at der ikke kan modregnes i øremærkede indbetalinger, er stadfæstet i **Københavns Byrets dom af 3. september 2013 i sag BS 44C-1575/2012,** hvor advokaten, da klienten skiftede advokat, modregnede i et beløb, der var indbetalt til retsafgift. Selv om de almindelige modregningsbetingelser var opfyldt, blev modregningen fundet i strid med god advokatskik, da der var tale om et beløb, der var øremærket til en bestemt anvendelse.[593]

---

[591] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 288 f.
[592] Advokatnævnets Årsberetning 2011 side 18.
[593] I **Retten i Glostrups dom af 2. marts 2015 i sag BS 10A-160/2014**, blev det fastslået, at der helt åbenlyst ikke kunne modregnes salær i et returneret retsgebyr, der ved en fejl blev sendt til en tidligere advokat efter et advokatskifte.

14.2.7 Ingen "Returkommission"

Artikel 62.

> **"Provision, rabatter og lignende modtaget fra tredjemand i forbindelse med behandlingen af klientens sag skal ubetinget godskrives klienten."**[594]

Reglen er så åbenbar, at den ikke omtales yderligere. Der foreligger ikke domme herom.

14.2.8 Viderefakturering

Artikel 63.

> **"En advokat, der har til hensigt at viderefakturere omkostninger til køb af varer eller tjenesteydelser forbundet med klientens sag, skal indhente klientens forudgående godkendelse af udgiften."**[595]

Bestemmelsen er i sig selv naturlig. Hvis man køber en advokatydelse, har man vel ikke aftalt andet køb?

[594] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 29.
[595] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 291.

14.2.9 Depositum

Artikel 64.

> **"Advokaten må ikke kræve et depositum, der overstiger, hvad der ved et forsigtigt skøn må antages at være et rimeligt honorar.**
> **Stk. 2. Reglerne om betroede midler finder anvendelse på deposita."**[596]

Igen en regel, der for advokater må være gældende uden nedskrivning.

14.2.10 Honorardeling med ikke advokater

Artikel 65.

> **"En advokat må ikke indgå aftale om deling af sit honorar med nogen, der ikke er advokat. En advokat må dog betale honorar, provision eller andet vederlag til overdrageren af et advokatfirma."**[597]

Dette er måske en af de eneste af de gamle "lavsregler", der har overlevet – og med rette, da den ikke skal læses som et forbud om almindelig fordeling af f.eks. en tilbudssum for en udbudt sammensat ydelse, men derimod som et værn for klienten.

Klienten skal have helt klar besked på, hvem der udfører hvad og til hvilken pris. Når klienten kender advokatens pris, skal klienten også være sikker på, at den pris ikke indeholder skjulte viderefordelinger, der kan sløre det reelle billede for klienten.

14.2.11 Henvisningshonorarer

Artikel 66.

> **"En advokat må ikke kræve eller modtage honorar, provision eller andet vederlag for at henvise eller anbefale en klient. Tilsvarende må en advokat ikke betale honorar, provision eller andet vederlag for henvisning af en klient."**[598]

Igen en af de regler, der er helt selvindlysende, når udgangspunkt tages i kravet om advokatens uafhængighed.

Hvis kravet til advokater om uafhængighed ikke konstant holdes i hævd, mister professionen, denne og andre bestemmelser helt deres berettigelse.

---

[596] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 292.
[597] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 293 f.
[598] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 295 f.

Der er ingen advokatstand uden uafhængighed af modpart, klient, stat og andre interesser.

14.2.12 Oplysninger til brug for salærfastsættelse

Artikel 67.

> **"Når advokatens salær fastsættes af retten eller anden offentlig myndighed, skal advokatens oplysninger til myndigheden til brug for fastsættelsen af salæret være tilstrækkelige og egnede til, at myndigheden kan fastsætte salæret i henhold til de retningslinjer, der gælder herfor."**[599]

Det er en regel, der er indført 1. oktober 2018 på baggrund af en vedvarende uunderbygget kritik af forsvarere.
Den angivne regel er et eksempel på det åbenbart gældende.

[599] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 296.

15. Sagens ophør – AER 68-70

15.1 Ingen pligt til at påtage sig en sag.

Artikel 68, stk. 1.

> **"En advokat kan afvise at påtage sig en sag og kan udtræde af en verserende sag, medmindre advokaten er lovgivningsmæssigt forpligtet til at varetage sagen.** [600]

Reglen har flere facetter, bl.a.: hvornår kan advokaten udtræde, hvordan kan advokaten udtræde og kan advokaten (primært den beskikkede) overhovedet udtræde?

Afgørelserne i det følgende dækker over forskellige af de nævnte situationer, og der er ret få domstolsafgørelser, da reglen ligger indgroet i de fleste advokater. Der kan findes flere afgørelser i Advokatnævnets afgørelsesdatabase.

Specielle overvejelser gør sig gældende, hvis advokaten er beskikket i en straffesag, hvor en udtræden kan tolkes som en afstandtagen fra klienten og dermed indikere skyld.

Domstolene håndhæver også reglen om, at den beskikkede advokat ikke kan udtræde – nok primært af hensyn til domstolenes behandling. I **TfK2012.928V** var situationen, at der under hovedforhandlingen ikke var tid nok, og sagen måtte udsættes. Forsvareren havde ikke ledige retsdage det næste halve år. En tidligere forsvarer kunne træde til, men byretten nægtede afbeskikkelse. Landsretten nåede dog til at "der undtagelsesvis - uanset at hovedforhandlingen var påbegyndt – [kunne] ske afbeskikkelse af forsvareren og beskikkelse af en ny forsvarer".[601]

15.1.1 Ophør uden skadevirkning

Artikel 68, Stk. 2.

> **"Advokaten må ikke ophøre med at udføre en sag på en sådan måde og under sådanne omstændigheder, at klienten hindres i rettidigt og uden skadevirkning at søge anden juridisk bistand. Dette gælder dog ikke ved udtræden efter artikel 41, stk. 3."**

Grundsynspunktet i alle relationer er, at klienten ikke må lide skade eller risikere at lide skade.

[600] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 298 ff. vedrørende hele artikel 68.
[601] Se Thomas Rørdam: "Forsvareren" side 75 ff. om skismaer ved udtræden som forsvarer.

I **Østre Landsrets dom af 30. september 2016 i sag B-2621-15** blev en bøde på 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik stadfæstet. En ansat Advokat A overlod en ubehandlet sag til en partner til videre behandling, men underrettede ikke Klient K, da det var kontorets regel, at fratrædende medarbejdere ikke måtte orientere klienterne. Partneren underrettede heller ikke klienten, og en definitiv søgsmålsfrist sprang. Da sikring af Klient K ved udtræden var Advokat A's forpligtelse, kunne han ikke forlade sig på, at andre underrettede.[602] Landsretten fandt ikke tilstrækkeligt grundlag for at nedsætte bøden, *"der som hovedregel er mindstebøden for tilsidesættelse af god advokatskik"*.

Reglen håndhæves løbende af Advokatnævnet, og indgik som en del **af Københavns Byrets dom af 22. december 2014 i sag BS 38A-182/2014**, hvor sagsakter ikke umiddelbart blev afleveret til en ny advokat, så der var risiko for, at klienten led skade.

En nuanceret afgørelse er **Københavns Byrets dom af 30. juni 2015 i sag BS 36A-4952/2014**: Efter at Advokat A (og dennes medarbejder) havde bistået i en sag om bl.a. ophavs- og varemærkeret og markedsføringsloven, hvor der over for Klient K var nedlagt fogedforbud, stadfæstet af Østre Landsret, og hvor Klient K havde tabt sagen i Sø- og Handelsretten, ønskede han at skifte advokat. Han betalte ikke Advokat A's seneste regning på ca. 115.000 kr. Klient K klagede over, at bilag ikke blev udleveret af Advokat A og over salæret. Klagen blev afvist og salæret godkendt. Klient K fremkom med flere oplysninger om det til Advokat A afleverede materiale og anmodede om, at alt materiale blev overleveret til en ny advokat, og Advokatnævnet genoptog behandlingen af dette spørgsmål. Advokat A havde afleveret alt procesmateriale, men ikke bilag, som han ikke skønnede var relevante, e-mailkorrespondance, som Klient K havde selv og forholdt sig i øvrigt under nævnsbehandlingen ikke specifikt til de yderligere krav om udlevering. Nævnet anførte, at overgang til ny advokat skal ske uden klientens sag, lider skade. Da der ikke var fremkommet stillingtagen til klientens krav om udlevering af alt og til specifikke oplysninger om manglende bilag, så fandt Advokatnævnet, at der var sket en tilsidesættelse, og det kunne ikke udelukkes, at materialet kunne være relevant for den verserende Højesteretssag. Det blev anset som en grov tilsidesættelse, og bøden blev på 20.000 kr.

Det må antages at være hovedreglen – og som angivet ovenfor, skal akter udleveres umiddelbart.

Ved byretsbehandlingen blev der af Advokat A foretaget en mere omfattende behandling og stillingtagen til Klient K's udleveringsønsker, og det blev gjort gældende, at der var tilbageholdsret for den del, der ubestridt ikke var udleveret. Retten lagde til grund, at Advokat A havde et ubetalt tilgodehavende, at der var udleveret det, der var "relevant" for sagen, og at der ikke bestod en pligt til at gennemføre en gennemgang af hidtidig e-mailkorrespondance og fremfinde konkrete e-mails. Det kan til hovedreglen tilføjes, at det skal være det "nødvendige" materiale, der udleveres.

Advokatnævnets kendelse blev konkret ophævet, men retten ophævede også sagsomkostningerne, da Advokat A først under byretssagen havde taget stilling til klagers anbringender og krav.

[602] Men man må så sandelig håbe, at den uefterrettelige partner betaler bøden!

15.1.2 Når advokater slås med advokater

Særlig dadelværdigt er det, når tilbageholdelse sker i et internt slagsmål mellem advokater, der tidligere har arbejdet sammen. Her bliver klienten egentlig gidsel.

Der kan henvises til **Retten i Helsingørs dom af 11. februar 2016 i sag BS 3B-1667/2014** hvor et ret så uskønt opgør mellem advokater førte til en bøde for tilbageholdelse af sagsakter i sager med krav om salær. Der var konkret tale om sager, hvor der var frister og således risiko for retstab.[603]

Et andet eksempel fremgår af **U.2025.2814Ø**, hvor retten bl.a. tog stilling til advokat A's helt uberettigede obstruktion af hans tidligere partner advokat B's mulighed for at videreføre sager. Advokat A fjernede ikke alene advokat B's adgang til det tidligere fælles sagsstyringssystem, han fjernede også de data, der vedrørte Advokat B's klienter. For at gøre det næsten fuldendt fulgte advokat A ikke en kendelse fra Vester landsret, hvor retten anførte:

> "Landsretten finder, at de dokumenter eller data, som advokat B ønsker sig indsat i besiddelse af, er omfattet af besiddelseskravet om rørligt gods i retsplejelovens § 528.
> Efter sagens oplysninger, herunder de mails, der er fremlagt som sagens bilag 4, lægger landsretten til grund, at de klienter, der er anført i sagens bilag I, alle ønsker advokat B som deres advokat.
> Landsretten finder herefter, at advokat B har godtgjort eller sandsynliggjort, at han har krav på at blive sat i besiddelse af eller givet adgang til de dokumenter eller data, der er angivet i påstanden i kæremålet. Landsretten finder efter sagens karakter og oplysninger ikke grundlag for, at der skal stilles sikkerhed for forretningens gennemførelse, jf. retsplejelovens § 597."

Advokat B måtte endelig ad flere gange gå til fogedretten for at søge kendelsen opfyldt. Advokat A blev alene tildelt en bøde på 20.000 kr. for en grov tilsidesættelse, hvilket var en nådig bedømmelse.

15.2 Salær ved udtræden som følge af interessekonflikt

Artikel 69.

> **"Såfremt advokatens udtræden af sagen i henhold til artikel 13 skyldes en interessekonflikt, som er opstået udelukkende eller i hovedsagen som følge af advokatens forhold, må advokaten ikke opkræve honorar for den del af arbejdet med sagen, som tillige skal udføres af den advokat, som overtager sagen. I det omfang et sådant honorar er indbetalt af klienten, skal advokaten tilbagebetale dette."** [604]

[603] Se Charlotte Bruun Windahl: "Udlevering af sagsakter og tilbageholdsret", Advokaten 08/2017 side 34f.
[604] DA.bemærk.2011: "En interessekonflikt opstår "som følge af advokatens forhold", hvis advokaten burde have afdækket forholdet på grundlag af de oplysninger, som klienten havde meddelt, eller som advokaten burde have indhentet fra klienten eller ved undersøgelser af egne forhold. Det samme gælder, hvis konflikten opstår efterfølgende, f.eks. som følge af at de to advokatvirksomheder, der repræsenterer sagens parter, fusionerer. ". Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 302 f.

Et eksempel herpå er **U.2010.387V**, hvor Advokat A havde bistået både K og F med en handel om et jordstykke. På et tidspunkt opstod der uenighed om jordstykkets størrelse. Indtil da kunne advokat A repræsentere begge, og var berettiget til salær. Efter det tidspunkt, hvor konflikten opstod, kunne Advokat A ikke repræsentere nogen af parterne og burde være udtrådt. Dommen henviser både til retsplejelovens § 126, stk. 1, og de tidligere AER 3.2.1. Advokat A var efter det nævnte tidspunkt ikke berettiget til salær.

15.3. Opbevaring af sagsakter

Artikel 70.

> **"Efter afslutning af en sag skal sagens akter, herunder elektroniske data, opbevares i en passende periode, som kan fastsættes generelt efter sagstype med fornødent hensyn til konkrete forhold."** [605]

Der kan henvises til **Adv.kom.2011:**

> *"**Opbevaring af sagsakter"***
> *Den nye bestemmelse i punkt 10 er ment som et signal til advokaterne om at adressere spørgsmålet om opbevaring af sagsakter.*
> *Advokatsamfundet får ofte forespørgsler om praksis for opbevaring af advokatens sagsakter. Advokatrådet anbefaler, at sagsakter som udgangspunkt opbevares i 5 år fra afslutning af sagen og med fornøden respekt for behovet for hemmeligholdelse. Advokatnævnets praksis er meget sparsom og giver kun meget begrænset vejledning. Blandt andet under hensyn hertil har Advokatrådet ikke fundet anledning til at fastsætte nærmere om opbevaringstid og – sted.*
> *Som det fremgår af punkt 10's ordlyd har advokatvirksomheder mulighed for at fastsætte generelle interne retningslinjer, så der ikke skal foretages en dybtgående vurdering ved afslutning af hver sag. Dog skal der tages fornødent hensyn til "konkrete forhold". Anvendelsen af sådanne generelle retningslinjer må således indrettes efter de konkrete forhold, eksempelvis hvis sagen indeholder et originalt retskabende dokument."*

Og DA.bemærk.2011:

> *"Reglerne om forældelse – herunder om suspension af begyndelsestidspunktet for forældelsesfristens løb – vil ofte kunne føre til, at spørgsmål om erstatningsansvar for en advokat vil kunne blive aktuelt, også mere end 5 år efter at bistanden er ydet. Det kan ikke udelukkes, at domstolene vil fastslå, at den 3 årige forældelsesfrist er suspenderet, indtil det tidspunkt klienten blev eller burde være blevet opmærksom på, at han havde mulighed for at rette et krav mod advokaten, således at den 10 årige forældelsesfrist – som ikke kan suspenderes – bliver aktuel. "*

[605] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 304 ff.

Der er tale om en bestemmelse, hvor der ikke foreligger domspraksis, men Advokatnævnet har afsagt en **kendelse fra 28. september 2021 i sag 2021-682**,[606] hvor opbevaringspligten indgik. Advokat A var udtrådt af en ulykkesforsikringssag i december 2016. I februar 2020 anmodede Klager om udlevering af sagsakter, hvilket Advokat A meddelte ikke var muligt, da han ikke havde opbevaret disse.
Klager gjorde gældende at Advokat A burde have udleveret sagsakterne (i det væsentlige lægelige og sociale oplysninger) i stedet for at makulere.
Advokat A gjorde gældende, at der ikke var påført Klager nogen skadevirkning, at de krav, som dokumenterne eventuelt skulle støtte var forældet, at det var en administrativ fejl, at der var sket makulering, og Klager kunne kontakte sit forsikringsselskab, der var inddraget i sagen og der få det materiale, som de måtte være i besiddelse af.
Advokatnævnet noterer, at en advokat skal opbevare sagens akter i en passende periode, hvilket afhænger af sagens karakter. Det anføres videre "Advokatrådet har tidligere anbefalet, at der tages udgangspunkt i en opbevaringsperiode på fem år fra sagens afslutning."[607]
Det er formentlig Advokatrådets ovennævnte kommentar fra 2011, der henvises til.
Det anføres videre: "Advokatnævnet finder, at Advokat A ikke har opbevaret sagsakterne i en passende periode efter sagsafslutningen".
Nævnet følger således anbefalingen om opbevaring i 5 år i den konkrete situation, hvor "Nævnet særligt har lagt vægt på, at sagsakterne vedrørte en klient, som havde pådraget sig en personskade, at indklagede Advokat A ved makuleringen af sagsakterne var bevidst om, at der var originaler iblandt, og at disse vedrørte lægefaglige undersøgelser. Der er endvidere lagt vægt på, at makuleringen af sagsakter ikke var varslet eller oplyst på forhånd."
Kendelsen skal vurderes i relation til GDPR-reglerne, hvor det i artikel 5, 1 e, er angivet at personoplysninger skal:

> *"opbevares på en sådan måde, at det ikke er muligt at identificere de registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt til de formål, hvortil de pågældende personoplysninger behandles; personoplysninger kan opbevares i længere tidsrum, hvis personoplysningerne alene behandles til arkivformål i samfundets interesse, til videnskabelige eller historiske forskningsformål eller til statistiske formål i overensstemmelse med artikel 89, stk. 1, under forudsætning af, at der implementeres passende tekniske og organisatoriske foranstaltninger, som denne forordning kræver for at sikre den registreredes rettigheder og frihedsrettigheder (»opbevaringsbegrænsning«)"*

Kendelsen afspejler skrøbeligheden mellem advokaterhvervet krav om dedikation over for opdraget, fortrolighed, tavshedspligt og dermed advokatetiske regler, og den regulering som implementeres af andre aktværdige grunde – men uforenelig med advokatens rolle.
Det er formentlig ikke tiden, der er det afgørende, men som angivet i Advokatrådets 2011 ovennævnte udtalelse, at der kan fastsættes generelle interne retningslinjer, "*dog skal der tages fornødent hensyn til "konkrete forhold". Anvendelsen af sådanne generelle*

[606] Kendelsen er omtalt af Anette Dahlsgaard Hejle og Frederik Holst Kronborg: "Pligt til opbevaring af sagsakter", Advokaten 1-2023 side 56f., hvor også 2 nyere advokatnævnskendelser omtales.
[607] Advokatnævnet har senere formuleret det således: " Nævnet bemærker i den forbindelse, at en advokat efter en sags afslutning skal opbevare sagens akter i en passende periode, hvilken afhænger af akternes karakter. Der tages i praksis udgangspunkt i en opbevaringsperiode på 5 år fra afslutningen af sagen. Dog bør visse dokumenter af retsskabende karakter opbevares længere.

retningslinjer må således indrettes efter de konkrete forhold, eksempelvis hvis sagen indeholder et originalt retsskabende dokument."

Endelig – og nok afgørende – er, om der er givet orientering til klienten om kontorets retningslinjer og en planlagt makulering.

16. Navn og forretningskendetegn – AER 71-72

Artikel 71.

> **"I forbindelse med korrespondance og markedsføring skal ordet "advokat" indgå i advokatfirmaets navn eller i en tilføjelse dertil."**[608]

Artikel 72.

> **"Advokatfirmaers navn og andre forretningskendetegn, derunder logo, må ikke være egnet til at give indtryk af, at advokatvirksomheden udøves af andre end dem, der efter retsplejelovens § 124, jf. § 124 c, kan være medejere af et advokatfirma."**[609]

Forbuddet mod sammenblanding af driften med anden virksomhed end advokatvirksomhed værnes af den nævnte bestemmelse i retsplejelovens § 124, der dermed værner om advokatbetegnelsen, og der blev pr. 1. juli 2019 foretaget en tilføjelse til AER – nu ovennævnte artikel 26:

> *"Artikel 26. Advokater, som uden for deres advokatvirksomhed i erhvervsmæssigt øjemed driver anden virksomhed, der af kunderne kan forveksles med advokatvirksomhed, skal af egen drift oplyse kunderne om, at virksomheden ikke driver advokatvirksomhed og dermed ikke er omfattet af reglerne for advokatvirksomhed, og at virksomheden ikke er underlagt Advokatrådets tilsyn."*

Bestemmelsen i retsplejelovens § 124 er sålydende:

> *"Advokatvirksomhed må ud over i enkeltmandsvirksomhed eller i et fællesskab af advokater kun udøves af et advokatselskab, der drives i aktie-, anparts- eller kommanditaktieselskabsform (partnerselskabsform).*
> *Stk. 2. Et advokatselskab må alene have til formål at drive advokatvirksomhed. Et advokatselskab, der alene ejes af advokater, og hvis eneste formål og aktivitet er at eje aktier eller anparter i et andet advokatselskab, kan dog eje aktier eller anparter i et advokatselskab.*
> *Stk. 3. Uanset stk. 1 og 2 må foreninger, interesseorganisationer og lign. som mandatar udføre retssager for deres medlemmer inden for foreningens interesseområde. "*

Udover at fastsætte formen for advokatdrift angiver bestemmelsen også grænserne for, hvorledes advokatydelser kan tilbydes.

De samlede regler, reglerne om advokatselskaber, fremgår af retsplejelovens §§ 124 – 124 g og tilhørende Bekendtgørelse om Advokatselskaber (nr. 1427/2007).

---

[608] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 308.
[609] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 309 f.

Det fremgår af § 124, stk. 2" at et advokatdriftsselskab alene må have til formål "at drive advokatvirksomhed", og et advokatholdingselskab alene må have til formål "at eje aktier eller anparter i et andet advokatselskab". Af Bekendtgørelse om Advokatselskaber § 4, stk. 2 fremgår, at begge former for selskaber må foretage "sædvanlige formueanbringelser", men ikke en "bestemmende eller i øvrigt væsentlig kapital i andre erhvervsvirksomheder end advokatvirksomheder". Grænsen herfor er behandlet i en Advokatnævns kendelse fra 23. december 2016[610], hvor reglerne var overtrådt.

[610] Kendelse i sag 2016-1751, der er omtalt i Advokaten 2017/05 side 40: "Tre kendelser om advokatretlige forhold" af Lise Ravnkilde.

17. Fuldmægtige – advokatens ansvar - AER 73

Artikel 73.

> **"Det påhviler advokater, der beskæftiger autoriserede advokatfuldmægtige, at sikre, at fuldmægtigen får en forsvarlig praktisk uddannelse med henblik på erhvervelse af advokatbeskikkelse, herunder indsigt i og forståelse for de advokatetiske reglers betydning.**[611]
> **Stk. 2. Principalen og andre advokater, der er ansvarlige for det arbejde, der udføres, skal sikre, at autoriserede advokatfuldmægtige handler i overensstemmelse med disse regler."**
> [612]

Reglen i stk. 1 bygger videre på kravene om "mesterlære" efter retsplejelovens § 119, stk. 2, nr. 4, jf. stk. 3, og bestemmelserne i retsplejelovens § 126, stk. 3 og 5, hvor det er anført:

> "Stk. 3. *En advokat skal medvirke til, at en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten, kan deltage i den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling, jf. § 119, stk. 2, nr. 5. Advokaten skal afholde udgifterne til den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling.*
> .....
> Stk. 5. *Enhver advokat og advokatfuldmægtig skal løbende deltage i efteruddannelse af betydning for advokaterhvervet. En advokat skal afholde udgifterne hertil for en fuldmægtig, der er autoriseret hos advokaten. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.* "

Det er der gjort "kreative tanker" omkring, men som i så mange forhold er det realiteten, der er afgørende. Problemstillinger i denne relation er opregnet i en artikel af Lise Ravnkilde[613].

Der er også anvendt kreative tanker på at sikre, at alle fuldmægtige får en bred og fremadrettet uddannelse. De er for så vidt "forsvareruddannelsen" bl.a. behandlet i Advokaten 07/2018.

Reglens andet led om principalens ansvar går skridtet videre. Principalen er ansvarlig for advokatfuldmægtigens adfærd – ikke blot i 3-19-2 sammenhæng, men for advokatfuldmægtigens advokatetiske adfærd.

---

[611] Civilstyrelsen har fra 1. maj 2025 krævet mere detaljerede principalerklæringer specielt i relation til fuldmægtigens kendskab til retssagsbehandling. Nærmere om kravene findes på Civilstyrelsens hjemmeside og for så vidt angår de materielle krav findes yderligere på Advokatsamfundets hjemmeside.
[612] Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen: De advokatetiske regler, 2022 side 311 ff. og Lars Økjær Jørgensen: "Fuldmægtige – ret og pligt for advokaten" – Advokaten 04/2020 side 50 ff. Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (2022) s. 241 ff. om mesterlæren.
[613] Lise Ravnkilde: "Autoriseret fuldmægtigkonsulent?" – Advokaten 06/2018 side 4of.

Et eksempel er **U.2005.3268H**, hvor principalen i en noget speget sag blev ansvarlig for tilsidesættelse af god advokatskik, der udsprang af en advokatfuldmægtigs arbejde. K, der var kommet til skade ved en ulykke, rettede på baggrund af en annonce henvendelse til en personskadeforening, P.
Af annoncen fremgik bl.a., at der blev ydet bistand til folk, der havde været udsat for en arbejdsskade, en ulykke mv. P var oprettet af et advokatkontor, men det fremgik ikke af annoncen, at der blev rettet henvendelse til et advokatkontor. Der var ikke grundlag for at indlede en sag på vegne af K, men hun modtog en regning fra advokat A, der var indehaver af det advokatkontor, der havde oprettet P. K nægtede at betale regningen, idet hun henviste til, at hun ikke havde været klar over, at hun havde kontaktet en advokat. Det førte til korrespondance mellem F og K. F var A's advokatfuldmægtig, Det blev lagt til grund, at det reelt var A, der fungerede som principal for F, og at det også var med hans indforståelse, at der blev korresponderet i F's navn. A var derfor ansvarlig for F's behandling af sagen. A handlede i strid med god advokatskik ved på eget initiativ at påbegynde en sagsbehandling som advokat for K. Det blev anset for en grov overtrædelse på grund af anvendelsen af P, der "hvervede" kunder til advokatfirmaet. Bøden blev derfor på 10.000 kr. [I dag svarende til 20.000 kr.]

I **U.2025.1837Ø** accentueres principalens etiske ansvar. Sagen udsprang af en forældremyndighedssag, hvor advokat A repræsenterede manden og hvor advokatfuldmægtig F behandlede sagen. F havde sendt en mail til modpartens forældre dagen før et møde i Familieretshuset. Landsretten fandt, at F's henvendelse uden om modparten til modpartens forældre dagen inden det berammede møde i Familieretshuset bl.a. med opfordring om at mødes og forklare, hvordan sagen så ud fra deres side, måtte anses for utilbørlig, og landsretten tiltrådte, at F herved var gået langt videre, end berettiget varetagelse af klientens interesser tilsagde, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1.
F's henvendelse, der blev foretaget i advokat A's navn, havde ikke haft en så ekstraordinær karakter, at den lå uden for, hvad advokat A som principal måtte påregne og være ansvarlig for.
På grund af tidligere tilsidesættelser blev bøden på 100.000 kr. stadfæstet.

17.1 (Med)ansvar for advokat medarbejdere

Med den tiltagende inflation i titler i advokatbranchen kan der rejses tvivl om, hvem der rent faktisk er ansvarlig over for klienten – og især over for modparter, hvis det gøres gældende, at disse er krænket.

Fuldmægtige, der optræder mere "generelt" for et advokatfirma, kan føre til, at ansvaret påhviler firmaet – men et ansvar er der.[614]

Denne problemstilling var et af hovedspørgsmålene i **Retten i Lyngbys dom af 4. august 2021 i sag BS-25349/2020**, hvor den "ansvarlige partner" havde en sag mod en skyldner i en millionsag, hvor debitor var repræsenteret af advokat. Sideløbende modtog

[614] Se yderligere Vibeke Tarpgaard: "Ekspeditionsfejl begået af advokatens ansatte", Advokaten 10/2016 s. 36 ff. I **Østre Landsrets dom af 16. maj 2017 i sag B-1722** var det en ikke autoriseret fuldmægtig (der dog optrådte som advokatfuldmægtig), der handlede, og principalens advokatansvar blev derfor bedømt som for en anden ansat. Dommen er beskrevet nedenfor under 27.2. Samme overordnede synspunkt i **Vester Landsrets dom af 1. juli 2019 i sag BS-972/2019**, der også er nævnt under kapitel 11. I **Østre Landsrets dom af 5. marts 2021 i sag BS-49974/2019** var "synderen" en stud jur. i en inkassoafdeling.

advokatfirmaet og ”den ansvarlige partner” en mindre millionsag mellem samme parter, hvor der i henhold til gældsbrev kunne rekvireres fogedforretning direkte. Debitor blev orienteret ved påkrav, men ikke om indgivelse af fogedsag samme dag, men hans advokat (der ikke umiddelbart havde noget med fogedsagen at gøre) fik ikke underretning.
Advokatnævnet fandt, at der skulle være sket underretning af debitors advokat.
Det principielle spørgsmål var, om den ”ansvarlige partner” disciplinært var ansvarlig for, hvad den udførende ”associerede partner”, der selvstændigt havde haft det interne ansvar for fogedsagen, og dermed dennes undladelse – og det var han.

Det er en principiel afgørelse for så vidt angår det overordnede disciplinære ansvar i et større advokatfirma. Den organisation, som man vælger bærer – om vi så må sige – ansvaret. Advokatansvaret kan ikke ”tørres af” på underordnede.

18. Advokatrådets tilsyn

Retsplejelovens § 143

> *Det Danske Advokatsamfund udgøres af alle danske advokater.*
> *Stk. 2.Advokatrådet, der er Advokatsamfundets bestyrelse, fører tilsyn med advokaterne og deres autoriserede fuldmægtige. Finder rådet, at en advokat ikke har handlet i overensstemmelse med de pligter, stillingen medfører, kan det indklage den pågældende for Advokatnævnet. 1. og 2. pkt. finder tilsvarende anvendelse for så vidt angår advokatselskaber, jf. § 124.*
> *Stk. 3. Advokatrådet kan kræve alle oplysninger af advokater og deres autoriserede fuldmægtige, herunder arbejdspapirer, korrespondance og andre dokumenter, der skønnes at være nødvendige for rådets tilsyn af, om der er sket eller vil ske en overtrædelse af bestemmelserne i denne lov eller bestemmelser fastsat i medfør af denne lov. 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse, for så vidt angår advokatselskaber, jf. § 124. Kapitel 4 i lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligt gælder for Advokatrådets varetagelse af opgaver efter 1. og 2. pkt.*
> *Stk. 4. Advokater og deres autoriserede fuldmægtige må ikke foretage eller medvirke til handlinger eller undladelser, som lægger hindringer i vejen for Advokatrådets tilsyn, eller hvis formål er at unddrage sig tilsynet.*
> *[…]*
> *Stk. 7.Vurderer Advokatrådet, at der er en begrundet risiko for, at en advokat, en advokats autoriserede fuldmægtige eller et advokatselskab, jf. § 124, vil overtræde en pligt, der følger af denne lov, skal rådet iværksætte passende tilsynsforanstaltninger. Dette gælder tilsvarende, hvis der er en begrundet mistanke om, at en advokat, en advokats autoriserede fuldmægtige eller et advokatselskab, jf. § 124, har overtrådt en pligt, der følger af denne lov.*
> *Stk. 8.Advokatrådet kan træffe bestemmelse om, at en advokat eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, skal indkaldes til en samtale med kredsbestyrelsen i en anden kreds end den, hvor advokaten har sin virksomhed, hvis det må antages, at advokaten eller den ovennævnte person har tilsidesat de pligter, som stillingen medfører. Advokatrådet kan endvidere i sager, hvor en advokat eller en af de personer, der er nævnt i § 124 c, stk. 1, nr. 2, og som ejer aktier eller anparter i et advokatselskab, er under mistanke for at have begået overtrædelser, der kan føre til frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed eller retten til at eje aktier eller anparter i et advokatselskab, bestemme, at der skal iværksættes et kollegialt tilsyn med advokaten eller den ovennævnte person.*
> *[…]*

Et eksempel på, hvad tilsynet fører til kan ses i **Retten i Helsingørs dom af 2.9 2025**, hvor Advokatnævnets kendelse af 29.4.2025 blev stadfæstet.[615]
Advokat A havde under sit virke som selvstændig fra 1. april 2021 til Advokatrådets anklageskrift af 18. juni 2024 tilsidesat hovedparten af de forpligtelser, som følger med

[615] Dommen er ikke umiddelbart tilgængelig. Kendelsen er tilgængelig på Advokatnævnets afgørelsessamling. Dommen er også medtaget under pkt. 1.9 om frakendelse.

advokatbestallingen: markedsføringslovens § 6 og forbrugeraftalelovens § 17 – herunder for sen afgivelse af opdrags- og prisoplysninger (2 måneder efter modtagelse af opdraget) – hvidvasklovens §§ 7 og 8 – klientkontovedtægtens §§ 5 og 9, stk. 1, - manglende indgivelse af klientkontoerklæring for 2021, 2022 og 2023 – ikke indsendt tilsynserklæring for 2023. Advokat A var tidlige sanktioneret med bøder på 30.000 og 90.000 for tilsidesættelse af klientkontoregler.

18.1 Tilsyn – manglende deltagelse

I **Københavns Byrets dom af 21. december 2020 i sag BS-11103/2018** havde Advokatrådet ved anklageskrift til Advokatnævnet klaget over advokat A for:

> *"ved i perioden fra 27. marts 2017 som advokat ikke at have medvirket under Advokatrådets tilsyn, idet advokat A ikke har besvaret Advokatrådets anmodning om fremsendelse af fuldstændige sagskontokort (bogføring i klientbogholderiet) for 34 skattesager."*

Advokatnævnet fandt en tilsidesættelse af god advokatskik, og Advokat A blev pålagt en bøde og blev meddelt et påbud i medfør af retsplejelovens § 147c, stk. 2, under tvang af ugentlige bøder på 1.000 kr. inden 3 uger fra modtagelsen af kendelsen at fremsende fuldstændige sagskontokort for de omhandlede sager.
Retten tiltrådte, at indklagede groft havde tilsidesat god advokatskik, idet han på det pågældende tidspunkt til trods for gentagne rykkere og udsættelse af svarfristen undlod at medvirke til gennemførelse af Advokatrådets tilsynsbeføjelser.

18.2 Tilsidesættelser af lovgivningskrav i hvidvaskloven[616]

Pligten til at gennemføre klientkendskabsprocedurer indtræder, når Advokaten påtager sig en opgave, der er omfattet af omfattet af Hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13 litra a og b, jf. hvidvasklovens kapitel 3, §§ 10-21.

Hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13 litra a og b er sålydende:

> ”13)
> Advokater,
> a)
> når de yder bistand ved rådgivning om eller udførelse af transaktioner for deres klienter i forbindelse med
> i) køb og salg af fast ejendom eller virksomheder,
> ii) forvaltning af klienters penge, værdipapirer eller andre aktiver,
> iii) åbning eller forvaltning af bankkonti eller værdipapirdepoter,
> iv) tilvejebringelse af nødvendig kapital til oprettelse, drift eller ledelse af virksomheder eller
> v) oprettelse, drift eller ledelse af virksomheder, fonde m.v., eller
> b)

[616] Der henvises til Hvidvasksekretariatets kvartalsrapporter, hvor der offentliggøres interessante artikler og oplysning om domme på området.

når de på en klients vegne og for dennes regning foretager en finansiel transaktion eller en transaktion vedrørende fast ejendom."

De krav, der skal opfyldes fremgår bl.a. af hvidvasklovens § 11:

"Kundekendskabsprocedurer omfatter følgende:
1)
Virksomheden eller personen skal indhente kundens identitetsoplysninger.
a)
Er kunden en fysisk person, skal identitetsoplysninger omfatte navn og cpr-nummer el.lign., hvis den pågældende ikke har et cpr-nummer. Har den pågældende ikke et cpr-nummer el.lign., skal identitetsoplysninger omfatte fødselsdato.
b)
Er kunden en juridisk person, skal identitetsoplysninger omfatte navn og cvr-nummer el.lign., hvis den juridiske person ikke har et cvr-nummer.
2)
Virksomheden eller personen skal kontrollere kundens identitetsoplysninger på grundlag af dokumenter, data eller oplysninger indhentet fra en pålidelig og uafhængig kilde. Ved pålidelig og uafhængig kilde forstås eksempelvis elektroniske identifikationsmidler, relevante tillidstjenester eller enhver anden sikker form for fjernidentifikationsproces eller elektronisk identifikationsproces, der er reguleret, anerkendt, godkendt eller accepteret af de kompetente nationale myndigheder.
3)
Virksomheden eller personen skal indhente identitetsoplysninger på den eller de reelle ejere og gennemføre rimelige foranstaltninger for at kontrollere den eller de reelle ejeres identitet, således at virksomheden eller personen med sikkerhed ved, hvem den eller de reelle ejere er. Er kunden en juridisk person, herunder fonde, eller en ikkejuridisk person, herunder en trust eller et lignende juridisk arrangement, skal der herunder gennemføres rimelige foranstaltninger for at klarlægge den juridiske persons ejer- og kontrolstruktur. Er den reelle ejer en begunstiget af en trusts eller et lignende juridisk arrangements formue, jf. § 2, nr. 9, litra b, nr. iv, eller en fonds eller et lignende juridisk arrangements formue, jf. § 2, nr. 9, litra c, skal virksomheden eller personen træffe de foranstaltninger, der er nævnt i 1. pkt., senest på det tidspunkt, hvor udbetalingen finder sted, eller hvor modtageren udøver sin ret. Identificeres den daglige ledelse som den reelle ejer, skal virksomheden eller personen træffe de nødvendige rimelige foranstaltninger for at kontrollere identiteten af den eller de fysiske personer, der udgør kundens daglige ledelse, jf. § 2, nr. 9, litra a, nr. ii. Virksomheden eller personen skal opbevare oplysninger om de iværksatte foranstaltninger og om eventuelle opståede vanskeligheder under udførelsen af kontrollen.
4)
Virksomheden eller personen skal vurdere og hvor relevant indhente oplysninger om forretningsforbindelsens formål og tilsigtede beskaffenhed.
5)
Virksomheder og personer skal løbende overvåge en etableret forretningsforbindelse. Transaktioner, der gennemføres som led i en

forretningsforbindelse, skal overvåges for at sikre, at transaktionerne er i overensstemmelse med virksomhedens eller personens viden om kunden og kundens forretnings- og risikoprofil, herunder om nødvendigt midlernes oprindelse. Dokumenter, data eller oplysninger om kunden skal løbende ajourføres.
Stk. 2.
Oplyser en person, at vedkommende handler på vegne af en kunde , eller er der i øvrigt tvivl om, hvorvidt en person handler på egne vegne, skal virksomheder og personer endvidere identificere personen, og vedkommendes identitet skal kontrolleres ved en pålidelig og uafhængig kilde. Virksomheder og personer skal yderligere sikre, at fysiske eller juridiske personer, der handler på vegne af en kunde, er beføjet dertil, dog ikke hvis den pågældende er advokat med beskikkelse her i landet eller i et andet EU- eller EØS-land.
Stk. 3.
Virksomheder og personer skal gennemføre alle kundekendskabskrav, jf. stk. 1 og 2. Omfanget af kundekendskabsproceduren kan dog gennemføres ud fra en risikovurdering. I vurderingen skal inddrages oplysninger om forretningsforbindelsens formål, omfang, regelmæssighed og varighed. I vurderingen skal som minimum inddrages de faktorer, som fremgår af bilag 2 og 3.
Stk. 4.
Virksomheden eller personen skal kunne godtgøre over for den myndighed, der fører tilsyn med den pågældendes overholdelse af loven, at kendskabet til kunden er tilstrækkeligt i forhold til risikoen for hvidvask og finansiering af terrorisme ."

Opmærksomheden henledes specielt på § 11, stk. 3 om risikovurdering, der stiller særlige krav til procedurer. Hjælp kan hentes i bl.a. Nanna Schaufuss artikel "Risikovurdering efter hvidvasklovens § 7" i Advokaten 1 fra 2024 og i Advokaten 3 fra 2024, hvor Julie Randrup behandler "Risikovurdering på sagsniveau".

Der vil også i fremtiden være alvorlige overvejelser i relation til god advokatskik og hvidvaskloven – ikke så meget den nødvendige kontrol, men mere det formalistiske papirarbejde, der kræves – se også afsnit 1.7.15 om kontrollen, problembestemmelsen i hvidvasklovens § 64 a og den problematiske bestemmelse i § 38 b, stk. 3.

Advokatnævnet har i en artikel på hjemmesiden i august 2025 udtalt sig generelt om alvoren i tilsidesættelser af især hvidvasklovens §§ 7-8 og utilstrækkelig eller for sen gennemførelse af kundskabsprocedure efter lovens kapitel 3:

> "*Advokatnævnet finder, at manglende udarbejdelse af risikovurdering, politikker, forretningsgange og kontroller efter lovens §§ 7 og 8 som udgangspunkt indebærer, at der foreligger en grov tilsidesættelse af god advokatskik. Desuden finder nævnet, at det samme gælder, hvis de udarbejdede retningslinjer m.v. er utilstrækkelige i et sådant omfang, at det må sidestilles med en manglende udarbejdelse.*"

Videre udtalte nævnet bl.a. følgende om gennemførelse af kundekendskabsprocedure:

> *"Advokatnævnet finder, at det må bero på en konkret vurdering, om utilstrækkelig, herunder for sen, gennemførelse af kundekendskabsprocedure skal anses for en grov tilsidesættelse af god advokatskik. I vurderingen må bl.a. indgå, om der alene er visse mangler ved en gennemført kundekendskabsprocedure, eller om der i stedet er tale om, at der i en række sager slet ikke er gennemført kundekendskabsprocedure eller er gennemført en så utilstrækkelig kundekendskabsprocedure, at det må sidestilles med manglende kundekendskabsprocedure."*

Ved **Københavns Byrets dom af 3. februar 2016 i sag BS 41B-6202/2014** fik advokat A en bøde på 10.000 kr., da han ikke havde den fuldstændige dokumentation til opfyldelse af hvidvasklovens dokumentationskrav. Tilsvarende **U.2020.2724Ø**, hvor det blev gjort gældende, at Advokatnævnet ikke havde kompetence til at vurdere overholdelsen af hvidvaskloven, hvilket retten ikke var enig i.

Retten i Horsens dom af 5. november 2020 i sag BS-18317/2017, der i Advokatnævnet blev behandlet i plenum, og drejede sig om, hvorvidt det af indklagede udarbejdede materiale vedrørende forebyggende foranstaltninger mod hvidvask af udbytte opfylder reglerne i hvidvasklovens §§ 7 og 8 om tilstrækkelig risikovurdering, politik og procedure.

Det anførtes indledningsvis i kendelsen:

> *"Det fremgår af hvidvasklovens §§ 7 og 8, at de af loven omfattede virksomheder og personer skal identificere og vurdere risikoen for, at virksomheden eller personen kan blive misbrugt til hvidvask eller finansiering af terrorisme, ligesom der skal foreligge* ***tilstrækkelige*** *skriftlige politikker, procedurer og kontroller, som skal omfatte risikostyring, kundekendskabsprocedurer, undersøgelses-, noterings- og underretningspligt, opbevaring af oplysninger, screening af medarbejdere og intern kontrol."* [vor fremhævelse].

Det kan der ikke stilles spørgsmål til – udover: "tilstrækkelige"?

Det hedder videre:

> *"Advokatnævnet finder, at advokat A har handlet i strid med god advokatskik, allerede fordi han på tidspunktet for hvidvasklovens ikrafttræden den 26. juni 2017 som advokat med sager omfattet af loven ikke havde udarbejdet tilstrækkelig risikovurdering, politik og procedure i henhold til hvidvasklovens §§ 7 og 8."*

Det er en konsekvens, og så:

> *"Som anklageskriftet er formuleret, har Advokatnævnet med nærværende ikke taget stilling til, hvorvidt advokat A tillige har handlet i strid med god advokatskik ved, trods påbud fra Advokatrådet ikke inden fristens udløb den l. juni 2018 at have indsendt tilstrækkelig risikovurdering, politik og procedure."*

Der lægges således vægt på, at Advokat A ikke ved lovens ikrafttrædelse havde udarbejdet materiale – og det er jo den nemme og helt legitime løsning.

Men hvad med "**tilstrækkelige**" procedurer? Her havde plenum en lejlighed til at vurdere, men det skete ikke. Byretten stadfæstede kendelsen.

I **Østre Landsrets dom af 18. januar 2021 i sag BS-31154/2020** stadfæstede retten, at der ikke var sket behørig identifikation i forhold til hvidvaskloven i to situationer: 1) en tidligere arbejdskammerat, der havde været klient tidligere, og hvor der var "kopier" - men ved tilsynet ikke lige i sagen, og 2) hvor advokaten alene skulle berigtige og ikke havde fået "kopier" inden slutsedlen blev underskrevet – en slutseddel, som han ikke var involveret i.

Et langvarigt tovtrækkeri mellem advokat A og tilsynsmyndighederne endte med Østre Landsrets dom af 1. maj 2023 i sagerne BS-26161/2022 og BS-27860/2022 med stadfæstelse af Advokatnævnets kendelser om, at advokat A ikke havde opfyldt kravene om interne regler for risikovurdering og klientkundskabsundersøgelser. Der havde undervejs været forskellige udkast, som tilsynet ikke havde godkendt, og landsretten gav et samlet overblik over kravene således:

> *"Ifølge hvidvasklovens … skal virksomheder og personer omfattet af loven have tilstrækkelige skriftlige politikker, forretningsgange og kontroller, som skal omfatte risikostyring, kundekendskabsprocedurer, undersøgelses-, noterings- og underretningspligt, opbevaring af oplysninger, screening af medarbejdere og intern kontrol til effektiv forebyggelse, begrænsning og styring af risici for hvidvask og finansiering af terrorisme. Politikker, kontroller og forretningsgange skal udarbejdes med udgangspunkt i risikovurderingen foretaget efter hvidvasklovens § [11] under hensyntagen til virksomhedens størrelse."*

Kravene, som advokater kan tilsidesætte efter hvidvaskloven, behandles ikke yderligere her, men det skal dog nævnes, at der fra 1. januar 2026 er pligt til at indberette identifikationsoplysninger til bankerne, hvis advokaten har en "samleklientkonto", jf. hvidvasklovens § 38 b:

> *"§ 38 b. Advokater skal ved behandling af betroede midler på en samleklientbankkonto indhente identitetsoplysninger på den eller de reelle ejere af midlerne, uanset om der ydes bistand m.v. omfattet af § 1, stk. 1, nr. 13.*
> *Stk. 2.*
> *Advokater skal endvidere ved behandling efter stk. 1 gennemføre rimelige foranstaltninger for at kontrollere den eller de reelle ejeres identitet, således at advokaten med sikkerhed ved, hvem den eller de reelle ejere af midlerne er, uanset om der ydes bistand m.v. omfattet af § 1, stk. 1, nr. 13.*
> *Stk. 3.*
> *Advokater skal ved behandling efter stk. 1 uden ugrundet ophold efter indbetalingen stille identitetsoplysninger og kopi af dokumenter, data eller oplysninger efter stk. 2 til rådighed for det pengeinstitut, hvori samleklientbankkontoen føres. I særlige tilfælde kan advokaten stille*

> *oplysninger efter 1. pkt. til rådighed for pengeinstituttet inden for rimelig tid efter indbetalingen, forudsat at advokaten uden ugrundet ophold giver pengeinstituttet skriftlig meddelelse med angivelse af forhold, der ligger til grund herfor."*

Det er for en del (stk. 1 og 2) forståeligt, men en yderligere belastning i et problematisk emnefelt.

Reglerne i stk. 1 og 2 er overordnet velbegrundede, men tager ikke højde for virkeligheden (den arbejdsmæssige belastning) og stk. 3 tager især ikke højde for beskyttelse af advokaternes rettigheder(tavshedspligt).

Reglen er tilblevet enslydende i to tempi med enslydende ordlyd som ovenfor – men med to forskellige forarbejder, hvor det sidste søger at reparere på det første.

Det første forslag førte til Lov nr. 712 af 20. juni 2025.

Lovforslaget (L 12) indeholder mange emner[617], men gemmer også på et efter vores opfattelse kontroversielt forslag om ovennævnte § 38 B, stk. 3, der – ud over at være administrativt tungt - er et indgreb i advokaternes tavshedspligt.

Lovforslaget indeholder side 89 f. en kort konkret beskrivelse af klientkontosystemet, der er genstand for indgrebet.

For så vidt angår spørgsmålet om tavshedspligt tages der side 90 udgangspunkt i følgende:

> "I relation til advokaters samleklientbankkonti betyder det, at pengeinstitutter skal gennemføre tilstrækkelige kundekendskabsprocedurer ud fra en risikovurdering af advokaten, som er pengeinstituttets kunde, og bl.a. kende advokatens forretningsmodel og normale transaktionsmønstre. […]
> I hvidvaskloven defineres reelle ejere som den eller de fysiske personer, der i sidste ende ejer eller kontrollerer en kunde, eller den eller de fysiske personer, på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres, jf. hvidvasklovens § 2, nr. 9. I bemærkningerne til bestemmelsen i forslag til lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (Hvidvaskloven), jf. Folketingstidende 2016-17, tillæg A, L 41 som fremsat, side 77, fremgår det bl.a. videre, at ved f.eks. en advokats samleklientbankkonto vil klienten blive betragtet som reel ejer af midlerne på kontoen, da klienten er den fysiske person, på hvis vegne en transaktion eller aktivitet gennemføres. Det er i den forbindelse ikke afgørende, hvor stor en del af det samlede indestående klienten repræsenterer på en samleklientbankkonto. Er der flere klienter, bliver de alle betragtet som reelle ejere.
>
> Det betyder, at der skal indhentes identitetsoplysninger på klienterne (den eller de reelle ejere) og gennemføres rimelige foranstaltninger for at kontrollere

[617] Det har den mundrette betegnelse: L. 193: Forslag til lov om ændring af lov om finansiel virksomhed, lov om forvaltere af alternative investeringsfonde m.v., lov om investeringsforeninger, hvidvaskloven og forskellige andre love.

deres identitet, så pengeinstituttet med sikkerhed ved, hvem den eller de reelle ejere er."

Bemærkningerne burde have medtaget Erhverv- og Vækstministeriets "Høringsnotat vedrørende forslag til lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (OKT I) af 12. oktober 2016, der er en del af forarbejderne, hvor det anføres:

> "3.4.2.2. Reelle ejere af advokaters klientkonti og nominee depoter (§ 11, stk. 1, nr. 1, litra c)
>
> Finansrådet og Realkreditforeningen bemærker, at undtagelsen i den gældende hvidvasklovs § 21, stk. 2, ikke videreføres i 4. hvidvaskdirektiv, hvorfor institutter skal identificere og legitimere advokatens klienter med midler på en fælles klientkonto. Finansrådet og Realkreditforeningen anfører hertil, at det vil være meget byrdefuldt løbende at skulle indhente identitetsoplysninger mv. på advokatens klienter, ligesom det næsten vil
> være umuligt løbende at kontrollere, om advokaten får nye klienter, som skal identificeres. Tillige vil det, jf. databeskyttelsesreglerne, være en nødvendighed, at advokaten oplyser, hvornår klienten ikke længere har midler på kontoen, idet institutterne skal opfylde sletteplig ten. Organisationerne bemærker, at såfremt det skal give mening at benytte en lavrisikomodel på advokater, er det nødvendigt, at det er nogle overordnede risikofaktorer, som institutterne lægger til grund. Finansrådet og Realkreditforeningen finder det derfor nødvendigt, at det er advokatens "kundetyper", der kigges på i en risikovurdering, og ikke de konkrete klienter.
>
> Advokatrådet anfører, at undtagelsen i den gældende hvidvasklov udgår af lovteksten, hvorfor det bemærkes, at de administrative byrder for pengeinstitutter og advokater ved anvendelse af fælles klientbankkonti vil blive helt uoverskuelige, såfremt undtagelsen ikke kan opretholdes. Advokatrådet tilslutter sig Finansrådet og Realkreditforeningens bemærkninger.
> ...
> Kommentar
>
> Der er ikke muligt i henhold til 4. hvidvaskdirektiv generelt at fastsætte en undtagelse for fælles klientkonti, men det præcises i bemærkningerne til § 22, i hvilket omfang og under hvilke betingelser, der kan føres samlekonti uden at det kontoførende institut skal have oplysninger om de reelle ejere af kontoen. Dette vil være i tilfælde, hvor advokaten selv er undergivet regler svarende til denne lov, kundeforholdet med advokaten vurderes som begrænset risiko, og virksomheden eller personen vurderer, at advokaten har etableret tilstrækkelige forebyggende foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme. Det kan være nødvendigt f.eks. at vurdere advokatens skriftlige procedurer samt at foretage stikprøver af advokatens mulighed for at udlevere identitetsoplysninger på forespørgsel.
> På samme måde er det et krav, at advokaten er omfattet af hvidvaskloven og har foretaget kundekendskabsprocedurer."

Spørgsmålet om indgrebet i tavshedspligten behandles således i Advokatrådets høringssvar:

”Advokatrådet, Danske Advokater og Finans Danmark har gennem længere tid bidraget til arbejdet med at finde en løsningsmodel på disse modsatrettede forpligtelser, hvilket ikke har vist sig muligt, da der er tale om en reel regelkollisson af en karakter, som vurderes kun at kunne løses gennem ændret lovgivning.
Det hilses derfor velkomment, at Justitsministeriet med nærværende forslag til ændring af hvidvaskloven har søgt at løse regelkonflikten mellem på den ene side advokaters tavshedspligt og på den anden side hvidvaskreglerne.
Advokatrådet finder det dog grundlæggende problematisk, at tavshedspligten endnu engang bliver udhulet og er i princippet uenig i denne forringelse af advokaters tavshedspligt. Advokaters tavshedspligt er en af hjørnestenene i retssamfundet. Den er med til at sikre, at borgere og virksomheder kan have fuld tillid til uafhængige rådgivere, som kun tjener klienternes interesser og således ikke samtidig tjener myndighederne. Tavshedspligten tjener samtidig det formål at sikre, at alle har mulighed for at henvende sig til en advokat og få rådgivning uden risiko for, at andre får viden om dette.
Samtidig ser Advokatrådet det som helt centralt, at advokatbranchen bidrager til at løfte den vigtige samfundsopgave, der ligger i at bekæmpe hvidvask og har forståelse for de samfundsmæssige hensyn, der gør, at pengeinstitutterne har brug for at kunne identificere de klienter, der har midler indestående på samleklientbankkonti, således, at pengeinstitutterne kan opfylde deres kundekendskabsforpligtelser og dermed reducere risikoen for hvidvask.
Da det ikke har vist sig muligt at finde en anden løsning på regelkonflikten end at forpligte advokater til at stille identitetsoplysninger på deres klienter til rådighed for pengeinstitutterne, støtter Advokatrådet overordnet lovforslaget.”

Danske Advokaters høringssvar indeholdt:

”Efter de gældende regler kan advokater som udgangspunkt ikke videregive klienters identitetsoplysninger til andre, herunder pengeinstitutter uden klientens samtykke, da advokaten er underlagt tavshedspligt.
Med lovforslaget vil advokater blive forpligtet til at indhente identifikationsoplysninger (id-oplysninger) fra alle klienter, der har midler på advokatens samleklientkonto, og stille disse til rådighed for den kontoførende bank.
Formålet med lovforslaget er således, at bankerne skal have adgang til id-oplysninger på alle med midler på klientkontoen, så de kan foretage den allerede i dag lovpligtige kundekendskabsprocedure (KYC) for at kunne forebygge hvidvask.
Danske Advokater støtter, at der nu skabes klarhed om advokatvirksomheders pligt til at gøre id-oplysninger tilgængelige for bankerne i form af en egentlig lovhjemmel.
...
Uddybende bemærkninger
1. Tavshedspligten
Advokater har en særlig status i retsstaten. Advokatens tavshedspligt, vidneudelukkelsesrettighed og klientfortrolighed er vigtige elementer for at

> skabe et fortroligt rum mellem advokat og klient, og dermed for advokatens muligheder for at sikre klientens retssikkerhed bedst muligt.
> Danske Advokater er forstående over for lovforslagets overordnede formål. Dog vil vi gerne flage vigtigheden af ikke at udhule advokaters tavshedspligt. Derfor er det vigtigt, at lovforslaget og fremgangsmåden ikke får afsmittende virkning på andre områder."

Den anden udgave har sit ophav i lovforslag L 12, der blev vedtaget 4.12.2025. "Lovændringen" består alene i en ændring af en note på forsiden og så i nye bemærkninger. Disse bemærkninger bygger på fortolkningsbidrag fra EU-Kommissionen, der fører til, at kendskabsoplysninger vedr. juridiske personer kan indskrænkes til den juridiske persons navn og CVR-nummer.[618]

EU-domme:

Der er ikke nærmere i forslaget eller i høringssvar taget stilling til EU-domstolens afgørelse i Orde van Vlaamse Balies, Belgian Association of Tax Lawyers, m.fl-v- Vlaamse Regering, **C-694/20 af 8. december 2022**, og F SCS / Ordre des avocats -v- Luxembourg **C-432/23 af 26. september 2024**, og disses betydning i relation til opretholdelse af advokaters tavshedspligt.

I sagen **C-694/20**, der blev behandlet i Store Afdeling, er resultatet:

> "Artikel 8ab, stk. 5, i Rådets direktiv 2011/16/EU af 15. februar 2011 om administrativt samarbejde på beskatningsområdet og om ophævelse af direktiv 77/799/EØF, som ændret ved Rådets direktiv (EU) 2018/822 af 25. maj 2018, er ugyldig, henset til artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, for så vidt som medlemsstaternes anvendelse af denne bestemmelse bevirker, at en advokat, der optræder som mellemmand som omhandlet i artikel 3, nr. 21), i dette direktiv, som ændret, når vedkommende på grund af sin tavshedspligt er fritaget fra indberetningspligten som fastsat i artikel 8ab, stk. 1, i det nævnte direktiv, som ændret, straks skal underrette enhver anden mellemmand, som ikke er advokatens klient, om de indberetningsforpligtelser, der påhviler denne mellemmand i henhold til artikel 8ab, stk. 6."

I forbindelse med en præjudiciel forelæggelse fastslog Domstolen i **C-432/23**, at de påbud til en advokat om at give forvaltningen al dokumentation og alle oplysninger om advokatens forhold til sin klient vedrørende selskabsretlig rådgivning tilsidesætter den grundlæggende ret til respekt for kommunikationen mellem en advokat og dennes klient.

Efter at have modtaget en anmodning fra de spanske skattemyndigheder på grundlag af direktiv 2011/16 (Rådets direktiv af 15.2.2011 om administrativt samarbejde på beskatningsområdet) fremsendte skatteforvaltningen i Luxembourg i løbet af 2022 afgørelser til F SCS, et advokatfirma, der er oprettet som kommanditselskab i Luxembourg,

[618] Hvis den juridiske person ikke har et CVR-nummer, skal der indhentes "lignende", hvad det så måtte være for Danmarks utallige foreninger og klubber, der ikke skal registreres med CVR-nummer?

der pålagde F at fremlægge alle tilgængelige dokumenter og oplysninger vedrørende de tjenesteydelser, som F havde leveret til K, der er et spansk selskab, i forbindelse med at dette selskab erhvervede en virksomhed og en majoritetsandel i et selskab. **F svarede, at firmaet ikke var i besiddelse af oplysninger, der ikke var omfattet af tavshedspligt.** F præciserede også, at firmaets fuldmagt i forbindelse med de omhandlede sagsakter ikke var af skattemæssig karakter, men udelukkende vedrørte selskabsretten[619]. Forvaltningen pålagde F en skattebøde for ikke at have efterkommet en sidste afgørelse om påbud. F anlagde derefter et annullationssøgsmål til prøvelse af dette påbud.

Rettens konklusion er:

> "Artikel 7 og artikel 52, stk. 1, i chartret om grundlæggende rettigheder skal fortolkes således, at de er til hinder for et påbud som det, der er beskrevet i nærværende domskonklusions punkt 1, der er støttet på en national lovgivning, hvorefter en advokats rådgivning og repræsentation på skatteområdet ikke, medmindre der er risiko for strafferetlig forfølgning af klienten, er omfattet af den skærpede beskyttelse af kommunikationen mellem en advokat og dennes klient, som er sikret ved denne artikel 7."

Vi mener, at de nævnte afgørelser burde have ført til indsigelser mod indgrebet i tavshedspligten, og muligt kan føre til en retlig afgørelse af lovligheden i relation til Chartrets artikel 7 og artikel 52, stk. 1.

Vedrørende hvidvaskforpligtelser henvises i øvrigt til speciallitteraturen.[620]

[619] § 177, stk. 2, i loi générale des impôts du 22 mai 1931 (den almindelige skattelov af 22.5.1931, herefter »den luxembourgske skattelov«) (Mémorial A 1931, nr. 900), forbyder en advokat, der er omfattet af en anmodning om meddelelse af oplysninger til myndighederne, at nægte adgang til det, som den pågældende er blevet betroet under udøvelsen af sit erhverv, for så vidt som der er tale om forhold, som vedkommende har fået kendskab til i forbindelse med sin rådgivning eller repræsentation i skattesager, og medmindre der er tale om spørgsmål, hvis besvarelse ville udsætte klienten for en risiko for strafferetlig forfølgning.

[620] Se bl.a. David Moalem & Lars Lindencrone Petersen: Hvidvaskloven af 2017 med kommentarer (2019) og Peter Bang , Hans Fogtdal & Peter Schradieck: Hvidvaskloven med kommentarer (2020) og en serie af artikler - Randrup, Julie: "Kundekendskabsprocedurer generelt" Advokaten 4/2024, Randrup, Julie: "Kundekendskabsprocedure for fysiske personer" Advokaten 1/2025, Randrup, Julie: "Kundekendskabsprocedure for selskaber" Advokaten 2/2025, samme "Kundekendskabsproceduren for juridiske personer" Nyhedsbrevet Advokaten # 8 2005

19. Klientmidler[621]

Retsplejelovens § 142

De regler, der er fastsat i medfør af § 127 om behandlingen af betroede midler, gælder for personer,
1) hvis ret til at udøve advokatvirksomhed er ophørt i medfør af §§ 137-139,
2) der har deponeret sin beskikkelse i Justitsministeriet i medfør af § 141, eller
3) der er frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed i medfør af § 147 c, stk. 5 eller 8.
Stk. 2.Advokatrådet fører tilsyn med, at de personer, der er nævnt i stk. 1, overholder reglerne, som er fastsat i medfør af § 127.
Stk. 3.Reglerne gælder, indtil Advokatrådet bestemmer, at de skal ophøre hermed, dog højst i 12 måneder fra tidspunktet, hvor Advokatrådet er blevet bekendt med det forhold, som begrunder tilsynet efter stk. 2. Advokatrådet kan underrette den pågældendes klienter om det forhold, som begrunder tilsynet efter stk. 2 og om betydningen heraf.
Stk. 4.Stk. 2 og 3 finder tilsvarende anvendelse for et advokatselskab, jf. § 124, eller et fællesskab af advokater, der omdannes eller ændrer formål.
Stk. 5. De personer og selskaber, der er nævnt i stk. 1 og 4, kan indklages til Advokatnævnet for overtrædelse af de regler, som er fastsat i medfør af § 127, jf. stk. 1. For sagens behandling i Advokatnævnet finder reglerne i kapitel 15 b tilsvarende anvendelse.

19.1 Betroede midler[622]

Grundlaget for reglerne om klientkontomidler findes i Retsplejelovens § 127, hvoraf fremgår, at Advokatsamfundet udarbejder de nærmere regler.

De af Advokatsamfundet udarbejdede regler findes i klientkontovedtægten.[623] En tilsidesættelse er en tilsidesættelse af god advokatskik.

En advokat håndterer i praksis ofte penge på vegne af en klient. For at beskytte klienten er følgende regler fastsat i klientkontovedtægten:

- en advokat skal altid holde klienternes midler adskilt fra egne midler,
- klientmidler skal anbringes i et pengeinstitut uden ugrundet ophold,
- klientkontomidler skal forrentes over for klienten efter nærmere regler i klientkontovedtægten, hvis indeståendet er mere end 25.000 kr., eller hvis klientens midler har været separeret på særskilt konto. Dette gælder dog som udgangspunkt ikke, hvis afregning sker over for klienten senest 14 dage efter beløbets modtagelse,
- der skal hver dag foretages klientkontoregulering således, at det sikres, at udvisende i advokatens bogholderi svarer til klientkontienes udvisende i banken.
- advokaten skal mindst en gang om måneden foretage afstemning mellem bogføringen af klientkontiene og udskrifter fra banken.

[621] Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (2022) s. 581 ff.
[622] En lærerig dom, der udenfor advokatverdenen illustrerer behovet for klientkontoreglerne om behandling af betroede midler er **Sø-og Handelsretten dom af den 5. marts 2024 i sag BS-25530/2023**, hvor stridspunktet var om spilgevinster, der blev særskilt bogført at spiludbyderen var separatist midler i konkurs. De var registreret – men ikke separeret.
[623] Bekendtgørelse 2025-09-28 nr. 1209 om godkendelse af vedtægt om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler. Advokatsamfundet har udgivet: "Vedtægt om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler Vejledning og kommentarer" (2021)

- Advokatsamfundet fører tilsyn med, at advokater overholder klientkontoreglerne. Tilsidesættelse af reglerne udgør en tilsidesættelse af god advokatskik, som kan indbringes for Advokatnævnet, og sanktioneres med bøde. I grove tilfælde kan advokaten frakendes sin bestalling.

Det er afgørende for klientens sikkerhed – og dermed også for advokaternes ret og evne til at håndtere midler for klienten – at disse regler overholdes [624].

U.2000.2281H: Advokat A undlod gennem flere år - trods gentagne anmodninger herom - på fyldestgørende måde at dokumentere, hvordan der var forholdt med de midler, han havde modtaget på en tidligere klients vegne. For tilsidesættelse af god advokatskik blev advokat A i medfør af Retsplejelovens § 147 c, stk. 1, tildelt en irettesættelse.

Sanktionen i den sag er i dag på ingen måde retvisende. Fra 2015 betragtes manglende indsendelse af klientkontoerklæring for en grov tilsidesættelse med en bøde på 20.000 kr. i førstegangstilfælde[625].

Østre Landsrets dom af 16. september 2005 i sag B-6-04: Et advokataktieselskab A var – efter en revisorundersøgelse - idømt en bøde for at hæve salær uden bogføring, manglende daglige reguleringer, manglende månedlige afstemninger i EDB bogføringen, betaling af privatomkostninger fra klientkontoen, manglende medvirken i forbindelse med revisors undersøgelse, samlekonto for flere klienter med tilknytning, men ikke identitet og etablering af datterselskab, der ikke var advokatselskab.
Advokatnævnet fastsatte en bøde til hver af advokaterne på 15.000 kr. [i dag (nok) svarende til 30.000 kr. til hver. På daværende tidspunkt blev grov tilsidesættelse normalt takseret til 10.000 kr.].
Herudover fik advokataktieselskabet A yderligere en bøde. Advokataktieselskabet A gik dog konkurs inden sagen blev forelagt for landsretten.
Landsretten frifandt for et hævet salær uden faktura, da det måtte være en bogholderifejl, samt for ikke at have lavet månedlige afstemninger i overensstemmelse med klientkontovedtægtens § 6[626], da et moderne Edb-system automatisk foretager en sådan afstemning daglig.
Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse for så vidt angår de øvrige forhold.
Landsretten fastslog også, at det ikke er foreneligt med Retsplejelovens § 124 at have et datterselskab, der er et ikke-advokataktieselskab.
Bøden blev nedsat til 10.000 kr. til hver [i dag svarende til 20.000 kr. for grov tilsidesættelse af god advokatskik].
Sagen blev indbragt for Højesteret af advokaterne, der imidlertid ikke deltog i forberedelsen og hævede sagen få dage før hovedforhandlingen.

Østre Landsret dom af 24. maj 2016 i sag B-1466-15: Landsretten lagde på baggrund af udskrift af klientkontoen vedrørende 2009 og udskrift af kontoudtog vedrørende klienterne X og Y til grund, at Advokat A ikke ved den skete bogføring, til enhver tid har kunnet vise det samlede klienttilsvar af betroede penge.

---

[624] Bl.a. i Advokaten 1/2020 side 48f. er der omtalt advokatnævnskendelser om forskellige tilsidesættelser.
[625] Tine Rønde: Skærpelse af bødeniveauet ved manglende indsendelse af klientkontoerklæring - Advokaten 1/2015 side 41. **Retten i Glostrups dom af 18. oktober 2019 i sag BS-34889/2018** er en undtagelse, der bl.a. er begrundet i helt specielle personlige forhold, der førte til en mindre sanktion.
[626] Dagældende nu § 5, jf. yderligere nedenfor under 19.4.1

Landsretten lagde endvidere efter bevisførelsen, herunder bl.a. revisorrapport, til grund, at der ikke er sket bogføring hver arbejdsdag, og at der ikke er foretaget daglig regulering og afstemning, ligesom der endvidere ikke er dokumentation for, at der er sket månedlig afstemning af, om summen af de enkelte mellemværender stemte med det samlede klienttilsvar.
Efter bevisførelsen blev det endelig lagt til grund, at Advokat A i strid med Advokatsamfundets vedtægt ikke har foretaget det fornødne til opretholdelse af en gyldig ansvarsforsikring og garanti i perioden 1. oktober 2010 til 1. juni 2011, og at Advokat A – trods Advokatrådets rykkerskrivelser – ikke indsendte klientkontoerklæring pr. 31. december 2010.
Landsretten tiltrådte på denne baggrund, at Advokat A havde overtrådt bestemmelserne i henholdsvis klientkontovedtægtens § 1, stk. 1 og 3, § 2, stk. 4, § 6 og § 10, og i Advokatsamfundets vedtægt §§ 61 og 62[627], og tilsidesat god advokatskik.
Det forhold, at der i perioden alene har været en begrænset aktivitet i advokatvirksomheden, kunne ikke føre til at fritage advokaten for ansvar for manglende overholdelse af de nævnte forpligtelser. Det oplyste om advokaten og ægtefællens sygdom kunne heller ikke føre til fritagelse for ansvar.
Efter en samlet vurdering tiltrådte landsretten henset til karakteren af de skete tilsidesættelser af henholdsvis klientkontovedtægten og Advokatsamfundets vedtægt, at der ikke var grundlag for at nedsætte bøden på 50.000 kr.

I et opgør mellem advokater, hvor Advokat A1 havde haft Advokat A2 ansat, forlod Advokat A2 kontoret og medtog sine klienter – men Advokat A1 afregnede ikke indeståender på klientkontoen i dødsboer, der ikke længere blev behandlet på hans kontor men hos Advokat A2. Beløbende blev tilbageholdt, da Advokat A1 mente at have et salærtilgodehavende.
Det blev naturligt af Advokatnævnet anset for en tilsidesættelse af god advokatskik, hvilket både byret og **Østre Landsret i dom af 3. oktober 2022 i sag BS-11880/2021** stadfæstede.

19.1.1 Brugen af klientkontoen[628]

Et relativt nyt misbrug af klientkonto er dukket op i kølvandet på bankernes restriktive accept af kunder bl.a. på grund af hvidvaskreglerne; Klientkontoen anvendes som driftskonto for en klient. Dvs. at klienten, der ikke kan få en almindelig bankkonto, træffer aftale med advokaten om, at advokatens klientkonto – samlekonto eller separatkonto – er klientens daglige driftskonto.

Det er i strid med god advokatskik og ofte også i strid med hvidvaskloven.[629]

Den nævnte brug af klientkonto har ført til indførelse af en ny bestemmelse:

Artikel 74.

”En advokat, der på vegne af sin klient modtager penge som led i advokatvirksomhed (klienttilsvar), skal til enhver tid overholde

[627] Dagældende bestemmelser
[628] Se også brugen i U.2026.1942H
[629] Lars Økjær Jørgensen i Advokatsamfundets nyhedsbrev fra7. november 2023: ”Advokater må ikke lege bank” og Katrine Hartmann: ”Når klientkontoen anvendes til drift”, Advokaten # 4, 2003.

gældende regler om varetagelse af betroede midler, herunder klientkontovedtægten.
Stk. 2. En advokat må ikke anvende sin klientkonto til brug for klientens eller tredjemands drift (driftskonto), medmindre dette sker som led i advokatvirksomhed for eksempel i form af bobehandling. At en advokat stiller sin klientkonto til rådighed som driftskonto udgør ikke i sig selv et advokatopdrag.
Stk. 3. En advokat må ikke lade sine klienters midler opbevare på andre advokaters klientbankkonti eller selv opbevare klientmidler for andre advokater." [630]

I begrundelsen for tilføjelse af denne bestemmelse anfører Advokatrådet:

> "Der … tilføjes … nye bestemmelser om, at advokater ikke må anvende klientkontoen som driftskonto for klienter eller tredjemand, medmindre det sker som led i advokatvirksomhed (ny artikel 74). Det betyder i praksis, at advokaten ikke må "lege bank" og betale løbende udgifter som for eksempel løn, regninger og indkøb for sine klienter. Hertil er der dog undtagelser, da det for eksempel vil være nødvendigt for bobestyrere, og i andre opgaver med bobehandling, at kunne tage sig af løbende udgifter og indtægter for at kunne afslutte et bo.
>
> Endelig gøres det med de nye ændringer også tydeligt, at advokater ikke må lade sine klienters midler opbevare på andre advokaters klientbankkonti eller selv opbevare klientmidler for andre advokater."[631]

Advokat A og hans anpartsselskab, ApS, modtog 4.736.340,59 fra selskab C, hvis driftskonto var blevet opsagt, og efterfølgende overførte beløbene til diverse af C's kreditorer og til egen fakturaer. I U.2024.342Ø blev både advokat A og ApS dømt til at betale det fulde beløb til C's konkursbo, da handlingerne blev anset for erstatningspådragende.
Under sagen blev advokat A af Advokatnævnet idømt en bøde på 100.000 kr. og betinget frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed med en prøvetid på 2 år.[632]

19.2 Klienttilsvarskonto

Se ovenfor, **Østre Landsret dom af 24. maj 2016 i sag B-1466-15.**

19.3 Indsættelse på klientkonti

Ingen domstolsafgørelser.

[630] Gældende fra 1. juli 2025
[631] Det kan undre, at Advokatrådet angiver, at udvidelsen af AER sker "på baggrund af tv-dokumentaren Den sorte svane". Reglerne følger ved vedtagelsen af Advokatnævnets praksis, og det er vel juridisk den rette baggrund.
[632] **Advokatnævnets kendelse af 29. september 2023 i sag 2022-4302**.

19.4 Daglig bogføring og daglig regulering[633]

Østre Landsrets dom af 14. februar 2002 i sag B-174-01. Ved revisionsgennemgang blev det konstateret, at advokat A havde overtrådt klientkontovedtægtens[634] § 2, stk. 4, om daglig regulering (efter dispensation: ugentlig regulering) og § 6 om afstemning af tilsvar.
Advokat A anførte, at den manglende regulering og afstemning skyldtes, at advokat A havde måtte udskifte sin hidtidige bogholder, og at den nye bogholder ikke viste sig i stand til at føre bogholderiet på betryggende vis. Da advokat A opdagede dette, reetablerede den tidligere bogholder bogholderiet.
Advokat A blev pålagt en bøde på 3.000 kr. [i dag svarende til mindst 10.000 kr.], for tilsidesættelse af klientkontovedtægtens[635] § 2, stk. 4, jf. stk. 5 og § 6. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets kendelse.

Østre Landsrets dom af 27. september 2007 i sag B-432-06. Advokat A havde i strid med dagældende bekendtgørelse om advokatselskaber anvendt sit tidligere advokatselskab til at drive virksomhed med andet formål end advokatvirksomhed. Herudover havde advokat A – under ikke belastende omstændigheder – overtrådt klientkontovedtægten ved ikke i en kort periode at have bogført og foretaget regulering på klientkontoen hver arbejdsdag.
Advokatnævnet havde pålagt A en bøde på 5.000 kr. [i dag svarende til 10.000 kr.]. Landsretten stadfæstede Advokatnævnets afgørelse, herunder tilsidesættelsen af god advokatskik ved ikke at have ført bogholderiet **hver arbejdsdag**.

I **Retten i Koldings dom af 6. november 2017 i sag BS 10-630/2016** blev det stadfæstet at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke dagligt at have ført bogholderi således, at det til enhver tid kunne vise de enkelte mellemværender samt størrelsen af advokatens samlede tilsvar af betroede penge (klienttilsvaret), samt - ikke dagligt at have sikret, at der var overensstemmelse mellem klienttilsvaret og det samlede indestående på klientbankkontiene - der var en uafklaret difference på 5.803,01 kr., jf. klientkontovedtægtens[636] § 18, jf. § 1, stk. 3, jf. stk. 1, og § 2, stk. 4, jf. retsplejelovens § 126, stk.1, jf. § 127.

19.4.1 Månedlig kontrol[637]

Det er for så vidt en historisk teknisk betinget bestemmelse, der ikke var med i de oprindelige regler, jf. Justitsministeriets bkg. nr. 387 af 20/7 1940. De trådte i kraft 1/1 1942.
I bl.a. en artikel/manuskript til indlæg fra revisor P. J. Aarup, Klientkonto, Sagførerbladet B.17 fra 1941 s. 245—56 angiver revisoren nogle svagheder i klientkontosystemet, der

[633] Se **Østre Landsret dom af 24. maj 2016 i sag B-1466-15,** hvor spørgsmålet var, om en meget begrænset advokatforretning kunne være en formildende omstændighed – det kan det ikke. Der kan også henvises til **Glostrup rets dom af 2. oktober 2018 i sag BS 10C-920/2017** og **Vestre Landsrets dom af 31. august 2018 i sag BS-1382/2017**, hvor overtrædelsen omfattede de tre klassiske punkter: 1) ikke dagligt at have ført bogholderi således, at det til enhver tid kunne vise de enkelte mellemværender samt størrelsen af advokatens samlede tilsvar af betroede penge (klienttilsvaret), 2) ikke dagligt at have sikret, at der var overensstemmelse mellem klienttilsvaret og det samlede indestående på klientbankkontiene, samt 3) ikke mindst en gang hver måned at have afstemt summen af de enkelte mellemværender med det samlede klienttilsvar, og gemt dokumentation herfor.
[634] Dagældende
[635] Dagældende
[636] Dagældende
[637] Se bl.a. **Vestre Landsrets dom af 31. august 2018 i sag BS-1382/2017,** nævnt ovenfor

formentlig fører til indførelsen af kravet om månedlige afstemninger, der nu findes i klientkontovedtægtens § 5:

> *"Mindst en gang hver måned skal advokaten eller advokatselskabet sikre, at summen af de enkelte mellemværender stemmer med det samlede klienttilsvar. Dokumentation for afstemningen skal opbevares i mindst to år."*

Advokatsamfundet udgav i 2021 "Vedtægt om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler", hvor reglen er omtalt:

> *"Bemærkninger til § 5*
> *Klientkontovedtægten stiller krav om, at advokaten og advokatselskabet mindst en gang hver måned afstemmer og dokumenterer de enkelte mellemværender med det samlede klienttilsvar. Denne månedsafstemning af klienttilsvaret skal bruges til løbende at give et retvisende billede af, hvor meget klienterne hver især og samlet har til gode hos advokaten og advokatselskabet. Ved afstemning af klienttilsvaret opgøres tilsvar og tilgodehavende på hver enkelt sag, og summen af tilsvaret på de enkelte sager afstemmes op imod det samlede tilsvar og tilgodehavende i henhold til tilsvarskontoen (jf. råbalancen). Det samlede tilsvar skal naturligvis svare til indestående på klientbankkonti i pengeinstituttet (jf. kontoudskrifter).* ***Afstemning af klienttilsvaret er en ekstra kontrol for at sikre sig, at alle bevægelser, som påvirker klienttilsvaret, er medtaget og bogført korrekt på de rigtige konti.*** *Der er således tale om en periodeafstemning af klienttilsvaret, som skal ske mindst en gang om måneden. Det kan imidlertid være en god idé løbende at afstemme klienttilsvaret for på et så tidligt tidspunkt som muligt at opdage og korrigere eventuelle bogføringsfejl. Der påhviler endvidere advokaten og advokatselskabet en dokumentationspligt for den månedlige afstemning af klienttilsvaret. Denne dokumentation skal opbevares i mindst 2 år og skal til enhver tid på forlangende kunne fremvises til revisor i forbindelse med revisorerklæringen, en besluttet revisorundersøgelse eller til Advokatrådets sekretariat i forbindelse med et tilsynsbesøg. Det er således ikke tilstrækkeligt, at klienttilsvaret løbende afstemmes på skærmen uden udskrift eller anden form for skriftlig dokumentation for den månedlige afstemning." (vor fremhævelse)*

Reglen stammer tilbage fra de gode gamle dage, da der var kassebog og hovedbog (reskontro)[638], og hvor der blev bogført i hånden i kassebogen og ligeledes overført til de enkelte klienters konti. Klientbankkontoen var ikke en integreret del af selve bogholderiet, en blev ført i f.eks. en særlig kolonne i kassebogen. Der skulle foretages en særskilt sammentælling af klientkontobevægelser og disses indflydelse på tilsvaret. Der var adskillige fejlmuligheder, og det fortsatte op i tiden med bogføringsmaskiner.

Når den moderne advokat vover sig til bogholderiet, er det er bogholderisystem, hvor klienttilsvaret er en integreret del af systemet, og hvor der automatisk sker afstemning af klienttilsvar ved hver bogføring. Det stemmer hver dag. Hvis der ikke sker regulering vil det

[638] Jf. Aarups ovennævnte fantastiske artikel om bogføring i en sagførervirksomhed.

vise sig hver dag – så det er i moderne tider svært at finde en begrundelse for de månedlige afstemninger af noget, der stemmer hver dag – men der findes selvfølgelig gamle bogføringssystemer om end kassebog og reskontro vel er udfaset.

Under alle omstændigheder virker det lidt voldsomt i anklageskrifter som i **Vestre Landsrets dom af 31. august 2018 i sag BS-1382/2017** både at tiltale for 1) ikke dagligt at have ført bogholderi således, at det til enhver tid kunne vise de enkelte mellemværender samt størrelsen af advokatens samlede tilsvar af betroede penge (klienttilsvaret), 2) ikke dagligt at have sikret, at der var overensstemmelse mellem klienttilsvaret og det samlede indestående på klientbankkontiene, og 3) ikke mindst en gang hver måned at have afstemt summen af de enkelte mellemværender med det samlede klienttilsvar, og gemt dokumentation herfor. Det 2. punkt er vel i sig selv overtrådt ved nr. 1 og sidste punkt er vel herefter også givet?

Østre Landsret har da også i dom af 16. september 2005 i sag B-6-04[639] forstået, at moderne bogføringssystemer gør bestemmelsen overflødig – men der findes stadig advokater, der har gamle systemer, og der er bestemmelsen relevant.

19.5 Hævninger fra klientkonti

Se **U.2006.429H**, der omtales under det følgende punkt.

I **Københavns Byrets dom af 15. september 2015 i sag BS 37A-964/2015** var Advokat A administrator af en ejerforening, men blev opsagt. Advokat A hævede salær uden senest samtidig hermed at have udstedt faktura. Dette er i strid med klientkontovedtægten og i strid med god advokatskik. Det var også i strid med god advokatskik, at advokat A hævede salær, selvom bestyrelsen ville vende tilbage senere med tilkendegivelse af, om de kunne godkende regningen. Ligeledes i strid med god advokatskik, at A udarbejdede og hævede salær for arbejde som administrator efter, at bestyrelsen havde tilkendegivet, at de ikke kunne godkende honoraret og bedt ham om at tilbageføre beløbet. Salær skulle være tilbageført, da administrationen var opsagt, og der kom indsigelser.

19.6 Renter

Reglerne om forrentning af klientmidler findes i klientkontovedtægtens § 11:

> ”
>
> *Stk. 1. Advokaten eller advokatselskabet har pligt til, medmindre særlig aftale foreligger, at afgive indvundne renter af sit tilsvar over for en klient eller anden berettiget person efter de i stk. 2-7 anførte regler.*
>
> *Stk. 2. Har klienters midler været separeret på separat klientbankkonto, er rentebeløbet uanset nedenstående regler den på den separate konto indvundne rente.*
> *Stk. 3. Rentebeløb under 500 kr. er ikke omfattet af pligten til at afgive rente.*

[639] Se ovenfor under 19.1

Stk. 4. Der afgives ikke rente, såfremt afregning sker senest 14 kalenderdage efter beløbets modtagelse.
Stk. 5. Der afgives ikke rente i perioder, hvor tilsvaret ikke overstiger 25.000 kr.
Stk. 6. Uanset bestemmelserne i stk. 4 og 5 afgives der rente, hvis undladelse heraf fører til et for den berettigede urimeligt resultat.
Stk. 7. Renten tilskrives ved sagens afregning, eller når den tilskrives af pengeinstituttet, dog mindst en gang om året."

U.2006.429H: Advokat A idømt bøde på 50.000 kr. for grov og gentagende tilsidesættelser af god advokatskik, jf. Retsplejelovens § 147 c, stk. 1. Advokat A havde bl.a. ikke forrentet sit tilsvar over for klienten.
Bødens størrelse afspejlede forseelsens grovhed, flere tidligere tilsidesættelser samt flere samtidige tilsidesættelser. Refereret yderligere under 9.2.

Retten i Lyngbys dom af 3. juni 2011 i sag BS 150-2593/2009. Der var ikke udbetalt renter af ca. 500.000 kr., og forrentningen skete først 3 måneder efter. Det var en tilsidesættelse af klientkontoreglerne og herved en tilsidesættelse af god advokatskik.

Afregning skal omfatte de *klientkontorenter*, der måtte tilkomme klienten. En afregning af renter, der først fremkom efter påkrav, er en tilsidesættelse. Det indgik med andre forhold i **Københavns Byrets dom af 22. december 2014 i sag BS 38A-182/2014**.

19.7 Tilsyn - Årlig klientkontoerklæring

19.7.1 Manglende klientkontoerklæring

U.1998.1110/1H: Advokat A pålagt bøde på 3.000 kr. [i dag 10.000 kr.], fordi A havde tilsidesat god advokatskik ved at have overtrådt klientkontovedtægtens[640] § 17, jf. § 10, da advokat A ikke havde indsendt klientkontoerklæring pr. 31. december 1993. Erklæringen skulle være Advokatrådet i hænde senest den 1. april 1994.
Det fremgik, at Advokatrådet havde fremsendt rykkerskrivelser den 22. juni og den 28. juli 1994.
Advokat A påstod for Højesteret kendelsen ophævet som ugyldig med henvisning til, at han havde indsendt en erklæring inden udløbet af den frist, der var sat i skrivelsen af 22. juni 1994, og at det ikke i kendelsen var fastslået, at der var fejl eller mangler ved erklæringen. Da erklæringen ikke som krævet var forsynet med oplysninger og attest fra en statsautoriseret eller registreret revisor, hvilket krav Advokatrådet havde gentaget i skrivelsen af 28. juli 1994, var der ikke grundlag for at tage advokat A's påstand om ophævelse af Advokatnævnets kendelse til følge.

Københavns Byrets dom af 8. oktober 2010 i BS 41B-2100/2010. En "normalbøde" på 10.000 kr. for manglende indsendelse af klientkontoerklæring blev nedsat til 5.000 kr. på grund af helt specielle omstændigheder. Pågældende var blevet fritstillet fra ansættelse som advokat, og pågældende havde angiveligt efterladt underskreven erklæring hos den tidligere arbejdsgiver. Pågældende havde ikke modtaget erindringsskrivelser, der på grund af advokatens manglende orientering af Advokatsamfundet om adresseskift, jf. vedtægtens [641] § 45, stk. 3, var sendt til den tidligere arbejdsgiver. Arbejdsgiveren havde ikke indsendt den af medarbejderen efterladte erklæringen og heller ikke videresendt rykkerskrivelserne.

Der er nu fast praksis for, at der gives 10.000 kr. i bøde, når der ikke indsendes klientkontoerklæring, og Advokatrådet som tilsynsmyndighed rejser sag efter rykkere.

Manglende indsendelse af klientkontoerklæring fører ultimativt til frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed[642]. En lidt speciel situation er følgende dom, hvori indgik sygdom og ret begrænset betydning.

Vestre Landsrets dom af 26. marts 2015 i sag V.L. B-2035-14. Der var tale om en frakendelsessag, der dog endte med en bøde på 20.000 kr.
Advokat A deponerede sin beskikkelse den 11. januar 2010, men havde fortsat i strid med klientkontovedtægten[643] § 11 a ca. 11.000 kr. klientmidler, indsendte ikke revisor bekræftet erklæring inden en måned fra deponeringen, jf. klientkontovedtægten § 11 a, stk. 2, og indsendte ikke rettidigt klientkontoerklæring for året før deponering, jf. klientkontovedtægten § 10, stk. 1[644].

---

[640] Dagældende
[641] Dagældende – nu § 57
[642] Frakendelse var for eksempel tilfældet i **Advokatnævnets kendelse af 10. marts 2010 i j.nr. 2009-02-0103**. Sagen blev begæret indbragt for retten, men advokaten tog senere bekræftende til genmæle. Sagen vedrørte tre års manglende klientkontoerklæringe r i sammenhæng med 5 tidligere sanktioner, herunder også et års klientkontoerklæring.
[643] Dagældende, hvilket også omfatter de følgende henvisninger.
[644] Nu § 15

På grund af flere tidlige alvorlige tilsidesættelser af klientkontoreglerne frakendte Advokatnævnet retten til at drive advokatvirksomhed i 3 år, hvilket byretten stadfæstede. Landsretten fandt, at der var grund til at antage, at pågældende ikke i fremtiden ville udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde, men fandt i formildende retning, at forholdene ikke i sig selv var grove, at han havde rettet for sig, da han blev gjort opmærksom på forholdene 1 og 2 og den manglende indsendelse af klientkontoerklæringen ikke kunne føre til en frakendelse, hvorfor der blev fastsat en bøde.
Advokaten havde bestridt Advokatnævnets kompetence, da han havde deponeret – men heri fik han ikke medhold.

På delvis linje hermed er **Østre Landsrets dom af 4. september 2017 i sag B-2109-16**, der var en "simpel" afgørelse om manglende indsendelse af klientkontoerklæring i et gentagelsestilfælde. Østre Landsret fik anledning til at tage stilling til flere spørgsmål, med det faktuelle udgangspunkt, at der ikke var indsendt klientkontoerklæring: 1) selve det generelle bødeniveau, 2) gentagelsesvirkning og 3) om manglende økonomisk evne skulle medføre nedsættelse af bøden og – i en "sidebemærkning" 4) om straffelovens § 51 og EMRK artikel 6 havde betydning. Alle spørgsmål blev afgjort til støtte for Advokatnævnet.

I **Vestre Landsrets dom af 9. juni 2023 i sag BS-15990/2022** fik det ikke indflydelse på sanktionsfastsættelsen, at en manglende indsendelse af klientkontoerklæring angiveligt skyldtes sygdom.

19.7.2 Ikke deltagelse i tilsynsbesøg

Manglende deltagelse i tilsynsbesøg er en grov tilsidesættelse. Det førte i **Københavns Byrets dom af 29. april 2019 i sag BS 44C-7512/2017** til en bøde på 40.000 kr., da pågældende tidligere var sanktioneret og en bøde på 20.000 kr. blev stadfæstet af **Vestre Landsrets i dom af 5. juli 2019 i sag BS-27183/2018**.

I **Retten i Koldings dom af 6. november 2017 i sag BS 10-630/2016** blev det stadfæstet, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik **ved** ikke behørigt at have medvirket til gennemførelsen af et tilsynsbesøg, **ved** ikke at have medvirket til, at erklæring om størrelsen af det samlede tilsvar af betroede midler (klientkontoerklæringen) pr. 31. december 2014 var forsynet med fyldestgørende oplysninger fra revisor, idet advokat A ikke forudgående havde sikret, at revisor havde fuld adgang til materiale, der var nødvendig for revisors udarbejdelse af erklæringen, jf. klientkontovedtægtens[645] § 18, jf. § 10, stk. 2 og § 15, stk. 2, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, jf. § 127.

19.7.3 Ikke deltagelse i kollegiale samtaler

Manglende deltagelse i kollegial samtale efter retsplejelovens § 143, stk. 8, er i sig selv en tilsidesættelse, hvilket blev tiltrådt i **Københavns Byrets dom af 22. november 2017 i sag BS 38A-1915/2017**.

[645] Dagældende

19.7.4 Ikke deltagelse i revisorundersøgelse

I **U.2019.996V** havde advokaten undladt at medvirke til en revisorundersøgelse, og det er hel åbenbart en grov tilsidesættelse. På grund af de konkrete omstændigheder blev bestallingen dog ikke frakendt af Advokatnævnet[646].

19.8 Samtykke til hævning af klientkontomidler

U.2000.307H: Advokat A havde i 1993 på vegne en klient K modtaget et større beløb, der fremkom som overskud ved tvangsauktion over K's ejendom. På foranledning af advokat A underskrev K den 15. november 1994 en erklæring om, at midlerne ikke skulle betragtes som klientkontomidler. I 1995 fremsatte K's nye advokat over for advokat A påkrav om afregning, hvilket advokat A afviste med henvisning til, at K havde bestridt hans salærkrav og anlagt retssag mod ham.
Advokatnævnet pålagde i medfør af Retsplejelovens § 147 c, stk. 1, advokat A en bøde på 15.000 kr. [i dag nok 40-60.000 kr.]. Advokatnævnet fandt, at erklæringen af 15. november 1994 indebar en grov tilsidesættelse af reglerne om god advokatskik, samt at advokat A tillige havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at afregne over for K.
Kendelsen blev stadfæstet af både landsret og Højesteret, idet Højesteret bemærkede, *at* erklæringen af 15. november 1994 havde til formål at omgå bestemmelserne om tilsyn med klientkontomidler, *at* Advokatnævnet med rette havde fastslået, at der var tale om en grov tilsidesættelse af god advokatskik, *at* disciplinære sanktioner i medfør af Retsplejelovens § 147 c som følge af tilsidesættelse af god advokatskik ikke kan antages at være omfattet af EMRK art. 7 om tiltale og straf for kriminelle forhold, og *at* anvendelse af en disciplinær sanktion i den foreliggende sag heller ikke var i strid med princippet i straffelovens § 1.

En måske modsat situation var til pådømmelse i Retten i Aarhus dom af 31, januar 2024 i sag BS-20297/2022, hvor advokat A over en årrække havde ført en arbejdsskadesag, som førte til en indbetaling på rundt 1,2 mio. kr. i erstatning og omkostninger. Beløbet blev efter skriftlig aftale med klienten indbetalt til advokat A, da klienten ønskede at modtagne beløb opnåede kreditorbeskyttelse efter retsplejelovens § 513, ved udbetaling af advokaten til særskilt konto. I sagsforløbet var klienten til en inddraget part blevet tilpligtet at betale 100.000 kr. i omkostninger.
Advokat A modregnede sit salær for den langvarige sag og udbetalte restbeløbet til klienten på en kreditorbeskyttet konto – men advokat A betalte ikke de klienten ikendte omkostninger, og klienten blev senere rykket og pålagt omkostninger – og klagede derefter. Advokatnævnet fandt, at den manglende betaling af omkostninger til modparten var en tilsidesættelse af god advokatskik, men det ændrede retten med følgende begrundelse:

> ”Efter forklaringen fra advokat A lægger retten til grund, at han rettede henvendelse til klienten for at få afklaret, om han skulle afregne sagsomkostninger til modparten, men at han ikke kunne få noget klart svar herpå. Det må endvidere lægges til grund, at klienten modtog kopi af korrespondancen med modparten om henstand for betaling af sagsomkostningerne, ligesom han af advokat A’s faktura kunne se, at beløbet ikke var betalt. Det må endelig lægges til grund, at det beløb,

[646] Se fra samme sagskompleks **U.2016.377V**.

advokat A afregnede til klienten, blev indsat på en kreditorbeskyttet konto, jf. retsplejelovens § 513.
I al fald under disse omstændigheder, hvor advokat A ved at foretage betaling, ville have frataget klienten rådigheden over kreditorbeskyttede midler uden et udtrykkeligt samtykke, var det ikke i strid med god advokatskik at undlade at afregne sagsomkostninger til modparten. Der er således det fornødne grundlag for at tilsidesætte Advokatnævnet afgørelse[647], hvorfor advokat A's påstand om ophævelse af den del af Advokatnævnets kendelse, der vedrører afregning af sagsomkostninger, tages til følge."

Sagen er bemærkelsesværdig ved Advokatnævnets standpunkt, hvor klientens interesser tilsyneladende viger for hensynet til modparten, og ved rettens omfattende begrundelse for en "i hvert fald under disse omstændigheder" afgørelse.

20. Ansvarsforsikring, garanti og advokatens erstatningsansvar

20.1 Ansvarsforsikring og garanti

Alle advokater er forpligtet til at tegne og opretholde en ansvarsforsikring og stille garanti i overensstemmelse med Vedtægter for Det danske Advokatsamfund [648]

U.2007.111H: Advokat A havde undladt at anmelde et muligt erstatningskrav og havde ved særskilt brev givet afkald på forsikringsdækning. Begge dele blev anset for tilsidesættelse af god advokatskik.
Det samlede forløb, herunder især, at der blev givet afkald på forsikringsdækning uden tilsvarende sikkerhed, og at anmeldelse blev undladt trods gentagende opfordringer – blev bedømt som skærpende omstændigheder. Advokatnævnet idømte Advokat A en bøde på 10.000 kr. for tilsidesættelse af god advokatskik. [I dag svarende til 20.000 kr.]. Dette blev stadfæstet af landsretten og af Højesteret.[649]

Det er dog ikke alene et ansvarsspørgsmål over for klienten – en manglende tegning af ansvarsforsikring og manglende garanti medfører formentlig – også uden "forstraffe" en frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed[650]. Advokatnævnet lægger vægt på, at disse garantier er afgørende for klienten, og en manglende opfyldelse gør i sig selv, at det må befrygtes, at pågældende ikke kan udøve advokatvirksomhed på forsvarlig måde. En langvarig men sent påtalt tilsidesættelse af forpligtelserne førte i **U.2021.1536Ø** til frakendelse indtil videre.[651]

[647] Det viser hvilken vægt domstolene med rette lægger på Advokatnævnets afgørelse.
[648] Se **Østre Landsret dom af 24. maj 2016 i sag B-1466-15**, hvor der ikke var opretholdt ansvarsforsikring og garanti. Samme med forskellige klientkontoovertrædelser en bøde på 50.000 kr. – se ovenfor under 26.1
[649] Dommen er omtalt i Advokatbladet nr. 9/2006 side 46-47.
[650] Det blev resultatet i en **plenumafgørelse fra 31. maj 2013 i sag 2012-2487**.
[651] En advokat "slap billigt" med en "normalbøde" i **Østre Landsrets dom af 25. januar 2021 i sag BS-27944/2020**. Trods adskillige frister – dokumenterede han ikke inden den sidste, at der var tegnet forsikring og garanti. Der var dog søgt, modtaget tilbud – men ikke endelig givet accept.

Der kan også være knyttet andre konsekvenser til manglende tegning af ansvarsforsikring, jf. **FM2023.163**, hvor en bobestyrer blev afsat, da han ikke rettidigt stillede den fornødne sikkerhed, og da skifteretten ikke havde modtaget dokumentation for, at der var stillet den fornødne sikkerhed ved tegning af en ansvarsforsikring.

20.2 Bidrag til Advokatsamfundet

I **Retten i Koldings dom af 6. november 2017 i sag BS 10-630/2016** blev det stadfæstet, at Advokat A havde tilsidesat god advokatskik ved ikke at have betalt pligtigt bidrag til Advokatsamfundet for 2014, jf. retsplejelovens § 126, stk. 1, jf. 143, stk. 5, jf. vedtægt for Det Danske Advokatsamfund § 45.

20.3 Erstatningsansvar ctr. tilsidesættelse af god advokatskik

En advokat er – ved siden af de etiske krav til god advokatskik - underlagt særlige adfærdskrav, som, hvis de ikke følges, vil kunne medføre et erstatningsansvar for advokaten.

Ansvarsgrundlaget kan variere afhængigt af, hvilket område advokaten rådgiver indenfor.

Som altovervejende hovedregel pådrages erstatningsansvar efter culpanormen. Da, der er tale om et professionsansvar, gælder en streng culpabedømmelse, og det forudsættes, at man som fagmand overholder en høj faglig standard. En advokat forudsættes at have en særlig faglig viden og uddannelse, der danner baggrunden for hans virksomhed. Det er rent faktisk det, som han sælger, og det afspejles i advokatansvaret.

Man kan bl.a. på baggrund af dommen i **U.2015.60H** rejse spørgsmålet om samspillet eller forskellen mellem advokatansvaret for god advokatskik og erstatningsansvaret.

Emnet kan anskues dels ud fra 1) om det er en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for erstatningsansvar, at der er sket tilsidesættelse af god advokatskik, og dels ud fra 2) om det er en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for tilsidesættelse af god advokatskik, at der er handlet culpøst.

For at svare på de spørgsmål, må man have de to regelsæts forskelligheder for øje.

Tilsidesættelse af god advokatskik er grundlæggende en branchenorm, der tager et etisk udgangspunkt. Kravet om overholdelse af god advokatskik er en generel ramme for advokatens daglige arbejde, og skal løbende sikre tilliden til advokatstanden også i fremtiden.

Erstatningsretten har et konkret genoprettelsesformål, hvor den forurettede skal have mulighed for at blive økonomisk kompenseret for de skader, som andre påfører forurettede. Erstatning skal kompensere bagudrettet for det, der er sket.

Svaret er således, at der, selv om der er en overlapning[652], ikke er en automatik. Hertil kommer, at vurderingen principielt foretages forskelligt. Indholdet af god advokatskik fastsættes af Advokatnævnet med en efterfølgende kontrol af domstolene om de grænser, der fastlægges ved Advokatnævnets arbejde, medens en erstatningsretlig vurdering er en vurdering, der i det hele foretages af domstolene.[653]

Ad 1.
Der har måske været en opfattelse af, at det var *en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for erstatningsansvar, at der også forelå en tilsidesættelse af god advokatskik*[654], men sagsbehandlingsfejl, som for eksempel overskridelse af frister, er ikke nødvendigvis tilsidesættelse af god advokatskik, men de kan sagtens være erstatningspådragende, jf. nu **U.2015.60H** i det følgende[655]. Erstatningsansvar kan foreligge, hvor fejl begås af advokatens medarbejdere, men hvor der ikke er handlet culpøst af advokaten[656]. Det er kontoret som helhed, der kan handle erstatningspådragende.

Ad 2.
Vedrørende det omvendte spørgsmål om det er *en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for tilsidesættelse af god advokatskik, at der er handlet culpøst,* foreligger nu afgørelsen **U.2015.60H**, hvor sagens hovedspørgsmål angives til, om advokat A havde overtrådt god advokatskik ved ikke at sikre sig, at købesummen for en maskine, som hans klient, B, havde købt i Irland, blev deponeret og alene frigivet til sælger efter advokatens accept. Sekretæren havde ikke overført beløbet til en deponeringskonto, men til modtagerens driftskonto.

Advokaten havde uafhængig af behandlingen af sagen om tilsidesættelse af god advokatskik meddelt klienten, at "*I det omfang at fejlen medfører et tab for E er jeg således enig i, at mit kontor er erstatningspligtig*". Der blev anlagt sag mod **advokatens kontor,** der imidlertid blev frifundet, da klienten ikke kunne bevise, at der var lidt et tab, da det forudsatte, at den til grundlæggende handel var hævet med rette.

I sagen om tilsidesættelse af god advokatskik nåede Advokatnævnet til, at en sådan tilsidesættelse forelå, da advokaten ikke havde sikret sig, at købesummen blev deponeret og alene frigivet efter advokatens accept. Byretten var nået til, at der var tale om en "forholdsvis grov ekspeditionsfejl" **fortaget af sekretæren**, men fandt ved en samlet vurdering, at god

---

[652] Se f.eks. **U.2009.341H**, hvor Advokatnævnets kendelse er fremkommet under erstatningssagen og refereres i dommen.
[653] Advokatnævnet henviser konsekvent spørgsmål om erstatning til domstolene og eksempelvis **U.2009.1SH** henviser spørgsmålet om god advokatskik til advokatmyndighederne. Også **U.2014.1323Ø**, hvor den omstændighed, at der forelå et spørgsmål om erstatningskrav over for advokaten gjorde, at landsretten fandt, at "sagen (et salærkrav fra advokaten) ikke skønnes egnet til behandling ved Advokatnævnet.
[654] For revisorer findes en bastant udtalelse i den retning fra flertallet i **U.1978.653H**, men det må fremhæves, at der er væsentlige forskelle imellem "god revisorskik" og "god advokatskik". Revisorlovens § 16 definerer begrebet: "Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant under udførelse af opgaver efter § 1, stk. 2. Revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik, herunder udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader. God revisorskik indebærer desuden, at revisor skal udvise integritet, objektivitet, fortrolighed, professionel adfærd, professionel kompetence og fornøden omhu ved udførelsen af opgaverne". Henvisningen til § 1, stk. 2 indskrænker anvendelsen til: "Loven finder anvendelse ved revisors afgivelse af revisionspåtegninger på regnskaber, herunder revisors udtalelser om ledelsesberetninger i henhold til årsregnskabsloven, og ved revisors afgivelse af andre erklæringer med sikkerhed, der ikke udelukkende er bestemt til hvervgiverens eget brug". Med det udgangspunkt kan der være grundlag for Højesterets udtalelse – men den kan ikke overføres.
[655] Se også ovenfor om sagsbehandlingsfejl under kapitel 10.
[656] Søren Halling Overgaard: "Advokaters erstatningsansvar" (3. udgave 2011) antager – "som udgangspunkt" side 73, at det må antages at være en forudsætning for advokaten har handlet erstatningspådragende, at denne har handlet i strid med god advokatskik. Det fraviges dog konkret umiddelbart efter med en henvisning til en ekspeditionsfej. Der fokuseres nok i for stor udstrækning på "advokaten" og ikke dennes 3-19-2 ansvar.

advokatskik ikke var tilsidesat. Vestre Landsret når til samme resultat som Advokatnævnet – i realiteten med samme begrundelse.

Ved Højesterets afgørelse udtaler alle dommere efter citat af retsplejelovens § 126: *"Det er efter praksis ikke en hvilken som helst fejl fra en advokats side, der anses for tilsidesættelse af god advokatskik. Det kræves, at fejlen har en vis grovhed."*[657].

Det anføres herefter: *"... og det er en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig betingelse, at* ***advokaten personligt*** *har handlet culpøst"*.

Flertallet (3) når herefter til, at **advokaten personligt** "burde have sikret sig, at hans kontor inden købesummens overførsel til den konto, sælgeren havde oplyst, havde kontrolleret, at sælgeren ikke frit kunne råde over kontoen, og at den irske bank ville respektere deponeringsklausulen. Ved at undlade dette har advokat A handlet culpøst. Mindretallet (2) når til, at "fejlen skete ved, at **advokat A gav grønt lys** for overførslen af købesummen **uden at sikre sig**, at det kontonummer (IBAN-nummer) i den irske bank, som hans advokatsekretær i mail af 18. marts 2010 til ham havde oplyst, at hun havde modtaget »via fax fra fru - - -«, angik en særskilt deponeringskonto. [De] finder, at advokat A herved har begået en fejl, der må karakteriseres som forholdsvis grov, og at han har gjort sig skyldig i en forsømmelse, der isoleret set indebærer en tilsidesættelse af god advokatskik.

Den personlige culpøse adfærd for **advokaten** er således for flertallet "manglende kontrol" og for mindretallet "grønt lys ... uden at sikre sig", og det kan der ikke indvendes noget i mod.[658]

På trods af den culpøse adfærd når flertallet ved en samlet vurdering til, at der ikke foreligger en tilsidesættelse af god advokatskik, og kendelsen blev ophævet – det er således ikke tilstrækkeligt, at der foreligger en personlig culpøs adfærd. [659]

Det er ikke umiddelbart klart, hvad tilføjelsen *"... og det er en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig betingelse, at* ***advokaten personligt*** *har handlet culpøst"* dækker over. Umiddelbart dækker den foregående sætning *"Det er efter praksis ikke en hvilken som helst fejl fra en advokats side, der anses for tilsidesættelse af god advokatskik. Det kræves, at fejlen har en vis grovhed."*.

Den culpabedømmelse, der lægges til grund ("manglende kontrol"), er i sig selv ikke særlig vejledende, men det må kunne udledes, at hvis fejlen er begået uden, at der kan peges på, at advokaten personligt har handlet culpøst (herunder tilsidesat sin tilsynspligt), så er det ikke muligt at anse god advokat skik for tilsidesat[660].

---

[657] Jf. igen ovenfor om sagsbehandlingsfejl under kapitel 10, Pia Birkegård; "Advokatfejl og god advokatskik" Advokaten 2/2000 side 25f., Søren Halling Overgaard: "Advokaters erstatningsansvar" (3. udgave 2011) side 73.

[658] I **Østre Landsrets dom af 22. september 2016 i sag B-2756-15** var advokaten advokatetisk ansvarlig for indholdet af et brev delvist dikteret til en sekretærvikar fra en dårlig mobilforbindelse fra Myanmar.

[659] **U.1999.822H** kan måske siges at være på linje med resultatet, men: "Advokatnævnet har for Højesteret gjort gældende, at der påhviler A1 et direkte ansvar som følge af, at han, efter at have påtaget sig sagen og uden særlig aftale med klienterne overladt den til advokat A2, undlod at sørge for, at sagen blev fremmet med fornøden hurtighed, uanset at han under sine egne ekspeditioner konstaterede, at den ikke var blevet behandlet behørigt. Advokatnævnet har anført, at A1's ansvar hverken skal anskues som et »principalansvar«, et »medvirkensansvar« eller et »tilsynsansvar«. Det gør det svært at fastslå rækkevidden af dommen.

[660] Man kan måske forestille sig, at der er givet klare og fyldestgørende instrukser til medarbejdere, og det skulle betyde, at advokaten ikke kan anses for at have tilsidesat god advokatskik, men som den "manglende kontrol" er beskrevet, er det svært at forestille sig eksempler.

I **Østre Landsrets dom af 16. maj 2017 i sag B-1722** var det en ikke autoriseret fuldmægtig (der dog optrådte som advokatfuldmægtig), der handlede – og handlede åbenbart i strid med god advokatskik ved blot at meddele, at han anså en handlemåde fra nogle af klientens medanpartshavere for misligholdelse, samtidig effektuere et køb af de øvrige anparter i selskabet, ophævede ansættelseskontrakterne med de øvrige anpartshavere og bortvisning af disse, registrerede de ændrede ejerforhold mv. i Det Centrale Virksomhedsregister og fremmøde på selskabets adresse med henblik på de facto overtagelse af selskabet. Det var handlinger af en så ekstraordinær karakter, at det lå udenfor, hvad Advokat A kunne påregne, at det ikke advokatetisk kunne bebrejdes advokaten. Advokat A blev imidlertid efterfølgende udførligt underrettet om det passerede, og uanset sit kendskab til disse handlinger overlod A den fortsatte håndtering af sagen til advokatfuldmægtigen uden nærmere tilsyn. Dette indebar, at advokatfuldmægtigen igen truede med tvangsmæssig udsættelse af de øvrige anpartshavere på samme grundlag Landsretten fandt, at Advokat A's undladelse af at opfylde sin tilsynspligt efter at være orienteret var en grov tilsidesættelse af reglerne om god advokatskik. Landsretten nedsatte bøden, der af Advokatnævnet var fastsat på grundlag af gentagelsesvirkning fra 80.000 kr. til 40.000 kr. Der er ikke nogen nærmære begrundelse for landsrettens nedsættelse.[661]

Hele problemstillingen mellem medarbejderes handlinger og advokatens mulige tilsidesættelse af god advokatskik er behandlet af Vibeke Tarpgaard: "Ekspeditionsfejl begået af advokatens ansatte", Advokaten 10/2016 s. 36 ff.

Konklusionen er, at forudsætningen for at fastslå tilsidesættelse af god advokatskik for advokaten er en culpøs adfærd[662], men det er ikke tilstrækkeligt, og på den anden side, at der vel kan foreligge en frikendelse for tilsidesættelse af god advokatskik, men fortsat et erstatningsansvar. Det er fælles for tilsidesættelse af god advokatskik og erstatningsansvar, at der foreligger en culpøs adfærd.[663]

20.4 Erstatningsansvar

Der henvises vedrørende advokaters erstatningsansvar som sådan til speciallitteraturen herom.[664]

Højesteret har i **U.2015.1394H** udvidet advokaters professionsansvar til at kunne omfatte handlinger over for 'ikke klienter'. Situation var at testator, T, ønskede at oprette et nyt testamente og aftalte udformningen med advokat A. A udfærdigede et nyt testamente, som T, der var meget syg og sengeliggende, underskrev ved middagstid. A bad kort efter sin

---

661 Det kan være ud fra synspunktet, at advokat A "kun" havde tilsidesat god advokatskik i relation til den sidste del af advokatfuldmægtigens tilsidesættelse. Er det tilfældet, er begrundelsen fejlagtig.

662 I **Retten i Roskildes dom af 24. november 2016 BS-8A-274/2015** blev det lagt til grund, at advokaten ikke var ansvarlig for kontorets inkassoafdeling, men da hen kendte til indsigelser mod den af ham udstedte faktura, skulle han have sikret sig, at der blev taget stilling hertil.

663 **Københavns Byrets dom af 13. februar 2015 i sag BS 36A-739/2014,** der er en frifindende afgørelse, er udførligt omtalt under 21.2.5.2 om indgivelse af politianmeldelser. Den indeholder også frifindelse i relation til ekspeditionsfejl.
Østre Landsrets dom af 5. juli 2021 i sag BS-1009/2020 blev afgjort af Østre Landsret uden at tage stilling til en åbenbarforkert kendelse fra Vestre Landsret. En udenlandsk afgørelse i en arvesag søgtes eksekveret, men der "manglede" en attest. Det påpegede Vester Landsret og Advokat A fik en bøde. En attest som omdiskuteret er imidlertid ikke krævet i arvesager, så der var ikke tale om en ekspeditionsfejl. Selv hvis der havde været var det vel næppe en tilsidesættelse af god advokatskik at undlade at medsende et bilag – specielt ikke, nå fogedretten ikke fandt anledning til indsigelse.

664 Se f.eks. som udgangspunkt Søren Halling Overgaard & Arvid Andersen: "Advokaters erstatningsansvar" (2022) og Mads Bryde Andersen & Lars Lindencrone Petersen: "Advokatretten" (202) kapitel 21.

sekretær om at bestille notarens medvirken på T's bopæl samme dag, men notaren kunne først den følgende formiddag, og T døde aftenen inden. L anlagde herefter sag mod A med påstand om, at A skulle betale hendes legatbeløb i henhold til det nye testamente. Højesteret udtalte, at A's opgave i den foreliggende sag var at bistå T med at oprette et testamente til fordel for en række legatarer, herunder L. Selv om T og ikke L var A's klient, fandt Højesteret, at spørgsmålet om A's erstatningsansvar i forhold til L skulle afgøres efter de almindelige regler om professionsansvar. Der blev konkret ikke statueret ansvar.

Erstatningsansvar på 440 mio. kr. blev statueret i den meget omtalte afgørelse gengivet i **U.2024.746H**.

Vedrørende misbrug af klientkonto og erstatning i den forbindelse kan der henvises til **U.2024.342Ø**, der er omtalt ovenfor under 19.1.1.

I Højesterets dom af 9. december 2025 – **U.2026.867H -** bedømte Højesteret erstatningsretligt de fejl, der førte til **U.2025.2886H**, hvor Advokatnævnets afgørelse i relation til en advokatundersøgelse blev bedømt.
Ud over at bygge på de fejl, der blev konstater i adfærdssagen, lægger Højesteret bl.a. vægt på den "omsorgspligt", som den undersøgende advokat havde, specielt på grund af, at det undersøgte var mange år gamle påstande, på advokatens "afgørelse" af bevisspørgsmål uden en kvalificeret vægtning af beviserne og manglende adgang for den undersøgte til bevismaterialet.
Endeligt anvender Højesteret en omvendt bevisbyrde i relation til årsagssammenhæng mellem fejl og mangler og de skader og økonomiske følger, der blev gjort gældende. Under hensyntagen til de fejl og mangler, der lægges til grund, må det være en undersøgende advokat, der som udgangspunkt har bevisbyrden for en manglende årsagssammenhæng, og advokaten kunne ikke påvise sådanne.

En alvorlig konfrontation mellem advokatetik og erstatningsret forelå til afgørelse i **U.2026.1942H, der** drejede sig om misbrug af klientkonto[665] og erstatning som følge heraf.

De britiske skattemyndigheder anlagde i maj 2010 sag mod flere selskaber og personer tilknyttet S-koncernen, herunder Holding ApS. Der blev fremsat et krav om betaling af ca. 40 mio. GBP, og det blev gjort gældende, at bl.a. Holding havde deltaget i momssvig. I september 2010 og marts 2011 udarbejdede Advokat A, der var advokat for Holding, to gældsbreve, hvorved Holding ydede et ikke koncernforbundet selskab, Traders ApS, et samlet lån på 40 mio. kr. med 10 års uopsigelighed for Holdings side. Den 19. april 2013 afsagde den britiske High Court of Justice deldom, hvor de pågældende selskaber og personer blev fundet solidarisk erstatningsansvarlige for et tab på ca. 1,3 mio. GBP. På baggrund af deldommen indleverede de britiske skattemyndigheder den 9. september 2013 konkursbegæring mod bl.a. Holding med et samlet krav på ca. 15,6 mio. kr.

Forud for, at der den 28. november 2013 blev afholdt møde i skifteretten om konkursbegæringen, tilbagebetalte Traders den 25. og 26. november 2013 ca. 16,6 mio. kr. af lånet til Holding, som herefter blev indsat på en klientbankkonto hos Advokat A.

[665] Advokatnævnet respektive Advokatrådet – og politiet - har tilsyneladende ikke været indblandet.

Under retsmødet i skifteretten den 28. november 2013 fremlagde Advokat A til dokumentation for Holdings betalingsevne en kontoudskrift fra klientbankkontoen, der viste indeståendet på ca. 16,6 mio. kr. Skifteretten optog konkurssagen til kendelse, der skulle afsiges den 13. december 2013.

Den 29. november 2013 anmodede Holding om, at indeståendet på klientbankkontoen blev overført til selskabet selv, hvilket Advokat A gjorde samme dag. Holding tilbageførte herefter ligeledes samme dag beløbet til Traders som et genudlån.

Holding blev senere erklæret konkurs. Spørgsmålet for Højesteret var, om Advokat A var erstatningsansvarlig over for selskabets kreditorer (nu konkursboet) ved den 29. november 2013 at overføre midlerne fra klientbankkontoen til Holdings bankkonto.

Højesteret bemærkede, at de ca. 16,6 mio. kr. blev overført til klientbankkontoen efter forslag og rådgivning fra Advokat A med henblik på at dokumentere selskabets betalingsevne over for skifteretten ved retsmødet den 28. november 2013. Højesteret lagde bl.a. til grund, at A forud for mødet i skifteretten vidste, at beløbet kort efter mødet i skifteretten ville blive tilbageført til Traders, og at A måtte have indset, at der var en nærliggende risiko for, at Holding ville blive erklæret konkurs. Under disse omstændigheder fandt Højesteret, at Advokat A ved den 29. november 2013 at overføre de ca. 16,6 mio. kr. fra klientbankkontoen til klientens bankkonto på ansvarspådragende måde havde medvirket til, at pengene blev unddraget fra at tjene til fyldestgørelse af selskabets kreditorer (nu konkursboet). Da de øvrige erstatningsbetingelser (spørgsmål om årsagsforbindelse, adækvans og egen skyld) også var opfyldt, fandt Højesteret, at A havde handlet erstatningspådragende over for selskabets kreditorer.[666]

[666] Note til domsreferatet i Ugeskriftet: U 2000.23H, U 2000.365/2H, U 2012.1978H og U 2024.746H.

21. Litteraturliste

Aarup, P. J., Klientkonto, Sagførerbladet B.17 fra 1941 s. 245—56
Advokatnævnets hjemmeside www.advokatsamfundet.dk og www.Advokatnaevnet.dk.
Advokatrådet (2008) rapport om "Advokater i bestyrelser".
Advokatrådet (2023) " Vejledning om advokater i bestyrelser"
Andersen, Arvid & Søren Halling Overgaard: "Advokaters erstatningsansvar" (2022).
Andersen, Mads Bryde: "Advokatretten" (2005)
Andersen, Mads Bryde & Lars Lindencrone Petersen. "Advokatretten" 2 udgave (2022)
Andersen, Mads Bryde: Anmeldelse af Geir Woxholth God advokatskikk, TfR 2019 s. 196.
Arrevad & Anne-Sophie Svane: Interessekonflikter ved identifikation: Hvornår rammes advokaten af kontorfællers eller partneres opdrag? Indlæg Juridisk forening januar 2015.
Arrevad, Høj og Gottlieb: "God advokatskik for forsvarer" 2. udgave (2025)
Bang, Peter, Hans Fogtdal & Peter Schradieck: Hvidvaskloven med kommentarer (2020)
Birkegård, Pia; "Advokatfejl og god advokatskik" Advokaten 2/2000 side 25f.
Birkegård, Pia: "Pligt til at anmelde erstatningskrav til ansvarsforsikring" Advokaten 9/06 side 46
Birkegård, Pia: "Udmåling af bøder i praksis" Advokaten 9/2007
Bitsch, Henrik: "God Advokatskik" 2. udg. (2002)
Brock, Signe og Jens Peter Fabricius: "Kommet frem" – afbrydelse af forældelse ved påmindelse med almindeligt brev" FM.2012.201
Bønsing, Sten: Brancheregler og Brancheproces (2001)
Bønsing, Sten: Retfærdig rettergang ved advokatnævnet; navnlig om selvinkrimineringsforbuddet. Juristen, 1982 7/2000, s. 261-265.
CCBE "Charter of the Core Principles of the European Legal Profession"
CCBE "Code of Conduct for European Lawyers"
CCBE "Model Code of Conduct for European Lawyers"
Christensen, Anders og Marie Løvbjerg: "Retten til fortrolighed ved uanmeldt dawn raids". Advokaten 01/2019 side 40-43.
Christensen, Hanne og Vibeke Tarpgaard: "God advokatskik i inkassosager" Advokaten 04/2013 s. 34 ff.
Christensen, Hanne: "Når prisoverslag giver anledning til en tvist" Advokaten 06/2015.
Christensen, Hanne; "God advokatskik i inkassosager" Advokaten 10/2015 – side 38 ff.
Christensen, Hanne og Holt Nielsen, Cecilie: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 36f.
Christensen, Hanne "Én advokattitel – én faglig standard": Advokaten 06/2017 side 40-43
Fabricius, Jens Peter og Signe Brock: "Kommet frem" – afbrydelse af forældelse ved påmindelse med almindeligt brev" FM.2012.201
Danske Advokater: www.danskeadvokater.dk: "Interessekonflikter i advokaters bestyrelsesarbejde"
Ellinghouse, Nina Hjelm: "Advokatens adfærd på sociale medier"
Fisch-Thomsen, Niels, "Advokatens integritet – bevispåvirkning, sandhedspligt mv.", Indlæg som referent på Nordisk Juristmøde 2008.
Fogtdal, Hans & Peter Schradieck, Peter Bang: Hvidvaskloven med kommentarer (2020)
Frølund, Birgitte: "Vi kommer et spadestik dybere" Advokaten 10/2012 side 17.
Germer, Peter: "Ytringsfrihedens Væsen"
Greve, Vagn, Henning Larsen: Om beskikkelse af forsvarere, TfK.2006.668
Halling Overgaard, Søren: "Advokaters erstatningsansvar" (3. udgave 2011).

Halling Overgaard, Søren & Arvid Andersen: ”Advokaters erstatningsansvar” (2022).
Hammerum Camilla, "Forsvarerinhabilitet i sager med flere sigtede", TfK2015.1165.
Hartmann, Katrine: ”Når klientkontoen anvendes til drift”, Advokaten # 4, 2003.
Hauerslev, Hanne: ”Klarere rammer for advokatundersøgelser” Advokaten 04.2021 side 27ff.
Hejle, Anette Dahlsgaard og Frederik Holst Kronborg: ”Pligt til opbevaring af sagsakter”, Advokaten 1-2023 side 56f.
Hejle, Anette Dahlsgaard, "Advokatens disciplinære ansvar ved indgivelse af politianmeldelse og trusler herom” Advokaten 4/2025 side 56f.
Hasselgaard, Ole ”Om Advokatnævnet og nyere praksis” Advokaten 01/2025 s. 54ff.
Holm, Søren Dragsbæk, ”Retten til reduktion i efter uddannelse”, advokaten 2/2020 side 48f.
Holt Nielsen, Cecilie: "Sagsomkostninger ved unødig procesførelse" Advokaten 05/2013 side 237.
Holt Nielsen, Cecilie og Hanne Christensen: "Nyeste praksis om interessekonflikter" Advokaten 07/2015 side 36f.
Holst Nielsen, Cecilie: "Procesretlige problemstillinger" Advokaten 1/2016 side 38.
Holt Nielsen, Cecilie: ”Advokaters pligter efter hvidvaskloven” Advokaten 06/2019 side 42
Høegh, Katja og Christian Lundblad, "Dommere gennemskuer løgnagtige vidner", Advokaten 01/2009.
Indstilling, Norge: ”Politiet og forsvarernes forhold til mediene under etterforskning av straffesaker” indstilling til fællesudvalg mellem Advokatforenigen og Rigsadvokaten.
Illum, Carl Christian von Sholten: "Den etiske stedsans" Advokaten 01/14 side 42.
Jensen, Kim Sommer: Habilitetskravene til kurator U.1997B.205
Jensen, Martin Korp: "Firmaskift og interessekonflikt" Advokaten 02/13 side 36f.
Jensen, Martin Korp: "Sagen henhører under skifteretten … eller gør den?" Advokaten 06/2016 side 38 ff.
Jensen, Martin Korp: "Tillykke – du har fået en opgave!" Advokaten 08/2018 side 38 f.
Jensen, Martin Korp: "Når en sag er omfattet af retshjælpsforsikring" Advokaten 10/2018 side 38ff.
Jensen, Martin Korp: ”Opdrags- og prisoplysninger” Advokaten 3/2019.
Jensen, Martin Korp: ”En klar og entydig opdrags- og prisoplysning” Advokaten 03/2020 side 48ff:
Jørgensen, Lars Økjær, "Dine vidner – mine vidner" Advokaten 9/2005
Jørgensen, Lars Økjær: ”Firmaskift og interessekonflikt” Advokaten 8/2006 side 40
Jørgensen, Lars Økjær: "Konkursbegæringer og god advokatskik" Advokatbladet 3/1999.
Jørgensen, Lars Økjær og Martin Lavesen: "De Advokat Etiske Regler" (1. udgave 2011)
Jørgensen, Lars Økjær: "E-mail på vildspor" Advokaten 03/2015 side 36ff.
Jørgensen, Lars Økjær og Martin Lavesen: "De Advokat Etiske Regler" (2. udgave 2017)
Jørgensen, Lars Økjær: "Undtagelser til tavshedspligten" Advokaten 04/2018 s. 36ff.
Jørgensen, Lars Økjær: "Tavshedspligt – ny kendelse" Advokaten 03/2020 s. 46f
Jørgensen, Lars Økjær: ”Fuldmægtige – ret og pligt for advokaten” – Advokaten 04/2020 side 50 ff.
Jørgensen, Lars Økjær og Martin Lavesen: "Advokatetik – ret og rammer" (3. udg. 2022)
Jørgensen, Lars Økjær og Martin Lavesen: "De Advokat Etiske Regler" (3. udgave 2022)
Jørgensen, Lars Økjær og Martin Lavesen: ”Mediation – ret & rammer” (3. udgave 2022)
Jørgensen, Lars Økjær i Advokatsamfundets nyhedsbrev fra7. november 2023: ”Advokater må ikke lege bank”

Keldmann, Tina Rebecca: "Når advokaten ytrer sig på Facebook" Advokaten 2017/05 side 42f.
jærholm, Alberte: "Afregning for kontorhold" Advokaten 04/2014 side 38
Kjærholm, Alberte: "Afregning for sekretærtid i erhvervsforhold" Advokaten 03/2016 side 40f.
Kjølbro, Jon Friderik: "Den Europæiske Menneskeretskonvention – for praktikere" 4. udgave (2017)
Krarup, Charlotte og Lavesen, Martin: ”Advokaters uafhængighed kan ikke gradbøjes” Leder på Advokatsamfundets hjemmeside 24.6.2022
Kronborg, Frederik Holst: ”Advokatens køberrådgivning ved handel af fast ejendom” Advokaten 01/2022 side 56 ff.
Kronborg, Frederik Holst og Anette Dahlsgaard Hejle: ”Pligt til opbevaring af sagsakter”, Advokaten 1-2023 side 56f.
Kruse, Sysette Vinding og Rasmussen, Elsebeth: "Forsvarerne og interessekonflikt" Advokaten 08/2012 side 12.
Lorentzen, Thomas: "Jeg ser frem til Deres udgydelser" Advokaten 02/14 side 34
Larsen, Christian Brandt, ”Salærafregning i sager omfattet af retshjælpsforsikring giver udfordringer i praksis.” Advokaten 04/2022 s. 53f.
Lavesen, Martin og Lars Økjær Jørgensen: "De Advokat Etiske Regler" (1. udgave 2011)
Lavesen, Martin og Jørgensen, Lars Økjær: "De Advokat Etiske Regler" (2. udgave 2017)
Lavesen Martin og Jørgensen, Lars Økjær: "Advokatetik – ret og rammer" (3. udg. 2022)
Lavesen Martin og Jørgensen, Lars Økjær: ”Mediation – ret & rammer” (3. udgave 2022)
Lavesen, Martin og Krarup, Charlotte: ”Advokaters uafhængighed kan ikke gradbøjes” Leder på Advokatsamfundets hjemmeside 24.6.2022
Lavesen, Martin Jørgensen, Lars Økjær og: "De Advokat Etiske Regler" (3. udgave 2022)
Lundblad, Christian: "Hel eller delvis frakendelse af retten til at udøve" U.2007B.228 advokatvirksomhed"
Lundblad, Christian og Katja Høegh, "Dommere gennemskuer løgnagtige vidner", Advokaten 01/2009
Madsen, Lasse Lund i Advokaten 6/2004
Moalem, David & Lars Lindencrone Petersen: Hvidvaskloven af 2017 med kommentarer (2019)
Mejer-Warnich, Kirstine: "Klage over en bobestyrer" Advokaten 08/2018 side 42 f.
Mejer-Warnich, Kirstine: ”Behandling af klager over kuratorer i Advokatnævnet” Advokaten 03/2023 side 55 ff.
Mejer-Warnich, Kirstine, ”Advokatnævnets nye sanktionspraksis”, Advokaten 2/2024 s. 56 f.
Nørskov-Jensen, Stig: FM 2011.81ff ”Offentlig retshjælp ved advokater”
Mavrogenis, Astrid: Fri proces.(2012)
Norge:
https://www.advokatforeningen.no/advokatetikk/god-advokatskikk/kommentarutgaven/
Offersen, René, "Grænser for at påvirke vidner" Advokaten 09/2008
Pedersen, Axel H.: ”Indledning til Advokatgerningen" (1962-63)
Pedersen, Jens Hay: Habilitetskrav til voldgiftsdommere, Rettid 2012.
Pedersen, Marianne Højgaard, A. F. Wehner og Henrik Linde: ”Nye retningslinier for udmåling af bøder i Advokatnævnet" Advokaten nr. 6/2007, side 44.
Petersen, Astrid Kastberg; «God advokatskik i inkassosager», Advokaten 2/2020 side 50 ff.
Petersen, Lars Lindencrone & David Moalem: Hvidvaskloven af 2017 med kommentarer (2019)

Petersen, Lars Lindencrone & Mads Bryde Andersen. ”Advokatretten” 2 udgave (2022)
Peyron Claes: "Advokatetik, en praxisgenomgång" Svenske Advokatsamfund (2010)
Pihlmann, Kåre i TfK.2002.429,
Pihlmann, Kåre: "Interessekonflikter i straffesager - når ræven vogter gæs" Advokaten 2004.205
Pii, Nicolai: "Når den obligatoriske efteruddannelse mangler" Advokaten 09/12 side 42.
Pii, Nicolai: ”Afsmitning i kædesamarbejde”, Advokaten 8/2014 side 38.
Pii, Nicolai: ”Advokatselskabers uafhængighed” Advokaten 2/2024 side 54ff
Rammeskov Bang-Pedersen, Ulrik m.fl.: Konkurs (2014), s. 149 f.
Rasmussen, Elsebeth Kruse, og Sysette Vinding: "Forsvarerne og interessekonflikt" Advokaten 08/2012 side 12.
Rasmussen, Elsebeth: Forsvareres inhabilitet; Lf.Medd. 105/1996, 18/2006 og 64/2012
Rasmussen, Elsebeth: Lf.Medd. 18/2006 (pkt. 3.2.7 og 3.2.11) Lf.Medd. 70/2009.
Randrup, Julie: ”Risikovurdering på sagsniveau” Advokaten 3/2024,
Randrup, Julie: ”Kundekendskabsprocedurer generelt” Advokaten 4/2024
Randrup, Julie: ”Kundekendskabsprocedure for fysiske personer” Advokaten 1/2025
Randrup, Julie: ”Kundekendskabsprocedure for selskaber” Advokaten 2/2025
Ravnkilde, Lise: "Tavshedspligt og konkursramte klienter" Advokaten 10/2012 side 40ff.
Ravnkilde, Lise "Krav til pris- og ordrebekræftelser" Advokaten nr. 10, 2013 side 40f.
Ravnkilde, Lise "Krav til pris- og ordrebekræftelser" Advokaten nr. 5, 2014 side 42f.
Ravnkilde, Lise: Om chancen for at ramme et rimeligt salær – Advokaten 2016/07 side 42f.
Ravnkilde, Lise: "Tre kendelser om advokatretlige forhold" Advokaten 2017/05 side 40f.
Ravnkilde, Lise: "Autoriseret fuldmægtigkonsulent?" – Advokaten 06/2018 side 40f.
Ravnkilde, Lise: ”Nye Advokatetiske regler”. Advokaten 03/2022 side 53 ff.
Rovsing, Sys, "Når advokaten taler med Vidner", Leder i Advokaten 09/2008
Rekling, Michael, og Stokholm, Jon: ”Interessekonflikter” Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1, 2006, s. 49 ff.
Rønde, Tine: "Ekspeditionsfejl var ikke en tilsidesættelse af god advokatskik" Advokaten 10/2014 side 42.
Rønde, Tine: Skærpelse af bødeniveauet ved manglende indsendelse af klientkontoerklæring - advokaten 1/2015 side 41.
Rønde, Tine: ”Bevisbyrden ved klager over tilsidesættelse af god advokatskik” – Advokaten 01/2015 side 42.
Rørdam, Thomas: ”Forsvareren” (2012).
Rørdam, Thomas: ”Forsvarerens aktive deltagelse i efterforskningen" TfK2004.631.
Rørdam Thomas: Interessekonflikter i forbindelse med udførelse af forsvarerhverv, U.2016B.69.
Schaufuss, Nanna ”Risikovurdering efter hvidvasklovens § 7”, Advokaten 1 fra 2024 side 50 ff.
Schiøler, Camilla: "Højesteret cementerer advokaters tavshedspligt" Advokaten 01/2016
Schradieck, Peter, Peter Bang &Hans Fogtdal: Hvidvaskloven med kommentarer (2020)
Simonsen, Camilla: "Frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed" Advokaten 10/2017 side 38f.
Skovsen, Lene; ”Klientfiskeri eller lovlig markedsføring”, Advokaten 7/2004 side 40
Stokholm, Jon: Anmeldelse Mads Bryde Andersen: Advokatretten, Juristen 2006 nr. 4 Side 151
Stokholm, Jon og Rekling, Michael, ”Interessekonflikter” Erhvervsjuridisk Tidsskrift nr. 1, 2006, s. 49 ff.

Stokholm, Jon, Elisabeth Mejnertz og Jørgen Logart i 2015 udsendt ”Nye retningslinjer for udmåling af bøder”, Advokaten 01/2015 s. 40
Sverige:
https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/regler-for-advokatverksamhet-2020.pdf
Suhr, Sussie Sandra: "Pligt til tavshed eller oplysning", Advokaten 10/2012 s. 36 ff.
Tarpgaard, Vibek**e** og Christensen, Hanne: "God advokatskik i inkassosager**"** Advokaten 04/2013 s. 34 ff.
Tarpgaard, Vibeke: ”Advokatens forpligtelse over for forbrugere”, Advokaten 09/2014 side 38.
Tarpgaard, Vibeke: "Advokatetik under domstolsprøvelse" Advokaten 02/2016 side 38f.
Tarpgaard, Vibeke: "Ekspeditionsfejl begået af advokatens ansatte" Advokaten 10/2016 s. 36 ff.
Tarpgaard, Vibeke: "3 nye domme fra Højesteret om god advokatskik" Advokaten 01/2018 side 38ff.
Thomsen, Rasmus Holm - Tema-Kunstig intelligens Advokaten 1 fra 2024: ”Overvej de advokatetiske faldgruber når du bruger AI”,
Vibeke Tarpgaard ”Praksis vedrørende gentagelsesvirkning af tidligere kendelser/sanktioner” Advokaten 03/2022 side 52
Toftegaard, Gorm, Thomas Elholm og Martin Niels Jacobsen: Kommenterede straffelov speciel del, 11 udgave.
Tufte-Kistensen, Johan: ”Advokaters interessekonflikter som følge af identifikation” Festskrift til Mads Bryde Andersens 2018 s. 271 ff.
Ven, Mette Green van de: Udmåling af bøder i Advokatnævnet, Advokaten 02/2021 s. 54 f.
Ven, Mette Green van de: ”Advokatens ytringer – nyere kendelser” Advokaten 04 2021 s.58 f.
Windahl, Charlotte Bruun: "Mægling og mediation i klagesager – en status" Advokaten 08/2016 side 39.
Windahl, Charlotte Bruun: "Udlevering af sagsakter og tilbageholdsret" Advokaten 08/2017 side 34.
Windahl, Charlotte Bruun: ”Svar på henvendelser fra Advokatnævnets sekretariat” Advokaten 07/2019 side 39 f.
Woxholth, Geir: God advokatskikk, 2018, Gyldendal Norge
Østergård, Tine: "Ransagning i advokatfirmaer" Advokaten 05/2018 side 26-27
Østergård, Tine: "Stil spørgsmålstegn ved retskendelser" Advokaten 05/2018 side 28-30

22. Afgørelsesregister

Advokatnævnskendelse
1970.07.15 j.nr. 17/1970; 42
1970.10.27 j.nr. 307/1968; 42
1992.10.2 j. nr. K-2; 127
2007.11.19 j.nr. 02-0401-07-1185; 154
2009.07.10 j. nr. 2008-02-1101; 201; 208
2009.08.28; 333
2010.03.10 j.nr. 2009-02-0103; 465
2010.11.30 j.nr. 2010-02-0138; 31; 274
2010-05.06 j.nr. 2009-03-1118; 207
2011.09.21 j.nr. 2010-02-0439; 212
2011.09.21 j.nr. 2010-02-0440; 64
2011.10.24 j.nr. 2009-1321; 154
2011.11.07 - Advokatnævnets årsberetning 2011 s. 18; 425; 431
2011.11.16 j.nr. 2010-374; 200
2012.02.20 j.nr. 2010-567; 401
2012.06.07 j.nr. 2010-02-0540 og 0541; 273; 417
2012.09.11 j. nr. 2011-02-0114; 394
2012.09.12 j. nr. 2011-02-0350; 394
2013.05.30 j. nr. 2012-2763; 21
2013.05.31 j. nr. 2012-2487; 468
2013.09.23 j.nr. 2011-4738; 249
2013.09.25 j. nr. 2013-995; 236
2013.10.14 j.nr. 2013-617; 155
2014.01.28 j.nr. 2012-3216; 130
2014.05.06 - j. nr. 2012-1605; 206
2014.11.28 sag 2013-1002; 16; 23; 300
2014-04-10 - j.nr. 2013-2436; 206
2014-1152; 43
2015.03.30 - j.nr. 2014-3497; 248
2015.12.16 j. nr. 2015-3364; 180
2016.05.23 j.nr. 2015-4161; 19
2016.07.05 i sag 2015-3079; 411
2016.09.19 j. nr. 2015-4386 og 4387; 21
2016.11.29 j. nr. 2016-1974 og 2016-1975; 20
2016.12.22 j. nr. 2016-1636; 20
2017.06.28 j.nr. 2016-1749; 16
2018.10.30 sag 2018-305; 97
2020.02.27 sag 2018 – 3250; 252; 259
2021.05.05 sag 2020-603; 406
2021.09.28 sag 2021-682; 439
2021.10.26 - sag 2020-3913; 294
2022.01.31 - i U.2026.1691Ø; 374
2023.09.29 i sag 2022-4302; 460
2023.10.27 sag 2023-410; 280
2025.06.25 - sag 2024-2885; 370; 385
2025.12.15 sag 2025-1655; 391

Advokatnævnskendelser
2026.05.21 i sag 2026-1695; 138

Advokatrådsudtalelse
2009.05.27 sag 04-014503-09; 14; 184
2009.06.18 j.nr. 04-014206-09-058; 16; 236

Datatilsynet
2020-31-2882; 131
2020-31-3066; 131

Den Særlige Klageret
TfK.2006.821SK; 244

Den tyske forfatningsdomstol
(BVerfGE 108, 150 = BVerfG v. 3.7.2003 - 1 BvR 238/01); 234

Den tyske højesteret
(BGH Beschluss V. 6.11.2000, AnwZ (B) 3/00); 234

Domme
2000.02.03 ØL B-1252-99; 140
2000.02.10 ØL - B-0098-99; 309
2000.05.18 ØL B-1363-98; 318; 327
2000.05.25 ØL B-2006-99; 150; 213
2000.05.25 ØL B-2072-99; 356
2000.06.19 VL B-1668-99; 47; 49; 379; 384
2000.09.08 ØL B-3597-99; 31; 151
2000.09.15 ØL B-1427-99; 406
2000.10.12 ØL B-3571-99; 194
2000.10.26 ØL B-3643-99; 381; 395
2000.11.16 ØL B-0304/00; 309
2000.12.19 VL B-0237-00; 62; 339
2001.01.11 ØL B-1663-00; 316
2001.01.23 ØL B-1023-00; 194
2001.01.23 ØL B-3147-99; 59
2001.02.08 ØL B-1731-00; 347; 348
2001.02.22 VL B-0434-00 og B-0435-00; 195; 213
2001.05.29 ØL B-2847-00; 407
2001.08.24 VL B-1766-00; 193

2001.10.19 ØL B-2555-00; 365
2001.11.23 ØL B-2846-00; 197
2002.01.17 ØL B-3192-00; 330
2002.01.18 VL B-0246-01; 386
2002.01.18 ØL B-731-01; 281; 307
2002.02.14 ØL B-174-01; 461
2002.02.28 ØL B-1675-01; 329
2002.03.08 ØL B-1771-01; 59
2002.06.11 ØL B-152-02; 310; 368
2003.02.04 ØL B-2322-02; 400
2003.02.14 ØL B-1174-02; 307
2003.03.25 ØL B-2345-02; 310
2003.04.01 ØL B-2149-01; 14; 365
2003.05.26 ØL B-1895-02; 382
2003.11.10 VL B-0022/2003; 311
2004.02.03 ØL B-391-03; 330
2004.02.27 ØL B-1917; 99
2004.03.25 ØL B-1618-03; 394
2004.03.29 ØL B-1554-03; 320
2004.09.03 ØL B-743; 365
2004.09.24 ØL B-1917-03; 38; 99
2004.10.21 ØL B-824-04; 96
2004.11.02 VL B-3031-03; 49; 302
2005.03.30 VL B-1272-04; 344
2005.04.19 ØL B-971-04; 302
2005.05.24 ØL B-3274-04; 129; 207
2005.09.16 ØL B-6-04; 458
2005.09.16 ØL B-6-4; 463
2005.10.18 ØL B-907-04; 320
2005.10.28 ØL B-1270-03; 61; 62
2005.11.17 ØL - B-1965-04; 412
2005.11.17 ØL B-1121-05; 384; 408
2006.01.09 VL B-210-05; 37; 395
2006.01.27 VL B-2547-04; 37; 49; 320
2006.06.02 ØL B-3213-05; 402
2006.06.08 ØL B-3102-05; 413
2006.06.29 ØL - B-3860-04; 302
2006.08.31 ØL - B-1457-05; 316
2006.08.31 ØL B-400-06; 341
2006.09.05 ØL B-1228-04; 27; 279; 282
2006.09.15 ØL B-1334-05; 49
2006.09.15 ØL B-2943-04; 50; 198
2006.09.17 ØL B-2943-04; 32
2006.10.26 VL B-1704-05; 320
2006.11.24 ØL B-3685-04 og -3686-04; 311; 320
2006.12.05 VL B-2931-05; 428
2007.03.01 ØL B-1005-06; 24; 388
2007.03.01 ØL B-1276-06; 426
2007.03.02 VL B-1623-05; 280
2007.03.09 ØL B-922-06 og B-923-063; 95
2007.04.24 ØL B-784-06; 157
2007.06.04 Odense BS 4-100/2007; 414
2007.06.08 VL B-1606-06; 49; 50; 259
2007.08.17 ØL B-1732-06; 427
2007.09.27 ØL B-432-06; 461
2007.10.01 ØL B-3501; 39
2007.10.05 Næstved BS 1-332/2007; 50
2008.01.31 København BS 39A-4869/2007; 331
2008.03.26 Holstedbro BS 3-384/2007; 172; 199
2008.04.03 København BS 43C-602/2007; 329
2008.06.04 Helsingør BS 3-1611/2007; 331
2008.06.20 København BS 45C-2565/2007; 345
2008.06.27 Kolding BS 5-2395/2007; 312
2008.07.04 SH - U. elektronisk SH2008.P-0024.05; 352
2008.07.10 København BS 42B-6864/2007; 95
2008.07.14 København BS 41B-6553/2007; 49; 331
2008.07.21 København BS 41B-6793/2007; 394
2008.10.03 ØL B-739-08; 362
2008.10.29 Viborg BS 1-58/2008; 67; 332
2008.11.21 Lyngby BS-1509-2354/2007; 303
2008.12.16 Viborg BS 1-180/2008; 272; 321
2008.12.22 ØL B-1223-08; 16; 127; 321
2009.01.09 Næstved BS 15-1189/2008; 140; 196
2009.02.05 København BS 36A 5373/2008; 17
2009.02.13 København BS 38A 4505/2007; 18; 351; 395
2009.04.15 Horsens BS 150-1671/2008; 321

2009.04.15 Horsens BS 150-1672/2008; 141
2009.04.21 Lyngby BS 150-2355/2007; 25; 312
2009.04.23 Lyngby BS 150-1582/2008; 429
2009.04.27 København BS 3862/2008; 25; 68; 142; 321
2009.05.14 - Helsingør - BS-1-469/2008; 338
2009.05.14 Helsingør BS-1-469/2008; 13
2009.06.26 København BS 39B-4351/2008; 365
2009.07.10 København BS 37A-120/2008; 409
2009.09.09 København BS 44C-4624/2008; 322
2009.09.09 Viborg BS 1-1140/2008; 43; 48; 52; 313
2009.09.11 Nykøbing Falster BS 1-795/2009; 199; 208
2009.09.18 København BS 38A-6584/2008; 348
2009.09.28 Randers BS 7-1094/2008; 26; 142
2009.09.29 ØL B-791-09; 345
2009.10.01 Hillerød BS 2-1085/2009; 196; 199
2009.10.01 Odense - BS 5-258/2008; 86
2009.10.05 Herning BS 3-1263/2008; 32
2009.10.07 Odense BS 6-933/2009; 50; 171
2009.10.07 Odense BS-6-933/2009; 21
2009.10.09 Holbæk BS 6-1913/2008; 351
2009.10.14 Randers BS 7-1116/2008; 313
2009.10.20 - Randers - BS 7-82/2009; 61
2009.10.20 København BS 37A 2840/2008; 26; 129
2009.12.03 København BS 39B-6821/2008; 414
2009.12.22 København BS 37A-7033/2008; 314
2009.12.23 København BS 9C-1879/2009; 424
2010.02.19 Svendborg BS R4-1344/2008; 152
2010.03.11 Esbjerg BS 3-193/2009; 161
2010.03.12 VL B-1725-09; 76
2010.04.12 Holstebro BS 7-1270/2009; 140
2010.04.14 Århus BS 6-357/2009; 343
2010.05.06 ØL B-1572-09; 334
2010.05.07 Frederiksberg BS K-1750/2009; 306
2010.05.10 København BS 45C-4028/2009; 362
2010.05.18 Kolding BS 4-1054/2009; 369
2010.06.02 Hjørring BS ALM-643/2009; 214
2010.06.17 Lyngby - BS 150-242/2009; 314
2010.06.17 VL - B-2253-09; 427
2010.06.17 VL B-2253-09; 61
2010.06.29 Hillerød BS 10-1366/2009; 325
2010.06.29 København BS 42B-5753/2009; 158
2010.06.30 København BS 36A-3858/2009; 200
2010.07.02 Herning BS-6-1472/2009; 349
2010.07.06 Holbæk BS 6-1474/2009; 26; 159; 326; 429
2010.07.09 København BS 43C 3825/2009; 85; 386
2010.08.31 ØL B-176-10; 322
2010.09.02 Helsingør BS 1-820/2009; 431
2010.09.13 Kolding BS 9-1659/2008; 68; 400; 409
2010.09.20 Horsens BS 150-160/2010; 34; 45; 58; 78; 99
2010.09.20 København BS 38A-6749/2009; 285
2010.09.22 Roskilde BS 7A-3073/2009; 214
2010.09.28 Roskilde BS 4A-1098/2009; 215
2010.09.29 Kolding BS 1-311/2010; 345

2010.10.05 København BS 42B-2411/2010; 386
2010.10.06 København - BS-38A-904/2010; 355
2010.10.08 København BS 41B-2100/2010; 92; 465
2010.10.14 ØL B-1275-10; 284; 362
2010.10.26 Esbjerg BS 24-1980/2009; 159; 386
2010.11.04 København BS 36A 1861/2010; 322
2010.11.04 København BS 36A 4330/2010; 386
2010.11.04 København BS 36A 7731/2009; 76; 159
2010.11.30 Århus BS 1-3555/2009; 380
2010.12.20 Svendborg BS R3-206/2009; 93; 99; 303
2010.12.20 ØL B-2891-09; 86; 204; 220
2010.12.23 København BS 45C-5819/2009; 429
2011.01.05 København BS 43C-7502/2009; 48; 49; 364
2011.01.10 Lyngby BS 150-996/2009; 159; 196
2011.01.10 Århus BS 1-1754/2009; 303
2011.01.18 Kolding BS 10-530/2010; 154; 392
2011.02.14 Glostrup BS 10B-3428/2009; 88; 316
2011.03.29 Hillerød BS 10-390/2010; 299
2011.04.14 Glostrup BS 10E-2992/2010; 334
2011.04.19 Helsingør BS 1-2629/2009; 395
2011.04.28 ØL - B-3086-10; 386
2011.04.28 ØL B-3086-10; 38
2011.05.06 Århus BS 5-342/2010; 191
2011.05.26 København BS 38A-6094/2010; 43; 322
2011.06.03 Lyngby BS 150-2593/2009; 51; 316; 329; 349; 464
2011.06.29 VL B-0893-09; 155
2011.07.05 København BS 37A-111/2011; 322
2011.09.01 VL B-0230-11; 340
2011.09.15 ØL B-3625-10; 385
2011.10.25 Randers BS 7/1985/2010; 127; 277; 290; 299
2011.11.08 ØL B-317-11; 64; 384
2011.11.08 ØL B-3591-10; 430
2011.11.14 Århus BS 12-2967/2010; 351
2012.01.09 Glostrup BS 10B-2384/2011; 161
2012.03.08 København BS 42B.1256/2009; 380
2012.03.12 Hjørring BS 4-694/2011; 22
2012.03.12 ØL - B-2872-11 og B-3103-11; 354
2012.04.26 Glostrup BS 10H-216/2011; 159
2012.06.13 København BS 13A-4605/2011; 99
2012.06.19 København BS 37A-6724/2011; 335
2012.08.28 ØL B-376-12; 412
2012.10.11 København BS 45C-5847/2011; 142
2012.11.22 - København BS 38A-1162/2011; 142
2012.12.10 Helsingør BS 1-499/2012; 74; 330
2012.12.12 Helsingør BS 1-589/2012; 431
2012.12.17 Lyngby BS 150-1457/2012; 322
2012.12.20 Århus BS 9-751/2012; 155
2013.02.11 Sønderborg BS C5-1576/2012; 305
2013.02.25 København BS 41B-2467/2012; 85
2013.03.01 København BS 43C-266/2012; 284
2013.04.12 VL B-3032; 27
2013.04.29 Glostrup BS 20D-3388/2012; 379
2013.05.03 København BS-45C-3731/2012; 355
2013.05.14 ØL 15. afd. B-2048-12; 102
2013.05.22 Helsingør BS 18-30/2013; 344
2013.06.17 København BS 42B-2969/2012; 412
2013.06.24 Frederiksberg BS-Z-3195/2011; 32; 52; 156

2013.06.25 Esbjerg BS 10-815/2012; 330
2013.07.05 ØL B-4195-12; 317; 363; 379
2013.08.30 VL B-0939-12; 429
2013.09.03 København BS 44C-1575/2012; 300; 431
2013.09.12 København BS 42B-5671/2012; 73
2013.09.13 København BS 156-2380/2012; 135
2013.10.08 Ålborg BS 3-2538/2012; 85
2013.10.18 Aalborg BS 10-54/2013; 27
2013.11.06 Kolding BS 2.862/2013; 284
2013.11.08 København BS 44C-3205/2011; 159
2013.11.15 Odense BS 8-1872/2012; 259
2013.11.18 Glostrup BS 10A-317/2013; 338
2013.11.18 Kolding BS 5-145/2013; 38; 52; 338
2013.11.26 Holstebro BS 2-364/2013; 215
2013.11.26 Århus BS 2-87/2013; 71; 88; 157
2013.11.28 ØL B-2295-13; 159
2013.12.12 ØL B-360-12; 192; 234
2013.12.13 Lyngby BS 153-844/2013; 337; 344
2013.12.19 København BS 38A-4611/2012; 209
2014.01.13 Kolding BS 2-842/2013; 304
2014.01.20 Glostrup BS 10E-1630/2013; 159
2014.01.28 Århus BS 14-2629/2012; 135
2014.02.05 Kolding BS 16-1706/2013; 304
2014.02.07 Odense BS 2-1024/2013; 211
2014.02.12 København BS 41B-660/2013; 71; 88; 139
2014.02.18 København BS 37A-2252/2013; 412
2014.02.21 Odense BS 3-1238/2013; 407
2014.03.21 København BS 43C-1727/2013; 159
2014.03.27 Lyngby BS 150-1606/2013; 33; 52; 299; 304
2014.04.07 København BS 42B-1392/2013; 355
2014.04.10 Holbæk BS 3-821/2013; 339
2014.04.28 Kolding BS 16-2046/2013; 21; 210
2014.05.05 Hillerød BS 40-1100/2013; 62; 199; 394
2014.05.20 København BS 37A-2694/2013; 299
2014.06.10 København BS 8C-4229/2013; 14
2014.06.24 Århus BS 5-840/2013; 356
2014.06.27 Århus BS 12-1640/2013; 250
2014.07.02 Herning BS 5-706/2013; 130
2014.07.04 Aalborg BS 5-619/2013; 159
2014.07.07 København BS 46D-2783/2013; 335
2014.08.11 Frederiksberg BS F-1353; 339
2014.08.20 ØL B-1836-13; 231; 247
2014.10.01 Hillerød BS 43-823/2013; 304
2014.10.02 VL B-2352-13; 324
2014.10.08 Glostrup BS 10H-318/2013; 88; 363
2014.10.09 København BS 38A-3049/2013; 335
2014.10.10 København BS 45C-5508/2013; 394
2014.10.10 Viborg BS 1-1681/013; 395
2014.10.28 Århus BS 5-1366/2013; 215
2014.10.30 København BS 42B-5162/2013; 135
2014.11.07 København BS 38A-4132/2013; 159
2014.11.17 København BS 39B-243/2014; 394
2014.11.20 Kolding BS 4-754/2014; 52; 215
2014.11.27 København BS 43C-5569/2013; 344
2014.12.01 Lyngby BS 160-247/2014; 412

2014.12.02 Aarhus BS 9-372/2014; 95; 339
2014.12.16 København BS 39B-2403/2014; 409
2014.12.19 Odense BS 8-821/2014; 408
2014.12.22 København BS 38A-182/2014; 76; 299; 304; 430; 436; 464
2015.01.05 København BS 36A-2886/2013; 18; 322
2015.01.07 Næstved BS 14-582/2014; 409
2015.01.15 Kolding BS 2-112/2014; 304
2015.01.15 København BS 44C.2282/2014; 428
2015.01.27 Aalborg BS 5-1106/2014; 75; 369; 414
2015.02.02 ØL B-2650/14; 80; 428
2015.02.04 Kolding BS 10-1080/2014; 272
2015.02.13 København - BS-36A-839/2014; 408; 472
2015.02.13 København BS 36A-739/2014; 366
2015.02.19 ØL B-1577-14; 335
2015.02.27 København BS 43C-2322/2012; 174
2015.03.02 Glostrup BS 10A-160/2014; 431
2015.03.05 Århus BS 7-1447/2014; 350
2015.03.11 Århus BS 12-1685/2013; 278; 299
2015.03.13 ØL B-2265-13; 382; 426
2015.03.26 VL B-2035-14; 101; 465
2015.04.16 København BS 39B-2271/2014; 151
2015.04.21 Horsens BS 150-740/2014; 338; 343
2015.05.08 København BS 38A-2999/2014; 344; 394
2015.05.13 Næstved BS 15-646/2014; 278
2015.05.28 Lyngby BS 150-24/2015; 299
2015.06.04 ØL B-722-14; 407
2015.06.08 København - BS-39B/2014; 109; 411
2015.06.08 København BS 39B-3380/2014; 411
2015.06.10 Kolding BS 2-1342/2014; 308
2015.06.23 Sønderborg BS C3-291/2015; 173
2015.06.24 København BS 45C-3401/2014; 150; 201
2015.06.29 Odense BS 6-2049/2014; 175; 387
2015.06.30 København BS 36A-4952/2014; 85; 381; 436
2015.07.06 København BS 44C-3454/2014; 215
2015.08.25 Lyngby BS 160-1556/2014; 330
2015.08.27 Hjørring BS 4-134/2015; 407
2015.09.03 VL B-1065-14; 369
2015.09.07 København BS 46 D-2257/2012; 13; 99
2015.09.07 VL B-2471-14; 192; 200; 220
2015.09.15 København BS 37A-964/2015; 142; 381; 463
2015.10.28 Roskilde BS 6A-1446/2014; 380
2015.11.18 Kolding BS 10-2190/2014; 365
2015.11.24 København BS 37A-5876/2014; 150; 276
2015.12.10 VL B-0656-15; 277
2015.12.16 København BS 46D-28/2015; 395
2015.12.22 København - BS 39B-4656.2014; 14
2016.01.13 VL B-0195-15; 173; 188; 250
2016.01.27 ØL B-880-15; 407
2016.01.29 ØL B-3417-14; 209; 387
2016.02.01 København BS 39B-6380/2014; 157
2016.02.03 København BS 41B-6202/2014; 450
2016.02.05 VL B-1045-15; 158; 159
2016.02.11 Helsingør - BS-1667/2014; 381; 437
2016.03.08 Hjørring BS 5-675/2015; 395
2016.03.31 Hjørring BS 6-816/2014; 192
2016.04.01 Glostrup BS10H-552/2015; 388

2016.04.07 Helsingør BS 2A-446/2014; 395
2016.04.13 København BS 41B-2947/2015; 135
2016.04.14 København BS-38A-5845/2014; 355
2016.04.19 Århus BS 2-1288/2015; 401
2016.05.03 Lyngby BS 159-1659/2015; 299
2016.05.13 VL B-1911-15; 357
2016.05.24 ØL B-1466-15; 458; 460; 461; 468
2016.06.07 Aarhus BS 11-1952/2015; 60; 157
2016.06.08 - VL - B-2318-14; 369
2016.06.08 VL B-2318-14; 153
2016.06.10 VL B-1151-15; 306
2016.06.24 København BS 38A-12/2015; 322
2016.07.07 Grønland LR C 263/15; 73; 192; 234
2016.09.14 Roskilde BS 5A 1429/2015; 32; 205
2016.09.15 Odense BS 3-1988-2015; 355
2016.09.22 ØL B-2756-15; 71; 88; 388; 471
2016.09.23 København B-36A-3386/2015; 339; 363
2016.09.27 Lyngby BS 152-1698/2015; 135
2016.09.30 ØL B-2621-15; 436
2016.10.21 København BS 39B-3211-2015; 429
2016.10.27 København BS 45C-3238/2015; 316
2016.11.04 ØL B-69-16; 95; 272
2016.11.10 VL B-0706-16; 395
2016.11.18 ØL B-739-16; 88; 322; 357
2016.11.24 Roskilde BS 8A-374/2015; 395
2016.11.24 Roskilde BS-8A-274-2015; 48; 341; 394; 472
2016.12.21 Lyngby BS 154-1098-2015; 152
2016.12.21 Lyngby BS 154-245-2015; 200; 227
2017.01.12 København BS 44C-6114/2015; 322
2017.01.19 ØL B-1295-16; 235
2017.02.14 København BS 45C-33/2015; 180; 189; 193
2017.02.14 ØL B-2139-15; 302; 306
2017.02.21 ØL B-825-16; 215
2017.03.08 Lyngby BS 152-636/2016; 323
2017.03.09 København BS 45C-2214/2016; 159
2017.03.10 ØL B-183-16; 73
2017.03.13 Helsingør - BS.8021/2017; 59
2017.03.24 VL B-1016-16; 92
2017.03.24 VL B-1026-16; 92; 306
2017.03.28 ØL B-3003-15; 153; 430
2017.04.03 København BS 46D-137/2016; 17; 393
2017.04.07 ØL B-378-16; 294
2017.04.18 København BS 46D-2124/2016; 335
2017.05.01 København BS 41B-3638/2016; 406
2017.05.04 VL B-0842-16; 301
2017.05.16 ØL B-1722-16; 444; 472
2017.05.24 København BS-39B-6100/2015; 290
2017.05.29 ØL B-783-16; 393
2017.06.13 - Odense - BS 5-1848/2016; 205
2017.06.20 ØL B-2302-16; 299
2017.06.26 København BS 41B-5989/2015; 72; 365
2017.06.29 København BS 44C-1929/2015; 85
2017.07.05 Frederiksberg BS E-495/2016; 73
2017.08.15 Glostrup BS 10C-2647/2015 m.fl.; 85; 337
2017.08.21 Herning BS 11-1054/2016; 407; 411
2017.09.04 ØL B-2109-16; 466
2017.09.20 - Lyngby - BS-180-749/2016; 73; 406
2017.09.22 Herning BS 11-1150/2016; 384
2017.09.25 - Århus - BS-14-2222/2015; 304

2017.09.25 Kolding BS 3-573/2017; 314
2017.09.27 - København - BS-46D-3022/2016; 314
2017.10.02 Glostrup - BS 10C-920/2017; 461
2017.10.04 - Randers - BS 7-1166/2016; 200
2017.10.05 - ØL - B-194-17; 73; 323
2017.10.10 - Odense - BS 24-632/2017; 98
2017.10.12 - Københavns- BS 37A-7953/2016; 389
2017.10.13 - København - BS 44C-8225/2016; 27; 393
2017.10.18 København - BS 36A-2319/2016; 18; 365
2017.10.31 - Næstved - BS 22-290/2016; 107
2017.11.06 Kolding BS 10-630/2016; 461; 466; 469
2017.11.22 - København - BS 38A-1915/2017; 466
2017.11.24 - Holstebro - BS 5-3/2017; 307
2017.12.22 - Roskilde - BS 10A-702/2016; 300
2018.01.15 - ØL B-2995/16; 369
2018.01.22 - Randers - BS-849/2016; 339
2018.02.01 - Lyngby -BS 153-352/2017; 409
2018.02.01 - Aarhus - BS 10-2279/2016; 338
2018.02.15 - København - BS 38A-7958/2016; 389
2018.02.15 København BS-38A-3657-17; 326
2018.02.16 Holstebro BS 7.273/2017; 306
2018.02.28 - Lyngby - BS 154-1047/2017; 159
2018.03.05 - Hillerød - BS 43-633/2017; 414
2018.03.08 Aarhus . BS 72-916-2017; 22; 304
2018.03.15 - Aarhus - BS 463/2017; 37
2018.03.16 ØL B- 1775-17; 81
2018.03.16-ØL B-1775-17; 323
2018.03.20 Hillerød - BS 49-709/2017; 51; 304
2018.04.05 - København -BS 37A-5248/2013; 101
2018.04.09 - Aarhus - BS 14-2281/2016; 304
2018.04.26 ØL - B-1118-17; 188; 215
2018.05.09 ØL B-1008-17; 125
2018.05.17 - København BS-36A-2593/2017; 154
2018.06.14 - Næstved - BS 15-917/2017; 97; 335
2018.06.22 ØL - B-2156-17; 293; 304
2018.06.29 København - BS 42B-7740/2017; 393
2018.07.05 Helsingør - BS 2G-790/2017; 282; 294
2018.07.06 ØL 14. afd B-1911-17; 59
2018.07.06 ØL 14. afd. B-1100-17; 304
2018.07.12 København - BS 44C-3421/2017; 200; 256
2018.08.31 VL BS.1382/2017; 461; 463
2018.10.02 Glostrup BS 10C-920/2017; 81
2018.10.11 ØL B-285-17; 135
2018.11.20 Horsens BS-8253/2017; 400
2018.11.30 - Svendborg - BS-10530/2018; 395
2018.12.17 København BS-10109/2018; 96
2018.12.20 VL - BS-3977/2018; 30; 299; 306; 430
2019.01.23 Lyngby - BS-21147/2018; 25
2019.02.07 Esbjerg BS-10925/2018; 294; 300; 304
2019.02.08 -. København - BS-1593/2018; 395
2019.03.11 ØL BS-9038-2018; 77
2019.03.19 Kolding BS 2-1912/2017; 299
2019.03.20 Hillerød BS-26725/2018; 395
2019.03.25 Frederiksberg BS-22024/2018; 305
2019.03.29 -ØL - B-2746-17 m.fl.; 92
2019.04.15 ØL BS-15568/2018; 306
2019.04.29 København BS 44 C-7512/2017; 466
2019.05.07 København BS-7076/2018; 306
2019.05.23 - Viborg - BS-10801/2018; 405

2019.05.23 - Viborg - BS-10801/2018-VIB; 324
2019.05.29 Glostrup - BS-39484/2018-GLO; 324
2019.06.06 Roskilde BS-13951/2018; 324
2019.06.20 - ØL - B-2121-17; 38; 339
2019.07.01 VL - BS-972/2019; 305; 444
2019.07.01 VL BS-28651/2018; 153
2019.07.05 VL BS-27183/2018; 466
2019.07.10 - Aarhus - BS-49587/2018; 403
2019.10.07 - Frederiksberg - BS-50622/2018 FRB; 306
2019.10.18 Glostrup BS-34889/2018; 458
2019.10.24 ØL BS-21431/2018; 328
2019.10.25 ØL i sag BS-17148/2018; 328
2019.10.28 København BS-16939/2018; 300
2019.11.07 København BS_46395/2018; 323; 405
2019.11.07 ØL BS-1088/2019; 97
2019.11.07 ØL BS-17237/2018; 181; 196; 197
2019.11.08 ØL BS-36876/2018; 75; 306
2019.11.19 VL BS-22269/2018; 326
2019.11.19 VL BS-22273/2018; 323
2019.11.19 VL BS-22277/2018; 324
2019.11.22 ØL BS-41293/2018; 302
2019.11.26 Randers BS-12856/2019; 341; 345
2019.12.03 ØL BS-26086-2018; 306
2020.02.12 Holstebro BS-28616-2019-HOL; 339
2020.02.17 Kolding BS-45588/2018; 57
2020.02.25 ØL BS-6604/2019; 394
2020.02.27 Lyngby BS-48826/2018; 31; 77; 300
2020.03.31 Lyngby BS-27558/2019.; 159
2020.04.16 Frederiksberg BS_270/2019; 336
2020.05.25 Randers BS-42922-2019; 82
2020.06.02 ØL BS46046/2018; 429
2020.06.21 ØL sagerne BS-1410, BS-1411/2020 og BS-59730/2019; 314
2020.06.21 ØL sagerne BS-1410, BS-1411/2020 og BS-59730/2019; 407
2020.06.22 ØL BS-765/2019; 380; 430
2020.06.23 Aarhus BS-31000-2019; 405
2020.06.24 ØL BS-247/2019; 305
2020.07.01Hillerød - BS-47852/2019; 61; 300; 380
2020.09.10 Aalborg BS-48133-2019; 82
2020.09.17 VL BS-48985; 36; 338; 404
2020.09.28 København BS-33393/2019; 405
2020.09.28 København BS-33393/2019; 394
2020.10.06 VL BS-59073/2019; 341
2020.10.13 København BS-53-53417/2009; 215
2020.10.15 ØL BS-32762/2019; 153
2020.10.19 ØL BS-11589/2020; 130
2020.11.05 Horsens BS-18317/2017; 450
2020.12.02 - Randers - BS-23598/2020-RAN; 153
2020.12.08 - Roskilde - BS-4869-2020; 331
2020.12.21 Kbh BS-7406/2017; 200
2020.12.21 København BS-11103/2018; 447
2020.12.21- Aarhus - BS-47090/2019; 341
2020.12.23 - ØL - BS-25559-2019; 324
2021.01.15 VL BS-40439/2018; 355
2021.01.18 ØL - BS 31153/2020; 451
2021.02.04 KBH - BS-53900/2009; 134
2021.02.25 ØL BS-27944-2020; 468
2021.03.03 KBH - BS-42659/2019; 384
2021.03.31 København BS-16158/2020; 406
2021.03.5 ØL - BS-49974/2019; 39; 339; 444
2021.04.13 ØL BS 33550/2020; 328
2021.04.13 ØL BS-33550/2020; 400
2021.04.14 København BS-38259/2019; 28
2021.04.29 ØL - BS-19931/2020; 306
2021.04.29 ØL BS-19931/2020; 405
2021.05.14 - Viborg - BS-19850/2018, BS-48960/2018 og BS-29484/2020; 324
2021.05.14 Viborg - BS 54223/2019; 324

2021.05.20 Aarhus BS-30534/2020; 209
2021.05.25 - Aarhus - BS-53589/2019; 21
2021.06.22 Aarhus BS-45078/2021; 43
2021.07.05 ØL BS-1009/2020; 472
2021.08.04 Lyngby - BS-25349-200; 395; 403; 444
2021.08.12 Randers - BS-21046/2020; 220
2021.09.07 BS-55728/2019; 414
2021.09.09 ØL - BS-7593/2020; 350
2021.09.13 - Roskilde BS-38154-2020; 197
2021.10.21 BS-42618/2019; 389
2021.11.11 BS-10723/2017; 201
2021.12.07 København BS-7503/2019; 405
2021.12.29 Aalborg BS-13854/2019; 363
2022.02.22 KBH BS-37886/2020; 143
2022.03.29 ØL - BS-7479/2020; 344
2022.04.20 Aarhus BS-34260/2020; 32; 389
2022.04.28 København BS-56184/2019; 386
2022.05.18 Roskilde BS-42165/2020; 357
2022.06.15 Lyngby BS-29373/2021; 59
2022.06.21 Aarhus - BS-45078/2021; 73; 414
2022.06.30 ØL - BS-15835/021; 143; 150; 181; 421
2022.10.03 ØL BS-11880; 459
2022.10.25 Reten i Aarhus - BS-39731/2020; 235
2022.10.26 København BS-48753/2020; 273
2022.11.22 ØL BS-46551/2021; 402
2022.11.29 Odense BS-48544-202; 97
2022.11.29 Odense BS-48544-2021; 220
2022.12.20 Holstebro BS-21543/2022; 82
2022.21.11 ØL - BS-33806/2021 -; 13
2023.01.06 ØL BS-8050/2022; 136; 275
2023.01.13 Lyngby BS-48015/2021; 201
2023.01.27 Lyngby - BS-28431-2022; 325
2023.03.30 Odense BS-250/2022; 343; 405
2023.04.14 København BS-16490/2021; 295; 307
2023.05.01 ØL - BS-26161/2022 og BS-27860/2022; 451
2023.05.10 Roskilde BS-25355/2022; 291
2023.06.08 Glostrup S-19261/2022; 407
2023.06.09 København BS-12426/2021; 395
2023.06.09 VL BS-15990/2022; 466
2023.06.29 VL BS-54466 og 54469; 305
2023.09.19 ØL BS-34490/2022; 403
2023.10.11 Kolding BS-28232/2022; 51; 314
2023.6.16 Hillerød BS-11998/2022; 59; 422
2024.01.26 ØL - BS-29888/2023; 408
2024.01.31 Aarhus - BS-20297/2022; 467
2024.03.05 - SH-ret - BS-25530/2023; 457
2024.04.04 Hillerød - BS-30861/2023; 305
2024.05.01 Roskilde - BS-54071/2022; 235
2024.09.23 Århus - BS-8-2513/2012; 394
2025.01.17 ØL BS-18199/2023; 160
2025.02.17 - Nykøbing F - BS-37927/2024; 363
2025.09.02 Helsingør (nr. ukendt); 103
2025.10.31 - København - BS-12694/2022; 102; 103
2025.11.06 København BS-594-2025; 403
2026.02.02 - København - BS-2901/2024; 415
FED2010.104V; 88
TfK.2005.487V; 264
TfK.2006 704/3; 237
TfK.2011.1036; 204
TfK.2012 672 V; 210
TfK.2012 928 V; 162
TfK.2012 941SK; 162
TfK.2012 943SK; 162
TfK.2014.110; 106
TfK2007.467/2SK; 56
TfK2018.44/2Ø; 292
TfK2022.70Ø; 105
U.1936.491H; 152
U.1953.708H; 167
U.1970.828H; 413
U.1974.287S; 150
U.1978.448H; 423
U.1978.653H; 470
U.1984.1023Ø; 264
U.1984.292H; 264

U.1985 313H; 139
U.1987.111/2H; 152
U.1987.87H; 321
U.1988.322H; 388
U.1988.699H; 16; 17; 93; 364
U.1990.374/1H; 321
U.1990.74/1H; 321
U.1990.925H; 149
U.1991.479/2Ø; 58
U.1993.8H; 361; 364
U.1995.711/1Ø; 264
U.1995.88Ø; 15; 228
U.1996.449V; 321
U.1997.1115Ø; 264
U.1997.238Ø; 12; 61
U.1997.357H; 31
U.1997.359H; 30; 32; 96
U.1997.478/2 V; 266
U.1998.1105/2H; 191; 204; 224; 226; 227; 228; 235; 245; 246
U.1998.1110/1H; 465
U.1998.1340H; 159
U.1998.1385/1H; 101; 278
U.1998.1664/2H; 106
U.1998.684H; 61; 62
U.1998.871H; 59
U.1999.1258V; 355
U.1999.1756Ø; 37
U.1999.2125Ø; 45; 49
U.1999.822H; 161; 305; 471
U.1999.828H; 45
U.2000.1134H; 45
U.2000.1320H; 347; 355
U.2000.1H; 279; 421
U.2000.2281H; 458
U.2000.307H; 323; 467
U.2000.319H; 321
U.2000.500H; 211
U.2000.903H; 80; 315; 428
U.2001.1030H; 191; 197
U.2001.1043H; 103
U.2001.1246H; 348
U.2001.1454H; 319
U.2001.477V; 51
U.2002 2640 H; 350
U.2002.1531H; 255; 256; 264
U.2002.201V; 152
U.2002.2314V; 271
U.2002.233Ø; 228
U.2002.2346Ø; 152
U.2002.930Ø; 133
U.2003.1320H; 34; 57; 97
U.2003.1577H; 191; 198
U.2003.2282V; 96; 310
U.2003.290H; 160; 379
U.2003.71H; 63
U.2004.2489V; 237; 242; 302
U.2004.2707H; 62
U.2004.2814V; 264
U.2004.2934H; 413
U.2004.372H; 319; 321
U.2004.982H; 39; 53; 94
U.2004.99H; 342
U.2005.1176/1H; 62
U.2005.121Ø; 92; 362
U.2005.2632Ø; 35; 94
U.2005.3268H; 139; 444
U.2006.1187H; 152
U.2006.1396H; 331
U.2006.1657V; 208
U.2006.2746V; 303; 340
U.2006.3230Ø; 15
U.2006.429H; 31; 151; 207; 463; 464
U.2006.439H; 151
U.2007.1015 H; 101
U.2007.111H; 22; 49; 468
U.2007.2238H; 36; 76; 87; 93; 303
U.2007.2331/1H; 272; 311
U.2007.971H; 45; 75; 407; 409
U.2008.1186H; 152
U.2008.2283V; 264
U.2008.2758H; 78; 320
U.2008.500H; 15; 49; 94
U.2009 2302Ø; 105
U.2009.1 SH; 23
U.2009.1815H; 24; 45; 68; 72; 78; 79; 368; 369
U.2009.1SH; 12; 15; 195; 223; 470
U.2009.2615H; 264
U.2009.2917/1H; 72
U.2009.295V; 152
U.2009.341H; 214; 332; 470
U.2010.1214Ø; 37; 48
U.2010.1793Ø; 382
U.2010.2069Ø; 77; 96; 97; 214
U.2010.2439H; 285

U.2010.2711H; 410
U.2010.387V; 189; 251; 438
U.2010.423H; 67; 90; 323; 378
U.2010.974V; 60
U.2010.975V; 31; 334
U.2011.1537V; 264
U.2011.1576V; 265; 383
U.2011.1895Ø; 80; 91; 101
U.2011.2267H; 228; 238
U.2011.3374/3H; 45; 210
U.2011.656V; 158
U.2011.819H; 11; 21
U.2012.1058Ø; 133
U.2012.1964Ø; 130
U.2012.2094H; 60
U.2012.2205V; 38; 39; 340
U.2012.2310H; 52
U.2012.3522H; 45
U.2012.39Ø; 60; 61
U.2012.616; 318
U.2012.616H; 73; 78; 80; 101; 104; 105; 323; 327; 369
U.2013.2189Ø; 303
U.2013.26Ø; 150
U.2013.702Ø; 413
U.2013.973Ø; 362
U.2014.1323Ø; 61; 470
U.2014.226Ø; 265; 383
U.2014.2974V; 355
U.2014.3309H; 13; 14; 33; 99
U.2014.7Ø; 341
U.2015.1394H; 472
U.2015.2981Ø; 264; 265; 383
U.2015.60H; 108; 109; 306; 309; 469; 470
U.2016.1221H; 52; 215; 355
U.2016.1436H; 73; 175; 180; 189; 193; 257; 417
U.2016.1795Ø; 411
U.2016.2045V; 81; 327
U.2016.217/1H; 46
U.2016.377V; 467
U.2016.3830V; 105
U.2016.469H; 264
U.2017.2408Ø; 14; 99
U.2018.1133H; 257
U.2018.1160H; 67; 70; 74; 81; 93; 323; 327; 378
U.2018.1193H; 94; 265; 383
U.2018.1919V; 18; 160
U.2018.3342Ø; 215
U.2018.3455V; 323
U.2018.982V; 106
U.2019.996V; 8; 53; 77; 81; 467
U.2020.1062Ø; 95; 253; 326
U.2020.2724Ø; 450
U.2020.4185Ø; 58
U.2020.805Ø; 324; 328
U.2021.1536Ø; 100; 468
U.2021.1831V; 404
U.2021.940V; 61
U.2021.960V; 61
U.2022.4515H; 108; 109; 163; 165; 166; 417
U.2022.4525H; 203
U.2022.5515H; 122; 165
U.2023.1945Ø; 59; 422
U.2024.342Ø; 460; 473
U.2024.3968Ø; 148
U.2024.4401 Ø; 140
U.2024.4934H; 370
U.2024.746H; 473
U.2025.1531H; 132
U.2025.1837Ø; 318; 444
U.2025.2558Ø; 163; 171; 184
U.2025.2814Ø; 77; 113; 139; 149; 153; 437
U.2025.2886H; 122; 418; 473
U.2025.3624Ø; 105
U.2025.4453Ø; 63; 289
U.2026.1691Ø; 373
U.2026.1942H; 459; 473
U.2026.867H; 473

EMD

1976.06.08 Engel og andre v. Holland Serie A no. 22; 67; 377
1992.09.25 - sag 13611/88 Croissant v. Germany; 245
1998.06.20 - Schönenberger og Dumaz; 155
1998.11.24 Brown v. United Kingdom 38644/97; 67
2002.06.21 Nikula mod Finland 3116111/96; 327
2004.04.20 Amihalachioaie mod Moldova; 318

2008.10.22 Schmid mod Østrig 513/05; 327
2012.07.03 Robathin v. Østrig; 268; 270
2013.02.19 Müller-Hartburg v. Østrig 47195/06; 67
2015.04.23 Morice mod Frankrig 29369/10; 327
2016.06.11 Bravo Belo v. Portugal 57026/11; 67
2017.04.27 Sommer v. Tyskland 73807/13; 271
2018.04.19 Ottan v. Frankrig 41841/12; 327
2020.11.19 Kalus Müller mod Tyskland 24173-18; 252; 265
2020.12.17 Saber v. Norway - 459/18; 271
2024.10.22 Kock and others v. Germany; 264

EU-domme

2012.6.5 - c-489/10 - Bonda; 377
2013.02.26 – C-617/10 - Åklagaran mod Hans Åkerberg Fransson; 377
2022.12.08 Orde van Vlaamse Balies, Belgian Association of Tax Lawyers, m.fl.; 264
2022.12.08 Orde van Vlaamse Balies, Belgian Association of Tax Lawyers, m.fl. v- Vlaamse Regering C 694/20; 455
2024.09.26 F SCS m.fl. C-432/23; 264; 455

Kendelse

2003.01.17 ØL B-1046-02; 55
2005.12.09 ØL B-1228-04; 61; 98
2009.08.27 VL B-1675-09; 91
2010.01.15 Roskilde BS 82A 3073/2009; 91
2011.12.12 Lyngby BS 150-1677/2011; 90
2012.05.02 ØL S-1171-12; 141; 267
2012.07.30 Frederiksberg 1-5867; 212
2013.01.08 ØL 8. afd. S-3623-12; 269
2013.03.11 VL B-0063-13; 156
2013.07.02 i BS 39B-2255/2012; 85
2013.09.27 ØLK i sag S-2812-13 (utrykt); 245
2013.10.14 VLK i sag S-1461-13 (utrykt); 245
2013.10.31 ØL B-3076-13; 85
2014.06.25 VLK – S-0601-14; 237
2014.06.25 VLK – S-0750-14; 237
2014.12.04 VL – S-2373-14/S-2476-14; 229
2014.06.25 VLK – S-0723-14; 237
2015.10.16 - København - BS 36A-776/2014; 85
2017.01.20 Højesteret sag 243/2016; 423
2017.11.01 HR sag 200/2027; 315; 429
2018.03.07 - København - BS 41B-2478/2017; 61
2018.03.09 - Glostrup - BS 10E-1818/2017; 61
2018.03.09 - Glostrup - BS 10E-1819/2017; 61
2019.02.07 ØL BS-46768; 90
2019.03.07 ØL B-911-18; 90
2019.06.17 ØL BS-7302-2019; 55
2019.06.25 ØL BS_7302/2019; 88
2020.10.26 ØL BS-33957/2020; 91
2021.07.09 ØL sag BS-33059/2020; 56
2022.10.27 ØL 15. afd. nr. S-2674-22; 239
2023.11.14 - ØL BS-18012/2023; 91
FM 2009.114; 61
FM 2009.114; 61
FM 2013.107; 60
FM 2014.98; 91
FM 2015.222; 15
FM 2016.228; 413
FM2023.163; 469
H.K. afsagt onsdag den 16. april 2025, BS-62851/2024-HJR, Den offentlige Domsdtabase 3525; 422
TBB2000.320Ø; 56
TfK 2006.704/3V; 245
TfK.2006.704/3V; 243
TfK.2007 467/2 SK; 99
TfK.2014.327V; 237
TfK.2014.383V; 237
TfK.2014.550V; 246
TfK.2014.606Ø; 246
TfK.2014.924; 239
TfK.2014.924Ø; 228; 239
TfK.2015.589/2; 239; 241
TfK.2015.87V; 237
TfK2012.928V; 435
TfK2016.400 VLK; 106
TfK2025.466V; 242

U.1953.708H; 244
U.1984.941H; 56
U.1990.885/2; 423
U.1996. 827V; 245
U.1998.1105/2H; 245
U.1999.1837H; 228
U.2001 2092 H; 90
U.2005.1403VLK; 227; 228
U.2005.1404 VLK; 258
U.2010 963/1 V; 91
U.2010.689V; 245
U.2012 2821 Ø; 152
U.2012.2356H; 56
U.2013.1252V; 237
U.2013.2977V; 237
U.2014.1343H; 236; 245; 246
U.2014.1855V; 91
U.2014.3309H; 99; 100
U.2014.903H; 236; 237; 242; 243; 245
U.2014.905H; 236; 237; 242; 243; 245; 246
U.2015.2025H; 197
U.2015.2353V; 157
U.2015.3865H; 237
U.2015.735Ø; 90
U.2016.2425H; 157
U.2016.3503V; 282
U.2016.469H; 271
U.2017.2581H; 56
U.2019.1540Ø; 96
U.2020.266H; 72
U.2020.266Ø; 72
U.2020.897H; 96
U.2021.4115HK; 260
U.2021.940 V.L.K.; 60
U.2023.5020V; 103
U.2024.5457Ø; 54
U.2025.3697 V.L.K. 19. juni 2025 i kære 2. afd. B-0070-25 og B-0071-25 og B-0072-25 og B-0073-25 og B-0074-25 og B-0075-25; 184
U.2026.1093H; 424

Lf.Medd.

2006/18; 154
2007/125; 154
2009/66; 155
2009/70; 154
2010/74; 155
2011/102; 154
2011/119; 154
2011/30; 154; 392
2012/64; 155
2012/72; 212
2014.18V; 246
2014.21Ø; 246

Norges Høyesteret

HR-2018-104-A; 271
HR-2918-699-A; 271

Revisornævns kendelser

2016.06.13 sag 16/2015; 378

Sveriges Högsta Domstolen

Beslut af 4. marts 2010 i sag Ô 2144-09; 259; 267

Udenlandske domme i øvrigt

Johnson v. Dunn, No. 2 21-cv-1701 (N.D. Ala., July 23, 2025); 390
Mata v. Avianca, Inc., 678 F. Supp. 3d 443, 448 (S.D.N.Y. 2023).; 390

ISBN 978-87-971815-2-20071